Excellentiſſimi ac celeberrimi Juris Utriuſq; monarche: et regij ſenatoris digniſſimi. dñi Philippi Decij Mediolañ. ſcripta ſiue Lectura ſuper titulo: De regulis iuris. ff. cum interpretationibus nonnullarũ legum eiuſdẽ tituli: necnon Apoſtillis: ac etiã Repertorio dñi Hieronymi Chucbalõ hiſpani: nuper additis.

Adiecte ſunt nuper adnotationes non pauce: quibus vocula hec Additio (quo facili⁹ he poſteriores additiones a priorib⁹ diſcerni poſſint) ꝓpoſita eſt.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

1535

Venundantur Lugd. in vico Mercuriali per Jacobum Giuncti.

¶ Ad magnificũ ac eminẽtiſſimũ iuris vtriuſq; doctorem dñm Joannem Syluã ſenat⁹ Mediolañ. preſidẽ digniſſimũ: Jonãnes Jacobus ⁊ fratres Lignano. S.D.

Sacro ſancta ac diuina ppe colendiſſime preſes commentaria maximi Philippi Decij noſtra tẽpeſtate iuriſperitorum antiſtitis ⁊ monarche ſuper titulo de regulis iuris Digeſtis edita. quũ nuperrime nobis eruditiſſimus vtriuſq; iuris iuuenis Hieronymus Chuchalon attuliſſet: decreuimus in lucem ea caſtigationis typis emittere: ⁊ eo impenſius: quo inter ceteras legum enarrationes eiuſdem Philippi Decij iſtis nihil purius/clarius/emunctius/luculentiuſq; inueniri ac legi vix queat. Nam ſane in eodem titulo ⁊ regulis ita intrepidus et vehemens et accuratis paſſibus incedit/ vt nihil abſtruſum/nihil reconditum: tanq̃ altis voraginib⁹ immerſum: ab alijſve ante hac intantatũ poſteris enucleandum reliquerit. In eo ſi quidẽ pluſcula Heracliti ſcriptis obſcuriora extitiſſe: ac delio indiguiſſe (vt Socratico vtar dicterio) enarratore nullus eſt tã mediocriter eruditus qui neſciat. Accedit inſuper his diuinis interpretationibus diligentiſſima cura ⁊ euigilati labores eiuſdem Hieronymi alioqui doctiſſimi: qui non ſolum eorum eximias vndiq; emicantes queſtiones in volumen collegerit: ſeriatim ad Indicem alphabeticum redegerit: verum etiam concordantias quas autor breuitatis gratia dedita opera (non autem vt alij diſſimulantes) preterijt ingenioſiſſime addidit. Itaq; quum iam ſanctum ⁊ venerandum opus ſanctiſſimo ac venerando indigeret domino: cuius patrocinio iucundius hilariuſq; in mediũ prodiret. Tu vnus occurriſti nobis ornatiſſime preſes: cuius virtutes egregie/ſapientia omnigena/vite ac morum incorrupta integritas/diuina huiuſce vrbis/ac regũ reuerendiuq; ſenatus moderatio tanta extitit: vt pene q̃ tibi (bona aliorum pace) cui magis conueniret inuenirem neminem. Tuis igitur auſpicijs in publicum retulimus ſapientiſſimo iudicio tuo (ſcimus) approbandum. Quod velut ſtrenam/etſi papyraceam auro tamen argentoq; precioſiorem perenniorem his natalitijs hilaritatibus ad te mittimus: daturi plura ſi potuiſſemus: bene fauſteq; preſidium et decus vrbis huius perenne. Vale.

Tabula principalium ⁊ emergentiū queſtionū: ac omniū que notatu digna ſūt p̄clariſſime lecture iuris vtriuſq; luminis ⁊ monarche dn̄i Philippi Decij Mediolan̄.ſuper neceſſario ⁊ vtiliſſimo titulo de regulis iuris.ff.edita.p dn̄m Hieronymū Chuchalō Hiſpanū.per modū nu.⁊ charta.pro cōi omnium ſtudentium vtilitate ⁊ laborum ſuorum leuamine.

Abſentia eius	clxv.
Actus legitimi	cxij.
Ad ea que non habent	clxxij.
§.Semper	clxxij.
§.In ꝯtractib⁹ ſucceſſores	clxxij.
Alterius	lxxxvj.
Aliud eſt vēdere	cxlij.
§.Refertur	cxlij.
§.Abſurdū	cxliij.
Bona fides	xcj.
Bona fides tantū	clxv.
Capiēda occaſio	cxlvj.
§.Quod factū eſt	cxlvj.
Contractus	xlix.
Cōſilij.lxxxij §.Socij mei	lxxxv.
Culpa eſt	lxxj.
Culpa caret	lxxxvj.
Cum tempus	xliij.
Cum quis poſſit	cxlv.
Cū ampli⁹.cxix.§.Is natura	cxix.
Cum pretor	clxiij.
Cum principalis	cliij.
Cum par delictū	clxix.
§.Illi debet	clxix.
Cum ſeruis	cxxxiij.
Cuius effectus	clxviij.
Cuius per errorem	lxxxix.
Cui ius eſt.cxlv. Creditor	cxlj.
Domum ſuam	cvij.
Donari videtur	cxviij.
Diuus pius	lx.
Ea que danda	clxv.
Eaque raro	xcix.
Ea eſt natura	c.
Ea ſola deportationis	cxxix.
Ea que in partes	clvij.
§.In re dubia	clvij.
Ei⁹ ē nolle.xxiiij.Etſi nihil	cliij.
Ex penalibus cauſis	xcj.
Expreſſa nocent	cliij.
Ex qua perſona	clxviij.
Factū a iudice	cxlvij.
Factum ſuum	clxix.
§.Non videtur	clxix.
§.In penalibus	clxix.
Fauorabiliores	clxij.
Femine	vj.
§.Item impuberes	xxij.
Fere in omnibus	cxxxiij.
Fere quibuſcunq;	clxix.
Filiusfamilias	cxxviij.
Furioſi	lxxv.
Fraudis interpretatio	cxiij.
Fructus rei	cvj.
Generaliter cū de fraude	cxiij.
Eredē eiuſdē	xciij.
Hereditas	xcviij.
Hoc iure.clxix.§.Deiecit q.	clxix.
§.In ꝯtractib⁹ quib⁹ doli	clxix.
Imaginaria venditio	xliij.
Id quod noſtrū	xxxviij.
Imperitia	clxiij.
Impoſſibilium	clv.
In ambiguis pro	cxx.
§.Non eſt nouū	cxxj.
§.Quoties	cxxij.
In ambiguis orationibus	cxxix.
In eo quod plus	cxxxiiij.
§.Nemo alienе.	cxxxvj.
§.Pupillus	cxxxvj.
§.Ubi verba	cxxxvij.
§.Mulieribus	cxxxvij.
In eo quod vel	lxvij.
In iure ciuili	cxliij.
In obſcuris	cxxix.
In obſcura voluntate	clij.
In omnibus obligationib⁹	xl.
In omnib⁹ cauſis id	cij.

In omnibus cauſis. fo.lxxvij.
In omnibus quidem cxxij.
In omnibus officijs clj.
§.Non debeo clij.
In negotijs contrahen. xxvj.
In pſonam.xlviij.§.Ghaliter.xlix.
In pari cauſa.clxiij §.Qui q̃.clxiij.
Inuito beneficium ciiij.
Inuitus nemo clxxj.
§.Cui dam⁹.clxxj §.Cũ q̃s.clxxij.
§.plerunq; emptoris clxxij.
§.Quod cuiq; clxxij.
In teſtamentis xxxviij.
In toto ⁊ pars cxxxix.
In toto iure cxiiij.
In totum omnis cxj.
Iura ſanguinis xxcij.
Iure nature clxxiij.
Ius noſtrum xxx.
Is damnum dat cxlvj.
§.Eius vero cxlvij.
§.Quod pendet cxlvij.
In contrahenda cxlviij.
In condemnatione cxlix.
§.Cum verbum cl.
§.Unicuiq;.cl. §.Dolo facit.clj.
LIbertas. cxxxiij.
Libertas omnibus clxj.
MArcellus cj.
Melior conditio clxiij.
Minus eſt actione clxxiij.
NEmo damnum facit clxix.
Nemo dubitat cxxvij.
Nemo de domo cxxxj.
Nemo ideo obligatur cxlvij.
Nemo fraudare videtur clxvij.
Nemo alieno nomine clxj.
§.Temporalis clxj.
Nemo poteſt gladij cv.
Nemo predo eſt clxij.
§.Locupletior clxij.
§.Cum de lucro clxij.
Nemo plus xc.
Nemo plus commodi clxj.
Nemo qui condemnare lxxj.
Nemo ex his.lxxix §.q̃ties .lxxx.
Neratius fo.civ.
Nemo poteſt mutare cx.
Neq; interdicte clx.
Neq; pignus lxxxj.
§.priuatorem conuentio lxxxij.
Nec ex pretorio lix.
Nihil intereſt. cxxxix.
Nihil tam naturale lxx.
Nihil dolo. clxiij.
§.Cum principalis clxiiij.
Nihil ↄſenſui cxl §.Nõ capit cxl.
§.Non videntur cxlj.
Nihil peti poteſt clv.
Nuptias lxiij.
Nullus videtur xc.
Nulla intelligitur cxxiij.
Nullum crimen cxxxiiij.
Nunq̃ actiones clxiiij.
Non omne quod licet clxvj.
§.In ſtipulationibus clxvj.
Non vult xxviij.
Non ſolet cxxij.
Non ſolent cxxviij.
Non eſt ſingulis clij.
§.Infinita eſt clij.
Non alienat clxj.
Non fraudantur clxiiij.
§.Nemo ex ſuo clxv.
Non debet cui xlvij.
Non debet actori lxxvj.
§.In re obſcura lxxvj.
Non vi ex pluribus cxlij.
Non poteſt dolo clx.
Non poteſt videri cxxx.
Non poteſt videri deſijſſe clxxv.
Non debet alteri cix.
Non vidẽtur data cxlv.
§.Qui iuſſu cxlvj.
Non videtur quiſq̃ lxxxviij.
Non videtur defendere lxxxix.
Non videtur rez amittere cxviij.
Non videtur cepiſſe xxxix.
OMnes actiones clxv.
§.Non videntur clxv.
Omnis diffinitio clxxij.
Omnis herditas clxx.

Omnia q̃ ex teſtamēto. fo.clxxij.
ff. Nunq̃. clxv.
Omnia fere. clvij.
Omnia que iure cxxxi.
Omnia quecunq̃ cvi.
Parem eſſe conditionē clxviij.
penalia iudicia. cxlv.
Pupillus nec velle clvi.
Pupillum qui cxxxvij.
ff. In heredes. cxxxviij.
Plus cautionis lviij.
Plerunq̃ fit clxxiij.
Pretor cxli.
Priuilegia clix.
Quandiu cxxij.
Quatenus lvij.
Que ab initio clxxv.
Que dubitationis cxvij.
Que legata xlv.
Que propter cxliij.
Quicquid calore lxxxv.
Qui actionem habet xlij.
Qui autore clxv.
Qui cum alio xlvi.
ff. Non ſolet xlvij.
Qui poteſt inuitis liij.
Qui poteſt facere cli.
ff. Quod quis cli.
Qui in alterius locum lxxvij.
Qui ſine dolo xcix.
Qui vetante cxxxi.
ff. eius eſt actionem cxxxi.
Qui in ius clij. ff. Nemo clij.
Qui per ſucceſſionem clviij.
Qui in ſeruitute clx.
Qui non facit clxi.
Qui dolo clxiij.
Qui rem alienam cxlv.
Qui tacet non vtiq̃ clxvi.
Quoties dubia xlvij.
Quoties idem ſermo ci.
Quoties duplici iure cxxv.
Quoties vtriuſq̃ cauſa cxxix.
Quoties nihil clxxij.
Quod attinet lxvij.
Quod euincitur clvi.
Quod a quoq̃ fo.lxxxij.
Quod contra clxv.
ff. Uni duo clxvi.
Quod in initio lxij.
Quod iuſſu cliij.
Quod nullius eſſe poteſt cliij.
Quod quis ex culpa clxxiij.
Quod quis cum ſeruus clxvij.
Quod ipſis clxxi.
Quo tutela cxvij.
ff. Nemo poteſt cxvij.
ff. Ut factum cviij.
ff. Clam cviij.
ff. Que in teſtamento cix.
ff. Nec paciſcendo cix.
Quod attinet lxvij.
Regula fo.ij.
Res iudicata clxxiiij.
Semꝑ generalibus fo.clxvij.
Semper in Zcitbus fo.clix.
Semꝑ in ſtipulationibus lxviij.
Semper in obſcuris xxxiiij.
Semper in dubijs xci.
Semper q̃ non prohibet xciiij.
Seruitutem clxxv.
Seruus reipublice clxxv.
Secundum naturam xxxvi.
Si librarius cxxvi.
Sicuti pena lxxij.
Si in duabus cxxxij.
Si nemo ſubiit. cliij.
Si quis obligatione cxxxix.
ff. Non poteſt videri cxl.
Si quis pregnantem clv.
Toties in heredem. fo.lxxx.
Uani timoris. fo.clv.
Uelle. xxv.
Uerum eſt. lxvi.
Ubicunq̃ cauſe cxxxij.
Ubi repugnātia clvi.
ff. Que rerum natura clvi.
Ubi non voce clxij.
ff. Furioſus clxij.
Ubi lex cxxxi

Finis Tabule .ll. et ff.

Tabula Regularū dñi Philippi Decij

¶De litera. A.

Abbas ⁊ abbatiſſa. Abbatiſſa dicit̄ habere dignitatē cū adminiſtratione. l. ij. nu. 10. fo. vij.
¶Abſens. Abſenti cauſa reipublice datur reſtitutio contra fiſcum. l. abſentia. nu. 1. fo. clxv.
Si ſit actus in quo agatur de vtilitate abſentis ſtatim q̄ ille ſcit ⁊ nō cōtradicit conſentire videt̄. l. ſemper qui non prohibet numero. 2. folio. xcv.
Iudex debet recipere defenſionem pro innocentia abſentis. ℑ. index.
Abſens an poſſit condemnari. vide. ℑ. innoſcentia.
Contra abſentem cauſa reipublice interponitur primum decretum ſi non defendatur. l. abſentia. numero. 2. folio. clxv.
¶Abſolutio. Non poteſt abſoluere qui non pōt condemnare. l. nemo q̄ condēnare. nu. 1. fo. lxxj. ⁊ quid in materia correcto. ibi. nu. 3. fo. eodē.
Qui non pōt cōdemnare ex defectu iuriſditionis non pōt abſoluere: ſecus ſi ex priuilegio ꝑſone: q2 tūc bene poterit abſoluere. ibi. nu. 2. f. eo.
Abſolutus de crimine. vide. ℑ. accuſatus.
¶Accuſatio ⁊ accuſatus. Accuſatus de homicidio poteſt opponere negando ſe commiſiſſe homicidium: ⁊ ſi probetur poteſt dicere ſe feciſſe ad defenſionem. l. nemo ex his. numero. 1. folio. lxxix. ⁊ qualiter probabitur illa defenſio. vide. ℑ. defenſio.
Accuſatio non poteſt replicari ſi accuſatus fuit abſolutus: ſiue per viā accuſa. inquiſitionis: ſiue diſpēſatio. l. bona fides. nu. 5. 7. ⁊. 8. f. xc. ⁊. l. nunq̄. fo. clxiiij.
Poſt mortem quis accuſari non poteſt. vide. ℑ. mors.
Accuſans aliquem feciſſe homicidium ſi ꝓbat de mādato ſuccumbet. vide. ℑ. mandatum.
¶Acceſſorium. Reciſo principali reſciſſum videtur acceſſoriū: quādo eſt eadē ratio. l. cum principalis. fo. cliij. vbi plura exempla.
¶Actio: actor: act⁹: ⁊ agere. Actoris intētio vbi ē fundata niſi exceptio ex parte rei ꝓbet̄ eſt ferēda ſentētia pro eo: niſi ex actis conſtaret exceptionē competere: q2 iudex ſupplere pōt: licet nō faciendo nō faceret litem ſuam. l. non videtur cepiſſe. nu. 4. fo. xxxix.
Actio intantata perimitur oppoſita exceptione. ibi. nu. 5. fo. xxxix.
Actus perfectus ⁊ conſummatus durat licet ſuperueniat caſus a quo initium habere non poſſit. l. in ambiguis. §. non eſt nouum. nu. 2. fo. cxxj. limitatur tamen. nu. 3. fo. eo.
Si actus ſit prohibitus propter honeſtatē non obſtante prohibitione actus. tenet. ibi. nu. 4. fo. eo.
Actor an poſſit variare. vide. ℑ. variatio.
Actiones penales quando tranſeunt in heredes tam de iure canonico. q̄ ciuili. vide. ℑ. heres.
In dubio interpretatio debet fieri vt act⁹ valeat. vide. ℑ. interpretatio.
Preſumptio validitatis act⁹ eſt potētior alijs ꝑſūptiōib⁹. vid. ℑ. ꝑſūptio.
Princeps non preſumitur vti plenitudine poteſtatis niſi aliter actus non valeret. vide. ℑ. princeps.

Licet preſumat actus preceſſiſſe qui eſt prior in ordine:tamen ſi actus poſterior redderetur nullus ad hoc vt valeat preſumitur actus poſterior preceſſiſſe.l.in contrahenda.numero.8.folio.cxlviij.
Relatio nõ hʒ locũ qñ act⁹ deſtrueret ex tali relatione.ibi.nu.10.fo.cxlix.
Quo ad nullitatem actus non eſt par virtus taciti et expreſſi.l.expreſſa.numero.2.et.10.folio.clix.
Ubi ratio diuerſitatis non datur cui damus actionem multomagis et exceptionem.l.inuitus.§.cui damus.numero.1.folio.clxxj.
Si actio ⁊ exceptio tendunt ad eundem finem cui damus actionem ⁊c. ſecus ſi ad diuerſa.ibi.numero.2.et.3.folio.eodem.
Agere q̃s nomine alieno dicit duob⁹ modis.l.nemo alieno.nu.1.fo.clxſ.
Licet nomine alieno q̃s agere non poſſit:tñ põt q̃s qñq; agere nomine proprio ad vtilitatẽ alteri⁹.ibi.nu.2.⁊ etiã ſuſcipere nomine alieno defenſione inuito actore niſi animo nonãdi ſuſciperet.ibi.nu.3.f.eo.
Coniunctus poteſt agere pro coniuncto.ibi.numero.4.folio eodem.
Quando plures actiones penales competunt ex eodem facto ⁊ delicto vna non tollit aliam quominus concurrant ⁊ ſimul competant:ſed vna electa alia tollitur.l.nunq̃ actiones.numero.1.2.⁊.3.fol.clxiiij.
Actio iudicatur res:mobilis vel immobilis ſecundum qualitatem rei que in ea deducitur.l.qui actionem.numero.2.folio.xiij.
Actiones perſonales ⁊ nomina debitorum dicuntur eſſe in bonis noſtris.ibidem.numero.4.folio eodem.
In actione negotiorum geſtorum venit regulariter dolus lata ⁊ leuis culpa.l.contractus.numero.33.folio.lv.
Actio in rem vtilior eſt q̃ in perſonam.l.plus cautionis.nu.1.fo.lviij.
Actus nullus quia perſona non erat legitima non confirmatur per ſuperuenientem legitimationem.l.quod in initio.numero.5.folio.lxij.
Actus nullus an et quando poſſit confirmari.ibidem per totum.
Actus qui confirmatur valet prout ex nunc ⁊ non prout ex tunc.ibidem numero.12.folio.lxiij.
Actus qui aliquo reſpectu fuit validus ſi confirmetur per ratificationem trahitur retro:ſecus ſi omnino fuit nullus:quia tunc non traheretur retro.ibi.nu.ſi.fo.eo.⁊.l.ſemꝑ q̃ nõ prohibet.nu.16.fo.xcvij.
Actum videtur illud quod ex qualitate rei colligitur.ibidem.nu.7.
Que neceſſario requiruntur in confectione actus requiruntur etiam in eius reſolutione:ſecus tamen ſi ex abundanti vltra neceſſita.aliqua ſolennitas adhibita ſit:quia talis ſolennitas non eſt neceſſaria in eius reuocatione.l.nihil.tam naturale.numero.5.folio.lxx.
Actori non debet licere quod reo non permittitur.l.non debet.fo.lxxvſ.
Actor quando poteſt excuſari ex ignorantia ab expenſis.l.qui in alterius.numero.5.folio.lxxvij.⁊.numero.10.folio.lxxix.
De actione furti/vide.J.furtum.
Ex pluribus actionibus ad idem competentibus vna tantum eligi.debet.l.nemo ex his.§.quoties.numero.1.folio.lxxx.
Actus qui poteſt fieri aliquo inuito poteſt fieri eo abſente et ignorante l.qui poteſt.folio.lix.

Ex maleficio ſerui nō queritur actio domino.l.alterius.nu.1.fo.lxxxvi.
Cui actio eſt acquirenda non videt cōſentire in illicitis.ibi.nu.2.fo.eo.
Actus eſt terminus generalis.l.actus legitimi.numero.1.folio.cxij.
Actus legitimi qui dicantur.ibi.numero.2.folio.cxij.
Actus legitimi quam conditionem non recipiunt.ibi.numero.6.7.8.
folio.cxij.⁊.numero.11.folio.cxiij.precedenti.
¶ Acquiſitio. Acquiſitio que a punc.fuit nulla quia facta per forenſem contra formam ſtatuti non reconualeſcit:licet poſtea efficiatur ciuis.
l.quod in initio.numero.1.folio.lxij.
¶ Aditio. Aditio in quibus trahatur retro.l.omnia fere.nu.5.fo.clviij.
Aditio non trahitur retro in preiudicium tertij ibi.numero.2.fo.clvij.
Si filiusfamilias ſit heres inſtitutus ⁊ priuſq̄ adeat efficiatur ſui iuris:
hereditas poſtea adita ſibi acquiritur/nec alia aditio retrotrahitur.
ibi.numero.4.folio.clviij.
Si procurator generalis eius cui erat delata hereditas inſtitauit iudi-
ciū nomine heredis inſtituti/⁊ opponatur q̄ heres nō adiuit adeū-
do confirmatur iudiciū quia aditio retrotrahitur.ibi.nu.5.fo.clviij.
¶ Aduocatus. Aduocatꝰ an poſſit vti malitijs.j.malitia.aduocatus co
gitur inuitus patrocinium ſuſcipere.l.inuitus.numero.2.foli.clxxi.
¶ Adulterium. Adulterium vel fornicatio non permittitur pretextu
neceſſitatis.vide.j.neceſſitas.
Adulterari non poteſt mulier bannita:licet occidi poſſit.vide.j.bānitꝰ.
Si mulier committat adulterium non perdit dotem quando maritus
tenet concubinam/vide.j.vxor.
¶ Alienatio. Alienatio rei minoris que non valet q̄ facta ſine decreto:
cōfirmatur ſuperueniēte maiore etate.l.quod in initio.nu.11.fo.lxiij.
Qui poteſt alienare aliquo inuito poterit eo abſente ⁊ ignorante alie-
nare.l.qui poteſt.folio.lix.
Creditor poteſt alienare rem debitoris.l.nemo plus.numero.3.fol.xc.
Prohibitus alienare non prohibetur alienanti conſentire niſi ſit eadē
ratio.l.aliud eſt vendere.numero.2.⁊.3.folio.cxlij.
Minor ſicut non poteſt alienare rem immobilem ſine decreto:pariter
alteri non poteſt conſentire.ibi.numero.4.folio eodem.
Donatio ⁊ vēditio ſunt ſpecies alienationis.l.cuiuſus eſt.nu.1.fo.cxlv.
Alienatio dr̄ q̄n trāſfertur dominium.l.non alienat.nume.2.folio.clxſ.
Largo modo dicitur alienare qui alienat poſſeſſionē.ibi.eodē nu.⁊.fo.
Repudiatio legati dicitur alienatio.l.non fraudantur.in fi.folio.clxv.
¶ Alimenta. Pater tenet alere filiū iure naturali.l.iura.nu.2.fo.xxxij.
Alimenta an poſſint tolli per ſtatutum vel pactum.ibi.numero.3.fol.
xxxij.⁊.numero.4.folio.xxxij.
Non valet conſuetudo q̄ filijs a patribus alimenta non preſtentur.ibi.
in apoſtil.in verſi.contrarium.in fine.folio.xxxij.
Alimenta ſi debentur titulo lucratiuo non tenetur debitor vendere p̄-
prietatem ad eorum preſtationem.l.omnes.numero.9.in.fi.folio.lxi.
Priuatio alimētorū ⁊ exheredatio p̄cedūt a pari.l.nuptias.nu.14.f.lxvj.
¶ Amicus ⁊ amicitia. Amicꝰ inimici mei nō eſt meꝰ inimicus.l.cōſilij.

.§.loci mei.nu.3.fo.lxxxv.
Propter amicitiã priorẽ vel poſtea ſimpliciter cõtractã cũ inimico meo nõ reputat ita inimicus ꝙ repellat a teſtimonio.ibi.nu.4.fol.eo.
Si ſit copulata amicitia cũ inimico meo i perniciẽ meã: dicit inimicus meus adeo ꝙ feudo priuari poteſt.ibi.nu.3.
¶Amittere.Nõ põt amitti qđ acqſitũ nõ fuit.l.nõ videt rẽ.n.1.f.cxviij.
Amiſſio eſt priuatio que preſupponit habitum.ibi.nu.2.
Largo modo dicit qs rẽ amittere cuius ꝓpria nõ fuit.ibi.nu.4.fo.eo.
¶Animus ⁊ anima.Dependentia ab animo cõſiſtunt in facto.l.quatenus.nu.2.fo.lvij.
Animus iudicat ex loquela hois.l.ſemper.in ſtipu.nu.5.fo.lxix.
Ubi deficit animus remouet naturalis oblig.l.ipoſſibiliũ.nu.7.fo.clv.
Ubi agitur de fauore anime cõſtitutio penalis extẽdi/videtur.j.pena.
¶Appellatio.In dubio pronũtiãdũ eſt appellationẽ non eſſe deſertã.⁊ pari ratione appellatio.in dubio eſſe admittendã.l.quoties nihil.nu.2.fo.clxxij.
¶Arbiter ⁊ arbitriũ.Qđ confert in arbitriũ dñi vel procuratoris intelligitur de arbitrio boni viri.l.in perſonã.§.generaliter.nu.1.fo.xlix.
Qualiter intelligatur arbitrium boni viri.ibi.nu.2.fo.eo.
Arbiter qui iudicat de maiori ſumma videt conſentire in minori in eo qđ plus.nu.11.fo.cxxxv.
Seruus non poteſt eſſe arbiter/vide.j.ſeruus.
De arbitrio iudicis/vide.j.iudex.
¶Argumẽtũ.Argumẽtũ de toto ad partẽ valet etiaʒ in tpe.l.eiũs effectus.nu.1.⁊.2.fo.clxviij.
In exceptio.valet argu.de toto ad partem.ibi.nu.3.fo.eo.
In diuiduis vʒ arg.de toto ad partẽ ſec⁹ i indiuiduis.ibi.nu.4.clxviij.
Argu.de toto ad partẽ nõ hʒ locũ in falſa demõſtratiõe.ibi.nu.5.fo.eo.
Argu.de toto ⁊c.nõ hʒ locũ qñ l.expſſe facit differẽtiã.Itẽ qñ eſt diuerſa ratio.Itẽ etiã in papa:nã põt ꝑ parte tollere ius diuinũ ⁊ tñ nõ in totũm.ibi.nu.6.fo.clxviij.nu.8.⁊.9.fo.eo.
Argumentum ab oppoſitis non valet.l.ſecundum.nu.4.fo.xxxvij.
Argu.de teſta.ad cõtract⁹ i dubio nõ valet.l.i teſtamẽtis.nu.7.fo.xxxix.
Argu.a maiori hʒ locũ ẽt in ſtatutis.l.nõ dʒ cui.nu.2.fo.xlvij.fallit tñ in materia correctoria.ibi.nu.4.⁊ i mult ꝯ caſib⁹ vt ibi ꝑ totã.l.fo.xlvij.
Arg.affirmatiue ⁊ negatiue an ⁊ qñ valeat de pacto ad ſtatutũ.l.nec ex pretorio.nu.9.⁊.10.fo.lx.
Argu.a cõmuniter accidẽtib⁹.an ſit validũ remiſſiue.in.l.ꝗ in alterius.in apoſtil.ſuper ver.romanus.fo.lxxviij.
¶Acceſſor tenetur de malo conſilio.l.conſilij.nu.2.fo.lxxxij.
¶Augmentũ.Inducta ad diminutionẽ operãtur augmentũ qñ aliter diſpoſitio locum habere non põt.l.j.nu.34.fo.v.
Autoritas.Non eſt permittendũ alicui ꝙ eius propria autoritate ſibi dicat.l.non eſt ſingulis.nu.1.fo.clij.
Plures caſus in quibus quis poteſt propria autoritate ius ſibi dicere vide remiſſiue.ibi.nu.2.fo.eo.

Quis poteſt rem ſuam propria autoritate accipere quando aliter per iudicem illam conſequi non poteſt.ibi.eodem numero.et folio.
¶ Auunculus. Auunculi appel.non venit matertera.l.quamuis.nume.121.fo.xxix.

¶ De litera. B.

Bannitus. Occidens bannitum excuſatur licet occiſus haberet ſaluum conductum de quo qui occidit non inueſtigauit.l.qui cum alio.numero.5.folio.xlvi.
Mulier bannita licet poſſit occidi: tamen non poteſt adulterari.l.que propter neceſſitatem.numero.5.folio.cxlv.et in.l.non debet.numero.3.folio.cx.
Si promiſi aliquem non offendere qui poſtea fuit bannitus ſi offendam non dicor contrafacere.l.fina.numero.6.folio.clxxvi.
¶ Beneficium. Beneficium ne quis teneatur vltra quam facere poteſt et ſic deducto ne egeat qualiter eſt intelligendum.l.diuus.nume.9.fo.lxi.
Collatio beneficij ſi poteſt probari teſtibus pariter et eius renunciatio.l.nihil tam nature.numero.2.folio.lxx.
Debitor qui negauit debitum ſi poſtea conuictus confiteatur non perdit beneficium ceſſionis.l.nemo ex his.numero.7.folio.lxxx.
Inuito beneficium non datur.l.inuito.fo.ciiij.et.l.inuitus.§.quod cuique.fo.clxxij.
Beneficium confertur inuito quando agitur de alterius intereſſe priuato vel publico.ibi.numero.1.folio.cv.
Quis pot ſoluere pro alio inuito et ille inuitus liberatur.ibi.eo.nu.et fo.cv.
Inuitum poſſum extrahere de domo ruente.ibi.eodem.nume.et fo.cv.
Expenſa facta vtiliter pro infirmo etiam inuito et prohibente repiti poteſt.ibi.numero.2.folio.cv.
Pro condemnato in amputatione manus vel penis niſi ſoluerit centum infra menſem quis poteſt ſoluere et repetere dato quod ille prohibeat et proteſtetur quod ſoluere non velit.ibi.numero.3.folio.cv.
Collatio beneficij ſub conditione ſi vacat valet.l.actus legitimi.nu.12.fo.cxix.
In beneficijs eccleſiaſticis potior eſt ille qui prius impetrauit.l.quoties vtriuſque.numero.2.folio.cxxx.
Quis non compellitur bene facere.l.culpa.numero.8.folio.lxxxvij.
¶ Bona. Non dicitur eſſe in bonis noſtris quod euictum eſt: quia non ſum dominus nec bone fidei poſſeſſor.l.quod euincitur.nume.1.fo.clvi.
Bona data in feudum computantur in bonis vaſalli.ibi.nu.2.folio.eo.
Bona dotalia non dicuntur in bonis mariti.ibi.numero.2.folio eodem.
¶ Bonorum poſſeſſor. Bonorum poſ.in omnibus vice heredum habentur.l.pretor.numero.1.folio.cxli.
Conditio illa ſi heres erit verificatur in bono.poſſeſ.ibi.eo.nume.et fo.
Mandatum factum alicui vt adeat here.verificatur in bono.poſ.ibi.eo.nu.et fo.
Libellus qui loquitur in herede pot ſaluari in bono.poſſeſ.ibi.nu.2.fo.eo.
Succedentes de iure pretorio largo modo dicunt heredes.ibi.nu.1.fo.eo.
¶ Bone fidei poſſeſſor. De bone fidei poſſeſſore/vide.in.poſſeſſor.
¶ Breuitas. Breuitas in omnibus commendatur dummodo obſcuritas non indicatur.l.1.numero.2.et.3.folio.ij.

¶De litera.C.

Cauſa pia.Cōtractus factꝰ cum pia cauſa caloꝛe iracundie tenet.l.quicquid.nu.1.fo.lxxxv.
An legata ad pias cauſas debeant heredi.nō adita/vide .ſ.hereditas.
Cauſa.In ſententiis cauſa non requiritur:tamen ſi expꝛimatur ad tollēdā dubitationem ⁊ ſit falſa vitiatur ſententia.l.que dubitationis.nu.5.fo.cxvij.
In cauſa criminali an admittat ꝓcuratoꝛ/vide.ſ.defenſoꝛ ⁊ ꝓcuratoꝛ.
¶Cauſa ſpūalis. Cauſe ſpūales an poſſint delegari/vide.ſ. delegare.
¶Cauſa lucratiua qñ agit de hereditate vel de donatio.cā mortis vel inter viuos vel de relictis in vltima volūtate dicit cauſa lucratiua.l. in eo ꝙ.nu.1.fo.lxvij.idē qñ cauſa trahit oꝛiginem a lucro:licet qñqꝫ damnum afferat.ibi.nu.5.⁊ nu.8.fo.eo.⁊ ſeq.
Quod acquirit ex cauſa pene dr̄ acquiſitū ex cauſa lucratiua.ibi .nu.5. idem etiam ſi ex ludo.eo.nu.fo.eo.
Acquiſitū ex modico pꝛetio dicitur acquiſitū ex cauſa quaſi lucratiua. ibi.nu.5.fo.lxviij.
Lucrū dotis quod facit maritus ex foꝛma ſtatuti dicitur ex cauſa lucratiua.ibi.nu.6.fo.lxviij.
Quis debet appꝛobare factum eius perſone ex qua lucrū capit.l.ex qua perſona.nu.2.in fi.fo.clxviij.
In pari cā lucri pꝛefert ꝙ eſt pꝛioꝛ ī tpe.l.quoties vtrinſqꝫ nu.1.f .cxxix.
Nō eſt eadē ratio lucri ceſſantis ⁊ damni emergētis.l.non fraudantur. in pꝛincipio.fo.clxiiij.
¶Cautela.Abūdās cautela nō nocet in teſtamento.l.que dubitationis.nu.2.fo.cxvij.
In perſonis ſuſpectis:puta in vſurariis cautele adhibite arguūt cōtractum ſimulatum in fraudem vſurarum.ibi.nu.4.in fi.fo.eo.
¶Cautio ⁊ ſatiſdatio.Qui tenet dare pignoꝛa nō liberat a ſatiſdatiōe licet ſit idoneus.l.plus.nu.4.fo.lix.
Qui eſt idoneus non tenetur ſatiſdare.eo.nume.
Qui tenetur ſatiſdare liberat ſi ſit valde idoneus:ſecus ſi tenetur dare pignoꝛa.l.plus cautionis.nu.4.fo.lix.
In cautione rati debet pena apponi vbi agitur de libertate vel alia re ineſtimabili.l.libertas.nu.6.fo.cxxxiij.
Satiſdatio dicitur qñ quis facit aliquē ſecurū datis fideiuſſoꝛibus.l.in eo quod plus ꝗ nemo.nu.1. fo.cxxxvj.
¶Cauillatio ⁊ ſimulatio.Cauillatio an ſit repꝛobata a iure.l.ea eſt natura.in pꝛincipio.⁊ nu.2.fo.c.
Iudex an poſſit vti cauillationibus.vide.ſ.iudex.
Aduocatus an poſſit vti cauillationibus.vide.ſ.malitia.
¶Citatio.Non eſt citādus ille quo inuito actus expediri poteſt.l. qui poteſt.nu.2.fo.lix.
In cauſe cognitione requiritur citatio/vide.ſ.cognitio.
Citatio ꝗ in aliquo actu debet fieri ſolū cōſiderat in eo de cuiꝰ intereſſe

principaliter agitur.l.in iure ciuili.nu.4.fo.cxliij.
¶Ciuitas ꝛ ciuis.Ciuitas quando teneatur ex delicto ciuiū quos pꝛohibere potuit.l.culpa.nu.2.fo.lxxxvj.
¶Cognitio.In cognitione cauſe partis citatio reqritur.l.vbicunqꝫ.numе.2.fo.cxxxij.
¶Commodatū ꝛ commodatarius.Inter commodatū ⁊ depoſitū data paritate terminoꝝ nulla videtur eſſe differentia.l.contractus.numero.2.fo.xlix.ꝛ nu.23.fo.liiij.
Commodatarius qui plus obligatur minus iuris conſequitur ꝙ ille q̄ precario rem recepit.ibi.nu.10.fo.lj.
Commodatū in quo differt a precario.ibi.nu.22.fo.liiij.
In dubio pꝛeſumitur cōmodatum factum rogatu commodatarij.ibi.numero.24.fo.liiij.
Cōmodatarius nō tenetur de re commodata deteriorata in vſu ad quē commodata fuit ibidem.nu.25.fo.liiij.
¶Cōmodum ex eodem facto non debet q̄s penam ꝛ commodū repoꝛtare.l.non fraudātur ⁊ nemo.nu.1.fo.clxv.
¶Compꝛomiſſum.Remiſſio facta a parte in compꝛomiſſo intelligit ſi compꝛomiſſum habet effectum:ita ꝙ laudum ſequutum ſit.l.creditoꝛ.nume.2.fo.cxlj.
¶Commune ꝛ communio.In cōmunione venit dolus lata ꝛ leuis culpa.l.ꝯtractus.nu.35.fo.lv.
Quod eſt cōmune dicit largo modo meū.l.id quod.nu.4.fo.xxxviij.
¶Collatio beneficij ſicut poteſt pꝛobari teſtibus pariter ꝛ eius renūtiatio.l.nihil tam naturale.nu.2.fo.lxx.
Collatio beneficij facta ſub conditione ſi vacat valet.l.actus legitimi.nume.12.fo.cxiij.
¶Conceſſio.Cōceſſio facta ab epiſcopo vicario vt omnia q̄ poteſt ipſe epiſcopus poſſit vicari⁹ excepta collatione beneficioꝝ:excludit alia reſeruata epiſcopo.l.j.nu.37.fo.v.
Concedere eſt minus ꝙ transferre.l.non vult.nu.1.fo.xxviij.
Conceſſio facta ab eccleſia videtur facta ſm̄ ꝯſuetudinem eccleſie ꝯcedentis.l.ſemper in ſtipula.nu.8.fo.lxix.
¶Condemnare.Qui non poteſt condemnare nec abſoluere.l.nemo q̄ condemnare.nu.1.fo.lxxj.
De condemnatione innocentis.vide.ſ.innocentia.
Condemnatus ad mortem ſi cū laqueo fuit ſuſpenſus ꝛ fracto laqueo cecidit in terrā:credendū eſt illud factū miraculoſe in dubio cū ipſe pꝛoteſtatus fuiſſet de innocentia:ꝛ ideo eſt liberandus.l.fauoꝛabilioꝛes.numero.8.fo.clxij.
Si vnus percuſſus ſit a pluribus ꝛ de vno tm̄ letali vulnere moꝛtu⁹ ſit ꝛ ignoꝛatur a quo illatū ſit:nō poſſunt pūniri oēs de homicidio:licet in tali incertitudine ad veritatem eruendā poſſit toꝛqueri ille q̄ eſt male ꝯditionis ꝛ fame.l.fauoꝛabilioꝛes.nu.5.ꝛ.7.fo.clxij.
¶Conditio videtur in dubio appoſita diſpoſitioni q̄n cōcurrūt ſubſtātialia ſine q̄bus obligatio conſiſtere nō pōt.l.in omnibus.nume.8.

folio.xlj.
Cōditio que debet impleri in perſona heredis nō verificatur in pſona domini vel patris.l.quo legata.nu.4.fo.xlv.
Conditio dandi heredi non verificatur in herede heredis.ibi.nu.5.fo.eo.ꝛ in.l.qui per ſucceſſionem.nu.1.fo.clviij.
Conditio purificata trahitur retro.l.contractus.nu.13.fo.lj.
Actus legitimi non recipiunt diē neqꝫ conditionē.l.actus legitimi.nu.1.fo.cxij.ꝛ de qua ꝯditione intelligat.ibi.nu.6.7.8.ꝛ.11.f.cxij.ꝛ ſeq.
Legitimatio poteſt fieri ſub conditione.ibi.nu.4.fo.cxij.
Sententia non poteſt ferri ſub conditione extrinſeca: ſecus in intrinſeca.ibi.nume.9.fo.cxij.
Cōditio de pñti vel de preterito nō eſt ꝓprie ꝯditio.ibi.nu.14.f.cxiij.
Sententia lꝫ non poſſit ferri ſub conditione lata tñ tenet.l.ſnia.
Cōditio habetur ꝓ impleta tā in vltimis volūtatibus ꝙ̄ ɔtractibus ꝙ̄ etiā in diſpoſitione ſtatuti qñ per eū cuiꝰ intereſt cōditionē impleri fiat quominus adimpleat.l.in iure ciuili.fo.cxliij. Limitaē tñ iſta regula ſex modis. Primo qñ teſtator voluiſſet vere ꝯditionē impleri: qꝛ tūc nō ſufficit ꝙ ꝓ impleta habeat.ibi.nu.2. Scdo quando impedit ab eo cuiꝰ intereſt nō principaliter ſꝫ in ꝯſequētiā.ibi.nu.3.f.cxliij. Tertio qñ impedit directo ab eo cuius pñ intereſt: ſecus ſi ꝑ iudire ctū.ibidē.nu.5. Quarto niſi natura ꝯditionis ſit talis ꝙ̄ impediri poſſit.ibi.nu.6. Quinto ꝛ Sexto: vt ibi.numero.8.fo.cxliiij.
Ante aduentum conditionis diſpoſitio ſuſpēditur.l.ex damnum.§.qd pendet.nume.1.fo.cxlvij.
Expreſſa conditio in vltimis voluntatibus impedit transmiſſionem: tacita vero non.l.expreſſa.numero.8.fo.clix.
Conductor ꝛ ꝯductio. Conductor tenetur de dolo lata ꝛ leui culpa.l.contractus.nu.28.fo.liiij.
Conductor non tenetur de equo quē accepit ad vecturā ſi in itinere infirmatꝰ ſit ꝛ ꝯductor dimiſit apud hoſpitē ꝛ mortuꝰ ſit.ibi.nu.29.f.e.
Cōfeſſio in tormentis facta non precedentibus indiciis nō pōt confirmari eis ſuperuenientibus.l.qd ab initio.nu.4.f.lxiij.ꝛ late ibi de tali confeſſione in apoſtil ſuper verbo romanus.fo.lxij.
Confeſſio facta calore iracūdie pōt reuocari.l.qcqd.nume.5.fo.lxxxvj.
Confirmatio actus facit ꝙ actus valeat prout nūc ꝛ non prout tūc.l.ꝙ in initio.nu.12.fo.lxiij.niſi ꝯfirmetur per ratificationē: qꝛ tūc trahitur retro ꝛ valet vt tūc quando aliquo reſpectu fuit validus: ſecꝰ ſi omnino.ibi.nu.13.fo.eo.
Coniūctus. Coniunctorū appella. vterqꝫ ſexus ꝯprehenditur de proprietate ſermonis.l.ſ.nu.118.fo.lxxij.
Coniunctus poteſt agere ꝓ coniuncto.l.nemo alieno.nu.4.fo.clxvj.
Copula. Ad verificationē copule reqritur concurſus copulatorū.l.in eo ꝙ.§.vbi verba.nu.2.fo.cxxxvij.
In oratione ſoluta pūctus eſt loco copule.ibidem.nu.4.fol.eo.
Copula carnalis. Uxor vl ſponſa ante copulā poſſunt intrare religionē.l.nuptias.nu.6.fo.lxiiij. Idem ſi ſit cognita ꝑ vim ab ſpōſo.ibi.

in additio.ſuper verbo intrare.fo.eo.
Statutũ ꝙ vir lucretur doté vxo:e decedẽte ſine liberis an habeat locum ſi decedat ante copulam.ibi in dicta addi.
¶Co:pus.Iniuria ſi inferatur in co:pus remitti non põt cũ qs nõ ſit dominus membro:ũ ſuo:ũ.l.nemo fraudare.nu.8.fo.clxvij.
¶Conſenſus.Ubi ꝯſenſus requiritur ille actus ex certa ſciẽtia fieri debet ⁊ nõ ꝑ erro:em.l.in totum.nu.1.fo.cxl.
Cuius conſenſus requiritur in contractu eiuſdem interuenire dꝫ in diſtractu.l.nihil tam naturale.nu.1.fo.lxx.
Abſens an dicatur conſentire.vide.§.abſens.
Nihil eñ eſt tam contrarium conſenſui ꝙ erro:.l.nihil conſenſui.§.nõ videntur.nu.1.fo.cxli.
¶Conſcientia.vide.ſ.fo:us conſcientie.
¶Conſuetudo.Quod põt induci per conſuetudinem:poteſt a fo:tio:i per priuilegium.l.ij.nu.6.fo.vij.
Ualet conſuetudo ꝙ emphy.nõ ſoluẽdo cano.nõ priuetur iure ſuo.l.cũ tempus.nu.10.fo.xlv.Idem etiã pactũ.ibidẽ.nu.11.fo.eo.
Cõſuetudo loci ꝑticularis d:ꝫ eẽ facti ⁊ ı̃ fcõ ꝯſiſtere.l.quẽn᷒.nu.2.f.lvij.
Conſuetudo vltima eſt attendenda.l.ſemper in ſtipu.nu.9.fo.lxix.
Interp:etatiõe ꝯtract᷒ q̃ ꝯſuetudo ſit attendẽda.ibi.nu.8.⁊.9.fo.eo.
Quelibet diſpoſitio recipit interp:etationeꝫ a conſuetudine.ibi.nu.11.fo.eo.que tamen conſuetudo interp:eta.non requiritur ꝙ ſit ſcripta.ibi.nu.17.in fi.fo.lxx.
Conſuetudo ſemel firmata lꝫ ſemel vel bis contra factum ſit nõ tollit. fallit in aliquibus caſibus.l.nemo.§.tempo:alis.nu.1.fo.cxl.
¶Conſilium.Nullus obligatur ex conſilio:dũmodo fraudulẽtũ non fuerit.l.conſilij.nu.1.fo.lxxxij.
Aſſeſſo: tenetur de malo conſi.ibi.nu.2.fo.lxxxij.
Docto: q conſuluit per imperitiã ſi lata ſit ſententia tenet ſatiſfacere illi contra quem lata fuit ſententia.ibi.nu.3.fo.eo.
Conſulens delictũ/punitur pari pena qñ is cui conſulit nõ erat al's facturus:ſi vero erat factur᷒ abſqꝫ conſilio mitius.ibi.nu.4.fo.lxxxiij.
In atrocio:ibus cõſulens indiſtincte tenet pari pena.ibi.nu.5.fo.eo.
Diſtinctio docto.an qs erat al's facturus ⁊c.nõ habet locum in ꝯſulente quando ſpecialis pena imponitur ꝯſulenti:q: tũc diſpoſitio.l.de quo ꝯſtat attenditur.ibi.nu.6.fo.eo.
In interdicto vnde vi quis ex conſilio nõ tenetur.ibi.nu.7.fo.eo.
Cõſulens indiſtincte tenetur qñ ille cui datum fuit ꝯſiliũ nomine conſulentis delinquit.ibi.nu.8.fo.eo.
In dubio p̃ſumitur ꝙ principalis motus ſit ex ꝯſilio:⁊ ꝙ nõ fuiſſet al's facturus.ibi.nu.9.fo.lxxxiij.
Ad hoc vt ex ꝯſilio qs teneatur:requiritur ꝙ delictum ſecutum ſit ibidem.nu.10.fo.eodem.
Ad hoc vt quis ex conſilio obligetur:eſt p:obandum conſiliũ p:eceſſiſſe delictum.ibi.nu.11.fo.eo.
In dubio eſt interp̃tandũ ꝙ bonũ ſit conſilium vt conſulens nõ teneat

ibidem.nu.15.fo.eo.
Cōſulēs nō poteſt cōdēnari ſi principalis fuit abſolut⁹ ibi.nu.13.f.eo.
Conſulens non tenetur ſi conſilium reuocauit.ibi.nu.14.fo.eo.
Statutum imponens penā facienti nō habet locum in conſulente,ibi. nu.15.fo.eodem.
Propter diuerſam qualitatem facientis conſulens quādoqꝫ minori pena punitur.ibi.nu.16.fo.eo.
Quando dicatur quis conſilium preſtare,ibi.nu.17.fo.eo.
Iudex non tenetur ſequi conſiliū ſapientis electi de cōſenſu partiū:ſi videat illud eē iniuſtū.ibi.i addi.ſup ṽbo iudex.fo.lxxxiij.⁊ an ſi ſecut⁹ ſit tale cōſiliū ſententia trāſeat in rē iudi.ibi.in dicta apoſtilla.fo.eo.
Si quis alloquatur titiū ⁊ in breui ſpatio cōmittat delictū preſumit̄ feciſſe de conſilio titij.ibi:in apoſtilla ſuper verbo in dubio.fo.lxxxiiij.
Conſultor cui cauſa eſt commiſſa:eius ↄſilio ſi ſemel dedit ↄſiliū nō poteſt illud mutare.l.nemo poteſt mutare.nu.1.fo.cx.
Doctor an poſſit mutare conſilium.ibi.eo.nu.2 fo.
Nemo poteſt conſilium ſuū mutare in alterius iniuriā.ibi.in prin.f.eo.
¶Cōteſtatio litis. Per litis cōteſta.nō fit deterior cōditio eius q̄ litem cōteſtat.l.nō ſolet.nu.1.fo.cxxiij.licet quādoqꝫ ſic.vt ibi.nu.2. fo.eo.
Poſt lit.cōteſta.actor variare non poteſt.ibi.nu.2.fo.eo.
Per litis conteſta.quaſi contrahitur.ibi.nu.2.fo.eo.
¶Contumax innocens an ſit cōdemnandus.vide.I.innocentia.
¶Contractus ⁊ ↄtrhēs.In cōtractibus.qđ minimū eſt ſequimur.l.ſemp nu.4.fo.xxxv.quod tamē fallit in multis caſib⁹.vt.ibi.nu.10.f.xxxvj.
Allegans contractū ſimulatū tenetur exprimere ſpeciē ſimulationis.l. imaginaria.nu.6.fo.xliiij.
Contrahens cum alio,debet eſſe certus de qualitate perſone cum qua contrahit.l.qui cum alio.nu.1.fo.xlvj.
Non dicitur contrahere ſpōte ⁊ ſe obligare qui obligat̄ ex quaſi ↄtractu per interpretationem iuris.l.quicum alio.nu.10.fo.xlvij.
In cōtractibus primo attēdit̄ quod actū eſt a partib⁹ q̄ id quod dictū eſt.l.ſemper in ſtipula.nu.1.fo.lxviij.iſtud pcedit quando conſtat de voluntate ⁊ apparet quod actum eſt:ſecus ſi nō appareat:quia tunc plus valet ſcriptura q̄ quod actum eſt.ibi.nu.2.fo.eo.
In cōtractibus ſi no apparet quod actum ſit recurrit̄ ad cōſuetudinem contrahentis.ibi.nu.8.fo.lxix.qua ceſſante intepretatur cōtractus ſecundum conſuetudinem loci.ibi.nu.9.fo.eo.
In contractu nō poteſt apponere penā notarius niſi eſſet conſuetudo vniformis circa penam.l.ſemper in ſtipula.nu.15.fo.lxix
Iuramentū non poteſt apponi in cōtractu ratione cōſuetudinis/ nec etiam conſtitutum.ibi.nu.16.fo.lxx.
Facultas extendendi contractū ſm cōſuetudinē loci habet locū tā in notario rogato q̄ in eo.cui alterius rogatu cōmittunt̄.ibi.nu.17.fo.eo.
Cuius conſenſu requiritur in contractu eiuſdem etiam interuenire debet in diſtractu.l.nihil tam naturale.nu.1.fo.lxx.
Qui poteſt ↄtrahere aliquo inuito.poterit eo abſente ⁊ ignorāte ↄtrahere.l.

qui poteſt fo.lix.
Cõtractus facti calore iracundie non tenent niſi ſint facti cum eccleſia vel pia cauſa.l.quicquid nu.1.fo.lxxxv.
Ratificatio contractus/vide.ĩ.ratificatio.
In cõtractibus generi per ſpeciem an derogetur/vide.ĩ.genus.
In contractibus que dicta ſunt que cauſa tollende dubitationis an noceant/vide.ĩ.dubitatio.
Contractus preſumitur vſurarius propter pactum inſolitum.l.que dubitationis.nu.4.fo.cxvij.
In perſonis ſuſpectis puta in vſurarijs cautele adhibite arguũt ɔctũ ſimulatum in fraudem vſurarum.ibi.nu.4.fo.eo.
Qui non poteſt contrahere non poteſt etiam alteri facienti conſentire quando eſt eadem ratio.l.aliud eſt vendere.nu.4.fo.cxlij.
In cõtractibus par virtus eſt taciti ⁊ expreſſi.l.expreſſa.nu.10.fol.clix.
In contractibus conſideratur non ſolũ ꝙ licet/ſed etiam ꝙ honeſtuꝫ ſit.l.ſemper in contractibus.nu.1.fo.clx.
Iura pmittunt ɔhentibus ſe adinuicẽ decipere/⁊ an hoc liceat de iure canonico.⁊ dicta rĩa vt pcedat de honeſtate.ibi.nu.9.10.11.fo.eo.
¶Contrarietas ſeu repugnantia.
Allegans contraria non auditur.l.vbi repugnantia.num.1.fo.clvj.
Ubi eſt contrarietas ibi non cadit excuſatio ſimplicitatis/ideo ruſticꝰ non excuſatur.ibi.nu.2.fo.eo.
Prohibitã reprobatione teſtiũ nõ videẽ phibita reprobatio q̃ inſurgit ex contrarietate ipſorum teſtium ibi.nu.3.fo.eo.
Legiſlator nec deus nõ põt actũ repugnãtẽ in eẽ pducere.ibi.nu.4.
Contrarietas in omnibus diſpoſitionibus ſi fieri poteſt per diſtinctionem remouenda eſt.ibi.nu.5.fo.eo.
De contrarietate in libello/vide ibi.nu.3.fo.eo.
Cõtraria ſtare nõ poſſũt in eodẽ ſubiecto.l.nõ vt ex pluribꝰ.n.2.f.cxlij.
Remota nullitate vel exceptione nõ videẽ remota nullitas ſeu exceptio que habet contrarietatem.l.vbi repugnantia.nu.2.fo.clvj.
Culpa que eſt in faciendo etiã leuiſſima equiparatur leui ⁊ etiã late in non ſciendo.l.contractus.nu.4.fo.l.
In qbꝰ cõtractibꝰ veniat dolus ⁊ lata culpa.l.cõtractꝰ.nu.19.fo.liij.
Lata culpa an remitti poſſit ibi.nu.39.fo.lvj.
Lata culpa equiparatur dolo eo.nume.⁊ fo.
Culpa eſt ſe immiſcere rei ad ſe nõ ptinenti.l.culpa eſt.in princ.fo.lxxj.
Curator:vide.ĩ.tutor ⁊ curator.
¶Clam.Qñ dicaẽ aliquid fieri clã.l.quo tutela.§.clam qd.nu.1.fo.cviij.
Delictum quando dicatur clandeſtinum.ibi.nu.3.fo.cix.
¶Clauſula generalis que ſubijcitur non refertur ad precedentia de quibus ſpecialiter dictum eſt.in rub.nu.2.fo.j.
Clauſulã gnãlis bene põt ſubijci qbuſcũq ſpãlr enumeratis.ibi.nu.1.
Clauſula codicillaris videẽ appoſita de voluntate teſtatoris.l.ſemper in ſtipula.nume.13.fo.lxix.
Clauſule cõſuete debẽt apponi p notariũ/⁊ ſi nihil dictũ ſit a partibꝰ. ibi.nu.

ibi.numero.11.fo.eo.
Cla ex certa ſciētia facit ꝙ error allegari nō poſſit.l.l.totū.nu.4.fo.cxi.
De clauſula ſciens ſe non teneri ꝛc.vide ibi.nu.5.fo.eo.
Clauſula ex certa ſcientia non excludit quominus contrarium probari poſſit.ibi.nu.6.fo.eo.
Clauſula ex certa ſcientia nō operatur in his de quibus princeps preſumitur habere ignorantiam ibi.nu.7.fo.eo.
Plures effectus de clauſula ex certa ſciētia/vide ibi.nu.6.ꝛ 7.ꝛ in apoſtil.ſuper verbo plenitudine.fo.cxi.
Clauſule inſolite ſuſpitionem fraudis inducunt.l.que dubitationis.nu.3.fo.cxvij.
In iuramento que clauſula intelligatur/vide.ſ.iuramentum.
¶Clericus percutiēs conſanguineū clerici reſpectu clerici/an ſit excōmunicatus.l.in omnibus cauſis.in apoſtil.ſup verbo cleric⁹.f.ciij.
Clericus licet notarius ꝓhibetur inſtrumenta cōficere:ſi tamē rogat⁹ facit inſtrumentū valet.l.ambiguis.§.nō eſt nouum.nu.5.fo.cxxi.
Clerici quando vtuntur ſtatuto laicorum eo modo quo ſtatutū loquiē vti debent.l.ex qua perſona.nu.4.fo.clxviij.
¶Creditor conditio non cogitur inuitus recipere ante conditionē ſolutionem.l.cum tempus.nu.6.fo.xliij.
Creditor non cogiē inuitus recipere ante tempus vinum nec granum: nec aliud quod curſu temporis deteriorari poſſit.ibi.nu.7.
Creditor poteſt alienare rem debitoris.l.nemo plus.nu.3.fo.xc.
Si cōuētio ſit facta cū creditore vt poſſit vēdere pignus ſit ad certū terminū ſolutio nō fiat ꝛ poſt terminū creditor nō vēdat ſi debitor offerat ſolutionē creditor vlteri⁹ vēdere nō poterit.l.fruct⁹.nu.2.fo.cvi.
Creditor cōſentiēdo alienationi pignoris videtur ius pignoris remittere.l.creditor.nu.1.fo.cxli.fallit niſi eſſet preſens:ꝛ non cōtradiceret/qꝛ tūc non videtur pignus remittere.fallit etiā niſi creditor conſentiret cum reſeruatione iuris ſui.ibi.nu.1.
Si alienatio pignoris cui creditor conſentit non valet/non preiudicat talis conſenſus creditori.ibi.nu.2.fo.eo.
Licet creditor remittat ius pignoris cōſentiēdo alienationi pignoris: non tamen videtur debitum remittere/quia etiam ſi pignus reddatur debitori non videtur debitum remitti.ibi.nu.3.fo.eo.
¶Crimen.De crimine leſe maieſtatis ꝛ de alijs/vide.ſ.delictum.

¶De litera.D.

Damnum non eſt eadem ratio lucri ceſſantis ꝛ damni emergentis.l.non fraudatur.in prin.fo.clxiij.
Is dat damnū qui iubet damnū dare.l.is damnū.fo.cxlvi.
Quādo agitur de dāno euitando melior eſt conditio poſſidētis in pari caſu.l.nō debet.§.in re obſcura.nu.1.fo.lxxvi.
Priuilegiatus qui tractat de damno euitando vtitur priuilegio contra priuilegiatum qui tractat de lucro.ibi.nu.2.
Alia ratio damni/ꝛ alia ratio lucri habetur.ibi.eo.nu.in fi.
Ubi agitur de damno euitādo heres excuſat ꝓpter ignorātiā.l.q in al

terius nu.4.fo.lxxvij.
Qui ſentit damnũ ex ſua culpa non dicit̃ ſentire.l.quod quis.fo. clxxiij.
¶ Debitor ⁊ debitũ. Licet plures rei debendi obligati ſint inſolidũ:vno tamen ſoluente omnes liberant̃.l.bona fides.nu.1.fo.xcij.
Non dicitur debitũ ꝙ pōt defendi perpetua exceptione.l.non videtur. numero.1.fo.xxxix.
Debitor in cuius fauore tẽpus appoſitũ eſt poteſt ſoluere ante tempus l.cum tempus.nume.12.fo.xlv.
Debitor ſpeciei ex natura contractus de fortuito nõ tenetur.l.contractus.nu.42.fo.lvj.qd̃ tamen fallit tribus modis.ibi.eo.nu.⁊ fo.
Si ſolutio debiti nõ poteſt ꝓbari niſi per inſtrumẽtũ ex forma ſtatuti: pariter erit idem in contrario:videlicet in debito quod non poterit probari teſtibus.l.nihil tam naturale.nume.3.fo.lxx.
Debitor qui cõfitet̃ debitum coram iudice abſq; interpellatione nõ debet condemnari in expenſis.l.qui in alterius.nu.8.fo.lxxviij.
Debitor poſt mortem non dicitur debitor licet heredem relinquerit.l. heredem.nu.1.fo.xciij.
Heres debitoris/vide.j.heres.
Statutum ꝙ debitor poſſit capi ⁊ incarcerari/habet locum contra heredem.l.heredem.nu.2.fo.xciij.
Debitor de decez annis a quo viginti ſunt petita an poſſit negare illam maiorem ſummam.l.non poteſt videri.nu.1.fo.cxxx.
Licet plures rei debendi obligati ſint inſolidũ:vno tamẽ ſoluente oẽs liberãtur.l.bona fides.nu.1.fo.xcij.
¶ Decedere/vide.j.mortuus.
¶ Decretum iudicis an poſſit delegari/vide.ſ.delegare.
Decretum eſt indiuiduum.l.cũ amplius.nu.1.fo.cxix.
¶ Deceptio. Deceptis ⁊ non decipiẽtibus iura ſubueniunt.l.in eo qd̃. §. mulieribus.nu.2.fo.cxxxvij.
An liceat contrahentibus ſe decipere vide.ſ.contractus.
¶ Delegare ⁊ delegat᷑. Ea q̃ plenã cauſe cognitionẽ requirũt delegari nõ poſſunt:ſecus aũt in ſemiplenã.l.omnia quecũq;.nu.1.⁊.5.fo.cvj.
Decretum qd̃ interponit̃ in alienatione bonorũ minoris. Itẽ ꝙ in trãſactionem alimentorum. Item et ſecundum decretum delegari non poſſunt ibi.nu.2.3.⁊.4.fo.eo.
Que officio iudicis mercẽnario ⁊ iure actiõis expediunt̃ regula.delegari pñt:ſ3 plenã cauſe cognitionẽ videant̃ requirere.ibi .nu.4. fo.eo.
Reſtitutio in integrum delegari poteſt.ibi.nu.6.fo.cvij.
Spirituales cauſe licet requirant plenam cauſe cognitionem delegari tamen poſſunt.ibi.numero.7.folio eodem.
Delegatus non poteſt citare re ipſa.ibi.numero.5.in medio.folio.eodẽ.
Prelati non poſſunt recipere delegationes a iudicibus ſecularibus:ſi tñ ſuſcipiãt valet iudicium.l.in ãbiguis.§.nõ eſt nouũ.nu.5.fo.cxxj.
¶ Defenſio/⁊ defendere. Quod quis commiſit homicidium ad ſuam defenſionem qualiter probetur.remiſſiue in.l.nemo ex his.in apoſt. ſuper ver.homicidio.folio. lxxix.

Licet per ſtatutum tollatur exceptio nõ tamẽ tollitur defenſio.l.nemo ex his.nu.9.fo.lxxx.
An teneatur quis aliũ defendere.vide.ſ.delictũ.
Defendere capitur duobus modis.l.non videtur defendere.nume.1.5. ꝛ.4.folio.lxxxix.
Qui tenet dfendere itelligit ď defenſiõe iuris ꝛ facti.ibi.nu.5.ꝛ.6.f.eo.
Princeps ꝗ tenet aliũ defendere.vide.ſ.princeps.
Filius nõ admittit ad defendẽdũ patrẽ ſine ſatiſdatiõe.l.in eo qđ.§.nemo.alie.in prin.fo.cxxxvi.
Procurator non admittitur etiã ſi habeat mandatũ ad defendẽdũ ſine ſatiſdatione.ibi.nu.1.fo.eo.
Defenſor etiã ſi poſſideat immobilia nõ admittit ſine ſatiſdatiõe/etiã ſi ſit locupletiſſimus.ibi.nu.2.fo.eo.
Defenſor admittitur ad allegãdas cauſas abſentie ſine ſatiſdatiõe,in cã criminali vbi agit de vtilitate publica.ibi.nu.3.fo.eo.
¶Delictũ ſi vn⁹ ꝑcuſſus fuit a plurib⁹ ꝛ de vno tñ letali vulnere mortu⁹ ſit ꝛ ignorat a quo illatũ ſit nõ poſſunt oẽs ꝯdẽnari de homicidio:lz in tali incertitudine ad veritatẽ cruẽdã poterit torqri ille ꝗ eſt male conditionis ꝛ fame.l.fauorabilior.nu.6.ꝛ.7.fol.clxiij.
Delictũ impetu ꝯmiſſum minus punit.l.fere in oĩbus.nu.7.fo.cxxxiij.
Qui ꝓhibere potuit delictũ ꝛ nõ ꝓhibuit videtur eſſe in crimine.l.nullũ crimen.nu.1.fo.cxxxiij.
Filius vel ſeruus qui iuſſu patris vel domini deliquerunt excuſant in leuibus delictis:ſecus in grauioribus licet pena debeat minui.l.is damnum.§.eius vero.nu.2.ꝛ.3.fo.cxlvij.
Propter ſeditionẽ ꝛ tumultũ qs incidit in crimẽ leſe maieſtatis.l.non eſt ſingulis.nu.4.fo.clij.
Paria delicta mutua ꝯpẽſatiõe tollunt.l.ſemꝑ in ꝯtractib⁹.nu.7.fo.clx.
In delicti in dubio minor pena iponit.l.ſemꝑ.nu.5.ꝛ.6.fo.xxxv.
Qđ delicta puniãt reſpicit vtilitatẽ publicã.l.nec ex ꝑtorio.nu.2.fo.lix.
Cõſulẽs delictũ qua pena veniat puniẽdus.ſ.conſiliũ.
Alloquẽs aliquẽ ꝛ in breui ſpatio ꝯmittit delictũ ꝑſumit feciſſe de ꝯſilio eius quẽ allocutus eſt.l.cõſiliũs.in apoſt.ſup ver.in dubio.f.lxxxiij.
In delictis qui non excuſat calore iracũdie.l.quicquid.nu.7.fo.lxxxvi.
Qui non impedit delictũ quãdo ad eum ſpectat prohibere/videt ipſum perpetrare.l.culpa.nu.3.fo.lxxxvi.
De iure re ciuili quis nõ tenet obuiare delicto.ibi.nu.5.fo.lxxxvi.fallit in aliquibus caſibus.ibi.nu.10.ꝛ.11.fo.lxxxvij.
De iure canon.nõ tenet qs obuiare delicto niſi i foro ꝯſciẽtie.ibi.nu.12.
In crimine leſe maieſtatis punit ſciẽs qui nõ reuelauit.ibi.nu.11.
Delicta pro quibus facta eſt abſolutio aggrauãt aliud delictũ poſtea cõmiſſum.l.bona fides.nu.9.fo.xcij.
De delictis alibi cõmiſſis an iudex poſſit cognoſcere:vide.ſ.iudex.
Ratificatio delicti/vide.ſ.ratificatio.
Delictũ clãdeſtinũ:vide.ſ.clam.
In delictis qs obligat lz nõ ex exꝑpoſito ꝛ volũtate.l.in totũ.nu.3.f.cxi.

B ij

¶Depoſitum/⁊ depoſitarius. Depoſitarius dūtaxat de dolo tenet. l. ẜ. ctus nume. 1. fo. xlix. ⁊ qñ de leuiſſima. ibidē. nu. 3. fo. l.
Inter commodatum ⁊ depoſitum nulla eſt differentia data paritate ter minoꝝ. ibidem. nu. 2. fo. xlix.
Depoſitarius qñ tenetur ad tantūdem rōne conuentionis eſt eius peri culum etiam in genere ad tantūdem teneatur. ibi. nu. 5. fo. l.
Depoſitū in re propria fieri non pōt. l. neq̄ pignus. nu. 4. fo. lxxxi.
¶Deſcendentes ex feminis ſunt deterioris ꝯditionis ꝙ ex maſculis. l. ij. nu. 65. fo. xiij.
Deſcendentes ex feminis ex proprietate verboꝝ dicuntur eſſe de gene re ⁊ poſteritate. ibidem. nu. 67. fo. eodem.
¶Deus omnia poteſt: tñ non poteſt facere ꝙ mulier que fuit corrupta non ſit corrupta. l. verum eſt. nu. 2. fo. lxvi.
Deus non pōt actum repugnantem in eſſe producere. l. vbi repugnan tia. nu. 4. fo. clvj.
¶Dictio plerunq̄ facit regulam. l. j. nume. 13. fo. iiij. ⁊ ꝑ Alex. in. l. ſi q̄s iniquum. in prin. ẜ. ꝙ quiſq̄ iuris.
Dictio alius denotat ſimilitudinem. l. nemo ex his. nu. 8. fo. lxxx.
Dictio quodāmodo denotat improprietatem. l. heredem. nu. 1. fo. xliij.
Dictio aduerſus exponitur pro contra. l. q̄ vetante. nu. 1. fo. cxxxi.
¶Dies incertus habetur pro conditione. l. cū tēpus. nu. 5. fo. xliiij.
¶Diffinitio debet ponere ſubſtātialia rei diffinite. l. omnis diffinitio. nume. 1. fo. clxxiij.
Diffinitio debet cōtinere differentias. ibi. nu. ⁊ fo. eodem.
Illa eſt bona diffinitio que conuertitur cū diffinito. ibi. nu. 2. fo. eodem.
Non eſt bona diffinitio ſi cauſa diffinitur per effectū. ibi. nu. 3. fo. eo.
¶Diſpenſatio. In materia diſpenſationis nō fit extenſio etiā ad caſuꝫ habētem maiorem rationē. l. non debet cui. nu. 6. fo. xlviij.
Diſpenſatio matrimonij nullum conualidat matrimoniū. vt nunc ⁊ nō vt tunc. l. quod in initio. nu. 12. fol. lxiij.
¶Diſpoſitio. Diſpo. generaliter loquens includit etiam perſonas ꝓui legiatas. l. quo tutela. ẜ. nemo. nu. 1. fo. cvij.
Diſpoſitio ſi fieri poteſt. ita intelligi ⁊ interpretari debet ne cōtradicat. l. vbi repugnantia. nu. 5. fo. clvj.
Qui non poteſt diſponere ſimpliciter non pōt diſponere penaliter. l. nu ptias. nume. 11. fo. lxvj.
Quelibet diſpoſitio recipit iterpretationem a conſuetudine. l. ſemꝑ in ſtipula. nume. 12. fo. lxix.
¶Diſtractus. Cuius ꝯſenſus reqritur in contractu eiuſdem interueni re debet in diſtractu. l. nihil tam naturale. nu. 1. fo. lxx.
Si ꝯtract⁹ eſt bone fidei pariter ⁊ diſtract⁹ erit bone fidei. ibi. nu. 3. f. eo.
¶Doctor conductus videtur ꝯductus ſm cōſuetudinem ſtudij. l. ſem per in ſtipula. nu. 10. fo. lxix.
Doctor an teneatur de conſilio. ẜ. conſilium.
Doctor cogitur inuitus conſulere. l. inuitus nemo. nu. 8. fo. clxxi.
¶Dolus ⁊ lata culpa in qbus ꝯtractib⁹ veniāt. l. cōtract⁹. nu. 19. fo. liij.

Dolus per pactum remitti non poteſt.ibidem.nu.37.fo.lvi.
Dolus non venit in generali remiſſione.ibidem.eo.nu.& fo.
Dolus preſumptus de futuro quando remitti poteſt.ibi.nu.40.per totum.& nume.41.fo.eodem.
Si dolus dat cauſam matrimo.an erit nullum.l.quod ſ initio.in addi. ſuper verbo.nullum.fo.lxi.
Exceptione doli generaliter repellitur q̄ petit debitū qđ exceptiōe elidi pōt.l.qui cum alio.§.non ſolet.nu.1.fo.xlvij.
Dolus differt a fraude tanꝙ genus a ſpecie.l.gñaliter.nu.2.fol.cxiij.
Dol⁹ ɔmittitur ex propoſito & intētiōe & re ipſa.l.fraudis.nu.1.fo.cxiiij.
Renuntiatio dolo facta nōvalet.ibi.nu.2.
Excuſatur a dolo qui facit aliquid iuſſu iudicis.j.iudex.
Dolo facit q̄ petit ꝙ incōtinēti reſtituitur⁹ eſt ei a q̄ petit.vide.j.petitio.
Iuris ignorantia an excuſet a dolo.j.ignorantia.
¶ Dñs & dñiū.Dominiū tranſfert ꝑ ɔſtitutū.l.contractus.nu.14.fo.lj. quod limitatur multis modis:vt ibi per totum numerum.
Statutū loquēs de dominio nō habet locū i dominio quod heres fingit retro habuiſſe.l.omnia fere.nu.1.fo.clvij.
Dominium rei expreſſe legate tranſit in legatariū ſecus ſi tacite ſit relictum.l.expreſſa.nu.7.fo.clix.
Dñs nō pōt ɔpellere ſubditos vt eorū mulieres vadāt ad ei⁹ domū ad tripudiandū ratione honeſtatis.l.ſemper in cōtractib⁹.nu.3.fo.clx.
Bone fidei poſſeſſor an habeatur loco domini.vide.j.poſſeſ.
Dñs qua pena puniat ſi permittit ſeruum aſſumere tabellio.officiū.l. quod attinet.in addi.in verbo generali.fo.lxvij.
Dñs non pōt vlterius fieri dñs.l.neq; pignus.nu.1.fo.lxxxi.niſi haberet dominium de iure ſpeciali:q: tunc ſic.ibi.nu.2.fo.eo.
An quis ſit dominus mēbrorum ſuorum vide.j.membrum.
Dominus an teneatur de delicto familie.vide.j.familia.
Dominium acquiſitum ex vna cauſa &c.vide.j.meum.
¶ Domus.Nemo de domo ſua inuitus extrahi debet.l.nemo de domo in prin.fo.cxxxi.
Pena impoſita offendenti in domo aliquē non habet locum in hoſpitio. ibi.nume.2.fo.cxxxij.
Iudex an poſſit precipere alicui ne exeat domum.ibi.in apoſt.in verbo extrahi.fo.cxxxi.
Dominus domus non poteſt impedire capturam eius qui de iure capi poteſt.ibi.nu.4.fo.cxxxij.
¶ Donatio.An ſola p̄ſentia donatarij tacētis faciat donationē cā mortis que hodie pōt fieri nudo pacto.l.ſemꝑ q̄ nō ꝓhibet.nu.4.fo.xcv.
Donatio poteſt hodie fieri nudo pacto verbis expreſſo.ibi.nu.5.fo.eo.
Donatio non venit in generali adminiſtra.peculij dato filio.l.ex penalibus.nu.3.fo.xciij.
Pro nō dato habet qđ dat ab eo q̄ donare nō pōt.l.nemo plus.nu.1.f.xc.
Nemo dat quod non habet.ibi.nu.2.fo.eo.
Dare ſumitur dupliciter.ibi.nu.5.fo.eo.

Donatio in dubio non preſumitur.l.cuius per errorem.nume.2.fo.xc.
quando preſumatur.ibi per totam legem.
Donatio facta abſenti ꝓ quo notariꝰ illã recipit ⁊ ſtipulatus fuit ⁊ ante ratifica.abſentis fuit alteri facta donatio de eiſdē bonis an ius ſit queſitum primo ante ratificationem.l.contractus.nu.6.fo.lij.
Qui conuenitur ex cauſa dona.in id qđ facere poteſt eſt condēnandus: quod tñ fallit.v.modis in.l.diuus.nu.1.2.5.6.7.⁊.8.fo.lx.⁊.lxj.
Donatio ob cauſam non eſt proprie donatio.ibi.nume.3.fo.lxj.
Donatio facta a patre filio in premium emancipationis eſt donatio ſimplex.ibi.nume.4.
Quando agitur de dona.cauſa mortis vel inter viuos dicitur agi de cauſa lucratiua.l.in eo quod.nume.1.fo.lxvij.
Donatio inter virum ⁊ vxorem eſt prohibita quando donans pauperior efficitur non autem ſi lucrum remittitur.ibi.nume.7.fo.lxviij.
Sicut hodie nudo pacto fieri poteſt donatio ſic etiam ⁊ reſolui.l.nihil tam.numero.4.fo.lxx.
Donatio que fit cauſa remunerationis non eſt vera donatio.l.donari.numero.2.folio.cxviij.
Remittere an ſit dare.ſ.remiſſio.
Donatio ⁊ vēditio ſunt ſpēs alienationis.l.cui ius eſt.nume.1.fo.cxlv.
Qui poteſt donare poteſt vendere ⁊ rem concedere quando ſubeſt eadem ratio.ibidem.numero.1.⁊.2.
Emphyteota lʒ nō poſſit vēdere dño irreqſito:donare tñ pōt.ibi.nu.3.
Prohibita venditione videtur prohibita donatio.ibi.nu.4.
Dare eſt dominium transferre.l.non videntur data.nume.1.fo.cxlv.
Licet donatio ſit prohibita quo ad dominium inter virum et vxorem: poſſeſſio tñ nō prohibetur trāſferri.l.non alienat.nu.1.fol.clxj.
¶ Dos. In dubio iudicandū eſt pro dote.l.in ambiguis.nu.1.fo.cxx.
Si reperiantur duo inſtrumēta eodē die cōfecta ⁊ alterū ſit inſtrumētū dotis debet iudicari ꝙ illud prius cōfectum fuerit.ibi.eo.nu.⁊ fo.
Diſpoſita fauore dotis habēt locum in alijs cauſis fauorabilibus que doti equiparantur.ibidem.eo.nume.⁊ fo.
Dotis contractus celebratur gratia vtriuſqꝫ:ideo maritus tenetur de dolo lata ⁊ leui culpa.l.contractus.nume.31.fo.lv.
Lucrum dotis quod facit maritus ex forma ſtatuti dicitur ex cauſa lucratiua.l.in eo quod.nume.6.fo.lxviij.
In inſtrumento dotis pōt notarius apponere hipothecam de qua contrahentes nihil dixerunt.l.ſemper in ſtipula.nume.14.fo.lxix.
Bona dotalia non ſunt in bonis mariti.l.qđ euincitur.nume.2.fo.clvj.
Vxor nō ꝑdit dotē ꝓpter adulteriū ſi maritꝰ tenet ꝯcubinā.vide.ſ.vxor.
¶ Dubitatio ⁊ dubium. Dicta ad tollendam dubitationem non nocēt.l.que dubitationis.numero.1.fo.cxvij.
Dictum cauſa tollende dubitationis ſi ſit inſolidum inducit ſuſpitionem.ibi.numero.2.in fi.
Si expreſſum cā tollēde dubitationis ſit vitioſum bene nocet.ibi.nu.5.
In cōtractibꝰ ⁊ teſtamētis q̄ cauſa dubitationis tollende dicta ſunt nō

nocet.ibidem.numero.1.2.2.
In dubio iudicãdum eſt cõtra fiſcum.l.in ambiguis.nume.2.folio.cxx.
In dubio inter priuatos ſentẽtia fertur contra actorem.ibi.nu.3.fo.eo.
In dubio eligi debet ꝙ ſit minus ꝑiudiciale.l.q̃ties nihil.nu.1.fo.clxxij.
In dubio pronuntiandum eſt appellationem non eſſe deſertam:ꝛ pari ratione appellationem eſſe admittendam.ibidem.nume.2.ꝛ.3.

De litera.E.

Eccleſia tenetur in eo in quo ſit locupletior.l.ſicuti pena.numero.3.folio.lxxij.
Contractus factus cum eccleſia calore iracundie tenet.l.quicquid.numero.1.folio.lxxxv.
Inſtrumentum eccleſie.vide.ſ.inſtrumentum.
Si prelatus deſijt dolo poſſidere hoc non nocet eccleſie.l.qui dolo.numero.2.folio.lxiiij.
Fauore eccleſie conſtitutio penalis extenditur.vide.ſ.pena.
Eccleſia obligatur ſi facta ſit locupletior.l.iure nature.nu.3.fo.clxxiiij.
Edificium.Edificare in ſuo quando liceat.l.nullus videtur.numero.1.folio.xc.ꝛ.ſ.reficere.
Electio nulla ex incapacitate perſone non confirmatur licet poſtea efficiatur capax.l.quod in initio.numero.6.folio.lxij.
In dubio eligi debet ꝙ ſit minus preiudiciale vnde de duobus malis quod minimum eſt debet eligi.l.quoties nihil.nu.1.ꝛ.4.folio.clxxij.
Emphyteota non poteſt ſoluere canonẽ pro pluribus annis futuris cum agatur de intereſſe dñi creditoris.l.cum tempus.nu.8.fo.xliiij.
Non valet reſcriptum pape ꝙ emphyteo.non ſoluendo non priuetur iure ſuo.ibidem.nu.9.fo.eo.bene tñ valeret conſuetudo.ibi.nume.10.folio.xlv.ꝛ etiam pactum.numero.11.folio eodem.
Contractus emphyteoticus celebratur gratia vtriuſq;:ideo emphyteoticus tenetur de dolo lata ꝛ leui culpa.l.contractus.nu.30.folio.liiij.
Heres emphyteoticus ſi ignoranter vendidit fundum emphyteoticum non cadit a iure ſuo.l.qui in alterius.numero.2.folio.lxxvij.
Emphyteota licet non poſſit vendere irrequiſito domino:poteſt tamen donare.l.cui ius eſt.numero.3.folio.cxlv.
Emptio.Primus emptor vel donatarius cui res tradita per conſtitutionem prefertur ſecundo cui realis traditio facta fuit:fallit tamen in aliquibus caſibus.l.contractus.numero.14.folio.lj.
Non valet emptio rei proprie.l.neq; pignus.numero.5.folio.lxxxi.
Equitas.In omnibus enim eſt equitas expectanda.l.in omnibus quidem.numero.1.in prin.folio.cxxiiij.
Equitas precipue in curia mercatorum attenditur.ibi.nu.4.fo.cxxiiij.
Equitas eſt modus interpretandi leges ꝛ pacta.ibidem.nu.2.folio.eo.
Statuta recipiunt interpretationem equitatis.ibidem.nu.3.fo.eodem.
Equitas prefertur rigori.ibidem.numero.1.5.ꝛ.10.folio.cxxiij.ꝛ.cxxiiij.
Si aliquid committatur alicui ſimpliciter videtur committi equitas.ibi.numero.6.folio.cxxiiij.
Propter eq̃tatẽ receditᷣ a regulis iuris.ibi.nu.7.vbi multa exẽpla.fo.eo.

Pretor ⁊ iudex ſemꝑ debent habere equitatẽ p̄e oculis.ibi.nu.8.fo.eo.
Equitas dr̄ naturalis iuſtitia:⁊ cõſideratꝰ vbi ius deficit.ibi.nu.9.fo.eo.
Equitas prefertur rigori quando eſt ſcripta:alias prefertur rigor ſcriptus equitati non ſcripte.ibi.numero.10.folio.eo.
Equitas ſcripta in ſpecie prefertur rigori:ſecꝰ ſi ſit ſcripta in genere:qꝛ tunc rigor ſcriptus in ſpecie illi prefertur.ibidem.nu.11.folio eo.
Equitas prefertur rigori ſi eſt poſt ſcripta:ſecus ſi econtra:quia prefertur rigor.ibi.numero.12.folio eodem.
¶ Error ſcriptoris non nocet partibus.l.ſi librarius.nu.1.folio.cxxvj.
Error in falſa grammatica non vitiat inſtrumentum.ibi.nu.2.fo.eo.
Error in dubio non preſumitur numero.3.folio eodem.
Quando notarius poſſit corrigere errorem ſuum.ibi.nu.5.folio eodem.
Qualiter error notarij probari poſſit.ibi.numero.8.9.⁊.10.fo.eodem.
Solutum per errorem an repeti poſſit.vide.ſ.repetitio.
Error non habet conſenſum:nam nihil eſt tam contrarium cõſenſui ꝙ error.l.nihil conſenſui.§.non videtur.nu.1.folio.cxlj.
Proprium erroris eſt approbare falſum pro vero.ibi.nu.eo.⁊ folio.
Error iuris expreſſus in ſententia vitiat:ſecus ſi tacite colligatur.l.expreſſa.numero.4.folio.clix.
¶ Eſſe.Paria ſunt eſſe vel eſſe debere.l.qui cum alio.nu.9.folio.xlvij.
¶ Etas.Propter etatem et imprudentiam vena minui debet.l.fere in omnibus.numero.1.folio.cxxxiij.
¶ Exceptio.Exceptiones licet ſint contra diſpoſitionem regule ſunt tñ de gñe regule.l.j.nu.26.fo.iiij.⁊ in caſibus non exceptuatis firmãt regulam.ibidem.nu.27.ſed quo ad alios caſus qui non includuntur ſub regula exceptio non firmat regulam.nu.28.folio eodem.
Exceptio principis in vno caſu declarat ipſius intentionem quod in alijs voluit tertio preiudicare.ibi.nu.32.folio.v.
Exceptio facta eſt ad reſtringendum regulam:⁊ ideo eam ampliare nõ poteſt.ibi.numero.30.et numero.38.vſqꝫ ad nume.41.folio.iiij.⁊.v.
Exceptio facta in vno caſu porrigitur ad ſimiles.ibi.numero.42.fo.v.
Exceptione doli generaliter repellitur qui petit debitum quod de exceptione elidi poteſt.l.qui cum alio.§.non ſolet.numero.1.folio.xlvij.
Reus poteſt ſe tueri diſiunctiue exceptione preſcriptionis ⁊ priuilegij.l.nemo ex his.numero.4.folio.lxxix.
Reus poteſt ſe tueri pluribus exceptionibus contrarijs:ſecus tamen vna tantum.ibi.eo.nu.⁊ nu.ſequen.fo.eo.⁊.§.quoties.nu.1.fo.lxxx.
Exceptione excluſa per ſtatutum non cenſetur excluſa defenſio.l.nemo ex his.numero.9.folio.lxxx.
Per exceptionem ſolutionis impeditur executio ſententie.l.bona fides.numero.2.folio.xcij.
Exceptio ſolu.non excluditur per ſtatutum excludens omnes exceptio. contra inſtrumentum.ibi.numero.3.folio eodem.
Exceptio obſcura ꝓ nõ oppoſita habet.l.ꝗ tutela.§.ꝗ in teſt.nu.2.fo.cix.
Exceptio nõ admittit cõtra ſniã ꝗ trãſiuit in rẽ iudicatã.vide.ſ.ſnia.
Exceptio innocentie nunꝙ videtur excluſa/vide.ſ.innocentia.

Remota exceptione non videt remota exceptio que habet in ſe contrarietatem.l.vbi repugnantia.numero.2.folio.clvj.

Si ſtatutum tollit exceptionem non habet locum ſi contingat alium lucrari cum iactura alterius.l.iure nature.numero.4.folio.clxxiij.

Exceptio non numerate pecunie an poſſit opponi de equitate cañ.poſt biennium.ibi.numero.5.

¶ Excõmunicatio Pena excõmunicatiõis eſt extẽdenda/vide.j.pena.

In dubio excõicatio itelligit de maiori.l.ſemp i obſcuris.nu.7.fo.xxxv.

Excommunicatio an ſit pena.ibi.numero.8.folio.eodem.

Excõmunicatio minor non ſolet ab homine proferri.ibi.nu.9.fo.xxxvj.

Timor excõicationis inducit iuſtũ metũ.l.in oib⁹ cauſis.nu.6.fo.lxxiij.

Sentẽtia excõicationis lata per iracũdiã valet.l.qcquid nu.6.fo.lxxxvj.

Excommunicatus prohibetur eſſe in iudicio ſi tamen oppoſitum non ſit valet iudicium.l.in ambiguis.§.non eſt nouum.nu.8.folio.cxxij.

¶ Excutio ⁊ executor.Executio teſta.facta per guardianũ ſctí Frãciſci valet licet ſit ꝓhibita.l.in ãbiguis.§.nõ eſt nouũ.nu.4.in fi.fo.cxxj.

Seruus non poteſt eſſe executor.vide.j.ſeruus.

Executio ſententie in cauſa criminali an ſit fienda ſi conſtat de innocentia condemnati/vide.j.innocentia.

¶ Exheredatio.Filiusfamilias non poteſt exheredari ex eo ꝙ ſine patris conſenſu matrimo.contraxit.l.nuptias.numero.10.folio.lxv.

Exheredatio ⁊ priuatio alimẽtorum procedũt a pari.ibi.nu.14.fo.lxvj.

Filia etiam ſi contrahat cum turpi perſona ⁊ ſine conſenſu patris non poteſt exheredari.ibi.numero.13.folio eodem.

Filia exhere.an poſſit ſubſtitui/vide.j.ſubſtitutio/et an poſſit dari tutor/vide.j.tutor.

Filius exheredatus de voluntate ſua non poteſt impugnare teſtamentum.l.nemo fraudare.numero.4.folio.clxvij.

¶ Expenſe.Reus qñ condemnetur in expenſis.j.reus.

Debitor qui citatus abſqꝫ interpellatione debitum confitetur:nõ eſt cõdẽnãd⁹ in expẽſis:ſecus ſi negauit.l.qui in alterius.nu.8.fo.lxxviij.

Actor qñ excuſetur ab expenſis vide ſupra actor.

Victus nõ tenetur victori ad expenſas in quibus victor condemnatus fuit propter eius contumaciam.l.ꝑ quis.numero.2.folio.clxxiij.

¶ Expreſſio.Expreſſa nocẽt nõ expreſſa non nocẽt.l.expreſſa.folio.clix.

Quo ad nullitatẽ actus nõ eſt par virtus taciti ⁊ expreſſi.ibi.nu.2.fo.eo.

Expreſſio qñqꝫ prodeſt.ibi.numero.5.folio eodem.

¶ Extenſio.In materia diſpoſitionis non fit extẽſio etiam ad caſum habentem maiorem rationem.l.non debet cui.numero.6.fo.xlviij.

In materia penali fit extenſio ſecundum proprietatem verborum.l.in contrahenda.numero.14.folio.cxlix.

An ⁊ qñ debeat fieri extenſio in penalibus.vide.j.pena.

¶ Eſtimatio.Libertas non recipit eſtimationem.j.libertas.

Corpus hominis liberi non recipit eſtimationem.j.homo.

Patria poteſtas non recipit eſtimationẽ.l.libertas.nu.3.fo.cxxxiij.

In cautione rati vbi agit ineſtimabili:dꝫ apponi pena.ibi.nu.6.fol.eo.

¶ De litera. F.

Factum ⁊ faciens. Facti appel. continetur non factum. l. qđ. numero. 2. folio. xxxvij.
Que in facto conſiſtunt debent probari: quia nō preſumuntur. l. quatenus. numero. 2. folio. lvij.
Que dependent ab animo conſiſtunt in facto. eo. nu. ⁊. folio.
Statutum ⁊ conſuetudo loci particularis debent conſiſtere in facto. ibidem. eo. numero. ⁊ folio.
Factum impoſſibile eſt non eſſe factum. l. verum eſt. nume. 1. folio. lxvj. niſi per viam fictionis. ibi. numero. 3. folio. lxvij.
Pro facto habetur quod factum non fuit propter metum. l. in omnibus cauſis. numero. 1. folio. lxxij.
Statutum imponens penam facienti non habet locum: in conſulente nec mandante. l. conſilij. numero. 15. folio. lxxxiiij.
Quod fieri poteſt pure pariter ⁊ ſub conditione. l. actus legitimi. nu. 3. fo. cxij. ⁊ econtra: vt numero. 5. ⁊ quandoqꝫ ꝙ non licet pure non licet ſub conditione. eodem numero ⁊ folio.
Facta ſemel vtiliter ⁊ legitime durāte licet ſuperueniat caſus a quo initiū habere non poſſunt. l. in ambiguis. §. nō eſt nouum. nu. 1. fo. cxxj.
Multa prohibentur fieri que tamen facta tenent. l. in ambiguis. §. non eſt nouum. numero. 4. folio eodem.
Quādoqꝫ facilius deſtruitur quod factum eſt q̄ quod de nouo fieri impediatur. ibi. numero. 16. folio. cxxij.
Factum a maiori parte: an ⁊ quando videatur factum ab omnibus. l. aliud eſt. §. refertur. folio. cxliij.
Qui per aliū facit eſt ꝑinde ac ſi faceret ꝑ ſeipſū. l. is dānū. nu. 1. fo. cxlvj.
Statutum loquens in faciente quando habeat locum in mandāte. ibi. numero. 3. ⁊. 6. folio. cxlvij.
Si quis accuſet aliquem feciſſe homicidium ⁊ probet de mandato ſuccumbet. ibi. numero. 7. folio eodem.
Promiſſio facti alieni an valeat. vide. j. promiſſor.
Quādo factū eſt in obligatione difficultas impedit morā. vide. j. mora.
Facta ſunt indiuidua. vide. j. indiuiduum.
Non facere dicitur facere etiam in penalibus. l. qui non facit. folio. clxj.
Ex eodem facto non debet quis penam ⁊ commodum reportare. l. non fraudantur. §. nemo. numero. 1. folio. clxv.
¶ Familia. Deſcendentes ex femina non ſunt de eius familia ſed patris. l. ij. numero. 74. folio. xiiij.
Factum a familia domino ſciente et nō prohibente imputatur domino. l. nullum crimen. numero. 2. fo. cxxxiiij. adeo quod ſi familia ſit mala: dominus non excuſatur allegans ignorantiam. ibi. nu. 3. fo. eodem.
¶ Fauor. de fauore dotis. vide ſupra dos.
De fauore eccleſie. vide. s. eccleſia.
De fauore pie cauſe. vide. s. cauſa pia.
Fauor cauſe preponderat fauori rei. l. in ambiguis. numero. 1. folio. cxx. ⁊. l. fauorabiliores. numero. 2. folio. clxij.

Fauori ſuo quis renuntiare nõ põt etiam ſi actus annulletur in fauorẽ partis.l.in ambiguis.§.non eſt nouum.nu.14.fo.cxxij.
In fauorẽ introductũ nõ debet retorqri in odiũ.l.nõ ſolet.nu.1.fo.cix.
De fauore anime.vide.s.anima.
De fauore fidei.j.fides.
¶Femina ⁊ femininũ Femininũ nõ ↄcipit maſculinũ.l.ij.n.122.f.xxij.
Femina.vide.j.mulier.
¶Feudum. Iuramentum non eſt de ſubſtãtia feudi.l.ij.§.item impube.nume.5.fo.xxiij.
Si ſit copulata amicitia cum inimico meo in pernicié meã vꝫ inimicus meus adeo ꝙ feudo põt priuari.l.conſiliij.§.ſociũ mei.nu.3.fo.lxxxv.
Bona data in feudũ ↄputaẽ in bonis vaſalli.l.qđ euinciẽ.nu.1.fol.clvi.
¶Fictio.ꝑ fictionẽ facta poſſũt haberi ꝓ ſfectis.l.verũ eſt.nu.3.f.lxvij.
Fictio non habet locũ ſup impoſſibili in ſuo genere ſed bene in aliquo caſu particulari.ibi.nu.3.in fi.
Regula que procedit ſecundum fictionem non habet locũ vbi extrema nõ ſunt habilia que requiruntur in fictione trãſlatiua de tẽpore ad tempus.l.omnia fere.nu.3.fo.clvij.
Licet aditio trahatur retro non tamen talis fictio trahitur retro in preiudicium tertij.ibi.nu.2.fo.eo.
Aditio here.filijfam.inſtituti q̃ priuſq̃ adiuit effectus eſt ſui iuris nõ trahitur retro vt hereditas patri acquiratur.ibi.nu.4.fo.clviij.
Si procurator gñalis eius cui erat delata hereditas intẽtauit iudicium nomine heredis inſtituti:⁊ opponaẽ ꝙ heres nõ adiuit adeũdo confirmatur iudicium:qꝛ aditio retrotrahiẽ.ibi.nu.5.fo.eo.
¶Fideiuſſor. Qui tenetur dare fideiuſſori liberaẽ dando pignora.l.pꝛ̃cautio.nu.2.fo.lviij.
Si fideiuſſor ſe obligauit in maiori ſumma ꝓ principali etiã in minori ſũma in q̃ erat obligatꝰ principalis nõ teneẽ.l.l eo ꝙ.nu.12.f.cxxxv.
Mora principalis qñ noceat fideiuſſori.j.mora.
Fideiuſſor q̃ ꝓmiſit ſe facturũ ⁊ curaturũ ſub pena nõ incurrit penã ſi fecit qđ potuit.l.impoſſibiliũ.nu.5.fo.clv.
Fideiuſſor nõ põt repetere a principali vſuras quas ſoluit culpa ſua eo caſu quo illas ſoluere nõ cogebaẽ.l.ꝙ q̃s ex culpa.nu.3.fo.clxxiij.
¶Fides an ſit ſeruãda hoſti.l.ea eſt natura.nu.7.⁊.8.fo.c.⁊.cſ.⁊ q̃d in iudice an debeat ſeruare fidẽ delinquenti.ibi.eo.nu.⁊ fo.
Fauore fidei cõſtitutio penalis extenditur.vide.j.pena.
¶Filius vel ſeruꝰ q̃ aliq̃d faciũt de mãdato pr̃is vel dñi excuſaẽ.l.velle.nu.2.fo.xxv.⁊ q̃d in delictis grauibus.ibi.nu.3.fo.eo.
Filiuſfamilias poteſt cõtrahere matrimonium ſine conſenſu patris.l.nuptias.nu.7.fo.lxiiij.
Filiuſfamilias non poteſt exheredari quia contraxit matrimonium ſine cõſenſu patris.ibi.nu.10.fo.lxv.
Filius põt per patrẽ ꝓhiberi ad tẽpꝰ ne cõtrahat matri.ibi.nu.9.f.eo.
Filia etiam ſi contrahet ſine conſenſu patris ⁊ cum turpi perſona non poteſt exheredari.ibi.nu.13.fo.lxvj.

An appellatione filiorū in priuilegijs ꝯprehēdantur nepotes ⁊ ꝑnepotes.l.in omnibus cauſis.in apoſt.ſuper verbo filia.fo.ciiij.
Priuilegiū qđ loquitur de filio non habet locum in filia.ibi.nu.7.f.ciiij.
Priuilegiū datū alicui pro ſe filijs ſuis maſculis ⁊ feminis non cōpetit filie nupte.l.ij.nu.92.fo.xv.
Ubi filijs in poteſta.dari poteſt tutor ⁊ etiam poſthumis.l.quo tutela.§.nemo.nume.2.fo.cviij.
Filio an poſſit dari in teſta.tutor vel curator.vide.ſ.tutor.
Per inſtrumentum emācipationis probatur filiatio ⁊ patria poteſtas.l.nō videtur rem.nu.3.fo.cxviij.
Filia q̄ renūtiauit hereditati patris non excludit quominus poſſit ſuccedere in hereditate paterna q̄ ex ꝑſona fratris ſibi deferat cū illa ex nouo iure ſuperueniēti ſibi deferat.l.quoties duplici.nu.6.fol.cxxv.
Filia que renūtiauit hereditati patris nō ꝓhibet ſuccedere in feudo qđ ſibi ex ꝑſona fratris defertur.eo.nu.⁊ fo.
Filia q̄ excludit a ſtatuto ab herede patris non prohibet ſuccedere fratri q̄ here.paternam adiuit ⁊ etiā ſi nō adiuerit.ibi.eo.nu.⁊ fo.
Jure flor.filiuſfami.nō habebat poſſe rei peculiaris qꝛ ſtatim poſſeſſio patri etiā ignoranti acquirebatur.l.filiuſfa.nu.1.fo.cxxviij.
Filius nō admittitur ad defendēdū patrē ſine ſatiſdatione.l.in eo qđ.§.nemo aliene.in prin.fo.cxxxvj.
Filius vel ſeruus qui iuſſu patris deliquit excuſat in leuiorib⁹ delictis cū teneatur obedire:ſecus tñ in grauiorib⁹ lȝ pena ſit minuēda propter iuſſum vel mādatū.l.is damnū.§.ci⁹ ꝟo.nu.2.⁊.3.fo.cxlvij.
Mora filij an noceat patri in actione de peculio.vide..mora.
Nō dicitur quis deceſſiſſe ſine filijs qui vxorē ꝑgnantē relinquit.l.ſi qs ꝑgnantem.nu.1.fo.clv.
Filiuſfami.poteſt eſſe tutor.vide.ſ.tutor.
Filius exheredatus de volūtate ſua nō pōt impugnare teſtamētū.l.nemo fraudare.nu.4.fo.clxvij.
¶Fiſcus cauſa dotis a pari procedūt.l.in ambiguis.nu.2.fo.cxx.
In dubio iudicandum eſt contra fiſcum.ibi.eo.nu.2.⁊ fol.⁊ in.l.fauorabiliores.nu.3.fo.clxij.
Fiſcus eſt loco heredis.l.in pari.§.hi qui.fo.clxiij.
Fiſcus rem alienā in totū alienare nō pōt:ſecus ſi pro parte aliena ſit.l.cuius effectus.nu.7.fo.clxviij.
¶Fuga.Juſte captus ſi aufugit peccat.l.q̄ a quoq̄.nu.3.fo.lxxxij.
¶Furor.Furioſus nullū negotiū ꝯhere pōt.l.i negotijs.nu.1.fo.xxvj.
Furioſus etiā ad pias cauſas teſtari non poteſt.ibi.nu.2.fo.eo.
Furioſus non punitur etiā de grauibus delictis.ibi.nu.3.fo.xxvij.
Factum a furioſo videtur factū a caſu ſine facto ꝑſone.ibi.nu.4.fo.eo.
Furioſus obligatur ex cauſis ex quib⁹ ignorans.ibi.nu.5.fo.eo.
Differt furioſus a pupillo qui fari poteſt.ibi.nu.6.fo.eo.
Si quis efficiatur furioſus poſt delictū ꝯmiſſum nō pōt puniri criminaliter etiā ſi ah furorē fuerit condēnatus niſi conſtaret de ſimulatiōe.ibi.in addi.ſuper verbo delicto.fo.xxvij.

Si quis factus ſit furioſus ſua culpa ⁊ delinqt nõ excuſat ibi.l.d.addi.
Furor qualiter probetur ibi.⁊ in.d.addi.⁊ in.l.furioſi.nu.3.fo.lxxv.
Furioſus lʒ non habeat cõſenſum in cõtractibus:habet tñ in quaſi ↄtra
cribus.ibidem in addi.ſuperverbo furioſus.fo.xxvij.
Furioſus per dilucida interualla ſi faciat teſtamentum vel contractũ ꝓ
ſumitur feciſſe tẽpore non dilucidi interualli.ibi.in dicta addi.f.eo.
Furioſi nulla eſt voluntas.l.furioſi.in principio.fo.lxxv.
Furioſus probatur ſi coniuncti habeant eum pro furioſo.ibi.nu.3.f.eo.
Per datione curatoris probatur ꝙ quis ſit furioſus.ibi.eo.nu.⁊ fo.
Non creditur curatori qui eſt datus furioſo ſi dicat illũ nõ eſſe furioſuʒ.
ibidẽ eodem nume.⁊ fo.
Furioſo non petenti datur curator.ibidem.nu.4.in cuius datiõe nõ eſt
neceſſaria eius citatio.ibi.nu.7.fo.lxxvj.
¶Furca.Cadauer mortui non eſt licitũ ad furcas ſuſpẽdere.l.pupillõ.
§.in heredes.nu.2.fol.cxxxviij.
¶Furtum permittitur propter neceſſitatem.vide.ſ.neceſſitas.
Actio furti nõ creſcit. ex aſſidua ↄtractatione.l.omnis hereditas.§.nũq̃
nu.1.fo.clxv.
Augetur actio furti:ſi res furtiua facta ſit pretioſior.ibi.nu.2.fo.eo.
Fraus.Que dicat̃ proprie fraus.l.generaliter cũ de fraude.nu.1.f.cxiij.
Fraus ⁊ dolus differunt.ibi.nu.2.fo.eo.
Fraus conſideratur dupliciter.l.fraudis interpretatio.nu.1.fo.cxiiij.
Qñ agit de remouẽdo fraudẽ etiam penalibꝰ fit extẽſio.vide.ſ.pena.
¶Fructus.Ex perceptione fructuũ probatur ratificatio poſſeſſionis.l.
ſemper qui non prohibet.nu.9.fo.cxvj.
Male fidei poſſeſſor de quibus fructibus tenetur ad reſtitutionem.l.ge
neraliter cum de fraude.nu.3.fo.cxiij.
Male fidei poſſeſſor habens titulum:an teneatur de fructibus percipiẽ
dis.ibidem.nu.4.fo.cxiiij.

¶De litera.G.

Genus proprie comprehendit ſpecies.l.j.nu.7.fo.ij.
Genus quandoq̃ ponitur pro agnatione.l.ij.nu.72.fo.xiiij.
Generi per ſpeciẽ derogatur.l.in toto iure.in ꝑnc.f.cxiiij.qđ
procedit tam in legibus q̃ ſtatutis:vt ibi.nu.7.fo.cxv.
Idem etiã in contractibus.ibidem.nu.11.fo.cxvj.Idem etiã
in vltimis voluntatibus ⁊ in legatis.vt ibi.nu.12.⁊.13.fo.eo.Idẽ etiã
in reſcriptis:vt ibi.nu.15.fo.eo.Idem etiam in laudo:vt.nu.14.f.eo.
Idem etiam in mandatis:vt ibidem.nu.15.fo.eo.
Si conſtat de mente.l.generalis ꝙ voluerit derogare ſpeciei:tunc dero-
gatur:⁊ quando dicatur conſtare.ibi.nu.8.fo.cxv.
Ubi genus debet verificari in vna ſpecie:tunc generi ꝑ ſpeciẽ non de-
rogatur.ibidem.nu.10.fo.eo.
Specialia derogant generalibus etiam ſi vnum ſit ex legali:alterum ex
hominis diſpoſitione.ibidem.nu.9.fo.eo.
In eadẽ lege generi per ſpeciem derogatur:ſecus in diuerſis quãdo nõ
ſibi contradicerent:q2 diuerſimode loquũtur:ſecus vero ſi ſpecies cõ

tradicetet generi:qꝛ tūc derogat generi.ibidē.nu.10.fol.eo.
Secundum priuilegium ſpeciale non derogat primo generali ſine ſpe-
ciali.ibi.nu.16.fo.cxvij.
Mandatū fiſcale ſpeciale nō derogat generali.ibidē.eo.nu.7 fo.
Mandatū iuriſditionis ſpeciale nō derogat generali.ibidē eo nu.7 fo.
Gladij poteſtas quid ſignificat.l.nemo.pōt gladij.nu.1.fo.cv.

De litera. H.

Heres et hereditas.Heres nō poteſt adire pro parte et pro parte
non.l.ius noſtrum.nu.5.fo.xxx.
Heres grauatꝰ poſt mortē eius diſtribuere bona inter pau-
peres nō pōt hoc facere in vita l p̄iudiciū pauperū q̄ erūt
poſt mortē eius.l.cū tēpus.nu.2.fo.xliiij.
Heres an ſtatim poſſit ſoluere corbē grani quā teſtator alicui reliq̄t an-
nuatim vſqꝫ ad decē annos.ibi.nu.1.fo.eo.
Conditio q̄ dꝫ impleri in pſona heredis non verificatur in pſona domi-
ni nec partis.l.que legata.nu.4.fo.xlv.nec etiam in herede heredis.
ibi.nu.5.folio.eo.
Heres obligatur ex quaſi ꝯtractu.l.qui cum alio.nu.6.fo.xlvſ.
Ex pſona heredis qualitas obligationis in creditoribꝰ mutari non pōt
ibidem.nu.7.fo.eo.
Quādo agitꝰ de hereditate dicitur cauſa lucratiua et agi de lucro.l.in eo
quod.nu.1.fo.lxvij.
Heres ſicuti nō obligatur ex delicto defuncti:ita etiā nec lucrari debet.
l.ſicuti pena.nu.1.fo.lxxij.
Heres habet iuſtam cauſam et probabilē ignorātiam in rebꝰ defuncti.
l.qui in alterius.nu.1.fo.lxxvij.
eres q̄ ignorauit rē conductam a defuncto non incidit in penam.l.nō
ab re.C.vñ vi.ſi non reſtituat.ibi.nu.1.fo.eo.
Si heres emphyteote ignoranter vēdidit fundū emphyteoticū:non ca-
dit a iure ſuo.ibi.nu.2.fo.eo.
Heres p̄ſumitꝰ habere notitiā de his q̄ in teſtō ꝯtinentꝰ.ibi.nu.3.fo.eo.
Heres excuſatꝰ propter ignorantiam:vbi agitꝰ de dāno euitando:ſecꝰ ſi
agatur de cauſa lucratiua.ibi.nu.4.fo.eo.
Heres qui conuenitꝰ excuſatꝰ propter ignorantiam:ſecus tamē ſi agat.
ibi.nu.5.fo.eo.
Heres qui ex proprio dolo conuenitur tenetur inſolidūꝫ.l.toties.in he-
redem.nu.1.fol.lxxx.
Heres ex dolo defuncti nō tenetur niſi pro eo qđ ad eū ꝑuenit:niſi in cō
ditione furtiua.ibi.nu.2.fo.lxxxi.
Heres eſt quodammodo eadē pſona cum defuncto.l.heredem.nume-
ro.1.fo.xciij.
Si ſtatutum dicat ꝙ debitor poſſit capi:habebit locum cōtra heredē:ſe-
cus ſi dicat ꝙ promiſſor poſſit capi:quia tunc non hꝫ locū contra he-
redem.ibi.nu.2.fo.xciiij.
Iuſſus dare ſub nomine proprio non pōt dare heredi.ibi.nu.1.fol.cxiij.
Conditio dandi titio non poteſt impleri in herede titij.ibi.nu.1.fo.eo.

Si poteſtas debet habere decē ꝑ executione facta cōtra cōdēnatos nō habebit decē ſi facta ſit executio ꝯ heredē cōdēnati.ibi.nu.1.fo.eo.
Heres quātū ad iuris interpretationē eadē ꝑſona cū defuncto reputatur: ideo factū noīe defuncti ratificari pōt ꝑ heredē ibi.nu.2.ꝛ.3.fo.xciij.
Factum heredis reputatur factum defuncti.ibi.nu.4.fo.eo.
Teſtamentū defuncti ꝛ heredis vnum reputatur.eo.nu.ꝛ.fo.
Pactum factū ab aliquo in dubio ad eiꝰ heredē porrigit.ibi.nu.5.f.eo.
Qui promiſit pro ſe etiā pro heredibus ꝓmiſiſſe videtur.ibi.nu.6.f.eo.
Qui promittit tantum de facto ſuo nō excludit heredem.ibi.nu.7.
Poteſtas que datur defuncto in aliquibus caſibus non porrigitur ad heredem.ibi.nu.7.in fi.fo.eo.
Poteſtas declarandi non trāſit ad heredem.ibi.nu.8.fo.eo.
Omnia que dicūtur de herede intelligūtur hereditate adita.ibi.nu. 9.
Subſtitutio facta de heredibus intelligitur ſi hereditatem adiuerint. ibi.nu.10.fo.eo.
Heres datus in teſta.executor itelligitur ſi adeat hereditatē.ibi.nu.11.
Heres quis non dicitur anteq̄ teſtamentum aditione heredis confirmatum ſit.ibi.nu.12.fo.eo.
Hereditas quid ſit.l.hereditas.nu.1.fo.xcviij.
Hereditas dicitur anteq̄ ſit adita per heredē.ibi.nu.3.fo.eo.ꝛ an ꝑ ſolā aditionem deſinat eſſe hereditas.ibi.nu.4.ꝛ an ꝑ apprehenſionem poſſeſ.deſinat eſſe hereditas:ibi.nu.7.fo.xcviij.
Solum heredi vel fideicom.datur petitio here.anteq̄ ſit conſecutꝰ poſſeſ.bonorum hered.ibi.nu.5.fo.eo.
Petitio here.et interdictum quorū non datur heredi qui ſemel apprehēdiſſet poſſeſ.ibi.nu.6.fo.eo.
Renuntiatio quam fecit filia patri de here.patris nō excludit illam ab heredi.eius fratris.ibi.nu.8.fo.xcix.
Uocatus ad eandē ſucceſſionē de iure ciuili ꝛ pretorio ſi bon.poſ. repudiauit nō prohibetur adire.l.quoties duplici.nu.1.fol.cxxv.
Renuntians here.vel ſucceſſioni an videatur renūtiaſſe omnibus iuribus que ad ipſam here.competerent.ibi.nu.2.fo.eo.
Filia que renūtiauit here.patris nō prohibetur quominꝰ poſſit ſuccedere in heredi.paterna que ex perſona fratris ſibi defertur:cum illa ex nouo iure ſuperuenienti ſibi deferatur.ibi.nu.6.
Heres grauatus exponere centum i funere non poteſt minus exponere.l.i eo quod plus.nu.6.fo.cxxxv.
Actio.penales nō ſolēt trāſire in heredes.l.pupillū.§.i heredes.in ꝑn. fo.cxxxviij.fallit in eo qḋ ad heredē puenit ex delicto:quia ꝑ eo tenetur heres ꝛ cōueniri pōt.ibi.nu.3.fo.eo.Fallit etiā ſi pena ipſo iure defuncto impoſita ſit.ibi.nu.4.fo.eo.fallit etiā ſi lis conteſt.ſit cum defuncto in actionibus ciuilibus que dantur ex delicto:ſecus eſt in criminalibus ꝛ pub.iudicijs:q: tunc heres non tenet niſi data fuerit ſnīa.ibi.nu.5.ꝛ.6.fo.cxxxix.fallit etiā qñ pene imponit ꝑ modum agendi ſecus ſi per modum excipiendi:q: tunc pena tranſit in heredem etiam lite non conteſt.ibi.nu.7.fo.eo.

In heredes de iure cano. an trāſeant actiones penales. ibi. nu. 8. fo. eo.
Succedēs de iure pretorio largo modo dicit heres. l. prox. nu. 1. fo. cxlj.
Conditio illa ſi heres erit verificatur in bono. poſ. ibi. eo. nu. 2 fo.
Libellus qui loquitur in herede pōt ſaluari in bo. poſ. ibi. nu. 2. fol. eo.
Hereditate nō adita omne ius teſtamēti ſoluit. l. ſi nemo ſubiit. in prin. fo. cliij. fallit niſi here. p adita habeat: qr tūc oia relicta in teſta. debētur. ibi. nu. 3. fo. cliiij. fallit in milite. Item pp͠ter exiſtentiam ſui heredis. ibi nu. 2. fo. eo. fallit ēt in legatis ad pias cauſas ꝛ in aliis caſib⁹ de quibus ibi remiſſiue in apoſtilla. ſuper verbo pias cauſas. fo eo.
Si plures heredes grauati ſunt a teſtatore ad faciendū opus quilibet in ſolidum tenetur. l. ea que. nu. 2. fo. clvij.
Heres heredis dicitur heres teſtatoris. l. qui per ſucceſſionē. in prin. fo. clviij. tamen impropꝛie. nu. 2. l ſi. niſi agatur de his q̄ ſunt iuris: qr vere ꝛ propꝛie in heredem heredis tranſmittuntur. ibi. nu. 4. fo eo.
Cōditio de dādo heredi iplera dꝫ dando heredi heredis. ibi. nu. 1. fo. eo.
Si heredi ſit impoſita pena nō hꝫ locū, l herede heredis. ibi. nu. 5. fo. eo.
Prohibitio alienādi facta heredi ad heredē heredis extendit niſi notatio heredis facta ſit nomine proprio ibi. nu. 6. ꝛ. 7. fo. clix.
Quando diſpoſitio facit mētionē de heredib⁹ cū hoc adiectiuo infra ſcriptis vel ſupra ſcriptis nō in herede heredis qn ſubeſt aliqua rō particularis affectiōis inſcriptis vel ſupra ſcriptis heredib⁹ alias ſec⁹. ibi. nu. 4. ver. ij. fo. clviij.
Ille ad quē bona vniuerſaliter perueniunt eſt loco heredis. l. in pari. § hi qui. nu. 2. fo. clxij.
Fiſcus eſt loco heredis. ibi. nu. 1. fo. eodem.
Heres qui habet lucrū ex perſona defuncti eius facto cōtrauenire nō debet niſi fecerit inuentarium. l. ex qua perſona. nu. 1. ꝛ. 2. fo. clxviij.
¶ Homicidiū. Accuſat⁹ de homicidio pōt opponere negādo ſe cōmiſiſſe homicidiū: ꝛ ſi prohibet pōt dicere ſe illud feciſſe ad defenſionē. l. nemo ex his. nu. 1. fo. clxxix. ꝛ talis defenſio poteſt pbari p teſtes deponētes de credulitate. ibi in addi. ſuper verbo homicidio. fo. eo.
Stante ſtatuto q homicida puniat in centū ꝛ alio ſtatuto caueat q ſi qs ꝯmiſerit duo homicidia decapitet: ſi qs cōmiſerit duo homicidia lꝫ p primo ſoluerit penā tn̄ dꝫ decapitari. l. bona fides. nu. 10. fo. xcij.
Mādās fieri homicidiū nō tenet nec de mādato nec de ratificatiōe ſi iā cōmiſſum erat. l. ſemp q̄ nō phibet. l'apoſtilla ſup v̄bo delictis. f. xcv.
Homicidium ſemel commiſſum iterum committi non poteſt: ratificari tn̄ poteſt. ibidem. nu. 13. fo. xcvj.
Statutum quod quis puniatur pena pecuniaria pro homicidio an valeat. J. ſtatutum.
Qui poteſt occidere a fortiori poterit verberare. l. nō debet. nu. 1. f. xlvij.
Qui poteſt occidi non poteſt adulterari. ibi. nu. 3. fo. xlviij. ꝛ. J. bānitus.
Pupillus qui commiſit homicidium an ſit decapitandus. J. pupillus.
Qui accuſat aliquidem feciſſe homicidium ſi pbat de mādato ſuccumbit. l. is damnum. nu. 7. fo. cxlvij.
Si quis occidat aliquē mādato alicui⁹ potētis q̄ ei mādauit vt illū occideret alias

ret alias q ipſum mandatariũ interficeret excuſabitur: quia alias vitã ſaluare nõ poterat. l. is dãnũ §. eius vero. nu. 1. fo. cxlvij.

¶ Homo hominis mei non eſt homo meus. l. cõſilij §. ſocij mei. nume. 1. in fi. folio. lxxxv.

Hoĩes alicuius baronis regis nõ dicũtur hoĩes regis. ibi. nu. 2. fo. eo.

Intereſt reip. q hoĩes conſeruentur. l. inuito. nu. 4. fo. cv.

Corpus hoĩs liberi nõ recipit eſtimationem. l. libertas. nu. 2. fo. cxxxiij.

Non valet venditio de homine libero. ibi. nu. 5.

Corpus hominis mortui nõ eſt licitum ad furcas ſuſpendere. l. pupillũ §. in heredes. nu. 2. fo. cxxxviij.

Non dicitur quis homo ante natiuitatẽ nec puniret de homicidio. l. ſi quis pregnantem. nu. 2. in fi. folio. clvj.

¶ Honeſtas. Si actus ſit prohibit' propter honeſtatem nõ obſtãte ꝓhibitiõe actus tenet. l. in ambiguis §. nõ eſt nouũ. nu. 4. fo. cxxj.

In cõtractibus cõſideratur nõ ſolum quod licet ſed etiã quod honeſtũ ſit. l. ſemper in cõtractibus. nu. 1. fo. clx.

Ius honeſtatis ſemper eſt ab oĩ reuerẽtia exemptũ. ibi. nu. 2. fo. eo.

Subditi non ſunt compellendi vt eorum mulieres vadãt ad domũ dñi ad tripudiandum. ibi. nu. 3. fo. eo.

Si aliqua mulier inhoneſta veniat ad habitandũ in contrata: poſſunt vicini illam expellere. ibi. nu. 4. fo. eo.

Ad inſtantiam vxoris ⁊ coniunctorum ꝓpter honeſtatẽ poteſt marit' compelli ad dimittendũ concubinam. ibi. nu. 6.

Non eſt honeſtum contrahentibus ſe adinuicem decipere: nec conuenit bono viro. ibi. nu. 10. fo. eo.

¶ Hora. Prioritas hore an ſit attendẽda. l. in ambiguis. nu. 3. ꝟ. ſed in altero. folio. cxx.

¶ Hoſpes cogitur inuit' hoſpites recipe. l. inuit' nemo. nu. 7. f. clxxi.

¶ De litera. I.

Ignorantia iuris etiã excuſat a dolo niſi lex ꝓhibeat ⁊ reſiſtat: quia tunc videtur in dolo. l. qui in iure §. nemo. nu. 1. 2. 2. fo. cliij.

Iuriſperitus non excuſatur a dolo propter ignorantiam iuris. ibi. nu. 3. fo. eo.

Ignorantia iuris excuſat a dolo durante ignorãtia: ſec' ſi ſuperueniat ſcientia ⁊ perſeuerat. ibi. nu. 3. fo. eo.

Ignorans ⁊ dubitans equiparantur. l. qui cum alio. nu. 3. fo. xlvj. fallit tamen in contrahente cum alio ibidem.

Ignorans excuſatur in delictis. ibi. nu. 4. fo. eo.

In facto alieno cadit ꝓbabilis ignorãtia. l. q̃ l alteri'. nu. 1. 2. 5. f. lxxvij.

Heres quando excuſetur propter ignorantiam: vide. ſ. heres.

Actor quãdo excuſetur propter ignorantiam. l. qui in alterius. nu. 5. ⁊ 10. fo. lxxvij. ⁊ lxxix.

¶ Impedimentũ. Nõ dicitur impeditus ille qui de facili poteſt remouere impedimentum. l. qui poteſt facere. nu. 1. 2. 3. fo. clj.

¶ Imperitia. Medic' tenetur de imperitia niſi adhibuit diligẽtiã ẽm

precepta artis.l.imperitia.nu.1.fo.clxiij.
¶Impoſſibile reputatur quod cum maxima difficultate fieri poteſt.l. qui poteſt facere.nu.3.fo.clj.
Quod pẽdet a volũtate principis reputaẽ impoſſibile.vide.ſ. pĩceps.
Impoſſibiliũ nulla eſt obligatio/adeo ꝙ etiã naturalis nõ oritur.l.impoſſibiliũ.nu.1.fo.clv.
Non valet ſtipulatio adiecta pena precedẽti diſpoſitioni impoſſibili. ibi.nu.3.fo.eo.
¶Imprudentia. Propter imprudentiam pena mitigatur.l.fere in oĩbus.nu.6.fo.cxxxiij.
Judex. Qui iudicis mãdato aliq̃d facit an excuſeẽ.l.velle.nu.5.fo.xxvi.
Super defectu iudicij naturalis diſpenſari nõ poteſt.l.ij.§.itẽ impuberes.nu.3.fo.xxij.
Judiciũ redditur inuitũ.l.qui poteſt.nu.3.fo.lix.
Nõ valet pactũ ꝑ qᵭ ordo iudiciorũ tollatur.l.nec ex pretorio.nu.5.f.lx.
Judicium quod a principio erat nullũ ex iure ſuperueniẽti cõfirmaẽ l.quod in initio.nu.10.fo.lxij.
Judex nõ tenetur ſequi cõſiliũ ſapiẽtis electi de ↄſenſu partiũ ſi videat illud eſſe iniuſtum.l.cõſilij.in addi.ſuꝑ ver.iudex.fo.lxxxij.⁊ tunc ſi ſequaẽ an talis ſentẽtia trãſeat in rem iudicatã.ibi.in dicta apoſtil.
Judex adiudicãdo rem alicui transfert dominiũ quod ipſe nõ habet.l. nemo plus.iu.4.fo.xc.
Judex de delictis alibi cõmiſſis qñ poſſit cognoſcere.l.bona fides.nu. 11.fo.xcij.in apoſtil.ſuper verbo aggrauauit.fo.eo.
Judex debet examinare teſtes ſuſpectos de falſo ⁊ eos inuoluere ſi põt ⁊ interrogare de circũſtantijs in quibus ſubſtanta rei nõ.cõſiſtit.l. ea eſt natura.nu.4.⁊.nu.5.fo.c.
Judex ad veritatẽ inueſtigãdã poteſt vti cauilationibus.ibi.nu.6.
Judex an poſſit delinquenti promittere impunitatem ⁊ liberationẽ ſi cõfiteatur delictum/⁊ poſtea ex tali cõfeſſione illum cõdemnare.ibi. nu.7.fo.eo.
Judex non poteſt ratione arbitrij credere teſti.malam rationẽ adducẽti.l.que dubitationis.nu.7.fo.xcvij.
Ualet iudicium agitatum cum excommunicato ſi oppoſitum non ſit.ſ. excommunicatus.
Ualet iudicium agitatum cum milite ſi oppoſitũ non ſit.l.in ambiguis .§.non eſt nouum.nu.9.fo.cxxij.
Ualet iudiciũ in quo iuramẽ.de calũnia preſtitũ nõ eſt.ibi.nu.10.fo.eo.
Judex an poſſit alicui precipere ne exeat domum/vide.ſ.domus.
Judicis arbitrio relinquitur an ſit minuenda pena in minoribus delinquẽtibus.l.fere in oĩbus.nu.4.fo.cxxxiij.
Judex tenetur ſuſcipere defenſionem pro innocentia abſentis.l.in eo qᵭ.§.nemo aliene.nu.3.fo.cxxxvi.
Spoliatus a iudice/vide.ſ.ſpoliatus.
Judex quãdo officiũ eius excedit videẽ vt priuatus ⁊ illi nõ eſt parendũ.l.factum a iudice.nu.1.fo.cxlviij.

Judex q̄ p̄cedit abſq; cauſe cognitiōe dr̄ p̄cedere vt p̄uatꝰ.ibi.e.nu.2.f
Qn̄ iudex procedit extraiudicialiter nō p̄ſumit̄ pro eo.ibi.eo.nu.4 fo
Spoliatus a iudice qui procedit extraiudicialiter eſt reſtituēdus.ibidem.nume.2.fo.eo.
Judici an ⁊ qn̄ reſiſti poſſit.ibi.in addi.ſuper ver.cauſe.fo.eo.
Judex cui commiſſum eſt ꝙ alienata ad ius ⁊ proprietatem eccleſie reducantur:etiam de poſſeſſione occupata poterit cognoſcere licet proprie non dicatur alienata.l.non alienat.nu.3.fo.clxi.
Ualet iudicium agitatum cum procuratore in cauſa criminali ſi oppoſitum non eſt.l.in ambiguis.§.non ſolum.nu.11.fo.cxxij.
Ualet iudicium poſſeſſorii in quo admiſſa eſt exceptio defectꝰ proprietas ſi oppoſitum non ſit.ibi.nume.12.fo.eo.
Judex debet habere equitatē an̄ oculos.l.in olbꝰ quidē.nu.8.fo.cxxiiij.
Judex poteſt ſuam ſententiam interpretari.l.in ambiguis orationibꝰ. nume.5.fo.cxxix.
Judices habēt poteſtatē interp̄tandi in p̄iudiciū partiū.ibi.nu.2.fo.e.
Judex non poteſt niſi ſemel ſententiam interpretari.ibi.in apoſtil.ſuper verbo ſententiam.fo.cxxix.
Juſſus iudicis quando excuſetur.s.iuſſus.
¶Juramentum poteſt remitti per pactum licet a ſtatuto tolli non poſſit.l.nec ex pretorio.nume.10.fo.lx.
Juramentum non poteſt opponi in contractu ratione conſuetudinis.l. ſemper in ſtipula.nume.16.fo.lxx.
Per iuramentum ſolum poteſt metus in vno caſu probari.l.in omnibus cauſis.nume.9.fo.lxxiij.
Juramētū factū calore iracundie nō obligat.l.qcquid.nu.4.fo.lxxxv.
Juramentū tēdens ad impunitatē delicti vel ad delinquendum non eſt ſeruandum.l.ea eſt natura.in apoſtil.ſuper verbo Feli.fo.c.x.cj.
Ualet iudicium licet non ſit iuratum de calumnia.s.iudicium.
In iuramento ſemper intelligitur clauſula rebus ſic ſtantibus.l.in ambiguis.§.quoties.nume.4.fo.cxxij.
Jurās obſeruare ſtatuta ītelligit̄ niſi iuſta cā ſuperueniat.ibi.eo.nu.x.fo
Remiſſio iuramenti de calumnia expreſſe facta non valet:tacite tamen admittitur.l.expreſſa.nume.3.fo.clix.
¶Juriſperitus non excuſatur a dolo propter ignorantiam iuris.l.qui in ius.§.nemo.nume.3.fo.cliij.
¶Jus.Juri de futuro renūtiari non pōt.l.quoties dupli.nu.5.fo.cxxv.
Qn̄ liceat alicui ius ſibi dicere propria autoritate/vide.s.autoritas.
¶Jus canonicum et ciuile.An quis teneatur obuiare delicto tam de iure canonico q̄ ciuili/vide.s.delictum.
Quando iura cano.aliter volunt in foro conſcientie diſponere q̄ in foro contentioſo ſolent hoc exprimere.l.culpa.nu.13.fo.xxxvij.
Jura deceptis ⁊ non decipientibus opitulantur.l.in eo quod.§.mulieribus.nu.2.fo.cxxxvij.
De ignorantia iuris/vide.s.ignorantia.
¶Jus publicū.Juri publico partiū q̄uētiōe derogari non poteſt.l.nec

ex pretorio.nu.1.fo.lix.ſecus tamẽ per ſtatutum.nu.4.fo.lx.
Teſtatornõ poteſt derogare iuri publi.ibi.nu.1.fo.lix.
Utilitatẽ publicã reſpicit ꝙ delicta puniant.ibi.nu.2.fo.lx.ꝓpter quã etiã in penalibus fit extẽſio.l.factũ ſuũ.§.in penalibꝰ.nu.15.fo.clxx.
¶Ius pretorium eſt fundatum in naturali eqtate.l.in omnibꝰofficijs. numero.1.fo.clj.
¶Iusꝰ ſpeciale.Illud ꝙ de iure ſpeciali cõcedit nõ debet cõſiderare.l. ea que raro.nume.3.fo.xcix.
¶Ius gẽtiũ ꝯſiderat dupliciter.l.cũ amplius.§.is natura.nu.3.fo.cxx.
¶Ius accreſcẽdi introductũ fuit ne quis decederet ꝓ parte teſtatꝰ ⁊ ꝓ parte inteſtatus.l.ius noſtrum.nu.2.fo.xxx.
¶Iuſſus.Qui facit aliquid iuſſu iudicis excuſat a dolo.l.nõ vident.§. qui iuſſu.nu.1.fo.cxlvj.
Si iuſſu iudicis ex cauſa iuſta ꝑcipiẽtis ne ſoluã:nõ ſoluo:nõ incurro pe nã ad quã erã obligatꝰ ſi nõ ſoluerẽ in termino.ibi.nu.1.i fi.fo.eo.
Qui iurauit ſoluere in certo termino/ſi iudex ꝑcipiat illi ne ſoluat excu ſatur.ibidem.nume.2.
Iuſſus iudicis nõ excuſat quãdo fuit iniuſtus/vel quãdo iudex extra officium procedit.ibi.nu.4.fo.eo.
¶Incapax ꝙ pro ſe retinere non poteſt accipere poteſt vt alij reſtituat. l.non videt quiſꝗ.nu.1.fo.lxxxviij.
¶Indefinita prolata a lege an equipollet vniuerſali.l.j.nu.16.fol.iij.
In teſtibus indefinita nõ eqpollet vniuerſali.l.cõtractus.nu.20.f.liij.
¶Indicijs nõ ꝑcedẽtibus nõ poteſt qs torqueri/aľs cõfeſſio eſt nulla que ipſis ſuperueniẽtibꝰnõ cõfirmabitur.l.quod in initio.nume.4. folio.lxij.
Unum indicium ſufficit arbitrio iudicis ad ponẽdum quẽ ad torturã. l.nemo fraudare.nu.10.fo.clxvij.
¶Indiuiduũ.Uſus ſeruitutum eſt indiuiduus.l.ea que in pares.nu me.2.folio.clvij.
Facta ſunt indiuidua ſicut ſeruitutes.ibi.eo.nu.2.fo.
In indiuiduis qs conſequitur ex perſona alterius ꝙ ex propria ꝑſona non competeret.ibi.eo.nu.2.fo.
Infans.Pupillus/infans vel infantie proximus nõ obligat etiã natu raliter.vide.j.pupillus.
¶Inhabiles admittũtur vbi agit de vtilitate publica.l.ſeruus rei.nu mero.2.fo.clxxv.
Statutum ꝙ qlibet admittatur ad accuſandũ de homicidio cõphen dit inhabilem.ibi.nu.4.fo.eo.
Si ꝓclamatũ ſit ꝙ qcũꝗ ceperit talẽ bãnitũ habeat caſtrũ ł feudũ tali caſu etiam inhabiles ad feudũ admittũtur.ibi.nu.3.fo.eo.
¶Iniuria.Qui dixit alicui vel fecit iniuriã infra quãtũ tẽpus poterit ſe excuſare allegando illud dictũ vel factũ calore iracũdie.in.l.qcqd. nume.9.fo.lxxxvj.
Uolẽti nõ fit iniuria/⁊ iõ agere nõ poteſt/tamẽ iudex ꝓ intereſſe publi co agere poterit.l.nemo fraudare.nu.1.3.⁊.11.fo.clxvj.⁊.clxvij.

Supradicta regula q volēti ⁊c.nō habet locū quādo agitur de fraude nec etiam in dolosa perſuaſione.ibidem,nn.5.fo.clxvij.
¶ Impuberes ab omnibus officijs ciuilib⁹ remouētur.l.ij.§.itē impuberes.nu.1.fo.xxij.q̄ regula ampliat multis modis.ibi.nu.2.fo.eo.
¶ Inimicus.Amicus inimici mei nō dicit̄ inimicus meus.l.ꝯſilij.§.ſocij mei.nume.3.fo.lxxxv.
Qui copulauit amicitiā cū inimico meo in ꝑniciē meā:eſt adeo inimicus meus q feudo priuari poteſt.ibi.eo.nu.⁊ fo.
Propter amicitiam priorem vel poſtea ſimpliciter ꝯtractam cū inimico meo non eſt inimicus/adeo q repellat̄ a teſtimo/lȝ detrahatur de fide.ibi.nu.4.fo.eo.
An preſumat̄ inimicus me⁹ qui nō ſalutat me.ibi in apoſt.ſuper ver.inimico.fo.eo.
¶ Innocētia.Iudex etiam poſt ꝯfeſſionem ⁊ ꝯdemnationē ſi liquet de innocētia nō debet executionem facere in pena corporali.l.⁊ ſi nihil numero.1.⁊.2.fo.cliiij.
Exceptio innocētie nunq̄ videtur excluſa.ibi.nu.5.fo.eo.
Teſtes inhabiles admittunt̄ ad probādā innocētiam.ibi.eo.nu.⁊ fol.
Licet cōtumax habeat̄ p cōfeſſo:tamē iudex cui ꝯſtat abſentē ꝯtumacē eſſe innocētem nō poteſt illū cōdemnare.ibi.nu.4.fo.eo.
Si innocētia eſt notoria nō eſt opus ꝯſulere ſuperiorē.ibi.nu.5.f.clv.
Licet innocēs ſit punitus delinquens p hoc nō liberat̄.ibi.nu.6.fo.eo.
Abſens lȝ nō poſſit ꝯdēnari poteſt tñ abſolui ſi apparet de innocētia.l.nemo qui ꝯdemnare.nu.3.fo.lxxi.⁊.l.fauorabiliores.nu.2.fo.clxij.
In penis melius eſt nocētem abſoluere q̄ innocētem ꝯdēnare.ibidem numo.6.fo.clxij.
Qui ꝓteſtat⁹ fuit de innocētia criminis ꝓpter q ꝯdēnat⁹ eſt ad mortē.⁊ dū laqueo fuit ſuſpēſus cecidit in terram facto laqueo.credēdū eſt illud factū miraculoſe/⁊ ideo eſt liberādus.ibi.nu.8.fo.eo.
¶ Iracūdia.Factum calore iracūdie nō tenet.l.quicquid calore.numero 1.folio.lxxxv.
Conctractus factus calore iracūdie cum eccleſia vel ad pias cauſas tenet ibiem.
Uotum factum colore ⁊c.vide.ſ.votum.
Iuramentum factum calore:vide.ſ.iuramentum.
Confeſſio facta calore:vide.ſ.confeſſio.
Sententia excōicationis lata calore.vide.ſ.excōicatio.
Delictum commiſſum calore.vide.ſ.delictum.
Prouocatus ad iracūdiā debet mitius puniri.ibi.nu.8.fo.lxxxvi.
Exheredatio:facta calore ⁊c.acceptatio bñficij:accuſatio:blaſphemia:vide ibi in apoſtil.in ver.calore.fo.eo
Quādo quis venit puniēdus miti⁹ ratiōe iracūdie eſt ꝓbādū q fuerit talis iracūdia q̄ ipſum delinquētē a mēte alienauerit.ibi.nu.8.f.eo.
Iniuria ⁊c.vide.ſ.iniuria.
¶ Inſinuatio.In remiſſione ex cauſa donatiōis requiritur inſinuatio:vide.ſ.remiſſio.

¶Inſtitutio. Ualet inſtitutio de filio ſpurio ſub ꝯditione ꝗ legitimet a principe. l. ea que raro. nu. 3. fo. xcix.
Inſtitutio ſiue ſit filius etiam naturalis ſiue extraneus poteſt dari in toꝛ in teſtamento. vide. J. tutoꝛ.
Inſtitut⁹ ſub ꝯditiõe poteſtatiua nõ põt repudiare/qꝛ ante implemẽtum ꝯditiõis nõ dicit delata heredi. l. q̃ poteſt facere. nu. 2. fo. clj.
Inſtitutio que ab initio fuit inutilis nõ poteſt tractu tempoꝛis ꝯualeſcere. l. que ab initio. in pꝛin. fo. clxxv.
¶Inſtrumẽtum. Si reperiantur duo inſtrumẽta eodem die ꝯfecta ⁊ alterum ſit inſtrumẽtum dotis debet iudicari ꝙ illud fuerit pri⁹ cõfectũ. l. in ambiguis. nu. 1. fo. cxx.
In duobus inſtrumentis factis eodem die pꝛeſumitur pꝛius factuꝫ illud quod reſpicit fauoꝛem eccleſie. ibidem.
¶Intellect⁹. Quis intellect⁹ debeat ꝓualere. l. q̃ties' idẽ. nu. 4. fol. ciij.
¶Interdictum. In interdicto vnde vi quis ex conſilio non tenet. l. cõſilij. nume. 7. folio. lxxxiij.
¶Intereſſe eſt triplex. l. quatenus. nũ. 1. fo. lviij. ⁊ qualiter petatur. nume. 3. ⁊ qualiter pꝛobetur. nu. 4. fo. eo.
In pꝛobãdo intereſſe teſtis debet reddere rationem dicti ſui etiã non interrogatus. ibi. nume. 5. fo. lviij.
Qñ agitur de intereſſe publi. interpꝛetatio eſt faciẽda. J. interpꝛetatio.
¶Interꝓtatio. In piuilegijs qñ fiet lata iterꝓtatio. l. ij. nu. 66. f. xiij.
Interpꝛetatio fit lata in pꝛiuilegijs in diſpẽſatiõib⁹ ⁊ in materia odioſa quatenus verboꝛum pꝛopꝛietas videtur requirere. ibi. nu. 68. f. xiij. ⁊. l. in omnibus cauſis. nu. 12. fo. ciiij.
Interꝓtatio fit lata qñ agit de intereſſe pub. l. in teſta. nu. 2. fo. xxxviij.
Interꝓtatio fit plenioꝛ in teſtamẽtis q̃ in ꝯtrib⁹. ibi. nu. 5. fo. xxxix.
In legatis fit ſtricta interpꝛetatio. ibi. nu. 4. fo. xxxviij.
Quelibet diſpoſitio recipit interpꝛetationem a cõſuetudine. l. ſemper in ſtipula. nu. 12. fo. lxix.
In re dubia benignioꝛ interꝓtatio eſt ſequẽda. l. ſemper in dubijs. numero. 1. fo. xcj.
Eius eſt interpꝛetari cuius eſt condere. l. in ambiguis oꝛationibus. numero. 1. folio. cxxix.
Interpꝛetatio quid ſit. ibi in apoſt. ſuper verbo interpꝛetatio. fo. eo.
Interpꝛetatio a papa de quibus fiet ⁊ an admittatur pꝛobatio in ꝯtrarium. ibi. in apoſt. ſuper verbo papam. fo. eo.
In cõtractibus: iudicijs: in pꝛobatio. ⁊ confeſſionibus verba dubia cõtra quẽ ſunt interpꝛetãda. l. in contrahenda. nu. 1. 2. ⁊. 3. fo. cxlviij.
In dubio interpꝛetatio debet fieri vt actus valeat. l. j. nu. 33. fo. v. ⁊ in. l. contrahẽda. nu. 4. fo. cxlviij. fallit tamen ſex modis: vt ibi. nume. 10. vſq; in. 19. fo. cxlix.
Pꝛo interpꝛetatione pꝛiuilegij recurritur ad pꝛincipẽ. l. neratius. nu. 2. fo. clvij. ⁊ in. l. ambiguis oꝛationib⁹. nu. 3. fo. cxxix. ⁊ idẽ pꝛo interpꝛetatiõe reſcriptoꝛum. ibi. nu. 5. fo. eo.
Inuit⁹. Qui poteſt inuit⁹ alienare ſeu aliũ actũ facere pꝛeterit eis igno

rantibus ⁊ abſentibus facere.l.qui poteſt.folio.lix.que tamen regula fallit multis modis vt ibi.per totam legem.

Inuito an ⁊ quādo detur beneficium vide ſupra beneficium.

¶De litera.L.

Laudum quod a princi.fuit nullum:ratificari nō poteſt.l. quod in initio.nu.2.folio.lxij.

Laudum quando dicatur ratificatum.l.ſemper.qui non prohibet.nu.9.ver.⁊ quando.folio.xcvj.

In legatis teſtator videtur minus grauare heredem ꝙ fieri poſſit.l.ſemper.nu.1.folio.xxxiiij.

¶In legatis ⁊ vltimis volūtatib⁹ qđ minimū eſt ſequitur.ibi.nu.2.f.eo.

In legato ad pias cauſas non de minimo ſed de maiori intelligitur fauore religionis.ibi.nu.3.fo.eo.

Legata in teſta.habēt paratē executionē.l.i teſtamētis.nu.6.fol.xxxix.

Legata que pure vel in diem certum relicta ſunt tranſmittunt ad heredē.l.ꝗ legata.nu.1.fo.xlv.⁊ que legata nō trāſmittūt.ibi.nu.2.fo.eo.

Legatū factū alicui ſi nuptias cōtrahit ſtatim contracto matrimo.ſolo ꝯſenſu ꝯditio impleta videt̄ abſq; copula carnali.l.nup.nu.5.f.lxiij.

Legatū ſi ex forma ſtatuti poteſt ꝓbari duobus teſtibus.eodem modo eius renocatio.l.nihil tam natu.nu.2.fo.lxx.

In legatis que interpretatio eſt fienda.vide ſupra interpretatio.

Ualet legatū ſi reſtitutio impetretur a ꝑncipe.l.ea ꝗ raro.nu.3.fo.xcix.

Generali legato quando derogetur per ſpeciale.vide ſupra genus.

Legatarius non habet plus iuris in fundo ſibi legato ꝙ heres aut ipſe teſtator ſi viueret.l.aliud.§.abſurdū.in prin.folio.cxliij.

Legata ēt ad pias cauſas an debeāt here.nō adita.vide.ſ.hereditas.

Dominium rei legate expreſſe tranſit in legatarium.ſecus tamen ſi tacite ſit relictum.l.expreſſa.nu.7.folio.clix.

Repudiatio legati dicitur alienatio.l.non fraudantur.nu.1.folio.clxv.

Res legata ſub conditione poteſt alienari.l.plerūq;.nu.2.folio.clxxiij.

Legitima ⁊ legitimatio.Legitima an poſſit tolli per ſtatutum.l.iura ſanguinis.nume.4.folio.xxxiij.

Fauorabilior eſt cauſa libertatis ꝙ ſit legitima.l.quoties.dubia.numero.3.folio.xlvij.

Quis poteſt pluries legitimari.l.nemo ex his.§.quoties.nu.2.fo.lxxx.

Legitimatio poteſt fieri ſub conditione.l.actus legitimi.nu.4.fol.cxij.

Per inſtrumentum legitimationis probatur quem non fuiſſe legitimū l.non videtur reni.nu.3.folio.cxviij.

¶Libellus.Procedit libellus in quo reus condemnatus dicit ſententiam nullam.⁊ ſi qua ſit appellat.l.nemo ex his.nu.2.folio.lxxix.

Admittitur libellus in quibus dicit ſententiam nullam vel petat reſti. in integ.ibidem.nu.3.folio.eodem.

Admittitur libellus incertus actoris quod facto aduerſarij non poteſt certificari.l.nemo ex his.§.quoties.nu.2.folio.clxxx.

Libellus generalis procedit parte nō opponēte:ſi tñ ad tollēdā dubitationē cauſa exprimatur ⁊ illa inepta ſit libellus vitiat̄.l.que dubita

tionis.nu.5.fo.cxvij.
De forma libelli in reſtitu.minoris.vide.J.reſtitutio in integrū.
Libellus q̄ loquit in herede poteſt ſaluari l bo.poſ.l.p̄tor.nu.2.fo.cxlj.
De cōtrarietate in libello poſita.vide.S.cōtrarietas.
¶Liberatio magna eſt differētia ꝙ q̄s ſit liberat⁹ ipſo iure an ope exce ptionis.l.nō videt.nu.5.fo.xxxix.
Liberatio facta a filio debitorib⁹ paternis viuēte patre eſt nulla.ⱺ recō ualeſcere nō pōt.l.qd in initio.nu.3.fo.lxij.
¶Liberi.De liberis vide.S.filius.
¶Libertas eſt res ineſtimabilis.l.libertas.l p̄n.fo.cxxxiij.niſi q̄s vē dat ſe ad pretium participandū.ibi.nu.3.fo.eo.
Ubi agit de libertate vel alia re ineſtimabili in cautiōe rati debet pena apponi.ibi.nu.6.fo.eo.
In dubio iudicādū eſt pro libertate.l.quoties dubia.nu.1.fo.xlvij.
Cauſa libertatis dicitur pia.ibi.nu.2.fo.eo.
Cauſa libertatis eſt fauorabilior q̄ ſit legitima.ibi.nu.3.fo.eo.
Cauſa libertatis dicitur pub.ⱺ non priuata.ibi.nu.4.
Qui tenet alicui libertatē reſtituere nō liberat illū relaxādo ſimpliciter in ei⁹ territoriū:q2 nō dicitur in libertate cū de facili retineri poſſit. l.in omnibus cauſis.nu.13.fo.lxxv.
¶Lex ꝓpter metū periculi vel ſcādali permittit interdū magiſtratib⁹ trāſgredi.l.in ambiguis.§.quoties.nu.3.fo.cxxij.
Lex poſterior corrigit priorem quando directo cōtrariatur.l.in omnib⁹ quibus.nu.12.in fi.fo.cxxiiij.
L.preſumptio nō adaptatur ad infirmādū:ſed potius ad cōfirmādū.l. in cōtrahēda.nu.5.fo.cxlviij.
Lex vel ſtatutū quod reſpicit vtilitatē publicā non reſpicit reſtrictionē de habilitate perſone.l.fi.nu.2.fo.clxxv.
In legibus tradētibus regulā nihil ſuperfluū eſſe debet.l.j.nu.2.fo.ij.
Nihil magis proprium eſt legis q̄ claritas.ibi.nu.5.fo.eo.
Si leges ſunt generales ea que eſt minus generalis pro ſpecie reputa tur.l.in toto iure.nu.1.fo.cxiiij.
Si leges ſunt ſpeciales illa que eſt ſpecialior attenditur eo.nu.ⱺ fo.
Illa lex videtur magis ſpecialis in qua ſit euidentior ⱺ maior vtilitas. ibi.nu.4.fo.cxv.
Quādo lex gn̄alis deroget ſpeciali.nu.7.8.9.ⱺ.10.fo.eo.ⱺvide.S.gen⁹.
Legiſlator non poteſt actum repugnantem in eſſe producere.l.vbi re pugnantia.nume.4.folio.clvj.
¶Litis conteſtatio.De conteſtatione litis.vide ſupra cōteſtatio litis.
¶Locator ⱺ conductor tenentur de dolo ⱺ lata ⱺ leui culpa.l.contra ctus.nu.28.folio.cliiij.
Contractus locationis reuocatur ex patiētia.l.in eo quod.§.pupillus. nu.1.folio.cxxxvj.
¶Locupletior.Nemo debet cum alterius detrimento vel iniuria fieri locupletior.l.nature.in princ.folio.clxxxiij.
Quando dicatur quis locupletior.ibi.nu.6.in fine.folio.clxxiij.

¶ Lucrum. De lucro. vide. S. cauſa lucratiua.

¶ De litera. M.

Male fidei poſſeſſor de quibus fructibus teneatur ad reſtitutionem. vide. S. fructus.
¶ Malum. De duobus malis minus eſt eligēdum. l. quoties nihil. nu. 4. folio. clxxij.
Malitia. Malitijs reſiſti poteſt: ideo aduocatus defendēs iuſtam cauſam poteſt etiam cum malitia aduerſarium conuincere. l. ea eſt natura, nu. 2. ⁊. 3. folio. c.
Iudex an poſſit vti malitijs. vide ſupra iudex.
¶ Mandatum. Mandans plus delinquit ꝙ mandatarius: qui nō erat alias facturus. l. is damnum. nume. 2. folio. cxlvj.
Statutū puniēs facientē habet locū ī mādāte. ibi. nu. 3. 4. 6. f. eo. ⁊ ſeqnē.
Quando mandatarius cogitur exequi mandatum. tunc mandans dicitur vere facere. ibi. nu. 4.
Accuſans aliquē feciſſe maleficiū ſi ꝓbat de mādato ſuccūbet. ibi. nu. 7.
¶ Mandans qđ domus vel fundus vendatur centum non videtur in minori quantitate conſentire. l. in eo quod plus. nu. 10. folio. cxxxv.
In mādatis nō valet argumētū de maiori ad minus. ibi. nu. 5. folio. eo.
Si mandatur alicui prouideri de prebenda certi valoris: de prebenda minoris etiam illo volente prouideri non poteſt. ibi. nu. 14. folio. eo.
Mandatum non extenditur ad alios caſus ꝙ expreſſos. ſ. non debet cui. nu. 7. folio. xlviij.
In mādato venit dolus ⁊ lata ⁊ leuis culpa. l. contractus. nu. 21. fo. liij.
Preſens ⁊ nō cōtradicēs ꝓ ſe interuenire mādare creditur. l. ſemper qui non prohibet. nu. 1. folio. xciij.
Mandatum ſpeciale. quando deroget generali. vide ſupra genus.
Mandatū. Ita in ſuperioribus ſicut in priuatis regulatur a voluntate mandantis. l. in eo quod. nu. 16. folio. cxxxvj.
Mandatum factum alicui vt adeat hereditatem verificatur in bonorum poſſeſ. l. pretor. nu. 1. fol. cxlj.
Mandatarius excuſatur cui potens mādauit q̄ occideret titium: alias q̄ illum interficeret. ſ. neceſſitas.
¶ Manumiſſo. Qui prohibetur manumittere non prohibetur manumittēti conſentire. l. aliud eſt vendere. nu. 1. folio. cxlij.
Seruus pene non poteſt manumitti. vide. ſ. ſeruus pene.
¶ Maritus tenetur de dolo lata ⁊ leui culpa in rebus dotalibus. l. contractus. nu. 31. folio. lv.
Marius perdit beneficiū ne teneatur vltra ꝙ facere. ⁊c. quando negat matrimonium. in. l. diuus. in apoſtil. ſuper verbo quinto. fo. lxj.
Bona dotalia non ſunt in bonis mariti. l. quod euincit. nu. 2. folio. clv.
Maritus poteſt cōpelli ad inſtātiā vxoris ⁊ coniūctorū ad dimittēdum concubinam. l. ſemper in contractibus. nu. 6. fo. clx.
Quando maritus tenet concubinam ſi vxor committat adulterium nō perdit dotem. ibidem. nu. 7. folio. eo.
Quādo marit⁹ tenet cōcubinā pōt vxor agere ad ſeparationē thori ⁊ do

et repetere: et debet lucrari donatio. ppter nuptias. ibi. nu. 8. fol. eo.
Masculinū cōcipit femininū. l. ū. nu. 96. fo. xvj. et hoc ex īterpretatiōe extēsiua: nō tñ de ppe. verborū. ibi. nu. 96. fo. xvij. hec tñ regula fallit multis modis: de quibus ibi. vſq ad nume. 101. folio. xviij.
Maſculinū an cōcipiat femininū in oī materia. ibi. nu. 101. fo. xviij. et qd in vltimis volūtatib⁹. ibi. nu. 102. fo. eo. et qd ī cōtratib⁹. ibi. nu. 104. fo. xix. et qd in diſpoſitiōe. l. ibi. nu. 108. fo. eo. qd ī ſtatutis. ibi. nu. 112. fo. xx. qd in priuilegijs. ibi. nu. 113. folio. xxj. qd in reſcriptis. ibi. nu. 114. folio. eo. et quid in ſentētia. ibi. nu. 115. fo. eo. et quid in officijs. ibi. nu. 116. folio. eodem. et quid in legatis. ibi. numero. 106. folio. xix.
Matrimoniū. Si matrimoniū fuit nullum filiū non legitimant per diſpēſationē poſtea factam: quia diſpēſatio videt connalidare matrimonium: prout nunc. l. quod in initio. numero. 12. folio. lxiij.
An ſi dolus det cauſam matrimonio: matrimonium ſit nullum. ibi. in addi. ſuper verbo nullum. folio eodem.
Cōſenſus facit matrimonium: q ſi eſt per verba de preſenti cōtractum pferē ſecūdo poſtea contracto etiā cū copula. l. nuptias. nu. 1. fo. lxiij.
Preſumit matrimoniū ſi qs habeat cōſuetudinē cū aliq muliere: et hoc de iure ciuili: ſecus de iure canonico niſi reſpectu filiorum: quia eorū fauore preſumitur matrimonium. ibi. numero. 2. et. 3. folio. lxiiij.
Solus conſenſus an faciat matrimonium. ibi. numero. 4. folio eodem.
Filiusfamilias poteſt cōtrahere matrimonium abſq pr̄is cōſenſu. ibi. nu. 7. fo. eo. nec ſtatutū valeret prohibēs filiūfamilias non poſſe cōtrahere matrimonium ſine patris conſenſu. ibi. nu. 8. folio eodem.
Pater pōt filio ſub pena matrimoniū phibere ad tēpus. ibi. nu. 9. f. lxv.
Contrahens matrimonium ſine patris conſenſu non poteſt exheredari ibi. numero. 10. folio eodem.
Matrimonium facilius contrahitur q diſſoluatur. l. nihil tam naturale. numero. 8. folio. lxxj.
An valeat matrimonium inter prohibitos ſub conditione ſi papa diſpenſabit. l. ea que raro. numero. 4. folio. xcix.
Matrimoniū qn dicatur clam factū. l. quo tutela ff. clam. nu. 3. fo. ciij.
Qui promittit facturum q Berta cōtraheret cum Titio ſub certa pena: ſi fecit quicquid potuit excuſatur. l. impoſſibilium. nu. 6. folio. lv.
Medico imputāda eſt imperitia. l. culpa eſt. numero. 1. folio. lxj. et. l. imperitia. numero. 1. folio. clxiij.
Mēbrū. Nemo eſt dominus mēbrorū ſuorū. l. innito. nu. 6. folio. cv.
An ſit differentia inter truncationem membri et mutilationem. l. nemo poteſt gladij. numero. 2. folio. cv.
Mendacium non punitur niſi in caſibus in iure expreſſis. l. ſermo ex his numero. 6. et. 7. folio. lxxix. et. lxxx.
Menſis. Si nomen menſis proferatur ſimpliciter quomodo intelligatur. l. vbi lex. per totam legem folio. cxxxj.
Mens. propoſitum in mente retētum nihil operatur. l. ſemper in ſtipulationibus numero. 3. folio. lxviij.
Quando cōſtat de mente diſponētis receditur a verbi. ibi. nu. 4. fol. eo.

Mercator. Si mercator ſcribat ſe debitorē ī decē ex cauſa depoſiti ē pl' ꝛ minus prout in libro rationū continetur illa ꝯfeſſio dz certa de pñ ſenti.l.plerūqꝫ.nu.6.fo.clxxiij.
¶ Meretrices cogi poſſunt portare aliqd ſignū vt diſcernant ab alijs: l.ſemper in ꝯtractibus.nu.5.fo.clx.
Meretrix que fit in lupanari cogitur vēdere merces ſuas.l.inuitus nemo.nu.9.fo.clxxi.
¶ Metus pro facto habetur ꝙ factum fuit propter metum.l.in oībus cauſis.nu.1.fo.lxxij.
Metus iuſtus quis ſit.ibi.nu.2.fo.lxxiij.
Qualiter intelligitur ꝙ metus qui poteſt cadere in conſtantem virum eſt iuſtus.eo.nu.ꝛ fo.
Minor metus ꝯſideratur in muliere ꝙ̃ in maſculo.ibi.nu.3.fo.eo.
Preceptum regis quādo eſt iuſta cauſa timori.ibi.nu.4.ꝛ quis in officiali.ibi.nu.5.fo.eo.
Timor excōmunicationis inducit iuſtū metū.ibi.nu.6.fo.eo.
Metus qualiter probetur.ibi.nu.7.fo.eo.
Plus credit duob' teſtib' deponētib' de metu ꝛ violētia ꝙ̃ cētū deponētibus de libera volūtate.ibi.nu.8.fo.lxxij.ꝛ.lxxiij.
Metus in vno caſu pbat per iuramētū.ibi.nu.9.fo.lxxiij.
In metu an ſit neceſſaria proteſtatio/ꝛ an clādeſtina proteſta.poſſit ꝑ deſſe.ibi.nu.10.ꝛ.11.fo.eo.
Metus qualiter purget.ibi.nu.12.
Metus durat durāte ei' cā: ideo ſi maritus verberauit vxorē q̄ nolebat ꝯſentire cuidā inſtrumēto q̄ poſtea ex īteruallo cōſentit vr̄ cōſenſiſſe metu mariti.ibi.nu.12.ꝛ.13.fo.lxxiiij.ꝛ.lxxv.
¶ Meū. Qd eſt ꝯmune dz largo modo meū.l.id quod.nu.4.fo.cxxxvij.
Mihi debitū appellat meum.l.q̄ actionem.nu.1.fo.xlij.
Qd meū eſt vlteri' meū effici nō poteſt.l.nō vt pluribus.nu.3.fol.cxlij.
¶ Miles pōt decedere pro parte teſtatus ꝛ ꝑ parte īteſtatus.l.ius noſtrū.nu.6.fo.xxxi.qd tñ priuilegiū habet locū qñ apparet de eoꝝ volūtate/qꝛ ī dubio pſumit ꝙ velit in iure cōi.ibi.nu.7.intelligit tñ in militibus armate militie.ibi.nume.8.fo.eo.
Diſpoſitio generaliter loquens habet locū in milite.l.quo tutela.§.nemo.nu.1.fo.cvij.
Miles prohibet eſſe ī iudicio: ſi tñ nō opponat valet iudiciū.ꝫ.iudiciū.
Seruus nō poteſt eſſe miles/vide.ī.ſeruus.
¶ Minor. In minorib'.xxv.annis pena qñqꝫ debet minui: lꝫ ī delictis nō habeāt reſtitutionē in integrū.l.in oībus.nu.3.ꝛ.4.fo.ciij.
De reſtitutione minorū/vide.ꝫ.reſtitutio.
De alienatione minoris/vide.ꝫ.alienatio.
Minor reſtituit aduerſus dolū preſumptū/non tñ de futuro.l.contractus.numero.40.fo.lvi.
Priuilegiū reſti.in integrū an trāſeat ad heredes: vide.ī.priuilegiū.
¶ Miraculū. Qd raro cōtingit miraculū eſt.l.ea que raro.nu.1.fo.xcix.
Si dānat' ad mortē dū laqueo fuit ſuſpēſus cecidit in terrā: fracto laqo

eſt credẽdum illud factum miraculoſe in dubio cũ ipſe ꝑteſtat⁹ fuiſ
ſet de innocẽtia criminis.l.fauorabiliores.nu.8.fo.clxiij.

¶ Mora. Nõ ſum in mora ſi tu ꝑteſteris mihi quod tibi ſoluam:qꝛ ſis
ꝓcurator vel heres creditoris ſi nõ facis mihi fidem ꝑ inſtrumẽtũ.l.
qui in alterius.nu.6.fo.lxxvij.

Ubi nõ eſt petitio ibi nõ eſt mora.l.nulla.nu.1.fo.cxxiij.
Nõ dicit in mora qui poteſt ſe legitiã exceptiõe tueri.ibi.nu.2.fo.eo,
Qui habet dilationem a lege nõ eſt in mora.ibi.nu.3.fo.eo.
Abſ mora pena non debetur.ibi.nu.4.fo.eo.
Nõ dicit eſſe in mora qui negat centuꝫ petita ab eo ſi agat de re impli
cita/qꝛ ignorat q̃tum debeat.l.nõ poteſt videri.nu.1.fo.cxxx.
Mora ſua vnicuiq nocet.l.in cõdẽnatiõe.§.vnicuiq.in prin.fo.cl.
Mora principalis nocet fideiuſſori.ibi.nu.3.5.ꝛ.6.fo.eo.
Mora filij nocet patri in actiõe de peculio.ibi.nu.4.fo.eo.
Mora vnius ex reis promittẽdi nõ nocet alteri.ibi.nu.2.fo.eo.
Difficultas impedit moram cõmitti qñ factũ eſt in obligatiõe.l.impoſ-
ſibilium.nu.4.fo.clv.

¶ Mors/ꝛ mortu⁹. Quis nõ poteſt ſe obligare ad penã mortis vel mẽ
bri mutilationem,l.nec ex pretorio,nu.6.fo.lx,
Delictũ:ꝛ pena extinguunt morte.l.pupillũ.§.i heredes.nu.1.f.cxxviij.
Cadauer mortui non poteſt furca ſuſpẽdi.ibi,nu.2.fo.eo.
Poſt mortem quis accuſari nõ poteſt.ibi.nu.1.fo.eo.
Nõ dicitur deceſſiſſe ſine liberis qui vxorem pregnantẽ reliquit.l,ſi qs
pregnantem.nu.1.fo.clv.
Priuilegium datũ alicui tanq̃ viuẽti mortuo nõ cõpetit,l.nerati⁹,nu-
mero.1.fo.clvij.
An mortuo poſſit dari priuilegiũ.ibi.nu.3.ꝛ.4.fo.clviij.
Qui nõ poteſt ſtare viu⁹ in ciuitate etiã mortu⁹ ibi ſepeliri nõ põt ibi
dem.numero.3.fo.eo.

¶ Mulier iudicare nõ põt.l.ij.nu.3.ꝛ.fo.vi.niſi habeat ex cõſuetudine,
ibi.nu.4.vel ex priuilegio.nu.5.fo.eo.
Mulier magiſtratum gerere nõ poteſt.ibi,nu.7.fo.vij.
Mulier doctoris appellat domina.ibi.nu.8.fo.vij.
Mulier naturalis nupta viro legitimo ꝛ naturali efficit legitima ꝓpter
qualitatem viri.ibi.nu.9.fo.eo.
Mulier poſtulare prohibetur.ibi.nu.12.fo.eo,
Mulier nõ poteſt ſe obligare pro alio,ibi.nu.14.fo.vi.
Mulier officium procuratoris ſuſcipere nõ poteſt.ibi,nu.16,fo,viij.qꝺ
tñ fallit in aliquibus caſibus.ibi.per totum numerum.
In mulierem nõ poteſt fieri compromiſſum.ibi.nu.17.
Mulier ab officio tutele remouetur.ibi.nume.18.fo.eo.
Mulier lꝫ excludatur ab hereditate filij ab inteſta.non tamen exclude-
tur ab eius tutela.ibi.nu.19.fo.eo.
Mulier nõ poteſt dari tutrix filijs alicuius.ibi.nu.20.fo.eo.
Mulier officium executoris ſuſcipere nõ põt quãdo eſt explicãdũ in iu
dicio.ibidem.nume.21.fo.eo.

Mulier curatrix bonorum dari non poteſt.ibi.nu.22.fo.ix.
Mulieres in quibus ſunt deterioris conditionis ꝙ viri.ibidem ꝑ totã.l.vſqꝫ ad nume.75.fo.eo.
Mulier nõ põt eſſe teſtis i teſtamẽto niſi in aliqbus caſib⁹.ibi.nu.27.
Mulieres in qbus ſunt melioris cõditionis ꝙ maſculi.ibidem.nu.75.vſqꝫ ad nu.92.fo.xiiij.
Mulier nullam ꝑrogatiuam habet vltra maſculum:niſi in caſib⁹ a iure expreſſis.ibi.nu.93.fo.xvj.
Mulier pregnãs quot priuilegia habet.ibi.nu.86.fo.xv.
Mulier corrupta reſtitui non poteſt.l.verum eſt.nu.2.fo.lxvj.
In muliere minor metus conſideratur ꝙ in maſculo.l.in omnibus cauſis.nume.3.fo.lxxiij.
¶Si mulier fuit verberata a marito vt conſentiret cuidã inſtrumento:ꝛ ipſa ex interuallo ꝯſentit dicit̃ ꝯſentire metu mariti.ibi.nu.13.fo.lxxv.
Priuilegia que dantur viduis:dant̃ etiã mulieribus inutiliter nuptis.l.in omnibus cauſis.in apoſt.ſuper verbo acceſſorijs.fo.ciij.
Mulieribus deceptis ꝛ non decipientibus iura opitulant̃.l.in eo qđ.§.mulieribus.nu.1.fo.cxxxvij.
Mulier põt marito remittere pignus.l.creditor.nu.5.fo.cxlij.
Mulier bãnita lꝫ poſſit occidi:nõ tamen poteſt adulterari.§.bãnitus.
In dubio credit̃ mulieri dicẽti ſe eſſe pregnantem cõcurrentibus alijs cõiecturis.l.ſi quis pregnãtem.nu.2.fo.clvj.
Domin⁹ non poteſt cõpellere ſubditos vt earũ mulieres vadãt ad ei⁹ domũ ad tripudiãdũ rõne honeſtatis.l.ſemꝑ in ꝯiũctibus.nu.3.f.clx.
Si mulier inhoneſta veniat ad habitandũ in contrata:vicini poſſunt illã expellere.ibi.nu.4.fo.eo.
Mulier que trãſiuit ad ſecunda vota de ꝯſenſu filiorum nõ incurrit penas q̃ fauore filiorum imponũtur.l.nemo fraudare.nu.5.fo.clxvij.
Mulier adulterata an patiatur iniuriã.ibi.nu.2.ꝛ.7.fol.clxvj.ꝛ.clxvij.
¶Mutus.Ubi nõ eſt opus verbis ſed cõſenſu ꝛ intelligẽtia mut⁹ obligari poteſt.l.vbi nõ voce.in prin.fo.clxij.
Mutus procuratorem conſtituere poteſt.ibi.nu.1.fo.eo.
Mutus poteſt heres inſtitui.ibi.eo.nu.2 fo.
Mutus matrimo.contrahere poteſt.ibi.nu.2 fo.eo.
Mutus ꝛ ſurdus donare poſſunt.ibi.nu.3.fo.eo.
Mutus paciſci poteſt.ibi.nu.4.fo.eo.
Mutus adire poteſt.ibi.nu.1.fo.eo.

¶De litera.N.

Natura.Naturalia ſunt immutabilia.l.iura ſanguinis.nume.1.folio.xxxij.
Quos natura non obligat cõſciẽtia nõ ligat.l.qđ a quoqꝫ.nume.4.fo.lxxxij.
Naturalis obligatio.vide.ſ.obligatio.
Neceſſitas nõ habet legẽ.in.l.que propter.nu.1.fo.cxliiij.
Quod non eſt licitum.l.neceſſitas facit licitum.ibi.eo.nu.2 fo.
Quod ꝑ neceſſitate ſtatutũ eſt:ceſſante neceſſitate tollit̃.ibi.nu.2.f.eo.

Precepta ꝓpter neceſſitatẽ nõ trahũtur in arg. d. l. q̃ propter. nu. 2. f. eo.
Excuſatur quis a caſu neceſſitatis niſi culpa precedat caſum. ibi. nume ro. 2. in fi. fol. eo.
Pretextu neceſſitatis turpitudo adulterij vel fornicationis non permittitur mulieri. ibi. nu. 3. fo. eo.
Furtũ permittitur propter neceſſitatem. ibi. nu. 4. fo. cxliiij. ꝛ. cxlv.
Si potens mihi mandauit ꝙ occidam titium alias ꝙ me interficiet: ego ero excuſatus: quia aliter vitam meam ſaluare non poſſum. l. is damnum. §. eius vero. nu. 1. fo. cxlvij.
¶ Negatiua potentius negat ꝙ̃ affirmatiua affirmet. l. in eo ꝙ. nume ro. 9. fo. cxxxv.
Negatiua poſtpoſita ſigno vniuerſali eq̃pollet ſuo ꝯtᷣo. ibi. nu. 13. f. eo.
¶ Negatio negãs regulariter non punitur niſi in caſibus ſpecialiter in iure expreſſis. l. nemo ex his. nu. 6. ꝛ. 7. fo. lxxix. ꝛ. lxxx.
Negans dicitur vti defenſione. ibi. nu. 8. fo. lxxx.
Negatio licet dicatur defenſio: nõ tñ proprie dicitur exceptio. eo. nume. ꝛ fo.
Negans debitũ ſi poſtea conuictus confiteatur non perdit beneficium ceſſionis. ibi. nu. 7. fo. eo.
Si poſitio ſit facta de maiori ſumma an totum negari poſſit. l. nõ poteſt videri. nu. 1. fo. cxxx.
¶ Negotia plura ſunt ꝙ̃ vocabula. in rub. nu. 5. fo. ſ.
¶ Negotiorũ geſtor. In actione nego. geſto. regulariter venit dolꝰ lata ꝛ leuis culpa. l. contractus. nu. 53. fo. lv.
¶ Negligẽtia. Nõ dicitur in negligentia q̃ nõ petijt debitũ a quo poterat exceptione repelli. l. non videtur. nu. 2. fo. xxxix.
¶ Nobilitas non videtur a matre. l. ij. nu. 73. fo. xiiij.
¶ Nolle ꝛ velle ſunt contraria inter que datur vnũ mediũ: ſcilicet non velle. l. eius eſt nolle. nume. 5. fo. xxiiij.
¶ Notarius ſeu tabellio. Si notariꝰ nõ põt ſalariũ accipere de aliqua ſcriptura non poteſt etiam a ſpõte ſoluẽtibꝰ accipere. l. inuitus. §. ꝙ cuiq;. nu. 2. fo. clxxij.
Notarij puniuntur ſi vltra debitũ aliquid accipiant a ſponte ſoluentibus. ibidem. numero. 6.
Seruus non poteſt eſſe tabellio / vide. ſ. ſeruus.
Notarius videtur rogatus vt apponat clauſulas conſuetas. l. ſemꝑ in ſtipulationibus. nu. 11. fo. lxix.
Notarius poteſt apponere in inſtrumẽto dotis hypothecam de qua cõtrahentes nihil dixerũt. ibi. nu. 14.
Facultas extẽdẽdi contractum ſecundum conſuetudinem loci habet locũ tam in notario qui rogatus eſt ꝙ̃ in eo cui alterius rogatus committuntur. ibi. nume. 17. fo. lxx.
Notarius nõ poteſt apponere penã ratione ꝯſuetudinis in ꝯtᷣu ꝑ eiꝰ obſeruatiõe niſi talis ꝯſuetudo ſit vniformis. ibi. nu. 15. fo. lxix. ꝛ. lxx.
Pupillus an poſſit eſſe notarius / vide. ſ. pupillus.
Notarius ſtipulatur alteri ratione officij. l. quo tutela. §. nec paciſcendo. nume. 2. fo. cix.

Notarius nõ matriculatus in loco prohibitus ſit inſtrumenta cõficere: ſi tamen rogatus confecerit inſtrumentũ valet. l. in ambiguis. §. non eſt nouum. nu. 6. fo. cxxi.
Error notarij non nocet partibus. l. ſi librarius. nu. 1. fo. cxxvi.
Pro notario eſt preſumendum. ibi. nu. 3. fo. eo.
Quicquid dixit notarius ꝙ factum reſpiciat videtur dixiſſe de aſſertione ⁊ voluntate partium. ibi. nu. 4. fo. eo.
Notari⁹ qñ poſſit errorẽ ſuum corrigere. ibi. nu. 5. 6. 7. f. cxxvi. ⁊ cxxvij.
Error notarij qualiter probari poſſit. ibi. nu. 8. 9. ⁊ 10. fo. cxxvij.
Si notarius nõ errore ſed dolo ꝟꝛ malitioſe aliquid omiſit debet puniri. ibi. nu. 12. fo. eo.
In notario qñ preſumatur falſitas. ibi. nu. 13. fo. eo.
In dubio tamẽ in notario potius preſumitur error ꝙ̃ falſitas. ibi. nu. 14. fo. cxxvij. ⁊ cxxviij.
Si notarius omiſit ſolẽnitatẽ iuris in teſtamento que interuenire debebat non preſumitur error in eo ſed falſitas. ibi. in apoſtil. ſuper verbo preſumitur. fo. cxxviij.
Notari⁹ cõpellit̃ inſtrumẽta facere. l. inuitus nemo. nu. 5. fo. clxxi. ꝙ ſi recuſat ſuſcipere rogat⁹ eſt periur⁹: ⁊ põt ꝓuari officio ibi. nu. 6. fo. eo.
¶ Nullũ nullitas. Que a principio ſunt nulla: an poſſint ratificari ⁊ reconualeſcere. l. qꝺ in initio. fo. lxij. vbi plura exẽpla per totã regulam.
Quod nullũ eſt nõ venit in cõſideratione. l. nõ vt plurib⁹. nu. 2. fo. cxlij.
Remota nullitate nõ videtur remota nullitas que habet in ſe contrarietatem. l. vbi repugnantia. nu. 2. fo. clvi.

¶ De litera. O.

Obligatio Infans vel infantie proximus nõ obligatur et naturaliter. l. pupillus. nu. 3. fo. clvi.
Qualitas loci vel tẽporis poſita in obligatione intelligit̃ repetita in obligatione fideiuſſoria. l. in olb⁹. nu. 1. f. xl.
Obligatus dotare puellam intelligitur cum nubilis erit. ibi. nu. 2. fo. eo.
Obligatus ſoluere penſionẽ domus intelligitur in die quo ſolutio fieri conſueuit. ibi. nu. 3. fol. eo.
Obligatus ex mutuo ſimpliciter reſtituere: non poteſt ſtatim conueniri. ibi. nu. 4.
Obligatus qui ſimpliciter promiſit non cogitur ſtatim ſoluere licet debeat promiſſum preſenti die. ibi. nu. 6. fo. xli.
In obligationibus intereſt an dies apponatur diſpoſitioni an executioni. ibi. nu. 7.
Obligatio an ſit nata ante diem que tacite intelligitur. ibi. nu. 10. f. xlij.
Per diẽ expreſſam impeditur natiuitas obligationis. ibi. nu. 9. fo. xli.
Obligatus preſenti die eſt pure debitor. ibi. nu. 11. fo. eo. ⁊ ideo poteſt eadẽ die cõueniri. nu. eo. ⁊ fo.
Non dicitur ſponte obligari qui ex quaſi cõtractu ex interpretatione iuris obligatur. l. qui cum alio. nu. 10. fo. xlvij.
Obligatio ciuilis actiue nec paſſiue cadit i ſeruũ. l. l. ꝑſonã. nu. 1. f. xlviij.

Nemo poteſt ſe obligare ad penam mortis vel membri mutilationem .l.nec ex pretorio.nu.6.fo.lx.
Obligatio ad penam delicti eſt de iure naturali.l.quod a quoq̃.nume. 4.fo.lxxxij.
Obligatio q̃ncq̃ accidẽtaliter contrahitur extra id quod agitur.l.in totum.nu.2.fo.cxj.
Obligatio in delictis.vide.§.delictum.
Obligatio ciuilis ſola nõ eſt potens ad agendum cum effectu:nec ad retinendum.l.donari.nu.1.fo.cxviij.
Obligatio naturalis tantũ eſt potens ad retinendum.ibi.eo.nu.2 fo.
Obligatio naturalis eſt de iure gẽtiũ.l.cũ ãpli⁹.§.is natura.nu.1.f.cxix.
Naturalis obligatio capitur principaliter duobus modis.ibi nu.2.f.eo.
Ubi anim⁹ deficit remouetur naturalis obligatio.l.impoſſibiliũ.nu.2.f.clv.
Obſcuritas eſt reprobata.l.j.nu.4.fo.ij.
Quando dicitur aliquid obſcurum.l.ſemper.nu.11.fo.xxxvj.
Exceptio obſcura.vide.§.exceptio.
Diſpoſitio teſtatoris obſcura.vide.§.teſtamentum.
¶Occidere.vide.§.homicidium.
¶Odium.Quis non debet odio alterius pregrauari.l.non debet alteri.nume.1.fo.cix.
In odioſis que interpretatio eſt fienda.vide.§.interpretatio.
¶Officium ciuile dicitur genus vt ſub ſe comprehendat quodlibet officium.l.ij.nu.2.fo.vj.
Officialis nõ debet ſe officio alteri⁹ intromittere.l.culpa.eſt.nu.1.f.lxxj.
Preceptum officialis quando inducat iuſtum metũ.l.in oibus cauſis.nu.5.fo.lxxiij.
Omne officium vtilitate vel autoritate publicũ vel vtroq̃ modo publicum dicit officium neceſſarium ⁊ recuſari non poteſt.l.inuit⁹ nemo.nume.10.folio.clxxj.
¶Officium iudicis magis exhuberat in abſoluẽdo q̃ in cõdemnãdo.l.fauorabiliores.nu.1.⁊.2.fo.clxij.
¶Opinio.Si relatis pluris opinionib⁹ vltima cõtineat rigorẽ nõ videtur receſſuz a prima q̃ habet equitatẽ.l.in oib⁹ quidẽ.nu.13.fo.cxxv.

¶De litera.P.

Pactum inſolitũ facit preſumi cõtractũ vſurariũ.l.que dubitationis.nu.4.fo.cxvij.
Per pactum expreſſum ipſo iure pignus tollitur:ſecus per tacitum.l.expreſſa.nu.9.fo.cix.
Quod pacta ſeruẽtur ſuadet equitas naturalis.l.j.nu.17.f.iij.
Pactum factũ in cõtractu ſocietatis de lucro intelligitur etiam de dãno.l.ſecundũ.nu.1.fo.xxxvj.
Ualet pactũ qd emphyteota nõ ſoluẽdo canones nõ cadat iure ſuo.l.cũ tempus.nu.11.fo.xlv.
Per pactum non poteſt remitti dolus.l.contractus.nu.37.fo.lvj.

pacto

Pacto priuatoꝝ iuri publico derogari nō pōt.l.nec ex ꝓtorio.nu.1.f.lix.
Non valet pactum per quod ordo iudiciorum tollatur ibi.nu.3.fol.lx.
Pacto non poteſt tolli facultas teſtandi.ibi.nu.3.ꝛ nu.7.fo.eo.
Pacto non poteſt quis ſe ad penā mortis obligare vel ad mēbri mutilationem.ibi.nu.6.fo.eo.
Argumētū de pacto ad ſtatutū negatiue nō valet.ibi.nu.9.fo.eo.et ꝗd affirmatiue.ibi.nu.10.fo.eo.
Pactū quod debitor bonis cedere non poſſit eſt inualidum.idē pactum de hereditate perdēda.ibi.in addi.ſuper verbo bonos mores.fo.eo.
Pactū contra bonos mores quot modis dicat.ibi.in dicta additio.
Princeps obligat pacto:licet lege vel ſtatuto nō obliget.ibi.nu.10.f.e.
Hodie donatio poteſt fieri nudo pacto ꝛ etiam reſolui.l.nihil tam naturale.nu.4.fo.lxx.
Pactū factū ab aliquo ad ei⁹ heredē porrigit.l.heredem.nu.5.fo.xciij.
¶Pars.In toto quando contineatur pars.l.in toto.in prin.fo.cxxxix.
Factū a maiori parte an ꝛ quādo videatur factū ab oībus.l.aliud eſt refertur.in prin.fo.cxlij.
¶Pater.Contra patrem ex penalibus datur actio de peculio: quatenus factus eſt locupletior.l.ex penalibus.nu.1.fo.xciij.
Regulariter pater ꝓ filio tenetur quaten⁹ eſt in peculio.ibi.nu.2.fo.eo.
Pater ſi ex delicto filij fact⁹ ſit locupletior tenetur ꝛ quando dicatur factus locupletior.ibi.nu.5.ꝛ quis debeat probare eum factū locupletiorem.ibi.nu.6.fo.eo.
Pater ratione publici officij magis ꝙ in alijs obligatur.ibi.nu.7.
¶Patria poteſtas non attendit vbi agitur de vtilitate publica: ideo filiusfamilias lꝫ ſit i poteſtate patris.poteſt tamē eſſe tutor.l.qui in ſeruitute.nu.1.fo.clxj.
Patria poteſtas res ineſtimabilis.vide.ꝫ.eſtimatio.
¶Pax.Si pax ſit facta ab aliquo pro ſe ꝛ adherētibus ſuis ſub pena: ꝛ vn⁹ eorum offenſus ſit anteꝙ ratū haberet:licet poſtea ratificet pena non committitur.l.contractactus.nu.15.fo.lij.
Si notarius recipit pacem pro abſente infra terminū an poſt terminū poſſit ratificari.ibi.nu.17.fo.eo.
¶Peculium.Pater quando teneatur de peculio pro filio:vide.ꝫ.pater.
In generali adminiſtra.peculij filio conceſſa non venit donatio.l.ex penalibus.nu.3.fo.xciij.
¶Pena.Qui nō poteſt diſponere ſimpliciter:non poteſt diſponere penaliter.l.nuptias.nu.11.fo.lxvj.
Pena nō poteſt apponi in contractu:per notariū ꝓ obſerua.cōtractus rōne cōſuetudinis niſi vniformis eſſet talis conſuetudo.l.ſemper in ſtipula.nu.15.fo.lxix.
¶Pena an poſſit retineri i foro ↄſciētie.l.qđ a quoꝙ nu.2.ꝛ.4.f.lxxxij.
Solutū nomine pene repeti non poteſt ea.l.nu.1.fo.eo.
Conſulens delictum qua pena ſit puniendus.ꝫ.conſi.
Ubi pena delicti ex aliqua cauſa venit alleuiāda ꝗ tamēerat pena mortis delinquēs nō pōt puniri tali pena:ſed alia mitiori ꝗ nō ſit pena

mortis.l.cōſilij.in apoſtilla ſuper verbo mitius.fo.lxxxiij.
Abſq3 mora pena non debetur.vide.§.mora.
Pena an ſit minuenda propter etatem.vide.§.pupillus ſenectus.z.§.etas minor.
Propter imprudentiam pena mitigatur,vide.§.imprudentia.
Etiam in penalibus nō facere dicitur facere.l.qui nō facit.fo.clxi.
Ex eodem facto non debet quis penam z commodum reportare.l.non fraudantur.§.nemo.nu.1.fo.clxv.
Pena immunitatem tribuere non debet.ibi.nu.2.fo.eo.
Qui incidit in penam illam petere non poteſt.l.cum par.§.illi debet.numero.1.fo.clxix.
Quādo qui cōtraxerunt pacē z cōtrauenerūt z ignoratur quis primo pacē ruperit nullus agere pōt ad penam:ſed ſi conſtaret alterū rupiſſe alter qui nō incidit in penā agere ad penam poteſt.ibi.nu.2.fol.eo.
Qui vult agere ad penā debet pri⁹ implere ꝑ parte ſua.ibi.nu.3.f.eo.
Petitio pene debet eſſe liquida.ibi.nu.4.fo.eo.
In penalibus cauſis benignior interpretatio fieri dʒ:z ideo ſi preceptū ſit ꝙ aliquid fiat ſub pena:nō intelligit̄ qꝺ ipſo iure pena cōmittat̄ ſed videt̄ quedā cōminatio.l.factū ſuū.§.in penalibus.nu.1.fo.clxix.
In penis liquida debet eſſe probatio.ibi.nu.2.fo.clxx.
Caſus penales ſunt ſtricti iuris z nō recipiūt interpretationē extēſiuā.ibi.nu.3.fo.eo.
Si pena ex conuentione pro vna parte ſit appoſita ad aliam partē non extenditur.ibi.nu.4.fo.eo.
Subſtitutio que alias extenditur de vno caſu ad aliū:non habet locū ſi pena apponatur.ibi.nu.5.fo.eo.
Pena quia odioſa ſi apponatur in vno capitulo non videtur in alio repetita.ibi.nu.6.fo.eo.
Dato quod principalis diſpoſitio extēdatur:pena tamen qꝛ odioſa extēdi non debet.ibi.nu.7.fo.eo.
Ut pena euitetur attenditur initium.ibi.nu.8.fo.eo.
Licet nomine venditionis alij contractus cōprehendant̄.tamen in materia penali ſtricte accipitur pro cōtractu venditionis ibi.nu.9.f.eo.
Appella.heredis venit heres heredis:tamen vbi agitur de pena hoc non habet locū.ibi.nu.10.fo.eo.
Pena non habet locum niſi ſtatuta ſit.ibi.nu.11.fo.eo.
In penis ſit extēſio quaten⁹ verborū ꝓprietas ſignificat.ibi.nu.12.f.eo.
Pena excommunicationis extendit̄.ibi.nu.13.fo.eo.
Ubi agitur de remouendo fraudem tunc etiam in penalibus fit extēſio ne diſpoſitio eluſoria reddatur.ibi.nu.14.fo.eo.
Ubi agitur de vtilitate pub.etiā in materia penali extenſio fieri debet ne delictum ſit punitum.ibi.numero.15.folio eodem.
Quando duo ſunt equiparata de iure antiquo pena ſtatuta in vno habebit locū in alio z talis extenſio eſt facta a lege.ibi.nume.16.fo.eo.
Conſtitutio penalis vbi agitur de fauore eccleſie extenditur:idem ſi agatur de fauore fidei vel de fauore anime.ibi.numero.17.fo.eodē.

Ubi rō eſt expreſſa tūc etiam in penalibus fit extenſio.ibi.nu.18.fo.eo.
Etiā vbi agit̃ de pena fit extēſio de ſimilibus ad ſimilia ex idētitate rationis.ibi.nu.19.fo.clxxj.
Si facta ſit pax ab aliquo pro ſe ⁊ adherētib' ſuis ſub pena:⁊ vn' eorū offenſus ſit anteq̄ ratū habere licet poſtea ratificet pena.nō ɔmittitur.l.contractus.nu.15.fo.lij.
¶ Petitio.Ubi non eſt petitio ibi nō eſt mora.l.nulla intelligitur.numero.1.fo.cxxij.
Dolo facit q̄ petit qđ reſtituturus eſt ei a quo petit̃ ⁊ incōtinēti.l.in cōdemnatione.§ dolo.in prin.fo.clj.
Sola petitio ſufficit ad interrūpēdū preſcriptionē.vide.ſ.vſucapio.
¶ Periculū.Quis nō tenet̃ ſe ſubijcere periculo.l.culpa.nu.7.f.lxxxvij.
¶ Perſone appella.maſculus ɔtinet.l.ij.nu.123.fo.xxij.
¶ Pignus.In cōtractu pignoris venit dolus lata ⁊ leuis culpa.l.cōtractu.nu.27.fo.liiij.
Pignus ſicut dolo conſenſu contrahitur ita etiam ⁊ reſoluit̃.l.nihil tā.numero.4.fo.lxx.
Qui tenet̃ dare pign' non liberabit̃ eo q: ſit valde idoneus:ſ3 a ſatiſdatione liberet̃ q̄ eſt valde idoneus.l.plus cautionis.nu.4.fo.lix.
In re ꝓpria non cadit pignus.l.neq3 pignus.nu.1.fo.lxxxj.
Melius eſt pignori incūbere q̄ in perſonā agere.l.fructus.nu.1.fo.cvj.
De creditore q̄ ɔſenſit aliena.pignoris.vide.ſ.creditor.
¶ Poſſeſſio.Bone fidi poſſeſſor nō tenet̃ ad eſtimationē dāni.ſ3 dūtaxat in eo qđ ſit locupletior.l.ſicuti pena.nu.4.fo.lxxij.
Qñ tractat̃ de dāno euitando in pari caſu melior eſt cōditio poſſidentis.l.nō debet.§.in re obſcura.nu.1.fo.lxxvj.
Poſſe.videt̃ emptori tradita a dño.q̄ ſcit ⁊ patit̃ illū eſſe in poſſeſ.l.ſemper q̄ non prohibet.nu.3.fo.xcv.
Ratificatio poſſeſ.qualiter prohibet̃.vide.ſ.ratificatio.
Regula dolo facit q̄ petit ⁊c.nō habet locū in poſſeſſorijs.l.in ɔdēnatione.§ dolo fecit.nu.3.fo.clj.
Qui poſſidet̃ nō intelligit̃ poſſidere.l.qui in ſeruitute.in prin.fo.clx.
Qui alienat poſſeſ.an dicat̃ alienare.vide.ſ.alienatio.
Ubi res dubia reperitur melior eſt conditio poſſeſſoris.l.in pari cauſa.numero.1.fo.clxiij.
Pro poſſeſſore habet̃ q̄ deſijt dolo poſſidere vel noluit poſſeſſionē acquirere:contra quem ſi agatur non tamen liberatur ille q̄ poſſidet.l.q̄ dolo.nu.1.fo.clxiij.
Si poſſeſſor velit iudicium ſuſcipere liberatur ille qui deſijt poſſidere.ibidem.eo.nu.2.fo.
Contra deſinētē dolo poſſidere dat̃ vtilis.ibi.nu.2.fo.eo.
Si prelatus deſijt dolo poſſidere hoc nō nocet eccleſie.ibi.nu.2.fo.eo.
Statutum de poſſeſſore an habeat locū in eo qui dolo deſijt poſſidere ibidem.nu.3.fo.eo.
Bone fidei poſſeſſor quo ad fructus pene eſt loco domini.l.bona fides.numero.2.fo.clxv.

Bone fidei poſſeſ. eſt loco domini ſi nō apparet qd dñs ſit. alias ſecuſ. ibidem. numero. 4.
Poſſeſſio ſicut nō acquiritur ſine animo et corpore ita nō amittit qſi p[er]denda poſſ. incipitur a corpore: ſecus ſi ab animo/ q[uia] tūc ſolus animus ſufficit. l. fere. nume. 1. fo. clxix.
¶ Poſtulare prohibitus an poſſit conſulere in camera. l. ij. nu. 12. f. vij.
Mulier an poſſit poſtulare: vide. §. mulier.
¶ Poſteriora quādo derogēt prioribus tā in legibus q[uam] ſtatutis et vltimis volūtatibus/ Ↄctibus/ pactis/ ſentētijs iuramētis etc. in. l. l oib[us] quidem. in addi. in ver. poſterior. fo. cxxiij.
¶ Pubertas. Maſculus a decimo anno cū dimidio. §. dicit prim[us] pubertati. femine vero a nono cū dimidio. l. pupillū. nu. 1. fo. cxxxvij.
Proximus pubertati an obliget ex delicto et ↄtrahēdo. vide. §. pupill[us].
Proximus ad pubertatē habet pro pubere. d. l. pupillū. nu. 2. f. cxxxviij.
Proximus pubertati obligat ex iuramēto. ibi. nu. 3. fo. eo.
Pubes poteſt teſtari ſed non proximus pubertati/ etiam ad pias cās. ibi. nu. 3. et. 4. fo. eo.
Ualet ſtatutū q[uod] proximus pubertati poſſit teſtari. ibi. nu. 5. fo. eo.
¶ Pupillus pōt habere canoni. in eccleſia licet vocē nō. l. ij. §. itē impube. nu. 6. fo. xxiij. et iure hereditario pōt habere dignitatē cū adminiſtratiōe. ibi. nu. 7. fo. eo. Item non pōt eſſe notarius. ibi. nu. 8. fo. eo. Item nec teſtis. ibi. nu. 9. fo. eo.
Pupillus fact[us] maior an poſſit teſtificari de his que vidit in pupillari etate. ibi. nu. 10. fo. eo.
Pupillus qualiter obligetur. l. in negotijs. nu. 7. fo. xxviij.
Pupillus ſicut nō obligat abſq[ue] tuto. autori. ita pariter lucrari non d[ebet]: vnde tenet de eo qd ad eū peruenit. l. ſicuti. nu. 2. fo. lxxij.
Pupillus proximus pubertati obligatur pro furto et ratione iniurie. l. pupillum. nu. 2. fo. cxxxviij.
De pupillo proximo pubertati: vide. §. pubertas.
Pupillus quicquid videt ignorat. l. pupillus. nu. 1. fo. clvj.
Pupillus niſi ſit doli capax nō pōt teſtari nec eſſe teſtis. l. pupillū. nu. 1. et. 4. fo. cxxxvij. et. cxxxviij.
Pupillus infans vel infantie proximus non obligatur etiam naturaliter. ibidem. numero. 5.
Pupillus obligatur in eo q[uod] factus eſt locupletior. l. iure nature. numero. 2. folio. clxxiij.
Pupillus licet ſit doli capax ſi cōmittat homicidiū nō eſt decapitādus. l. in ambiguis. §. quoties. nu. 2. fo. cxxj. et. l. fere in omnibus. numero. 2. folio. cxxxiij.
In pupillo qſi debet minui pena. l. fere. in omnibus. nu. 1. et. 2. fo. eo.
Pupillus in caſibus in quibus patientia inducit conſenſum et patiētibus infertur preiudicium, non obligatur. l. in eo quod. §. pupillus. numero. 1. fo. cxxxvj.
Pupillus dicitur pati reſpectu iniurie que ſibi infertur. ibi. nu. 3.
Pupillus dicitur pati q[uan]tū ad p[ri]mū decretū qd ↄtra ipſum interponi-

tur.ibi.numero.4.
Pupillus nõ poteſt ɔtrahere ſocietatē expreſſe nec tacite ibi.nu.2.
¶ Plus.Cui iʒ ꝙ eſt plus ⁊ id ꝙ minus.l.nõ debet.in prin.fo.xlvij.fal‑
lit tamen in.vij.caſibus.ibi.nu.4.5.6.⁊.7.fo.xlviij.
In eo ꝙ eſt plus ſemper ineſt minus.l.in eo quod.in prin.f.cxxxiiij.fal
lit tñ in ſeptem caſibus:vt ibi per totam.l.fo.cxxxiiij.⁊.cxxxv.
¶ Precarium an poſſit ſtatim reuocari.l.in omnibus.nu.5.fo.xlj.⁊.l.ɔ‑
ctus.nu.9.fo.l.
Recipiens rem precario tenetur dũtaxat de dolo ⁊ lata culpa.l.contra‑
ctus.nume,6.fo.eo.
Ad hoc vt precarium ſit oportet quod adijciatur verbũ precarium/vel
aliud idem importãs.ibi.nu.7.fo,eo,
Si p̃cariũ ſit gratia recipiẽtis tenetur etiã de leuiſſima.ibi.nu.8.f.eo.
Precariũ tranſit ad heredem concedentis.ibi.nu.11.fo.lſ.
Que differentia ſit inter preca,⁊,conſtitutum.ibi.nu.12.fo.eo.
Qui recipit precario rem lʒ min⁹ obligetur plus iuris cõſequitur ꝙ̃ cõ
modatarius,ibi.nu.10.fo.eo.
In re propria nõ cadit precariũ.l.neqꝫ pignus.nu.4.fo.lxxxſ.
¶ Predo non eſt qui pretium numerauit,l.nemo predo.in pn.fo.clxiij.
Si emptor propria autoritate rem vẽditã accepit dicit̃ predo.ibi.nu.1.
Predo dicitur quatuor modis.ibi.nu.2,fo,eo.
Nõ dicitur p̃do qui poſſidet ⁊ non poteſt rationẽ poſſeſ.ſue aſſignare.
ibidem,nu.2.fo.eo.
Predo perdit meliorationes rei.ibi.nu.2.fo.eo.
¶ Prelati prohibentur delegationes a iudicibus ſecularib⁹ ſuſcipere:
ſi tamen ſuſcipiant valet iudicium.l.in ambiguis.§.non eſt nouum.
numero.5.fo.cxxſ.
Si prelatus deſijt dolo poſſidere hoc non nocet eccleſie.l.qui dolo.nu‑
mero.2.fo.clxiij.
¶ Preſcriptio.De preſcriptione/vide.ſ.vſucapio.
¶ Preſumptio inſurgit a cõmuniter accidẽtibus.l.j.nu.14.fo.iij.
Si quis alloquatur Titium ⁊ in breui ſpatio ɔmittat delictum:p̃ſumi‑
tur de conſilio Titij commiſiſſe.l.conſilij.in apoſtil.ſuper ver.in du‑
bio.folio.lxxxiij.
An preſumatur inimicus qui non ſalutat me.l.conſilij.§.ſocij mei.in
apoſt.in ver.inimico.fo.lxxxv.
Preſumptio.l.nõ adaptatur ad infirmãdum:ſed potius ad cõfirmãdũ
ꝙ agitur.l.in ɔtrahẽda.nu.5.fo.cxlviij.
Preſumptio validatis actus eſt põtẽtior alijs preſumptionibus.ibi.nu
mero.6.fo.eo.
¶ Pretor accipitur pro iudice.l.vbicũqꝫ.nu.1.fo.cxxxij.
Largo modo quilibet magiſtratus pretor dici poteſt.ibi.nu.1.fo.eo.
¶ Princeps ⁊ res publica poſſunt ex cauſa rem meã auferre.l.id quod
numero.3.fo.xxxvij.
Princeps obligatur pacto licet non lege vel ſtatuto.l.nec ex pretorio.
numero.10.fo.lx.

Preceptum principis qn̄ inducat iuſtū metum.l.in omnibus cauſis: nume.4.fo.lxxiij.
Princeps q̄ accepit aliquem ſub protectione ⁊ defenſione/tenetur illū defendere manu armata.l.non videt defendere.nu.7.fo.lxxxix.
Quod pendet a voluntate principis reputatur impoſſibile.l.ea que ra ro.nume.5.fo.c.
Variatio in principe an reprobetur.ſ.variatio.
Princeps nō preſumitur vti plenitudine poteſtatis niſi act⁹ aliter nō valeret.l.in cōtrahenda.nu.7.fo.cxlviij.
¶ Priuatio preſupponit habitum.l.nō videt rem.nu.2.⁊.4.fo.cxviij.
¶ Priuilegia quādo incipiāt competere.l.in oibus cauſis.in apoſt:l. ſuper verbo vni.fo.ciij.
Diſpoſitio generaliter loquēs habet locū in perſonis priuilegia.l.quo tutela.§.nemo.nu.1.fo.cvij.
Priuilegiū datum alicui nō tollitur per legē generalem.l.in toto iure. nu.8.fo.xcv.⁊ qn̄ priuilegiū gn̄ale deroget ſpeciali:vide.ſ.genus.
Priuilegij renouatio nō poteſt fieri ſine cauſa.l.j.nu.43.fo.v.
Priuilegium immunitatis datū poſteris etiā cōpetit filie nepti ⁊ ex fe minis deſcendentibus.l.ij.nu.69.fo.xiij.
Priuilegium perditur per mendacium qn̄ eſt fundamētū ⁊ cauſa priui legij.in.l.diuus.in apoſtil.ſuper verbo quinto.fo.lxi.
Priuilegiatus q̄ tractat de damno cuilīda vtitur priuilegio contra pri uilegiatū q̄ tractat de lucro.l.nō dz.§.in re obſcura.nu.2.fol.lxxvij.
In priuilegijs que interpretatio ſit faciēda vide.ſ.interpretatio.
Qui facit actum ꝯtrariū priuilegio:nūq̄ videtur velle priuilegio renū tiare:vbi poteſt eſſe alia coniectura.l.creditor.nu.4.fol.cxlj.
Priuilegium perſonale cum perſona extinguitur.l.in omnib⁹ cauſis. numero.1.fo.cij.
Priuilegiū nō ſoluendi gabellam datū fiſco vel eccleſie non cōpetit em ptoribus.l.in omnibus cauſis.nu.2.fo.cij.
Priuilegium quando dicatur perſonale.ibi.nu.3.fo.ciij.
Priuilegiū reſtitu.in integrū cōceſſum minoribus nō eſt perſonale:⁊ tn̄ tranſit ad heredes.ibi.nu.4.fo.eo.
Priuilegiū datū a principe in dubio tranſit ad heredes.ibi.nu.5.fo.eo.
Priuilegiū datū vni perſone ad alias perſonas non extēditur etiam ex idēptitate rationis.ibi.nu.6.fo.ciij.
In priuilegijs nō proceditur de ſimilibus ad ſimilia ibi.eo.nu.⁊.fo.
Priuilegiū conceſſum regi non extēditur ad reginam.eo.nu.⁊.fo.
Priuilegiū qđ loquitur de filio non habet locū in filia.ibi.nu.7.fo.eo.
Priuilegiū datum vni eccleſie non habet locū in alia.ibi.eo.nu.⁊ fo.
Licet priuilegium regulariter ad alias perſonas non porrigat:limita tur tn̄ in perſonis acceſſorijs.ibi.nu.8.9.⁊.10.fo.ciij.⁊ quid in corre latiuis ibi in apoſt.ſuper verbo.filia.⁊ an extēdit ad forenſes.ibi in addi.ſuper verbo regulariter.
Priuilegiū cōtra ius ſpeciale debet late interpretari.ibi.nu.11.fo.ciiij.
Priuilegiū datum actioni tranſit cum actione.idē ſi datum ſit cauſe vel

reli.ibidem.nume.14.⁊.15.fo.eodem.
Priuilegium datum loco an videatur datū perſonis.ibi.nu.16.fo.eod.
Priuilegium datum intuitu perſonarum quādoqꝫ durat licet perſone deficiant.ibi.nume.17.fo.eo.
Priuilegiū datū dignitati durat etiā ceſſante dignitate.ibi.nu.18.fo.e.
Priuilegia mulierum/vide.ſ.mulier.
Priuilegia fratrum ſeu religioſorū/vide.ſ.religioſus.
De priuilegijs filiorum/vide.ſ.filius.
Priuilegia clericorum.ſ.clericus.
Priuilegia ſcholarium.ſ.ſcholaris.
¶Probatio debet eſſe concludens.l.quatenus.nu.7.fo.lviij.
Quot teſtes requiruntur in probando teſtamētum tot requiruntur in eius reuocatione.l.nihil tam naturale.nu.2.fo.clix.
Si ſolutio debiti non poteſt probari niſi per inſtrumentū ex forma ſtatuti:pariter erit idem in contrario videlicet in dubio ꝙ non poterit teſtibus probari.ibi.nume.3.fo.eo.
Sicut collatio beneficij poteſt probari teſtibus:pariter ⁊ eius renunciatio.ibidem.numero.2.
Qualiter probetur metus.l.in omnibus cauſis.nu.7.fo.lxxiij.
In probatione metus magis creditur duobus teſtibus deponentibus de metu ⁊ violentia ꝙ̄ centum deponentibus de libera voluntate. ibidem numero.8.fo.clxxiij.⁊.clxxiiij.
Metus probatur vno caſu per iuramentum.ibi.nu.9.fo.clxxiiij.
Si a ſtatuto prohibeatur fieri probatio per teſtes:ſi tamen facta ſit valet:vide.ſ.teſtes.
Probatio nō admittitur contra ſententiam que tranſiuit in rem iudicatam.ſ.ſententia.
In penis debet eſſe liquida probatio vt pena cōmittatur.vide.ſ.pena.
¶Procurator inuitus non conſtituitur.l.inuitus.nu.1.fo.clxxj.niſi ſolicitus ſit ſe exercere in palatijs/quia largo modo talis dicitur aduocatus.ibidem.nu.3.fo.eo.idem etiam in procuratore fiſci vel reipublice.ibidem.numero.4.fo.clxxj.
Syndicus vniuerſitatis cogitur inuitꝰ officium ſuſcipere.eo.nu.2 fo.
Si vniuerſitas ſoluit expenſas factas in lite ꝑ ſyndicū nō legitime ꝯſtitutū:videꝰ geſta ꝑ eū ratificare.l.ſemꝑ qui non ꝓhibet.nu.8.fo.xcv.
Procurator non admittitur in cauſa criminali:ſi tamē admiſſus ſit et pars non oppoſuerit valet iudicium.l.in ambiguis.§.non eſt nouū. numero.11.folio.cxij.
Generalis conſtitutio procura.non comprehendit que requirunt ſpeciale mandatum.l.j.nu.31.fo.iiij.
Procurator facit dn̄m incidere in penam:licet non habeat ſpeciale mādatum ſi dominus ſcit ⁊ patitur.l.culpa.nu.4.fo.lxxxvj.
Procurator etiam habens mandatum non admittitur ſine ſatiſdatione.l.in eo quod.§.nemo aliene.nu.1.fo.cxxxvj.
Seruus an poſſit eſſe procurator/vide.ſ.ſeruus.
Procurator q̄ hꝫ poteſtatē reuocādi ſubſtitutū ab eo:pōt expēlle reuoca

re tacite.vero non.l.expreſſa.numero.9.folio.clix.
Procurator penam quam ex ſuo delicto paſſus eſt recuperare non debet.l.quod quis.numero.1.folio.clxxiij.
¶ Prodigus quis dicatur et qualiter cognoſcatur.l.furioſi.numero.1.et.2.folio.lxxiij.
Prodigi cui bonis eſt interdictum nulla eſt voluntas.ibi.in.d.reg.furioſi.in prin.folio eodem.
Ad probādum quē eſſe pdigū debent teſtes aſſignare ratione.ibi.nu.3.
Prodigus probatur ſi coniuncti habeāt eum pro prodigo.eo.nu.ꝛ fo.eo.
Item per dationem curatoris.eodem numero ꝛ folio.
Prodigo non petenti dari poteſt curator.ibi.numero.4.folio.lxxv.
Prodigo poteſt ſubſtitui.codem numero ꝛ folio.
Prodigus equiparatur furioſo vbi eſt eadem ratio:videlicet q̄tum ad hoc ne faciat deteriorem conditionem ſuam.eodem numero ꝛ folio.
Prodigus poteſt ſibi acquirere.eodem numero.folio.lxxvj.
Prodigus punitur ſicut quilibet alius.ibi.numero.6.folio eodem.
Prodig⁹ nō eſt citādus in datiōe curatoris ſibi daturi.ibi.nu.7.fo.eo.
Non creditur curatori dato prodigo ſi dicat eū non eſſe prodigum.ibi.numero.3.folio.lxxv.
Prodigus equiparatur pupillo.ibi.numero.5.folio.lxxxvj.
¶ Prohibitus poſtulare non prohibetur conſulere in camera.l.ij.numero.12.folio.vij.
¶ Multa prohibentur fieri que tamen facta tenent.l.in ambiguis.§.non eſt nouum.numero.4.folio.cxxj.
Si actus ſit prohibitus propter honeſtatem:non obſtante prohibitione actus tenet.ibi.eodem numero ꝛ folio.
Qui nō prohibet delictum cū prohibere poſſit an teneat.vide.§.delictū.
Prohibitus alienare/vide.§.alienatio.
Prohibitus manumittere/vide.§.manumiſſio.
¶ Promiſſio.Qui promiſit aliquem non offendere:ſi bannitus ſit et offendat non dicitur contrafacere.l.ſi.numero.6.folio.clxxvj.
Promittens pro ſe etiam pro heredibus promiſiſſe videtur.l.heredem.numero.6.folio.cxiiij.
Promittens tm̄ de facto ſuo non excludit heredem.ibi.nu.7.fo.eodem.
Promittēs viginti an dicatur pmittere decē.l.in eo qđ.nu.3.fo.cxxxiiij.
Si quis promittat factum alienum licet promiſſio non valeat:ſi pena apponatur valet.l.impoſſibilium.numero.3.folio.clv.
Qui pmiſit ſe facturū ꝛ curaturū ſi fecit q̄cquid potuit excuſat a pena.ibi.nu.5.ꝛ.6.fo.eo.niſi cōſtaret de volūtate partiū ꝙ voluerit obligari.ad penā vel intereſſe ille q̄ pmiſit in omnē euētū.ibi.nu.7.fo.eo.
Mora vnius ex reis promittendi an noceat alteri.vide.§.mora.
Propinquus.Appellatione propinquorum ꝛ proximorum venit vterq̄ ſexus.l.numero.119.folio.xxij.
¶ Proteſtatio.An ſit neceſſaria proteſtatio in metu.l.in omnibus cau ſis.nu.10.fo.lxxiiij.ꝛ ſi fiat clādeſtina an proſit.ibi.numero.11.fo.eo.
Si pteſteris mihi ꝙ tibi ſoluā q2 ſis procurator vel heres creditoris:de=

des mihi facere fidem per instrumentum/alias ego non sum in mora.l.qui in alterius.numero.6.folio.lxxvij.

Qui protestatus fuit de innocentia criminis propter quod est condemnatus ad mortem:dum laqueo fuit suspensus cecidit in terram fracto laqueo:credendum est illud miraculose:et ideo est liberandus.l.fauorabiliores.numero.8.folio.clxiij.

¶ Proximorum appellatione.vide.s.propinquus.

¶ De litera.Q.

Qualitas loci vel temporis posita in obligatione intelligitur repetita i obligatiõe fideiusso.l.in oib⁹.nu.1.fo.xl.

Qualitas adiuncta verbo intelligitur secundum tempus verbis.l.ius nostrum.numero.6.folio.xxxj.

Qualitas que paucioribus competit facit dispositionem magis specialem:et illa que pluribus potest competere facit dispo. magis generalem.l.in toto iure.numero.6.folio.cxv.

¶ De Litera.R.

Raro. De his q̃ raro accidũt nulla ratio habet apđ legislato.nã rarũ & nũq̃ equiparant.l.ea q̃ raro.nu.1.fo.xxix.

Quod raro contingit miraculum.ibi.eodẽ numero.& fo.

Que raro accidunt si naturaliter contingant a.l.recipiuntur:secus si habeant in se miraculum.ibi.nu.1.&.2.

¶ Ratio. Ubi ratio est expressa fit extensio etiam in penalibus:et proceditur de similibus ad similia ex identitate rationis.l.factum suum §.in penalibus.numero.18.&.19.folio.clxx.&.clxxi.

¶ Ratihabitio seu ratificatio.

Si donatio sit facta absenti pro eo quo notarius recipit illam & stipulatus est:& ante ratificationẽ absenti alteri facta est de dictis bonis:an ius sit quesitum ante ratificationem.l.contractus.nume.16.fo.lij.

Si notarius recipit pacem pro absente infra terminum:an post terminum ratificari possit.ibi.17.folio eodem.

Ratificatio dñi facta ad obliga.rei sue p aliũ facta eius noie nõ preiudicat illi cuius añ ratifi.rẽ vẽdidit vel obligauit dñs.ibi.nu.18.fo.liij.

Ratificatio actus operatur quod actus valuit vt tũc qñ aliquo respectu fuit validus:secus si omnino fuit null⁹.l.qđ in initio.nu.13.fo.lxiij.

Factum nomine defuncti ratificari potest per heredem.l.heredem.numero.5.folio.xciiij.

Ratihabitio trahitur retro & mandato equiparatur.l.semper qui non prohibet. numero.6.fo.xcv. quod procedit etiam in requirentibus speciale mandatum.ibi.nu.7.fo.eo.& etiã in delictis.ibi.8.folio.eo.

Ex perceptiõe fructuum pbat ratificatio possessionis.ibi.nu.9.fo.xcvj.

Per receptionem cẽsus ratificatio contractus inducitur.ibi.eo.nu.& fo.

Respõdens alicui de fructib⁹ videt ratificare cõtractum.ibi.eo.nu.& fo.

Laudum quando dicatur ratificatum.ibi.eodem numero.& folio.

Gestum noie ratificantis potest ratificari alias non.ibi.nu.10.fo.eodẽ.

Quo ad preiudicium meum possum ratificare quod nomine meo gestum non est.ibi.numero.11.folio.xcvi.

Ratificatio eſt fienda infra tempus quod actus qui debet ratificari fieri potuiſſet.ibi.numero.12.
Lex bonorum.§.rem ratam haberi in quibus caſibus non habet locum ibi.numero.13.&.14.&.15.folio eodem.
Ratificatio non poteſt fieri ita ꝙ in alterius preiudicium retro trahitur.ibi.numero.15.folio.xcvj.&.xcvij.
Actus nullus ratificari non poteſt.ibi.numero.16.folio.xcvij.
Ubi requiritur a lege vel ſtatuto mandatum pro forma ratificatio non habet locum.ibi.numero.17.folio eodem.
Secundum fictionem ratificatio equiparatur mandato:ſecundum veritatem aliud eſt mandatum aliud ratificatio.ibi.numero.18.fo.eo.& ideo ceſſante equitate:regula iſta non procedit.numero.19.fo.eodē.
Ratificatio an poſſit fieri die feriata in honorem dei.ibi.in apoſtilla. ſuper verbo alterius.folio.xcvij.
Actus medius impertinens impedit ratihabitionem.ibi.in apoſtil. ſuper verbo tempus.folio.xcvj.
Ratificatio poteſt fieri nō ſolū verbis ſed etiā facto.ibi.nu.8.folio.xcv.
Ratificatio homicidij.vide.§.homicidium.
¶ Reficere. Prohibitus edificare non prohibetur reficere domum.l.domū.nu.1.fol.xcvij.niſi domus in totū eſſet deſtructa.ibi.nu.2.fo.eo.
Regula abſolute pro ordine accipitur.in rub.numero.7.folio.j.
Regula ſumitur dupliciter.ibi.numero.6.folio eodem.
Regula colligitur ex iure prius ſcripto.ibi.numero.3.folio eodem.
In regula debet eſſe brevis narratio & ſummaria.l.j.numero.1.folio.ij.
Regula non facit ius.ibi.numero.6.folio eodem.
Habens regulam pro ſe habet fundatam intentionem ſuam in caſibus non determinatis.ibi.numero.8.folio.ij.
Regula generaliter loquens comprehendit perſonas priuilegiatas.ibidem.numero.9.folio.iij.
Regula eſt coniunctio cauſe.i.rationis.ibi.numero.12.folio eodem.
Regula conſtituitur ex oratione vniuerſali vel indefinita.ibidem.numero.15.& numero.20.folio.iij.&.iiij.
Regula quandoqꝫ vitiatur et tunc perdit officium ſuum.ibi.numero 18.&.numero.25.folio.iij.&.iiij.
Regulariter diſponere eſt minus ꝙ generaliter.ibi.numero.19.fo.iij.
Regulariter & indefinite ponuntur pro eodem.ibi.nu.21.folio.iiij.
Regula per exceptionem nullo modo ampliatur.ibi.numero.35.fo.v.
Cōtrariorum & oppoſitorum eadem ſit diſciplina qualiter intelligatur. l.ſecundum.numero.2.&.3.folio.xxxvj.&.xxxvij.
Regula nihil tam naturale non habet locum in ſpiritualibus.l.nihil. numero.7.folio.lxxj.
Magis ſpecialis regula reputatur illa que reſpicit perſonas ꝙ illa que reſpicit caſus.l.in toto iure.numero.5.folio.cxv.
Ex cauſa a regulis iuris receditur.l.in ambiguis.§.quoties.nu.1.fo.cxxij.
Regula dolo facit &c.non habet locum in poſſeſſorijs.l.in cōdemnatione.§.dolo.numero.3.folio.clj.

¶Relatio. Licet alias relatio deberet fieri illa nõ habet locum qñ ex tali relatione actus deſtrueretur.l.in contrahenda.nu.10. fo. cxlix:
¶Religioſus notarius prohibet cõficere inſtrumẽta ſi tñ rogat⁹ facit inſtrumentum valet.l.in ambiguis.§.non eſt nouum.nu.5. fo.cxxi.
An priuilegium conceſſum fratribus minoribus vel predicatoribus extendatur ad ipſas ſorores.l.in omnibus cauſis in apoſtilla ſuper verbo vni.fo.ciij.
Religioſus non habet velle nec nolle.l.eius eſt.nu.2.fo.xxiiij.
Spõſa nõdũ cognita a ſpõſo vel per vim cognita põt intrare religionẽ.l.nuptias.nu.6.ꝛ in addi.ſuper verbo intrare.fo.lxiiij.
¶Remiſſio. Illud quod illicite exactũ fuit remitti non põt.l.inuit⁹.§.ꝙ cuiq̃.nu.4.fo.clxxij.
Paria ſunt dare vel remittere.l.ſi quis obligatione.nu.3.fo.cxxxix.
Simonia committitur in remiſſione debiti ſicut in datione ibidem.nu.2.fo.eo.
Remittere eſt dare qñ ex tali remiſſione aliquid acquiritur illi cui ſit remiſſio: ſecus ſi nullum commodum.ibi.nu.3.fo.cxxxix.ꝛ.cxl.
Non videtur donare qui remittit debitum illiquidum.nu.6.fo.cxl. vel debitum penale ex delicto.ibi.nu.5.fo.eo.vel qñ eſt facta ob aliam cauſam.ibi.nu.6.fo.eo.
Promittere ꝛ vere remittere non eſt dare.ibi.nu.7.fo.eo.
Qui remittit pecuniam paratam ſolutioni intelligitur dare.ibidẽ.numero.9.fo.eo.
Ex remiſſione facta ex cauſa donationis requiritur inſinuatio. ibidem nu.10.fo.eo.
Remittere actionem vel in rem eſt dare: remittere.tñ litem non.ibi in apoſtilla in verbo vere.fo.eo.
Remiſſio facta a parte in compromiſſo intelligitur ſi compromiſſuꝫ habet effectum.vide.§.compromiſſum.
Uxor marito pignus remittere poteſt: quia non eſt donatio.l.creditor. numero.5.fo.cxliij.
¶Renuntiatio quam fecit filia patri de hereditate non excludit illam ab hereditate fratris.l.hereditas.nu.8.fo.xcix.
Renuntiatio doloſa.vide.§.dolus.
Renuntiatio iuris.vide.§.ius.
Sicut põt probari teſtib⁹ collatio bñficiĩ:ita ꝛ eius renuntiatio.in.l.nihil tam naturale.nu.2.fo.lxx.
Quis poteſt renuntiare fauori ſuo.vide.§.fauor.
Renuntiatio priuilegij.vide.§.priuilegium.
Expreſſa renuntiatio plus valet ꝙ tacita.l.expreſſa.nu.6.fo.clix.
¶Repetitio. Solutum nomine pene repeti non poteſt.l.quod a quoq̃.nu.1.fo.lxxxij.
Solutũ per errorẽ an repeti poſſit.l.cuius per errorẽ.in princi.fo.lxxxix.
Solutum pro inuito an poſſit repeti.vide.§.beneficium.
¶Repudiatio. Is põt repudiare qui etiam acquirere poteſt.l.ꝗ põt.§.q̃ ad ꝗs.nu.1.fo.cli.

pendente cōditione hereditas repudiari non poteſt. ibi. nu. 2. ⁊ in pn. l. nu. 2. fo. eodem.
Non omnis qui adire poteſt: repudiare poteſt. ibi. nu. 3.
Repudiatio legati dicitur alienatio. vide. ş. alienatio.
¶ Repugnantia. De repugnātia. vide. ş. contrarietas.
¶ Repreſalie. Facta reformatione ꝙ ſ̄cd̄o repreſalie debeāt reuideri: ⁊ q̄ fuerint reprobate nō valeāt interim executio fieri pōt lꝫ l futurū re nocari poſſint. l. plerūqꜫ. nu. 2. fo. clxxiij.
¶ Reſtitutio in integrū. Duo requiruntur ad hoc vt cōcedat reſtitutio in integrū. ſ. vt minor ſit ⁊ leſus ſui facilitate. l. nihil cōſenſui. §. non ca pitur. nu. 2. fo. cxl.
De forma libelli in petēdo reſtitutionē in integrū. ibi. nu. 3. fo. eo.
Minor reſtituitur abſqꜫ alia probatione erroris ⁊ leſiōis qn̄ in cā crimi nali confitetur maleficium de quo non conſtat aliter q̄ p confeſſio nem. ibidem. nu. 4. fo. cxlj.
De reſtitutione minorum. vide etiam. ş. minor.
¶ Reſtitutio ſemper reſtituit iſti q̄trum id aduerſus qđ reſtitutio petit abſtulit. l. in condemnatione. §. cū verbū. nu. 1. fo. cl.
Reſtitutus an recuperet fructus bonorū pceptos a fiſco in bonis etiā non alienatis. ibi. nu. 2. fo. eo.
Reſtitutio reponit omnia in priſtinum ſtatum niſi in preiudiciū tertij ibidem. nu. 2. ⁊ 3.
Rei appellatione ſimpliciter intelligitur de tota. l. id qđ. nu. 5. f. xxxviij.
In re propria non cadit pignus: nec conſtituitur vſuſfruct9. nec cadit depoſitū nec precariū. l. neqꜫ pignus. nu. 1. ⁊ 4. fo. lxxxj.
Res propria non ſeruit alicui. Item in re propria nō cadit emptio. ea. l. nu. 1. ⁊ 5. fo. eodem.
Eadem res ex pluribus cauſis deberi poteſt lꝫ noſtra eſſe nō poſſit. l. non vt. nu. 1. fo. cxlij.
¶ Reſcriptum. Nō valet reſcriptū pape ꝙ emphyteota nō ſoluēdo nō priuetur iure ſuo. l. cum tempus. nu. 9. fo. xliij. bene tñ valeret conſue tudo. ibi. nu. 10. fo. xlv.
In ſcriptis que interpretatio ſit fienda. vide. ş. interpretatio.
Reſcriptum ſpeciale an deroget generali. vide. ş. genus.
Non valet reſcriptum contra rem iudicatam. vide. j. ſententia.
¶ Res iudicata. De re iudicata vide. j. ſentētia.
¶ Reus q̄ ſuccubuit excuſatur ab expēſis ſi habuit iuſtā cauſā litigā di: ⁊ q̄ dicat iuſta cauſa litigandi: in. l. q̄ in alterius. nu. 7. fo. lxxviij.
Reus q̄ malitioſe diſtulit opponere exceptionem excōicationis vt actor vexaret litib9 ⁊ expēſis debet condemnari in expēſis. ibi. nu. 9. f. eo.
Reus pōt ſe tueri ratione preſcriptionis ⁊ priuilegij diſiūctiue. l. nemo ex his. nu. 4. fo. lxxix. Itē pluribus exceptionib9 ꝯtrarijs: lꝫ vna ipſi contraria non poſſit. ibi. nu. eo.
Reus pōt ſe defendere pluribus exceptiōibus: collationib9: vel electio nibus in. d. l. nemo. §. quoties. nu. 1. fo. lxxx.
Rei poti9 fauorabiliores q̄ actores habēt. l. fauorabiliores. l. pn. f. clxij.

Si probationes actoris in aliquo excedãt:tñ pronuntiandum eſt in fa- uorem rei.ibi.nu.1.fo.eo.
Etiam ſi reus per accidens efficiatur actor per accidens habet p̃rogati uã regule qđ in dubio reus abſoluatur.ibi.nu.2.ver.⁊ iſta.fo.eo.
In cauſis fauorabilibus:puta in libertate dote ⁊ ſimilib⁹ fauor cauſe p̃ ualet fauori rei.ibi.nu.2.ver.⁊ iſta regula nõ procedit.fo.eo.
Ubi agitur de deciſione cauſe in dubio abſoluit̃ reus:ſecus tñ in p̃repa ratorijs iudiciorũ in quib⁹ magis fauet̃ actori q̃ reo.ibi.nu.4.f.eo.
In medio a pari cauſa procedũt actor ⁊ reus.ibi.nu.5.fo.eo.
Reus nõ tenet̃ edere actori ad probãdũ ei⁹ actionẽ.actor ꝓ nõ tenetur edere reo ad probãdum eius exceptionem.ibi.nu.5.fo.eo.
Mora vnius ex reis promittẽdi an noceat alteri.vide.§.morã.
Licet plures rei debẽdi obligati ſint inſolidũ:vno tñ ſoluẽte omnes li berantur.l.bona fides.nu.1.fo.xcij.
¶ Rigor quando preferatur equitati.vide.§.equitas.

¶ De litera.S.

Satiſdatio.vide.§.cautio ⁊ ſatiſdatio.
¶ Salarium.De ſalario notarij.vide.§.notarius.
Si ſtatutũ prohibet ſalariũ accipere intelligit̃ etiã ab ſpõ te ſoluẽte.l.inuitus.§.qđ cuiq̧.nu.7.fo.clxxij.
¶ Seditio.Propt̃ ſeditionẽ ⁊ tumultũ qs incidit in crimẽ leſe maieſtatis.⁊ de pena ſeditiõis ⁊ tumultus:⁊ quali ter fiat ſeditio.l.non eſt ſingulis.nu.4.fo.clij.
¶ Sententia lata.Secundum conſilium iniuſtũ ſapiẽtis electi.de con ſenſu partium:an tranſeat in rem iudicatam.l.cõſilij.in apoſtil.ſup verbo iudex.fo.lxxxiij.
Executio ſentẽ.ſemper impeditur per exceptio.ſolutiõis.l.bona fides. nu.2.fo.xcij.
Sentẽtia lata contra regu.iuris an ſit nulla.in.l.j.in apoſtil.ſup ver bo regula.fo.ij.
Cauſa an requiratur in ſnia.vide.§.cauſa.
Inter priuatos ſententia in dubio fertur cõtra actorem.l.in ambiguis. nume.3.fo.cxx.
Res iudicata habet̃ pro veritate.l.res iudicata.in prin.fo.clxxiij.
Res iudicata dicitur proprie quando appellari nõ poteſt.ibi.nu.1.f.eo.
Sententia lata contra rem iudicatã non valet.ibi.nu.2.fo.eo.
Reſcriptum principis non valet contra ſentẽtiã que tranſiuit in rem iudicatam.ibi.nu.3.fo.eo.
Ualet renuntiatio rei iudicate.ibi.nu.4.fo.eo.
Iudex q̃ condẽnauit reũ in certa quãtitate addita clauſula plus ⁊ min⁹ ſecũdũ formã ſtatutorum:talis ſnia non eſt conditionalis ſed reſol uenda ſub conditione.l.plerũq̧.nu.5.fo.clxxiij.
Sententia prohibetur ferri ſub cõditione:lata tamen tenet.l.in ambi guis.§.nõ eſt nouũ.nu.4.fo.cxxj.⁊.§.conditio.
Contra ſententiã q̃ tranſiuit in rem iudicatã nõ admittitur ꝓbatio vel exceptio:ſi tñ admiſſe ſint ⁊ pars non oppoſuerit valet:⁊ ſi apparet

de iniquitate ſentētie debet reuocari.ibi.nu.13.fo.cxxij.
Sentētia depoꝛtationis ſolum aufert ea que in fiſcū transferuntur.l.ea ſola.in pꝛin.fo.cxxix.
Poſt latam ſnīam nihil eſt immutādū.l.⁊ ſi nihil.nu.1.fo.cliiij.
Quando ſuccurratur innocēti poſt latam ſententiā.vide.§.innocentia.
Erroꝛ iuris expꝛeſſus in ſententia vitiat:ſecus ſi tacite colligatur.l.expꝛeſſa.nu.4.fo.clix.
¶ Senectus. Pꝛopter ſenectutem pena moderatur.l.fere in omnibus.nume.5.fo.cxxxiij.
Puuilegia ſenib⁹ cōceſſa/vide ibi remiſſiue in apoſtil.ſup ꝟ.etate.f.eo.
¶ Seruus. Obligatio ciuilis nec actiue nec paſſiue cadit in ſeruum.in.l.in perſonam.nu.1.fo.xlviij.
Seruus obligatur naturaliter niſi ex cauſa fideiuſſionis.ibi.nu.2.f.eo.
Serui obligantur in delictis ibi.nu.3.fo.xlix.
Seruus non poteſt eſſe tabellio.l.quod attinet.nu.1.fo.lxvij.bene tñ poteſt eſſe argentarius.eo.nu.⁊ fo.
Qua pena puniat̄ dñs qui permittit ſeruū ſummere officium tabellio.ibi.in apoſtil.ſuper ver.generali.fo.lxvij.
Ex maleficio ſerui nō acquiritur dño actio.l.alterius.nume.⁊.fo.lxxxvj.
Seruus excuſat̄ qui opē dño ferre nō potuit.l.culpa.nu.1.fo.eo.
Seruus non acquirit domino ſi ab alio poſſideatur.l.ſi filiusfamilias.nume.2.fo.cxxviij.
Seruus qui iuſſu dñi delinquit an excuſet̄/vide.§.delictū.
Serui ciuilibus officijs nō fungunt̄:ideo iudices eſſe nō poſſunt.l.in omnibus officijs.nu.1.fo.clj.
Seruus non habet communionem iuris ciuilis/nec etiā edicti pꝛetoꝛis.ibi.eo.nu.⁊ fo.
Seruus nō pōt eſſe executoꝛ.ibi.nu.2.fo.eo.
Seruus non poteſt eſſe tutoꝛ/arbiter/nec teſtis.ibi.nu.3.fo.eo.
Seruus nō pōt eſſe miles.ibi.nu.4.fo.eo.
Seruus non poteſt eſſe tabellio.ibidem.nume.6.fo.eo.⁊ in.l.quod attinet.nu.1.fo.lxvij.
Seruus nō pꝛohibetur facere ſcripturam pꝛiuatam.d.l.in omnibus.numero.6.fo.clj.
Seruus non pꝛohibetur eſſe pꝛocuratoꝛ.ibi.nu.7.fo.eo.
Seruus poteſt eſſe argētarius.l.quod attinet.nu.1.fo.lxvij.
Seruus non poteſt eſſe abſens cauſa rei publice.l.ſeru⁹ rei publice.nume.1.fo.clxxv.⁊.in.d.l.in omnibus officijs.nu.5.fo.clj.
Omnia que ſunt pꝛohibita ſeruis intelligūtur niſi cōmunis erroꝛ interueniat.l.in omnibus officijs.nu.8.fo.eo.
Ualet teſtamentum in quo erant teſtes ſerui q̄ cōmuni olim cōſenſu liberi reputabantur.ibi.nu.9.fo.cliij.
An ſeruus habilitari poſſit tacito conſenſu partium.ibi.nu.10.fol.eo.
Seruus manumiſſus nou⁹ homo reputatur.l.quod qs.nu.1.fol.clxvij.
Factum a ſeruo in ſeruitute illi liberto facto non pꝛodeſt neq̄ nocet.ibidem.nu.2.fo.eo.

Seruitus morti aſſimilatur.l.ſeruitutē.nu.1.fo.clxxv.
Seruus pene manumitti non poteſt.l.ſeruitutē.nu.2.fo.clxxv.
Seruus pene eſt omnino incapax.ibi.nu.3.fo.eo.
Seruus pene non habilitatur dato q̄ reſtituatur.ibi.nu.5.fo.eo.
Hodie vero propter delictū nullus ſeruus pene efficitur.ibi.nu.6.fo.eo.
¶ Seruitus vie itineris ⁊ aqueductus pro parte in obligationē dedū ci nō poteſt: quia vſus earum indiuiduus eſt.l.ea que in parte.nu.1. folio.clvij.
¶ Simonia cōmittitur in remiſſionē debiti ſicut in datiōe.§.remiſſio.
¶ Syndicus.vide.§.procurator ⁊ ſyndicus.
¶ Societas. Si duo mercatores fecerunt ſocietatē per quinquēniū: eo finito alter non tenebit̄ ex ↄtractib⁹ celebratis cū altero/licet ignorā rent finitā ſocietatē.l.qui cum alio.nu.2.fo.xlvj.
In contractu ſocietatis venit dolus lata ⁊ leuis culpa.l.contract⁹.nu. 34.fo.lv.
Pupillus non poteſt cōtrahere ſocietatē expreſſe nec tacite.l.in eo qđ. §.pupillus.nu.2.fo.cxxxvj.
¶ Solutio. Tempus appoſitum ad ſoluēdū in dubio videt̄ appoſitū in fauorē debitoris ⁊ heredis.l.cum tempus.nu.1.fo.xliij.
Sicut poteſt debitor in cuius fauorem appoſitum eſt tempus ſoluere ante tempus: ita creditor in cuius fauorem appoſitum eſt petere. ibi.nu.12.fo.xlv.
Aliud ꝓ alio inuito creditore ſolui poteſt.l.pl⁹ cautionis.nu.3.fo.lxiij.
Solutio debiti ſi nō pōt probari niſi per inſtrumētū ex forma ſtatuti: pa riter erit idē in debito qđ nō poterit probari teſtibus.l.nihil tam na turale.nu.3.fo.lxx.
Solutum nomine pene repeti non poteſt.l.quod a ꝗq̄.nu.1.fo.lxxxij. etiam in foro conſcientie.nu.4.fo.eo.
Solutum per errorem vide.§.repetitio.
Solutionis exceptio/vide.§.exceptio.
Soluere pro inuito/vide.§.beneficium.
Oblatio ſolu.facta creditori quid operatur/vide.§.creditor.
Quando vitietur datio inſolutū ſi res detur inſolutū ꝓ maiori quātita te quam ſit debitum.l.cum amplius.nu.1.fo.cxix.
Soluēdo dicit̄ eſſe q̄ habet fideiuſſores.l.nemo dubitat.nu.1.fo.cxxviij.
Soluendo quis intelligit̄ quādo in totū ſoluere poteſt.ibi.nu.2.fol.eo.
Soluendo eſſe videtur qui habet nomina debitorum.ibi.nu.3.fo eodē.
Quando quis dicatur non poſſe ſoluere vt q̄ imponit̄ pena corporalis ſi pecuniariam ſoluere non poteſt.ibi.nu.4.fo.eo.
Non preſumitur eſſe ſoluendo ille cuius bona vendūtur.ibi.nu.5.fo.eo.
Qualiter probet̄ q̄ quis non ſit ſoluēdo.ibi.eo.nu.7 fo.
In dubio videtur facta ſolutio in cauſa q̄ remouet infamiā.l.ſi in duas bus.nu.1.fo.cxxij.
Melius eſt non ſoluere q̄ ſolutū repetere .l.nemo ideo.nu.1.fo.cxlvij.
Solutione vni⁹ ex reis debendi inſolidū obligatis liberantur omnes. l.bona fides.nu.5.fo.xcij.

¶ Soror an veniat de iure cōmuni appel. fratris.l.ij.nu.117.fo.xxi.
¶ De ſubdito/vide.ſ.vaſallus.
Subtilitas. Nimia ſubſtilitas reprobat a iure.l.ea eſt natura.nu.1.f.c.
¶ Subſtitutio facta de heredibus intelligitur ſi hereditatem adiuerint l.heredem nu.10.fo.xciiij.
Pater poteſt ſubſtituere filio ſuo pupillo exheredato.l.quo tutela.§.nemo.nu.6.fo.cviij.
Subſtitutio facta verbis directis a pagano poſt pubertatē non valet nec trahitur ad fideicommiſſum .l.in contrahenda.nu.13 fo.cxlix.
Subſtitutus excluditur ,ſi partus naſcatur ſecto ventre.l.ſi quis pregnantem.nu.1.fo.clv.
Subſtitutus non admittitur licet inſtitutus decedat cū ſolo vno filio & adhuc ſit in ventre matris.ibi.eo.nu.2 fo.
Expreſſa pupillaris ſubſtitutio matrem excludit:ſecus tamen eſt in tacita.l.expreſſa.nu.5.fo.clix.
Subſtitutio que alias extenditur de vno caſu ad aliū nō habet locum ſi pena apponitur.vide.ſ.pena.
Succeſſio & ſucceſſor. De ſucceſſione.vide.ſ.hereditas.
Succeſſor ſiue vniuerſalis ſiue particularis vtitur iure eius cui ſucceſſit. l.qui in ius.nu.1.fo.clij.
Priuilegiū datū loca tranſit in ſucceſſorem.ibi.nu.2.fo.eo.
Jus perſonale vel obligatio perſonalis nō ſequitur ſingularem ſucceſſorem.ibi.nu.3.fo.eo.
Succeſſor ſimpliciter intelligitur de vniuerſali.ibi.nume.3.in fi.fo.eod.
Succeſſor in prelatura non cenſet eadē perſona cum anteceſſore.l.i pari cauſa.§.hi qui.nu.1.fo.clxiij.
Que obſtāt contrahentibus obſtabunt etiā eorū ſucceſſoribus vniuerſalibus.l.quod ipſis.in prin.fo.clxvi.
Vitia realia tranſeunt in quēlibet ſucceſſorem:,perſonalia vero in vniuerſalem non autē in particularem.ibi.nu.2.fo.eo.
¶ Summa. Poſitio facta de maiori ſumma an in totū negari poſſit,l. nō poteſt videri.nu.2.per totum.fo.cxxx.
In maiori ſumma minor ineſt.ibi.eo.nu.ver.cōſiderando eſt.fo.eo.& in l.in eo quod plus.nu.1.fo.cxxxiiij.& quod in mandantis.vide.ſ.mandatū.& quod in teſtibus.vide.ſ.teſtis.
¶ Scholares priuilegiū cōceſſum ſcholaribus ad eorū nuntios; & famulos extenditur.l.in omnibus cauſis nu.9.fo.ciij.
¶ Species. Ad cognitionem ſpeciei debet procedere cognitio generis in rub.nu.4.fo.j.
Species quando deroget generi.vide.ſ.genus.
Que lex ſit ſpecialis & que ſpecialior.vide.ſ.lex.
Spiritualia facilius conſtruuntur quam deſtruunt.l.nihil tā naturale.nu. 7.fo.lxxj.
De cauſa ſpirituali.vide.ſ.cauſa ſpiritualis.
¶ Spoliatus a iudice nō reſtituit.l.nō videtur.§.qui iuſſu.nu 3.fo.cxlvij nisi proceſſerit extraiudicialiter.l.factū a iudice.nu.1.&.2.fo.cxlviij.

Spoliatus

Spoliatus debet reſtitui ante oia.fallit tamen in multis caſib⁹.l.ſuit⁹ §.cui damnus.nu.4.fo.clxxi.ꝛ in apoſtilla ſuper verbo debet.fo.eo.
Sponſa nōdū cognita poteſt intrare religionē.l.nuptias.nu.6.fo.lxiij. ꝛ idem ſi per vim ſit cognita.ibi.in addi.ſuper verbo intrare.fo.eo.
Spurius poteſt inſtitui ſub conditione ſi legitimetur a principe.l.ea que raro.numero.3.folio.xcix.
Statutum quod nullus contra inſtrumentum pub.audiatur:non habet locum in muliere que velle.iuuatur.l.ij.numero.15.folio.vij.
Statutum requirens in contractu conſenſum conſanguineoꝛum non intelligitur de feminis.ibi.numero.48.folio.xi.ꝛ.xij.
Statutum ponens penam in aliquo caſu habet locum in femina.ibi. numero.94.folio.xvi.
Statutum ꝙ ſi qs voluerit aliquam mulierem coꝛrumpere capite puniatur:an ſit intelligēdū cū affectu.idē ſi diſponit ꝙ ſi aliquis voluerit aliquem venenare an intelligatur cū effectu.l.nōvult.nu.2.fo.xxviij.
Statuta punientia delicta intelligūtur de conſummatis ibi in addi.ſuper verbo neceſſitas.folio eodem.
Statuta debent intelligi in caſu vero et non ficto ibi in dicta addi.
Uerba ſtatutoꝛum pꝛopꝛie ſunt intelligenda.ibi.numero.4.folio.codē. niſi abſonus intellectus ſequatur.ibi in dicta addi.folio.xxix.
Per ſtatutū.pōt diſponi vt quis decedat pꝛo parte teſta.ꝛ pꝛo parte inteſta.licet ꝑ teſtato.hoc fieri non poſſit.l.ius noſtrum.nu.10.fo.xxxi.
Statutum ꝙ ſoꝛoꝛ non ſuccedat fratri non pꝛocedit in caſu contrario.l. ſecundum.numero.5.folio.xxxvij.
Statutū de non rūpendo teſta.eſt fauoꝛabile.l.in teſta.nu.3.fo.xxxviij.
Statutum imponēs penā vēdenti rē ſuam non habet locū in vendente rem ad quā habet actionē perſonalem.l.qui actionem.nu.5.fo.xliij.
Statutum loquens de contractu poꝛrigitur quandoqꝫ ad quaſi contractum.l.qui cum alio.numero.8.folio.xlvij.
Statutum loci particularis dicitur facti et in facto conſiſtere.l.quatenus numero.2.folio.lvij.
Per ſtatutū poteſt iuri publico derogari.l.nec ex pꝛetoꝛio.nu.4.fo.lx.
Multa poſſunt fieri per ſtatutū que non poſſunt per pactū.nu.5.fo.eo.
Facultas teſtandi poteſt tolli per ſtatutum.ibi.numero.6.folio codē.
Per ſtatutum poteſt ſe quis ad penam moꝛtis vel membꝛi mutilationem obligare:ibi.numero.6.folio eodem.
Quando valeat argu.affirmati.et negati.de pacto ad ſtatutum.l.nec ex pꝛetoꝛio.numero.9.ꝛ.10.folio eodem.
Statutum ꝙ muliere decedente ſine liberis maritus lucretur dotem: an ſi decedat ante copulam lucrabitur dotem:in.l.nuptias.in addi. ſuper verbo intrare.folio.lxiij.
Non valet ſtatutum ꝙ filiuſfa.non poſſit contrahere matri.ſine conſenſu patris.ibi.numero.8.ꝛ numero.11.folio.lxiij.ꝛ.lxvi.
Licet per ſtatutum tollatur exceptio:non tamen tollitur defenſio.l.nemo ex his.numero.9.fo.lxxx.
Statutum imponens penā facienti:non habet locum in ꝯſulente nec in

mandante.l.conſilij.numero.15.folio.lxxxiij.
Statutum excludens exceptiones.vide.§.exceptio.
Stante ſtatuto ꝙ homicida puniatur in cẽtum:⁊ alio ſtatuto caueatur ꝙ ſi quis commiſerit duo homicidia decapitetur:ſi quis commiſerit duo homicidia licet pro primo ſoluerit penam tamen debet decapitari.l.bona fides.numero.10.folio.xcij.
Statutum ꝙ debitor poſſit capi ⁊ incarcerari:habet locum contra heredem.l.heredem.numero.2.folio.xciiij.
Ualet ſtatutum ꝙ vnus pro alio puniatur.l.non debet alteri.numero 3.folio.cx.
Statutum quod quis puniatur pena pecuniaria pro homicidio vel pro furto an valeat ibi in apoſtilla ſuper verbo puniatur.folio.cx.
Statutum ſpeciale quando deroget generali vide ſupra genus.
Non valet ſtatutum quod credatur teſtibus qui malam rationem adducunt.l.que dubitationis.numero.6.folio.cxvij.
Jurans obſeruare ſtatutum.vide ſupra iuramentum.
Statuta recipiunt interpretatione equitatis.l.in omnibus quidem.numero.3.folio.cxxiiij.
Statutum loquẽs in faciente an habeat locum in mandante.§.faciens.
Statutum quod loquitur de dominio non habet locum in dominio ꝙ heres fingitur retro habuiſſe.l.omnia fere.numero.1.folio.clvij.
Statutum loquens de poſſeſſore:an habeat locum in eo qui dolo deſijt poſſidere.l.qui dolo.numero.3.folio.clxiiij.
Quando ſtatutum eſt fundatum in ſola ratione non proceditur de ſimilibus ad ſimilia.l.quod contra rationem.numero.2.folio.clxvj.
Si ſtatutum tollit exceptionem non habet locum ſi contingat alium lucrari cum iactura alterius.l.iure nature.numero.4.folio.clxxiiij.
¶Status de preſenti conſideratur:nec attenditur ꝙ ſtatus qui eſt de preſenti reſolui poſſit.l.plerunq; numero.1.folio.clxxiij.
¶Stipulatio.Commodum ſtipulationis indiſtincte acquiritur patri vel domino:licet tempore purificate conditionis ſint ſui iuris filius vel ſeruus.l.que legata.numero.3.folio.xlv.
Quis non poteſt directo alteri ſtipulari.l.quo tutela.§.nec paſciſcendo.numero.1.folio.cix.fallit tamen in notario qui alteri ſtipulatur ratione officij.ibi.nu.2.⁊ in alijs caſibus ibi remiſſiue poſitis in apoſtilla ſuper verbo alteri.folio eodem.
Poteſt quis ſibi ſtipulari nomine alterius cui poſtea ratificanti acquiritur.ibi.numero.4.folio eodem.
Si precedentibus pluribus ſtipulatio facta ſit ſimpliciter porrigitur ad omnes.l.quoties duplici.numero.3.folio.cxxv.
Stipulatio penalis adiecta precedenti diſpoſitioni impoſſibili non valet.l.impoſſibilium numero.3.folio.clv.

¶De litera.T.

Tabernarius cogitur inuitus recipere hoſtes.l.inuitus nemo.numero.7.folio.clxxj.
¶Tacitum et tacens.Jn contractibus par virtus eſt taciti et expreſſi.

l.expreſſa.nu.10.fo.clix.
Quo ad nullitatem actus non eſt par virtus taciti & expreſſi.ibi.nume ro.2.fo.eodem.
Qui tacet nec ꝯſentit nec ꝯtradicit cum tacere ſit mediū inter cōſentire & contradicere.l.q̄ tacet.nu.1.fo.clxvj.
Tacēs in ſtatuto non dicitur cōſentire.ibi.nu.3.fo.eo.
¶Tempus appoſitum ad ſoluendum in dubio appoſitūm videtur in fauorem heredis.l.cum tempus.nu.1.fo.xliiij.& an tunc poſſit ſolue re ante tempus.ibi.
Declaratio que poteſt vitiari in tempore ante tempus fieri non poteſt. ibidem.nu.3.fo.eo.
Tempus in dubio appoſitum intelligitur pro quocunq̄ debitore.ibidem.nu.4.fo.eo.
Qui ſe fundat i certo tempore debet illud p̄ciſe probare.l.in ambiguis. nu.4.fo.cxxj.
¶Tenuta.Si tenuta data fuit parte non citata:pariter parte non citata poterit reuocari.l.nihil tam naturale.nu.4.fo.lxx.
¶Teſtes deponētes ſuper valore rei de maiori ſumma nō videnť ꝯſentire in minori.l.in eo quod plus.nu.17.fo.cxxxvj.
Seruus non poteſt eſſe teſtis:& an valeat teſtamentum in quo erāt teſtes ſerui.vide.s.ſeruus.
Teſtes inhabiles admittūť ad ꝓbādā innocētiā.vide.s.de innocētia.
Prohibita reprobatiōe teſtiū nō videť prohibita reprobatio q̄ inſurgit ex ꝯtrarietate.l.vbi repugnātia.nu.3.fo.clvj.
Teſtes regulariter ante lit.conteſt.nō recipiunť.l.j.nu.21.fo.iiij.
Teſtes quot requirūtur in ꝯfectione actus:tot req̄runtur in eius reuocatione.l.ſecūdū.nu.6.fo.xxxvij.
In teſtibus indefinita non equipollet vniuerſali.l.contractus.numero 20.folio.liij.
Teſtis in ꝓbādo intereſſe debet rationē dicti ſui allegare etiā nō interrogatus.l.quatenus.nu.5.fo.lviij.
Teſtis q̄ deponit aliquē feciſſe ad ſui defenſionē probat l3 rationē non adducat.ibi.nu.6.fo.eo.
Quot teſtes req̄runtur in probādo teſtamētū tot req̄runtur in eius reuocatione.l.nihil tā naturale.nu.2.fo.lxx.
¶Teſtis q̄ non iuratus ſe immiſcuit inferendo teſtimonium:& falſum dixit:an teneatur pena falſi.remiſſiue.in.l.culpa eſt.in addi.ſup verbo culpa.fo.lxxj.
Plus creditur duobus teſtib⁹ deponentibus de metu & violentia:q̄ centum deponentibus de libera voluntate.l.in omnibus cauſis.numero.8.fo.lxxiij.
Plus creditur duobus teſtibus affirmantibus q̄ pluribus negātib⁹. ibi.nu.9.fo.lxxiij.
Niſi deponat ſuper negatiua coartata loco & tēpore:q2 tūc ita crediť negātibus ſicut affirmātibus.ibi.nu.9.fo.eo.
Teſtes deponētes de credulitate probant:qn̄ quis vult probare homi-

cidium feciſſe ad ſuam defenſionem.l.nemo ex his.in addi.ſuper verbo homicidio.fo.lxxix.

Qui contraxit ſimpliciter amicitiam cum inimico meo vel iam antea contraxerat: non eſt inimicus meus adeo ꝙ a teſtimonio repellatur licet de fide detrahatur.l.conſilij.§.ſocij mei.nume.4.folio.lxxxv.

Pupillus an poſſit eſſe teſtis.vide.§.pupillus.

Iudex poteſt teſtes ſuſpectos de falſo examinare ⁊ eos inuoluere ⁊ interrogare de circunſtantijs in quibus ſubſtantia rei non conſiſtit.l. ea eſt natura.numero.4.⁊.5.fo.c.

Non valet ſtatutum quod credatur teſtibus qui malam rationem adducunt.l.que dubitationis.nume.6.fo.cxvij.

Iudex ratione arbitrij non poteſt credere teſti malam rationem adducenti.ibi.numero.7.folio eo.

Si a ſtatuto probatio prohibeatur fieri per teſtes: ſi tamē facta ſit parte non opponente valet.l.in ambiguis.§.nō eſt nouū.nu.7.fo.cxxij.

¶ Teſtator ⁊ teſtamentum. Teſta.militis debet probari legitimis probationibus.l.ij.nume.30.fo.ix.

Teſtamentum eſt actus indiuiduus.l.ius noſtrum.nume.1.fo.xxx.

Pater ſicut non poteſt decedere pro parte teſtatus ⁊ pro parte inteſtatus: ita filius cui pater ſubſtituit.ibi.nume.3.fo.eodem.

Teſtator nō poteſt facere vt decedat pro parte teſtatus ⁊ pro parte inteſtatus.ibi.nume.4.fo.eo.⁊.l.nec ex pretorio.nume.7.fo.lx.

Quot teſtes requiruntur in confectione teſtamenti tot etiam in eius reuocatione.l.ſecundum.nume.6.fo.xxxvij.

Quot teſtamenta conſeruentur agitur de intereſſe publi.l.in teſta.numero.2.folio.xxxviij.

Facultas teſtādi pōt per ſtatutū auferri.l.nec ex pretorio.nu.6.fol.lx.

Teſta.filijfamilias quod a principio non tenuit: quia cōſenſus patris non interuenit qui requirebatur ex forma ſtatuti non confirmatur ex ſuperuenienti conſenſu.l.quod in initio.nume.7.fo.lxij.

Teſta.vſurarij non preſtita cautione.c.quamꝗ̄.de vſur.lib.vj.reconualeſcit preſtita cautione.l.quod initio.nume.12.fo.lxiij.

Teſtamentum vſurarij etiam ficti non valet non preſtita cautione.ibidem.eo.nume.⁊ fo.

Valet teſtamentum ſine predicta cautione confitentis ſe in iudicio ſimpliciter vſurarium.ibidem.eo.nume.⁊ fo.

Quot teſtes requiruntur in probando teſtamentum tot requirūtur in eius reuocatione.l.nihil tam naturale.nume.2.fo.lxx.

Primum teſtamentum factum coram ſeptem teſtibus tollitur per ſecūdum factum ad pias cauſas coram duobus teſtibus.ibi.nu.6.fol. lxxj.de quo tamen videas magis late Barb.in.c.relatum.lo primo. de teſta.extra.col.ij.ver.ſed ad iſtam decretalē ⁊c.⁊ adde ꝙ illud conſilium Pau.de caſt.eſt in.vj.volumine in nouis.nu.327.

Tutor ⁊ curator an ⁊ quando poſſit dari in teſta.vide.ſ.tutor.

Que in teſta.ſcripta ſunt nec intelligunt̄ q̄d ſignificāt ſunt ꝑinde ac ſi ſcripta nō eſſent: ideo diſpoſitio teſtatoris q̄ licet legat̄ intelligi non

poteſt quid ſenſerit vitiatur.l.quo tutela.§.que in teſta.nu.1.fo.cix.
In teſtamento abundans cautela non nocet.l.que dubitationis.nume ro.2.folio.cxvij.
Executio teſta.vide.§.executio.
An valeat teſta.in quo erant teſtes ſerui.vide.§.ſeruus.
Si hereditas non adeatur omne ius teſta.ſoluitur. vide.§. hereditas.
¶ Tortura. An valeat cõuentio inter accuſatũ et accuſatorem vt primo torqͣt accuſator et poſtea accuſatꝰ.l.nemo fraudare.nu.9.fo.clxvij.
In ciuilibus non deuenitur ad torturam in liberis hominibus.ibi.nu. 10.folio eodem.
Non poteſt quis torqueri ſine indicijs.vide.§.indicia.
Tortura eſt inchoanda a muliere.l.ij.nu.46.fo.xj.
Ab homine male fame et conditionis eſt incipiẽda tortura.l.fauorabiliores.nu.7.fo.clxiij.
¶ Totus. Qualiter intelligatur quod in toto pars continetur.l.nõ põt videri.nu.1.ver.conſiderandum eſt.fo.cxxx.
In toto qñ contineatur pars.l.in toto.in prin.fo.cxxxix.
Argumentum de toto ad partem.vide.§.argumentum.
¶ Tumultus. Occaſio tumultus remoueri debet niſi aliter ſedari non poſſit.l.non eſt ſingulis.nu.3.fo.cliij.
Propter ſeditionem et tumultũ quis incidit in crimen leſe maieſtatis, ibi.nu.4.fo.cliij.et de pena tumultus.eo.nu.et fo.
¶ Tutor.et curator. Tutor poteſt bonorũ poſſeſſionẽ agnoſcere ſed nõ repudiare.l.eius eſt.nu.4.fo.xxiiij.
Tutor tenetur de dolo lata et leui culpa.l.contactus.nu.32.fo.lv.
Non creditur curatori dato furioſo vel prodigo ſi dicat illũ non eſſe furioſum vel prodigum.l. furioſi.nu.3.fo.lxxv.
Curator datur furioſo et prodigo non petentibus.ibi.nu.4.et etiam nõ citatis.ibidem.nu.7.fo.lxxvi.
Ubi filijs in poteſtate dari poteſt tutor.et etiam poſthumis.l.quo tutela §.nemo poteſt.nume.2.fo.cvij.
Tutor dari poteſt in teſtamẽto curator vero nõ poteſt.ibi.nu.3.fo.cviij
Tutor datur inuitis pupillis:ſecus autem curator qui datur puberis volentibus eodem nu.et fo.
Tutor datˀ principaliter ꝑſone:curator principaliter rebꝰ.eo.nu.et fol.
Curator furioſo vel mentecapto dari poteſt in teſta,qui datur principaliter perſone,ibi.nume.4.fo.cviij.
Nec adulto nec impuberi poteſt pater etiam miles dare curatorem ibidem eo.numero.et fo.
Filio exheredato põt pater dare tutorem.ibi.nu.5.fo.eodem.
Mater poteſt dare filio inſtituto tutorem.ibi.nu.6.fo.eo.
Filio naturali inſtituto et etiam extraneo inſtituto poteſt dari tutor.ibidem numero.7.fo.eo.
Sub nomine curatoris comprehenditur tutor.l.in contrahenda,numero.2.folio.cxlix.
Seruus non poteſt eſſe tutor.vide.§.ſeruus.

Filiuſfamilias poteſt eſſe tutor.l.qui in ſeruitute.nume.1.fo.clx.
Si agnati cognatis a ſtatuto preferantur in hereditate:eodem modo intelliguntur.onere tutele onerati .l.quo tutela.nu.1.fo.cvij.
Licet mater vel auia excludantur ab hereditate:non tamen videntur excluſe a tutela.ibi.nu.2.fol.eo.
¶Transmiſſio.Legata an tranſmittantur:vide.ſ.legatum.

¶De litera.V.

Variatio reprobatur.l.nemo poteſt mutare.nu.2.fo.cx.ꝛ ꝓxime in principe.ibi.nu.3.
Si princeps etiã motu proprio reuocat qđ prius fecit fingitur circũuent⁹:adeo ꝙ cõtra ꝓbari põt.ibi.nu.4.fo.eo.
Poſt litem conteſt.actor variare nõ poteſt.l.non ſolet.nu.2.folio.cxxiij.
¶Vaſallus ſeu ſubditus.Vaſallus vaſalli mei nõ dicitur vaſallus me⁹.l.conſilij.§.ſocij mei.nu.1.fo.lxxxv.
Bona data in feudum non dicuntur in bonis vaſalli.l.quod euincitur.numero.1.fo.clvj.
Subditi alicuius domini non debent compelli vt eorũ mulieres vadãt ad domũ domini ad tripudiandũ ratione honeſtatis.l.ſemper in cõtractibus.nu.3.fo.clx.
Verbum poſteritas excludit omnes deſcendentes.l.ij.nu.70.fo.xiij.
Verba denotantia actum ꝛ effectum pro voluntate ſimplici accipiunt propter ſubiectam materiã.l.nõ vult.nu.5.fo.xxix.
Verbũ videtur importat fictionem.l.qui actionem.nu.2.ꝛ.3.fo.xlij.
Receditur a verbis quãdo cõſtat aliter de mente diſponẽtis.l.ſemꝑ in ſtipula.nu.4.fo.lxviij.
De verbo capere ꝛ accipere.vide in.l.nõ videtur quiſꝗ.numero.3.ꝛ.4.folio.lxxxviij.
Verbum patitur ꝛ verbum non prohibet arguũt preſentiam.l. ſemper qui non prohibet.nu.1.fo.xciij.
Verba accipiuntur ſm naturam contractus ſiue ſm materiam ſubiectã l.quoties idẽ.nu.1.fo.cj.ꝛ nu.3.fo.cij.
Multiplicatio verborum non neceſſaria nõ mutat ſubſtantiã veritatis l.que dubitationis.nu.2.fo.cvij.
Verba debent intelligi vt aliquid operentur.l.quoties idẽ.nu.2.fo. cij.
Verba debent intelligi potius ſm naturam actus ꝙ̃ ſm qualitatẽ ꝑſone ibidem.nu.3.fo.eodem.
Verbum ineſt denotat proprietatem ꝛ eſſentiam.l.in eo quod.numero.1.folio.cxxxv.
Verba vbi non ſunt coniuncta nec diſiuncta ex mente pronũtiãtis an preſumant coniuncta.l.in eo quod.§.vbi verba.nu.3.ꝛ.4.fo.cxxxvij.
Verba que in proprio ſignificatu operari non poſſunt ad improprium intellectum trahuntur.l.in contrahenda.nu.6.fo.cxlviij.
In materia penali fit extenſio ſm verborum proprietatem.ibidem nu.14.fo.cxlix.
Vendere ꝛ vẽditio.Pretiũ eſt de ſubſtãtia vẽditionis.l.imaginaria.nu-

mero.1.fo.xliij.
Si vẽditio fit modico pretio an dicet donatio.ibi.nu.2.fo.eo.
Imaginaria venditio eſt nulla.ibi.nu.3.fo.eo.
Uẽditio facta in fraudẽ creditorũ requirit reuocationẽ.ibi.nu.4.fo.eo.ſecus ſi in fraudem legis:q2 tũc eſt nulla ibi.nu.5.fol.eo.
Si res ſit vẽdita vel donata duobꝰ ſucceſſiue diuerſis tẽporibꝰ quo caſu pferẽ cui primo traditio facta fuit etiã ſi facta ſit per conſtitutũ:fallit tñ in aliquibus caſibus.l.contractus.nu.14.fo.lſ.
Uenditor tenetur de dolo ꝛ culpa.ibi.nu.26.fo.liiij.
Uenditio eſt ſpecies alienationis.l.cui ius eſt.nu.1.fo.cxlv.
Emphyteota poteſt vendere irrequiſitio dño:donare tamẽ poteſt.ibidem.nu.3.fo.eo.
Prohibita vẽditione videtur prohibita donatio.ibi.nu.4.
Uenditio de preſenti & pura licet reſolui poſſit ſub cõditione.l.is dãnũ.§.qđ pendet.nu.2.fo.cxxiiij.ꝛ.l.plerũqꝫ.nu.3.fo.clxxiij.
Nomine vẽditionis etiã alij cõtractus cõprehẽdunt niſi in materia penali.quia tũc ſtricte pro cõtractu vẽditionis accipit.vide.ſ.pena.
❡Uictus victori qñ teneatur ad expenſas/vide.ſ.expenſe.
❡Uicinus preſumitur ſcire facta vicini.l.velle.nu.4.fo.xxvj.
❡Uidua.De priuilegijs viduarum/vide.ſ.mulier.
Uirginitas ſemel amiſſa nõ poteſt reſtitui/nec deus poteſt facere ꝙ illa que fuit corrupta nõ ſit corrupta.l.verũ eſt.nu.2.fo.lxvj.ꝛ in.l.nihil tam naturale.nu.8.fo.lxxj.
❡Uis quot modis cõmittat.l.quo tutela.§.vi factũ.nu.1.fo.cviij.
Uis/alia publica/alia priuata.l.hoc iure.nu.1.fo.clxix.
In dubio ſi ſit mentio de vi intelligitur de priuata.ibi.nu.2.fo.eo.
Que differẽtia ſit inter violẽtiã ꝛ actũ violẽter factũ.ibi.nu.3.
❡Uolũtas/ꝛ volẽs.Uolũtas coacta volũtas eſt.l.velle.nu.1. vbi plura circa materiã coacte volũtatis.fo.xxv.
Aliud eſt ꝙ volũtas ceſſet/aliud qđ reuocetur.l.eius eſt.nu.6.fo.xxiiij.
Uolũtas ab ipſo facto ſeparata eſt.l.nõ vult.nu.3.fo.xxviij.
Uoluntas facto declaratur.ibi.nu.6.ꝛ.7.fo.xxix.
Uoluntas ꝛ animus facti eſſe dicunt.l.id qđ.nu.1.fo.xxxvij.
In vltimis voluntatibus qđ generi derogeẽ per ſpeciẽ.vide.ſ.genus.
Uolenti non fit iniuria.l.nemo fraudare.nu.1.ꝛ.nu.11.fo.clxvij.
Si me volentẽ percuſiſti nõ põt agi actione iniuriarũ.ibi.nu.3.
❡Uotũ factũ calore iracũdie que mentis alienationẽ inducit nõ tenet.l.quicquid calore.nu.2.fo.lxxxv.
In voto inter alia requirit deliberatio.ibi.nu.3.fo.eo.
❡Uſucapio/ꝛ preſcriptio.Sola petitio ſufficit ad interrũpẽdum pſcriptionem.l.non videtur.nu.5.ꝛ.6.fo.xl.
Ex cauſa vſucapionis vel pſcriptionis põt quis cũ alterius iactura locupletior fieri.l.iure nature.nu.6.fo.clxxiiij.
Uſufructuariꝰ tenet pſtare cautionẽ idoneã de vtẽdo arbitrio boni viri niſi ſit vſufructuarius ꝗ donauit retẽto vſufructu.l.diuus.n.2.f.lxj.
Uſuſfructus nõ conſtituit in re propria.l.neqꝫ pignus.nu.1.fo.lxxxj.

¶ Uſura/⁊ Uſurarius. Teſtamentū vſurarij factum nō preſtita cautione. c. quāq̄. de vſu. lib. vj. reconualeſcit demum preſtita cautione. l. qđ in initio. nu. 12. fo. lxiij.
Uſurarius non ſolum manifeſtus/ſed etiam fictus non poteſt facere teſtamentum. ibi. eo. nu. ⁊ fo.
Soluens ſcienter vſuras indebitas vigore iuramēti poteſt illas repetere. l. cuius per errorē. nu. 1. fo. lxxxix.
Pactum inſolitum facit preſumi contractum vſurarium. l. que dubitationis. nu. 4. fo. cxvij.
De cōtractu vſurario. vide. §. cōtractus.
¶ Uxor. De vxore/ vide etiam. §. mulier.
Ratione honeſtatis ad inſtantiam vxoris ⁊ coniunctorum pōt cōpelli maritus ad dimittendam concubinam. l. ſemper in contractibus. nu. 6. fo. clx.
Quando maritus tenet concubinam ſi vxor committat adulterium nō perdit dotem. ibi. nu. 7. fo. eo.
Si marit⁹ tenet cōcubinā poteſt vxor agere ad ſeparationē thori ⁊ dotē repetere/⁊ debet lucrari donationē propter nuptias. ibi. nu. 8. f. eo.
Donatio licet ſit prohibita quo ad dñium inter virū ⁊ vxorē: poſſeſſio tamen prohibetur transferri. l. non alienat. nu. 1. fo. clxj.

¶ Finis Tabule.

Excellentiſſimi pro‐fundiſſimiq; vtriuſq; Iuris Monarche domini Philippi Decij Medio‐lañ. lectura in titu. de regulis iuris. ff. cum apoſtillis ac Repertorio do‐mini Hieronymi Chucbalon Hiſpa‐ni nouiter additis.

Sequitur rubrica.

Maxima et incō‐
parabilis videtur preſentis
tituli vtilitas: & ex eo facile
iudicari poteſt q vtriuſq; iu‐
ris cenſura in regulis/ aut
regularum exceptionibus re
ſoluitur: idcirco ſtudendo vti
litati veſtre quātum poſſum
eius interpretationem in lectionibus extraordi‐
narijs videbimus. Et quia in regulis breuiter p‐
ceditur in qualibet regula eius reſolutionem con
cluſiue/ & ad tex. explicabo.
1 † Primo contineatur iſte tit. vt in glo. dum in‐
quit non eſſe nouum vt quibuſdam ſpecialiter enu
a meratis generalis clauſula ſubijciatur [a] que om‐
nia cōprehendat. l. ſi ſeruus ſeruum §. inquit lex.
in verſicu. ſed non eſt nouum. ff. ad. l. aquil. facit
text. in. c. qui ad agendum. de procura. in. vj. & in. c.
quoniam contra falſam. de probatio.
Sed tamen in caſu iſto non bene adaptatur qđ
2 gloſ. dicit quod omnia comprehendat. † Nam ge‐
b neralis clauſula [b] que ſubijcitur non refertur ad
precedentia de quibus ſpecialiter dictum fuit. l. do
li clauſula. ff. de verborum oblig. l. ſanctio legum.
ff. de penis. l. alimenta §. baſilice. ff. de ali. et ciba.
leg. l. quid ſit fugitiuus §. quod aiunt. cum glo. ff.
de edi. edic. vnde eſſet ſupplendum q omnia com
prehendat que non ſunt ſpecificata. Et ideo conti
nuatio melius adaptari poteſt.
3 † Primo vt colligitur per gloſ. in rubr. eo. titu.

*Additio.
a An autem per generalem clauſulā in fine poſitā ſpecialis augeatur: aut an generalis clauſula limitetur per ſpecialem precedentē vel ſequentem. dic vt late & ſubtiliſſime ſcribit Barto. in. l. queſitū §. j. ff. de fun. inſtru.

b Quando generalis clauſula comprehendat caſus ſpāles: vide Abb. c. ſedes. de reſcrip. ſi. colū. et ibi. do. Phili. peñ. col. Hieronymus chuchalon.

in. vi. Nam cum regula ex iure prius ſcripto col-
ligat. l. i. ſ. e. cōueniēs fuit ꝙ vltimo loco hic pona-
tur. facit glo. inſti. de act. in prin. dū ibi ponit cōti-
nuationē. Et quod no. Bal. l. i. in prin. per illū. tex.
ff. de iuſti. ⁊ iure. Uel. ii. vt Abb. dicit in rub. ex eo.
in antiquis: qꝛ pro deciſione caſus occurrētis pri⁹
ad caſus particulares recurritur ſi reperiant: ⁊ in
ſubſidium ad communes regulas iuris: merito ti.
iſte hic reſeruatur.

¶ Circa ꝯtinuationem glo. oppo. ſm glo. in rub.
eo. ti. in. vi. Qꝛ nō vr verū ꝙ gnalis clauſula ſiue ti-
tulus gnalis vltimo loco reſeruetur: qꝛ plerunqꝫ a
principio ponit tit. gnalis: vt patet in ru. extra de
proba. ⁊ de reb. eccle. nō alie. ⁊ in rub. de ſerui. ⁊ in
rub. de bono. poſ. cū ſimi. Glo. rndet in. d. rub. eo.
ti. in. vi. ꝙ in iſto tit. hoc factū fuit vt oſtenderetur
ꝙ ius non ſumitur ex regula. Sed ꝙ regula ex iu-
re ſumatur. l. i. ſ. eo. ⁊. ſ. dictum eſt. ⁊ iſta reſponſio
videtur bene procedere ꝗtū ad ſituationē iſtius
titu. Sed per hoc non reſpōdetur ad queſitum gl.
de alijs titu. generalibus qui plerūqꝫ premittun-
tur. vnde aliter reſpondendū videtur vt dicamus
ꝙ qn legiſlator magiſtraliter procedit tradendo
doctrinā ad inſtructionē iuuentū a gnali titulo in
4 choādū eſt: † qꝛ ad cognitionez ſpecierū debet pce-
dere cognitio gnis: vt no. Bal. per illum tex. in. l. i.
in. ſ. no. ff. ſi cer. peta. facit tex. in. l. ſ. in prin. ⁊ quod
ibi Bal. ff. de iuſti. ⁊ iure. Et hoc modo bn proce-
dit gnalis tit. de pb. de ſui. de bono. poſ. cuz ſimi.
Sed qn clauſula gnalis ponitur poſt aliquos ca-
ſus ſpeciales: venit ad ampliandum: qꝛ oēs caſus
5 ſpecificari nō poſſunt † quia plura ſunt negotia
ꝗ vocabula. l. natura. ff. de preſcri. ver. Et tali ca-
ſu vltimo loco clauſula generalis ponitur. d. c. qui
ad agendum. d. l. doli clauſula. cum ſimi. Iſta ta-
men latiorem poſtularent indaginem / quia vario
modo iura loquūtur: ſed quia incidēter hic occur-
rit non inſiſto.

¶ Ulterius ad intelligentiam premittendum eſt
6 † ꝙ regula ſumitur dupliciter. vt no. Bar. in. l. ſ. in
prin. ſ. eo. Et pluribus alijs modis regula dicitur.
vt tradit Archi. iij. diſtin. in. c. regula.

7 ¶ Et breuiter placet vt dicamus † ꝙ regula abſo-
lute pro ordine[a] accipit eo ꝙ regat ⁊ recte ducat:
vt colligitur in. d. c. regula. iij. diſtin. in prin. varia-
tur tamen ſecunduz ſubiectā materiā vel ratione

a ¶ Ordine. Qui dicantur pprie habere regulam. vide Phil. fran. in rub. eo. ti. li. vi. Hierony. Chuchon.

qualitatis adiuncte. Nam quandoq; pro modo & ordine vivēdi accipitur.d.c.regula.poſt punci.Et iſto reſpectu quelibet lex etiam laicorū regula appellat̃ lib.ij.in fin.§.de legi.& in proemio decreta. in prin.in ver.ideoq;.

¶Quandoq; pro ordine eccleſiaſticorū.xlvij.diſ. in.c.quoniam. quandoq; ratione adiuncti declaratur:vt quando dicitur regula minorū.liiij.diſt.in c.multos.ibi:ſm regulas patrum.&.xij.diſti.in.c. de his.ibi:regulas magiſterij.& in.c.quemadmodū.§.fi.de iureiurāh.ibi:ſm regulam euāgelij.& facit tex.lxj.diſtin.in.c.bene nouit.dum loquit̃ de ſacris regulis.ad idem text.in.§.ſancimus.in aut. quomodo opor.epiſc.& in aut.de mona.in.§.fina.&

a ſic patet quod regula[a] ſemper ordinē ſignificat:& ſecūdū ſubiectam materiam variat̃ vel ratione adiuncti vt hic elicitur de regu.iuris.Et iſta verba de regulis iuris/duobus modis intelligūtur/trāſitiue/& intranſitiue:vt not.Bart.in.l.j.ſ.eodem.& ibi in.ij.no.declarabit̃. Philipp[9] Deci[9] Ualētie.

¶Uenio ad legem.

¶Sequitur regula prima. Paulus.

Regula eſt que rē q̄ eſt breuiter enarrat:nō vt ex regula ius ſumat̃/ſ; ex iure qđ eſt regula fiat.Per regulam igitur breuis rerū narratio traditur.Et vt ait Sabi.quaſi cauſe coniunctio eſt que ſimul cum aliquo viciata eſt perdit officium ſuū.

Iſta lex nō ſuminatur q: ei[9] dicta ſunt ꝓ ſummario. Et diuiditur ꝑ gloſ.in quatuor partes: prout quatuor ponūtur dicta q̄ de ſe patent/ex quibus colligā.quatuor notabilia & in his totam materiam.l.complectar.

1 ¶Primo noto.ibi breuiter enarrat†quod in regula breuis narratio & ſummaria eſſe debet.Et idō

2 per illum text.dicit†Bald.in.l.gallus.§.i.in.iij.oppo.ff.de libe.& poſth.q; in legum tradentibus regulam nihil ſuperfluum eſſe debet.Et dictū Bal. intelligitur maxime ꝓcedere in legibus trandentibus regulam:q: idē eſt in alijs legibus in quib[9] ois ſupefluitas reijcitur:vt not.Bal.ꝑ illum text. in.l.j.ff.quod me.cau.facit text.in.§.quibus.in.l. conſti.C.vbi Bald.& in proe.decreta.§.penult.ibi:

3 reſecatio ſuperfluis.†Et generaliter etiam in

*Additio.
a ¶Regula a rego deriuat̃: que(vt Paul[9] diffinit)rem q̄ eſt breuit̃ enarrat:ꝓpter qđ dicunt regulā eſſe breuē rerū perceptionē. Regula etiam aliquando ꝓ norma ponit̃ qua linee dirigūtur.

alijs breuitas commēdat.l.fi.§.j.C.de app.l.fin.ꝛ
§.de preci.impe.offe.ꝛ.l.fi.C.de dona.facit text.in
l.j.in prin.ff.de offi.prefe.p̄to.xxiij.diſt.in princ.ꝛ
lxij.diſt.in prin.Et ideo dicit glo.j.in.l.j.ff.qđ me.
cau.ꝙ gaudēt breuitate mo.facit tex.i.l.j.§.ſi cert.
pet.ibi pauca.ꝛ i.l.j.de p̄ſcr.ver.ibi agam paucis.
4 ¶Et hoc intelligitur† dū modo obſcuritas non
inducat:vt not.Bal.in.l.fi.C.de appel.Et ne con=
tingit quod Hora.dicit.Dum breuis eſſe laboro
obſcurus fio.vt per glo.in proe.ffoꝝ.col.penul.in
ver.compendiū.Obſcuritas enim reprobatur.l.ſi
legatario.§.fi.ff.de fideicō.lib.l.ita fidei.ff.de iure
a fiſci.Et preſertim in lege[a] que debet eſſe clara:iiij.
5 diſt.c.erit autem lex.ꝛ.c.fi.de conſti.Et† nihil ma
gis proprium eſt legis ꝙ̄ claritas.§.nos igitur.in
aut.de teſta.imper.
6 ¶Secundo not.ibi:ex iure.qđ eſt regula fiat† qđ
b regula[b] non facit ius:ſed ipſa colligitur ex iure.qđ
eſt.Et iſtud verum eſt quo ad illos caſus qui re=
gulam precedunt ex quibus ipſa regula conſtitui=
tur/ꝛ formatur.et hoc modo dicitur regula iuris
tranſitiue:q2 de regula.fit tranſitus ad ius:ita ꝙ
ius eſt ſeparatum ꝛ diſtinctum ab ipſa regula.Se=
cus eſt quo ad alios caſus qui ante regulam deter
minati non repertuntur in quib9 regula facit ius:
vt patet in regula cathoniana que dicitur regula
iuris.l.cū legato.ff.quando dies leg.ce.ꝛ facilius
vt no.in.l.j.ff.de regu.catho.Et videmus quod ſe
penumero fit deciſio caſus occurrētis ꝑ regulā iu
ris.c.inter dilectos.de fi.inſtru.in.fi.c.ſi diligenti.
de fo.cōpe.cum ſi.vt per glo.in rub.eo.titu.in.vj.
Et iſto caſu đ2 regula iuris intranſitiue:q2 ipſa re
gula immediate eſt ius:ꝛ non tranſitus:quia tali
caſu ius non eſt diſtinctum ꝛ ſeparatū ab ipſa re=
c gula.Sz ius ꝛ regula.[c] eſt vnum ꝛ idē.Et ita colli=
gitur ex his que Barto.hic dicit poſt gloſſ.ꝛ alios
quos refert.Et idem Bar.in.l.j.ff.de regu.catho.
ꝛ no.per glo.ꝛ Dy.in rub.eo.titu.in.vj.Et in iſto
caſu nō cōprehenduntur alij caſus per viā exten=
ſionis.iuxta.l.j.non poſſunt.de legi.ſed ab iſta re=
7 gula q̄ facit ius immediate includuntur.† q2 ſicut
genus cōprehendit ſpēs ꝓpue.vt no.Bald.in.l.ij.
C.de iur.aur.anul.facit tex.in.l.ſemper in gn̄ali=
bus.ſ.eo.ita regula ↄplectit caſus q̄ poſt regulam
8 ſuperueniūt.¶† Unde in caſibus non determina
tis fundatā habet intētionē ille qui habet regulā

a ¶In lege. Sz an tūc q̄s excuſetur ab ignorātia ei9 vid Ab.ꝛ doc. c.fi.đ ↄſti. Hieronỹ. Chuch.

b ¶Regula. Adde gloſſ.ꝛ doc.in rub.de reg.iur. in.vj. ꝛ Bald.in ſua margarita in v. regula. Hieronỹ.Chucha.

c ¶Regula ergo vr̄ ꝙ ſentētia lata ↄtra regulā ſit ipo iure nulla ſicut qn̄ eſt lata ↄtra ius:vt.l.j.ꝛ.ij. C.qn̄ ꝓ.nō eſt neceſſe.ꝛ.c.j.đ re iud.de quo vide eūdē do. Philip.ca.ↄſu luit.lo.ſ.l fina lib9 verbis de appella. Hieronỹ.Chuch.

pro ſe. vt not. ꝑ glo. in. l. oīs diffinitio. ī. eo. ⁊ ī rub. eo. titu. in. vj. Et ideo dicit Bart. in. l. quoties. ff. ſi quis can. ꝙ res dr̄ certa eſſe ꝓ eo ꝙ habet regulaȝ pro ſe. Et idē Barto. in. l. ij. col. j. ff. ſi qs in ius voc. vbi alle. Inno. in. c. preterea. de dila. Et hoc dictū ꝓ notabili reaſſumit Matthe. ī no. xix. No. ꝙ ſnīa cū ſimilib⁹ vt dixi in cōſi. viij. ī princ. Et dicit Bal. in. c. j. in. ij. col. de alie. iudi. mu. cau. fac. ꝙ ſm regulā pronūtiādū eſt niſi ꝯtrariū ꝓbet̄. Allegat nota. in. l. ꝗ reſtituere. ff. de rei vēdi. Et idē Bal. l. l. ſi tutor. in fi. C. de ſer. cōmu. manu. Alb. in. ij. ꝑte ſtatutoꝝ. q. clviij. ſi ex forma ſtatuti circa fi. bñ fa. text. ī l. ab ea ꝑte. ff. de ꝓba. ⁊ in. l. ſuus quoq̈. in ꝟſi. puto gnalr. ī. de here. inſti. ⁊ in. c. ad decimas. de reſti. ſpo. in. vj. ¶ Et ampliat̄ iſta ꝯcluſio vt regula etiā attēdat̄ ꝯtra ꝑſonas vel cauſas alias priuilegiatas

9 † q: regula ⁊ diſpoſitio q̄ generaliter loquitur etiam cōprehendit perſonas priuilegiatas[a] vt

a no. Bald. ꝑ illū tex. in. l. in fraudē. ī fi. de teſta. mili. Et facit tex. in ea. l. ī §. ſi qs. ⁊ q ibi colligit Bald.

10 ¶ † Ex quo infert ꝙ. l. vel ſtatutū gnale etiā hȝ locū in cā dotis vel ꝯtra milites. Et hoc verū eſſe intelligit̄ niſi loquat̄ in tali materia in qua cauſa vel ꝑſona priuilegiata ſit. Et ita loquitur ⁊ ꝓcedit qd no. Sali. ꝑ illū text. in. l. fi. in pn. in ꝟſi. ex quo not. bonū argumētū. C. de iur. do.

11 † vbi inquit̄ ꝙ ſtatutū gnaliter diſponēs ꝙ inſtrumēta publica nō probēt niſi regiſtrata fuerint: tale ſtatutū nō hȝ locū in inſtr̄o dotis. Et bñ dicit Sali. per illū text. vbi ꝑtȝ ꝙ in tali materia cā dotis ꝑuilegiata eſt quia vt ibi dicit̄ cauſa dotis nō dȝ inſinuari. Secus ergo eſt ſi cauſa dotis nō eēt expreſſe ꝑuilegiata: q: tunc in ſtatuto gnali includeret̄ ꝑ ſupradicta. Et latius dixi in conſi. v. vbi ita conſului Florentie ⁊ dixi etiā in. l. ij. C. vnde lib. Et ad predicta vidēdū eſt qd ſcripſi in. c. conſului. el. j. de appel.

12 ¶ Tertio noto ibi quaſi cauſe cōiunctio † ꝙ regula eſt cōiunctio cauſe. ī. rōnis. Regula enī cōſtituitur coniungēdo rōnem pluriū caſuū eandē rōnē habētiū. Et ſic rōnes que erant plures numero in ꝯpluribus ⁊ varijs caſib⁹ ad vnū ꝑ traditionem regule redigunt̄. vt glo. ⁊ doc. hic dicūt/ ⁊ in rub. eo. titu. in. vj. Et no. Archi. in. c. regula. iij. diſt. Et talis regula cōſtituitur ex his q̄ vt plurimum ita ſe habēt. arg. l. nam ad ea. de legi. ita glo. no. ꝯcludit

13 in. l. iulian⁹. §. j. in ꝟbo plures. ff. de act. emp. † Et

* Additio.

a ¶ Et ꝙ diſpoſitio gnal̄ tm̄ valeat reſpectu omniū ꝯtentum ſpecialis reſpectu quorūdā. vid pau. de caſt. in. l. ꝗ edificiū. ff. de ſerui. vr. pred. Et qñ diſpoſitio gnalis ceſſeat etiam diſponere in caſibus ſpālit̄ ꝓmiſſis vide eū dē Pau. de ca. l. l. j. §. hoc aūt. ff. de ope. no. nūtia. Itē an in diſpoſitiōe gnali veniant illicita. idē latiſſime tractat in. l. ſi quis. ff. de cōdi. inſtit.

ideo dictio plerũq; regulam facit vt not. Alb. in. q.
clviij. in. ij. pte ſtatutorũ. allega. l. plerũq;. ff. de iur.
do. Et idẽ Albe. in dictio. in verbo plerũq; vbi al=
legat bonũ text. in. l. j. §. j. ⁊ plerũq; ita eſt. ſ. de tu
te. ⁊ ra. diſtra. ⁊ in. l. iij. ſ. de offic. prefe. vigi. Et ad
14 idem eſt tex. in. §. fin. inſti. de legi. patro. tute. †Sic
etiam preſumptio inſurgit a communiter acciden
tibus: vt nota. per gloſ. in. l. neq; natales. C. de pro
ba. cum ſi. vt dixi in. c. in preſentia. colum. xvj. de
probatio.
15 ¶†Similiter regula ↄſtituit̃ ex oratione vniuer=
ſali vel indefinita: vt declarat glo. ⁊ Bar. hic. ⁊ glo.
16 Dy. ⁊ doc. in rub. eo. ti. in. vj. †Nã indefinita pla=
a ta a. l. equipollet. vniuerſali [a] vt no. Bar. in. l. ſi plu
ribus. de leg. ij. ⁊ gloſ. l. c. vt circa. in prin. de ele. in
vj. Et no. quod dicit Bar. hic ⁊ in. d. l. ſi pluribꝰ. ꝙ
indefinita equipollet vniuerſali ex interpretatio=
ne. alleg. l. ſi ſeruitus. ff. de ſer. vrba. predi. Ibi hu=
manius eſt verbo generali omne lumen ſignifica
ri. Et doc. communiter ita tenent.

a ¶Uniuerſali. Adde latiſſime Dy. i rubr. iſto titulo ⁊ ibi p Anch. ⁊ Philip. fran. ⁊ doc. in. l. ſi ita. ſ. le. ij. Alex. ↄſi. vij. i. j. vol. ⁊ i cõſ. cx. eo. vol. Hiero. Chu.

¶Nouiſſime tñ Bartho. ſoci. in cõtrariũ inducit
tex. in. l. ij. ff. de libe. ⁊ poſthu. vbi ipſe dicit qđ ibi
in materia odioſa indefinita non equipollet vni=
uerſali ex benignitate. Ergo videt̃ ꝙ regulariter
equipolleat vniuerſali de ꝓprietate ṽborum. Sed
rñderi poteſt ꝙ ibi loquit̃ de benignitate particu=
lari ratione odij: ⁊ excludit̃ regula cõis que tñ etiã
17 de benignitate ꝓcedit†ſicut dr ꝙ equitas natu=
ralis ſuadet ꝙ pacta ſeruẽtur. l. j. in pn. ff. de pac.
Et eadem equitas naturalis ſuadet ꝙ qñq; pacta
non ſeruentur in aliquo caſu particulari. in. l. j.
in prin. ff. de mino.
18 Quarto noto ibi cã in aliquo vitiata eſt†quod re
gula quandoq; vitiatur et tunc perdit officiũ ſuũ
Et ſic ſunt duo dicta. Circa primũ facit: quia regu
la ⁊ illud quod regulariter fit plerunq; habet ex=
ceptiones: vt inquit glo. in rub. eo. ti. in. vj. Et not.
Abb. poſt Car. per illum text. in. c. qm̃ frequenter.
in prin. vt li. nõ cõteſt. facit tex. in. l. regulariter. ff.
de peti. here. in. l. regula. ff. de iur. ⁊ fac. igno. in. c.
pe. de re iudi. cum concor. vt tradit Jo. and. in ru=
bri. extra eo. titu. in antiquis.
¶Secus eſt ſi generaliter aliqđ diſponat̃: q: tũc
19 oĩa ſine aliqua exceptione includunt̃. †Cuʒ plus
ſit diſponere generaliter q̃ʒ regulr̃r [b]: vt not. Abb.
p illum tex. in. c. venerabilẽ. de ele. ibi: regulariter

b ¶Regulariter. Adde etiã Alexã. ca. ſino dũ. xvij. diſtin.

et generaliter. Et idẽ Abb. dicit in. d. qm̃ frequẽter. in princip. quem Mod. ibi ſequũtur. Sed iſta differentia quam docto. communiter tenent non
20 videtur vera: †quia regula conſtituitur ex oratione vniuerſali vel indefinita: vt. s. dictũ eſt. Ergo regula vel verbum regulariter videtur ſignificare vniuerſaliter vel indefinite: hoc ẽſt. generaliter ſcdm̃ quod verba regule loquuntur. Et proba
21 tur in dicto. c. quoniam frequenter. in princ. †vbi dicitur ꝙ regulariter ante litem cõteſtatem teſtes non recipiuntur. Et iſta regula habetur indefinite in rub. vt lit. non conteſta. Et ſic regulariter et indefinite pro eodem ibi ponuntur: ergo idem vi
22 detur de verbo generaliter†: quia indefinite ⁊ generaliter idẽ eſt: vt colligitur in. l. i. §. ⁊ generaliter. ff. de lega. preſtã.
23 † Et hoc idem cõfirmatur: quia minꝰ importat verbum generaliter ꝙ̃ vniuerſaliter vt not. Bar. i. l. generali. §. vxoris. ff. de vſufruc. leg. in
24 fi. vbi inquit† ꝙ in generali legato non includuntur venalia: ſecus eſt in vniuerſali. Ergo non videtur verum[a] ꝙ verbũ generaliter excludat exceptiones: quia idẽ importaret quod vniuerſaliter.
25 ¶ † Circa ſecũdũ dictum ꝙ regula perdit officium ſuum ſi in aliquo vitiata ſit. Et in effectu ſenſus eſt ꝙ exceptiones ſunt contra regulam: ideſt contra illud quod in regula diſponitur: vt hic. ⁊ in. l. in his. vbi Bar. ff. de legi. Et no. Ang. in ꝯſ. cclxx. Thema eſt. col. iij.
26 ¶ † Et lꝫ exceptiones ſint ꝯtra diſpoſitionem regule: ſunt tamen de genere regule: quia ſi regula loquitur de homine etiam exceptio debet fieri de homine. Et nõ eſſet cõgrua exceptio ſi dicitur. Omnis homo currit niſi aſinꝰ: vt ꝯcludit Dy. in rub. eo. ti. in. vj. circa fi. Bar. hic. ⁊ in dicta. l. in his. ff. de leg. Et propter hoc quia exceptiones ſunt de genere regule dicimus ꝙ exceptio declarat regulam: quia ex qualitate exceptionis declaratur de quo genere regula loquatur. l. nam quod liquide. ff. de penu lega. Et hoc modo per illũ tex. ad declarationẽ regule arguit Alexan. in. l. ſeniũ. C. qui teſta. fa. poſ. ⁊ Roma. in conſi. cxvij. Circa id.
27 † Similiter lꝫ exceptiões ſint ꝯ regulam in caſibꝰ exceptuatis: tñ in aliis caſibus nõ exceptis exceptiones cõfirmant regulã: vt no. Bar. in. l. queſitũ §. deniqꝫ. ff. de fun. inſtru. ⁊ in §. vt antẽ. vbi glo. ⁊ Bar. in auſ. de nõ alie. co. ij. facit tex. in. l. tribunꝰ. §. fi. ff. de teſta. mili. in. c. nonne. de preſump. et. xxxij.

[a] ¶ Uerũ. Pro iſta opi. videtur text. l. c. qui ad agendũ. de p cu. lib. vj. Hieronỹ. chu.

q.vij.in.c.dñs.⁊ no.Ang.in cõſi.ccxxxix.quidã emptoꝛes.⁊ in conſi.
ccxc.§.alleg.⁊ roma.in conſi.cccxxxvij.Quo ad pꝛimum.Et ratio vi-
detur: quia regula ſub generalitate omnes caſus includit.Unde ſi
aliqui caſus ſpecialiter excipiuntur: alij remanent ſub regula.ar-
gu.l.cum pretoꝛ.ff.de iudi.in.l.maritus.C.de pꝛocura.xxv.diſtin.ij.
28 in.c.qualis. ¶†Sed quo ad alios caſus qui ſub regula non inclu-
duntur exceptio non firmat regulam; quia non facit quod regula
extendatur ad ea que alias non facta exceptione ſub regula com-
pꝛehenſa non fuiſſent:vt eſt text.nota.in.l.generaliter.§.vxoꝛi.vbi
29 Barto.ff.de vſufruc.lega.†Nam in legato generali eoꝛum que in
domo ſunt non veniunt venalia.dicta.l.generali.§.idem que ſunt.l.
ſi choꝛus.§.j.l.ſi ita legatum.de lega.tertio.Si ergo teſtatoꝛ legauit
vſumfructum eoꝛum que in domo ſunt: non veniunt lane venales
que in domo ſunt: vt eſt caſus in dicta.l.generali.§.vxoꝛi.vnde ex-
ceptio ibi facta de argento licet confirmet regulam:vt ſupꝛa dictum
eſt:non tamen ampliat vt ſub illo generali legato res venales in-
cludantur: quia alias in tali legato non compꝛehendebantur. Et
idem dicit Barto.per illum tex.in.l.lucius.§.j.ff.ad trebel.Floꝛa.in
l.moꝛa.la.j.§.j.per illum text.ff.de vſur.Et not. Abb.in.c.in noſtra.
per illum text.de ſepul.cum ſimi.vt late congerunt Moder.in dicto
c.quoniam frequenter.Et vltra dicta ibi hoc tractat Signo.in con-
ſilio.viij.Queſtio pꝛoponitur.ver.ſecundo pꝛemitto.Imol.in conſi.
lxxxiiij.viſa.Roma.in conſilio.cvij.§.allega.et in conſilio.cccl xxxix.
circa pꝛimum.col.fin. Abb.in conſilio.xx.Caſus in effectu.in fi.li.ij.
et in conſilio.lxij.In controuerſia.colũ.v.eo.lib.ij.Areti.in conſilio.
cxliij.Uiſa col.ij.Alexan.in conſilio.xxxix. Uiſo ſtatuto colũ.iiij.lib.
iiij.⁊ in conſi.cvj.Uiſis.colũ.iij.lib.v.Andr.ſicu.in conſil.xix.col.iij.
lib.j.et Maria.in conſil.xlvij.in pꝛincip.colũ.ij.⁊ Coꝛ.peru.in conſi.
lvij.placet.lib.j. Et huius concluſionis ratio manifeſta videtur:
30 quia†exceptio facta eſt ad reſtringendã regulam:ideo illã amplia-
re non debet.l.legata inutiliter.ff.de le.j.l.ſi mãcipia.de fun.inſtru.
¶Et pꝛedicta concluſio vera eſt et pꝛocedit quando fuit facta exce-
ptio de eo quod in regula continetur:quia tunc exceptio ſatis ope-
ratur:quia regulam reſtringit pꝛout loquitur tex.in dicta.l.genera-
li.§.vxoꝛi.ſecus ſi exceptio facta ſit de eo ꝙ in regula non compꝛe-
hendebatur:quia tunc ne exceptio ſuperflua ⁊ inutilis reddatur rẽ-
gulam ampliare intelligitur ſm qualitatem exceptionis gratia exẽ-
31 pli† ſi conſtituo pꝛocuratoꝛem generaliter ad omnia non veniunt
illa que mandatum ſpeciale requirunt.c.quid ad agendum.de pꝛo-
cur.in.vj.ſed ſi facio pꝛocuratoꝛem ad omnia niſi ꝙ iuramentum
non poſſit deferre. Et ſic excipio vnum caſum in quo ſpeciale man-
datum requiritur.Illa exceptio declarat regulam ⁊ ampliat:vt om-
nia alia includantur in quibus mandatum ſpeciale requiritur. Ita
concludit Domi.poſt.Lap.in dicto.c.qui ad agẽdum.§.j.de pꝛocu.
in.vj.⁊ ſequitur Alexan.in.l.fi.ff.quod quiſqȝ iur.Et dixi in.c.cõſul-
tationibus.in fi.per illum tex.de offi.deleg.

¶Et ad hoc facit qđ not. Alex. in conſilio.ccxv.nec arguẽdi.col.viij.
32 in verſic.x.cõſidero.lib.ij.† Ubi inqnit ꝙ quando princeps excipit
vnum caſum in quo noluit tertio preiudicare ex tali exceptione de
claratur et ampliatur intentio principis ꝙ in alijs voluit tertio pre
iudicare.Ex quo infertur ꝙ in caſu.l.generali.§.vxori ſi facta fuiſſet
exceptio de re venali que in tali legato alias non comprehenditur:ta
mẽn virtute talis exceptionis regula generalis legatis etiaꝫ ad res
venales extenderetur:vt exceptio congrua ſit et aliquid operetur.
argumento.l.ſi quando.de lega.j.c.ſi papa.de priuilegijs.in ſexto.
33 ¶†Et quia in dubio interpretatio debet fieri vt actus valeat.l.quo
ties.ſupra eo.Nec iſto caſu habet obſtare ꝙ exceptio non debet regu
lam ampliare cum facta ſit ad iſtum effectũ vt regula reſtringatur:
34 vt ſupra dicebatur.Quia ex quo alias exceptio non valeret† indu
cta ad diminutionẽ operantur argumentũ quando aliter diſpoſitio
non poteſt habere locum.l.proculus.ff.de vſufru.l.deniqꝫ.§.inter
dum.et ibi Barto.ff.de pecu.lega.Et iſta declaratio ſane procedere
intelligitur quando verba regule que debent ampliari non repu
gnant:quia generalia ſunt et de ſui natura comprehendunt exce
ptionẽ:vt patet in.d.l.generali.§.vxori.ꝛ in queſtione in qua loqui
tur Do.Alexan.in locis.ſ.alleg.
35 ¶†Secus ſi verba regule repugnarent:quia tunc regula per ex
ceptionem nullo modo ampliatur:ſed potius exceptio inepta iudi
catur et reijcitur:vt notabiliter tradit Pau.de caſtro.in.l.in his.ff.
36 de legi.vbi dicit ꝙ†diſponente ſtatuto ꝙ debeat ſolui gabella de
omni inſtrumento continente ſummam.c.librarum excepto inſtru
mento procurationis.Et ſic regula ſtatuti loquitur de re eſtimabili ꝛ
exceptio de re ineſtimabili.Nam propter qualitatem exceptionis re
gula ſtatuti non extenditur ad inſtrumenta facta de rebus ineſtima
bilibus:ſed potius exceptio inepta reputatur ſm Pau.de caſt.quod
ex eo videtur:quia verba regule non conueniunt:que preciſe loqtur
de rebus ineſtimabilibus.Et in ſimili caſu idem tradit do.Jo.Bap.
de ſancto Seuerino in.l.oẽs populi.colum.lxxvj.in verſic.xv.queri
tur.ff.de iuſti.et iur.
¶Sed in caſu.d.l.generali.§.vxori.et in queſtio.ꝛ in qua do.Alexã.
loquuntur in locis ſupra alle.Uerba regule erãt generalia:ꝛ ſm qua
litatẽ exceptionis extenſionem patiebantur.Et hoc mõ varia doct.
dicta adaptari ꝛ cõcordari pñt.Et ſm iſtam reſolutionem dubia vi
detur deciſio.Petr.de ancha.in.c.ij.de offic.vica.in.vj.in ver.quero
37 ep̃s conceſſit dicens ꝙ†ſi ep̃s vicario conceſſit vt poſſit omnia q̃ põt
ipſe ep̃s excepta collatione bñficiorũ non tñ poterit alia q̃ reſeruata
ſunt ep̃o.Et ſequitur Areti.in cõſi.viij.abũde ſatis in fine.ꝛ moder.
in.d.c.qm̃ frequẽter.in prin.
¶Nam cum exceptio facta ſit de collatione beneficiorum que eſt de
reſeruatis epiſcopo,c.fi.de offi.vica.in.vj.talis exceptio videtur am
pliare regulam ad omnia alia que reſeruata ſunt epiſcopo:q: verba
regule non repugnant ſed conueniunt dum dicitur:ꝙ omnia con

ceſſit per ſupradicta ſecundum Domini. in dicto. c. qui ad agendũ.
Nam quando verba conueniunt ⁊ reſtringuntur propter veriſimi-
lem mentem diſponentis: vt in dicto. c. qui ad agẽdum. ⁊ in dicto. c.
fi. de offic. vica. Et excipiatur caſus in quo requiratur ſpecialis pro-
uiſio. Ex tali exceptione apparet de mente diſponentis. Ideo ver-
ba generalia generaliter vt ſonant intelliguntur: nec tali caſu regu-
la ampliatur. Sed potius dicendum eſt ꝙ verba generalia non re-
ſtringuntur.

38 ¶ Et ex predictis colliguntur tres concluſiones. † Prima eſt quod
exceptio non ampliat regulam quando eſt facta de eo quod in regu
39 la continetur dicta. l. generali. §. vxor. † Secũda quod exceptio am-
pliat regulam ſi facta ſit de eo quod in regula non continetur: quan
do verba regule conueniunt: vt not. Domini. in dicto. c. qui ad agen
40 dum. † Tertia cõcluſio quod ſi verba regule repugnant exceptio fa
cta de eo quod in regula non comprehenditur non ampliat regu-
41 lam ſed vitiatur: vt not. Paul. de caſtro in dicta. l. in his. † Et ad ſu-
pradicta notandum eſt ꝙ nunꝙ regula virtute exceptionis amplia
tur ſi correctio iuris ſequeret: vt eſt glo. in. l. fi. ff. quod quiſqꝫ iuris.
que ita intelligitur ſm Alexan. vbi. Et eodem modo ſi abſurdum
reſultaret. vt not. Alexan. in conſi. cvj. viſis. col. iij. lib. v.

¶ Poſtremo non eſt omittendum ꝙ ſicut regula limitatur non pro
cedere in caſibus exceptis: vt ſupra dictum eſt: pariter non habet lo
42 cum in caſibus ſimilibus: † quia exceptio facta in aliquibꝰ caſibus
ad ſimiles porrigitur: vt not. per gloſſ. in. l. j. C. de conditio. indebi. ⁊
not. Barto. per illum text. in. c. poſt tranſlationem. §. ꝗꝗ. de renun.
Et ad hoc allegatur text. quem ibi Abb. ponderauit in. c. cum dile-
cta. de confir. vti. vel inuti. ¶ Alexã. tamẽ in. l. ſi conſtante. in princ.
colum. vj. ff. ſolu. matri. dicit ꝙ ille text. non eſt caſus exceptuatus a
regula: imo procedit ſecundum regulam: vt habetur in. c. fin. de fid.
43 inſtru. Sed replicari poteſt ꝙ imo † renouatio priuilegij vel inſtru-
menti videtur ſpecialis caſus ex quo fieri non poteſt ſine cauſa. d. c.
fi. Et facit tex. in. l. ſi quis ex argentarijs. §. pe. ff. de eden. ⁊ text. in. d.
c. cum dilecta. expreſſe arguit a ſimili.

¶ Et Alexan. ipſe hoc modo arguit allegando illum tex. in. l. ſingu-
laria. colum. iij. in verſicu. preterea. ff. ſi cer. pet. ⁊ in. l. certi conditio.
§. ſi nummos. col. j. eodem titu. ⁊ in. l. j. col. xviij. verſic. iuxta predi-
cta queritur. ff. de offi. eius.

44 ¶ † Et pro vlteriori declaratione huius concluſionis habemus
conſiderare duos caſus. Primus eſt in alijs exceptionibus que per
alia iura includuntur. Et tunc clarum eſt ꝙ ille non excluduntur
etiam ſi exceptio facta ſit taxatiue per dictionem tantũ vel dũtaxat:
qꝛ propter hoc non tolluntur alie exceptiones cõprehenſe per alia
iura: quia hoc modo alia iura corrigerẽtur quod non eſt dicendum:
vt no. Bar. in. l. iij. §. cum titio. de adi. lega. in. l. ob es. poſt gloſſ. C. de
predi. mino. ⁊ in. l. ſerui nomine. ff. de vſuca. ⁊ in. l. ſi cõſtante. in prin.
col. vij. ff. ſolu. matrimo. Et idem tradit Ange. in. l. ſi hominem. §. in

edilitijs.ff.de edili.edic.et in.l.paulus.§.heres rogatus.verſicu.et
hinc eſt.ff.de vſu.⁊ in.l.ita nobis.C.de adult.Abb.in dicto.c.cum di=
lecta. colum.ij.Alexan.in.l.j.C.de contrata.et.l.j.§.per ſeruum.ff.de
acqui.poſ.⁊ hoc etiam habet locum ſi verba taxatina eſſent gemina=
ta:vt no.tradit Alexan.in conſi.cxxx.in cauſa.col.iij.verſicu.nec.ob=
ſtat.lib.iiij.

¶Secundus caſus eſt quando alie exceptiones non includuntur
per alia iura.Sed queritur an exceptio facta in vno caſu porrigatur
ad alium ſimilem caſum per viam extenſionis.Et tunc ſi exceptio fa=
cta ſit taxatiue non videtur ꝙ ad alios caſus extendatur:vt no.Bal.
in.d.l.ita nobis.colum.j.et in.l.item videndum.§.fi.ff.de peti.her.
et in.l.j.§.ſed excipiuntur.in fine.ff.de ferijs. Et ad hoc faciunt que
dixi in.l.j.ſupra de contrata.vbi concluſum fuit ꝙ dictiones taxatiue
excludunt omnes alios caſus de proprietate ſermonis.

¶Si vero exceptio facta ſit ſimpliciter in alijs caſibus:tunc videtur
habere locum concluſio ſupra facta ꝙ ad ſimiles caſus porrigatur.
Et hoc tamen altiorem poſtularet indaginem:quia pendet a profun
da materia extenſionis.Et talis concluſio procedit attento iure com
muni.Sed in ſtatuto diſtinguitur:vt not.Abb.in.c.ad audientiam;
de cleri.non reſiden.Et ex his hec prima regula expedita ſit.

Philippus Decius Ualentie.

¶Regula ſecunda. Ulpianus.

Femine ab omnibꝰ officijs ciuilibus vel publicis remote ſunt:et ideo nec iudices eſſe poſſunt nec magiſtratū gerere:nec poſtulare: nec ꝓ alio interuenire:nec procuratrices exiſtere.

Ista regula diuiditur in duas partes.In prima iuriſcōſultus ponit dictū generale.In ſecunda illationem facit.Secunda incipit ibi. Et ideo.Et quia regula breuiter loquitur alio ſummario non indiget.

1 ¶In textu ibi:ciuilibus vel publicis.†Pro eodem accipiuntur ci=
uilia munera et publica.l.fina.§.hec omnia.ff.de mune.et hono.ibi
ciuilia ſeu plublica appellantur.Et per illum tex.ita dicit Alexan.in
cōſ.ccxiij.Circa primum.colum.ij.lib.v.Et ideo tex.in.l.ij.ff.ad vel=
leia.ſimpliciter dicit ꝙ ciuilia officia adempta ſunt feminis.in con=
trarium tamen videtur tex.hic vbi tex.illationem facit.primo ad
officia publica:deinde ad priuata prout eſt officium procuratoris
2 de quo loquitur.†Et ideo dicendum videtur ꝙ ciuile officium dica=
tur genus ⁊ ſub eo comprehendatur quodlibet officium ſiue publi=
cum ſiue priuatum:vt colligitur in dicta.l.j.ff.ad velleia.⁊ in.l.j.cum
glo.in verbo ciuilia.C.de profeſſ.et medi.lib.x.Et facit tex. in.l.j.ff.
de mu.⁊ hono.et in.l.ei qui.§.q̄uis.et in.l.munerum.in prin.eo.tit.
Et q̄n reperitur ꝙ diſtincte dicatur de officijs ciuilibus et publicis

illa copula & ponit tanquam inter genus & speciem: vt in rub. C. de serui. & aqua. & hoc modo intelligitur text. hic & in l. medicos. C. de profeſ. & medi. li. x. ibi ciuilibus vel publicis.

a ℭ Casib⁹. Vide. Spe. tit. de pen. in pn. vbi ponit. xxxvij. casus i qb⁹ mulier eſt deterioris conditiõis quam masculus. Hiero. Chuc.

ℭ Et iſta regula more aliarum ex plurib⁹ casibus [a] particularibus colligitur in quibus deterior vi= detur cõditio mulierum quam masculorum: vt dicitur in l. multis. ff. de ſta. homi. Nam aliqui ponuntur hic & quamplures alij vtiliter applicari poſſunt.

3 ℭ Nam primo hic dicitur quod † mulier iudicare nõ poteſt. [b] Et hoc moribus introductum eſt. vt dicit tex. in l. cum pretor. §. fin. ff. de iudi. & iij. q. vij. in. c. tria. in prin. & xxxiij. q. iiij. in. c. mulierẽ. in fin. ℭ Et hoc verum intelligitur niſi iure hereditario hoc ſi bi cõpeteret: quia tunc iudicare & iuriſditionem exer cere poteſt vt inquit Ang. hic: & in. d. l. cum pretor. §. fi. vbi refert vidiſſe reginam Joannam ſedentẽ in ſolio regali. & ſententiam proferentẽ cõtra illos de Balſo. Et no. Inno. & Abb. poſt alios in. c. dile= cti. de arbi. & idem Abb. in. c. ſignificauit. de reſcri. in. c. dilecta. de maio. & obedien. Alexand. in conſi. j. colum. vj. lib. v.

b ℭ Non põt. Nõ prohibitionis eſt: non quia ſint icapaces/ ſed propter honeſtatẽ: vt tenet Abb. c. dilecti. de arbi. ij. col. & glo. l. j. §. ſextũ. ff. de poſtulã. Hiero. Chu.

ℭ Secundo hoc procedit niſi conſuetudo eſſet in contrarium: quia virtute conſuetudinis mulier iu dicare poteſt: vt probatur in. d. c. dilecti. de arbi. & no. per gl. fi. in. c. cum deuotiſſimam. xij. q. ij. & xv. q. iij. in. §. j. in. verſi. mulieres. Et no. Bald. in. l. fi. in prin. C. de arbi. & in. l. de quibus. ſupra de legi.

ℭ Abb. tamen videtur hoc limitare in. d. c. dilecti. in. iij. notabili vt ſolum habeat locum in mulieri= bus habentibus dignitatem: prout tex. ibi loqui= tur. Et idem videtur ſentire glo. in. c. noua. de pe= ni. & remiſſio. in glo. fi. dum inquit niſi forte aliqua nobilis hoc habeat ex conſuetudine.

ℭ Sed tamẽ idem dicendũ eſt in quacunque mulie= re: quia moribus & conſuetudine talis prohibitio inducta eſt: vt dicitur in dicta. l. cum pretor. §. fina. & in dicto. §. qua. iij. q. vij. Ergo videtur quod con= traria conſuetudine [c] tolli poſſit vt in ſimili caſu ar guit Bal. per illum tex. ibi: moribus. in. l. ij. in prin. ff. de vulga. & pup. Et idem Ang. per illum text. in l. more. ff. de acqui. here.

c ℭ Cõſuetudine. idem tenet Barba. c. cũ cõtingat. de foro cõpe. co. ij. in fine Hie. Chu.

4 ℭ † Et quod dictum eſt de conſuetudine idẽ eſſet in ſtatuto: quia a pari procedũt: vt no. in. l. de qui= bus. ff. de legi.

5 ℭ † Tertio etiam mulier ex priuilegio principis

habilitari poteſt ad iudicandum ſecundum Bartolum hic:et idem
tenet glo.in.l.j.vbi Barto.C.de mulie.⁊ in quo loco.libro.x.Et idem
glo.in.d.c.dilecti.de arbi.in verbo! remote.⁊ in.§.j.xv.q.iij.in verbo
mulieres.⁊ in.l.imperialis.in verb.dignitatem.C.de nup.
6 ¶†Nam ſi conſuetudine induci poteſt vt dictum eſt a fortiori cum
priuilegio principis:vt not.in.c.ſuper quibuſdam.de verbo.ſigni.l.
hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua quoti.⁊ eſti.
7 ¶†Secundo mulier magiſtratum gerere non poteſt:vt hic.⁊ in.l.⁊
qui originem.§.corporalia.ff.de muneri.⁊ hono.Et iſta concluſio pro-
cedit in magiſtratu ſeu in dignitate cum adminiſtratione quaꝫ mu-
lier habere non poteſt niſi ex certa ſcientia principis ſibi concedere-
tur:vt no.Barto.hic ⁊.ff.dixi.Secus eſt in dignitate que non habe-
ret adminiſtrationem:quia illam mulier habere poteſt:vt not.Bar.
per illum text.in.l.j.C.de mulie.⁊ in quo loco.colum.ij.lib.x.⁊ in.l.j.
per illum tex.in ſecunda oppoſitione.C.de digni.ta.lib.xij.Nam ex
ſimplici reſcripto principis talem dignitatem conſequitur:vt dicit
Barto.hic per.l.imperialem.C.de nup.⁊ iſta dignitas in effectu ni-
hil aliud eſt q̄ꝫ nobilitas:vt Bar.concludit per glo.ibi in.d.l.j.C.de
digni.lib.xij.Et femine competit talis dignitas ſeu nobilitas ex per-
ſona patris.l.femine.ff.de ſenato.Similiter ex perſona mariti: vxor enim
8 radijs mariti illuſtratur.l.mulieres.C.de dignitati.libro.xij.†Et ideo
vxor militis vel doctoris domina appellatur:licet ab ipſo marito ſic no-
minari non debeat vt not.Barto.in.l.ſi poſt mortem.§.fi.ff.de con-
tratabu.⁊ in.l.amiciſſimos.§.fi.de excu.tuto.Et ſingulariter dicit An-
9 ge.in.§.quod vero.in fine.in aut.quib.mo.natu.effi.ſui.† quod femina
naturalis tantum nupta ſit viro legitimo naturali:ipſa etiā propter
qualitatem mariti legitima efficitur:nam capacitas viri ad vxorem
porrigitur:vt no.Bald.in.l.ſi quis per illum textum.C.de natu.lib.
Iſta tamen dignitas que conceditur feminis ex perſona aliorum:
non eſt ita potens ſicut eſt illa que ex propria perſona competit.vt
notabiliter Bart.dicit in.l.quod prin.in fi.de lega.ij.facit quod not.
Barto.in.l.ſi quis in bello.ff.de act.vbi inquit quod firmius retinetur il-
lud quod quis habet ex propria acquiſitione q̄ꝫ ex perſona alterius.Et
in notabili.q.tradit Are.in conſi.cxxxj.conſultiſſime domine.
10 ¶Secundo predicta concluſio† nō habet locū in abbatiſſa q̄ dicitur ha-
bere dignitatem cum adminiſtratione:vt no.Bar.in.l.j.C.de digni.
⁊ in.d.l.j.C.de mulie.⁊ in quo loc.quod habeat dignitatem probatur in
c.indēnitatibus.§.verum.⁊ ibi domi.de elect.in.vj.Et no.Abb.in.c.
cum in cunctis.in prin.de elec.cum ſimilibus vt dixi ibi ⁊ in admini-
ſtratione abbati equiparatur:vt not.Bald.in.c.j.in princ.col.vj.que
fen.da.poſ.Abb.in.c.ij.in princi.de his que fi.a prela.⁊ Cardi.in cō-
ſi.xvij.circa primuꝫ colum.ij.Et abbatiſſa dicitur habere iuriſditio-
nē ⁊ etiā poteſt habere collationē beneficiorum.c.cum dilecta.de cō-
fir.vti.vel inuti.vbi Abb.in.ij.notabili.in glo.ij.Non tamen poteſt
ipſa excommunicare nec abſoluere.d.c.cum dilec.Nec abſoluere a
peccatis.c.noua.vbi Abb.in prin.de peni.⁊ remiſ.

11 ¶†Tertio postulare femina phibet̄: vt hic. ⁊ in. l. j. §. sexū. ff. de postul. vbi dr̄ φ p alijs postulare nō pōt ⁊ ita intelligit̄ hic. Pro se vo nō phibentur. vt ibi colligit̄ ⁊ etiā pro alijs quibusdā personis. l. j. §. fi. ff. de postu. Et no. per glo. hic. Et ista conclusio pcedere videtur quando mulier corā iudice se presentaret: qꝛ tūc postulare dicit̄. d. l. j. §. postulare. ff. de postu. Sec⁹ ergo vr̄ si in camera hoc faceret scribēdo cū hoc sibi prohibitum non videatur:
12 †quia prohibitus postulare non prohibetur consulere in camera: vt not. Bar. in. d. l. j. §. postulare. ff. de postu. ⁊ Ang. ibi sequitur dicēs esse casum p doctore legēte qui licet prohibitus sit aduocare in camera: tamē consulere potest. Et idē not. Bart. in l. j. §. aduocatos. ff. de var. et extraor. in. l. paulus. ff. de lega. ⁊ sequitur Abb. in rub. de postula. Et hoc in casu isto videtur bene procedere: quia ratio prohibitionis q̄ in muliere consideratur in. d. l. j. §. sexū. omnino cessare videtur quando ipsa non vadit coram iudice in alio casu. videlicet in doctore ratio prohibitionis deberet diligenter considerari. que etiam videtur militare scribendo in camera: vt tradit Joan. de ana. in rub. de magistris. in. iij. col. circa fi. in versi. sed aduerte.
13 ¶†Et talis prohibitio stricte debet interpretari
a vnde prohibitus apud presidem[a] postulare apud legatum eius prohiberi non intelligitur. l. moris. §. j. ff. de peni.
14 ¶†Quarto pro alio intercedere seu obligare se mulier non potest ita senatusconsulto velleiano disponente: vt hic. ⁊ in. l. j. ff. ad velleia.
15 †Et ideo si statutum dicit quod nullus contra instrumentum publicum audiatur non habet locum in muliere que velleiano iuuatur: vt no. Bal. in. l. in multis. ff. de sta. homi. ⁊ tradit Ant. de canario. in tracta. de execu. instru. q. xviij. Et dato φ pater mulieris consentiret in filia que se obligaret consensus patris nihil operatur: vt no. Bald. in. l. fi. §. necessitate. colū. penul. versi. quero nunquid. C. de bo. que libe.
¶Limitat̄ tamen hoc quod dictum est de velleia
b no[b] nō habere locū in q̄pluribus casibus: vt not. per glo. in. d. l. j. ff. ad velleia. Et tradit Alex. in. l. in repudienda. ff. de acqui. hered. ⁊ in. l. sciendum. char. pe. ff. de verbo. obli. ⁊ plenius Ange. are scribit in §. item qui in iudicio. colū. xij. in versi. hinc sumpta occasione. in. Titu. de excep. vbi late prose-

a ¶Presides. Adde Barba. c. Rodulph⁹. col. iiij. de rescriptis. Hie. chu.

b ¶Velleiano Addō φ regula ē φ mulier nō potest renūtiare velleia. de q̄ vide Soci. in suo tra. fallē. l rła. cclxxiij. vbi pōit regulā cū suis fallē. Itē est alia rła φ i casu i quo pōt renūtiare si renūtiat nō certificata de velle. non tz renūtiatio regulariter. ita Soci. q ponit hāc regulā cū suis fallē. vbi. ff. in rła. cclxxiij. ⁊ vide Pau. de ca. l l. fi. j. col. C. ad velleia. φ mulier q̄ promisit dotē non pōt se iuuare velle. Item si fideiubeat ad pias cās: vt in. l. penul. C. ad velle. Hiero. chu.

quitur materiam velleiani. Et preſertim in quibus caſibus non habet locum.

16. ¶ † Quinto mulier officium procuratoris ſuſcipere non poteſt vt hic dicitur. & in. l. neqꝫ femina. ff. de pcura. & in. l. alienam. C. eo. titu. Et hoc procedit in iudicio: in extraiudicialibus [a] vero pcuratrix. conſtitui poteſt: vt no. Barto. hic per tex. in l. iij. §. j. ff. de neg. geſt. Et idez tenet Albe. & docto. in. d. l. alienaz. Abbas. in. c. cum dilecta. de confir. vti. facit tex. in. l. j. §. parui refert. ff. de inſtitu. & in l. idemqꝫ. §. ſi cui mandauero. verſi. ſi mater. ff. mā. Et ideo licet mulier ex forma ſtatuti obligari non poſſit: tamen officiū procurationis ad negotia ſuſcipere poteſt: vt no. voluit Auge. in. l. Quis. ff. de acqui. poſſeſ.

¶ Secundo fallit in iudicio voluntarie iuriſditionis vt no. Bal. per illum tex. in. l. fi. §. id quoqꝫ. C. communia de manu.

¶ Tertio fallit in quinqꝫ caſibꝰ quos ponit Specu. in titu. de procura. §. j.

¶ Quarto fallit in abbatiſſa q̄ procuratrix p monaſterio conſtitui poteſt. c. cum dilecta. de confir. vtili. vbi glo. in verbo. pcuratricem de quo no. p glo. in. c. dilecti. de arbi.

¶ Quinto fallit in caſu quē ponit Barto. in fauorem pupilli vel minoris in. l. ij. in fi. C. de neg. geſt. quod declaratur vt alexan. ibi proſequitur.

¶ Ultimo fallit quando eſſet procedēdū de equitate remotis apicibus iuris: quia iſta exceptio dicitur eſſe de apicibus iuris: vt no. glo. per illū tex. in. l. fideiuſſor. §. quidaz. ff. mand. Ex quo infertur ꝙ vbi agitur de ſalute anime mulier poterit eſſe procuratrix: quia tali caſu nō. eſt diſputandū de apicibꝰ iuris: vt no. Archi. i. c. ſcriptū. vj. q. iij. & ita dicit Ant. de alexandro. in. d. l. alienā. C. de pcu. & de his videdū ē qđ dixi i. d. c. cū dilecta. de ꝯfir. vti.

17 ¶ † Sexto in mulierem compromiſſum fieri non poteſt vt eſt caſus in. l. fi. C. de arbi. Et ad hoc facit. quia ſicut mulier iudicare prohibetur ita nec arbitrari debet: cum arbitria ad inſtar iudiciorum redacta ſint. l. j. ff. de arbi. Ex quo infertur quod in caſibus in quibus. ff. dictum eſt ꝙ mulier iudicare poteſt etiam in illis caſibus poterit in illam cō promiſſum fieri. Et iſta concluſio bene procedit in arbitrio put loquit tex. i. d. l. fi. Sed arbitratrix mulier cōſtitui poteſt: vt no. Spe. in ti. de arbi. §.

[a] ¶ Extraiudicialibus. Adđ Alex. i. l. Quis. §. nihil ad tre. & vide Iaſo. in d. l. qui alienā. vbi ponit. ix. limitatiōes in. j. colū. & lamore. de acqui. here. Hiero. chu.

pōt. in princ. Bar. in. l. in multis. §. de sta. ho. & Cy. Albe. Sali. & doc. in. d. l. fi. de arbi. Et no. Abb. post Bal. & alios in. c. quintauallis. per illum text. in. ij. not. & in. vj. differentia. quam ibi ponit inter arbitrum & arbitratorem de iurei uran. Et tractat Lāfran. de brixia in trac. de arbi. in prin.

18 ¶ † Septimo ab officio tutele mulier remouetur l. fi. §. de tute. l. j. C. qñ mulier tuto. offi. fungi pōt. & in. §. fin. insti. de legi. patro. tute. Et hoc absolute verum erat de iure antiquo: nisi a principe filiorū tutelam impetrarēt: vt dicit. in. d. l. fi. quo casu priuilegiū habebat locū nō stātibus legitimis: & seruata forma q̄ habet. l. l. ij. C. qñ mul. tuto. offi. Hodie vero etiā3 de iure cōi mulier habilitata est vt tutelam filiorū suscipere possit.[a] vt est tex. in auk. vt ma. & auie. C. mu. tu. offi. Et no. Bar. distinguendo iura. in. l. si qs sub conditione. colla. iij. de testa. tute. Et talis tutela que matri competit nō pōt sibi a patre auferri vt no. Bal. in consi. cccviij. testa. tor. lib. ij. vbi miratur q̄ Bar. dubitauerit de hoc. Nam Bar. videtur velle contrarium in. l. miles. §. sexaginta. in fi. ff. de adul. Et talis tutela adeo matri efficaciter competit † q̄ licet ipsa excludatur ab hereditate filij a statuto vt plerūq3 est in Italia non tñ excluditur a tutela: vt not. Sali. in. d. auk. ma. & auie. in ver. nono quero. et in auk. sicut. in fi. C. de leg. tute. Et hoc idem voluit Jo. and. in addi. Specu. in ti. de cura. col. vj. vbi ponitur instrumentum cure furiosi. in' fi. in ver. dominus Hubertus de bobio. Et tra. Alex. in cōsi. cxxj. viso statuto. li. iij. Et ita consuluit vt pz in cōsi. xvj.

¶ Secus in alijs tutoribus legitimis q̄ si priuati sunt hereditate etiā a tutela excludunt: vt not. Barto. in. l. j. ff. de legi. tute. & dixi in. c. ex parte. de appella. In tutela vero aliorum iura antiqua in=

20 correcta remanent. † et ideo mulier non poterit dari tutrix filijs alienis: vt not. Maria. in consilio xx. visis actis. colū. v. & licet mulier tutrix esse non possit mandari tamen potest in testamento a testatore q̄ eius cōsilio tutela administret. l. quidā decedens. §. j. ff. de admini. tu. Et no. Bal. in. c. decernimus. de iudi.

21 ¶ † Octauo mulier officiū executoris suscipere nō pōt eo casu quo in iudicio explicari dz. vt Bar. hic cōcludit. Extra iudicium vero puta in vltima voluntate [b] executrix ɔ̄stitui non ꝓhibetur. Bar. hic & in. l. alio

*Additio. a

a ¶ Et q̄ hodie de iure autenticorū3 inf p̄feratur oib' tutorib' legitimis & datiuis: s3 nō testamentarijs: renūtiādo simpliciver bo secūdis nuptijs. est gl. nota. i. c. ex pte. in' extra. de app. Nec reqritur iuramētum: vt auten. matri. & auie. C. qñ mu. tu. offi. fū. pōt.

b ¶ Uolūtate. adde Alb. cū. l. filiū. ff. d optio. lega. j. col. et. l. titiū. ff. d adm. tu. j. co. & l. filio. §. matri. ff. so. ma. & Bald. in sua margarita. Ubo mulier Hiero. chuch. b

in.l.alio.in p̄n.ff.de ali.⁊ ci.le.⁊ in.l.filio.§.matri.ſ.de alle.Bal.in.l.id quod pauperibꝰ.co.ij.ver.ſcdo quero ſ.de epiſco.⁊ cle.Bal.in peculio eiꝰ in ꝟbo mulier.vbi alle.ſpec.in tit.de inſtru.edi.§.nūc vero.ꝟſi.ſed nunqd ⁊ Jo.an.in.d.c.fi.de teſta.in.vj.Et not.Pet.de ancha. in cōſi.ccij.circa pɼimū in pɼin.Et tali caſu quādo eſt executrix nō ꝑdit officiū licet ad ſecūda vota trāſeat: vt tenet Barto.in.d.l.alio.⁊ ſequitur Bart.in auꝭ.hiſdem penis.in fi.C.de ſecun.nup.imo etiā ſi nupta ſit executrix conſtitui poteſt.vt no.Angel.in auꝭ.vt lice. matri ⁊ auie.in pɼin.Et in duobꝰ caſibꝰ mulier ad officiū executorio indiſtincte admitteret qn̄ ipſa nō eſſet mera executrix:⁊ ageretur de ſuo intereſſe. Et eodem modo ad pias cauſas generaliter cōſtitui pōt.vt not. Ange.in.l.feminas.ſ.de pɼocu.⁊ Bald.in.d.l.id quod in loco.ſ.alleg.

22 ¶†Nono mulier bonoꝝ curatrix dari nō pōt ſm Ange.in.l.ij.ſ.de cura.bo.dā.Quod videtur ꝓcedere niſi eſſet mater:qꝛ ſicut tutelā filioꝝ ſuſcipere poteſt:ita etiā curā filioꝝ ⁊ bonoꝝ habere potuerit.vt no.Bar. poſt glo.in.d.auꝭ.matri ⁊ auie.co.ij.⁊ in.d.l.ſi quis.co. iij.in ver.quero an idem ſit in cura.⁊ no.Abb.in.c.ex parte de appel

23 ¶†Decimo nō pōt conſtitui exactrix tributoꝝ:vt cō cludit Luc.de pena.in.l.j.col.j.C.de mulie.⁊ in q̄ loco lib.x.Et ibi plura dicit.de feminis.

24 ¶†Undecimo ab officio argentarij repellit.l. penultı.que incipit:femine.ff.de edeh.

25 ¶†Duodecimo delatio in fiſcū mulieri pɼohibetur.l. deferre.in pɼin.ff.de iu.fiſ.niſi de annona agatur.l.mulierem.ff.de acc.⁊ in.l.fi.ſ.ad.l.iul.de anno. Similiter ad denūtiādū delicta mulierū deputari pōt:qꝛ ipſe melius cognoſcūt vt dicūt Luc.de pen.⁊ Jo.de.pla.in .d. l.j.C.de mulie.⁊ in quo loco.

26 ¶†Decimo tertio actiōe populari mulier agere nō poteſt.l.mulieri.ff.de popu.actio.

27 ¶†Decimoquarto mulier ꝓhibet eſſe teſtis in teſtamento[a].l.qui teſtamento.§.mulier.ff.de teſta.§. teſtes aūt.inſti.de teſt.Secꝰ tn̄ eſt in codicillis ſm glo.in.l.fi. in gl.penul.in fine.C.de codicil.⁊ in.d.§.mulier..in ver

28 bo poterit:quā docto.omnes ſequuntur.† Sed in cōtrariū facit qꝛ pɼohibitio facta in teſtamēto etiā videt habere locū in codicillis.l.ij.ff.de leg.j.l.ſi quis in gra ui.§.ſi quis codicillos.ff.ad ſileya.in.l.diuus.§. codicil los ⁊c.l.ij.l.conficiuntur.§.codicilli.ff.de iur.codi.⁊ in.l. diſcretis.C.qui teſta.face.poſ.Reſponderi poteſt ꝙ re

[a] ¶In teſtamēto. Uide Soci. q̄ ponit hāc ratꝫ.ſ.ꝙ mulier ī teſtem nec ī cā criminali:nec ī cirographo non pōt eē teſtis in tracta.fal lē.i reg.ccc xix.⁊ quo ad illud de cirographo: ad de feli.c. qm̄ de ꝫeſti. ver. fallit tertio. col. ⁊ Jaſ.l. ſi quis.C. de codicil. vbi ēt ponit ⁊ qn̄ poſſit eſſe teſtis. Hiero. chu.

gula que habent l locis prealligatis habeat locũ quã tum ad habilitatem persone ita ꝙ ille qui nõ poteſt facere teſtamẽtũ non poſſit pariter facere codicillos: nõ ſic videtur reſpectu ſolẽnitatis teſtamẽti quia ſolẽnitas requiſita in teſtamẽto non habet locũ in codicillis d.l.fi.C.de codi.vbi teſtes l codicillis etiã nõ rogati recipiuntur:qui tamẽ in teſtamẽto nõ admittuntur. Et ita reſpendet Areti.in.d.l.qui teſtator.§.mulier. Sed huic ſolutioni obſtare videtur tex.nota.in.l.hac cõſultiſſima.in verſi.que in eodem modum.C.qui teſta.face.poſ.vbi tex.in.princi.facit mẽtionẽ de ſeptẽ teſtib⁹ qui regulariter in teſtamento requirũtur.Et poſtea in d.ver.que in eundem modum dicitur ꝙ ea que ſupradicta ſunt eundẽ modũ debẽt obſeruare in codicillis. Ergo videtur ꝙ qualitas teſtium requiſita in teſtamẽto habeat locum in codicillis.Et hoc niſi contrariũ expreſſum reperiatur:vt in.d.l.fi.C.de codi.

a ¶Cauſas vide Alex. & Iaſ. i.d.l. fi.C. de codicil. ¶Similiter quod dictũ eſt de teſtamento in quo mulier nõ põt teſtificari.hoc nõ habet locum in teſtamento ad pias cauſas.[a] vt no Bald.in.l.pe.in fi.C.de ſac. ſan.eccle.cum ſi.vt tradunt Moder.in.c.quoniã.de teſti.Et idem ſequitur Alexã.in.cõſi.cv.viſo col.vj.lib. iiij.& Cor.peruſi.in conſi.ccxv.videtur col.ij.li.ij.Idez no.Bal.in.l.habeat.in repeti.d.l.verſi.ſuper prima queſtione.ibi:de muliere.C.de ſac.ſan.eccle.Lãfrã.de oría. in repe.c.quoniã cõtra falſam.in ver.teſtes.ver.& primo queritur ibi.inter liberos.extra de pba.Feli.idem in.c.quoniã.extra de teſti.Pau.de caſt.cõſi.ſuo.cccl.xj. Bal.cõſi.viij.& Pet.phi.cor.cõſi.ccxv.in litera.f.par.ij. ¶Eſt verũ ꝙ roman⁹ tenet contrariũ in auẽ.ſimiliter. in.xv.ſpeciali in vltima volũtate.C.ad leg fal.p tex. in c.relatum.el.j.de teſta.vbi teſtamẽtũ ad pias cauſas probari debet duobus aut trib⁹ legitimis teſtib⁹. Ergo nõ videẽ ꝙ mulier admittatur:q: nõ videẽ teſtis legitimus in teſtamẽto.

49 ¶Sed reſpondetur ꝙ non requiritur ꝙ ſint legitimi ſecũdũ qd requiritur in teſtamẽto de iure ciuili:ſed ſm canones debent eſſe legitimi vt expreſſe dicitur in .d. c.relatum.Et ratio que ibi allegatur hoc oſtẽdit dũ dicitur:q: in ore duorũ vel triũ ſtat omne verbũ.nã iſta ratio declarat ꝙ teſtes debeant eſſe legitimi ſm regulam communem.

50 ¶†Et ad hoc facit tex.in.l.lucius.in fi.ff.de teſt.mili. vbi ſimiliter teſtamentum militis legitimis probationibus debet probari.Et tamẽ probatio ordinaria ſuf-

51 ficit vt ibi no.& in.l.4.ff.eo.tit.† Et quod ſupra dictum

eſt de teſtamēto ad pias cauſas idem eſt in teſtamēto inter liberos in quo etiam mulier admittitur vt nota. voluit glo.in autentica quod ſine.C.de teſta.⁊ Bal.ibi rationem adducit:quia ꝙ maſculi requirātur ſtatutū fuit de ſolennitate iuris ciuilis que non attenditur inter filios.Et pari ratione idem dicendum eſt in teſtamento militis.⁊ hoc videtur ſentire glo.in.d.aut.qđ ſine.que allegat tex.in.d.l.lucius.ff.de teſta.mili.

¶Et eadem ratione idem eſſet dicendū ſi in ſtatuto diſponatur ꝙ valeat teſtamētum cum duobus aut tribus teſtibus:quia tali caſu ſtatutum videtur ꝯſiderare ordinariam probationem:vt Cor.peruſi.dicit in.d. auten.quod ſine.ſecus ergo videretur ſi ſtatutum loqueretur de tribus vel quatuor teſtibus.quia iſta nō eſſet ordinaria probatio.⁊ ideo eſſet intelligendum de maſculis ſecundum ius commune cui non apparet eſſe derogatum.⁊ ꝙ poſſit mulier eſſe teſtis in teſtamento inter liberos:ita quod inſtitueret liberos probatur per glo.ſi.in allegatione autenti.ꝙ ſi ſine.C.de teſta. ⁊ ita tenent omnes docto.in alleg.l.qui; teſtamento.§. mulier.ff.de teſta.

32 ¶†Sed circa hoc dubitatur an illa glo.ꝓcedat eo caſu quo inſtituat baſtardū.Bald.in.d.§.mulier.format dictam queſtionem in terminis:⁊ alleg.Spec.ſed non dicit vbi.dic ꝙ eſt in titu.de inſtru.edi.§.compendioſe.verſic.quid ſi pater naturalis.vide etiam Bald.de hac eadem queſtione in.l.ſi quis illuſtris.C.ad orfi.et in.l.humanitatis.C.de natu.lib.⁊ in.l.fi.C.fa.hercif.⁊ ibi etiam.Pau.de caſt.⁊ in.l.parentes.ff.de in ius vo. col.ij.ver.iiij.quid dicemus.

33 ¶†Decimoquinto mulier prohibet̄ eſſe teſtis in priuata ſcriptura[a] in terminis.l.ſcripturas.C.qui potio. in pig.hab.vbi Bald.hoc dicit per illum tex.in verbo trium virorum.

¶Sed contra hoc facit quod not.idem Bald.per illū tex.in.l.licet vniuerſis.de teſti.vbi requirit̄ numerus duorum vel trium teſtium.iuxta illud quod habet̄ in euangelio in ore duorū vel trium ſtat omne verbum. Et tamen tex.ibi dicit duorum vel triū virorū:⁊ ſecūdū Bal.ibi illa verba non excludūt mulieres:ita ergo dici poteſt in caſu.d.l.ſcripturas.que non videtur habere rationē ſpecialitatis:vt dicunt Moder.in.c.quoniam. de teſti.in.d.c.licet vniuerſis.⁊ dicunt ꝙ in.d.l.ſcripturas.videtur facta expreſſio de viris ratiōe maioris frequentie.vt in ſimili habetur.in.l.j.per glo.de rap.vir. in cle.j.in verb.preſidentes.de reſcrip.

a ¶Scriptura. vide Jaſo. in.l.j. §.de leg.col. iij.in princi. vbi vult tenere contrariū.cū opi. Bal. cōmuniter eſt approba. Hiero nymus. Chuchalō.

¶ Non tñ videt̃ recedendū ab eo qđ dicit Bal. in. d. l. ſcripturas. per illū tex. q: textus ibi loquit̃ in caſu ſpāli: vt patet: q: tres teſtes ꝑciſe req̄runtur. Et duo regulariter ſufficiūt. l. vbi numer⁹. ff. de teſti. Et debēt eſſe teſtes ꝓbate atq; integre opinionis: vt ibi dicit̃. ⁊ ideo cum ibi dicatur triū virorum conſonat ꝙ talia ṽba prolata ſint cum miniſterio: ideo a proprietate verboꝝ nō eſt recedēdū. Secus videtur in. d. l. licet vniuerſis. q: ille tex. loquitur ſm regulas iuris cōmunis vt ibi ptz.

34 ¶ †Decimoſexto nō pōt mulier teſtificari i cā crimiali[a] ſaltē de iure canonico. c. mulierē. xxxiij. q. v. vbi gloſſ. in. c. forus. § fi. ⁊ vbi gloſſ. que ita reſtringit illum tex. de ver. ſigni. ⁊ idem glo. in. c. ex eo. xv. q. iij. cum ſimi. vt Abb. tractat in. c. qm̃. de teſti. ⁊ ibi dicit ꝙ iſta eſt communis opinio. ⁊ idez tenet Floria. in. l. ex eo. ff. de teſti. ⁊ Jo. de pla. ⁊ Ang. areti. in § teſtes aũt. inſti. de teſta.

a ¶ Criminali. Niſi aliter veritas haberi non poſſit. de hoc ꝑ Hippoly. de Marſi. in l. diuus pi⁹. in. ij. colū. §. de queſtioni. Hierony. Chu.

¶ Sed tamen aduertendum eſt: quia iſta cōcluſio nō probatur iure: nam primo tex. in. d. c. mulierē. abſolute dicit ꝙ mulier teſtis eſſe non pōt. ⁊ ſic nō loquitur magis in cauſa criminali ꝙ̄ ciuili. Secūdo ille tex. videtur hoc prohibere vt nō poſſit ſine ꝯſenſu viri. q: hoc infert ex dicto precedenti dum inquit mulierem ſubiectam eſſe viro. Unde accedēte conſenſu viri: ita videtur ꝙ poſſet in criminali ſicut in ciuili. quia cum de iure ciuili admittatur etiā in criminalibus per. l. ex eo. ff. eo. tit. per locū a ſpāli: hoc etiā deberet ſeruari de iure canonico: ex quo contrarium expreſſum non reperitur: vt no. i. c. j. de ope. no. nuntia.

¶ Nō obſt. text. in. d. c. forus. quia ille tex. ſimpliciter dicit ꝙ teſtimoniū mulierū non eſt tante autoritatis ſicut maſculorum: quia variū ⁊ mutabile ſemper femina: nam iſta ratio generalis eſt: ⁊ non magis in cauſa criminali ꝙ̄ ciuili loquitur.

¶ Et generaliter in omnibus cauſis in quib⁹ femina admittitur vt teſtificari poſſit illis minus creditur ꝙ̄ maſculo[b]: vt no. Abb. in. d. c. forus. ⁊ Bal. in conſ. xxj. qui melius lib. ij. facitt. ex. in. l. fi. ff. de fide inſtru. cum ſimi. vt inferius dicam.

b ¶ Maſculo. Unde late Feli. c. ſcniā. de teſti. ij. colū. hoc tñ limita niſi mulieres deponerent ꝓ reo/⁊ viri ꝓ actore: de q̄ vide Hippo. de Marſi. in. l. vni⁹. § in ea cauſa. v. colū. §. de queſtiōi. Hierony. Chucha.

35 ¶ †Sed dato ꝙ cōmunis opi. ſit vera limitat̃ non habere locū quādo aliter veritas haberi nō poteſt: quia etiam mulieres in ſubſidiū: in cauſa criminali recipiūtur. vt no. Jo. and. poſt Guido. de Suza. in addi. Specu. in tit. de teſte § j. in verſi. item ꝙ mulier. Et tradit Alexan. in cōſi. lxiiij. viſo themate in prin. lib. j. ⁊ idem Alexan. in cōſi. xxiiij. animaduerſis. colum. iiij. lib. ij. ⁊ Abb. in. d. c. quoniam. de teſti.

¶Et caſu quo mulier admittatur non eſt teſtis omni exceptione ma-
ior propter fragilitatē ſexus:vt ex pluribus cōcludit Bartholo.veroñ.
in conſi.xxxij.quidam ruſtici.col.ij.Et idem Alex.in conſi.xcix.in cau-
ſa inquiſitionis.lib.j.⁊ in conſi.clxxvj.⁊ viſo thema.lib.ij.
¶Et non ſunt integri teſtes.ita ꝙ due mulieres ſufficiant ad condem
nationem:ſed ſi plures eſſent numerus ſuppleret defectum:vt in ſimi
li no.Innocen.in.c.cum nūtius.de teſti.quem refert ⁊ ſequitur Alexā.
conſi.xcix.viſis proceſſibus.col.iiij.lib.v.facit glo.in.l.iij.§ eiuſdem.in
ver.numerus.de teſti.
56 ¶†Decimoſeptimo mulier ꝓhibet̃ teſtificari in feudis,vt not.Bal.ꝑ
illum tex.in.c.j.in fi.in titu.qui.teſt.ſunt neceſ.
37 ¶Decimooctauo† in legibꝰ vel ſtatutis cōdendis mulieres non de-
bent interuenire.l.j.vbi Bar.⁊ Ang.hoc dicūt.ff.de legi.per illū text.⁊
ideo auguſta non pōt legem condere.vt ꝑ glo.in.l.princeps,ff.de legi.
38 no.Ang.in.d.l.j.†Et pari rōne mulieres nō poſſunt ꝯſuetudinem in-
ducere:⁊ vt no.Cy.in.l.ij.C.q̄ ſit long.ꝯſue.Bar.⁊ Albe,in.d.l.j.Et idē
Abb.in.c.fi.col.vij.de conſue.vnde infert roma.in ſingula,ſuo,xlv.al's
xlij.incip.ad hoc vt cōſuetudo.ꝙ ſi mulieres cōtrahūt cum ꝑſonis ꝓhi
bitis nō derogāt ſtatuto:hoc tñ qđ dictum eſt limitatur niſi eſſet comi-
tiſſa vel regina:quia ꝓprio iure hereditario haberet poteſtatem faciē
di ſtatuta:ſm Ange.hic.arg.eius qđ nota.in.l.fi.C.de arbi.⁊ idem An-
ge.in.d.l.princeps.ff.de legi.facit qđ dixi.ff.in prin.j.de iuriſditione q̄
quandoq; mulieribus competit,
39 ¶Eſt etiā notādum†ꝙ lʒ mulieres nō habeāt vocē in ſtatutis cōdē-
dis vel legibus videt̃ tamē ꝙ cōſilium mulieris haberi poſſit:q: impe
rator ipſe dicit ſe legē feciſſe ⁊ cōſilij participē habuiſſe cōiugem eius.
in aut,vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§ hec autē omnia.facit quod.ff.dixi
de tutela q̄ conſilio mulieris adminiſtrari pōt.Et ad idem facit quod
40 no.Bal.in.c.ſtatutum.el.j.de here.in.vj.quem refert ibi Peru.†ꝙ lʒ
nō valeat ſtatutū ꝙ mulier non poſſit matrimonium contrahere ſine
conſenſu patris vt ibi dicit Jo.an.Secus tñ eſt in conſilio.Et ad idem
facit ꝙ lʒ reprobata ſit ꝯditio ꝙ matrimonium ꝯtrahat de cōſenſu al-
terius.Secus tñ eſt in conſillo.Et ratio eſt quia conſilium non aſtrin
git.c.cum olim.de arb.Et ita Pau.de ca.cōcludit in conſi.lxxxvj.videt̃
dicendū.Et dicit in.c.eccleſia ſancte marie.col.xvj.de conſti.
41 ¶Decimonono†mulier ordinari nō poteſt ad ordines eccleſiaſticos:
nec recipit characterem ſi ordinetur.vt per gloſſ.xxvij.q.j.in.c.diaco-
niſſam.no,Abb.in.c.nona.de pe.⁊ remiſ.Et facit tex.xxxij.diſt.in.c.mu
lieres,⁊,c.fi.
¶Et ideo abbatiſſa lʒ poſſit habere iuriſditionē iure ſpeciali.c.dile-
cta.de maio,⁊ obe.nō tñ poteſt ea que ſunt ordinis vel ab ordine depē
dent vnde nō poteſt excommunicare nec abſoluere a peccatis.d.c.no
na.vbi Abb.in prin.
42 ¶Uigeſimo † mulier etiam ſi monialis ſit:ſacrata vaſa et res ſacras
tangere prohibetur/⁊ incenſum circa altaria deferre non debet.xxiij.
diſt.in.c.ſacratas.Et mulier ꝓhibetur ad altare accedere et preſbyte-

adde cons: pimo: pm in ordine vbi

a ¶ Patronatus. Unum tamẽ ſcias ꝙ ſi ſunt duo patroni eccleſie ma ſculus ⁊ femina: ⁊ diſcordant in preſentando/ ꝙ prefertur preſentat⁹ a maſculo. ita bal. in. l. j. ff. de ſenato. ⁊ Fran. de are. ⁊ Feli. c. quoniam. in fine de teſti. Hiero. Chucha.

b ¶ Inchoari. Aliam tibi aſſigno rationem q: mulieres oẽs ſunt male. ita Bart in l. pater ſene. §. ſocrus. ff. de condi. et demon. ⁊ iõ ab eis eſt incipiẽda tortura. ꝑ nota. in. c. ij. de iudi. ⁊ nota. ꝙ mulieres raro ſunt bone: ⁊ ſunt minuꝫ crudeles. faciũt fictas adulatiões: ſui natura ſunt auare: ſunt mobiles ⁊ inconſtantes: odiant priuignos. ita Alb. in. l. filia in orbita te. in. j. colũ. C. de inoffi. te. Barba. i c. ad hoc vt lite non cõteſt. colũ. vj. Item mulier ſi eſt ſterilis eſt infamis et maledicta: ita Jaſ. l. j. ſolu. matri. col. ij. Item ſi eſt inhoneſta poteſt de vicinia expelli. Pau. de caſt. l. nullus. C. de iun. tri. col. j. ⁊ finaliter vide Joã. de veniſania in ſuo tracta. qui vocatur ſylua nuptialis vbi pleniſſime ponit oẽs malitias feminarum/ ⁊ etiam earum virtutes que rare reperiuntur. Hierony. Chuchalon.

ro miniſtrare non poteſt. c. j. in fin. de coha. cleri. ⁊ mu lie. Et ideo dicit Archi. de cõſe. diſt. j. in. c. hoc quoqꝫ. ꝙ mulier non poteſt ſeruire preſbytero in miſſa.

43 ¶ Uigeſimo primo † mulier predicare nõ poteſt/ neqꝫ docerere/ licet docta ſit et ſctã. c. noua. de peni. ⁊ remiſ. xxiij. diſt. in. c. mulier. ⁊ in. c. mulierem. xxxiij. q. v.

¶ Poteſt tamen cum autoritate ſuperioris. ꝑin gloſſ. xvj. q. j. in. c. addiſcimus. quam. Abb. reprobare videt in. c. decernimus. de iudi. ſed defendi poteſt per ea que dixi ibi.

44 ¶ Notandum tñ eſt † ꝙ lꝫ mulier videat prohiberi a reb⁹ ſpiritualibus ⁊ eccleſiaſticis: põt tñ femina habe re ius patronatus a in eccleſia: vt per gloſſ. xvj. q. vij. in c. quoniam. el. j. not. Abb. in fi. verſi. ſed quero. de ꝯceſ. preben. Et idem Abb. in. c. j. in ver. ſecũdo poteſt dubi tari. ⁊ in. c. nobis. in. j. no. de iure patro. Et idem Abb. in cõſi. liij. videtur primo in fi. lib. j. Ut idem Calde. in cõſil. iiij. de iure patro. Calde. in cle. fi. q. vj. de iurepa. cum ſimi.

45 ¶ Uigeſimoſecũdo † in fragilitate ſexus eſt deterioris cõditionis. l. ij. §. verba itaqꝫ. ff. ad velleia. l. ſi mulier. C. eo. tit. ⁊ in. c. ex parte. el. j. de priuile.

46 ¶ Uigeſimotertio † ꝑpter hoc tortura debet ichoari b a femina: q: timidior videt. arg. l. vnius. in prin. ff. de queſtioni. ⁊ ita tenet Gãdi. in trac. maleficiorũ. in rub. de queſtio. ⁊ tormen. ⁊ §. nũc videndum. colũ. ij. ⁊ Pari. de puteo in trac. de ſyndicatu. in charta. cxiij. in verſic. viſo. de iudi.

47 ¶ Uigeſimoquarto † mulier mortua prius ꝑſumitur. l. q duos. § ſi maritus. vbi glo. ff. de rub. du. Et ecõtra maſculus preſumitur prius natus. vt no. gloſ. in. l. idẽ erit. ff. de ſtatu homi. ⁊ no. Bar. in. l. ſi fuerit. § plane. ff. de reb. dub.

48 ¶ Uigeſimoquinto † ſi ſtatutuꝫ requirit in contractu

alicuius autoritatem vel conſenſum conſanguineorum vel coniuncto rum non intelligitur de feminis: vt no. Bald.in.l.j.col.fina.verſic.ſed quid ſi ſtatutum.C.qui admit.cum ſimi.vt tradit Alexand.in conſil. xxiij.animaduerſis.charta fi.col.j.lib.ij. Et idem Bald.in conſil.ccj. col.ſi.in prouincia.lib.j.idem voluit Ange.in.l.fi.de ver.ſigni.⁊ Cor. peruſ.in conſi.clj.videtur lib.iiij. Et dicit Bald in.c.j.de iudi.colū.ix.

49 in verſi.vltimo quero allegando Ariſtotelē q̈ † mulieres habent conſilium inualidum.⁊ idem Bal.in.c.ſignificauit.de reſcript.col.j.dicit/ ꝙ conſilium animi apud feminam non reperitur.

¶ Et illud videtur verum quo ad integrandum perſonam alterius: ꝑut doc.loquunt̄ in locis p̄calle.⁊ facit text.in.c.forus.§.fi.de ver.ſig.

¶ Secus eſſet in materia indifferenti: q: tunc veniunt etiam femine. vt no.Bal.de propinquis.in conſi.cccxxxiij.in queſtione.lib.iij. Eodē modo appellatiōe proximorū: vt not. Ang.in cōſi.cclxxxix.viſo facto. Et appellatiōe cōiūctoꝝ no.Alex.i ꝯſi.cxv.circa dubitationē.co.fi.li.ij.

50 ¶ Uigeſimoſexto † ſi mulier concurrit in aliquo officio cum maſculo preualet maſculus.l.j.ff.de ſenato.⁊.ꝭ.dictum eſt in officio executoris: vnde ſi maſculus ⁊ femina patroni diſcordant in preſentando vox maſculi prefertur ſcđm Bald.in dicta.l.j.de ſenato. Et in teſtificando preualet maſculus ceteris paribus. Abb.per illum tex.in.c.forus.de verbo.ſignifi.in.§.fi.⁊ Bald.in conſi.cxxj.quis melius.lib.ij.

¶ Et in ſubſtitutione exemplari ceteris paribus attenditur ſubſtitutus a patre: vt not. Bal.in.l.ex facto.col.fi.ver.vltimo quero.ꝭ.de vulga.⁊ pupil.⁊ in ſimili not.Sali.in.l.vxor.col.ij C.q̄ accuſa.nō poſſunt.

¶ Et iſta concluſio ſane intelligitur quando officium equaliter competit vtriqꝫ. Secus ſi principaliter illud officium fundatum ſit in femina ex eo quod notabiliter tradit Rota in deciſione.cccccxq.fuit dubitatum in nouis: vbi concludit ꝙ ſi maritus ratione dotis preſentauit vnum: ⁊ ipſa vxor que dedit ius patronatus in dotem cum alijs bonis preſentauit alium prefertur preſentatus ab vxore.

51 ¶ † Uigeſimoſeptimo prefertur maſculus in depoſito.l.fina.ff.de fide inſtrumen.

52 ¶ † Uigeſimooctauo mulier eſt deterioris conditionis: quia tenetur lugere maritum.l.j.⁊.ij.C.de ſecun.nupt. Secus eſt in viro.l.vxores. ff.de his qui no.infa.

53 ¶ † Uigeſimonono femina nō habet filios in poteſtate.§.ceteri.inſti. de here.quali.⁊ diffe.⁊ inſti.de adop.§.femine.

54 ¶ † Trigeſimo ꝑpter hoc nō poteſt mulier pupillum a ſubſtituere[a].l.ij.in princi.ff.de vulg.⁊ pupil.ſi mater. vbi glo.fi.de vulga.

55 ¶ † Trigeſimoprio nō pōt mulier dare tutorē filio.§. permiſſum.inſti.de tute.l.pater.in p̄n.ff.de teſt.tutel.

56 ¶ † Trigeſimoſcđo non pōt mulier adoptare niſi impetret a principe.§.femine.inſti. de adopt.l.ſi ſuſpecta.§.finali.ꝭ.de inofficio.teſta.et in.l.mulierem.C.de adopt. Et iſtud etiam hodie procedit vt tradit Angel.

a ¶ Subſtituere. Adde Calde.cōſil. ſ.ſub tit.de teſta.

are.in.§.ſed hodie.inſti.de adoptio.

57 ¶ † Trigeſimotertio mulier nō poteſt legitimare ſecūdū Bal.in.l.mulierē.in fi.C.de adop.Et not.Ang.are. in.d.§.femine.inſti.de adop.

58 ¶ † Trigeſimoquarto nō poteſt mulier poſthumum[a] heredem inſtituere.l.placet.vbi Soc.poſt Cuma.ff.de lib.⁊ poſthu.

a ¶ Poſthumū.intellige ꝙ femina pōt oēm poſthumū heredem inſtituere: ſꝫ poſthumum ſuum.ſ.gñatiōe bñ pōt. ita Jaſo.ibi in ſi.j.col.et ſoci.in.j.col. ver.ex qbus concludo. Hiero.chu.

59 ¶ † Trigeſimoquinto in teſtamentis mulierum non datur contratabulas.l.illud.§.ad teſtamēta.ff.de contratab.

60 ¶ † Trigeſimoſexto mulier viro ſubiecta eſt.c.mulierē.xxxiij.q.v.Et debet ſtari in obſequio viri.l.ſicut.de oper.libe.Et eſt naturalis ordo vt viris ſeruiant femine.in capitulo ordo.xxx.queſtio.vij.

61 ¶ † Et ideo maritus corrigere ⁊ leuiter vxorē caſtigare poteſt.l.cōſenſu.§.j.C.de rep.⁊ auſ.ibi poſita.⁊ per glo.in.c.quēadmodum.in glo.fi.de iureiuran.que voluit ꝙ etiam eam in vinculis tenere poſſit.

¶ Et hoc verū eſt ī vxore clerici:vt eſt tex.in.c.placuit. xxxiij.c.ij.Secus eſt ī vxore laici:q2 iure cāctū nō reperitur ſecundū glo.in.d.c.placuit.in verbo poteſtatem.

62 ¶ † Trigeſimoſeptimo ius vindicte nō cōpetit feminis:vt per glo.in.c.j.§.hoc aūt notādū.in ti.de his qui feu.dare poſſunt in glo.magna in fi.q̄ dicit ꝙ femina nō recipit cōpoſitionē patris occiſi:ſed tātū maſculus et no.Ang.in.l.pro herede.§.fi.ff.de acqui.her.⁊.l.iij.§.catho.de verb.obli.⁊ in conſil.lxvij.ex themate.⁊ Bal. in.l.cum inter veteres.C.de fideicō.liber.vbi inquit ꝙ ſi ſunt duo heredes maſculus ⁊ femina ſufficit habere pacē ab herede maſculo.

¶ Gloſſa tamē preallegata reprehenditur per Bal.in d.§.hoc autē notādū.q2 procedit de iure lombardorū ⁊ nō iure romanorum.Concluſio eſt ꝙ vindicta extra iudicialis non competit mulieribus:ſecus eſt in iudiciali:vt not.Ange.diſtingit in cōſ.lxxxix.viſo ⁊ facto ⁊ ſtatutis.

63 ¶ † Trigeſimooctauo in muliere maior honeſtas requiritur:vt per glo.no.in.l.palam.§.que in adulterio. ff.de ritu nuptia.

64 ¶ † Trigeſimonono femina repellitur a ſucceſſione feudi[b].c.j.§.hoc autem notandum.in tit.qui feu.da. poſ.in.c.j.de.§.ad filias.de ſucceſ.feud.in.c.vnico.an mutus.⁊ in.c.j.de alie.feu.pater.

b ¶ Feudi. Uide omnino dñm pceptorem meū Frā.curtiū in ſuo tractatu feu.in.iij.parte in.j.q. vbi ponit regulam cum ſuis fal.⁊ circa id qđ hic dicit do.Philip.et maſculi.⁊c.vide eūdem domi. Frāc.vbi.ſ. verſ.xvij. ad declarationē ⁊c.l.arb. c.ſignauit.de reſcrip.col.ij. Hie.chu.

¶ Et etiā ſi expreſſe dictum ſit pro ſe ⁊ deſcēdentibus maſculis ⁊ feminis.Maſculi tamen preferuntur.ca.j. §.quid etiā.in tit.epiſcopo.vel Abb.de cuius intelle-

ctu notabiliter ſcribit Alexander in conſilio.ix.ponderatis his li.v.
& in conſi.xxix.quoniam abunde.colum.penul.lib.j. Et dixi in conſilio
cxxxix.circa fi.& in conſi.cxciij.colum.iij.
¶ Et predicta concluſio procedit quando conceſſio eſt facta in feudū:
ſecus ſi per viam donationis: quia tunc femina admittitur: vt no-
tabiliter Ange.tradit in conſi.cxlij.ſuper puncto in fi.& Cardi.in con-
ſilio.lxiij.ꝙ domina mera cum ſimilibus.vt dixi in cōſi.xxxij.
¶ Et etiam in pluribus caſibus in feudo femina admittitur vt colli-
git Ro.in notabili ſuo.clxxx.hodie femina.et in conſilio.ccclxvij.circa
primum.et Iaco.de ſancto Georgio in tractatu de feudis.in verbo et
feminis.& Cor.peruſi.in conſilio.xvj.aperta fronte.lib.j.cū ſimilibus.
¶ Sed ſtante iuramento fidelitatis femina ſemper excluditur niſi
de illa ſpecialiter exprimatur: vt Alexand.concludit in dicto conſilio
ix.ponderatis his.colū.iij.ver.preterea.lib.v.& dixi in.d.conſilio.cxciij.
&.cxxxix.
¶ Et predictos caſus fere omnes poſuit Specu.in tit.de procura.§.
j.licet non cum tanto apparatu.
65 ¶ †Et non ſolum femine: vt ſupra dictum eſt: ſed etiam deſcendentes
ex feminis ſunt deterioris conditionis ꝗ ex maſculis deſcendentes.
Nam priuilegium datum alicui circa immunitatem et generi poſte-
riſqꝫ ſuis ad eos qui nati ſunt ex feminis non pertinet: vt eſt tex.no-
tabi.in.l.j.§.fi.ff.de iur.immuni.Et hoc ꝓcedit in priuilegio prout ille
tex.loquitur.Secus eſt in beneficio conceſſo a principe: quia ille tex.
non haberet locum.vt tradit Imol.in.l.ſi ita ſcriptum.de lega.ij.et ſe-
quitur Alexā.in.l.quia perſonale.ff.ſolu.matri.et idem Alex.in conſi.
clx.viſo themate.lib.ij.Et idem Ioā.de imol.in conſi.lxij.poſt exhibi-
tum,vbi dicit illū tex.in.l.j.procedere in quolibet priuilegio cōtra ius
commune.Et idem Anto.de but.in conſi.ix.viſo puncto.
66 ¶ †Et ratio predicte concluſionis videtur: quia beneficium princi-
pis late interpretari debet.l.fi.§.de conſti.princi.
¶ Priuilegiū vero cōtra ius cōmune ſtricte interpretatur vt no. Bar.
in.l.circa fi.C.de iur.& fac.igno.& in.d.l.fi.in principio de conſti.princ.
¶ Iſte tamen intellectus qui cōiter approbatur ꝙ tex.in.d.l.j.reſtrin-
67 gatur ꝙ loquitur in priuilegio non procedit ſine dubio† quia de pro-
prietate verborum deſcendentes ex feminis dicuntur eſſe de genere
et de poſteritate; vt.j.dicam.Ergo in priuilegio comprehendi debent,
68 †q2 non ſolum in priuilegio: ſed etiam in diſpenſatione et in materia
odioſa fiat lata interpretatio quatenus verborū proprietas videatur
requirere.Et de diſpēſatiōe no.Cal.in conſi.j.de conſan.et affini.et in
materia penali eſt tex.in.l.cum lege.ff.de teſta.& Areti.ibi ad hoc not.
illum tex.
¶ Unde ſecundo ille text.in dicta.l.j.de iur.immu.habet alium in-
tellectum: videlicet ꝙ ſolum habeat locum in priuilegio immunita-
tis: prout loquitur quod quoddam priuilegium eſt contra vtilitatem
publicam. Secus eſſet in alio priuilegio: quia etiam deſcendentes
ex feminis comprehenderentur: vt dicit Paulus de caſtro in.l.mari-

tum.ff.ſoluto matri.gloſ.in dicta.l.ſi ita ſcriptum.et ſequitur Alexan.
in.d.l.quia perſonale.Nam etiam beneficium principis quod de ſui
natura late interpretatur:tamen reſtringitur quando vtilitati publi=
ce derogaret:vt no.Ange.in.l.fine.col.iij.de conſti.prin.facit tex.in.l.
ſi quis.C.de ope.pub.& no.Bal.in.l.ij.C.an ſer.ex ſuo facto.

¶Sed contra iſtum ſm intellectum de priuilegio immunitatis vide tex.
69 in.l.j.C.de impo.lucra.deſcrip.libro.x.† vbi priuilegium immunita=
tis datum poſteris etiam competit filie nepti et ex feminis deſcen=
dentibus.Andreas ſicu.in.l.cum acutiſſimi.in.xiij.char.verſi.et pon=
dera.C.de fideicom.opponit de illo tex.et reſpondet quod loquitur in ma
teria fauorabili & plus non dicit.

¶Sed iſta reſponſio non ſatiſfacit:quia etiam in.l.j.ff.de iur.immu=
nita.materia fauorabilis videtur reſpectu eius cui priuilegium con=
ceditur etſi reputetur odioſa:quia ſit contra publicam vtilitatem:
vt docto.dicunt declarando illum tex.eadem ratione odioſa materia
videtur etiam in caſu dicte.l.j.de impo.lucra.deſcript.quia etiam ibi
iuri publico derogatur . Niſi dicamus quod text.in dicta.l.j.de.iure im=
mu.loquitur de immunitate generali que magis nocet reipublice
et tollit legem communem.Secus videtur in illa immunitate parti=
culari de qua loquitur tex.in.d.l.j.de impo.lucra. deſcript.quia loqui=
tur illa.l.ſpecialiter de curialibus et cauſis lucratiuis:et ibi priuile=
gium immunitatis tollit illam.l.ſpecialem:quo caſu late debet inter=
pretari:quia ad ius commune reuertitur:vt nota. in.c.olim.vbi Abb.
ſecundum vnum intellectum de verbo.ſig.et facit glo.in.c.ſtatutum.
§.numerandum.de preben.in.vj.

¶Tertio reperio ad illum textum.in.d.l.j.ff.de iure immuni.alium
intellectum quod ibi conceſſio facta fuit alicui pro ſe et poſteris:quo ca=
ſu poſteritas ad nomen familie refertur.l.vacatio.ff.de mune.& hono.
familia autem conſiſtit in his qui per ſexum maſculinum tantum proce=
dunt.l.famili§.fi.ff.de verbo.ſigni.ita.Alexan.dicit in conſilio clx.vi=
ſo themate.libro.ij.ſupra allega.Et hoc allegat Cy.d.l.fi.de conſtitu.
princ.in.iiij.queſtione.

¶Sed aduertendum eſt:quia iſta declaratio ad tex.in.d.l.j.de iure im=
muni.non ſatiſfacit:quia ille tex.non ſolum dicit de poſteris:ſed etiam de gene
ibi:generi poſteriſque date:quo caſu appellatione generis etiam femine inclu=
duntur:vt no.Anto.de but.in.c.nouit.in.iiij.nota.per illum tex.de iudi.
et latius.j.dicam.Preterea etiam ſub nomine poſterorum femine et deſcendentes
ex eis comprehenduntur.vt concludit precipue Anto.de but.in conſi.ix.viſo
70 puncto.in.j.dubio.ſ.allegato † vbi dicit quod verbum poſteritas includit
omnes deſcendentes.et ibi allegat tex.in.l.quod his verbis.§.fina.de legatis
iij.vbi appellatione poſterorum veniunt liberi:& appellatione liberorum ve
niunt omnes vtriuſque ſexus & etiam ex femineo ſexu deſcendentes.allegat
etiam Anto.de but.in dicto conſilio.tex.in.c.quibuſdam.de peni,

¶Et vlterius facit tex.in.l.cum acutiſſimi.C.de fideicom.in.l.genera=
liter.in princi.C.de inſtitu.et ſubſti.in.l.vel que pater.in ver.exhere=
datus.et in.l.ſi venditor.ff.de relig.et in.l.j.in prin.C.de lucra.deſcrip.

lib.x.cũ ſimilibus:vt tradit Andr.ſicu.in.d.l.cuʒ acutiſſimi.char.xliij. col.iiij.C.de fideicom.

71 ¶Et bene facit tex.in.l.immunitates.ff.de iure immuni.vbi dr ꝙ immunitates generaliter tribute vt ad poſteros tranſmittantur durant ſuccedentibus in perpetuũ. Ergo etiam videtur competere feminis ⁊ earũ deſcendentibus:q2 illis equaliter ſucceſſio tribuitur.Et hoc de ꝓprietate verboꝝ niſi lex vlterius procederet.ꝓut in caſu.d.l.j.§.fi.ff.de iure immu.Eodẽ modo in nomine familie dicendum eſt:naʒ loquãdoq3 familia ſpecialiter pro agnatiõe intelligitur.d.l.familie.§.fi.Tamẽ de proprietate ibi etiã deſcendẽtes ex feminis includunt.l.fi.C.de verbo.ſignifi.vbi Oldra.Bal.⁊ Pau.de caſt.per illum textum hoc dicũt.⁊ facit tex.in.l.pronunciatio.§.familie.ff.de verbo.ſigni.⁊ no.Bart.in.l.cũ ita.§.in fideicommiſſo.de lega.ij.

72 ¶Eodẽ modo dicendũ eſt de genere.nam quandoq3 ꝓ agnatione accipitur vt per gl.in.l.j.ff.de proba.Et hoc modo intelligitur quod no. Ang.auẽ.de inceſt.nup.in prin.ad finẽ dũ inquit per gloſſ.ibi illos eſſe de genere qui cõſanguinei ſunt.Et ideo frater dicit eſſe de genere.l.cũ qui.ff.de interdic.⁊ relega.⁊ no.Bal.l.c.ſi pater.ð teſta.l.vj.dicẽs ꝙ appellatione generis veniũt tm̃ deſcẽdentes per lineã maſculinã.⁊ Bal. refert Peruſ.in.d.c.ſi pater.in.xiiij.char.in.xiij.q.⁊ And.ſicu.i ꝯſi.lvij. in.ij.lib.Jo.de pla.in.l.vacãtia.C.de bo.vac.lib.x.

¶Regulariter tñ ⁊ generaliter ſub appellatione generis oẽs vtriuſq3 ſexus cõprehẽdũtur:vt no.Bal.in.l.j.ff.de ꝓba.vbi inquit ꝙ de genere meo dicunt etiã qui ſunt cognati.allegat bonũ tex.⁊ glo.ibi in.§.oportet aũt.in auẽ.de manda.prin.vbi dicit ꝙ puniri dʒ qui deliquit ⁊ bona permitti debẽt generi ſuo ꝙ.ll.diſponũt.Et idẽ dicit Anto.de but.l.d. c.nouit per illũ tex.in.iiij.notabili.lʒ And.ſicu.conet reſpõdere ad illũ tex.in.d.conſi.lvij.circa finem.

¶Et idẽ probat ⁊ tenet Pau.de ca.in.l.j.C.de ꝯdi.inſer.col.j.C.de ꝯdi. inſer.col.j.in ver.itẽ queritur.⁊ dicit ꝙ iſta eſt veritas ꝙ deſcendentes ex feminis dicunt eſſe de genere.⁊ dicit ſe ita cõſuluiſſe:⁊ ſic repetit in cõſi.cccxiij.ſupraſcriptꝰ dñs cõſultor.in nouis.vbi etiã ad hoc allegat. Spe.in ti.de loca.ver.nũc aliqua.ver.clv.⁊ inducit tex.in.c.ſtatutũ.el. j.in prin.de here.in.vj.Et idem concludit Jo.de imol.reſpondendo ad ea que in cõtrariũ adduci poſſunt in cõſi.lxij.poſt exhibitũ conſilium.⁊ idem Maria.in cõſi.xxv.do.Frã.in.j.dubio.Et nouiſſime do.pe.Phil. de cor.in conſi.cexxiij.l hac cõſultatione.li.iiij.vbi inducit tex.in.c.j.de ſchiſma.in.vj.⁊ idẽ Luc.de pena.in.l.fi.col.pe.C.de loca ꝓdi.ciui.li.xj. Et iſta addẽda ſunt ad ea q̄ tradit Bal.⁊ Moder.i.l.ij.C.ð iure ẽphy.

73 ¶†Similiter deſcẽdẽtes ex femina nobili ſunt deterioris ꝯditiõis:q2 non dicuntur eſſe nobiles.q2 nobilitas nõ dicit a matre:vt no.Bal.per illum tex.in.l.liberos.in fi.ff.de ſena.Et idem no.Bald.ponẽdo rationẽ in fi.l.ver.ſʒ hic q̃ro.C.de ſer.fugi.⁊ tradit Pe.de ancha.in cõſi.ccclxxxix.viſis dilegenter iuribus.Et ideo non poteſt quis portare arma matris:q2 tale ius deferendi arma non competit cognatis:vt no.Bar. in trac.de inſig.⁊ argu.in verſi.quero qualiter vbi allegat textum in.l.

74 ius famililiarum.C.de relig.Et ad hoc facit ꝙ deſcẽdentes ex femina nõ ſunt de familia eius.quia qui naſcuntur patris non matris familiam ſequũtur.l.familie.§.fi.ff.de ver.ſigni.⁊ in tantũ procedit quod dictũ eſt vt nobilitas ex perſona matris non cõſideretur: qđ ſtatutum ⁊ conſuetudo in contrarium nõ valet.vt no. Bal.per illum tex.in fi.in.l.exemplo.C.de decu.lib.x. In quo dicto aduertendum eſt ꝙ ſtatutum vel conſuetudo inferioris nõ valeret.quia ibi in dicta.l.exemplo. derogatur conſuetudini.ideo conſuetudo cõtraria nõ valet ſicut etiã dicitur in auten.nauigia.C.de furtis. in aut.omnes peregrini.C.communia de ſucceſ.

a ¶ Melioris. Adde Specu.ti.de p.ver.⁊ ecõtra.l.iij.col. vbi ponit .xi.caſus in quib⁹ femine ſunt melioris conditionis ꝗ̄ maſcu. Hiero. Chucha.

¶ Sed ab ipſo imperatore vel principe vel populo q̄ ſuperiorem non recognoſceret bene videtur quod ſtatutum fieri poſſet vel conſuetudo induci: quia ꝙ nobilitas ſit a patre: hoc a iure ciuili inductũ eſt ſicut ius agnationis quod tolli ⁊ mutari poteſt.§.fi.inſti.de leg. agna.tute.vnde in totum nobilitas a ſtatuto induci poteſt.vt no.Bar.in.l.i.in fina.char.in ver.iij.ex predictis.⁊ in verſi.iiij.infertur.C.de digni.lib.xij.⁊ Pan. de caſt.in conſi.cxxvi.dubitatũ.i.in.iij.dubio in nouis.

b ¶ Creſcit. Quare citi⁹ pubeſcit mulier ꝗ̄ maſculus? vide Barto.in.l.ij.C.de his qui veniam impetra. Hiero. Chucha.

75 ¶ † E contra vero in pluribus caſibus melioris[a] conditionis ſunt femine ꝗ̄ maſculi.

76 ¶ † Primo mulier citius poteſt facere teſtamentũ.l. qua etate.ff.de teſta.

¶ Secundo prius matrimonium contrahit.inſtitu.de nup.in prin.qꝛ ꝓpt⁹ efficitur pubes.inſti.qui.mo.tute. fini.in prin.

77 ¶ † Tertio mulier citius veniã etatis impetrare poteſt.videlicet in.xviij.anno.⁊ maſculi tantum in.xx.l. ij.C.de his qui ven.eta.impe.Et ratio predictorum videtur ſm Bal.in.d.l.ij.quia naturaliter citius creſcit[b] quod citius finitur.

78 ¶ † Quarto mulier nõ poteſt carcerari[c].l.i.C.de offi. diuer.offi.aut.nouo iure.C.de cuſto.reo.Et hoc habet locum in honeſtis mulierib⁹: ſecus eſt in meretrice q̄ capi ⁊ carcerari poteſt.vt not.Ang.poſt Pet.in.l.quoniam.C.de cuſto.reo.Et idem nota.Bald.in.l.cõſentaneũ.col.fi.C.quomodo ⁊ qñ iudex.alle.tex.in argumẽ. in.§.fi.in aut.de teſti.⁊ ea que parit.

¶ Et hoc verum eſt niſi eſſet in matrimonio: quia propter honorem matrimonij licet inhoneſte viuat nõ poteſt carcerari.vt no.voluit Ioan.an.in titu.de iniur. in prin.in addi.Spe.ar.l.ſi vxor.in.§.diuus.ff.de adul. no.Ro.in.l.ſi vero.§.de viro.in ſecunda fallen.ff.ſolu. matri.Alex.in.l.plerique.ff.de in ius vocan.

c ¶ Carcerari. Vide Ja.l.iij.C.de iure emphy.et in.l.i.de oc.et per maxime Phili.fran. in.c.mulieres.de iudi. libro.vi.in prin.Iaſ.in.l. plerique.et in l.neque impuberes.de in ius vocan.Barba.l.c.lator. de pign.col. i.Soci. in trac.fallẽ.in regula.ccxx. x.l.ij.fallẽ.

a ¶ Cōparere. Dic q̄ regulariter non tenet̄ cōparere niſi in caſibus a iu re expreſſis. ita ancha. p textū ibi in. c. mulieres. de iudi. li. vj. in. ſ. nota bili. ⁊ Pau. de ca. l. ij. ff. ſi quis cautio. §. ſi non ꝑpter. ij. col. ⁊ ibi Alexā. ⁊ Bal. l. fi. C. de procura. Hiero. Chucha.

b ¶ Pregnans. Mulier pregnans eſt maioris preciū quam nō pregnās. Albe. l. ſi q̄d ſ. col. de leg. ij. ⁊ an poſſit citari poſt partuz. vide eundē. l. non exigimus. §. ſi q̄s. ſ. col. ſi q̄s cau. Itez pōt exami nari lite nō conteſtata. Feli. ca. q̄ſi frequenter ⁊ vt lite non conteſt. vij. colū. ⁊ poſt partum re tinet eadem priuilegia ⁊ ita Alexan. d. l. non exi gimus. ⁊ nō tenet̄ in iu dicio cōpa rere. pau. de caſt. l. ij. §. ſi non ꝑpter. ſi quis cau. ij. col. itē nō cōgit̄ ad te ſtimonium ⁊ Alexand. l. imperator. de ſta. ho minum. itez non poteſt torqueri: vt hic. de quo late p Hippoly. de marſilijs in. l. ſ. in principio in. v. colū. verſic. nonō requiritur ⁊ in. l. edictum. in. iij. colum. ff. de queſtio. Hiero. Chucha.

79 ¶ † Secūdo fallit in muliere obligata pro adminiſtra tione tutele: vt no. Bar. in aut. matri ⁊ auie. C. q̄ñ mul. tuto offi. ⁊ in. l. ſi quis ſub conditione. ff. de teſt. tute.

80 ¶ † Tertio fallit q̄ñ recuſat redire ad virū: quia capi pōt ⁊ extrahi de domo: vt ad virū ducat̄. vt notabiliter tradit Abb. poſt Card. in. c. literas. col. fi. de reſti. ſpol.

81 ¶ † Quinto mulier non cōgitur comparere[a] pſonali

a ter ſaltem non ex omnibus cauſis ex quibus maſcul⁹ compellitur vt no. Bal. in. l. fi. C. de procura. in ver. vlti mo quero hic.

82 ¶ † Sexto ſtatutum q̄ nullus de magnatibus intret palatium non intelligitur in muliere. vt not. Bal. in. l. in multis. ff. de ſtatu homi.

¶ Septimo mulier in diuiſione que fieri debet habet electionem. vt not. Bar. in. l. ſ. per illū tex. C. de his qui ſe defe. lib. x. quod dictum videtur procedere ſpeciali ter in illo caſu: vt ſentit Bar. ibi ⁊ Joan. de platea. qui dicit quod mulier in illo caſu habet duo priuilegia.

83 ¶ Octauo † ſtatutum quod loquitur de bannito nō ha bet locum in femina: quia ratio ſtatuti non videtur ꝓ cedere in femina. tradit Angel. in conſilio. lxvij. primū eſt. colum. ſ.

84 ¶ Nono † ſi legatum factum ſit monaſterio in dubio de monaſterio feminarum ⁊ monialium intelligitur. quia locus magis pius reputat̄: vt no. Bald. in. d. l. in multis. in fi. de ſta. homi. alle. Cy. in. l. cum multe. C. de dona. ante nup. in vltim. queſti. vbi de hoc idem Bal. ⁊ Ange. ſequuntur.

85 ¶ Decimo † in crimine leſe maieſtatis filie femine ſūt melioris conditionis: vt in. l. quiſq̄s. C. ad leg. iul. ma ie. fa. tex. in. c. quicūq̄. de pe. in. vj. Et ī ſimili ſi filij bā nitorū expellūtur de ciuitate non intelligitur de filia bus: vt no. Bal. in. l. quicūq̄. C. de ſerui. fugi.

86 ¶ Undecimo † ſi mulier pregnans[b] ſi habet prerogati

b uam: vt habetur in. l. pregnantis. C. de penis quia pe na differt̄ ⁊ torqueri non poteſt. de quo Bar. ibi ⁊ Bal. in. l. imperator. ff. de ſtatu. homi. ⁊ idem Bal. in. l. inter

a ¶ Dotis. Cui⁹ priuilegia vide late ibi per doc.⁊ per Bald.nouel.in ſuo tracta.de dote.vbi ponit de priuilegijs cōpetētibus cōſtāte matrimo.⁊ etiam ſoluto.

b ¶ Decimooctauo.adde tn̄ ꝙ mulier q̄ eſt nupta ſi habeat rē cū clerico efficit̄ de foro eccleſiaſtico.ita Feli.c.cū ſit.de fo.cōpe.col.vij.idē etiā de laico habenti rē cū moniali: ſȝ Maria.Soci.quem refert ibi Feli. Hierony. Chucha.

c ¶ Filie nupte. Hāc opi. tenent Bar. Ange. a Platea. d.l. quoties. Feli.c. nouit.j. col.de indi. Barba.c. ꝑ poſuiſti. de fo. compet. fi.col. Corſ. ſing.in ver. priuilegiū. Jaſon.⁊ Roma.in.l. cuȝ quedaȝ. hic alleg.et Roman⁹.l.j. in princip. ad ſille. Barto. bar. in ſuo reperto.in verſic. b poſteri.Curtius in addi. ad Alexand. in. d. c l.cum quedam.⁊ hec eſt communis opi.tamen contrariam opi.tenet Alexand.in.d.l.cum quedam.et dominus Philippus hic circa quod primo eſt videndum an text.in.d.l.quoties.probet id ad quod alleg.per Barto.et docto.et

positas in fi.C.de tranſac.⁊ Jo.de ana.in.c.j.col.ij.de his qui fi.occi.

87 ¶ Duodecimo † eſt melioris cōditionis femina q̄ꝛ ꝓ excōicatione non cogitur Romā petere.c.mulieres.de ſenten.excommunica.

88 ¶ Decimotertio † q̄ꝛ mulier pro minori metu excuſatur ꝙ̄ maſculus:ſm glo.in.c.cum locum.de ſponſa.de cuius intellectu videndum eſt quod dixi in.c.fi.de ap.⁊ in.c.cauſam matrimonij.de offi.deleg.

89 ¶ Decimo quarto † eſt melioris conditionis reſpectu dotis[a] que eſt valde priuilegiata.l.j. ff.ſoluto matrimonio.l.aſſiduis.C.qui poti.et in.§.fuerat.inſtitu.de actionibus.

90 ¶ † Decimoquinto in muneribus corporalib⁹.l.iij.§.corporalia.ff.de mune.⁊ hono.Et ideo ſtatutum de capiendo malefactorem non intelligitur in mulieribus.vt not.Joan.de pla.in.l.patrimonium.C.de mune.patrimo.lib.x.

91 ¶ † Decimoſexto propter fragilitatem ſexus mulieri magis ſuccurritur ꝙ̄ maſculo: quia mulier plerunq̄ cōtra propria commoda laborat.l.iij.C.de nuptijs.Et ideo in muliere facilius iuris ignorantia preſumitur.vt no.Bartolus in.l.fina.C.de iuris et facti ignoran.Et facit quod not.Baldus in rubrica.C.de rerum permutatione.circa finem vbi dicit ꝙ in muliere ⁊ ruſtico preſumitur ſimplicitas non obſtante iuramento:q̄ꝛ iuramentum captioſum eſt.Et facit quod.ſ.dictū fuit de velleiana ⁊ fragilitate mulieris.

¶ Decimoſeptimo in caſu.l.ſicut patronus.ff.de operibus lib.

¶ Decimooctauo[b] in caſu.l.iij.§.ſi filiofamilias.ff.cōmo.⁊ de his no.Spe.in titu.de procu.in §.j.

92 ¶ Et ad ſupradicta notādum eſt † ꝙ priuilegium datum alicui pro ſe ⁊ filijs maſculis ⁊ feminis nō competit filie nupte[c] Ad hoc allegatur dictum Bartoli.in.l.

an Bar. dicat id ad qđ allegat. quo ad primū dico q tex. in. d. l. quoties ꝓbat opinionē Bar. ⁊ doc. duobus modis. p̄mo in verbo liberi. vbi dicit q ſi liberi alteri⁹ iudicis iuriſdictioni ſe ſubmiſerūt qđ perdunt dictum priuilegium: ergo patet q iam filii ꝗ femine mutando forū perdunt priuilegium. Secundo inquantum dicit matresve eorum in viduitate ⁊c. vult q matres ⁊ ſic aſcendentes per lineam femininam quibus competit priuilegium ex ꝑſona filiorū quod gaudeant dicto priuilegio. ſi ꝑmanſerint in viduitate alias ſecus: ergo videtur quod contrahendo matrimonium perdant priuilegium. et ſic idem videtur in filia nupta: et hoc modo ꝓbat id ad qđ Bar. allegat quicquid dicat Philip. Corſ. in dicto ſuo conſilio. clxxvii. in fi. col. iiii. volu. de quo vide Barba. qui tenet hanc opi. et dicit ſe ita cōſuluiſſe in clementi. i. de elec. col. xviii. verſic. ego vidi dubitari. Hieronymus Chucalon.

quoties. C. de priuile. ſcho. li. xii. vbi Ang. ⁊ Jo. de pla. ſequuntur.

¶ Sed Maria. Soci. in conſilio incipien. reuerendus dñs de Rauella. prout Moder. referūt in. c. nouit. col. i. de iud. reprobat illud dictum: q2 mulier nupta retinet ſtı̄ originē ꝯ familiā patris: vt no. Bar. in. l. fi. §. pen. ff. ad munici. Et cōtra Bar. etiā tenet Alerā. in. l. cū quedā puella. col. fi. ff. de iuriſ. om. iudi. Et late id cōcludit Cor. puruſi in cōſi. clxxvii. circa quod eſt primo videndū. col. fi. lib. iii. ¶ Sed nō eſt laborandū: quia Bar. in d. l. quoties. non dicit illud ad qđ allegatur. Et veriſſima cōcluſio videtur q filia nupta: gaudeat priuilegio dato patri ſuo ⁊ filiabus: q2 licet mulier nupta ſit remanet tamē in poteſtate patris. vt no. per glo. inſti. ad tertul. §. i. in verſi. parentes. ⁊ not. Bal. in. l. ſi vxorē. in prin. C. de cōdi. inſe. Et retinet originē ⁊ familiā patris. vt no. Bar. in. d. l. fi. §. penul. ad munici. ⁊ Bal. in d. l. cū quedā puella. Et ideo bona prohibita alienari extra familiā nō prohibētur alienari in filiā nuptā. vt Alerā. cōcludit in cōſi. lvi. conſideratis verbis. col. pe. lib. i. ⁊ late hoc tredit Soci. in cōſil. cclxxvii. preſens cōſultatio col. ix. Et cū predictis etiā concordat Alex. in cōſi. xx. viſo proceſſu. in fi. lib. ii. in cōſi. ci. ex inſpectione. in prin. lib. ii.

¶ Extra caſus. ſ. notatos in quibus expreſſe inter maſculos ⁊ feminas differētia conſtituitur a pari procedūt regulariter maſculus ⁊ femina: q̄ cū inter eos differentiā inducāt nature accuſatores exiſtūt vt dr. in. l. maximū vitiū. C. de lib. prete. ⁊ in. l. lege. xii. tabularū. C. de legi. here. ⁊ in §. noſtra cōſtitutio. inſti. de exhe. li. ibi inter maſculos ⁊ feminas nihil intereſſe exiſtimās. ⁊ l aut. defuncto. C. ad tertul. ibi excluſa pſ̄ns olm̄ differētia ſex⁹. ⁊ l aut. i ſucceſſione. C. de ſuis ⁊ legi. ibi nō diſtiguēdo ſex⁹. Ad idē tex. l. §. cōſiderem⁹ l fi. in ꝟ. non aūt. l aut. de triē. ⁊ ſemiſ. ibi nō aūt diſtinguem⁹ de filiis ſiue maſculi ſiue feminine ſint. Ad idē. tex. in. l. mulier. an maſcul⁹. ff. ad trebel. in. l. pe. C. q̄ bo. cede. poſ.

a ¶ In iure. Adde Jaso. l. ſi quis maior. C. de tranſac. & Spe. tit. de pro- cu. verſi. porro. col. iiij. vbi ponit plures caſus in quibus maſculus & femi na ad impa- ria nō indi- cantur Hie- rony. Chu.

b ¶ Bald. Adde eundē in. l. ne paſ- ſim. C. de in. & fac. ig. vbi dicit / q mu lieres ligan tur ſtatutis niſi expreſſe reperiantur excepte. Hie rony. Chu.

c ¶ Maſcu- linum. Hāc regulam po nit Soci. in ſuo trac. fal- len. in regu. cclv. fo. xxx- ix. vbi ponit ix. limita. & vide late Ja. in. l. ſi qs id quod de iu- riſdi. om. iu. qui loquitur quaſi. l. oib⁹ caſibus qb⁹ hic dñs Phi lip. decius. Cardi. i cle- mē. j. d elec. & i cle. j. d ſe- pultu. Hie- rony. Chu.

vbi vtriuſq ſex⁹. & in. l. quoties. §. imperator. ff. de polli ci. ibi: nō tm̄ maſculos ſz etiā feminas. & l. l. j. §. & gene- raliter. ff. de lega. preſt. ibi. ſed nec perſonas pſecut⁹ eſt vtrū ex virili ſexu an ex feminino deſcēdūt. & in. l. ij. §. j. ff. vnde legi. ibi: nō tatū maſculo:ū: ſed etiā femina rū & in. l. oēs oio. C. de agrico. & cenſi. lib. xj. ibi ſine nul lo ſexu diſcrimine. & in. l. vel que pater §. liberis. ff. de religio. ibi: liberis vtriuſq ſex⁹. & facit text. in. c. j. in fi. de vi. & hone. cleri. vbi feminis ſicut maſculis laicis in greſſus eccleſie ad orādū pariter cōceditur Et mulier in cōtractib⁹ principalibus maſculo equi parat: vt no. Bal. per illū tex. in. l. & ſi a muliere. C. de inſti.

93 ¶ † Et ſi mulier nullā habet prerogatiuam vltra maſ- a culū niſi quateu⁹ expreſſum in iure [a] reperit. l. fi. vbi Bal. C. de iur. & fac. igno. vnde quod diſponit in mona chis etiam habet locum in monialib⁹ in his que ſunt eis proportionabilia vt no. Ab. in. c. fi. per illum tex. in vltimo notabili. de ſtatu reg. de quo. no. Card. in. cle. j. in. v. q. de regula.

94 ¶ † Et eodē modo ſtatutū quod imponit penā in ali quo caſu etiā habet locū in femina: vt no. Bar. in. l. in ra. in fi. ff. de leg. vbi loquit in ſtatuto penali q ds non vadat de nocte ſine lumine. Nā etiā cōprehendit mu- lierē. & idem no. Bart. in. l. j. in fi. ff. de pecu. poſt Cy. in b l. j. in antepe. q. C. que ſit lon. conſue. & Bal. [b] in. l. quiſ- cūq. col. iij. C. de ſer. fugi.

¶ Et idem in ſtatuto quod imponit penā pro violētia illata cum armis vel ſine: q: etiam mulierē includit. vt no. Jmo. Ro. Pau. de caſt. & Alex. in. l. ſi cōſtante. §. fi. ff. ſolu. matri. Et facit quod no. per glo. magnā quā. Bal. et doc. ſequuntur in. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. que tenet penā illius. l. etiam habere locum in muliere. Et facit glo. in. l. j. C. de rap. vir.

¶ Aliqua iura ex ſupradictis alleg. Spec. in. d. titu. de procu. §. j.

¶ Et quia. S. priori. dicta in effectu pendēt ab illo arti culo qn maſculinū concipit femininū: hic non imperti nenter pro complemēto huius. l. applicari poteſt / & ple nius & meliori ordine q̄ hactenus ſcriptum ſit decla- rabitur.

95 ¶ † Sit ergo concluſio & regula affirmatiua q maſcu- c linum [c] cōcipit femininū q: dicit tex. in. l. qui duos. in fi. de leg. iij. q ſexus maſculinus ſe per femininum cō tinet.

tinet.ꝛ in.l.ſeruis legatis.de lega.iij.dicitur quaſi cō mune nomē vtrūq; ſexū cōtineat.ꝛ hoc ꝓcedit etiā ſ3 grāmaticos:vt dicit Pau.de caſt.i.l.quicūq;.C.de ſer. fugi. Et hoc etiā habet locū in lege diuina:vt no.Ab. g illū tex.in.c.maiores.col.ij.verſi.itē noto.de baptiſ. Et ratio huius cōcluſionis videt:quia nō debet fieri differētia inter maſculū ꝛ feminā.l.maximū vitiū.C. de libe.preteri.cum ſimi.ſ.alle.Et iſtā rationē addu cit Pe.de ancha.in cōſi.cxx.pro clariori.Et attēta hac ratione dicēdū eſt ꝙ regula ꝓcedat in materia indif= ferenti:prout tex.loquit̃ in.d.l.maximū vitiū.ꝛ ita.ſ. regula limitatur.Secus ergo videt̃ in materia diffe= renti que nō ita cōueniret feminis ſicut maſculis: q2 tūc maſculinū nō complectitur femininū:vt no.Bar. in.l.j.ff.de verbo.ſigni.ꝛ in.l.ſ.in fi.ff.de pecu.ꝛ idem dicit Bal.in.l.ſeruus.C.communia de ſucceſ.ꝛ in.l.in multis.in ver.ꝛ nota ꝙ maſculinū.ſ.de ſta.homi. Et ide3 Bald.in.l.tres fratres.in ver.ꝛ eſt argumētū.ff. de pac.ꝛ in conſi.ccj.in prouincia.col.fi.li.j.ꝛ no.Sali. in.d.l.q̄cūq;.C.de ſer.fugi.ꝛ Cuma.in ꝯſi.lxxxiiij.pre= ſuppoſito.ꝛ facit qd̄.ſ.dictū eſt in hac.l.de ſtatuto re quirente conſenſum propinquorum:quod non intelli giť de femininis:quia eſt diuerſa ratio in feminis:vt dictum fuit.Et iſta ratione ſi ſtatutū proponit agna= tos cognatis non intelligitur de feminis: vt voluit no.Joā.de anna.in ꝯſi.iiij.viſis ſtatutis.i ſcd̄o dubio. Et reperio qd̄ Bal.idē dicit i cōſi.cccclxxxiij.circa que ſtionē lib.v.Et iſta prima limitatio etiam habet locū ſi ſtatutū expreſſe dicat ꝙ maſculinum concipiat femi ninū:q2 ſtatutū intelligit̃ ſi materia adaptari poteſt: ꝛ ſit eadem ratio in feminis:vt no.Bal.i cōſi.xlvij.fa= ctū tale eſt.lib.v.Et tale ſtatutū ſm ius cōe intelligit̃ ꝛ parū operatur vt tradit Cor. peru.in cōſi.xj.Stanti bus dictis ſtatutis.lib.j.Niſi ſtatutū diceret ꝙ in o= bus caſibus maſculinum concipiat femininū:vt idē Cor.peru.ſcribit in ꝯſi.cccvj.§ ad primū col. pe.lib.j.

96 ¶ Secūdo regula procedit ex interpretatione[a] ex= tenſiua:quia de proprietate ſermonis maſculinū nō concipit femininum:vt not.Bar.in.d.l.j.de verb.ſig. per tex.in.l.pronūtiatio.in prin.ff.de verbo.ſigni.vbi dicit̃ ꝙ pronūtiatio ſermonis in ſexu maſculino ple= runq; ad vtrunq; ſexum porrigitur:ergo illud videt̃ per extentionem per illud verbū porrigitur.facit tex. in.l.ij.de libe.cau.ibi:ad iniuriam noſtram porrigit̃ Et ad hoc alle.tex.no.in.l.i adoptiuis.℣.que in filio. C.de adop.vbi expreſſe dicitur que in filio diximus hoc

a ¶ Interp tatiōe.Ad de Cardi. clemē.j.hic allega.ꝛ in l.j.de bap. ꝛ Bal.in.l. fi.C.d here. iſti. Hiero. chucha.

in filia extendimus.

¶ Et iſta limitatio ſane intelligit̃ i noīe maſculino: put eſt ſeruus equ⁹ filius. Sec⁹ eſt in termino communi: prout eſt homo. Et idē ſi dicat̃ ſi quis: q: intelligit̃ homo: ꝛ tali caſu in termino cōmuni maſculinū cōp̄rehēdit femininū de proprietate ſermonis: vt Bar. cōcludit in. d. l. j. de ver. ſig. ꝑ illū tex. vbi verbū ſi quis cōplectit̃ tā femininū ꝙ̄ maſculinū. Et hoc proprie propter illud verbū cōplectit̃. Et idez ſequitur Bal. in. l. gallus. in prin. col. fi. de li. ꝛ poſt. Card. in cle. j. in iiij. q. de elect. Domi. in. c. generali. col. iij. de elec. in. vj. Alex. in cōſi. lxj. ſuper eo. lib. j. ꝛ idem Alexan. in conſi. xxiiij. animauerſis. co. iiij. lib. ij. ꝛ idem Cuma. in cōſi. clxvj. viſa. ꝛ Benedi. capra. in conſi. lxij. Cum viſo. circa finem.

¶ Et circa p̄dictā doctrinā Bar. primo dicit Ange. in. d. l. q̄cūq;. C. de ſer. fugi. ꝙ in materia fauorabili talis differētia nō attēdit̃: q: termini ſunt communes in ſubſtantia: licet nō in probatione ſermonis. Secundo dicit Domi. in. d. c. generali. col. iij. ꝙ talis differentia non attenditur: quia iſta eſt interpretatio paſſiua que habet locum etiam in ſtatutis.

¶ Tertio dicit Bartolus in. l. j. col. fi. ff. de pecu. ꝙ licet de ꝓprietate ſermonis maſculinū conciperet femininū illa tamen eſt oratio indefinita que de proprietate ſermonis nō equipollet vniuerſali ꝛ ſequitur Areti. in cōſi. xxxix. in facto. col. ij. in ver. pro hac deciſione.

¶ Et hoc videtur eſſe intelligēdū quando p̄fertur ab homine. Sec⁹ videt̃ ſi a lege: vt no. Bar. in. l. ſi pluribus. de leg. ij.

a ¶ Quarto ꝛ vltimo cōſiderandum eſt: quia non videtur ꝙ Bar. bene dicat in ſecūdo membro. dum inquit equiparādo ſiue dicat̃ de homine ſimplicit̃: ſiue dicatur ſi quis: quia intelligitur de homine ſecundum eū. Nam hoc non videtur verum: quia licet termin⁹ homo ſit cōmunis ſi proferatur ſimpliciter: nō tamē ſic videtur ſi dicatur ſi quis homo: q: tunc terminus homo reſtrictus videtur in maſculino per illud verbū ſi quis quod eſt maſculini generis. ꝛ ita Fulgo. dicit in d. l. quicūq;.

97 ¶ Tertio regula limitat̃ vt habeat locū quādo gen⁹ maſculinū in noīe appellatiuo exprimit̃: puta fili⁹ vel ſeru⁹. Sec⁹ ſi noīe ꝓprio: vt no. Bar. in. d. l. j. de ver. ſigni. ꝑ. l. ſi q̄s ita. §. j. cū gl. in ver. filio. ff. de teſta. tute. ꝛ idem Ange. dicit i. d. l. quicūq;. Et idē eſt ſi expſſe dicat̃ de maſculo. q: tūc femina nō cōprehendit̃. vt Abbas tradit in cōſi. xxxvij. videt̃ p̄mo. l. j. ii. vbi inq̄t ꝙ termin⁹ maſcul⁹ tantū ꝯuenit viris ꝛ non ꝛ feminis. idē Anto. de bu. in cōſi. xlvj. recte deciſum eſt. ꝛ Joan. de ana. in conſi. xxij. ad probandam.

a ¶ Et idem ſi dicatur de viris: q: nō veniunt femine.

a ¶ Femine vid. late Iaſonez in l. ſi quis id. iiij. colū. de iur. om. iu. ver. x. limita. ꝛ Alex. i li. j. de ver. ſign. q̄ dicit ꝙ etiā i ſtatutis ratione vius maſculinū ꝯ virorū ꝯcipit femininū Hiero. cha.

vt no.Bar.p illuz tex.S.de legi.z Bal.in.l.ſcripturas.per illū tex.C. qui potio.in pigno.habeantur de quo.S.dictuz fuit.Et ad hoc etiaz allego bonum textum in.c.maiores.de baptiſ.ibi:tam viri ꝙ femine baptizantur.

98 ¶†Quarto limitatur niſi conſtaret de voluntate diſponētis:q: tūc maſculinuz non continet femininū:vt no.Bar.in dicta.l.ſ.de verbo. ſigni.p.l.lucius.§.queſituz.de leg.iij.ibi.niſi aliud ſenſiſſe teſtatorez probetur.Et idem dicunt Ang.z Sali.in.d.l.quicunqꝫ.

¶Et hoc clarum videtur quando apparet de voluntate:idez tamē eſt etiaz ſi hoc ex coniecturis colligatur:q: voluntas teſtatoris que apparet ex coniecturis etiaz attēditur.l.licet imperator.vbi Bar.de leg.j.l.cum auus.de cōdi.z demon.l.cū proponeretur.in fi.l.qui ſolidum.ff.de legatis.j.

¶Et exempluz poni poteſt in notabili queſtiōe quam ponit Pau. de caſt.poſt Fulg.in.l.j.co.fi.C.de ꝯdi.inſer.vbi inquit ꝙ ſi pater inſtituit filiaz in re certa z filiū vniuerſaliter inſtituit eccleſia ſubſtituta:ſi filius inſtitutus ſine filijs decederet.Naz tali caſu illa cōditio ſi liberiz intelligitur de maſculis:quia nō eſt veriſimile ꝙ teſtator voluerit neptes eſſe melioris ꝯditionis ꝙ filias proprias.argu.l.ſi viua matre.C.de bo.mater.de quo dicēduz eſt:vt tradit idem Pau.de caſt.in.cōſil.lxxvij.Caſus frequēter contingit.z in conſil.cclv.Uiſo dicto teſtamēto.z Rapha.cuma.in conſi.cxvij.a teſtamēto in principio.cuz ſimilibus:vt dixi in ꝯſi.xv.Et nouiſſime late in hoc inſiſtit. Soci.in.l.cū auus.in.xiij.char.ff.de ꝯditiōi.z demonſtra.

¶Et in propoſito de dictis coiecturis tradit Bal.in.l.tres fratres. x.nota.ff.de pac.cuz ſimilibus:vt Alexand.tradit in cōſi.cxxvij.viſo teſtamento.lib.j.

¶Et ad coiecturandū volūtatē teſtatoris nō parū facit qualitas teſtatoris:quia ſi ipſa femina ſit:nō eſt vriſimile quod voluerit feminas excludere:vt in no.caſu ſingu.ſcri.Pet.de ancha.in ꝯſl.cccxxix. Pro maiori itelligētia.colū.iiij.Et de iſto cōſilio fecit mentionē in.c. preſentia in.v.char.de proba.

¶Et ex h̄ colligi pōt limitatio ad tex.i.l.j.de iure imu.ꝙ diſpoſitio illius.l.nō haberet locū ſi ꝑuilegio immunitatis ꝯceſſum fuiſſet ab aliqua muliere:puta a regina vel duciſſa qō addēdū eſt ad ea q̄ dicta ſunt.ſ.circa intellectū.d.l.j.§.fi.de iur.immuni.

99 ¶†Quinto limitaꝛ qn̄ eſſet facta mētio diſtincte de vtroqꝫ ſexu:q: tūc maſculinū nō cōcipit femininū:vt no.Bal.i.l.in multis.in fi.ff. de ſta.homi.quia expreſſum facit ceſſare tacitū.l.cū ex filio.§.j.ff.de vulga.Et reperio quod Bal.hoc idē dicit in ꝯſi.clxxxvj.quia allegationes.lib.j.ſecūdū nouā formā.

100 ¶Sexto regula nō habet locū ſtāte ſtatuto ꝙ vba itelligi debeāt ad literā.Nā tali caſu maſculinū nō cōtineret femininū:vt no.Bal. in cōſi.cccclx.Joannes lib.v.z Cor.peruſi.idem tradit in cōſi.xiiij.in preſenti conſultatione.col.penul.lib.ij.

101 ¶† Premiſſis ꝑdictis limitationibus q̄ gn̄ales ſunt nunc videndū

a Materia. vid. bar ba. in clme. j. de elec. in xj. col. Hieron. Chu.

eſt an regula habeat locum in omni materia[a].

Et ad maiorem declarationem poſſunt formari decem queſtiones.

Prima: quid in vltimis voluntatibus.

Secunda: quid in contractibus.

Tertia: quid in diſpoſitione legis.

Quarta: quid in ſtatutis.

Quinta: quid in gratia vel priuilegio.

Sexta: quid in reſcriptis.

Septima: quid in ſententia.

Octaua: quid in officijs.

Nona: an appellatione fratris veniat ſoror.

Decima: videndum erit de quibuſdã queſtionibus in ſpecie.

Poſtremo econtra. An femininũ concipiat maſculinum.

102 † Circa primam in vltimis volũtatib' iura clara ſunt qđ maſculinũ cõprehendat femininũ: q: legatis mulis etiam mule continentur. l. qui duos. de le. iij. & legatis ſeruis ſerue veniunt. l. ſeruis legatis. co. ti. de leg. iij. & l. §. j. l aut. de nõ eligẽ. ibi duos filios maſculũ & feminam. Et in ſubſtitione no. Pet. de ancha. in cõſilio. cxx. pro clariori.

Et cõditio illa ſi deceſſerit ſine filio. etiã de filiab' intelligitur vt no. Joã. and. & doc. in. c. Raynaldus. de teſta. cum. ſi. vt dixi. in cõſi. xv. in prin.

Et ex iſta cõi opi. confunditur qđ dicũt moder. pa pi. vez Jaſ. in. l. ſi ĝs id qđ. colũ. iiij. ff. de iuriſd. om. iu di. q ſi teſtator reliquit fundũ Titio & filijs ſucceſſiue & nõ ſtãtib' filiis ſubſtituit eccleſiã q eccleſia nõ excludit ſtãte filia: q: eccleſia ſubſtituta tollit pſumptionem filiorũ de qua in. l. cũ auus. ff. de condi. & demõ. & l. cũ acutiſſimi. ff. de fideicõ. vt no. tradit Pet. de anc. in cõſi. xlvj. prima facie. nõ talis deciſio quam ponũt moder. in. d. l. ſi id quod. fundata in pallег. cõſ. Pet. de ancha. nõ eſt vera: quia eſt cõtra communem opi. que habet q in vltimis voluntatibus maſculinum concipit femininum. vt. ſ. dictum eſt.

Non obſtat dictũ Pet. de anch. q: ad propoſitũ nõ bene adaptat: q: fauor eccleſie ita excluderet maſculos ſicut feminas in caſu in quo loquit Pet. de anch.

Propterea cõtrariũ eius quod dicit Pet. de anch. tз Bal. in. d. l. cũ acutiſſimi. q illa. l. etiã habeat locũ eccleſia ſubſtituta de quo dicẽdũ eſt vt late Soci. ſcribit in. d. l. cũ auus. in. vj. char. in ver. ſcđm correlariũ.

103 † Et predicta concluſio q in vltimis voluntatib'

maſculinū concipiat femininū procedit in materia fauorabili. Secus eſt i materia odioſa: puta ſi facta ſit exheredatio de filio non hȝ locū i filia.l.j.§.ſed ꝛ ſi incertū.ff.de vent.in poſ.mit.ꝛ no.Bar.in.d.l.j.de verb.ſigni. Et iſto caſu verificari pōt qđ dicit gloſ.in.c.generali.de elec.in.vj.ꝙ in fauorabilib⁹ maſculinū cōcipit femininū ꝛ non in odioſis. Et ita ſimpliciter etiā Bal.dicit in cōſ.cccxxvj.premiſſis verbis.col.fi.lib.v.ꝛ Cuma.in cōſ.clxvj.viſa.

¶ Sed tamē aduertendū eſt q: tex.in.d.l.j.de vēt.in poſſeſſio.mit. videt̄ loqui quādo verba maſculini generis geminata ſunt vt colligitur ibi ſi mihi filius vnus naſcat̄.quo caſu dici pōt ꝙ illa verborum geminatio hoc operet̄:quia verba geminata preciſam oſtēdūt voluntatē diſponentis.vt no.Bald.per illū tex.in.c.cū te.de reſcrip.

¶ Uel ſecūdo reſpōderi pōt ꝙ ille tex.videt̄ loqui in caſu claro quādo cōſtabat de volūtate teſtatoris ꝙ noluiſſet filiā exheredare ſed ſolū filium ꝛ tunc bene adaptatur caſus:de quo ibi loquit̄:q: incertuȝ eſt an naſcat̄ filius vel filia. Et licet hoc modo tex.cauillari poſſit negari tamē nō pōt quin in.d.l.j.§.ſed ꝛ ſi incertū pro cōſtanti preſupponebat̄ ꝙ exheredato filio nō ſit filia exheredata:ꝛ ſic bene ꝓbatur ibi cōmunis opinio q: materia odioſa eſt. Et facit tex.in.l.ij.in.l.cū quidam.de lib.ꝛ poſth.

104 ¶ † In ſecūda queſtione cōmunis eſt opinio ꝙ in cōtractib⁹ maſculinū nō cōcipiat femininū.vnde ſi quis recipit in emphyteoſim fundū pro ſe ꝛ filijs nō veniunt femine:vt voluit Guid.de ſuza.in.l.veterib⁹.per illum text.ff.de pac.quia verba interpretātur cōtra illum qui illa ꝓtulit. Et idē tenet Archidi.xvij.q.iiij.in.c.ſi quis ſuadente.cū ſimilib⁹.vt Alexā.tradit in cōſil.lxj.ſuper eodem lib.j.ꝛ in cōſ.cxiij.viſo inſtrumēto.lib.ij.ꝛ in cōſ.cciiij.cōſideratis verbis.eodē lib.ij.ꝛ dixi in.c.in preſentia.de ꝓba.col.xvij.ꝛ idem tenet Imola in cōſ.xxxviij.i caſu premiſſo.ꝛ Cuma.in cōſ.clxvij.vbi dicit hoc preſertim procedere in cōtractu ſtricti iuris.

¶ Et qđ dictum eſt etiam ſequitur Roma.in cōſ.xxxv.viſa facti ſerie.ꝛ Cor.peruſi.in cōſ.lxxiij.de duob⁹.colū.fi.ꝛ in cōſil.clxxj.poſt redditū conſiliū colū.fi.lib.iij.ꝛ in cōſil.cccxxxij.in hac cōſultatione. lib.iiij.

105 ¶ † Predicta cōcluſio habet locū quando in cōtractu dicitur de filijs:ſecus ſi dicatur de liberis:quia tunc etiam in cōtractib⁹ femine includūt̄:vt no.Bal.ꝑ illū tex.in.l.ſed ſi hac.§.liberos.ff.de in ius. voc.Pet.de ancha.in cōſ.cxxv.viſis.Alex.in.d.§.liberos.ꝛ in cōſ.lxxx.viſo.lib.j.

¶ Sed tamē talis differētia nō videtur procedere ſine dubio:quia ratio dicte.l.veterib⁹.ff.de pactis.etiā videtur militare in liberis: quia ſicut appellatione liberorū veniūt femine cū maſculis.d.l.ſed ſi hac.§.liberos.ꝛ in.l.fi.ff.de cēſi.ꝛ in.l.cognoſcere.§.liberorū.ff.de verbo.ſigni. Eodē modo appellatione filiorū veniant fiæ.vt.ſ.dictum eſt. Et tamē in cōtractibus no veniunt:per.d.l.veteribus.que quidē etiam videtur militare in liberis.nā etiam quandoqȝ appel-

latione liberorū nō veniūt femine. l. liberos. ff. de ſenato. vñ concludendum videtur. vt. j. dicam.

¶ Secundo ↄcluſio. s. facta in ↄtractibus nō haberet locum quādo abſurdū ſequeretur ſi femine in cōtractu non includerētur: vt Alex. declarat i. d. l. ſed ſi hac. §. liberos. ⁊ in cōſi. lxj. ſuper eo. lib. j. s. alleg. ⁊ ibi reſpondet ad illū tex. in. §. liberos.

¶ Tertio pdicta concluſio nō videt̄ habere locū in donatione que late debet interpretari. c. cū dilecti. de dona.

¶ Et ad hoc allego deciſionē Ang. in cōſi. cclij. ſuper primo. in fine Cardi. in conſi. lxiiij. quod dicta vera. ⁊ dixi in cōſi. xxxij.

¶ Poſtremo aduertendū: videtur quia licet cōmunis ſit opi. ꝙ in ↄtractibus maſculinum non cōcipiat femininū: vt patet ex ſupradictis: tamē iſta opi. non probatur iure: q2 reg. l. veteribus. dicit/ꝙ in re obſcura ⁊ ambigua interpretatio fit cōtra vēditorē ⁊ contra locatorē qui apertius potuit legē dicere. S3 hoc in iſto caſu non videtur adaptari: quia non videtur obſcurū nec ambiguū quando dicitur de filijs quin cōprehēdantur filie: quia hoc ſemper habet locū quod maſculinū concipit femininū. d. l. qui duos. de lega. iij. Et cū iſta ſit regula. res clara ⁊ certa dicitur pro eo qui fundatur in regula: vt no. Bar. i. l. quoties. ff. ſi quis cau. Et quia hoc eſt in vltima volūtate: vt. s. dictū eſt. ergo pariter idē videtur eſſe in cōtractibus quia ratio diuerſitatis efficaciter reddi nō poteſt nec valet ratio Alex. in. d. ↄſi. lxj. dū inquit qđ in vltimis volūtatibus fit larga interptatio. l. in teſtamētis. ff. de reg. iur. q2 illa reg. nō habet locū in legatis in quibus attēditur qđ minimū eſt. l. nūmis. de leg. iij. l. apud iulia. §. ſcio. de lega. j.

106 † Et tñ i legatis maſculinū cōcipit femininū. d. l. q̄ duos. ⁊ l. ſeruis. Ergo nō videtur obſcurū legatū quādo maſculinū ↄcipit femininū. Ergo. l. veteribus. non videtur habere locum in tali caſu.

¶ Et ad hoc facit quod docto. dicunt de liberis: nā idem videtur dicendū de filijs ex quo ratio diuerſitatis aſſignari nō poteſt: vt. s. dictū eſt. Et quia etiā in materia odioſa: vt. j. videbimus in diſpoſitione. l. maſculinū cōcipit femininū. l. ſi quis id quod. ff. de iuriſditione

107 omniū iudicū. Ergo idē in cōtractibus videtur † in quibus licet debeat fieri ſtricta interpretatio. l. quicquid aſtringēde. de verborum obligatiōibus nō tñ verba cōtractus magis reſtingi debēt ꝙ̄ ſi materia eſſet odioſa. Et de hoc aliquid dicit Cor. peruſi. in cōſi. clxxvij. circa quod lib. iiij. ⁊ in cōſi. cccxxiij. lib. iiij. s. allegato.

108 ¶ † Tertia eſt queſtio in diſpoſitiōe legali in qua cōmuniter oēs tenēt ꝙ regula habet locū ſi lex loquitur de eo etiā i ea intelligit̄. l. j. §. j. ff. de cōſtitu. pecu. l. iij. in prin. ff. de nego. geſt.

¶ Et hoc etiā procedit in materia odioſa ⁊ penali. vt dicit Cy. poſt Odofr. in. l. quicūq. C. de ſer. fugi. Et idē dicit Albe. per illum text. in l. ſi quis id quod. ff. de iuriſd. om. iud. ⁊ ibi etiā allegat tex. in. l. ait diuus. ff. de iure fiſci. vbi verbum quicunq maſculū ⁊ feminā continet. ⁊ idē eſt in ver. ſi quis. l. j. ff. de verb. ſignifi. ⁊ nota p glo. in. c. generali. in ver. vniuerſos, de elec. in. vj. ⁊ facit tex. in. l. ſi quis in tantā. cū glo.

ff.in prin.C.vnde vi.⁊ in.c.ſi quis ſuadēte.xvij.q.iiij.iuncto.c.mulieres.de ſentē.excōmu.⁊ in.l.ſi quis maioꝛ.C.de tranſac.cū gloſ.in.l.cum pꝛoponas.eo.titu.⁊ in clemēti.j.cū glo.in ver.eos.de ſepul.Et ex his verificatur qḋ not.Ange.in cōſi.cclxxix.viſo teſtamēto.vbi inquit:ꝙ quādo maſculinū pꝛofertur a lege ſemper cōcipit femininū.alleg.Joan.and.in.c.fi.de electionibus in.vj.

¶Non omitto tamē ꝙ in caſu.l.ſi quis id qḋ.nō videtur materia odioſa/qꝛ intereſt reipublice ꝙ delicta puniāt.l.ita vulneratus.ff.

109 ad leg.aqui.c.vt fame.de ſentē.excommunica.†Et quādo tractatur de intereſſe reipublice materia reputat̄ fauoꝛabilis ⁊ extēſio fit etiā in materia penali.vt not.Barto.in.l.quemadmodū.C.de agrico.⁊ cenſi.lib.xj.

¶Et ita dicit Coꝛ.Pern.in cōſi.cxxxiij.lib.iiij.ſ.alleg.Et idē dicūt Moder.in.d.l.ſi quis id quod.

¶Sed reſpondetur ꝙ illud eſt verū quādo delictū remaneret impunitū:al's ſecus.vt declarat Barto.in.l.ij.§.exercitū.ff.de his qui notan.infa.

¶Secūdo pōt reſpōderi ꝙ in penis cauſa immediata eſt fauoꝛ reipublice.Et cauſa immediata attenditur que pꝛincipalis eſt.Et ita reſpondet Soci.in.l.j.in pꝛin.col.fi.de verb.obl.alleg.Bald.in.l.fi.C.de interdi.matrimo.

¶Pꝛedicta cōcluſio limitat̄ pꝛimo vt pꝛocedat in materia indifferenti.ſecus ſi materia penitus nō cōueniret feminis:vt in iſto caſu Domini.dicit in.d.c.generali.cū ſimi.vt dixi.ſ.in pꝛin.nā iſta limitatio ſemper intelligitur per ea que.ſ.dicta ſunt.

¶Secundo iſta cōcluſio habet locū vt dictum eſt etiam in materia odioſa.Et hoc intelligit̄ in odio rationali:ſecꝰ eſt in odio irrationali pꝛout eſt quādo vnus pꝛo alio punitur:quia tunc maſculinū non concipit femininū.vt no.Barto.in.d.l.j.ff.de verbo.ſignifica.per.l.quiſquis.C.ad legem iuliam maieſta.⁊ Domini.in.d.c.generaliter. Areti.in conſilio.xxix.in facto.⁊ facit quod no.Bald.in.l.quicunqꝫ.colū.iij.in ꝟſi.ſed pone ſtatuto.C.de ſer.fugi.vbi inqt ꝙ ſi filij bannitoꝛum nō poſſunt moꝛari in ciuitate.hoc ſtatutum nō intelligitur de feminis.

¶Sed tamē aduertendū eſt:qꝛ tex.in.d.l.quiſquis.per quā mouētur docto.ad ita dicendū etiam videt̄ feminas includere.Sed ibi ex diſpēſatione excipiunt̄/qꝛ imperatoꝛ vlterius ita declarādo ꝓceſſit.

¶Secūdo in.d.l.quiſquis.nō veniūt femine alia ratione:qꝛ eſt facta ibi diſtictio de maſculis ⁊ de feminis.⁊ ita illū tex.itelligit Bal.in.d.l.quicūqꝫ.col.iij.de ſerui.fugi.⁊ facit qḋ not.idē Bal.in.l.i mulus.ſ.de ſtatu homi.⁊.ſ.dictum fuit.

¶Tertio etiā dici poteſt ꝙ in.d.l.quiſquis materia nō ita cōueniebat feminis ſicut maſculis:qꝛ in feminis nō eſt tāta audacia vt no. Bal.in.d.l.quicunqꝫ.col.iij.

110 ¶†Tertia concluſio.ſ.facta nō habet locū quando lex de maſculo loquitur per modum qualitatis/vt quia dicat religioſus vel me-

dicus.nam tali caſu maſculinum nõ concipit feminiꝰnũ:vt no.Domini.in.d.c.generali.per tex.in cle.eps.vbi Cardi.in fi.idẽ tenet de conſang.⁊ affini.per illũ tex.ibi:religioſos ⁊ moniales.Ad idem tex.i.c.qm̃.§.hoc etiam.de ſimo.vbi ſimiliter fit ſpecialis nominatio de montalibꝰ ⁊ monachis.Ad idem facit tex.xxvij.queſtione.j.in.c.impudicas.et ſequitur Alexander in conſilio.cxxxv.circa primum.col.penul.lib.j.⁊ Barto.vero.in conſi.xxvj.magnifice ⁊ generoſe.

❡Sed tamen iſta limitatio nõ videtur procedere ſine dubio/quia ſi materia conueniat ita mulieribus ſicut religioſis.idem dicendum videtur:vt not.Cardi.in clemen.j.in.v.q.de reſcrip.Et certe non videtur differentia in nomine appellatiuo cuius qualitatis vel alio nomine.Et ad hoc facit tex.in.l.quicũqꝫ.C.de ſer.fugi.vbi quod dicitur de ſeruo fugitiuo etiam videtur habere locum in fugitiua:⁊ tamen eſt nomen qualificatum:et ita tenendum videtur.

111 ❡†Quarto:concluſio.ſ.facta non habet locũ in materia correctoriaᵃ quia maſculinum non concipit femininum:vt not.Alexander in.l.gallus,in prin.col.vj.de libe.⁊ poſthu.

ᵃ ❡Correctoria. Jaſon tenet ꝯ l.ſi quid id. col.ij.de iuriſdit. omnium iudi. Hiero.chu.

❡Poſtremo etiam aduertendũ eſt/qꝛ licet ſecundum communem opi.ſ.dictum ſit ꝙ in diſpoſitione.l.etiã in materia odioſa maſculinum cõcipiat femininum:hoc efficaciter non probatur in materia odioſa:quia text.in.l.ſi quis id quod.cum ſimi.ſ.allegata non loquitur in maſculino preciſe:ſed in termino communi qñ dꝛ ſi quis:quia de homine intelligitur:vt not.Bal.in.d.l.j.de verb.ſig.Et hoc tenendo dictũ Bar.qđ cõmuniter approbat lꝫ aliud.ſ.dictũ ſit.Et in ꝯtrariũ facit qꝛ ex quo ꝓprie maſculinũ nõ cõcipit femininũ.vt.ſ.dictũ eſt hoc nõ deberet habere locũ in materia odioſa que debet ſtricte interpretari.l.cum quidã:de lib.⁊ poſthu.⁊ in reg.odioſa.de reg.iu.l.vj.Et ad hoc facit illa diſtinctio cõmunis ꝙ in fauorabilibꝰ maſculinũ cõprehendat femininũ:nõ in odioſis:vt not.per gloſ.in.d.c.generali.cum ſimi.ſ.all.⁊ facit text.in.d.l.j.§.ſed ⁊ ſi incertũ.de ventre in poſſeſ.mitten.

112 ❡†Quarto queritᵘʳ†quid in ſtatutis?Et videtur dicẽdum ꝙ etiã maſculinũ cõprehendat femininũ:vt no.Bar.in.l.Titia.in fin.ff.de legi.cum ſimi.vt tradit Alexan.in.l.ſi conſtante.§.fi.colũ.fi.ff.ſolu.matri.⁊ notat Bar.in.l.j.i fi.ff.de pecu.vbi abſolute dicit/ꝙ ſi ſtatutum loquat in materia indifferẽti maſculinũ cõcipiat femininũ.⁊ ſequitur Bren.in ꝯſilio copioſe ⁊ elegan-

ter.col.i.& idem not.Bal.in cõſi.xlvij.factũ tale.lib.v.Et ideo ſtatutum de primogenito habet locũ in primogenita:vt not.Bal.in.l.in multis.ff.de ſtatu homi.& ſequit Roma.in conſilio.xcviij.quo ad id.circa.fi.& idem Fulgo.in conſi.ciij.viſis.

¶In contrarium tamẽ facit:q2 in ſtatuto ſaltẽ odioſo qđ ſtricte debet interpretari nõ videt q maſculinũ cõcipiat femininũ.Et ita in ſtatuto penali,arguit Alex.in cõſi.cxxxv.li.j.§.all'.Et idẽ Bar.Veron.in cõſi.xxvj.§.alleg.& idẽ i ſtatuto tradit Alex.in cõſi.xxiij.animadverſis his.col.antepe.lib.ij.vbi ↄcludit q ſtatutũ de habitatore non habet locũ in muliere habitatrice.& idẽ Alex.in cõſi.xxviij.preclare & ſubtiliter.col.iij.lib.iij.cõcludit q ſtatutũ contra ius commune qđ loquit in filio familias nõ habet locũ in filia:vt not.Cor.peru.in cõſilio.xiiij.in preſenti lib.ij.

¶Domini.in.d.c.generali.col.ij.diſtinguit q ſi maſculinũ profert a ſtatuto ſub termino cõmuni idẽ eſt q in diſpoſitione legis:quia maſculinum concipit femininũ. Si vero ſtatutũ preciſe in nomine maſculino loquitur in materia exorbitãti maſculinũ nõ comprehendit femininũ:ſecus i materia fauorabili.Unde infert q ſi ſtatutum excludit matrẽ vt nõ ſuccedat filio nõ habebit locũ in filia et ad hoc facit qđ no.Bal.in.l.quicunq3.col.iij.in ver.ſed ponet.C.de ſer.fugi.vbi inquit q ſi ſtatuto cavet q filij bannitorũ de ciuitate expellantur nõ habet locum in feminis:quia in illis eſt minor audacia:& ſtatutũ de adultero nõ habet locum in adultera:vt no.Bal.in conſi.vj.factum tale eſt lib.v.in fi.

113 ¶Quinto† vidẽdũ eſt de puile.Et Bal.l.c.ad audiẽtiã.l.j.col.fi.ꝟ.qro nũqđ.de reſcri.dicit q vſu veterũ maſculinũ cõcipit femininũ ẽt in puilegijs.& idẽ Domini.l.d.c.gñali.col.iij.inꝟſi.tertio caſu.vbi infert q puilegiũ immunitatis ↄceſſũ alicui ex filijs etiã filiab' cõpetit.

¶Et ad hoc facit tex.l.l.j.§.fi.ð immu.vbi excipiũt deſcẽdẽtes ex feminis/nõ aũt femine.Et p hoc videt dubitãdũ de eo qđ voluit Signo.in cõſi.clxxx.in.q.vbi inquit.q puilegiũ legitimãdi filios datũ alicui nõ intelligitur de filiabus.Nam opi.cõmunis videt in cõtrariũ quia etiam in privilegijs maſculinum concipit femininum. Et cõtra Signo.facit/q2 poteſtas legitimãdi eſt fauorabilis/& late debet interptari:vt no.Joã.and.in.c.fi.de ſimo.p illum tex.& Abb.ibi poſt alios ſequitur.& idẽ Oldra.dicit in cõſi.clij.factum tale eſt.in prin.& Domini.in.c.quamuis.el.ij.de preben.

¶Et ad predicta notandũ eſt qđ tradit.Cor.peruſi.in conſi.clxxvij.circa qđ lib.iij.& quod not.Fulg.in conſi.cxxj.ſuppoſita.vbi in mãdato pape de charitatiuo ſubſidio moniales includũt.& Cardi.cõſi.cxxxv.puto.& Domini.in.c.ne aliqui.de priuile.in.vj.

114 ¶Sexto† idẽ eſt i reſcriptis:vt no.Archi.in.d.c.ſi quis.xvij.q.iiij.vnde ſub illa clauſula.& quidã alij etiã femina cõphẽdit:vt no.ſpe.in ti.de reſcrip.ꝑſenta.§.fi.verſi.ſed querit vtrũ.co.j.in.fi.Imo.in.l.ſi ita ſcriptũ.de lega.ij.& Domini.l.d.c.gñali.col.iij.ꝟſi.quarto caſu.& no.in.c.ſignificauit.de reſcrip.vbi Abb.hoc tenet q2 reſcriptũ eſt

modici preiudicij.de quo ibi late inſiſtit Andr.ſicu.col.iiij.

115 ¶ Septimo† idem in ſentẽtia in verbis iudicis:vt no.Archi.in.d.c.ſi quis.xvij.q.iiij.Et illud dictum Alex.extenditur etiam ad verba arbitri.in conſi.j.col.vj.lib.v.

¶ Sed tamen de ſententia dubitari poteſt quia eſt ſtricti iuris:vt not.Innocen.in.d.l.ſi ita ſcriptum.de leg.ij.

Et confirmatur quia ex verbis ſententie plus inferri non debet ꝙ ex his necnon inferatur.Bar.in.l.iulianus.col.iiij.ff.de condi.inde.et Fulg.in conſil.cxl.preſuppoſitis.in.ij.dubio.ꝛ dixi in ꝯſil.xliij.circa fi.Et de hoc etiã no.Alex.in dicto conſi.j.col.vj.

116 ¶ Octauo† quid in officijs? Bal.in.c.ad audientiam.el.j.circa finẽ verſi.ſane.in officijs.de reſcrip.tenet ꝙ non.vnde infert ꝙ ſi quis in teſtamento dedit executores fratres ſuos non intelligitur de ſororibus: quia femina inualidum habet conſilium.

¶ Et ex tali ratione videtur ꝙ dictum de officijs procedat in materia differẽti:prout regulariter eſt in officijs:vt in hac.l.femine.

117 ¶ Nono† ſpecialiter dubitatur an appellatiõe fratris/ſoror includatur de iure cõmuni/hoc clarum videtur in diſpoſitione.l.quia iura hoc expreſſe dicũt.l.tres fratres.ff.de pac.vbi glo.ꝛ in.l.lucius.§.quęſitũ de lega.iij.ꝛ in.l.lucius.in prin.vbi glo.ff.fami.hercis.ꝛ in.l.lucius.§.menia.el.ij.ff.ad trebel.ꝛ not.Fulg.in cõſi.lxxj.mulier. ¶ Et hoc procedit etiã ſi verbum fratres/ab homine proferatur:vt not.Ang.in.d.l.tres fratres.in.d.§.quęſitũ.ꝛ in.d.§.menia.ꝛ ſequitur Alexã.in cõſi.viij.animaduerſis.col.ij.lib.iiij.Et Pau.de caſt.in.d.l.fratres.vbi ipſe diſtinguit an proferatur in numero plurali vel ſingulari.

¶ Sed magna dubitatio eſt an hoc habeat locũ in ſtatuto? Pet.de ancha.in.c.j.de cõſtitutio.quẽ refert Alex.in dicto ꝯſi.lxxxv.tenet/ꝙ non in ſtatuto odioſo.ꝛ idẽ Pau.de caſt.in conſi.cccxl.hereditas predicta quem refert Fran.de cur.in cõſil.ix.Et concludit Pau.de caſt.in.d.conſi.ꝙ ſtatutum excludens ſororem a ſucceſſione fratris non habet locum in ſucceſſione ſororis.ꝛ idẽ tradit Bene.cap.in ꝯſi.lxij. cum viſo.circa fi.q tenet ꝙ non:quia non proprie maſculinũ concipit femininum.Et quia ſunt diuerſa nomina frater ꝛ ſoror ꝛ nõ eſt idẽ ſicut eſt in filio ꝛ filia. Et hoc idem in caſu ſubſtitutionis.no.Fulg.in cõſil.xxxiiij.domina Catherina:quia non proprie maſculinum concipit femininum:ideo appellatione fratrũ nõ veniunt ſorores. ¶ Et idẽ in ſtatuto exorbitãte tenet Cor.peruſi.in cõſi.xciiij.circa prin.lib.ij.in prin.

¶ In cõtrariũ[a] aũt eſt deciſio Bal.in cõſil.xlvij.factũ tale.in verbo dubitatur.lib.v.vbi inquit ꝙ in diſpoſitione legis ꝛ teſtatoris appellatione fratris ſoror cõprehenditur.Et idẽ dicit in ſtatuto ſi eadem ratio ſit et idem tradit Alex.in cõſil.lxxxv.Animaduerſis.col.ij.lib.iiij.ſ.alleg.ꝛ late.Fran.de cur.in cõſi.ix. Ticinẽſi ſtatuto.ꝛ Ludo.bolo.in cõſi.lx.tota difficultas videtur

a ¶ In contrariũ.vide hip.de mar.ſ ſuis ſing.xxxix.incl.capias vnũ de pane lucrando vbi allegat plura conſilia doctorũ tenẽtiũ hanc partẽ.Hie.chn.

in perſcrutãdo an ſit eadẽ ratio in ſorore que eſt in fratre. Nã vbi eſſet diuerſa ratio allegata.s. in contrariũ procederent ⁊ exẽplum habetur per Alexan. in cõſi.xv.viſo teſtamẽto.lib.iiij.

118 ¶ †Decimo notandũ eſt de quibuſdã verbis ſpecialiter. Nã appellatiõe coniũctorum vterq; ſexus cõprehenditur etiã de proprietate ſermonis. Alexã. in conſi.xv.circa dubitationẽ.col.fi.lib.ij.

119 ¶ †Idẽ eſt appellatione propinquorum. Bal.in conſi. cccxxxiij.in.q.lib.iij.idẽ eſt appellatiõe p̃ximorũ.vt no.Ang.in cõſi.cclxxxix.viſo facto.idẽ ex appellatiõe deſcẽdẽtiũ:quia veniũt maſculi.⁊ femine.Alex.in ↄſ. clx.viſo themate.lib.ij.

120 ¶ †Idem eſt appellatiõe poſterorum. Anto.de but.in conſi.ix.viſo puncto.in primo dubio.cũ ſimilibus:vt s.dixi.⁊ tradidit Pet.de ancha.in ↄſi.cccxxxix.p maiori intelligentia.col.iiij.

121 ¶ †Et ſub nomine auunculi matertera nõ cõphẽdi tur. Cor.peruſi.in conſi.cclxxj.lib.iij.

122 ¶ †Ultimo econtra femininũ^a non cõcipit maſculinum.l.ſi ita ſcriptum.de leg.ij.no.p gloſ.in.§.fin.qui da.tuto.teſta.poſ.i.l.j.ff.de verb.ſig. Ideo ancillis le gatis maſculi non cõtinẽtur.l.ſeruis legatis.de leg. iij. Nã hoc eſſet cõtra naturã quã ars quãtũ poteſt imitat.vt dicit Card.i cle.j.in.ij.q.de ſepul.i fi.⁊ i cle mẽ.j.iiij.q.de elect. Et ideo nomine abbatiſſe abbas non comprehẽditur:vt per gloſſ.in clemẽ.aſcẽdẽtes. de ſtatu.mona.

¶ Et hoc itelligitur niſi eſſet eadẽ ratio in maſculo que eſt i femina:vt dicit Anto.de but.in.c.fi.char.ix. de cõſuetu.quẽ referunt ⁊ ſequuntur Moder.in.l.ſi q̃s id quod.ff.de iuriſdi.omnium iud.

¶ Sed hoc non videtur verũ:q2 tunc nõ eſſet differentia inter maſculinum ⁊ femininum contra.d.l.ſi ita ſcriptum.

¶ Et cõtra illud dictũ Anto.de bu.allego tex.notabilẽ.in.c.quoniã.in prin.de ſimo.vbi pena que mulieribus imponit̃ non habet locũ i maſculis in quibus tñ erat eadem ratio. Et illum text.ad hoc ponderauit.Joan.de ana. Sed illud quod dicit Anto.de but.poſſet habere locũ quando dictũ fuiſſet de femina gratia maioris freq̃ntie. Ex quo īfertur ad q̃ſtionẽ quam Albe.ponit in.j.parte ſtatutorũ.q.ciiij. incipien.ſed quid ſi ſtatutũ ſit in villa q̃ q̃s non teneat capras ſub pena an habeat locũ in hyrcis.dicit fuiſſe determinatũ mutine q̃ nõ de ↄſ.Alberti papi.

a ¶ Feminini.Uide alex.in.l.ſi ſi hac.§.liberos.de li. bus vocando.⁊ i cõſi. xlvj.4.vo. ⁊ cõſi.lxvj. Hier.chu.

per regulam. d. l. ſi ita ſcriptũ. quia femininũ nõ concipit maſculinum.

¶ Dicit tamen Albe. ꝙ vidit contrariũ obſeruari ꝓpter identitatem rationis. & dici poteſt expreſſum fuiſſe de capris propter maiorem frequentiam vt dixi. Et ad hoc facit glo. in l. j. C. de rap. virgi.

123 ¶ † Appellatione tamen perſona maſculus cõtinetur. vt no. Bal.[a] in l. quicũꝗ. col. iij. ver. idem ſi ſtatutum diceret quecũꝗ perſona. C. de ſer. fugi. Et idẽ dicit ibi nomine vniuerſitatis p. l. metũ. §. animaduertendũ. ff. quod me. cauſa. Et idem dicit Bal. in d. l. q̃cũꝗ. de nomine aquile: quia maſculus & femina ꝯprehendit. Et in hac. l. hec ſatis ſint. Philippus Decius regius ſenator Delph.

a ¶ Bald. Adde eũdẽ in l. oẽs populi. de iuſti. et iure col. penul. & Baro. C. di lecti. de fo. compe. col. viij. & ſi vis videre latiſ. de pluri b⁹ ꝟbis pu ta filij appel. an veniat filia & hirci appel la. an veniat capra et verbũ ſi qs ſi cõprehẽdat feminã ꝟbũ raptor et de ſimili b⁹ vide bar ba. in cle. j. de elec. vbi multa dicit in col. xj. vſ ꝙ ad. xx. Hier. chu.

¶ Sequitur. §. Item impuberes.

¶ Itẽ ĩpuberes ab oib⁹ officijs ciuilib⁹ debẽt abſtinere.

1 Nota regulã ꝙ ĩpuberes ab oib⁹ officijs ciuilib⁹ remouẽtur. Et ideo nõ tenetur pater q̃ cõſentit filium infantẽ creari decurionẽ q: creatio nõ valet. l. luctus. §. pro infante filio. vbi glo. ff. ad municip. Et idem eſt in officijs eccleſiaſticis que impuberibus nõ conferũtur. c. indecorũ. de eta. & quali. c. ſup inordinata. de preben. 4

¶ Et iſta regula generaliter procedit adeo ꝙ etiã ꝓpter penuriã hoim impubes nõ admittit. l. ij. §. fi. ff. de iur. immu.

2 ¶ Scđo ampliatur † vt etiaʒ iudex eligi nõ poſſit ita ꝙ officium debeat exercere poſt pubertatem q: tẽp⁹ electionis conſideratur. vt no. Bart. in l. impuberes. in pñ. ꝟ. de fal. vbi dicit ꝙ pupillus notari⁹ creari nõ põt hoc modo vt poſtea fact⁹ maior officiũ exequat. alleg. l. excuſatur. in prin. ꝟ. de excuſa. tut. & tex. in. c. ſi eo tempore. de reſcrip. in. vj. 5 6

¶ Sed hoc dictum dubitabile videtur: q: vt. j. dicaʒ impubes poteſt habere officium & dignitateʒ ſine adminiſtratione. Ergo nihil repugnare videtur quominus conſtituatur notarius conferendo exercitiũ poſt tempus pubertatis: q: tunc duʒ eſt impubes nihil facit iudicio intellect⁹ impuberis. Sed poſtea poſt pubertatem exequitur officium ſui iudicium quod tũc habet. Sec⁹ eſſet quãdo actus in effectu haberet fundamentũ a iudicio papilli dũ eſt pupill⁹. gratia exẽpli. ſi minor. xiiij. annis faceret teſtamẽtum cõferẽdo

eius teſtamentum poſt tempus pubertatis.Certe hoc nō valeret:vt
eſt bonus tex.in.l.ſi minor.ff.de ſer.expor.ibi:cōſilio eius quaſi pa=
firmo reſiſtit.& facit tex.in.l.j.§.fi.ff.commo.
¶Nō obſt.iura allegata p Bar.q: hñt locū qñ electio fit ſimpliciter
Secus quando facta eſt conferendo exercitium in tēpus habile.de
quo tamen videndum eſt quod dixi in.c.poſt ceſſionem.de proba.
3 ¶†Tertio pupillus phibeť hic.q: iudicio caret:vt dixit tex.in.l.cū
pretior.§.nō aūt.ff.de iudi.& in.§.pterea.inſti.quib⁹ nō eſt pmiſ.face.
teſta.& facit tex.in.l.j.§.impuberes vero.C.de fal.mo.Idcirco tertio
ampliatur iſta regula vt contrariū per viam diſpēſatiōis a principe
conſtitui nō poſſit:quia ſuper defectu iudicij naturalis diſpēſari nō
poteſt:vt no.Inno.in.c.ſciſcitatus.de.reſcri.Bal.in.l.bonarū.C.qui
admit.fa.teſt.i.l.fi.C.de teſta.mili.cū ſimilib⁹:vt no.tradit ibi Alex.
Et videtur hoc pcedere niſi pupillus eſſet doli capax:quia cū eo vi=
detur q princeps diſpēſare poſſit:vt no.Ang.& ſequitur.Alex.in.d.
l.fi.p illū tex.de teſta.mil.& ad hoc facit tex.in.d.l.de minore.in pnc.
ff.de qſti.vbi in crimine leſe maieſta.impubes habilitatur ad teſti=
moniū.& facit glo.in.c.ſtatutum.in verſic.in canonicis.de reſcrip.in
vj.q dicit q papa ex certa ſcientia poteſt cauſam pupillo committe=
re.Et de hoc tradit Abb.& moder.in.c.cū vigeſimū.de offi.delega.
4 ¶†Et pdicta regula nūc limitať vt procedat in officijs & dignitati=
bus cū adminiſtratione.Secus eſſet in officio & dignitate ſimplici q
nō haberet adminiſtrationē ad quā etiā pupillus habilis videť:vt
no.Bal.poſt Odof.in.d.l.fi.per illū tex.de teſta.militū.Et idē Bald.
p illū text.in.l.ſed & milites.§.iam autē.ff.de excu.tut.vt not.Bar.in
l.j.colū.x.ver.ex pdictis patet.C.de digni.li.xij.vbi inquit q infans
licet nihil intelligat miles creari poteſt.Et hoc ſepenumero faciūt
barones & reges q faciunt eorū filios paruulos milites:vt Albe.di=
cit in.d.l.fi.Et iſta ratione etiā infanti feudū concedi poteſt:quia
magis habet naturā beneficij q̄ contractus.Et licet non poſſit iura
5 re.l.iuſiurandū.§.pupillo.ff.de iureiur.†iuramētum non eſt de ſub
ſtātia feudi.ita Bald.dicit in.l.ſi quis ſeruo.C.cōmi.de manu.& facit
tex.in.l.quā tuberonis.§.pupillū.ff.de pecu.vbi pupillus poteſt ha
bere peculium.
6 ¶†Et eodē modo i eccleſiaſticis poteſt pupill⁹ habere canonicatū
i eccleſia cathedrali licet vocē dare nō poſſit.c.ex eo.de elect.in.vj.
no.in.c.fi.vbi glo.de iudi.in.vj.
¶Et poteſt etiā pupillus habere prebēdā in eccleſia.vt no.Bal.
l.i.adminiſtrātes.§.qui corporis.ff.de excu.tut.& eſt tex.in.c.ex inſi=
nuatiōe.de ſimo.de quo Fede.trad.in cōſi.xlix.domine.Raynu.& in
cōſilio.cxxxij.Caſus eſt talis:qdam eſt canonia.Et late abb.i.c.ſu=
per inordinata.de prebē.Nā etiā pupillus poteſt habere ordines
minores i quibus ſufficit ſeptenniū:vt per gloſſ.lxxvij.diſt.i ſum=
ma.& i clemē.fi.de eta.& quali.Ergo etiā poterit habere beneficia
ſimplicia:vt.ſ.dictū eſt.quia ille qui reputatur habilis in ordini=
bus etiā i beneficijs debet habilis reputari.c.de his.vbi gl.xxviij.

a ¶ Ad teſtiũ. hec op. eſt etiã cõis de iure cano. circa quã vide Fel. late poſt alios. c. cũ nobis. de pſcri. iij. col. i cauſa tñ crimĩali reqrit ꝙ ſit etatis. xx. annorũ: vt l. i teſtimoniũ. ff. de teſti. Sed an vbi delictũ aliter non poſſet pbari admittãtur ipubeꝛes. Alb. ꝙ ſic i. l. in teſtimoniũ. ff. de teſti. ꝙ tñ ñ credo verũ ꝑ no. ꝑ Bal. in. l. teſtiũ. C. de teſti. ij. col. & ꝑ ea q̃ dicit hic do. Philip. i ꝟ. & ꝑ iſtã & maxime: q: in criminalib⁹ pbatiões debẽt eſſe luce clariores. l. fi. C. de pba. & ꝑ tex. in. d. l. i teſtimoniũ q̃ nõ ſtane miniſterio ſtatuit etatẽ. xx. annoꝝ. in cauſa crimina li. Hiero. Chucha.

diſt. in. c. accepimus. de eta. & quali.

7 ¶ † Secũdo regula ꝓcedit niſi pupill⁹ iure hereditario dignitate cum adminiſtratione cõſequeret: vt patet in filio regis q̃ mortuo patre ſuccedit: vt not. in. c. grandi. de ſup. neg. prela. & no. Bald. & ang. in. d. l. fi. de teſta. mili. & idem Ang. in. l. cum pretor. §. non autem. ff. de iudi. Et tunc debet regi per tutorez. vt no. Oldra. in conſi. iij. queſtio talis eſt. Joã. and. in addi. Spe. in titu. de tuto. in rubric. cũ ſimilibus. vt tradit Alex. in. d. l. fi. & Abb. in. c. cũ vigeſimũ. col. ij. de offi. de leg. & Jo. de ana. in rubri. de delic. pue. col. j.

8 ¶ † Et per iſtam regulam infertur ꝙ pupillus nõ poteſt eſſe notarius. vt no. Bald. in. d. l. impuberem. in princ. de fal. 9 † Et eodem modo nõ poteſt eſſe teſtis. l. iij. §. lex iulia. l. inuiti. in fine. ff. de teſti. §. teſtes autẽ. inſti. de teſta. quia eius teſtimoniũ eſſet ſicut ſi cecus teſtificaret de colorib⁹. vt Bal. dicit l. l. teſtiũ. C. de teſti. col. ij. ver. redeo ad primum.

¶ Et licet non opponatur eius dictum non valet. q: ipſo iure eſt nullum: vt no. Ang. per illũ tex. in. §. j. in aut. de teſta.

¶ Et non videtur ꝙ etiam in defectum aliorũ impuberes admittantur propter defectũ iudicij naturalis: ex eo quod. ſ. dictũ eſt ꝑ. l. ij. §. fi. ff. de iure immunita. licet ſecus eſſet in alijs teſtibus qui ob aliuz defectũ repelluntur.

¶ Et iſta concluſio fallit i crimine leſe maieſtatis in quo pupill⁹ ad teſtimoniũ habilitat. l. de minore. in pn. ff. de q̃ſtio. Scdo fallit quo ad indiciũ faciẽdũ ſi ſit doli capax: vt not. ꝑ glo. in. l. inuiti. l. ij. in fi. ff. de teſti. & no. Bar. ꝑ glo. ibi in. l. fi. C. de his q̃. vt idig. & in. l. ex libero. §. fi. ff. de qõ. Nõ tñ facit iudiciũ plenũ ſed aliquale. vt no. Bar. in. l. maritus. ſ. de qõ.

10 ¶ † Tertio & vltimo limitat niſi ſit maior fact⁹: q: teſtificari poteſt de his q̃ vidit i pupillari etate ſm glo. in. l. iij. §. lex. iulia. ſ. de teſti. in. l. notionez. §. inſtrumẽtorum. de verboꝝ ſig. in. l. ad teſtiũ. in princ. ff. de teſta. & in. §. ſed neq. inſtitu. de teſt. i. & not. Spec. in titu. de teſt. §. j. ꝟ. ſed nũquid fact⁹ impubes. Et hoc eſt verũ in his q̃ vidit dum eſſet proximus pubertati: vt not. Bar. in. d. l. ad teſtium. in prin. & in. d. §. inſtrumẽtoꝝ.

a & eſt cõmunis opinio. vt dicit Areti. in. d. l. ad teſtiũ[a]. & Ang. are. in. §. teſtes. inſti. de teſta.

¶Sed tamen conſiderandum eſt: quia hoc non videtur verũ. Naꝫ ex quo coꝛam dictũ refertur ad tempus pupil. etatis in quo nõ habebat iudiciũ non videt̃ valere teſtimoniũ: quia factus pubes non deponit pꝛout nunc ſed pꝛout tũc facit tex. in. l. iij §. fi. ff. cõmo. vbi factus maioꝛ non obligat̃ pꝛo cõmodato facto in etate pupillari.

Philippus decius Valen.

¶Regula. iij. Ulpianus:

Eius eſt nolle: qui poteſt et velle.

Iſta regula vltra gl. meli⁹ exẽplificari poteſt. ¶Ex eo qđ dicit tex. in. l. pater ſeuerinã. l pñ. ff. đ cõ
di. ⁊ demõ. ⁊ Bar. ibi ponit ſummariũ hui⁹. l. Et not. il-
1 lum ꝙ illa † que nõ eſt viri potens nõ dicit̃ nolle nubere
ex quo matrimoniũ contrahere nõ poteſt. Et ſic velle nõ
poteſt. bene facit tex. l. l. quis ſit fugitiu⁹ §. idẽ ait ſi ſeru⁹. ff. de edi.
edic. vbi nolle dicit̃ ille qui poteſt ſtatim facere ⁊ nõ fecit ibi: cũ poſ-
ſet noluit. Ad idem tex. in. l. nolle adire. ff. de acqui. here. vbi nõ vide
2 tur nolle adire qui nõ poteſt. Et iſta ratione dicit̃ ꝙ † religioſus nõ
hꝫ velle nec nolle. c. ſi religioſ⁹. de elec. l. vj. ⁊ l. c. ſi religioſ⁹. đ teſta. in
vj. in. c. fi. de ſepultu. eo. li. no. in. c. nõ dicatis. xij. q. j. ⁊ ideo nõ nocet
nolle ei qui velle nõ poteſt. vt no. Bal. ꝑ illũ tex. in. l. ab adminiſtra
tione. C. de leg. vbi poſt Jaco. but. infert ad ſtatutũ qđ iponit penaꝫ
declinãti iuriſdi. poteſtatis vt nõ habeat locũ in clerico q̃ etiã ſi vel-
lit nõ poteſt corã ſeculari litigare. c. ſi diligẽti. de fo. cõpe. ⁊ hoc late
ꝓſequit̃ ibi Alexã. ⁊ per iſtũ etiam vt. ꝫ. ⁊ nolle etiã dicit̃ q̃ facit qđ
nõ poſſit velle. vt no. Bal. in. c. intelligim⁹. col. ij. de iud. per. l. j. C. de
natu. lib. vbi etiam Bald. in vlti. no. idem dicit.
3 ¶Et ꝑ iſtũ tex. dicit Abb. in conſ. xxij. quidã Jo. col. ij. li. ij. ꝙ † ille
dicitur ꝓpꝛie ſilere qui poteſt loqui: ⁊ deſiſtere dicit̃ ille q̃ inchoa-
uit. vt no. Calde. in ꝯſ. xvj. de ꝟ. ſig. facit tex. de peni. diſt. ij. in fi. vbi
dicit̃ ꝙ illud qđ non eſt deſeri non poteſt. Et pꝛopꝛie excuſantur il-
le qui acceptare poteſt ⁊ qui non poteſt dicitur impꝛopꝛie excuſari.
glo. nota. in. l. j §. initiũ. in ver. caſum. ff. de poſtu. ⁊ facit qđ not. ꝑ
glo. l. c. da diſſoluẽdũ. de deſpon. impu. dũ inquit ꝙ nõ moꝛitur ille
qui nõ vixit. alleg. xxxij. q. ij. in. c. quod vero. ⁊ in. c. ſicut ex veſtrarũ.
de homici. cum ſi. vt per glo. in. đ. c. ad diſſoluẽdũ. ⁊ eſt regula gene-
ralis ꝙ pꝛiuatio pꝛeſupponit habitum. l. decẽ. de verb. obliga. l. ma-
numiſſiones. de iuſt. ⁊ iure. l. non videtur. ſ. eo. vbi de hoc plene vi-
debimus.
4 ¶† Et regula iſtius. l. ſecundum glo. Barto. hic fallit in tutoꝛe qui
bonoꝛum poſſeſſionem agnoſcere poteſt pꝛo pupillo: ⁊ tamen illaꝫ
repudiare non poteſt. l. tutoꝛ. ff. de bono. poſſeſ.
¶Sed tamẽ videt̃ dicẽdũ ꝙ imo iſta regula etiã in tutoꝛe habeat
locũ. nã ipe nõ põt velle cũ habeat facultatẽ adeũdi hereditatẽ vel

agnoſcendi bonorum poſſeſſionē. Ergo etiā bene verificatur vt dicat nolle adire vel nolle cognoſcere. Sed nō ſequitur ꝙ licet dicatur nolle adire vel nolle agnoſcere bonorū poſſeſſionē ꝙ videat repudiare: q: ex eo ꝙ tutor dicat nolle agnoſcere nolle adire nō infert repudiatio. vt no. in. l. qui ſe patris. C. vnde libe. vbi declaratum fuit.

¶ Bene verum eſt ꝙ per illū tex. in. d. l. tutor. limitatur regula. l. is pōt. ḟ. de acqui. here. vbi dr̄ is poteſt repudiare qui pōt adire. Nam illa regula hꝫ locū in eo q̇ iure ſuo ⁊ ex ꝓpria ꝑſona adire pōt. Secꝰ ſi ex ꝑſona alteriꝰ vt not. Bar. hic. ⁊ ſequit Alex. i. l. legatū. ff. de leg. j. in. l. fi. C. de repu. bo. poſ. Et hoc etiā non videt verū q: imo regula. d. l. is pōt. etiā habet locū i eo qui ex perſona alterius adire pōt vt ꝓbat in. l. is q̇ heres. §. fi. ḟ. d acq̇. here. vbi i repudiādo volūtas patris ⁊ filij requirit ſicut etiā in adeūdo neceſſaria eſt vt et dixi in. d. l. ij. de repu. bono. poſſeſ. Et iō. d. l. tutor. aliū habet verū intellectū q: ꝓcedit in eo qui ad vtilitatē alterius adire pōt. Nam in preiudiciū alterius repudiare nō pōt vt no. idē Bar. in. d. l. is pōt. col. v. vbi alleg. gl. hic: que hoc ſentire videtur dū dicit ꝙ fallit in tutore ratione officij.

5 ¶ † Poſtremo ad declarationē ꝟborū regule. Notādū eſt ꝙ nolle ⁊ velle ꝯtraria ſunt. Et iter iſta ꝯtraria datur

a mediū quod eſt nō velle.[a] vt no. Bar. in. l. iam dubitari. de heredi. inſti. facit quod no. in. l. j. §. ſcientiā. ff. de tributo. Nam verbū nolle denotat expreſſam reſiſtentiam nō ſic in verbo nō velle. vnde dormiens bene dicit nō velle ſed nō dicit nolle. vt tradit Inno. Jo. an. ⁊ doc. in. c. prudētiam §. ſexta. de offi. deleg. cum ſimi. vt dixi ibi ⁊ in. l. q̇ ſe patris poſt Alexā. ibi. C. vnde libe. Et Adde Abba. qui videtur in. c. finem litibus. de do. ⁊ contu. in. ij. colum.

6 ¶ Et ad predicta etiā fa. q: † aliud eſt ꝙ i aliquo caſu

b ceſſet voluntas ⁊ aliud eſt ꝙ voluntas reuocetur[b] gratia exēpli. morte mandātis expirat mādatū ⁊ mandatum nō extinguitur per mortem tanꝗ̄ reuocatū ſit a dn̄o. Sed q: voluntas dn̄i ceſſat. l. iiij. ff. loca. nam per mortē non dicitur voluntas reuocata q: reuocatio eſt quādo cōtraria voluntas ponitur ⁊ talis reuocatio ꝑ mortē fieri nō dicit. ita notabiliter Bar. dicit. in. l. more maiorum col. fi. ḟ. de iuriſdi. om. iud. vbi per hoc infert ꝙ ſi aliquis cauſam delegauerit donec iuſſerit re

c uocādū ꝙ ꝑ mortē nō videt reuocare[c]. Allegat bonū tex. i. c. ſi delegatꝰ. d offi. dele. l. vj. ⁊ eſt cōis opinio ꝙ ꝑ mortem

a ¶ Nō velle adde Bal. in. l. verbū. C. de fideicōmiſſis.

b ¶ Reuocetur no. vnū caſum vnicū in mā reuo. mandati ꝙ vbi ſubeſt cā reuocādi mā datū reuocat. l. ſi cū cornelꝰ. ff. de ſolu. ibi nec cauſā habuiſſet. Hiero. chu.

c ¶ Reuocare. hinc etiā dicit iudex qui poſuit a quēdā ad ꝯfinia donec reuocauerit: an ꝯ mortuo expirēt ꝯfinia de quo vide Bar. l. cētesſima. hic al legat. Bal. l. ij. i emptis vbi late Salice. C. de ꝯtrahē. emp. late per caſ. i c. ſi gratioſe. de reſcri. lib. vj. Hie. Chucha.

moꝛtē nō dicat act⁹ renocari: vt late Alexā. cōcludit qui alios refert in. l. cēteſimis. §. fi. de verb. obli. ⁊ eſt dictū Inno. in. c. licet vndiqꝫ. de offi. dele. refert ⁊ ſequitur Ang. i. l. ⁊ q̄. ſ. de iuriſ. om. iudi. Et ſic ille cuius volūtas ceſſat dꝫ non velle. Et nolle dꝫ qui reuocationē facit Philippus Decius Ualentie.

Regula quarta. Ulpianus.

Velle non creditur qui obſequitur impe rio patris vel dn̄i.

Nota ꝙ nō reputat velle ille qui actū facit ex iuſſu patris vel dn̄i: licet enim pꝛeciſe nō cogatur obedire: quia etiā iubēte domino ſeruus pōt nolle adire. vt dicit tex. in. l. cū ꝓponas. C. de here. iſti. Tamē obtēperādo act⁹ ille non dicit volūtari⁹ vt hic dꝫ. Et ſm glo. hoc intelligitur quo ad hoc vt a pena excuſet alias ſecus: † quia etiā volūtas coacta volūtas eſt vt per glo. que allegat. l. ſi mulier. §. ſi metu. el. ij. ſ. qḋ me. cā. ⁊. l. ſi patre cogēte. ſ. de ritu nup. Sꝫ certe hoc modo iſta regula multū reſtrigit intelligēdo illā reſpectu pene de qua in tex. nihil dicit. Et ideo generaliter vt verba ſonāt itelligi pōt: qꝛ pꝛopꝛie ⁊ vere nō dicit velle nec act⁹ volūtarius videtur qn̄ fit iuſſu patris vel dn̄i: quia ex volūtate fieri dicitur quod ex libero mētis arbitrio pꝛoficiſcit. vt dicit tex. xv. q. i. c. i. in. §. volūtatē. Et per obedictiā pꝛopꝛia volūtas mactatur vt inquit tex. viij. q. i. in. c. ſciendū. Et actus nō dicit voluntari⁹. qn̄ fit ab eo qui poterat cōpelli vt no. Bal. per illum tex. in. l. nouiſſime. ff. qḋ fal. tuto. auto. ⁊ tradit Ioā. and. in. c. pterea. in ver. extoꝛquētes. de iure patro. ⁊ in regula bona fides. in pn̄. de re. iur. l. vſ. cū ſi. vt dixi in. c. cū. M. de cōſti. ⁊ facit tex. in. l. rē legatā. ſ. de adi. leg. vbi alienatio dꝫ volūtaria qn̄ non inſtāte neceſſitate ſed a mera volūtate pꝛocedit. Et ideo ex pꝛedictis bn̄ infertur ꝙ hec regula abſolute pꝛocedat pꝛout loquitur.

Non ob. ꝙ volūtas coacta volūtas dicat vt in iurib⁹ alle. in glo. ⁊ ad idē tex. in. l. ſi pꝛiuat⁹. in pꝛin. ſ. qui ⁊ a quib. ⁊ eſt tex. melioꝛ de iure. xv. q. i. l. c. merito. quia reſpōdet ꝙ volūtas eſt qualificata ⁊ nō ſimpliciter vnde nō pꝛopꝛie dicit volūtas ex quo nō eſt ſimpliciter ſed ſcḋm quid. argumēto. l. hoc legatū. ⁊ qḋ ibi Bar. de leg. iij. Et ad hoc eſt tex. ad literā. in. c. maioꝛes. i. §. item querit. de baptiſ. vbi dicitur ꝙ coact⁹ dicitur velle cōditionaliter ⁊ nō abſolute. ⁊ fa. tex. in. d. l. ſi pꝛiuat⁹. vbi pꝛimo dicitur ꝙ coact⁹ manumittere volūtatē accōmodauit. Et poſtea dicit tex. ꝙ nō fuit volūtas manumittēdi. Et ſic ſimpliciter ⁊ abſolute eius qui cogit nō dicitur voluntas. Et in pꝛimo limitat ⁊ declarat illud qḋ dicitur ꝙ voluntas coacta volūtas eſt. Et regula noſtra intelligitur de voluntate ſimplici ⁊ pꝛopꝛia.

Secundo qḋ dicit ꝙ volūtas coacta voluntas eſt habet locum in negotio ꝓpꝛio. Sec⁹ eſt in negotio alterius vt no. Bal. dicit in rub. de cōtrouer. inueſti. l. fi. g. l. i. l fi. ff. de auto. tut. ⁊ idem not. Bald. in. l.

§. ſed ſi quis. col. fi. C. cõmu. de leg.
¶ Sed conſiderandũ eſt q̃ imo etiã in gerente negotiũ alteri⁹: q: in tutore vel procuratore volũtas coacta volũtas eſt dũ eligit poti⁹ hoc facere q̃ aliud malũ pati. vt dicitur in. d. c. merito. xv. q. i. Nã rõ iſta que in facto proprio cõſideratur etiam in alieno procedit. bñ verũ eſt q̃ cõpulſio nõ reddit actũ nullũ in facto proprio: ſecus in tutore. & ita loquitur tex. in. d. l. i. in. fi. Et hoc idem eſt in pluribus alijs caſibus. vt no. ibi per glo.
¶ Tertio volũtas coacta voluntas dicit: quando violentia preciſe nõ infert, ſed eſt cõditionalis: puta niſi ſic feceris te interficiam. In eo enim q̃ elegit ita facere poti⁹ q̃ mori eius volũtas eſt vt declarat tex. in. d. c. merito. v. q. i. & l. d. c. maiores. in. §. itẽ querit. de baptiſ. Secus quando q̃s preciſe cogitur aliquid facere q: tũc nullo modo conſentire videt: quia potius dicitur pati q̃ agere: vt dicit tex. notabilis in. c. ſatis. quod met. cauſa. & idem habetur. in. d. c. maiores.
¶ Quarto & vltimo licet coacta voluntas dicat nõ tamẽ eſt volũtas ſpõtanea. vt no. Abb. p illũ tex. in. c. i. de reg. & eſt glo. no. xxxiij. q. v. l. c. notificaſti. in verbo. licentia. & no. Abb. in. c. cũ locũ. de ſpõſa. in. c. abbas. quod met. cau. Et in hoc etiam conſiderãdũ eſt q: ſi volũtas ſpõtanea accipiat p libera hoc habet locũ in qualibet volũtate ſimplici que ppũe libera eſſe debet p ea. que ſuperi⁹ dicta ſunt. Si vero capiat. ſpõtanea voluntas p volũtate ei⁹ qui ſpõte ſe offert: tunc ſpontanea volũtas a volũtate ſimplici diſtinguitur. Nã ſponte fieri dicit illud quod fit ppũo motu & nõ ad petitionẽ. vt no. dicit Pe. de ancha. in. cle. preſenti. de cẽſi. in. v. not. vbi expreſſe dicit q̃ nõ dicit ſponte fieri illud quod fit ad petitionem.
4 ¶ † Ultimo notandum eſt q̃d dicit glo. hic per iſtum tex. q̃ excuſat filius vel ſeruus qui aliquid facit de mãdato patris vel dñi. Et hoc intelligit in delictis leuib⁹ q̃ nõ habẽt atrocitatẽ vt glo. dicit p. l. ad ea. ſ. eo. Et ad hoc eſt tex. in. l. liberorũ §. excuſant. ff. de his q̃ no. infa. & in. l. liber homo. la ſecũda. i pñ. ff. ad leg. aquil. & gl. ibi late inſiſtit. Secus eſt in grauib⁹ delictis in quibus nõ excuſat fili⁹ vel ſeru⁹. d. l. ad ea. q̃ a 𝔷uo ſenſu. & eſt tex. i. l. ſeru⁹ nõ in oib⁹. ff. de actio. & obli. & no. Bar. i. l. ſeru⁹. ff. de noxa. i. l. nõ ſolũ. §. ſi mãdato. co. i. ff. de iniur. & ibi in ver. idẽ puto. dicit q̃ quelibet iniuria perſonalis dicit graue delictũ q̃tũ ad ppoſitũ: & licet in grauiorib⁹ (vt dictũ eſt) nõ excuſet filius vel ſeru⁹ ex iuſſu patris vel dñi: pena tamẽ mitigat: vt eſt tex. no. in. l. ſeruos. C. ad leg. iu. de vi pub. & Bal. & Sali. ibi ad hoc no. illũ tex. Et eodẽ modo excuſaretur etiã in atrocib⁹ q̃ſi ſeru⁹ cogeret a dño ſub cõminatione mortis ſi illud nõ faceret. vt Bar. dicit. in. d. l. ſeru⁹. de noxali. Et hoc haberet locũ in quolibet qui tali modo p metum compelleret. vt no. per doc. in. l. vt vim. ff. de iuſt. & iur.
5 ¶ † Et q̃d. ſ. dictũ eſt de filio vel ſeruo etiã habet locũ in alijs hoib⁹ ſui iuris q̃ ex mãdato alteri⁹ excuſant: ſaltẽ in his q̃ ſunt de genere pmiſſorũ. vt no. p glo. fi. in. l. in rẽ. §. tignũ. ff. de rei vẽdi. q̃ dicit de laboratore q̃ cõduct⁹ de mãdato cõductoris iterauit fundũ alteri⁹: q̃ ex

cuſat:⁊ Bar.Ang.⁊ doc.illã ſequūt.⁊ tradit no.Bal.in cõſi.ccccxiij.
ſtatuto ciuitatis.Papie.li.iij.ſm nouã formã.⁊ no.Albe.l.l.ſi qs id
qđ.co.pe.in ꝟſi.itẽ facit.ff.de iuriſdi.om.iudi.⁊ idẽ Albe.l.l.j.in pn.
co.j.in.fi.l ꝟ.⁊ bñ facit iſta litera.ff.de eo ꝑ quẽ factũ eſt.⁊ no.Bart.
in.d.l.nõ ſolũ.§.ſi mãdato.col.iij.l ver.ſed q̄ro.Bal.in.l.nõ ideo.col.
j.verſi.⁊ nota ꝙ.l.noſtra.C.de accu.⁊ idẽ Sali.ibi in.j.q.⁊ idẽ Bal.in
aut.igreſſi.col.ij.l ver.qđ dico de medico.C.de ſacroſ.eccle.⁊ facit qđ
no.Bal.in.q.accuſatus de vi turbatiua. col.añpe.ꝟ.tertio queritur.
¶Et predicta cõcluſio limitat̃ nõ ꝓcedere qñ predicto laboratori ſit
facta denũtiatio.vt dicũt Jmo.⁊ Roma.l.l.de pupillo.§.nũtiationẽ.
in ꝟ.qs forte.ꝑ gl.ibi l ꝟ.nullus.l fi.Et idẽ voluit Ang.l.d.§.tignũ.
in ꝟſi.qđ intellige.dicẽs/ꝙ ꝯ laborãtes nõ obſtãte ꝓteſtatione eis
facta eſt p̄ſumptio doli.⁊ idẽ not.Ang.in aut.vt oẽs obe.iud.in.iij.
col.in ꝟſi.itẽ ex hac lectura patet.⁊ ſequit̃ Alex.in cõſil.xxxvj.viſis
his q̄ per dominos.lib.j.col.ij.⁊ in cõſi.lxxix.viſis his q̄ egregie.lib.
iij.Et iſta videt̃ cõmunis opi.licet idẽ Alex.ꝯdicat in.d.l.de pupillo
§.nũtiationẽ.col.iiij.vbi inquit/ꝙ laboratores propter talẽ ꝓteſta-
tionẽ nõ debẽt deſiſtere:q: illa denũtiatio extraiudicialis nõ ꝯſtituit
illos in mala fide.alle.tex.i.l.penul.ff.ꝓ emp.vbi emptor rei aliene
q̄ bona fide poſſidebat nõ cõſtituit̃ in mala fide ex eo ꝙ quis extra-
iudicialiter ſibi denũtiauit rem eſſe ſuam.
¶Sed reſpõderi põt ꝙ tex.in.d.l.penu.loq̃t in eo q̄ erat l bona fide
cauſata ex tit.emptiõis:merito illa bona fides nõ alterat̃ ex ſimpli-
ci denũtiatiõe alterius.Nõ ſic videt̃ in laboratorib9 q̄rũ bona fides
⁊ credulitas erat ſolũ fundata ſimplici in dicto ꝯductoris:ideo ẽt ex
ſimplici dicto alterius alterat̃.Cũ nulla ſit ratio quare magis vni q̄
alteri credat̃.Et ſic defenditur iſta limitatio que maxime haberet
locũ ſi ꝓteſtatio facta fuiſſet re integra añq̄ laboratores intrarẽt fun
dum.arg.l.ſi fundum.⁊ quod ibi Bar.C.de rei vendi.⁊ ex eo qđ di-
xi reſponderi põt ad doctrinam Bar.que facit pro opi.Alex.in.l.qđ
te.col.pe.ff.ſi cer.peta.in.l.q̄ l alterius.de reg.iur.cũ ſi.vt dixi ibi ꝙ
quis nõ tenet̃ credere denũtiãti vel proteſtãti l eo quod nõ pẽdet a
facto proprio eius cui ſit proteſtatio:q: in facto alieno eſt probabi-
lis ignorãtia niſi facta ſit fides ꝑ inſtrumentũ:nam hoc nõ videtur
habere locum in laboratore:q: vt dixi ſicut fuit facilis ad credendũ
conductori:ita etiam debet contradicẽti credere ⁊ deſiſtere.
¶Secundo glo.in.d.§.tignũ.habet locũ propter ignorantiã proba-
bilem in qua ſunt laboratores.Secus ergo videt̃ ſi ignorantia non
4 eſſet probabilis:vt q: eſſent vicini qui preſumũtur habere notitiã
quia vicinus preſumit̃ ſcire facta vicini.c.quoſdã.de preſum.⁊ not.
Bar.⁊ doc.in.l.j.ff.ſi cer.pe.Et in ſimili caſu ad ꝓpoſitũ nr̃m tradit
Specu.in tit.de emp.⁊ vẽdi.§.nũc dicẽdũ eſt.l fi.⁊ in terminis tradit
Alex.l cõſi.xxxvj.li.j.ff.alle.Et pari ratiõe idẽ eſſet dicẽdũ l alijs ca-
ſib9 l q̄b9 ſciẽtia p̄ſumit̃:vt q: eſſet fama l loco ꝓpt̃ quã ſcia p̄ſumit̃:
vt no.Bar.in.l.is põt.co.vj.de acq̄.here.⁊ l.l.ſi cui.§.eiſdẽ.ff.đ accu.
cũ ſimil̃r tradit Alex.l cõſi.xxxvj.viſis his.co.ij.lib.j.⁊ in cõſi.clxxvi.

in hac cã.col.iiij.lib.ij.ꝛ in ꝯſi.clix.col.ij.eo.li.ij.ꝛ ſm iſtã limitatio
nem ꝓcedit tex.in.l.ij.l fi.in ver.ſi vero.ff.de termi.mot.de quo tex.
opponit Albe.ꝛ nõ ſoluit in.l.ſi qs id quod.ff.de iuriſdi.om.iu. Nã
loquitur ille tex.qñ operarij ſciẽter hoc fecerũt.vt colligitur ibi in ꝟ.
ſeq.ꝙ ſi per ignorãtiã.vbi tex.aduerſatiue loquitur de ignorãtia ex
quo datur intelligi ꝙ in dicto ver.ſi vero.immediate ꝓcedenti loq
tur quãdo ſciẽter id factũ fuit.ꝛ nõ placet ſol.Moder.l.d.§.nũtiatio
nẽ.qui dicũt ꝙ in tex.d.l.ij.ſequitur quãdo laboratores ꝯducebant
ad op⁹ illicitũ:qꝛ ibi nõ ꝯſtat hoc:qꝛ illa mutatio lapidũ ꝛ terminoꝝ
5 rũ de ſe nõ videtur de genere prohibitoꝝ.†Ad ſupradicta etiã eſſet
videndũ an excuſetur ille q̃ mãdato iudicis aliquid facit.Et regula
eſt ꝙ ſic in reg.qd qs.de reg.iu.in.vj.ꝛ in.l.nõ videtur.§.qd iuſſu.ſ.
eo.ꝛ quomodo hoc ꝓcedat ꝛ intelligatur reſeruatur dicendũ ibi vbi
melius cadit.Philip.Decius.Ualentie.

¶ Regula quinta. Paulus.

In negotijs ꝯtrahẽdis alia cauſa habita.eſt furioſoꝝ:alia eorũ q̃ fari poſſunt q̃uis actum rei non intelligant.nã furioſus nullum negotium contrahere poteſt.pupillus omnia negotia tutore autore agere poteſt.

1 Primo noto ꝙ † furioſus nullũ negotiũ ꝯhere po
teſt:qꝛ nõ intelligit qd agit.§.furioſus.in
ſtit.de inuti.ſtipu.ꝛ nulla eſt ei⁹ volũtas.l.furioſi.ſ.eo.
.§.pterea.inſti.q̃.nõ eſt ꝑmiſ.face.teſta.ꝛ in oibus ꝛ ꝑ
oia loco abſentis ꝛ quieſcẽtis habet.l.ij.§.furioſus.ſ.
de iure codi.l.j.§.adipiſcunt.ſ.de acq̃ren.poſ.ꝛ l.l.vbi
nõ voce.§.furioſus.ſ.eo.in.l.ij.§.furioſus.ſ.de procuratoribus.
¶ Et iſta ꝯcluſio procedit etiã dato ꝙ actus ꝑ furioſum recte fact⁹
fuiſſet prout prudẽti ꝯueniret:qꝛ hoc videtur factũ a caſu ex quo mẽ
2 te caret:vt dicitur l.d.§.preterea.cũ ſimili.ſ.alleg.Et hoc patet:qꝛ †
etiã ad pias cauſas furioſus teſtari nõ poteſt:vt Bart.ꝯcludit in.l.
j.in.j.q.C.de ſacroſan.eccl.bene facit tex.in.c.fi.de ſucceſ.ab inteſta.
ꝛ in.c.ſicut tenor.de reg.ꝛ hoc videt verũ quãdo conſtat talẽ nõ eſſe
ſane mẽtis.alˢ vero ex diſpoſitiõe que mature ꝛ prudẽter facta ſit
ex quo hic cõſtat de furore videtur ꝙ nõ p̃ſumatur furioſus.Et hoc
modo videtur procedere quod notat Joã.and.in.c.fi.de ſucceſ.ab in
teſta.circa fi.vbi refert teſtamentum cuiuſdã q̃ dicebat furioſus ex
eo quod recte factũ fuiſſet Rome in ſenatu approbatũ fuiſſe ꝛ reci
tat.Bal.l.c.j.in princ.per quos fiat inueſti.Alexand.in.l.furioſum
C.q̃ teſta.fa.poſ.ꝛ facit quod no.Ang.in.d.l.furioſum.vbi inquit ꝙ
in furioſo qui dilucida habet interualla ex qualitate actus p̃ſumit
factũ quando erat ſane mentis cum ſi.ꝛ tradit Alexand.in conſilio
cxij.matureq̨.col.iiij.lib.j.ꝛ l conſil.xxxvi.viſis atteſtatiõibus.colũ.
penulti.lib.ij.

a ¶Delicto. Nota tamē ꝙ ſi culpa ſua ſit factus furioſus ⁊ delinquit non excuſatur. ita Car. i cle. j. de homici. in. vj. ꝙ de delicto tñ ꝯmiſſo ante furorē nō pōt puniri criminaliter. ita Bal. in. c. j. de eo ꝗ fra. ſuū occidit. ⁊ iſta eſt ꝯmunis opi. de qua vide latiſſime ꝑ Iaſo. poſt Alex. l. ex facto. de vulg. ⁊ pupil. col. x. ꝟ. ſed pulchꝛū dubium. ⁊ Bal. in. c. i literis. ꝺ reſcrip. ⁊ hoc ꝓcedit etiā ſi ante furorem fuerit condēnat⁹: ſm docto. ibi. Si tamen cōſtaret de ſimulatiōe bene poteſt puniri. ita Bal. l. furioſum. ꝗ teſta. fa. poſ. C. i cautela. hic vſ⁹ eſt quidam iudex in patria mea qdam cautela: nam cū vellet mandare ſentētiā executioni ꝯtra quēdā malefactorē fuit oppoſitū ꝙ nō poterat ꝑꝑ ſupueniētē furorē: tūc ipſe fecit ponere malefactorē i loco vbi erat ſagittād⁹ ⁊ ꝑcepit cuidā ex executorib⁹ vt ꝑcuteret ſagitta lignū i quo malefactor erat. ꝗ fctō ipſe alta voce petijt ꝯfeſſionē: ⁊ ſic detecta fuit malitia malefactoris. Qualr aūt ꝓbet furor: vide Barb. c. cū dilect⁹. ꝺ fuc. ab inteſt. ij. co. Iaſon. l. furioſuz. j. col. q: ꝗs nō ꝑſumit furioſus. ſʒ Bal. ꝑ illā. l. i fi. C. ꝺ here. inſti. iō. allegāti icūbit onus ꝓbādi: vt ꝑ Bal. l. l. nec codicillos. C. de codi. ⁊ Car. cle. j. ꝟ. alr. l. ij. q. ⁊ an probet ꝑ teſtē nō reddētē rōnē dicti ſui. vid Bal. l. l. ſolā. C. ꝺ teſti. Pau. de ca. i. d. l. furioſū. Hie. chu.

3 ¶†Secundo predicta concluſio que videt loq̄ in cōtractibus ampliat vt habeat etiā locū i delictis in ꝗbus furioſus nō punit. l. ſʒ ⁊ ſi quēcūqꝫ. §. ſecundo. ff. ad legē aquiliaꝫ. l. illud. §. ſane. ꝟ. de iniurijs. ⁊ etiā ꝑ

a graui delicto[a]: puta pro homicidio: vt eſt tex. in. l. diuus. ꝟ. de offi. pſi. l. infans. ꝟ. ad. l. cor. de ſica. l. l. pe. §. fi. ꝟ. de pari. Aliqualis tñ penitētia imponit ſi furioſus poſt delictū cōmiſſum ad ſanā mētē cōuertatur. vt dicit tex. xv. q. j. c. ſi ꝗs inſaniēs. ⁊ hoc tolerat ne diſciplina eccl'ie deſerat: vt dicit i. c. excōicatoꝝ. xxiij. q. v. vbi imponit penitētia ꝑ homicidio ꝯmiſſo ne diſciplina eccleſie deſerat. ⁊ in hoc tenet Luc. de pēna. l. l. ſi apparitor. col. fi. de coarta. lib. xj. Sʒ hoc dictū nō videt verū: q: furioſus ꝑ tali homicidio nō efficit irregularis. tex. i cle. j. de homi. ꝗ nō videt aliquo mō puniūd⁹. ⁊ q: ſatis ipſo furore punit. d. l. diu⁹. ⁊. d. l. penul. §. fi. de pari. ⁊ q: ibi dicit tale homicidiū eſſe īpu-

4 nitū. †Et q: factū a furioſo videt factū a caſu ſine facto ꝑſone: vt dicit tex. l. l. fi. i fi. ij. de admi. tu. ⁊ gl. hoc tenet in. d. c. ſi ꝗs inſaniēs. in ꝟ. ꝓpria. ⁊ ad illū text. i prin. reſpōſio colligit. Nō obſt. tex. in. d. c. excōicatoꝝ q: ibi pōt eſſe culpa que nō cadit in furioſo.

5 ¶†Et ad ſupradicta notādū eſt ꝙ furioſus[b] tñ obli-

b gatur ex cauſis ex quibus ignorās obligat: vt ꝓbat

b ¶Furioſus. Et an furioſus gaudeat oib⁹ ꝑuiligijs pupilli. Bal. l. l. ij. C. ꝗ admitti. ⁊ vnū nota ꝙ lʒ furioſus non habeat cōſenſum in contractibus habet tñ i quaſi cōtractib⁹. ita Bal. i ſua margarita in verbo furioſus. ⁊ i dubio ſi ſit furioſus ꝑ dilucida iternalla ſi faciat teſtamentum vel cōtractū preſumitur feciſſe tempore nō dilucidi interualli. ita Bal. vbi. ꝟ. Hieron. Chucha.

in.l.iij.§.et ſi furioſi.ff.de nego.geſt.et no.per glo.hic et tradit Bar.in l.iulianus.in.vij.col.ff.de condi.indebi.

¶ Et no.etiã caſum ſingu.quē glo.hic adducit in quo furioſa filia pro conſentiente habetur in.l.ij.§.volũtatē.ff.ſol.matrimo.vbi videtur ille tex.ↄtra tex.in.l.quia certũ.ff.loca.vbi furioſus nõ poteſt haberi pro cõſentiente:q: expreſſe conſentire nõ poteſt.docto.laborant in ratione illius.§.voluntatem.in.d.l.ij.ſoluto matrimo.Iaſo.ibi dicit quod in.d.§.voluntatem. nõ fingit conſenſus aut volũtas: quia iſtud eſt impoſſibile in furioſo.d.l.qui ad certũ.ſed ibi fingit nõ contradictio:quia filia ibi furioſi habetur pro non contradicente.

¶ Sed certe hoc videtur cõtra illum tex.qui expreſſe dicit cõſentire eã quia merito credat:ergo ibi fingitur cõſenſus et nullo mõ dici poteſt ꝙ fingat ibi nõ contradicere q: in veritate nõ cõtradicit filia furioſa.Cũ ergo habeamꝰ veritatē nõ eſt opus fictione:quia fictio cũ veritate nõ cõueniret.l.filio quē pater.ff.de libe.et poſthu.

6 ¶ Et preterea in illo caſu filia ſane mentis ſi nõ cõtradicit habet ꝓ conſentiente vt ibi dicit ibi:niſi euidēter cõtradicat videri patri cõſentire:ergo in illo caſu nõ videtur differētia an fingatur cõſentire vel fingatur nõ cõtradicere.Et ideo ſtat cõtrariũ de.d.l.quia certũ. quia in filia ſane mētis taciturnitas habetur pro cõſenſu q: cõtradicere potuiſſet:ſecus videtur in furioſa.d.l.quia certum.

¶ Sed poteſt reſponderi:vt dicit glo.hic ꝙ ibi ſit caſus ſpecialis et ratio ſpecialitatis videt:q: actio erat cõmunis cũ filia:et q: nõ agitur de intereſſe filie ex quo pater teneretur illam iterũ dotare ſi non haberet dotem:vt not.per gloſ.in.l.ij.§.quod ſi in patris.in verbo dos eſt.ff.ſolu.mat.

¶ Secũdo principaliter noto differētiã quã regula facit inter furioſum et pupillum qui fari poteſt et idē habet in.§.furioſus.et in.§.pupillus.inſti.de inuti.ſtip.Secꝰ eſt in pupillo infante q: furioſo equiparat:vt a cõtrario ſenſu colligit hic.et ad idez pro iſta equiparatione eſt tex.in.d.§.pupillus.in.l.j.§.adipiſcimur.ff.de acq.poſ.in.l.fulcinius.§.adeo.ver.ita autē.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.in.l.pupillꝰ.ff.de acqui.here.in.l.vij.ff.de cõdi.fur.in.l.qð infans.ff.de rei vẽdi.l.l.infans.ff.de ſica.in.l.inuitũ.de ſer.vrb.pred.in.§.preterea.inſti.q.nõ eſt permiſſum face.te.in.l.qð pupillꝰ.ff.de cõdi.inde.in.l.pupillꝰ.ff.de ac.et ob.i.l.ſ.C.de fal.mo.limitat in caſu.l.iſantis.C.qui admitti. vbi glo.facit differētiã inter infantem furioſum de quo ibi dixi.

¶ Et qð dictuʒ eſt de pupillo infante idem eſt ſi infantie ꝓximꝰ ſit vt dicitur in.d.§.pupillus.inſti.de inuti.ſtipu.et gl.ibi declarat quãdo dicatur proximꝰ infantie vel pubertati in verbo infantie ꝓximꝰ. et idē glo.in.l.pupillũ.in.j.glo.ſ.eo.not.Bar.in.l.j.ff.de noua.col.ij.

¶ Et de hoc quomodo intelligatur et ꝓcedat videbimus in.d.l.pupillũ.ſ.eo.vbi melius cadit:q: tex.ibi loquitur de pupillo proximo pubertati.regula ergo ex differētia q̃ tradit hic ꝓcedit in pupillo q̃ ſit maior infante et proximꝰ pubertati q̃ caſu habet aliquē intellectũ et actꝰ in eo fundari põt et ſuppleri cũ autoritate tutoris:vt hic dicit

& in.d.§.pupillus.de inuti.ſtipu.

7 ¶†Et qualiter pupillus obligeť.not.Bart.in.d.l.ſ. col.pe.ff.de noua.cuius dicta reaſſumit Ange.are.in d.§.pupillus.col.j.& videbimus in.l.pupillus.J.eo.

¶Regula ſexta. Ulpianus.

Non vult heres eſſe qui ad aliū trāſferre voluit hereditatem.

Ista regula melius q̄ glo.dicat exēplificari pōt I caſu.l.ſi qs ita heres inſtituať ſi legitim⁹.ff.de here.inſti. vbi heres inſtitutus ſub cōditione ſi legitimus heres hereditatem vendicare nolit.Nam ſi legitimus cōſentiat q̄ hereditas in heredem inſtitutū transferatur apparet q̄ non velit eſſe heres vt hic diciť:qui em̄ rem in alterū tranſfert illā nolle ipſe habere dicitur:vt de donatione tex.dicit in l.ſenatus.§.j.ff.de do.cau.mor.vbi qui donat illū potius q̄ ſe habere mauult. Et q̄ rem habet pro derelicto intelligitur voluiſſe in aliū trāſferre & a ſe omnino reijcere:vt inquit text.in.l.j.in.l.ſi id quod.§.fi.ff. pro dereli.in.l.qd ſeru⁹.in prin.ff.de ſtipu.ſer.& in.§. hoc ampli⁹.inſti.de re.di.Et ideo hic bene diciť q̄ nō vult heres eſſe q̄ ad aliū voluit hereditatē trāſferre:& verbū iſtud tranſferre:de quo tex.loquiť:intelligiť de

8 totali abdicatione†qz plus eſt transferre q̄ cedere: vt p glo.in.c.j.de cōmo.in.§.ſed qd prīnci.in ṽbo cōceſſi.inſtit.de iure na.& in.c.lex eſt.ij.di.que exponit trāſtulit.i.cōceſſit.Et ideo tranſlatus de vna eccleſia in aliā nihil retinet de prima.xxj.q.ij.c.ſi qs tranſlatus.Et not.Bal.per illū tex.in.l.vlpianus.ff.de excu.tuto.Et dum in tex.dicitur hic voluit transferre iſta verba dupliciter intelligi poſſunt.

¶Primo ſimpliciter pro nuda voluntate vt qz declarauit voluntatem ſuam eſſe q̄ hereditas in aliū tranſferatur prout dictū eſt in figuratione caſus per illū tex.in dicta.l.ſi quis ita heres.

¶Scdo illa verba voluit transferre intelligi pñt cū effectu ita q̄ reipſa hereditatē ipē in aliū trāſtulerit. Et ita videť glo.hic intelligere. ¶Et ſm iſtū intellectū hic ꝓbatur qd voluit glo.no.p illū tex.in.l.ſi.ff.de re.diui.que verba hic poſita muros trāſcēdere voluerit:interpťať & intelligit q̄ re ipſa trāſcēderit muros.

9 †Et Bart.ibi per illā glo.infert in ſtatutū quo cane

a tur q̄ ſi qs voluerit[a] aliquam mulierem corrumpere

a ¶Uoluerit. iſtud dictū ſequiť Barb. in.c. qz nōnulli. de reſcript. colū.xvij.et Feli.in ſuo trac.qñ conatus puniať.i.iiij. col.in prin. quē vide in iſta materia.&ſoci.in trac. fallē.i regu.xxxj. folio.viij.et Bertachi.i ſuo reperto.in ṽ.venenatio.

a ¶ Neceſſitas. Imo videt͂ ꝙ ſic: quia ſtatuta punietia delicta itelligũt͂ de ↄſũmatis: iuxta doctrinã Bar. ⁊ omnium in. l. j. ad leg. cor. ne. de ſica. ⁊ ſtatuta debent intelligi i caſu vero ⁊ non ficto. l. iij. et ibi Bard. §. hec v͂ba. de neg. geſt. et l. qnicquid. de verb. ob. §. et ſic iſta volũtas venenãdi etiã ſi pceſſit ad actum propinquũ dicitur ficta: vñ non põt puniri per ſtatutũ: q꞉ req̃rit factũ verũ ⁊ ↄſumatũ: put in ſi mili conſuluit Bal. in cõſi. cccl vj. inci. ſtatuto placẽtie. in j. volu. vbi vult ꝙ ſtãte ſtatuto pla. ꝙ quicunq꞉ nixus: fuerit

capite puniat͂. Nã intelligitur ꝙ cũ effectu illã corrũperit. Et iuxta hoc dicto Bar. infert Frã. de cre. in ſuo no. xlix. defenſaui ſemel ꝙ ſtãte ſtatuto ꝙ ſi q̃s voluerit aliquem venenare capite puniatur ꝙ tale ſtatutũ nõ haberet locũ in illo qui preparauerat venenum ſi delictum non fuit conſummatum: q꞉ verbum illud voluerit intelligit͂ de re ipſa ꝙ fecerit. Et pro tali expoſitione etiã eſt glo. in. l. j. in verbo voluerit. ff. de leg. ij. Et illam not. ibi Alexan. in fi. poſt Pau. de caſt. Et ad idem eſt glo. in. l. fi. in prin. C. de cõdi. in ver. voluerit. q̃ exponit voluerit. i. elegerit. ⁊ in. l. ſi cõſtiterit. in ver. voluiſſe. ff. fini. reg. ⁊ in. l. ꝙ ſi ab initio. ff. ſi certũ pet. ⁊ in. c. ſi diligenti. in verbo purgare. de fo. cõpe. ⁊ not. Bal. Aug. ⁊ Imo. i. l. ſi q̃s ſemproniũ. §. de here. inſti.

¶ Sed tamen aduertendũ eſt in predictis que doctores ſimpliciter ſequunt͂. Nam talis expoſitio eſt contra proprietatem verborũ: † quia volũtas ab ipſo facto ſeparata eſt ⁊ diſtinguit͂. c. j. de eo qui mit. in poſ. l. promiſſor. ſtichi. §. cum conſtituto. §. de conſtitu. pec. Et ideo exponere verbũ voluerit pro ipſo actu eſt cõtra proprietatem verborũ. bene fateor ꝙ talis expoſitio tolerari poteſt quãdoq꞉ propter ſubiectam materiam q꞉ verba ſecundũ ſubiectam materiam accipiũtur. l. ſi vno. in prin. vbi Bar. C. loc. etiã impropriando verba: vt Alex. tradit in cõſi. v. puto de iure. lib. iiij. cum ſi. vt dicã in. l. q̃ties. j. eo. Et hoc modo procedit ⁊ intelligit͂ glo. in. d. l. fi. §. de re. di. Nam illa expoſitio ibi neceſſaria eſt ꝙ. exponatur verbũ illud tranſcendere voluerit pro facto quod tranſcenderit: quia pena de qua ibi agebatur erat impoſita pro ipo facto vt dicitur ibi in principio. l. ſi quis violauerit. Nam verbum illud violauerit deſignat factum. vnde licet poſtea inferius in eadem. l. dicatur ꝙ Remus occiſus fuit ex eo ꝙ muros tranſcendere voluerit: conſonat ꝙ verbum illud voluerit/ pro facto accipiatur ſecundum quod in prin. l. dicitur. Et ideo illatio quam facit Bart. ad ſtatutum in. d. l. fi. nõ bene probatur in ſtatuto/ q꞉ in ſtatuto non cõcurrit illa ratio ita interpretandi que in preallег. l. fi. habetur.

4 ¶ Et i ↄtrariũ eſt r͂ta cõis ſtatutorũ v͂ba ppe itelligũt͂ l. iij. §. hec verba. vbi Bar. ff. de neg. geſt.

¶ Minꝰ ẽt ſatiſfacit illa deciſio. Frã. de cre. ꝙ ſtatutũ ſi quis voluerit venenare aliquem nõ habeat locum in eo qui preparauit venenũ.

a ¶ Primo/ q꞉ militat ratio inducta cõtra Bar. ꝙ in caſu ſtatuti nõ ſubeſt illa neceſſitas recedẽdi a proprie

rit adulterium committere decapitetur: quod ſi quis tētauerit et nō potuit adimplere quod non ſit decapitandus: ſed quod puniatur alia pena pecuniaria: per not. per Cy. et doct. in. l. is qui cū telo ad le. cornel. de ſica. Tertio facit: quia per conſuetudinem totius mūdi eſt derogatū omnibus legibus diſponentibus conatū puniri. vt vult Specu. in ti. de accuſ. in §. j. queꝫ ſequitur Bald. l cōſi. cccl. xj. in. j. vo. inci. quidam ru mor. et Alc. in conſi. xv. in. j. volu. iiij. col. Ange. et Moder. in l. j. §. hec autem verba, ff. quod quiſque iur. Feli. in trac. quando conatus puniatur. in iij. co. Ang. in trac. maleſi. in §. et ex interuallo. pe. col. Bertachi. in ſuo reper. in §. veneno.

tate verborum prout erat in caſu. d. l. ſi. de rerū diui.

Secundo/ quia in caſu in quo loquitur Fran. de cremona ille nō habuit ſimplicem voluntatem/ ſed deuenit ad actum: quia venenum preparauit et per eum non ſtetit/ quia detectus fuit vt ipſe dicit: quo caſu ſtatutum videtur voluiſſe talem penam imponere propter atrocitatem delicti: quia plus eſt hominem veneno interficere quam gladio. l. j. C. de malefi. Et ad hoc bene facit deci. Bar. in. l. j. ff. de pari. ci. vbi in vlti. no. per illum textum dicit/ quod ille qui emit venenū vt daret alicui: licet non dederit: punitur tamen acſi dediſſet. Quod dicit notādum eſſe cōtra quoſdam monachos qui voluerunt abbatem venenare.

Et de hoc no. Joā. de ana. in rub. de his qui ſi. occi. et Bartho. veron. in conſi. lxxxj. viſa inquiſitione. et eſt conſilium vltimum. Et idem Bartholo. veron. in cōſi. v. caſus talis. et in ſimili caſu de abortiuo tradit Andr. ſicu. in cōſi. xxiij. ſapiētiſſimus dicit. lib. ij. col. penul.

tio. vbi dicit ſe pluries iudicaſſe Rome. Barba. latiſſime in cōſi. xxxiiij. in. ij. vol. et hec eſt cōmunis opi. prout ipſe dicit: et ſic videtur quod bene iudicauerit Frā. de cre. exponēdo venenauerit. i. re ipſa fecerit: et mors ſecuta eſt. pro quo facit tex. cū glo. in. c. cōſulere. de ſimo. his tamen nō obſtātibus credo opi. do. Philip. verā per ea que ipſe ſubtiliter dicit prout moris eius eſt ſemper mittere falcē ſuā in materias ſubtiles nodoſas et intricatas/ et eas miro et ſubtili modo enucleare. nā negari nō pōt quod volūtas ſit ſeparata ab ipſo facto. tex. c. j. hic per eū alle. vbi gl. in ver. voluntatē. alle. plures cocor. que volūtas in delinquēdo retēta in alo ēt in atrociſſimis delictis nō punitur. l. cogitationis. ff. de penis. late Cardi. in cle. j. de vſur. in. iij. q. ſed vbi proceſſum eſt ad actū exteriorē efficitur punibilis: vt not. dicit Bal. in. l. nō ideo minus. C. de accu. vij. colum. dicens/ quod etiā in atrociſſimis voluntas ſeu ordinatio ad delinquendū nō punitur niſi proceſſum ſit ad aliquē actū ordinatū de preſenti ad ipſum factū quo caſu venit puniēda/ ſic ergo in preſenti caſu. Secūdo vbi quis eſt impeditus impedimēto facti: vt quia fuit detectus: tūc venit puniēdus conatus: vt volūt docto. maxime Cardi. in. d. c. j. de eo qui mit. in poſ. Tertio/ ſtatutū loquitur clare et expreſſe puniēdo ipſam volūtatē: ergo debemus ſequi illud: quia lex vel ſtatutū quātūcūque durū et rigoroſū ſit/ vbi clare loquitur eſt ſequēdū. l. proſpexit.

ff.qui ⁊ a qui. Quarto v̄ba statuti sunt intelligenda ꝓprie vbi abso
nus intellectus non sequitur:vt in.l.iij.§.hec verba.⁊ ibi Bart.ff.de
neg.gest.ita in casu isto cū clare cōstet voluntatem statuentium vel-
le punire ipsam voluntatem delinquendi propter atrocitatē delicti:
vt in.l.j.C.de malefi.vbi glo.⁊ Salt.⁊ Ioā.fab.⁊ Ang.post.glo.in §
alia.insti.de
pu.in.Bal.
in suo cōsi.
clxiiij.in.iiij.
vol.vbi ap-
pellat istud
delictū gra-
uissimū di-
cens/ꝙ cō-
mitens tale
delictū pro-
ditor ⁊ hō-
micida nun
cupatur:er-
go si est gra
uissimū qua
re nō punie
tur eius co-
natus sicut
i aliis/etiā
hodie/vt in
crimine le-
se maiesta-
tis⁊ in assa
sinamento:
vt vult ipse
Bal.⁊ Ang.post gl.ibi in.d.§.hec v̄ba.⁊ magis late Lud.bologni.in
suo cōsi.viij.in.iij.col.versi.in quo assasinamēto.Quinto facit dictū
ꝯs.Bal.ccclvj.vbi vult ꝙ si ibi ꝓbatū esset ꝙ ille q̇ tētauit cōmittere
adulteriū fecisset q̇cq̇d potuerit/⁊ ꝑ eū nō steterit ꝙ veniret puniēdꝰ:
tñ q: ibi nō ꝑseuerauit/q: aufugit nō venit puniēdus.⁊ ad cōtraria
§.adducta r̄ndeo ꝙ nos loq̇mur vbi statutū clare vult pūire conatū/
q: tūc nō pōt dici casus fictus/imo verꝰ/q: ipsa volūtas delinquēdi
vere est:nec ēt nō ꝯsummatū/q: satis est ꝯsummatū illud qḋ punit
statutū.nec etiā obst.communis opi.q̇ habet/ꝙ generali ꝯsuetudi-
ne est hodie derogatū oībus.ll.punientibꝰ conatū/ quia illa nō extē-
dit ad atrocissima delicta:vt.§.dictū est.nec etiā ob.d.c.cōsulere.q:
r̄nde ꝓut ad.l.fi.de re.diui.est bñ verū ꝙ in iudicādo esset durū rece
dere a p̄ma opi.quā sequūt oēs.de qua vide cōsi.hic per do.Phi.alt.
maxie Barb.vnū tñ dico ꝙ si casus eueniret vbi esset i practica talis
spēs delicti/ꝓut est Rome ꝙ iudicarē ꝯ cōez:⁊ credo ꝙ recte.Phie.ch.

¶ Eodē mō iꝑtū ad casuz huius.l.applaudet ꝙ v̄ba
illa trāsferre voluerit intelligāt cū effectu ꝓpter sub
iectam materiam:vt.§.dictum est.

5 ¶ † Sic etiā eꝯ ꝓpter subiectā materiā v̄ba q̄ deno
tāt actū ⁊ effectū ꝓ volūtate simplici q̄nq; accipiunt.
l.stipulatꝰ suz dāmā.de v̄b.obli.cū gl.in ver.dares.q̄
exponit.i.dare velles.l.ij.in prin.ff.sol.mat.in ver.co
git.circa fi.dū dicit:stipulāti.i.stipulare volēti.⁊ i.l.il
lud.C.de sacrosan.eccl.i v̄.fecerit.q̄ exponit.i.facere
voluerit.facit tex.i.l.j.§.j.ff.de aq̄ plu.arcē.cū gl.i v̄.
noceat.q̄ exponit.i.nocere possit.ad idē tex.in.l.labeo.
in p̄n.§.de sta.lib.ibi.noceat.i.nocere possit.⁊ in.l.he
actiones.ff.ad velleia.cū gl.in v̄.cōpetūt.q̄ exponit.i.
ꝯpetere possunt.cū simi.vt i no.casu tradit And.sicu.
in cōsi.xxj.p̄clare dicitur.col.iij.lib.ij.⁊ cōsi.lxxxj.pre-
clare ⁊ eleganter.col.ij.lib.iiij.

¶ Et retēto supradicto itellectu ad istū tex.ꝙ v̄ba illa
trāsferre voluit/intelligāt cū effectu:ita ꝙ realiter in
6 aliū hereditatē trāstulerit:colligit ⁊ bñ ꝓbat h̄ †ꝙ ex
facto volūtas declarat.ad idē tex.i.l.paulꝰ respōdet.
ff.rē ra.habe.in.l.si auia.C.de iure delibe.i.l.reprehē
dēda.cū glo.C.de insti.⁊ substi.vbi gl.in ver.cōproba-
sti.que alleg.bonū tex.in.l.de quibus.§.de legi.

¶ Et plus est aliq̇d facere facto q̄ verbo:vt dicit tex.

in.c.dilecti.el.ij.de appella.Et plus eſt facere ꝙ pronuntiare:vt in-
quit tex.in.l.ſi tamē.§.ei qui.ff.de edili.edic.⁊ potiora ſunt facta ad
declarandum voluntatem ꝙ verba que ſepenumero contra intētio-
nem ꝓferuntur:vt Abb.dicit in conſi.cxvij.illud de iure q̄ritur.lib.
ij.col.ij.Notandum tamen eſt ꝙ voluntas q̄ ex facto colligitur taci-
ta videtur.Et ad qualitatē facti reſtringitur ⁊ limitatur:vt no.Bar.
in.l.j.§.ſi quis hoc interdicto.in fi.ff.de iti.actuq̄ priua.qḋ ꝓo ver-
bis ſit expreſſum dicit.⁊ magis extēditur.glo.no.in cle.ſepe.in ver.
partibus.circa fi.de verb.ſig.de qua no.Pau.de caſtro.in.l.ſi ꝯuene
rit.ff.de iuriſ.om.iudi.⁊ in conſi.xxv.ſuper primo.colum.v.ſecundū
formam primā.⁊ Roma.in conſi.cxxxiij.in propoſito caſu.Et ad idē
facit.glo.no.in.l.j.§.ſed videndum.in ver.ſuccedat.ff.de ſuc.edi.put
illam declarat Pau.de ca.in.l.j.C.qui admit.de quo videndū eſt qḋ
dixi ibi col.iij.

¶Similiter notandum eſt quod licet facto voluntas declaretur:vt.ſ.
7 dictum eſt:†tamen actus facti qui ſe habet ꝑ modum agēdi:eſt for-
tior ⁊ magis intētus ad demonſtrandum voluntatem:ꝙ actus q̄ ſo-
la patientia conſiſtat:vt not.Inn.tradit in.c.olim.el.iij.de reſti.ſpo.
Anto.de but.in.c.veniens.colū.ij.verſi.reſtat videre.de fi.pſby.cum
ſimi.vt Roder.congeſſit.in.c.gratū.de offi.delega.⁊ dixi ibi.col.pe.
Sic etiā teſtis facilius probat facere ꝙ pati.vt no.Bal.i.l.data ope
ra.col.xj.verſi.octauo modo dicitur.C.qui accu.

¶Ultimo conſiderandum eſt ꝙ regula iſta videtur ꝓcedere q̄tū ad
hereditatem de qua principaliter diſponitur ꝙ in alium trāſferat.
Secus eſt in conſequētia quia transferendo in alium hereditatem
videtur velle eſſe heres ꝑ prius:quia aliter in alium tranſlatio fieri
non potuiſſet.l.ſi auia.vbi tex.C.de iure.deli.

¶In glo.vnica.que laborat ponendo exempla ad iſtum tex.que nō
videtur conuenire.Nam in duobus primis exemplis non potuiſſet
pro ſe retinere ille qui in alium trāſtulerit hereditatem:cuius con-
trarium videtur preſupponere tex.hic dum inquit nō vult heres eē:
quia non velle dicitur qui poteſt ⁊ velle.l.ci⁹.ff.co.⁊ vlterius in ſecū
do exēplo quādo quis fuit grauatus reſtituere ipſe remanet heres
ſaltem nomine:⁊ non fit totalis tranſlatio vt denotat ꝟbū illud trāſ
ferre.vt.ſ.dictum fuit in prin.Alia duo exēpla poſita in glo.etiā nō
poſſunt bene adaptari:quia ibi hereditas in aliū transfertur ꝓpter
expreſſam repudiationē ⁊ nō eo ſimpliciter q̄ quis hereditatē i aliū
trāſtulerit:put hic tex.loquitur.⁊ vltra glo.ſm Albe.hic exēplificari
poteſt.tex.in caſu.l.fuit queſtionis.ff.de acqui.here.⁊ in.l.iulian⁹.in
prin.ff.ſi quis omiſ.cau.te. Sed etiā illa iura non videtur bene ada-
ptari poſſe ad iſtam regulā que videtur loqui in caſu licito in quo quis
poſſit licite in alium hereditatem trāſferre vel illā habere apud ſe:
ſed in illis iuribus punitur transferēdo hereditatē in aliū:ideo exē-
plificari pōt.vt dixi.ſ.in prin.l. Phi.Deci.Valen.

¶Regula ſeptima. Pomponius.

a ℭ Inteſtato. Circa iſtā regulā videas Soci. l. extra, fal. vbi ponit viginti duas fallētias in reg. cccc. f. lix. ⁊ in quātū dicit ꝙ ad piaſcās pōt qs decedere ꝓ ꝑ te ⁊c. vide Jaſo. l. j. C. ꝺ ſa. ſan. eccle. col. iiij. vbi dicit ꝙ cōis opi. eſt ꝙ in teſtamentis ad piaſcās nō ſint ſublate ſolēnitates iuris ciuilis Soci. tñ vbi. ſ. tenet cum Bart. hiero, chu.

Jus noſtrum nō patit̃ eūdē in paganis a teſtato ⁊ iteſtato [a] deceſſiſſe: earūq; rex naturaliter inter ſe pugna eſt vt teſtat⁹ ⁊ iteſtatus quis ſit.

1 Sta regula ꝯprobatur † q: teſtamētū eſt act⁹ indiuiduus. Jdeo ꝓ parte valere nō pōt: vt not. Cy. in. l. furioſum. C. qui teſt. face. poſ. ⁊ Bald. per illum tex. in. l. ſi is qui legem. ſ. de teſta. et facit text. in. l. fideicommiſſa. §. j. quod
2 ibi Barto. de lega. iij. Et propter iſtam regulam † ius accreſcēdi introductū fuit ne quis decedat ꝓ parte teſtatus ⁊ ꝓ parte inteſtatus. vt no. per glo. in. l. ſi ſeruus ꝯmunis extero. ff. de acqui. heredi. vt not. Bart. i l. j. §. his ita. verſi. tertio habet. C. de cadu. tol. i. l. re cōiuncta. col. viij. ver. quarto quero. de leg. iij. ⁊ ꝓbatur in. §. non autem. inſti. de heredi. inſti. vbi text. iſtā rōnē adducit. ⁊ in. l. ſi duob⁹. ſ. de teſta. mili. ⁊ de iſta ratione videdū eſt quod dixi. l. l. j. C. quādo nō. pet. par. vbi defendo predictam rationem ab impugnatione Moder.

ℭ Jſta regula ampliatur tripliciter. Et quatuor modis limitatur.

3 ℭ † Primo enim ampliat̃ vt etiā habeat locū in pupillari ſubſtitutiōe quā facit pater ꝓ filio. vt no. Bal. in. l. ſed ⁊ ſi plures. §. ad ſubſtitutos. ff. de vulg. vbi ꝑ illū tex. dicit ꝙ ſicut pater pōt decedere ꝓ ꝑte teſtat⁹ ⁊ ꝓ parte inteſtat⁹: ita filius cui pater pupillariter ſubſtituit: qđ dicit̃ eſſe notatu dignū. ⁊ hoc refert ⁊ ſequitur Cor. peruſi. in conſi. xxxvij. in caſu iſto. lib. v.

4 ℭ † Secundo ampliat̃ vt iſta regula intantū ꝓcedat ꝙ diſpoſitio teſtatoris in cōtrariū nō valet: q: nō pōt teſtator in inſtitutiōe ꝓhibere ius accreſcēdi ad iſtū effectū vt ꝓ parte decedat teſtatus ⁊ pro parte inteſtatus: vt no. Bar. in. l. ſi duo. in prin. ſ. de here. inſtit. ⁊ i hoc doc. oēs conueniūt. arg. l. nemo poteſt. de lega. j. Sz iter doc. magna eſt diſcordia. An tali caſu debeat teſtator in totū teſtat⁹ vel in totū inteſtat⁹ decedere: de quo videdū eſt in locis all. ꝑ Alex. in. l. quoties. C. de here. inſti. ⁊ in. l. ſi qs priore. in fi. ſ. ad treb.

5 ℭ † Tertio ampliatur vt idem ſit in herede q̄ nō poteſt hereditatem ꝓ parte accipere ⁊ ꝓ parte recuſare. l. j. ⁊. ij. ff. de acquirēd. heredita. Et intantum hoc procedit ꝙ etiam filius heres inſtitutus nō poteſt legitimā retinere: ⁊ reſiduū hereditatis repudiare: vt

tenet Cy.l.l.heres inſtituta.C.de impu.vbi Bal.z Pau.de ca.ſequũ
tur.z Bart.in.l.qz poterat.ff.ad trebel.cũ ſimi.vt tradit ibi Alexã.z
idẽ Alex.in conſi.vlti.lib.v.Pet.de anch.in cõſi.cccxij.ex ſola vulga
ri.Are.in conſi.clx.longa eſt iſta conſultatio.col.ij.

6 ¶†Predicta regula primo fallit in milite q̃ poteſt decedere ꝓ par
te teſtatus z ꝓ parte inteſtatus:vt colligitur hic ibi i paganis:z eſt
tex.in.§.non autẽ.inſtit de teſta.mili.z in.l.ſi miles vnum.in.l.ſi duo
bus.ff.de teſt.mili.Et nõ ſolũ ꝓ parte bonorũ:ſed etiaz pro parte tẽ
poris militi ꝓuilegiũ ꝯcedit:vt probat in.l.miles ita heredẽ.ff.de te
ſta.mili.Et ratio ſpecialitatis in milite videtur:qz vice duarũ pſo
naꝝ fungit.l.ij.§.fi.ff.ad macedo.¶Et regula iſta de eadẽ pſona lo
quit ibi eũdẽ.vñ nõ mirũ ſi regula nõ habet locũ i milite.lz vice plu
riũ perſonarũ fungit.Et ita dicũt Bal.Sali.z Moder.l.ij.no.l.l.j.C.
de teſta.mili.Et iſta ratiõe inferri videt ꝙ miles teſtari poſſit de bo
nis caſtrẽſibus tm̃:z in paganicis remanebit inteſtatus vel ecõtra
nõ aũt videtur ꝙ ꝓ parte bonorũ paganicorũ teſtari poſſit.ita iferri
ri videtur ex ratione preall'.

¶Sed tñ hoc nõ eſt verũ:qz etiã de vna re miles teſtari põt z i oĩ
bus alijs bonis iteſtat9 decedere.l.ſi miles vnũ ex fundo.ff.de teſt.
mili.l.cogi.§.lz z ſi miles.ff.ad trebel. Et ratio ſuperi9 all'.nõ videt
vera:qz imo miles pro vna pſona ꝯſiderat in tali pri
uilegio:vt colligit l.d.§.nõ autẽ.inſti.de here.inſti.vbi
ponit r'ſa ꝙ idẽ nõ põt decedere ꝓ pte teſtat9 z ꝓ pte
iteſtat9 niſi ſit miles. ¶Vt ergo exceptio facta de mi
lite cõueniat miles ꝓ vna pſona reputat.ex quo reg.
ibi facta eſt de eadẽ pſona ibi neqꝫ idẽ z dixit latius.
l.d.l.j.de teſta.mili. Non obeſt.l.ij.j.ad mace.qua ibi
dicit ꝙ miles filiuſfa.i caſtrẽſi pecu.reputat ſui iuris
qz al's nõ poſſet teſtari.l.feniũ.C.q̃ teſt.fa.poſ.l.q̃ i po
teſtate.ff.de teſt.vñ i alijs militib9 q̃ ſũt ſui iuris illa
ratio ceſſat.Eſt ergo dicẽdũ ꝙ in militibus ſpãli ꝓui
legio hoc concedatur vt poſſint etiaz pro parte teſta
7 ri:z†tale priuilegium habet locũ quando apparet de
eorũ volũtate alias i dubio preſumitur ꝙ iure com
muni vti velint.l.i teſtamẽto.C.de teſta.mili.cũ ſi.vt
dixi ibi i vlt.no.Et iſta limitatio de militibus exten
ditur vt etiam habeat locũ i pia cauſa:vt nota.Bar.i
l.j.C.de ſa.ſanc.eccle.z ſequit Alex.i conſi.cv.i fi.lib.
iiij.Abb.i cõſi.xxxj.circa duo.col.ij.l.ij.lib.Et pari ra
tiõe idẽ videt in teſtamento facto inter liberos.per
ea que notan.in.l.hac conſultiſſima.§.ex impfecto.C.
de teſt.

8 ¶Reſtringit tñ iſta limitatio i militib9 armate mi
9 litie:prout iura.ff.alleg.loquunt.Et nõ haberet locũ
in militib9 celeſtis militie:vt no.dicit Jo.an.in rub.de
pecu.cleri.in add.Spe.in ſi.Eſt aũt ſciẽdũ z ſequit

a ¶Armate.ꝓ hoc facit gl.i.§.ſz hacten9.in ſti.de mil.teſta.q̃ vult ꝙ nulla priui legia cõpe tãt milib9 nõ exiſtẽti bus i expe ditiõe niſi ꝙ filiuſfa.z z ſurdus et mutus mili tes poſſint teſtari q̃ gl. cõiter ap probat ibi de quo late doc.l.cẽtu rio.hic all'. Pier. chr.

Areti. l. i. §. quã legit cũ. l. ꝗ. col. iiij. verſ. Adde etiã. ff. d acq̃r. here. Hoc tñ pẽdet ab his q̃ tradũt Alex. ⁊ Woder. in. l. centurio. ꝟ. de vulg. ⁊ pup.

¶ Scd̃o regula limitatur ꝓcedere a principio: vt verba regule etiã indicãt ibi deceſſiſſe. ⁊ in. d. §. nõ aũt. ibi nec em̃ ex ꝑte inteſtat⁹ decedere põt. Et ſic verba re
9 ferunt ad tẽpus mortis: q2 † qualitas adiũcta verbo ſm tẽpus verbi intelligitur. l. titi⁹. vbi Bar. ff. de teſt. mil. l. in delictis. §. ſi extrane⁹. de noxa. Secus vero eſt ex poſtfacto: q2 nõ ꝓhibet q̃s ex poſtfacto decedere
a ꝓ parte teſtat⁹ ⁊ ꝓ parte inteſtatus[a] vt ꝓbat in. l. circa. ꝟ. de ioffi. teſt. vbi Bar. ⁊ doc. hoc dicũt ⁊ hoc ſane intelligitur quãdo ꝑ ſententiã iudicis poſt aditã hereditatẽ mediãte querela rumpit teſtamẽtũ ꝓ parte d. l. circa. nã querela nõ intẽtat niſi poſt aditã hereditatem. l. filiũ. § ſ3 cũ exheredatio. ꝟ. de ꝯtrata. ⁊ ſentẽtia iudicis ſtricte intelligitur: q2 ex verbis ſententie non infertur niſi quatenus verba ſentẽtie importãt de neceſſitate: vt no. Bar. in. l. iulianus. col. iiij. ꝟ. de ꝯdi. inde. vbi alleg. l. ſi iudex. ff. d his qui ſunt ſui vel alie. iur. ⁊. l. i. C. de ordi. iudi. ⁊. no. Fulg. in cõſi. cxl. ſuꝑ ſuppoſitis. merito ergo ſentẽtia iudicis reſtringit vt ꝓ parte rumpatur teſtamẽtu3: ſecus vero ſi teſtamẽtũ rũpatur pro parte ex diſpoſitiõe. l. ⁊ ante aditã hereditatem: q2 tũc etiã ex poſtfacto in totũ rũpit: vt no. Bar. ꝑ illũ tex. in. l. pe. ff. de iniu. rup. ⁊ Pau. de caſt. ibi declarat.

a' ¶ Pro parte teſtat⁹. De hoc vide latiſſime dñm Pau. de caſt. in. l. nã ⁊ ſi. §. filius. ff. de inofficio. teſt. ⁊ l. i. cũ duobus. C. de inoffi. teſta.

¶ Tertio regula fallit ſi aliter diſponat a ſtatuto: q2 huic regule l3 a teſtatore derogari nõ poſſit: vt. ꝟ. di
10 ctum eſt: tñ † autoritate ſtatuti induci põt ꝙ q̃s poſſit decedere ꝓ parte teſtatus ⁊ ꝓ parte inteſtat⁹: vt not. Ang. ⁊ Imo. in. l. moribus. in prin. ꝑ illũ tex. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ Alex. ibi ſequitur in. ij. notabili.
11 ¶ Quarto ⁊ vltimo regula fallit † qñ q̃s alicui nõ poteſt totum relinquere: ſed tñ partem q2 in alia parte erit inteſtatus: vt not. bar. ꝑ illũ tex. in. l. i. C. de ſecũ. nup. not. in. l. ſi is q̃. ff. de vulg. ⁊ pup. vbi Alexã. poſt alios in. ij. no. ⁊ ibi reprehẽdit glo. noſtrã hic q̃ tenet ꝙ totũ acquirat: l3 poſtmodũ auferat ſibi illud quod erat ꝓhibitũ. ⁊ Bart. in. d. l. i. de ſecũ. nup. refert opi. gloſ. hic ⁊ in. d. l. i. que idẽ tenet S3 ipſe dicit eſſe ſpeciale in illo caſu vt quis poſſit decedere ꝓ parte teſtatus: ⁊ ꝓ parte inteſtat⁹: ſicut eſt in milite: quaſi velit Bar. ꝙ ꝓpter diſpoſitionẽ. l. ⁊ ſtatuti hoc fieri poſſit: vt. ꝟ. dictũ eſt. Et certe hoc eẽt verũ in terminis. d. l. i. de ſecũ. nup. Si ꝯſtaret de mẽte. l. ſ3 i illo caſu nõ ꝯſtat

ꝙ iperatoꝛ voluerit derogare huic regule. Nã ſimpliciter vbi dicit̃ ꝙ nõ poteſt vxoꝛ maritũ inſtituere niſi in tertiã parte. Et ꝑ hoc non infert̃ ꝙ in alijs ꝑtibus mulier inteſtata decedat quia intelligit̃ ꝙ aliũ inſtituat in alijs partib⁹. Et caſu quo nõ inſtitueret in totũ acquiritur iure accreſcendi. Sed vltra tertiã partẽ reſtituere. arg. l. cogi. §. is q̃ ſolidũ. ff. ad trebel. Et ita in effectu. glo. hic ſaluari poteſt.

¶ Regula octaua. Pomponius.

Iura ſanguinis nullo iure ciuili derimi poſſunt.

Hec regula de plano ꝓcedit capiẽdo iura ſanguĩs ꝑ ipã cõiũctione ſanguinis: q̃ tolli nõ poteſt etiã pacto. l. ius agnatiõis. ff. de pac. l. abdica-
1 tio. vbi glo. C. de pa. po. † q2 naturalia imutabilia ſunt. §. fi. inſti. de iu. na. bñ facit tex. in. l. ij. ff. de vſuf. ea. re. que vſu cõſu. vbi dicitur ꝙ ratio naturalis autoritate iuriſconſulti mutari non poteſt: ⁊ ideo iſta naturalis coniunctio ſanguinis etiã cadit in ſeruũ: vt not. Bar. in. l. hos accuſare. §. oib⁹. ff. de accu. ius vero cognationis quod a iure ciuili inducitur bñ tolli poteſt: vt per glo. in. §. quod aũt. in ver. cognationis iſti. de cap. di. ⁊ no. Bal. in. l. j. §. ius naturale. in. fi. ff. de iuſti. ⁊ iur. vbi inquit ꝙ iſta agnatio vel cognatio nõ poteſt tolli: ſed ius agnationis. i. ius ꝓueniẽs ab agnatione tolli poteſt. Et in no. caſu tradit ro. l cõſi. lxxxij. quo ad id quod queritur. vbi cõcludit coniunctũ ſanguine poſſe haberi pro extraneo ex forma ſtatuti quo
2 ad cõmoda ciuitatis. † Et cum pater iure naturali teneatur filiũ alere. l. j. §. ius naturale. ff. de iuſt. ⁊ iur. ꝑ iſtũ tex. infert Albe. de roſ. in. j parte ſtatutoꝛum. in. q. xl. in ver. item quero. ꝙ nõ valet ſtatutũ ꝙ pater nõ teneat̃ filiũ educare. ⁊ ad hoc alle. Jac. de are. in. l. ſi q̀s a liberis. ff. de lib. agno. ⁊ Galeotũ in trac. de alimẽ. in verſ. pone queſtionẽ. ⁊ alle. etiã Spec. in ti. qui fi. ſint legi. col. iiij. ver. ſed pone quidam emancipauit filiuz.
3 † vbi tenet non valere pactum ꝙ pater nõ teneat̃ alere filium cui dedit partem ſuã: ſi poſtmodũ ad neceſſitatẽ peruenerit. ⁊ ꝙ non valeat pactum[a] nec ſtatutũ tenet idẽ Alb. in. l. j. §. ius naturale. co. fi. ver. ſ3 quero. ff. S3 tñ cõtrariũ de iure vr̃ ſaltẽ ex cã: q2 l3 educatio liberoꝝ ſit de iure naturali q̃tũ ad iſtinctũ nature d. l. j. §. ius naturale. ⁊. j. diſtin. l. c. ius naturale. tñ ille

---

a ¶ Pacti Uid Ludo. bolog. l ↄſi. xxj. l. ij. co. ⁊ vij. vbi an valeat arg. õ pacto ad ſtatutum. ⁊ adõ ꝙ cõis opiñ. canoa q̃ nullus diſcrepat ꝙ3 ꝙ nõ valet ↄſuetudo ꝙ pr̃ ñ teneatur alere filiũ. ita Rochus. Cu. l repe. c. q̃to de cõſue co. xxxiiij. fo. xxij. Hieronychuchalon.

naturalis instinctus est reduct⁹ad necessitatē a iure ciuili.l.ſi quis a liberis.l pñ.ff.de li.agno.vnde in plu rib⁹caſib⁹ videm⁹ ꝙ alimēta filio denegari poſſunt puta ſi filius a ſeipſo viuere poteſt.d.l.ſi qs a liberis: §.ſed ſi filius.de lib.agno.Et ex pluribus cauſis fili⁹ pōt exheredari.§.aliud quoqꝫ capitulū.l aut.vt cū de ap.cō.Et pariter ex illis cauſis alimēta denegari poſſunt:vt no.Bar.l.d.l.ſi qs a liberis.§.ſi qs ex his ꝛ in l.diu⁹.ꝟ.de pari.ꝛ in.l.ſi patrē.C.de alē.libe.ergo pariter videt̄ ꝙ ex cauſa fili⁹ a ſtatuto poterit priuari iu re alimētorū:qꝛ tollit̄ ſolum illa neceſſitas a iure ciuili introducta:ꝛ remaneret ille inſtinctus naturalis: ꝛ tunc pater ſm illū naturalem inſtinctū q̄ tolli nō pōt poterit alimēta miniſtrare:qꝛ ſolū in effectū vt dictuꝫ eſt tollit̄ illa forma:ꝛ illa neceſſitas īducta a iure ciuili ꝛ Ad hoc facit tex.l aut.ex cōpleru.C.de inceſt.nup. vbi pater filio nō tenet̄ pſtare alimēta. Ergo pariter ex cauſa a ſtatuto hoc induci poteſt:imo etiā ſine cā videtur ꝙ fieri poſſit:quia iura ciuilia pro volunta te ſtatuētiū mutari poſſunt.§.fi.inſti.de iure naturali.

a ¶ petere. vide Barba.l.c. que in eccleſiarum.de cōſtitu. colū. v. poſt mediū. Hieroſchucha.

¶ Nō obſtāt alleg.ꝟ.l cōtrariū qꝛ poſſunt habere locū in pacto put loquitur Spec.in loco.ꝟ.alleg.ſec⁹ videtur in ſtatuto ſaltē cauſa ſubſiſtēte per ea q̄.ꝟ.dixi. Et in pacto idē tenet Bal.ꝙ fili⁹ qui cōſumpſit partē ſuā quā habuit a patre poſſit petere[a] alimēta. Bald. idē tenet in.d.l.j.§.ius naturale.co.fi.in ꝟſi.quero q̄d ſi filius ꝛ in.l.ſcim⁹.in prin.in verſi.ſexto quero.§.de inoffi.teſt.arg.l.libert⁹ qui operat̄.ꝟ.de ope.lib.ꝛ idē Bal.in aut.ſi captiui.ꝛ fi.C.de epiſ.ꝛ cle.cū ſimi.vt tradit Alex.l.l.ſi cū dotē.§.j.col.iij.ff.ſol.mat.ꝛ dicit Bar. in.d.l.j.§.parēs.in fi.nō valere pactum ꝙ filius alimētari nō debeat.ff.de libe.agno.

¶ Et quod dictū eſt videt̄ limitare Bal.l aut.q̄d ſi rogatus.col.ij.ꝟſi.ꝛ facit ad duas queſtiōes.C.ad treb. niſi filius partem ſibi datam a patre perdidiſſet dolo vel lata eius culpa.ꝛ ſequitur Alexan.in.d.l.ſi cū dotem.§.j.

¶ Sed conſiderādū eſt:qꝛ aut dicimus ꝙ nō valet pactū:qꝛ ſit cōtra ius naturale vel cōtra officiū paternū. Et iſta ratio pariter militare videt̄ dato ꝙ filius eius dolo vel lata culpa portionē ſibi datā pdiderit.Aut dicim⁹ ꝙ valet pactū:qꝛ ex cauſa factū videt̄ ex quo ei⁹ partē recipit.Et idiſtiete videtur pactū valere quocūqꝫ modo ei⁹ portionē perdiderit:qꝛ nō priuatur legitima ex quo illā habuit.Et hoc videt̄ de ſtricto iure:lꝫ ex quadā miſeratiōe deberet pater illi puidere:ſꝫ ad

hec non

a ¶Cōtrariū tamē cōcludit ꝛ tenet. Unū ſcire debes ꝙ vſq; ad hec tē
poꝛa null⁹ diſcrepauit in hac opi: videlicet ꝙ legitima poſſit minui
ꝑter Barb. in. c. raynuti⁹. d̄ teſt. q̄ tenet ꝙ nō pōt minui. in colū. xlj.
ꝛ in cōſ. xxiiij. in. j. volu. ſed an poſſit in totū tolli. Dy. ꝛ Joā. and. in
regula indultū. tenent ꝙ ſic. idē Jo. an. in addi. Spe. in ti. de ſucceſ.

hoc nō cogitur: ꝛ ſic tali caſu idem videtur i pacto qd̄
in ſtatuto. Et hoc quādo ſpecialiter ſit dictū de alimē
tis: alˀs ſecus videtur: qꝛ in generali remiſſione nō vi
dentur remitti alimēta. d. l. libert⁹ qui operatur. ꝛ be
ne facit tex. in. l. libert⁹. §. poſthum⁹. ꝛ quod ibi Bar.
ff. de alimen. ꝛ ciba. leg. Et tali caſu quādo nō fuit ex
pꝛeſſum de alimētis ſaluari poteſt opi. Bal. ꝛ docto.
in locis. ſ. alleg.
¶Similiter ꝑ iſtū tex. arguit Dy. in regula indultū.
de re. iu. in. vj. ꝙ legitima q̄ filijs debet̄ tolli nō poſſit
a ſtatuto: qꝛ ſm̄ naturā debet̄. §. cum itaq; in aut̄. de
here. ꝛ fal. ibi: ſm̄ ipſam naturā eis debeat̄. facit tex.
in. l. ſcripto. in fi. ſ. vnde libe. in. l. cū ratio. in pꝛin. de
a bo. dāna. Contrariū tamē cōcludit ꝛ tenet a Dy. in di
cta regula idultū ꝙ de rigoꝛe iuris qui i iſto caſu pꝛe
ualet equitati ſtatutū poſſit tollere legitimā que itro
ducta fuit a iure ciuili quod quidē ius ciuile ipoſuit

ab inteſta.
hanc opi. te
net oēs hic
alle. ꝑ dnm
Philip. i v.
cōtrariū tn̄
&c. hāc etiā
Oldra. ꝯſi.
cvij. inci. cir
ca ius mu
nicipale ꝛc.
Ang. in ꝯſi.
ccclxij. inci.
poſt d̄ ſcri
ptū. ꝛ i cōſ.
ccclix. inci.
ꝓſuppo. ſta
tu. ꝛ in ꝯſi.
ccc. inci. pa

ctus talis eſt in. j. colū. Roma. ꝯſi. cxxxiij. inci. pꝛo declaratiōe ꝑme
in pꝛin. Fede. in conſi. xxj. in. iij. col. incip. nūquid heres. Cald. in ꝯſi.
xv. incip. an ſi ſtatutū augeat. Et Calde. in cōſi. xxxij. ſub tit. de teſta.
Cardi. in. d. c. Raynutius. Lanfrā. in repe. d. c. Raynutius. in. vj. col.
vbi dicit hāc cōmunē legiſtarū. Ant. i. l. planc. §. ſi duob⁹. de le. j. Ro
ma. i. l. ſequēs grad⁹. ad ſille. Ang. in repe. c. pater filiū. de inoffi. teſt.
Bar. Jmol. ꝛ Moder. i. l. titio. §. titio genero. de ꝯd. ꝛ demō. Pau. in. l.
planc. §. ſi duob⁹. de leg. j. Ful. d. l. papinia. §. vnde ſi quis. Ray. ꝛ Jo.
de bel. i aut̄. de here. ꝛ fal. ꝛ ibi Bar. Sali. i aut̄. noniſſima. vj. co. xj. q.
vbi dicit ꝙ cōiter tenet̄ opi. Dy. iñ cuꝫ modificatiōe videlicet ex cau
ſa. Pau. in cōſi. xvj. i. ij. col. i. ij. parte. Philip. Coꝛ. in oib⁹ cōſilijs hic
alle. affirmat hāc cōem Bar. in. l. de quibus. ff. de leg. in. iij. col. i ꝑn.
¶Cōtrariā tñ opi. videlꝫ ꝙ nō i totū tenēt doc. hic alleg. ꝑ do. Phi.
in ver. nōnulli tamē. ꝛ dños de rota in deci. cccclxxvj. ſub tit. de ꝯſue.
fo. xcij. co. iij. in antiqs. inci. cōſue. videlicet ꝛc. ꝛ magis late i deciſiōe
xviij. in nouis fo. v. col. iiij. incipiē. fuit dubitatū. Jaſ. in. l. qm̄ in pꝛio
ribus. co. ij. in fi. ꝛ in aut̄. noniſſima. colū. pe. C. de inoffi. teſta. tenet
hāc opi. ꝛ dicit hāc eē cōem opi. Barba. ſingulariter i cōſ. xxiiij. in. j.
volu. ꝛ in. c. Raynutius. de teſtamē. colū. xlj. ꝛ. xlij. vbi allegat Bal. ꝛ
Ancha. in qbuſdā recollectis. in. l. hac edictali. C. de ſecū. nup. Card.
Alex. in. c. ius naturale. j. diſt. in. iij. co. vbi repꝛobat dictū Abb. i. d. c.
Raynuti⁹. Ang. in. d. c. Raynuti⁹. in. v. co. in medio. Bal. in aut̄. nūc

e

antẽ.C.de epiſco.⁊ cle.⁊ in tractatu ſtatutoꝝ in verbo legitima.vſ.viij.⁊.ix.⁊ in ſua marga.in ver.legitima.ver.iij.Bar.in cõſi.lxij. col.ij.Cardi.in ꝯſi.ij.vbi dicit ꝙ de iure cano.nõ valet tale ſtatutũ. Ang.⁊ Bal.in.l.ij.§.ius naturale.de iuſti.⁊ iure in finalib⁹ verbis.Capra.in cõſi.lxxij.in.ij.col.Inno.in.c.que in eccleſiarũ.de cõſtitu.Feli.in c.eccl'ia ſctẽ Marie. de cõſti.co. iij. ſoci.cõſi.cl. in .j. parte. ⁊ in cõſi.cclxxv. lepiẽ. in cauſa fratris l.ij.volu.⁊ in cõſi. cclxxxviij.ij pte. Alexã. l.ꝯſi.cxcvij. inci.viſo titu.q.in.iiij. colũ.vbi dicit hãc verã opinio.⁊ cõmunẽ cano.Albe.de roſa.l.ij.parte ſtatu.q.ciij.⁊.ciiij.⁊ in.l.qm̃ in priorib⁹.pe.⁊ fi.co.Bal. tenet hãc opinionẽ in pluribus locis relatis vbi.ſ.in trac.ſtatu.⁊ ſic vides ꝙ vtraq; opi.eſt cõmunis:tamẽ nõ recedas ab opi.cano.q: eſt magis equa.quia vbi ſunt due opi.cõmunes cõtrarie ſcʒ cano.⁊ legiſtarũ eſt tenẽdo opinio Cano.de quo vide Lanfran.in repe.c.qm̃ cõtra.in ver.teſtiũ col.xj.in fi.de ꝓbationi.⁊ vbi eſt deciſio.Rote eſt maioris auto.ꝙ̃ cõmunis opi.doc.ita Barba.in.c.olim.de lite. cõteſta.col.xij.poſt prin.eſt bene verũ ꝙ cum cauſa poterit in totum ꝑ ſtatutum vel cõſuetudinẽ tolli legitima ſecundũ magis communeʒ opi.doc.quã refert Abb.in cõſi.lxxv.fi.col.⁊ Roch⁹ curtius in tracta.de cõſuetu.co.lxxxiiij.fo.xxij.⁊ dato ꝙ prima opi.legiſtarũ eſſet vera.cõmuniter tenẽt oẽs ꝙ alimenta poſſent peti.de quo ꝑ Barba.vbi.ſ.⁊ Imo.in.§.titio genero.col.pe.⁊ Abb.conſi.lxij.in.j.volu.⁊ ꝑ do.Rochum de curte vbi.ſ.qui dicit ꝙ null⁹ diſcrepat:ꝙ nõ valet conſuetudo ꝙ filij a parentibus nõ alentur:⁊ ſic per iſta patet an valeat ſtatutũ inclyte ciuitatis Valẽtie regni Hiſpanie diſponẽs ꝙ pater poſſit filiũ exheredare cũ quinq; ſolidis monete ipſius regni qui faciũt ſummã quarte partis vnius aurei.Item etiam an melioratiões ſeu maioricat⁹ ſunt liciti de quo vide.moder.hiſpa.in repe.c.ꝑ veſtras.de dona.inter vi.⁊ vxo.fo.lxxxiij.ver.reſtat nũc examinare.Hierony.Chuchalon.

illam neceſſitatẽ relinquendi filijs.§.j.in aut.de triẽ.⁊ ſemiſ.§.ſi q̃s autem.⁊ in aut.de ſal.Bene verũ eſt ꝙ lex ciuilis ita ſtatuit naturali ratiõe ſuadẽte.Et hoc modo iura alleg.in cõtrarium intelliguntur.⁊ idẽ finaliter tenet Cy.in.l.ſcim⁹.in fi.C.de nup.Oldra.i conſilio.cxxxv.factũ eſt tale.⁊ Alexã.in ꝯſi.lxxv.viſis.co.ij.li.j.refert Dy.ꝙ legitima debet de iu.ciuili naturali tamẽ ratiõe.Et ꝙ legitima abſolute a ſtatuto tolli poſſit:tenet Ange.i.l.papinian⁹.§.quarta antẽ.co.fi.ff.de inoffi.teſt.vbi dicit ſe pluries ita cõſuluiſſe.⁊ patet in eius conſi.xv.ſtatuto cauetur.in cõſi.ccxlix. cõſultatio hec.⁊ idem Ang.i.l. quod de bonis.§.fi.ff. ad leg.falci.⁊ ibi Imo.dicit ꝙ iſta eſt cõmunis opi.⁊ Alexã.ibi poſt multas alleg.dicit ꝙ cõiter ita tenet ſaltẽ ex cauſa.Et idem Domini.in.c. ꝓuis.col. pe.de pac.in.vj.Joã.de ana.in cõſi.iiij.viſis.Lap⁹ in alleg.cj.in ciuitate Florentie.co.j.Rota in.xviij.deci.fuit dubitatũ in nouis ⁊ Abb.in cõſi.lxv.primo eſt videndũ.co. fi.

lib.j.And.ſicu.in cõſi.lxxvij.col.vj.lib.iij.Et iſtã eſſe communem opi.etiam atteſtatur;Cor. pauſ.in ↄſi.cl. hanc queſtionem.in fi.lib.j.ꝛ cõſi.ccx.in hac cõſulta tione.col.j.penul.lib.ꝛ in conſi.cvij.in hac cõſultatio ne.lib.ij.in prin.ꝛ in cõſi.cv.in hac ↄſultatiõe.lib.iij. ꝛ in conſi.cxxiij.lꝫ breue ſit.eo.lib.iij.col.fi.ꝛ in conſi. j.col.iij.lib.iiij.vbi pluribus medijs tollit equipara tionẽ q̄ fit de alimentis ad legitimam.

• ¶Et iſta concluſio preſertim habet locũ in legitima[a] que debetur matri vel patri.vt no.Ang.in dicto ↄſi. cv.Bal.in.l.j.§.ius naturale.ff.de inſti.ꝛ iure.Roma. in cõſi.xxxij.viſa.col.fin.Benedic.capra.in conſi.xv. pro pleniori.ꝛ in conſi.clj.ſubſcripſi. ¶Nonnulli tñ tenẽt contrarium ꝙ nõ poſſit tolli in totũ ſed minui. Et vltra antiquos quos refert Dy.i dicta reg.indul tum.hoc tenet Bal.in conſi.xlvij.in queſtione.lib.j.ꝛ in conſi.cxxxj.circa predicta.lib.ij.Fulgo.in cõſi.xcv. quidam.Raphael cuma.in conſi.lxx.quidã ſerpetiꝰ. col.j.Andre.ſicu.in conſi.xxiiij.col.iij.ꝛ fi.lib.j.Alex. i ↄſi.lv.viſo.titulo.co.fi.lib.ij.ꝛ Maria in ↄſi.xxx.quã nis exhibis.ꝛ Soci.in conſi.cl.in prin.vera ꝛ magis cõ munis opinio eſt ꝙ poſſit tolli etiam in totũ ſaltem ex cauſa per ſupradicta.

[a] ¶Legitima.Roma. ↄſ.xxxij.ici. viſa mũici pali.fi.col. vbi dicit ꝙ nullus tenet ↄtrariũ ꝛ.Abb.ↄſi. lxxv.incip. quidam deceſſit ꝛc. Pier.Chu

¶Regula nona. Ulpianus.

SEmp in obſcuris qđ mini muꝫ eſt ſequimur.

EAdẽ regula habet eo.ti.i vj.i.c.obſcuris.ꝛ gl.ibi exẽplificat.i.c.ex pte d cẽſi.Sꝫ nõ bñ qꝛ tex.ibi rõnẽ ſpecialẽ adducit.ꝛ i terminis illiꝰ.c.ſi legatũ factũ fuiſſet ecclie deberet maiꝰ.l.titia.§.ſeia.ꝛ ibi Bar.ff.de au.ꝛ arg.lega.vñ exẽplificari pot.l.i nũmis.de leg.iij.quã gl.hic adducit.ꝛ l.l.apud iulia.§.ſeio.de leg.j.l.l.q ↄcubinã §.cũ ita.ðle.iij.cũ ſimi.vt tradit Dy.i.d.reg.i obſcuris ¶Et iſta regula habet locũ in ſubſidiũ:quia prius inſpicitur quod actũ eſt. ¶Secundo qđ veriſimilius eſt. ¶Tertio qđ fieri ſolet.l.ſemp.j.eo.l.in obſcuris. j.eo.ꝛ no.p gl.in.d.reg.in obſcuris.Et huiꝰ rle ratio nẽ adducit gl.in.d.reg.in obſcuris.eo.ti.in.vj.qꝛ i eo qđ plus eſt ↄtinetẽ minus.Sꝫ iſta ratio bñ ꝓcederet in quãtitatibus nõ aũt in ſpeciebꝰ.l.inter ſtipulãtẽ.

§. si ſtipulante. ff. de ver. obli. vnde melior ratio vide-
1 tur: †quia in legatis teſtamētis videtur min⁹ grauare heredē ꝙ fieri poſſit. l. vnū ex familia. §. ſi rē. de leg. ij. in ꝯtractibus vero ratio videt̃ ꝑ reg. l. veteribus. ff. de pac. ⁊ in delictis ratio colligit̃ per. l. ſi preſes. ff. de
2 penis. ¶ †Habet ergo locū regula: primo i legatis ⁊ in vltimis voluntatib⁹. vt ꝓbat in. d. l. nūmis. de leg. iij. in. d. l. apud iulia. §. ſcio. in. l. ij. ita ſcriptū ſit. l. ſi. de lega. j. in. l. ſi ita relictū fuerit. in prin. de leg. ij. in. l. q̄ concubina. §. cum ita. de lega. iij.
¶ Et tali caſu regula ꝓcedit vbi eſt icertitudo in rēbus. Secus eſt in perſonis: quia tūc electio dat̃ heredi. l. ſi quis ſeruū. §. ſi inter duos. de leg. ij. Et no. p Dy. in reg. in obſcuris. eo. ti. in. vj. vbi dicit ꝙ i ꝑſonis minimum apparere non poteſt.
¶ Secūdo regula limitatur niſi propria ſignificatio vocabuli aliud importaret. vt no. Bar. ꝑ illum tex. in l. ſi is qui ducenta. in princ. ſ. de reb. du.
¶ Tertio regula intelligitur quando illud minimum habet in ſe vtilitatē. al's ſecus: vt ꝑ glo. in. l. legato generaliter. de leg. j. vbi Alex. in. iij. col. i ꝟ. nē dicit. glo.
¶ Quarto regula intelligitur quando nō apparet ꝙ electio data fuerit legatario: al's ſec⁹. vt no. Bar. l. d. l. legato generaliter. circa fi. i ver. predicta omnia. de lega. iij.
¶ Quinto fallit quando qualitas legati. vl' legatarij aliud ſuaderet. l. ſi cui. de ali. ⁊ ciba. leg. l. ſtich⁹. de le. iij. q: legatum obſcurū ex affectiōe cuiuſꝗ capit interpretationē: vt dixit tex. in. l. capiēda. §. quod factū eſt. j. eo. facit tex. in. l. aureli⁹. §. titius teſtanſcto. ⁊ quod ibi Bar. ſ. de libe. lega.

a ¶ Cauſas. Idem ſoci. i trac. 3 fallētiarū. a in reg. cccx. in. xlj. ꝑuileg io pie cauſe. Hie. chu.

¶ †Sexto ⁊ vltimo fallit i legato relicto ad pias cauſas: ᵃ q: nō de minori ſʒ de maiori fauore religiōis intelligit̃. l. titia. §. ſeia. ff. de auro ⁊ argē. lega. vbi Bar. ita limitat iſtam regulā ⁊ illū tex. pro ſingulari. alle. Roma. in ſing. cccccxv. quero ſi lego eccleſie. ⁊ no. do. Abb. in. c. indicāte. de teſt. col. ij. verſi. vnum tamē ſingu. Et tradit Andre. ſicu. in conſi. lix. illud in mediuʒ col. xj. lib. ij.
¶ Limitatur tamē ille tex. procedere in legato eccleſie prout loquitur.
¶ Secus ſi eſſet legatum factū clericis vel ꝑſonis eccleſiaſticis. vt no. Abb. dicit per illuʒ tex. in. c. ex parte. de cēſ. per rationē que in tex. ibi aſſignat̃. Sʒ certe cū tex. ibi loquat̃ i voto cōſonat ꝙ votū factū fuerit de dādo eccleſie ⁊ clerici ibi vident̃ ꝓ eccl'ia reciperet

vnde ille tex.idiſtincte ꝓut loquit videtur ꝓcedere ſ₃ iſtā reg.q̄ etiā
videtur habere locū in relicto facto eccleſie.
¶Non ob.tex.in.d.l.titia.§.ſeia.qꝛ non videtur ꝓbare illud ad qḋ ꝑ
Bar.ꝛdoc.oēs allegāt.Nā ibi erat factū legatū tēplo in quo nō erāt
niſi dona aurea ꝛ argētea:merito ſ₃ qualitatē loci legatū intelligit.
Et dū ibi dicit:ꝙ de argento debeat legatū fieri bene ꝓbat regu-
la ꝙ in dubio legatū ſit:qḋ minus eſt.Ex quo ſit ibi de argēto nō de
auro.Et iō Roma.in no,ſ.alle.ccccxv.bn̄ dicit ꝙ legatū factū eccle
ſie de calice intelligit de argēto vel auro:qꝛ de alia materia calices
eccl'ie nō ꝯficiunt.c.vt calix.de ꝯſe.diſt.j.Et ſic ꝓpter qualitatē loci
videtur fieri illa interꝑtatio.¶Alias ergo in legato facto etiā eccl'ie
regula iſta haberet locū:vt ꝓbat in.d.c.ex pte.Et hoc modo ſaluat
glo.in.d.reg.in obſcuris.eo.ti.in.vj.que exemplificauit reg.ꝑ illū tex.
in.d.c.ex parte.Et ad hoc facit qḋ not.Ro.in ſing.lix.quidā Ro.vbi
inqt ꝙ ſi qs legauit eccl'ie vtilitatē palatij ſui ꝙ videt legare ſolūvſū
ꝛ nō ꝓprietatē.alleg.tex.cū glo.in.l.ſi habitatio.§.j.ff.de vſu.ꝛ habi.
4 ¶†Scḋo regula etiā h₃ locū in ꝯtractib⁹.l.inter ſtipulātē.§.ſi ſtipu
lāte.l.ſi ſtipulat⁹ fuero decē.de vb.ob.l.ſi fideiuſſor.la ſcḋa.ſ.māda.
l.ſi qd vēditor.i fi.ſ.de edili.edic.Et facit regula ꝙ i ꝯtrib⁹ in alter-
natiuis electio eſt debitoris.l.plerūqꝫ.i fi.ff.de iure do.Et ad ꝓpoſi-
tū fa.glo.notabi.i.l.fi.ſ.de ꝑto.ſtipu.q̄ dicit ꝙ iudices ſemper ſequū
tur qḋ minus eſt.Et ideo in mādato obſcuro attēdit illud ꝙ minus
p̄iudicaret:vt no.Bal.i.l.falſus.col.penul.C.de falſis.ꝛ i dubio nō
videt qḋ trāſferatur dominium.vt no.Bar.i.l.cū pater.§.pater plu
rib⁹ de leg.ij.Alex.poſt Bal.quē ibi refert i.l.ſi paſcēda.C.de pac.Et
talis regula in ꝯtractib⁹ ꝓcedit qn̄ illud minimū non ſit inutile.Al's
debet mediocre.l.ſi qs argentum.§.ſimiliqꝫ modo.C.de dona,decla-
rando vt per Dy.in regula.in obſcuris eo.titu.in.vj.
¶Secūdo regula fallit in dote:vt no.per glo.in p̄n.in.l.nuptura.
ff.de iure do.q̄ allē.l.in ambiguis.eo.ti.Nā illa regula.l ambiguis
q̄ loquit in dote eſt magis ſpecialis:ꝛ videt derogare huic regule ge
nerali:vt regula generi per ſpeciem.de reg.iur.in.vj.
Tertio fallit qn̄ illud qḋ obſcurum eſt declarari debet arbitrio iudi
cis;quia tūc nō recurritur ad minimū:vt no.Abb.in.c.j.de deci.vbi
limita iſtā regulam:ꝛ ad hoc bene fa.tex.in.l.cum poſt.§.gener.ſ.
de iur,do,ꝛ qḋ.ſ.dictū fuit in legatis.per.l.is cui.de ali.ꝛ ciba lega.
¶Quarto fallit in caſu.l.veteribus.ſ.de pac.vt per glo.hic.ꝛ Dy.i
d.regu.in obſcuris.Et de intellectu.d.l.veteribus videndū erit in lo
cis.j.allegandis.
¶Quinto fallit ratiōe ſubiecte materie quia in dubio videt domi-
nium trāſferri.l.j.in ver.ſi tamen.ff.pro dote.l.ſi ita diſtrahat.§.j.de
contrahen.emp.ꝛ no,Bar.i.l.dotis.ff.de iur,do,ꝛ in.l.cū pater.§.pa
ter pluribus.de leg.ij.
5 ¶Tertio regula †etiā ꝓcedit in delictis:vt no.ꝑ glo.hic qꝛ i dubio
minor pena imponit.l.ſi ꝑſes.ꝛ.l.interꝑtatiōe.ſ.de pe.ꝛ dē pc.di.j.
l.c.pene.in.l.pactū.§.in penalibus.j.co.facit tex.cū glo.in.l.he enim

cauſe.§.ꝺ ſuſpe.tuto.l.j.abſentē.ff.de pe.Et no.Bal. in.l.diuortio.in prin.ij. ver.ꝛ facit ad queſtionē.ff.ſol. ma.ꝛ in.l.quoties.§.ſi qs ita.in verſi.facit etiā hoc ad queſtionē.ff.de here.inſti.ꝛ tradit Alex.in conſi.cxvj. in cā inqſitionis.lib.iij.Et ad idē facit q: condēnat⁹ pena capitali(cū ſint pſes cauſe capitales)de minori intelligit:vt no.Abb.poſt gl.ꝛ alios in.c.ꝑto.col.iiij. ꝟ.iij.q̄ro de iureiur.cū ſimi.vt tradit Alex.i ꝯſi.cū ſta tuto loquēs.lib.j.Et cōdēnat⁹ ad reſtitutionē rei fur tiue in dubio videt cōdēnatus conditione furtiua q̄ nō infamat vt in not.q.tra.Jo.de ana.in.c.qualiter ꝛ qñ.§.ad corrigendos.col.iij.de accu.vbi dicit ſe ita cō ſuluiſſe venetijs.facit glo.in.l.ſi qs id qd.in ꝟ.quin gētorū.que dicit ꝙ alias in tex.eſt quinquaginta.Et ita approbat:q: eſt minor pena ſm Cy.Albe.Bald.ꝛ alios ibi ꝛ Fulgo.in ꝯſi.cxxxviij.hoc maxime.

¶Et p̄dicta ꝯclo limitat p̄mo:niſi ex q̄litate facti aliꝰ colligat:vt pz i.l.j.C.ad le.cor.ꝺ ſic.i.l.ſi nō ꝯuitij.C. ꝺ iniu.i.c.j.de p̄ſump.ꝛ lati⁹ p Dy.i.d.reg.i obſcuris

¶Scḋo fallit i caſu.l.itē mela.§.ſi plures.ff.ad leg. aquil.de cuius intellectu vide Joā.de ana.in.c.ſigni ficaſti.el.ij.de homi.in.iij.notabili.Et Pet.de anch.i cōſi.ccxvj.nos Bartholomeus.cū ſimi.vt tradūt Mo der.in.d.c.ſignificaſti.Et adde Ro.in ꝯſi.cccci.eo p̄e ſuppoſito.Alex.in cōſi.xv.viſo ꝓceſſu.lib.j.ꝛ in ꝯſi.j. viſis.col.ij.eo.lib.j.ꝛ in cōſi.xlvj.copioſe.lib.iiij.

¶Tertio p̄dicta ꝯclo limitat nō hr̄e locū:q̄ten⁹ ꝟbo rū ꝓprietas vr̄ reqrere:q: lata iterp̄tatio fit vt ꝟboꝝ ꝓ prietas ſeruet etiā in penalib⁹.l.cū lege.ff.de teſt.vbi Are.no.illū tex.ad h.ꝛ facit qḋ nō.Cal.i ꝯſi.j.de ꝯſan. ꝛ affi.vbi inqt ꝙ materia diſpēſatiōis q̄ ſtricte dz iter p̄tari.c.j.ꝺ fi.p̄ſby.tn̄ late dz ꝓprietatē ꝟboꝝ iterp̄tat.

6 ¶†Quarto ꝛ vltimo ꝯclo ſupradicta ꝓcedit i delictis

7 vbi agit de pena corporali vel pecuniaria.†Sec⁹ eſt in excōicatiōe in qua i dubio fit interp̄tatio de maio ri excōicatiōe.c.pe.de ſentē.excō.q: excōicatio nō di cit pena ſz medicina ad correctionē.c.de ſen.excō.in vj.vt no.Abb.in.d.c.pe.ꝛ in.c.j.de poſtula.p̄ela.

8 ¶Sz iſta rñſio nō vr̄ vera:q:† abſurdū eſt dicere ꝙ excōicatio nō ſit pena.q: ꝯ̄riū ꝓbat l.c.qm̄ frequēter. §.fi.vt lit.nō ꝯte.ꝛ nulla maior pena eſt i eccl'ia:vt di cit tex.i.c.corripiant.xxiiij.q.iij.Obſtare tn̄ vr̄ tex.in d.c.pe.vbi ꝯ̄ naturā pene fit lata iterp̄tatio.Et i h̄ val de laborāt doct.Jmo.i.c.j.de loca.Jo.de ana.i.c.j.de ſagittarijs.Mod.i.c.pe.i.c.dilecte.ꝺ excep.¶Sz nō

a bene reſoluunt.Unde dicedā eſt[a] ꝙ tex.i.d.c.penulti.

a ¶Dicē dū eſt. Aliā tibi aſſigno rōnē quaz dat Ancha ra.i. c. ſta tuimus.de ſen.excō.li. vj.i ꝟ.ij.no. nā excōica tio nō ꝓfer tur niſi ꝓ mortali. c. nemo.xj.q. iij. mortale ꝺ p ſe ꝓbat remotionē a ſacramē tis vt maior excōicatio. ca. ſacerdo tes.j.q.j.er go vt aliqd addat ex cōicatio dz itelligi de maiori. vt l.j.i fi.ff.ad municipa les.alꝯ ra tiones po nit Fi.i.d. c.pe.ꝺ ſen. excō.que vi de vbi ſen tit iſtam lz non ita de claret. Hie ro.chu.

loquitur in iudice qui ꝓtulit ſnīam excōicationis. Nā de maiori in-
9 telligitur: † q2 ab homine minor excōicatio proferri non ſolet: ⁊ ver-
ba intelligunt ſm communem vſum loquēdi. c. ꝗꝗ. ij. q. vij. l. labeo.
ff. de ſuppel. leg. ⁊ in delictis quomodo regula procedit dicēdum eſt
vt latius per Dy. in. d. reg. in obſcuris.

10 ¶ † Ultimo regula nō habet locū in iudicijs vt gl. hic dicit: q2 in du-
bio fieri debet interpretatio in fauorem actoris. l. ſi quis intētione
ambigua. ſ. de iudi. l. inter ſtipulantē. §. ſi ſtichū. de verb. obli. ⁊ not.
Bar. in. l. rerū amotaꝝ. in fi. ff. re. amo. Et no. Inn. in. c. licet cauſam.
in fi. de proba. quem Bal. refert in. l. ordinarij. C. de rei vend. col. pe.
⁊ idē Inno. in. c. examinata. de iudi. i. fi. Abb. in cōſi. lxxvij. in. q. l ſin.
lib. ij. Alex. conſi. lxvij. viſo themate. col. penul. lib. ij. Et predicta con
cluſio etiam habet locum in iudicio criminali: vt Alex. concludit re-
probando Roma. in. l. diuortio. in prin. col. iij. ff. ſolu. mat. ⁊ ita tenet
Bar. in. l. libellorū. col. fi. in prin. verſi. quero aliquis percuſſit. limita
tur tamē tex. in. d. l. ſi quis in intentione. vt Bal. ibi dicit in ſcdo no-
tabili. ⁊ tradit Alex. in conſi. lv. quoniam cauſa. col. fi. lib. v.

11 ¶ † Et ad declarationem regule: vt. l. veteribus. ff. de pactis. quan-
do aliquid dicatur eſſe obſcurum tradit Alexan. in conſi. xj. viſo. col.
fin. lib. ij. ⁊ ibi dicit ꝙ verba generalia non dicuntur obſcura. de quo
no. in. l. ſi fideiuſſor. la. ij. ff. mandati.

¶ Et an ſit differentia inter verbum obſcurum et ambiguum. dixi
in. c. fi. de conſtitutio.

¶ Et de preallegata. l. veterib9. no. Imo. in cōſi. xxj. in caſu premiſſo.
Joan. de ana. in conſi. xcviij. viſis. in fin. Areti. in conſil. liiij. in cauſa
magiſtri Blaſij. in fi. ⁊ in cōſi. lxxxiiij. diligenter. col. fi. Oldra. in cōſi.
xcv. ex forma. col. ij. Phi. Decius Ualen.

¶ Regula decima. Paulus.

SEcūdū naturā eſt cōmodo cuiuſq; rei eum ſeq̄ quē ſequunt incōmoda.

EAdē regula habet in. c. qui ſentit. eo. ti. li. vj. et ꝓbat in. l. j. l ꝑn. ſ. de inſtito. §. cū
aūt. inſti. de emp. ⁊ vēdi. l. j. §. ꝑ ſecūdo. C. de cadu. tol. cum
ſimi. allegat in glo. alia exempla: ⁊ ſimilia tradunt ꝑ glo.
in. d. regula qui ſentit. Et adde tex. in. l. is qui in poteſta-
te. in. §. fi. ff. de leg. preſtan. vbi dicitur abſurdum eſſe alium habere
commoda: ⁊ alium onera ſuſtinere. ⁊ vbi periculum eſt ibi lucrū de-
bet collocari. l. fi. §. pe. C. de fur. glo. per illum text. in. l. ſi is qui. §. j. ſ.
1 commod. Et ideo † pactum factum de lucro in contractu ſocietatis
etiam de damno intelligitur. §. illud. inſti. de ſocie. Iniquiſſimū eñ
eſt genus ſocietatis in qua vnus damnū ⁊ nō lucrū haberet. l. ſi non
fuerint. §. fi. ff. pro ſocio. Et ideo commodum ab onere regulatur: vt
in not. qō. tradunt Bal. Ange. ⁊ doct. per glo. ibi in. l. plane. §. ſi duo-
bus. de leg. j. vbi Alexā. refert col. j. facit tex. in. l. ſeio. in prin. ⁊ qđ ibi

Bar. ff. an. dele. in. l. nesennius. §. fi. ff. de excuſa. tu. ⁊ in. l. quoties. ff. ad treb. Et ad ꝓdicta facit quod no. Bar. in. l. qua poterat. in fi. ff. ad treb. vbi ponit queſtionem de ſocio qui ſuo periculo voluit ire venetias contra voluntatem ſociꝫ: nam de lucro quod fecit nihil debet habere ſocius qui noluit periculum ſubire cū ſi. vt tradit ibi Alexā. col. j. ⁊ ſequit̄ Ang. are. l. §. illud. inſti. de ſocie. ⁊ Roma. ꝯſi. cccclxxv. et per iſtam regulā. ⁊ Bal. dicit in. l. j. §. p̄o ſecundo. in fi. C. de cadu. tol. ꝙ aut vaſallus dimittat feudum aut preſtet ſeruitium.

¶ Et predicta regula procedit data habilitate perſone. Sed qñꝫ ꝓpter inhabilitatē perſone quis cōmodū cōſequitur: licet onus ⁊ incōmodū non patiatur: vt patet in muliere ⁊ minore qui ad hereditatē agnatorum admittuntur: ⁊ tamen tutelam eorum ſubire non tenentur. l. j. §. interdum. ff. de leg. tut. in. §. fi. inſti. de legi. pat. tute.

¶ Secundo regula non habet locum in dote in qua mulier qñꝫ habet lucrum ⁊ onus non patitur: vt no. Bar. in. l. ſi conſtante. in prin. col. pe. in. v. q. iij. q. princi.

¶ Tertio iſta rła habet locū qñ eſt eadē ratio: vt quis ad cōmodū et incōmodū admittatur: ſecus vbi eſſet diuerſa ratio: vt no. Bar. hic et pater in iurib⁹ alle. in glo. videlicet l. l. ſi negotia abſentis. ff. de neg. geſ. in. l. ſi quis. §. j. ff. cōmuni diui. in. l. ſed ⁊ ſocius. §. ſi abſenti. ff. p̄o ſocio. in quib⁹ iuribus propter culpā eius quis cogitur damnū ſubire ⁊ a lucro repellitur: vt no. Ang. per glo. fi. ibi in. l. fi. C. ad tertul.

¶ Et ſcōm iſtā limitationē due limitationes ſupradicte videtur ꝓcedere: ita omnia ſupradicta in iſta limitatione includi poſſunt. ⁊ nō Bar. in dicta. l. ſi cōſtante. non fundatur in fauore dotis: ſed quia eadem ratio videtur. Et ad hoc facit quod inferius dicam.

2 ¶ Per iſtū tex. cū ſilib⁹. ff. ⁊ in glo. alle. infert glo. hic illud vulgatū contrariorum eadem eſt diſciplina. et idem not. per glo. in rub. C. de acqui. poſ. in. c. q̄to. de cenſi. in glo. fi. ⁊ in. l. ſciēdum. §. fi. ff. qui ſatiſda. cog. in. l. pomponius. §. j. in ver. eſſe. ff. de procura.

¶ Predicta rła exponit̄ ⁊ declarat̄ plurib⁹ modis. Pūo vt dicamus eadē diſciplina. i. eadē cognitio: q: cognito vno de ꝯtrarijs alterū cognoſcit̄. ⁊ hoc probat̄ l. l. j. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. inſti. eo. in prin. ⁊ ibi Ang. are. ⁊ inſti. de tutel. in ꝓn. ⁊ in. l. qui accuſa. in ꝓnc. ff. de accu. ⁊ l. l. j. §. ſtipulatio. ff. de ꝓto. ſtip. Et hoc mō arguit Dy. in reg. ij. in prin. de reg. iur. in. vj. Bar. in. l. inter ſtipulātē. §. ſacrā. colū. iij. ff. de ver. obli. Abb. in. c. fraternitatis. de teſt. col. antepe.

¶ Et iō ſicut facta publicatiōe teſtiū teſtes nō admittunt̄ ſup eiſdē capitulis: ita nō admittunt̄ ſup directo ꝯrijs: q: eſt idē timor ſubornatiōis i directo ꝯrijs: q: cognito vno ꝯrio alterū cognoſcit̄: vt dicit Ang. are. inſti. de his q̄ ſunt ſui vel alie. iur. col. j. in fi. alle. no. in cle. ij. de teſt. ⁊ in. §. q: nō. in aut. de teſti. no. in. c. fraternitatis. de teſti.

¶ Scđo cōtrarioꝝ eadē eſt diſciplina. intelligit̄ ꝙ eadē ſit deciſio: q: diſpoſitū in vno habet locū in alio: vt glo. hic dicit ꝑ iſtū tex. cū ſimi. Nā lꝫ cōtraria ſint cōtrarie nature et effectus. c. hoſpitiolum. xxxij. diſt. in fi. vñ ſi vnū ꝯtrariū eſt bonū alterū malū eſt: vt ꝑ gl. in. c. intel

lecto.de iureiuran.quia quod operatur ꝓpoſitū in
ꝓpoſito operatur oppoſitū in oppoſito.l.ſi ⁊ toto.in
pꝛin.l.quod in rerū.§.ſi quid poteſt.de leg.j.l.fi.§.fi.
de leg.iij.Et cōtraria non poſſunt ſimul ſtare:q: vno
poſito alterū tollitur.xxij.q.ij.c.cū humilitatis.⁊ ibi
glo.in.l.fi.vbi glo.de diuoꝛ.facit tex.in.l.nō codicillū.
C.de teſta.⁊ qđ ibi glo.l.pomponius.§.j.ff.de procu.
Tamen quandoqꝫ de vtroqꝫ contrario idem diſponi=
tur ⁊ iudicatur:vbi eſt eadem ratio:vt hic:ſecus ſi di=
uerſa ratio ſit:vt cōcludit Bar.hic ⁊ idem Bar.in.l.in
fundo.in.j.col.ff.de rei vēdi.Ang.in cōſi.lxvj.viſis in
fi.⁊ Dy.in.d.regu.qui ſentit.⁊ Bar.in.d.§.ſacrā.Pau.
de caſt.in.l.qui pꝛopꝛio.§.pꝛocuratoꝛ.ff.de ꝓcu.Ang.
are.in.d.§.illud.⁊ inſti.de his qui ſunt ſui ⁊c.i pꝛin.⁊
in iſta concluſione omnia iura reſoluuntur.⁊ ita etiā
cōcludit Areti.in rub.ff.de acqui.poſ.vbi ad hoc idu=
cit glo.not.in clemen.ff. de appel.in ver.repulſo.
3 ¶†Et ſecūdū pꝛedicta pꝛocedit qđ not.Bal.in.l.pe=
nul.C.de ſolu.vbi dicit ꝙ oppoſitoꝛum eſt eadē diſci=
plina:quia ſi diminutio nō minuit:ſic nec augmentū
augere debet.allegat pꝛo.concoꝛdantijs.l.⁊ ſi cōtra.§.
fi.ff.de vulg.⁊ pupilla.⁊ quod no.Bal.in.l.nō nudis.
4 in fi.C.de pꝛoba.†ꝙ nō valet argumētum ab oppoſi=
tis:quia non eſt eadem ratio.⁊ qđ no.glo.in clemen.
j.in verbo obſeruare.de ſenten.excom.que dicit ꝙ cō=
trarioꝛum nō eſt eadem diſciplina.vbi verba ⁊ mens
reſiſtūt.⁊ idem Bal.in.l.ſi pꝛeſes.C.quomodo ⁊ quā=
do iudex.in pꝛin.dicit ꝙ contrarioꝛum non eſt eadem
diſciplina quādo non eſt eadem ratio contrarioꝛum.
¶Ex ſupꝛadictis infertur ad queſtionē quam ponit
Bal.in.l.duodecim tabularum.in fine.C.de leg.here.
5 in verſicu.quero ſtat.vbi dicit† ꝙ ſi ſtatuto[a] cauetur
a ꝙ ſoroꝛ non ſuccedat fratri nō tamen in caſu contra=
rio videtur ſtatutū diſponere q' frater nō ſuccedat ſo
roꝛi quia non videtur eadē ratio contraria conſeruā
de agnationis ⁊ illud etiam ſequitur Pau.de caſt.in
dicta.l.lege.cum ſimi.vt tradit Alexan. in.l.inter ſti=
6 pulantem.§.ſacram.de verb. obliga.†Et quot teſtes
requiruntur in confectione teſtamēti. Tot etiam in
eius reuocatione requirunt:vt not.Bal.in.l.fi.co.iij.
ver.⁊ ſcias.C.de fideicō.cum ſimi.vt tradit Alexā.in
rubꝛica de acquirēda poſſeſſione.⁊ de hoc videbimus
plura ſimilia i reg.nihil tā naturale.j.eo.vbi melius
ſimiles queſtiones conueniunt.

a ¶Statuto. do. ſoci. tz ꝯtrariū p pulchꝛa fūdamēta inru. ff. ꝺ acq. poſ.l fi.verbis Jaſo.th ibi dicit cōmunē opi. eſſe contra ſoc.⁊ ibi late pdo.circa hanc materiam. Hiechn.

¶Undecima regula. Pomponius.

Id quod noſtrum eſt ſine facto noſtro ad aliũ transferre non poteſt.

a Cp:inceps. vidẽ la tiſſime Iaſ. l. barbari⁹. de offi. preſ. vi. col. ꝟ. circa duas vlti maſ. Cano. c. q̃ i eccl'iarũ. de cõſti. Hiero. chu.

1 Ubi in textu facto noſtro. Chic factum noſtrum pro voluntate ſimplici etiam accipitur. † Nam voluntas noſtra ꝛ anim⁹ facti eſſe dicitur. l. bonefidei. §. j. de acqui. rerum domi. ibi: ad factum pertinet. no. Bart. in. l. p:o herede. in p:in. ad finem. ff. de acquirenda hered.

2 Secundo factum noſtrũ hic etiam non factum includit. † Nam appellatione facti etiam non factum continetur. inſti. de nup. §. ſi qua vxo:. in fi. vbi dicitur rectius illos facturos ſi ſe abſtinuerint. ꝛ no. per gl. ꝛ doc. in. l. iij. in p̃n. ff. de ver. obli. Et hoc etiã habet locum in materia pena. vt tradit Alex. in. l. vbi antẽ. §. qui id quod. ff. de ꝟb. obl. ꝛ in terminis regule hoc patet: quia id quod noſtrum eſt mediãte negligentia: ꝛ ſic mediante non facto ad aliũ transfertur: vt cõtingit in p:eſcriptione ꝛ vſucapione. l. j. §. de vſuca. l. traditionibus. C. de pac. ꝛ gl. hic dicit: dum inquit ꝙ ille qui tacet ꝛ patit̃ cõtra ſe p:eſcribi dicitur aliquid facere. ꝛ fo:tio: videtur iſta tranſlatio que fit mediante p:eſcriptiõe: quia p:elatus qui nõ poteſt alienare cũ eius negligentia eccleſia p:iuatur iure ſuo mediante p:eſcriptione. c. veniens. de p:eſcrip.

b Et nõ p̃pe. addẽ bar to. l. ſi teſtõ. in p̃nc. ff. de cõdi. inſti. ꝛ l. hoc legatũ. de le. iij. ꝛ doct. in. c. cũ i illis. §. fi. de p̃bẽ. li. vj. vbi dicit ꝙ i materia fauo:abili meũ dr qḋ ẽ cõe: ſecus i odioſa de q̃ vide Car. i cle. j. de ho. in. ij. col. in fin. adde th bal. i. l. j. C. d̃ cõmu. re. alie. q̃ dicit ꝙ cõe dicit̃ meũ tantuȝ vſq; ad diſpoſitionem partis mee ꝛ non vltra. Hiero. chu.

3 Et iſta regula ſic declarata limitat̃ non p:ocedere ex cauſa: † q: p:inceps[a] ꝛ reſpublica ex cauſa poſſunt rem meam mihi auferre. l. item ſi verberatum. §. j. vbi Bar. ff. de rei. vẽ. l. lucius. ff. de euic. no. in. l. anthiocẽſium. ff. de p:iui. cre. ꝛ ibi Bar. Imo etiã officialis ex cauſa hoc poteſt. l. fi. §. titius. vbi Bar. ff. de pig. ac. Et hoc ſane intelligitur dummodo p:etiũ ſoluat. l. ſerui. vbi Bal. C. p:o qui. cau. li. accip. gl. in. l. ſi locus. §. fi. ff. queadmodum ſer. amit. ꝛ not. Bart. in. d. l. fi. §. titius. Archi. ix. q. iij. c. per p:incipalẽ. bonus tex. in. l. venditor. §. ſi cõſtat. ff. commu. p:edi.

4 In hac. l. eſt gl. no. que allegat̃: † ꝙ illud quod eſt commune dicitur. meum largo modo ꝑ fictionẽ ꝛ nõ p:op:ie: b ꝛ iſtam glo. ſequitur Bar. in. l. ſerui electiõe. §. j. in fi. §. de leg. j. per tex. i. l. illud. ff. de ritu nup. vbi videtur tex. dum ibi dicitur. Quia non ꝓp:ie videtur eius liberta que etiã alterius ſit. C Nicola. de neapo. i dicto. §. j. ꝛ Albe. de roſa. quẽ ibi Alex. refert dicũt q: tex. in. d. l. illud videt̃ ꝓbare cõtrariũ: ꝛ illũ ꝯtra Bar.

inducit Areti.in.d.§.j.q2 licet primo ſecūdum ſententiam Jabolen tex.dicat ꝙ res communis proprie nō ſit mea:tamē videtur recedere ab illa opinio.dum indt alijs contra viſum'eſt:q2 libertā eius eſſe negari nō poteſt licet alterius quoqꝫ ſit liberta:ꝛ iure cōſulatus illā approbat:ꝛ ſic videtur recedere a prima opinione Jaboleni.

¶Sʒ rñderi pōt ꝙ lʒ ſnia Jaboleni reprobet l deciſiōe illius caſus: Ratio tñ alleg.nō reprobat.ꝛ ibi de liberta cōi indicat idē qđ de ꝓpria.q2 liberta nupta patrono nō pōt illo inuito diuertere.l.fi.l pn. ff.de diuoz.ꝛ hoc fuit ſtatutū ꝓter reuerētiā patroni:vt dʒ l.l.in eo iure.§.fi.ff.de ritu nup. Et talis reuerētia inſolidū pr̄ono debet.l.cōis libert⁹.ff.de l ius voc.l.fi.de iure pr̄o.l.qdē mulier.ff.fami.her.ꝛ iſta rōne l.d.l.illud.de cōmu.lib.idē indicat qđ de ꝓpria:vt Soci.ibi declarat:ꝛ ibi eſt caſus ſpālis fauoze matrimonij:vt no.Joā.an.l.c.fi.ſo.ij.de v̾b.ſig.l.vj.Et difficultas ſm Are.l hoc cōſiſtit:verū ille q̄ dicit rē ſuā ita ꝓprie loquēdo itelligi poſſit de parte:ſicut de toto:ꝛ ipſe tenet ꝙ res ꝓpe ſua dicat ſi ꝓ pte ſua ſit:q2 l materia penali q̄ ꝓpe ꝛ ſtricte itelligit appellatiōe rei ince venit cōis.d.l.libert⁹. ¶Sʒ reſpōſio colligit ex ſupradictis. ¶Ad idē Are.inducit tex.l.l.recte dici m⁹.de v̾.ſig.vbi res cōis nō falſo dʒ mea. ¶Sed dic verū eſſe:ꝙ nō falſo dʒ l ea q2 excuſat a falſitate ex quo mea eſt pro parte. Sed nō ſequit ꝙ ꝓprie dicat mea.ad idē alle.tex.in.l.pupillus.l fi.de v̾b.ſig. vbi dicit ꝙ v̾bū ſuū ambiguū eſt an de toto vel de parte intelligat.ꝛ ideo qui iurat ſuum non eſſe addere debet neqꝫ ſibi commune eſſe.

¶Sed dic q2 licet v̾bū ſuū ambiguū ſit l dubio cū ꝓ toto intelligit ſecurius dicā.Jlla expreſſio qđ nō ſit cōis videt facta ad maiorē declarationē vt glo.ibi dicit:ꝛ no.Jo.an.in.c.fi.de verb.ſig.in.vj.col.j.vbi dicit q2 v̾bū meū de vi verbi debet intelligi ꝙ ſit meū ſimpliter.i.omni ſui parte.ꝛ dicit ꝙ tex.in.d.l.pupill⁹.intelligit ad tollēdā dubitationē:vt ibi no.ꝛ ſic videt approbare glo.ibi:ꝛ cōcludit ꝙ commune nō poteſt proprie dici meum:ꝛ idem ſequūtur doc.ibi.col.ij.

¶Ultimo Areti.alleg.l.ij.in pn.ff.de condi.inſti.vbi illa cōditio ſit talis ſeruus meus erit cū mozіar verificat etiam ſi me⁹ ſit pro parte.ꝛ ſic videt ꝙ proprie verificetur:quia conditio eſt voluntaria que formaliter debet impleri.l.meuius.ꝛ.l.heredi.de condi.ꝛ demon.

¶Sed pōt reſpōderi ꝙ ibi illa cōditio verificata videt vt actus valeat q2 alias ſi in totū ſeruus proprius remanſiſſet inſtitutio nō valuiſſet:q2 erat iſtitutus ſeruus ſine libertate q̄ caſu inſtitutio nō valet.Sed in aliena l totū vel l parte valet.l.iij.ff.de heredi.inſti.ꝛ ita illū tex.declarat Soci.l dicto.§.labeo.in.l.ſerui.allegata.de leg.j.Licet idē Socinus referat dicta Aretini ꝛ ſequat in conſi.cexl.incipiē. circa preſentem conſultationem col.v.

¶Et concludēdo cōcluſio glo.hic veriſſima videtur ꝙ proprie illud

5 qđ eſt commune nō dicit meū:†quia appellatiōe rei ſimpliciter de tota intelligit vt dicunt Jo.mona.Jo.an.ꝛ Domi.in.d.c.fi.de ver.ſig. ꝛ ſi quādoqꝫ contrariū reperit:illud videtur procedere in caſib⁹ ſpecialib⁹ qui habēt particularē rōnem.ꝛ hoc modo etiam ꝓcedit tex.

in.l.ſ §.dñi appellatiõe.ff.ad ſille.ibi etiã appellatiõe dñi ꝓ parte dominiũ cõtineri dicẽdũ eſt.q꞉ i illa materia:vt occaſio delinquẽdi remoueatur ſit larga interpretatio:vnde ibi etiã filiꝰ viuẽte patre dñs reputatur in.l.j.§.dñi appellatiõe.el.ij. Et ꝙ ſm regulã appellatione rei ſimpliciter de tota intelligatur ꝓbatur in.l.ſi quis cũ totũ.in prin.ff.de excep.rei iudi.vbi parificatur ꝙ quis petat totũ fundũ:vel fundũ ſimpliciter.ad idẽ tex.i.l.ſi defenſor.§.q interogatus.ff.de interro.ac.in l.de pupillo.§.q nuntiat.ff.de ope.no.⁊ ibi Bart.cum ſimi.vt tradit ibi Alex.⁊ idẽ Alex.in ↄſi.cxiij.viſo.l ſi,lib.iij.Abb.in.c.ij.de libel.obla.co.iij.℣.ſcđo dicit gl. ⁊ facit tex.i.l.j.§.edere.ff.de edẽ.vbi dicitur ꝙ edere dicitur ille qui totũ edit. ¶ Et ideo quãdo res ↄmunis tanꝙ ꝓpria iudicatur iura vtũtur ℣bis deſignãtibꝰ improprietatem.l.extraneo.de qſtioni.verſ.cũ enim ibi:de ↄmuni ſeruo habendã queſtionẽ reſcripſit q̃ð pro domino forte videretur.

¶ Regula.xij. Paulus.

In teſtamẽtis pleniꝰ volũtates teſtãtiũ interpretamurᵃ.

a ¶ Interpretamur. Que ſit interꝑtatio vide Bald.in rũb.C.de ℣.ſig.⁊ quotuplex ſit vid Bart.l.oẽs populi.l.vj q.de iuſti.⁊ iur.et ibi Alex.⁊ Bal.in.l,iij.C,de libe.ꝑte.et quãdo ſit faciẽda late ⁊ latiſſi.vide hic Bart.⁊ in.l.ij.C.de bo.vac.lib.x.Hierony.Chucha.

In teſtamẽtis pleniꝰ volun tates teſtãtiũ interpretamur. Et idẽ dicitur in.c.cũ di lecti.de do.†nã agitur de intereſſe publico ꝙ teſtamẽta habeant locũ.l.vt negaret.ff.quẽad.teſta.ape.l. gallus.§.ſi is,
1 vbi Bald.ꝛᵒ.de lib.⁊ poſthu.†.Et qñ agitur de intereſ-
2 ſe publico lata interpratio fieri debet.l.ij.§.exercitũ. vbi Bar.ff.de his q not.infa.l.quẽadmodũ.vbi Bar.
3 de agrico.⁊ cẽſi.lib.xj.†⁊ ꝓpter hoc ſtatutũ de nõ rũpẽdo teſtamẽtũ dicitur eẽ fauorabile.vt not.Bal.l cõſ. cccccxxiiij.inci.dña Joã.lib.iiij.⁊ iõ in fauorẽ teſtamẽti iudicari dz.l.ſiue ꝑs.ff.de inoffi.teſt.c,fi.de re iudi.
4 ¶ Et iſta regula nõ videtur habere locũ†i legatis q̃ lz in teſtamẽto relicta ſint tñ ſtricte debent interpretari.l.nũmis.de leg.iij.l.apud iulianũ.§.ſcio.de leg.j. cum ſimi.vt dixi.ſ.i reg.in obſcuris. Et ideo glo.que ponit exẽplũ in legatis nõ bene dicit.⁊ Bart.i.l.cum annus.de cõdi.⁊ demõ.videtur iſtã legẽ itelligere reſpectu inſtitutionis:q꞉ inſtitutio eſt caput teſtamẽti.§.ante heredis.inſti.de leg. Et ideo fauorabilior interpretatio fit in teſtamẽtis ꝙ̃ i legatis:vt notatur p

gl.fi.in.l.ſi plures.ff.de ꝯdi.inſti.⁊ ad hoc facit tex.i. l.cū qdā.iūcta.l.penul.§.illo.C.ð necceſ.ſer.here.iſti. ¶Uide tamē tex.in.l.titie textio:es.de leg.j.vbi etiā in legatis videtur fieri larga interpretatio:quia caſus mixtus ſub ſimplicibus cōtinetur.Sed poteſt reſpōderi ꝙ ibi erat facta prouiſio de vtroqꝫ ſimplici ꝗ caſu lꝫ materia odioſa ſit tamē prouiſio facta in vtroqꝫ ſimplici videtur habere locum in mixto:vt probat͂ i l.ſi ita.ff.de iniu.rupto ⁊ irri.facto teſta.vbi hoc dicitur i exheredatione ꝗ odioſa eſt.l.cum quidaꝫ.§.de libe.⁊ poſth.Et de itellectu.l.titie textores.no.Bar. in.l.ſeruis vrbanis.§.fi.de leg.iij.Are.i.l.gall⁹.§.qd ſi tm̄.col.iij.ver.tertio adde.de li.⁊ poſthu.

¶Item regula bene pcedit comparatiue ad cōtractus†q: plenior ſit interpretatio in teſtamētis ꝗ in
5
a contractibus:[a] vt dicitur in.d.c.cum dilecti.de dona. Nam in teſtamētis appellatione filiorum veniūt nepotes:ſecus in contractibus:vt no.Bar.in.l.liberorū
6 col.vj.ff.de verb.ſign.†⁊ relicta in teſtamētis paratā habēt executionem.vt no.Ang.per illum tex.in.§.illud quoqꝫ.in verſi.item not.in auten.de here.⁊ fal.⁊ no.Bar.⁊ doc.in.l.fi.p illum tex.C.de edi.diui adria. tollen.vb Alex.in.ij.notabili.

¶Secus ieſt in alijs inſtrumētis que nō habent paratam exe cutionē.l.minor viginti quinqꝫ annis.ff.de minori.⁊ in diſpoſitis in teſtamento maſculinū cōcipit femininū.Secus in contractibus ſecūdū communem opi.vt.ſ.late dixi in.l.ij.eo.tit.

¶Et ex his cōprobat͂ qđ dicit Alex.in ꝯſ.lxj.fci.ſug
7 eo.co.iij.li.j.†ꝙ i dubio nō valet argumētū ð teſtō ad
b ꝯctus:[b] ſecus tñ vbi cōſtaret ꝙ eſſet eadē ratio:q: tūc valeret argumētū:vt ibi Alex.dicit ⁊ hoc nō pcedit i l.ſeruū filij.§.eū ꝗ chirographū.de le.j.i.l.pacitū inter heredē.ſ.de pac.l.i.j.vbi Bal.C.ð le.fuſia cani.tol.cū multis ſimi.⁊ p iſtā rōꝫ arguit do.Alex.i ꝯſ.cclx.col. iij.li.iij.⁊ i ꝯſ.lviij.li.iij.col.fi.Abb.ꝯſi.xxxij.li.ij.co.ij.

¶Regula.xiij. Ulpianus.

Non videt͂ cepiſſe qui per exceptionem remouetur a petitione.

Ad iſtam regulā aliāꝯformat͂ i.l.nihil intereſt.ſ.eo.vbi ð: nihil intereſt ipſo iure quis actioneꝫ nō habeat/an p exceptionem infirmetur.⁊facit

a ¶Cōtractib⁹. Que ſit rōdifferētie:videJa. poſt Alber. i.l.bñficiū. de ꝯſti.pn. col.iij.§ſi.i iiij.pte.vbi ſatꝫ late tractat Alber. hanc materiā.⁊ in tractatu.i rn. an ſtatu.recipiāt interpretationē. Hiero.chu.

b ¶Ad contract⁹.Quādo valeat argumētuꝫ de ꝯtractibus ad vltimas voluntates:⁊ ecōtra.vid do. Pau.de ca. in.l.ſeruuꝫ filij §.eum qui.ff.de le. i.⁊ in.l.pactum inter. ff.de pac.

alia reg. q̄ habet in. l. ſi qs obligatione §. nõ põt videri cepiſſe. ſ. eo.
❡ Et p iſtã reg. cõfirmat qð no. Bal. i. l. qð ſi marit⁹ §. ſi qs aũt. ff. de
1 cõſti. pecu. vbi inquit † q̄ nõ dicit̃ deberi illud qð ꝑpetua exceptione defendi põt. facit tex. in. l. debitoꝛ. in. l. creditoꝛ. ff. de ver. ſig. ⁊ iſta rõ ne valet legatũ factũ creditoꝛi. cui exceptio perpetua cõpetebat. l. ſi creditoꝛi. in prin. de lega. ſ.
❡ Et per iſtã regulã etiã infert̃ ad illud qð no. Pe. de anch. in cõſi.
2 v. p parte. in vlti. dubio. dũ ibi cõcludit † qð nõ dicit̃ eſſe in negligentia ille qui nõ petijt debitũ a quo debito excludi poterat exceptiõe: qꝛ ille male agere dicit̃ cui obſtat exceptio. l. verũ. ff. de cõpenſa.
3 ❡ † Et ad declaratiõnẽ regule cõſiderãdũ eſt q̄ oppoſita exceptiõe actio intentata perimitur. l. quecũqꝫ. ff. de cõpẽſa. ⁊ exceptio ꝓpoſita actionẽ excludit. l. ij. ff. de excep. ⁊ no. i. l. ſi vn⁹. §. pactus ne peteret. ff. de pac. vbi Bar. hoc declarat. col. iij. ⁊ in. l. iulian⁹. col. x. ff. de cõdi. inde. Et ideo regula bñ dicit q̄ nõ videtur cepiſſe q̄ per exceptionẽ remouet̃ a petitiõe; qꝛ itẽtio agẽtis excludit exceptiõe oppoſita: vt. ſ. dictũ eſt. Et tali caſu itelligit̃ alia regula. ff. alle. l. d. l. nihil itereſt. ſ. eo. Sec⁹ eſt ſi exceptio nõ opponat̃ qꝛ actoꝛ obtineret. vt no. p glo. in d. l. ſi vn⁹. §. pact⁹ ne peteret. quẽ Bar. ibi ſequit̃ co. antepe. dicẽs/ q̄ ſi petij a te decẽ l quib⁹ eras debitoꝛ me⁹ lꝫ fecerim tibi pactũ de nõ petẽdo: niſi tu oppõas exceptionẽ iudex te cõdẽnauit. ⁊ Pau. de caſt. ibi col. fi. ⁊ alij ſequunt̃. ⁊ hoc idẽ no. Bar. in. l. eũ q̄ ita. §. q̄ ita. ff. de ꝟ. obli. ⁊ in. l. exceptionẽ. C. de ꝓba. ⁊ tradit Ang. areti. i. §. omnis. col. ij. inſti. de verbo. obliga.
4 ❡ Et ad hoc facit † qꝛ vbi eſt fundata itẽtio actoꝛis: niſi exceptio ex parte rei ꝓbetur: fertur ſententia ꝓactoꝛe. c. poſt electionẽ. c. cũ ſup. de cõceſ. ꝓbẽ. ⁊ tradit Alex. in cõſi. lviij. viſo ⁊ ꝑlecto. in prin. lib. v. Et iſta cõcluſio ꝓcedit niſi ex actis cõſtaret exceptionẽ cõpetere: qꝛ tũc iudex ſupplere põt l his que ex actis colligunt̃ vt no. p gl. in. l. j. C. q̄ ⁊ aduer. quos. Anto. de but. in. c. ex tenoꝛe. co. j. in verſi. no. hoc dictũ de reſcrip. Ang. in. d. l. ſi vn⁹ §. pact⁹ ne peteret. co. fi. Ro. i cõſi. cccxxvij. ſpectabilis dñe. in fi. cũ ſimi. vt dixi late in. c. ex iſinuatiõe. circa fi. de app. ⁊ tradit Alex. in. l. j. C. vt q̄ deſunt aduo. col. ij. ⁊ in cõſi. xcv. in cã ⁊ lite. col. pe. li. j. Caut⁹ tñ ſit aduocat⁹: vt opponat exceptionẽ: qꝛ ſi iudex nõ vellet ſupplere nõ facit litẽ ſuã. vt no. Ang. in. d. §. pact⁹ ne peteret. col. fi. alleg. dictũ Spec. in ti. de offi. iudi. in § cõpetit de quo late dixi in. c. ad hec. el. ij. de app. vbi videndũ eſt. Et ſuperius dicta ꝓcedunt vbi agit̃ de exceptione ꝓpꝛia: que excludit actionẽ: ſec⁹ ſi nõ excluderet actionẽ: quia nõ eſſet opus replicatione pꝛout eſſet exceptio itẽtionis ⁊ facti: vt no. Pau. d caſt. poſt Ang. in. l. licet. co. fi. l ver. no. tu qui practicas. C. de in di. ⁊ de illa exceptiõe intẽtionis ⁊ facti: dixi in rub. extra de excep. vbi videndum eſt.
5 ❡ † Et ex. ſ. dictis colligit̃ q̄ magna ſit differẽtia an quis ſit liberatus ipo iure[a] vel ope exceptionis. ⁊ de=

a ❡ Ipſo iure. Vid bal. i ſua marg. in ver. libe ratio. ⁊ Iaſ. in § in bonefidei. inſti. de actio. co. ſ. Phi. chuchalõ.

clarat Ang.are.in.§.ols.all.§.in.ij.co.inſti.de ꝓ obli. ⁊ ideo ille q̄ obligatus ipſo iure reperit:lȝ exceptione ſe tueri poſſit: dicit̄ eſſe in damno.q: magis ſibi expe diret ꝙ ipſo iure nō eſſet obligat⁹.vt no.Ang.dicit in l.metū.§.ſed quod pretoꝛ.per gl.ibi.§.quod me.cau. ⁊ ad hoc.facit q: meli⁹ eſt iura intacta ſeruari ꝙ̄ poſt cauſam vulneratā remediū q̄rere.l.fi.C.q.cau.i inte. reſti.nō eſt neceſ.l.j.C.quādo lit.vnicuiqꝫ ſine iudi.ſe vindi. ¶Poſtremo regula iſta limitatur ꝓcedere re ſpectu pꝛincipalis petitionis:ꝓut loquitur:q: illa ex ceptione oppoſita perimit̄:vt dictū eſt. Secus videt̄ quo ad ea que extrinſec⁹ veniūt:q: tūc petere videt̄: lȝ per exceptionē repellat̄ gratia exēpli.in.l.ampli⁹

a non peti.ff.rē.ra.ha.be.vbi ꝓhibit⁹ petere ſub pena[a] ſi petat ⁊ litē cōteſtet̄ incidit in penā certe hoc etiam haberet locum lȝ poſt litē cōteſtatā oppoſita exceptio ne excludat̄.d.l.ampli⁹ nō peti.⁊ etiā citra litis cōte ſtationē in.l.ſi quis maioꝛ.C.de tranſac.committeret̄ pena ſm̄ diſpoſitionē illius legis:quia petēs lȝ repel latur exceptione dicitur tamen petijſſe ⁊ contrauenit̄ ſe q̄tum ad penam illius legis.

6 ¶Similiter quo ad effectū interrūpendi pꝛeſcriptio nem:† quia ſola petitio ſufficit:vt no.Bar.l.i.fi.§.de eo per quem factum eſt.per.l.cum notiſſimi.C.de pꝛe ſcrip.triginta anno.cuȝ ſimi.⁊ hoc modo fallētie que ponūtur in glo.adaptari poſſunt.

¶In glo.ibi:non alij reſtituēdum.Hoc nō bene con gruit verbis regule que etiam pꝛimā acquiſitionē ex cludit:dum inquit remouet̄ a petitione.Et ꝑ hoc ēt nō videtur cōuenire q̄d gl.dicit de herede grauato re ſtituere q̄ grauatus adiuit.Similiter aliud exemplū quod glo.ponit pꝛo verioꝛi nō ſatiſfacit:q: ibi in.l.ni hil.§.ſi cum filius.ponitur caſus ſpecialis in quo fili⁹ deceptus fuit facto patris:⁊ nō cōſonat ꝙ regula i ca ſu ſpeciali reſtringatur.Similiter limitationes que ponuntur in glo.nō conueniunt verbis litere q̄ dicit remouetur a petitione.⁊ in caſib⁹ quibus glo.loqui tur non remouetur a petitione:quia habuit heredita tem vel heres eſſe reputatur . et ideo limitationes glo.debens adaptari.pꝛout dixi in vltima declaratio ne ad textum.

¶Et dum in textu dicitur/non videtur cepiſſe. me lius quā gloſſa dicat exponi pōt/cepiſſe.ideſt inchoa ſe ⁊ petijſſe:vt colligitur ibi:remouet̄ a petitione. Et pꝛo iſta expoſitiōe facit tex.in.l.j.§.cepiſſe.ff.de polli ci.xi.q.iij.in.c.cepiſti.xxiiij.q.j.i.c.fi.vel cepiſſe.i.acq̄.

[a] ¶Sub pe na.Et ꝙ pe titio ēt iſtru ctuoſa ſit pu nibilis q̄n petenti pe na iponit̄: ponit Bar. in.l.j.in.ij. nota .C.de bo.pet.ſub la.lib.x.

ſuiſſe vt per glo.in.l.ſi quis obligatione.§.nō poteſt videri cepiſſe.
ſ.eo. Philippus Decius Papie.

Regula.xiiij.

In omnibus obligationibus

in quibus dies non ponitur:preſenti die debetur.

Idem habetur.l.i.cū q calēdas.§.quoties.de v. obli.cū ſi.alt.i gl.ad idē tex.l.l.ſi dies. in prin.§.quando dies lega.cedunt.in §.omnis. inſti.de verbo.obli.

Iſta regula procedit niſi dies rōne loci tacite intelligatur.§.loca.inſt.de v.obl.d.l.cū q.§.qties.l.iter dū.l.cōtinu⁹.§.cū ita.ff.de ver.obl.l.ij.§.ſi qs ita. el.ij.§.de eo quod certo loco.

Et hoc etiā h3 locū reſpectu fideiuſſoris.l.ſi teſtamētoꝝ.§.de fide iuſ.ff.facit.l.ſi vt pponitur.ff.eo.titu.de fideiuſſo.p quē Bar.cōcludit i

1 l.ſi ita ſtipulat⁹.§.Chryſogon⁹.in pe.col.de ver.obli.†ꝙ qualitas loci vel tēporis poſita in principali obligatiōe repetita itelligitur i obligatione fideiuſſoris.& no.Bal.per illū tex.in.l.titi⁹.C.de ope. liber. Et dixi in conſi.meo.ij.

Secūdo qđ dictū eſt ratione loci/idē eſt rōne rei que nō ſit in rerum natura ſed ſperetur:quia dies & tacita conditio intelligitur ſi naſcatur.d.l.interdum.de ver.obli.l.j.§.fi.ff.de cōdi.& demonſtra.no.p glo.hic.& in.§.omnis.inſti.de verbo.obliga.cum ſimi.

Tertio idem eſt ſi ex volūtate diſponētis tacite aliquod tēp⁹ determinatū intelligatur:vt de teſtatore no.p gloſſam i.l.ſi dies.in principio.in verbo/confeſtim.§.quādo dies legati cedūt.q allegat.l. epiſtolam.in.§.fi. ff.ad trebel.& Bar.ibi declarat.ad idē facit tex.in.l. ſi deicō.§. ſi filio.de legatis tertio.quē ad hoc Bar.adducit in.l. ſi legatarius.§.fi.de legatis.ij.

Quarto hoc idem dicendū eſt ſi ex qualitate cōtractus vel actus hoc intelligatur.& poteſt exemplificari hoc pluribus modis.

Primo ex eo quod notabiliter dicit Chriſtophor⁹porcius in dicto §.omnis.de verborū obligationib⁹.inſti.in glo.in vbo.cōfeſtim.ꝙ

2 †ſi quis promittit puelle dotem tacite/intelligitur,cum erit nubilis etatis.allegat.l.qui filium.ff.vbi pupil.educa.debe.& ibi dicit ꝙ eo ita reſpondente iudicatum fuit.

3 Et†Secundo aliud exēplū Porcius ibi ponit:in eo qui pmittit ſoluere mercedē magiſtri vel penſionē domus.nā tacite intelligitur in die quo ſolutio fieri conſueuit.l.nec ſemel.§.ſi in habitationem. ff. quando di.leg.ced.

4 Tertio aliū exēplum colligitur ex dictis Bart.in.l.ſi penā.in fi. de verborum obligationibus.verſi.inquit.ꝙ†ſi mutuaui tibi decē & pmittas ſimpliciter reſtituere/non tamen videtur ꝙ ſtatī poſſis conueniri.quia ex tali mutuo nō haberes aliquam vtilitatem.allegat glo.

gat gloſ.in.l.penultima in fine.C.cõmodati.⁊ ſequũ-
4 tur.Jmo.ª⁊ Alex.in.d.l.ſi penã.quia non debet quis
decipi beneficio/ſed iuuari.l.incõmodato.§. ſicut.ff.
commodati.facit.l.qui ſic.ff.de ſolutionibus.
¶Quarto hoc in ſimili voluit Abb.in.c.fi.de pcariis.
5 col.ij.verſi.ſic poteſt dici in precario.dicens † ꝙ licet
pcariũ reuocari poſſit ad voluntatẽ concedentis: nõ
tamen videtur ꝙ ſtatim reuocari poſſit.ex eo qd no-
tat Bar.in.d.l.ſi penam.hoc tamen dictum Abba. de
precario non videtur procedere ſine dubio.quia pca-
riũ pendet ex ſola voluntate concedentis.l.luciꝰ.ff.de
donationibꝰ.ergo videtur ꝙ ſtatim reuocari poſſit.⁊
ita Bal.dicit in.l.ij.C.cõmodati.Confirmatur hoc: qꝛ
ſi pendet a volũtate cõcedentis dicte.l.lucius.⁊ in.l.
j.de precariis. in.c.j.eodẽ titu.voluntas eſt libera.l.ſi
deicommiſſa.§.quamuis.ff.de lega.iij.l.cum quidã. de
legatis.ij.ergo videtur ꝙ ſemper ꝓ volũtate reuoca
tio fieri poſſit.
¶Et pro iſta cõcluſione cõtra Abba.induco textũ in
l.queſitum.§.cum quoq.ff.ff.de precariis.⁊ quod ꝑ il
lum textum notat Bartolus.in.l.quod natura. colũ-
na finali.verſiculo/decimotertio quero.ff.depoſiti.vbi
concludit quod ex eo qd precariũ reuocari poteſt ad
nutum concedentis:ſolum de dolo tenetur qui pca-
rium recipit/quia cũ in vno grauetur/in alio releua-
tur. Et iſta ratio facit/⁊ inferre videtur/quod ſtati re
uocari poſſit:nec propter hoc deceptus videtur/qui p
carium recipit:qꝛ iſta eſt natura precarij de.qua cogi
tare potuit a principio ille qui recipit.
6 ¶Quinto † generaliter cõſiderãdũ eſt/ꝙ licet pſenti
die debeatur illud qd ſimpliciter promiſſum fuit: nõ
tamẽ ſtatiꝫ promiſſor cogitur ſoluere.vt glo.hic dicit
⁊ idem gl.in.d.§.omnis.inſti.de ver.obli.vbi tex. ma
gis preciſe loquitur dũ inquit ꝙ confeſtim peti põt.⁊
tñ gl.ibi dicit hoc eſſe intelligendũ cũ aliquo ſpatio:
⁊ idem glo.in.§.ſi impoſſibilis.in verbo ſtatim.inſti.
de inuti.ſtipu.⁊ ad hoc facit qꝛ licet interpellatio con
ſtituat debitorẽ in mora.l.ſi ex legati cau.de ver.obli.
no.in.l.ꝙ te.ſ.ſi cer.pe.hoc tñ itelligit cũ aliquo ſpa
tio.l.ſi qs filiũ.§.ſtip.de colla.bono.ff.⁊ no.Bar.i.l.ſi
penã.§.qñ di.leg.ced.cũ ſi.vt tra.Alex.i.l.j.§.itẽ ſi ita.
col.ij.ſ.ad.l.fal.Et ſtante iſta concluſione dictũ Bar.
in.d.l.ſi penã.videtur habere locũ nõ ſolũ in mutuo:
prout ipſe loquitur.ſed in quolibet alio debitore q lꝫ
ſtatim teneat:nõ tñ ſtati cogit ſoluere. vt.ſ.dictũ eſt.
7 ¶Ulteriꝰ in caſibꝰ ſupradictis aduertẽdũ eſt † quia

a ¶Jmola: Idẽ etiã tꝫ ibi Rapha. ſꝫ Bal.i ad di.in.d.l.ſi penaꝫ.⁊ ibi Ang.tenẽt gl.d.l.ſi penã.lꝫ Bar. eã rep:obet ⁊ allegat gl. in.l.pe.l ſi. C.cõmoda. ꝓ ſua opi. tñ illã gloſ. reprehẽdit Frã.tigri.⁊ alr. text.ꝯ cã l.l.ſeruꝰ leg.§.fi.d le ga.j.⁊ l.l.fi-deicom.§.ſi heres.d.le. iij.que iura meo videri ꝓbãt clare opi.Barto. maxime §. ſi heres. et §.fi.ſi iũga tur cuꝫ §.ſi heres. hãc opini.tenet Jaſo.d.l.ſi penã ⁊.l.cũ qui calẽdꝫ. §.j.eo.tit. Hiero.chu.

magna differẽtia ẽ an dies q̃ apponitur apponat diſpoſitiõi vel executioni. vt no. Bar. ⁊ diſtiguit i. l. talis ſcriptura. l fi. de leg. j. Et eo. modo in cõditione: que reſpicit executionẽ nõ ſuſpẽdit neq; facit actũ cõditionalẽ. vt per Bar. in. l. j. co. ij. ff. de condi. ⁊ demon. vbi declarando tex. in. l. mutuo. §. ſub conditione. ff. de tute. dicit ꝙ illa cõditio appoſita tutori ſi ſatiſdederit nõ facit cõditionem: vt ibi dicitur: qꝛ nõ reſpicit dationẽ tutoris ſ; executionẽ ⁊ adminiſtrationẽ tutele. ⁊ idẽ Bar. cõcludit in. l. item qꝛ. verſi. huius rei. ſ. de pact. in. l. ita demũ. C. de arbi. ⁊ Bal. in. l. iij. C. de arbi. cũ ſi. vt tradit Alex. in. d. l. atẽ qꝛ.

8 ⁊ eſt bon⁹ tex. in. l. ſi decẽ cũ petiero. de ver. ob. †Et in dubio. cõditio videtur appoſita diſpoſitioni qñ cõcernit ſubſtãtialia ſine qb⁹ obligatio cõſiſtere non poteſt: ſecus ſi reſpiciat accidẽtialia: quia tũc executioni appoſita videtur vt no. Bal. in. c. fi. col. j. in fi. de preſumptiõ. Et applicãdo iſta ad ea que ſuperi⁹ dicta ſunt cõſiderandũ eſt ꝙ qñ datur temp⁹ debitori ad ſoluẽdũ miſerationis cã: vt. ſ. in quinto ⁊ vltimo caſu dictũ fuit. Illud tẽpus reſpicit executionẽ ⁊ nõ impedit natiuitatẽ obligatiõis: ⁊ tali cauſa regula iſta nõ limitatur qꝛ verũ eſt dicere ꝙ pñti die debetur: licet exactio differatur qꝛ ceſſit ⁊ venit dies cũ obligatio pura ſit. l. cedere diẽ. de ver. ſig. ⁊ eodẽ modo l caſu mutui. de quo Bar. loquitur in. d. l. ſi penã. ille qui mutuũ recipit ſtatim tenetur illud reſtituere. vt no. per gl. fi. in. d. l. ſi penã facit. l. j. ff. ſi cer. pe. l; aliqua dilatio ad ſoluẽdũ tribuatur. arg. l. ratũ. ⁊ l. qđ dicim⁹. ff. de ſolu. ſecus eſt in tacita cõditione rõne rei que nõ ſit in rerũ natura. vt. ſ. in ſecundo caſu dictũ fuit: qꝛ iſta ſuſpẽdit diſpõnẽ qꝛ reſpicit ſubſtãtiã obligationis. d. l. interdũ. de ver. ob. ⁊. d. l. j. l fi. de cõdi. ⁊ demõ. ⁊ ide; dicendũ eſt ſi teſtator hoc velit vt. ſ. in tertio caſu dictũ fuit ꝑ gl. l. l. ſi dies. ff. qñ di. leg. ced. cũ ſi. ſ. alleg. ⁊ facit. l. in cõditionib⁹ §. j. de cõdi. ⁊ demõ. In iſtis em̃ caſibus regula noſtra hic limitatur: qꝛ preſenti die non debetur.

9 ¶†Sed dubitatio eſt de die tacita q̃ ratione loci ſubitelligitur: de qua ſ. in primo caſu dictũ fuit an ante diẽ que tacitẽ intelligitur ſit nata obligatio. Bar. in. d. l. interdũ. ꝯcludit ꝙ obligatio ſtatim nata ſit: ſ; nõ actio per illum tex. ⁊ opi. Bar. cõmuniter tenetur. vt Alex. ibi dicit. facit tex. l. l. ſi ita ſtipulat⁹ eſſe; abs te. de vb. ob. ibi nõ ante agi poſſe. ⁊ in. l. exiſtimo §. ex hac. eo. titu. de ver. obl. ⁊ in. l. ſi tutor reip. §. fi. de tutel. ⁊ rõ. diſtrahen.

¶Iaſon tamẽ nouiſſime in. d. l. interdũ. dicit ſe tenere ꝯ omnes qđ dies tacita nedũ ĩpediat natiuitatẽ actiõis: vt cõmuniter doc. dicũt. ſed ꝙ ẽt ita impediat natiuitatẽ obligationis ꝓpter equiparationẽ quã facit tex. in. d. l. interdũ. de ſtipulatione que fit de partu naſcituro vel de fructibus naſcituris ad ꝓmiſſionẽ ſolutionis que certo loco fieri debet: ⁊ quia ſecundũ eum ſi dies que tacite ratione loci intelligitur impedit natiuitatẽ actionis: vt doc. cõmuniter tenent. pariter videtur natiuitatem obligationis impedire: quia ratio diuerſitatis dicit ipſe reddi nõ poteſt. Audacter iſte loquitur: ⁊ cum paruo fundamẽto. ⁊ ideo a communi opi. recedendum non videtur.

¶Non ob.equiparatio quam facit tex.in.d.l.interdũ.qꝛ loquitur re
ſpectu actionis:de qua tex.expreſſe dicit:nõ antẽ de natiuitate obli-
gationis.⁊ certe quantũ ad natiuitatẽ obligationis alia ratio videt̃
in eo qui partum futurum vel fructus naſcituros ꝓmittit:qꝛ incer
ta eſt obligatio:nõ ſic videt̃ in eo qui certo loco ſoluere promittit.
10 ¶†Nõ obſtat ꝙ nõ videtur ratio diuerſitatis inter natiuitatẽ actio-
nis ⁊ obligatiõis:qꝛ hoc in die expreſſa reperitur que licet impediat
natiuitatem actionis:non tamẽ impedit natiuitatẽ obligationis.l.
cedere diẽ.de verb.ſigni.no.Bar.in.d.l.ita ſtipulatus.in.ij.principa
li.q.de verb.obl.Jaſon reſpõdet in.d.l. interdũ.⁊ fatetur hoc in die
expreſſa:ſecus dicit in tacita de qua agit̃:ſed talis differentia non ſa
tiſfacit quantum ad propoſitum:qꝛ ſi dies expreſſa non impedit na-
tiuitatẽ obligationis:a fortiori nec tacita:que.l.intelligitur ex conie
cturata mente contrahentium.
¶Adde tamẽ ꝙ cõtra cõmunẽ opi.videlicet ꝙ ante diem que tacite
intelligit̃ nõ ſit nata obligatio.videt̃ tex.in.l.cõtinuus.§.cũ ita.in fi.
dum ibi dicitur ꝙ ſi ille qui certo loco dare promiſit ad talem locum
peruenerit celerius ꝙ̃ fieri ſolet ſtatim ꝙ applicuit ad locũ obligat⁹
eſt:ergo videtur ꝙ prius non ſit obligatus.⁊ Areti.ibi no.illum tex.
¶Non obſt.ꝙ in die expreſſa ſit nata obligatio ante diem:qꝛ nõ ſic
videtur in tacita in qua minor eſt certitudo ꝙ̃ i die expreſſa ⁊ deter-
minata:quia dies tacita arbitrio iudicis declarari debet.d.§.cũ ita.
11 ¶Ultimo not.iſtum tex.†ꝙ illud quod preſenti die debeat pure de-
betur.ad idẽ tex.in.l.liber homo.§.x.de verb.obli.vbi ille qui hodie
dare promittit poteſt ſtatim conueniri quia obligatio preſens dicit̃
⁊ non in diem.⁊ illum tex.glo.hic adducit.hoc verum eſt reſpectu di-
lationis:quia illa expreſſio preſentis diei nõ facit dilationem:ſecus
eſt quo ad alium effectum extrinſecum:qꝛ diem habere dicitur:vt eſt
tex.not.in.l.talis ſcriptura.de leg.j.ibi clauſula illa que loquit̃ de le
gatis in quibus dies non erat nõ comprehendit legata que preſenti
die relicta erant:quia illa dicuntur habere diem ad effectum:de quo
12 tex.ibi loquitur.†Et notandũ eſt ꝙ promiſſio facta de ſoluendo ho-
die vel preſenti die nõ impedit exactionem fieri in ipſo die propter
ſpecificam expreſſionẽ temporis:licet ſecus ſit in promiſſione facta
ſimpliciter:vt not.Ang.areti.in.§.omnis.inſti.de verb.obli.per glo.
ibi in verbo nec ipſo.⁊ allegat etiam Bar.ad hoc.in.l.liber homo.§.
decimo.de verborũ obliga.⁊ probatur per illũ tex.⁊ ad idẽ facit.l.iij.
§.ſi quis ita.cl.ij.ſ.de eo quod cer.loco.vbi ſi quis ꝓmittit hodie da
re Rome.⁊.nõ valet ſtipulatio propter impoſſibilitatẽ.ergo datur in
telligi ꝙ illa expreſſio de dãdo hodie ſit ꝑciſa:⁊ dilationẽ nõ patiat̃.
¶In glo.ibi:idẽ ſi exprimatur.Albe.hic dicit ꝙ iſta glo.a docto.re-
probatur:ſed ſaluari debet vt habeat locum quo ad natiuitatẽ obli-
gationis prout loquitur:ſecus qð ad tranſmiſſionem:vt Bar.concor
dãdo gl.cõtrarias concludit in.l.ita ſtipulatus.in.ij.q.de verb.obli.
Philippus Decius Papie.

Qui actionē habet ad rē recuperādā: ipſam rem habere videtur.

1 Nota ꝙ de actione idē qđ de re ad quā cōpetit indi catꝰ: ⁊ iō illud qđ mihi debitū eſt meū appel-latur: vt not. per glo. in .l. ſi tibi pecuniā. in ṽbo meū. ff. ſi cer. pet. ⁊ in .l. ſi me ⁊ titiū. in ṽbo pecunia. in .l. eiꝰ q̄ in prouincia. in ṽbo defuncti. ⁊ ibi Bar. ff. ſi cer. peta. ⁊ l. l. ſi pecuniā. in ṽbo tuam. C. de neg. geſt. l. l. j. ff. qđ cū eo.

2 in ṽbo ſuū. ¶ † Et iſta ratiōe actio iudicat res mobilis vel immobi-lis ſm qualitatē rei que in ea deducitur vt per glo. in .l. j. C. ſi aduer. tranſac. ⁊ Bar. ibi hoc declarat. ⁊ idē Bar. i. l. poteſt. ff. de auto. tuto. cum ſimilibus.

¶ Et quantum ad iſtam regulam ille de plano exemplificari pōt in actione reali: q: cum actio cōpetat ad rem recuperādā talis res dici tur eſſe in bonis. l. rem in bonis. ff. de acquir. re. do. l. bonoꝝ ap. §. titu. j. ¶ Nec obſt. ꝙ habēs dominium rei: ⁊ rei vendicationē ꝓprie dicatur rem habere: vt glo. hic dicit. Regula autē iſta loquitur ꝑ mo

3 dum fictionis dū dicit † videtur. ⁊ per iſtā rationē gl. reprobat iſtū intellectum. Q: reſponderi poteſt ꝙ iſta ratio non tollit quin iſta re gula verificetur: ⁊ a fortiori habeat locū in actiōe reali: dato ꝙ verē proprie dicatur rem habere ille qui habet dominiū: ſꝫ ratio ꝑallega ta videretur inferre ꝙ in actiōe reali regula non reſtringat. Preter ea ⁊ ſecūdo reſpondetur lꝫ in actiōe reali quis vere habeat dñiū: plꝰ tn̄ eſt habere rem apud ſe q̄ habere actionem ad rem recuperandā ꝓpter commodū poſſeſſionis qđ nō videt eſſe parui momēti. §. ꝯmo-dum. iſti. de interdi. l. is qui. §. de rei vēdi. ⁊ ideo alia regula q̄ habe tur. ff. eo. dicit minus eſt actionē habere q̄ rē. ⁊ iſto reſpectu iura vtū tur verbis denotātibus fictionē. q: vere non habet reꝫ apud ſe licet habeat dominium. ⁊ iſto mō loquēdi vtitur tex. in. d. l. rem in bonis. de acqui. re. do. dū vtitur ṽbo intelligitur qđ denotat fictionē. l. quo niā. vbi Bal. ff. de his qui no. inta. l. heres quandoqꝫ. §. de acqui. he-re. quē tex. ad hoc allegat Roma. cōſi. cccc v. preſuppoſitis terminis. col. j. ⁊ l. c. ex ſtudijs. de preſump. quē tex. ad hoc allegat. Abb. in ꝯſi. xx. caſus in effectu. col. ij. li. ij. ¶ Similr tex. in. d. l. bonoꝝ. §. fi. §. tit. j. vtitur verbo videntur qđ verbū etiā not. fictionē: vt per gl. hic ⁊ in l. ſi duo. in gl. fi. §. de acqui. her. in. l. j. §. deieciſſe in verbo videoꝛ. ff. de vi ⁊ vi arma. cum ſimi. vt per Bar. in .l. ſi q̄s pro emptoꝛe. de vſucap. ¶ Secūdo iſta regula etiā videtur procedere in actione pſonali: vt tenet glo. hic que rationē adducit. q: cū abeſſe dicatur debitoꝛi id in quo alij obligatꝰ eſt. l. ſi mandato titij. ff. de neg. geſt. ergo ecōtra cre-

4 ditoꝛi cui debetur videt adeſſe ſm glo. hic. ⁊ ad hoc facit † quia actio nes pſonales ⁊ nomina debitoꝛū dicunt eſſe in bonis. d. l. bonoꝝ. §. fi. ti. j. ⁊ ideo qui nō pōt rem acquirere eodē modo actionē ad rē acq̄ rere non poteſt. l. ſi ad reſoluendā. C. de predi. mino. l. ſi vnꝰ ex ſocijs. ff. de ſerui. ruſti. predi. vbi Pau. de caſt. ⁊ illud qđ eſt in iure ⁊ obliga tione dicitur eſſe in patrimonio: vt not. Bal. in .l. facere. in pn̄. ꝗ illuꝫ

tex.ff.ſolu.matrimo.

¶ Et iſta ꝯcluſio vera eſt largo modo ⁊ ficte: vt denotat ꝟbū illud: ſecus eſt vere ⁊ ꝓprie: q: vt.ſ.dictum eſt minꝰ eſt actionem habere ꝙ
5 rem: vt.j.eo.l.minus.† ⁊ ideo ſtatutum quod loquitur de vendēte rē ſuā imponēdo penā nō habet locū in eo q vēderet rē ad quā haberet actionē ꝑſonalē.vt no.Bar.in.l.gallꝰ.§.vidēdū.de libe.⁊ poſthu.q: ille nō d: ꝓprie habere rē ad quā habet actionē vt poſt alios tradit Alex.l.d.§.vidēdū.⁊ no.Bar.i.l.nemo.ff.de in ltcg.reſti.⁊ dicit Bar. l.l.forma.§.ſi cū ego.ſ.de cēſi.ꝙ ille q poſſidet debet ponere rē in caſtro nō ille q habet actionē ad rē petēdā.⁊ facit.l.ſciēdū.§.ſi fundꝰ ſ.qui ſatiſda.cogan.ibi diuerſa: cauſa eſt eiꝰ q fundi petitiōe ꝑſonalē habet ſic etiā qđ.ſ.in ꝑn.dictū fuit ꝙ meū qnq; appellat qđ eſt mihi debitū illud eſt verū largo modo ⁊ īꝓꝓrie ꝑ ſupradicta: ⁊ ad idē facit: q: lz ius patronatꝰ ſit.de foro eccleſie.c.q̄ſto de iudici.nō tn̄ actio ꝑſonalis ad ius patronatꝰ dicit̄ de foro eccleſie ſʒ Ant.de but. in.d.c.q̄ſto.circa fi.et no.Are.in cōſi.vj.viſo inſtrumēto.in fi.de quo dixi in.d.c.q̄ſto.in fi.

¶ Et q: vt dixi ꝓprie nō dicit̄ meū qđ eſt mihi debitū vt no.ꝑ gloſſ. inſti.de actio.in ꝑn.in verbo debet.⁊ per illā gl.dicit Roma.in ꝯſi. ccj.pro deciſione ꝙ meū ꝓprie nō dicit̄ mihi debitū etiā facit tex.i l.aurelius.§.meuia.i.l.creditor.§.titia.de libe.leg.⁊ quod no.Bal.in l.cum neceſſitatē.C.de fideicō.in ꝑn.⁊ aliud eſt quod beneficiū ſit ſuū aliud qđ ſit ſibi debitū vt no.ꝑ glo.in cle.auditor i verbo debitū de reſcri.large ergo ⁊ improprie mihi debitū dicit̄ meū vt dixi ⁊ no. Roma.in conſi.cxcv.in caſu premiſſo ⁊ quod no.Alex.in cōſi.lxiiij.⁊ ſi celeberrime.lo.iij.in ꝑn.

¶ Philippus Decius papie

¶ Regula.xvj.

IMaginaria vēditio nō eſt ꝑtio accedente.

TAm pretiū arguit ꝯctū vēditiōis.l.fi.vbi Bar. C.de ꝑdi.curia.lib.x.no.gl.⁊ Bal.i l.cū dotē.C.de iure do.⁊ gl.in verbo pretio.l.l.apđ celſuʒ.
1 §.ſʒ cū legitima.ſ.đ excep.do.† ⁊ ꝑtiū dicit̄ eſſe de ſubſtātia ꝯctus vēditionis.l.pacta cōuenta.ſ.de ꝯtrē.emp.⁊ iđ accedēte ꝑtio vt ibi dicit̄ vera eſt venditio ⁊ nō imaginaria: ſufficit etiā vt vera dicatur venditio ꝯuentio facta de pretio cū ꝓpoſito ſoluēdi ꝑtiū q: ſolo cōſenſu vēditio ꝑficitur.§.j.inſti.de empt.l.ij.ff.eo. vn̄ qđ dicitur hic pretio accedēte intelligitur etiā ꝯuētn: nec reſoluitur cōtractus vēditionis licet poſtea preter primū ꝓpoſitū loco ꝑtij aliud ſoluatur.l.pretij cauſa.C.đ reſcin.ven.l.ſi ſponſus.§.circa vēditionē.ff.de dona.inter vir.quē tex.hic gl.adducit.⁊ qđ dictū eſt itelligitur qn̄ a principio intētio erat ꝙ pretiū ſolueret̄: ſecus ſi ꝑtiū apponatur ex cauſa donatiōis.i.ea intētiōe ꝙ nō ſoluat̄: tūc em̄ nō dicit̄ vē

ditio.l.in vēditione.ff.de ꝯtrahen.emp.eſſet eñ imaginaria vēditio q̄ in effectu facta eſt ſine pretio vt hic a cōtrario ſenſu colligitur ⁊ eo modo imaginaria vēditio dicit̄ ſi facta ſit vno nūmo de re lōge maioris p̄tij: vt no.per gl.in.§.p̄terea.inſti.quib.mo.ius pa.pote.ſol.in v̄bo imaginaria.⁊ inſti.de teſta.in prin.in verbo libripēde. Si aūt vendītio facta ſit ꝑ modico pretio illa t̄n eſt venditio vera: vt hic dicit per tex.q̄ hoc bene probat.in.l.qs donationis.ff.de ꝯtrahē.emp.ſecus eſt vt dixi in vēditiōe facta vno nūmo: q2 tale pretiuz nullā habet proportionē ad eſtimationē rei. An
2 autē† vēditio facta modico pretio dicatur potius donatio q̄ vēditio. Cy.in.l.j.in fi.C.de pac.quē Bal.ibi.refert dicit qđ potius dicit̄ donatio: ⁊ ad hoc eſt gl.in l.apud celſuz.§.de autoris.in v̄bo cauſa.de excep.do.ff.⁊ iō Bal.in.d.l.j.infert ꝙ diſpoſitio.l.ſi vnq̄.C.de reuo.do.habeat locū in vēditione facta modico p̄tio.⁊ idē dicit Bal.in.d.l.ſi vnq̄.⁊ facit qđ no.Bar.i.l.nō vſq̄.ff.ſi qs a pa.fue.ma.⁊ hoc intelligēdū videt̄ qñ ꝑ maiori pte eſſet donatio ſ3 doctrinā quā tradit Bar.in.l.arit.circa fi.ff.de dona.⁊.l.tenet̄.§.j.ff.ď ac.emp.no.in.c.ad q̄ōnes.de re.pmu.⁊ trad.Abb.in ꝯſi.xv.q̄
3 ritur.lib.v.Alex.ꝯſi.cxvij.viſo ꝓceſſu.col.pe.li.v.† Et
a imaginaria vēditio ⁊ ſimulata ď qua dictū eſt nulla[a] eſt.l.emptor.in prin.ff.de aqua plu.arcen.facit.l.⁊ q̄ ſub imagine.C.de diſtra.pigno.⁊ no.Bar.in.l.poſt cō
4 tractuz.col.iij.ff.de dona.† vbi ſecus dicit eſſe in vēditione facta in fraudē creditoꝝ: q2 illa valet: ⁊ opus eſt ꝙ reuocetur mediātib⁹ actiōibus reuocatorijs: de q̄bus in ti.de his que in frau.credi.⁊ Bar.i.l.filios.C.de reuo.his que in frau.credi.⁊ hoc bene procedit in
5 alienatione facta in fraudē creditorū: † ſec⁹ ſi facta ſit in fraudē legis: q2 illa eſt nulla: vt no.Bar.ꝑ illū tex.i.l.ſi libert⁹.ff.de iurepa.⁊ Bal.i.l.j.in.j.opp.de ope.lib.q2 vbi agitur de annullatione actus durius agit̄ cum lege q̄ cū homine: vt per Bar.in.d.l.ſi libertus.⁊ in.l.amplius non peti.ff.rem ratam haberi.

¶ Poſtremo ad declarationē iſti⁹.l.dicit̄ Bal.allegādo iſtū tex.in.l.cū p̄cibus.C.de ꝓba.ꝙ hic agitur de ſimulatiōe in qua nihil agit̄. Et hoc exēplificari pōt in eo qui nullo modo velit vēdere: ſed ꝓpter timorē tyrāni vel criminis cōmiſſi facit vēditionē ſimulatā: vt dicit Pau.de caſt.in conſi.cxiij.viſo pūcto ſuprāſcripto.col.ij.⁊ ibi proſequitur plures ſpecies ſimulatiōis: de quibus no.Bal.in.d.l.cum precibus.Bar.in ꝯſi.lxv.Petrus nicole.col.ij.ꝯſi.circa primū.in.l.j.C.pl⁹ vale.

a ¶ Nulla. Vide Bal. ⁊ doc.in.l.j.C.plus vales.qđ agi.vbi dicit ꝙ ſimulatio viciatiuramē tū tranſactionē ſententiā ⁊ laudū: et quotuplex ſit vid Bal.in.l.cū p̄cibus.C.de ꝓba.late Cepolā i.trac.de ſimu.cōtractuū: ⁊ q̄liter ꝓbet̄: vide Bald.vbi.ſ.Bar.l.pacta.C.de pac.et Bald.in.l.multū.j.co.C.ſi q̄s alte.Hiero.chu:

qđ agit.in.l.lucius.la ſcđa.ff.depoſi.ꝛ nouiſſime Soci.ſcribit in cõſi. cclxviij.viſis.col.iij.verſi.circa ſecũdã queſtionem.

5 ¶Et cum ſint plures ſpecies ſimulationis ille qui dicit contractũ ſimulatũ debet exprimere ꝛ ſpecificare ſpeciẽ ſimulatiõis:vt no.Bar. in.d.cõſi.lxv.col.iij.Bal.in.l.ab anaſtaſio.in fi.C.mãda.Pau.de caſt. in.l.iuriſgẽtiũ.§.dolo malo.ſ.de pac.Alex.in cõſi.cxj.viſo ſuperiore themate.co.j.lib.iiij.in cõſi.xxviij.In cauſa.col.iiij.lib.v.Pe.de ãcha. in cõſi.ccxxvij.Ad corroboratione.col.j.Et iſta addenda ſunt ad ea que tradit Bar.verõ.l tra.ſimulationũ.in.xxvj.pſumptiõe.col.fi.

¶Regula.l.Cum tempus.

Cum tẽpus in teſtamẽto adijcit credẽdũ eſt pro herede adiectũ:niſi alia mens fuerit teſtatoris:ſicut in ſtipulationibus promiſſoris gratia tẽpus adijcit.

1 Nota tꝫ tps appoſitũ ad ſoluẽdũ in dubio appoſitũ videtur in fauorem debitoris ꝛ heredis. ¶Et primo de herede vt hic dr:ꝛ ideo heres in dubio lucrari debet fruct⁹ qui pendẽte dilatione percipiunt l.ſi ita relictũ.§.pegaſus.de leg.ij.Et pp̃ter hoc heres ſi velit ante tẽpus ſoluere poteſt.l.eũ qui.ff.de an.leg. ꝛ.l.poſt mortẽ.C.de fideicõ.ꝛ.l.patrem.ff.de his que in frau.credi. ¶Et ex hoc infert Bar.in.l.cum prefinitione.in fi.ſ.qñ dies leg.ce. ¶Quod ſi teſtator vnũ corbẽ grani reliquit annuatim vſq ad.l.annos.heres ſtatim ante tempus ſoluere poterit quia eſt vnũ legatũ. Et dilatio appoſita eſt in fauorem heredis.

¶Et iſta ɔcluſio pcedit qñ ſolũ agitur de intereſſe heredis:ſecus ſi tractatur de pũdicio tertij:qꝛ tũc heres ante tẽpus ſoluere nõ põt.l.

2 vxorẽ.§.ſeia.de leg.iij.l.cũ pater.§.a filia.de leg.ij.vbi Bar.infert tꝫ heres grauatus poſt mortem eius diſtribuere bona inter pauperes nõ põt hoc facere in vita in preiudicium paupeꝝ qui erũt poſt mortẽ eius.Et idẽ dicũt Bar.Ang.ꝛ doc.in l.poſt mortẽ.C.de fideicõ.Et eſt cõis opinio vt proſequitur Alex.in.l.ſtipulatio iſta.§.incertã.quẽ legit ſimul cũ.§.ſi qs dolũ.de verb.oblig. ¶Et in ſimili no. Bar.in.l.oẽs populi.in.v.q.queſtionis principalis. ff.de iuſti.ꝛ iur.vbi no.cõcludit ꝙ ptãs qui habet arbitriũ imponẽdi penã in caſib⁹ nõ determinatis a iure nõ poterit in principio officij hoc declarare:qꝛ ta-

3 lis declaratio q̃ põt variare in tpe ante tẽpus fieri nõ põt.d.l.cũ pater.§.a filia.ꝛ ſequitur Pet.de anch. in.c.j.in ver.querit Bar.de cõſti. ¶Et idem qđ dictũ eſt de pauperibus ſequit Roma.in conſi.ccccliij.circa primum.ꝛ Bald.in cõſi.lxxvij.videt ꝙ electio.lib.iij. ¶Aliter tñ reperio ꝙ in hoc voluit Pet.de ancha.in

a conſi.cciij.circa primũ dubiũ in ſecũdo dubio:ᵃqꝛ illa

a ¶Dubio. vbi clariſſime reſpondet motiuis Bart.ꝛ pro iſta opi.facit tex.l.vxorẽ.§.ſceuola.d.leg.iij. vbi hec vba poſt mortẽ exponũtur. i.qñ vellet. Hiero.chu.

diſtributio debet fieri inter pauperes poſt mortē heredis eſt princi-
paliter facta ꝓ ſalute anime defuncti. ¶ Cui expedit ꝙ celeri⁹ puni-
deat: vnde ſi heres in vita voluit eligere pauperes debet cōmenda-
ri: nec eſt curandū de pauperibus qui aſſeſſorie veniūt vt latius ipſe
ibi proſequitur. Et hoc idē videtur tenere Abb. in cōſi. xi. factum ſic
ꝓponit in primo dubio ⁊ ſecūdo lib. ⁊ iſta opi. de iure verior videt.

4 ¶ Secundo ꝙ dictum eſt de herede † idem eſt de quolibet alio debi-
tore: quia in dubio pro eo tempus appoſitum intelligitur vt hic dici-
tur. ⁊ l. eum qui kalendis. §. fi. de verb. obliga. ⁊ tex. in §. omnis. ver.
quod in diem. inſti. de verbo. obliga. ¶ Et ideo ante tempus ſi velit
ſoluere poteſt. l. quod in diem. ff. de ſolu.

¶ Et eodē mō ſi debet ſolutio fieri in certo loco fauore debitoris po-
terit alibi debitor ſoluere: ac ſi talis locus expreſſus nō fuiſſet: vt no.
Bar. in. l. is qui. ff. de eo ꝙ certo loco. Et idē no. Bald. in. l. acceptam
in. xij. q. in fi. ver. ſed pone. C. de vſuris.

¶ Et qđ dictū eſt de tpe ꝓcedit in die certa: ſecus eſt in die incerta.
vt expreſſe tex. diſtinguit in. l. ſtipulatio iſta. §. inter certā. de verbo.
5 obli. † Nā dies incertus ꝓ cōditione habet. l. dies incertus. ff. de ꝯdi.
6 ⁊ demon. † Et an cōditionē nō cogit creditor inuitus ſolutionē reci-
pere qꝛ deficiēte cōditiōe tenet reſtituere: vt no. Bar. i. l. item liberat
§. q̇ paratus. in fi. ſ. quib. mo. pig. vel hypothe. ⁊ not. l. d. § iter certā.

¶ Secundo predicta cōcluſio quod ante tempus ſol-
ui poteſt habet locum quādo tempus ſolum apponi-
tur: fauore debitoris: ſecus ſi agat de intereſſe credito-
ris: qꝛ ante tempus ſolui nō poteſt. l. qui rome. in ꝓn.
ibi gl. ⁊ Bar. de verb. obli. facit quod. ff. dictum eſt de
herede qui ante tps ſoluere nō pōt in ꝑiudiciū lega-
tarij. ¶ Et a fortiori hoc dicēdū eſt ſi ſolū fauore credi-
toris tps adijciat: qꝛ ſilr an tps ſolutio fieri nō pōt. l.
ſi ita relictū § pegaſus. de le. ij. vt not. in. l. in fideicō-
miſſi § cum polidius. ff. de vſuris.
7 ¶ Et ex his infert † ꝙ creditor nō cogit an tps recipe
vinū nec granū nec aliđ qđ curſu tpis deteriorari poſ-
ſit: vt no. Bal. poſt Guil. de cunio i. l. plures apocas. C.
de fide inſt. ⁊ Flo. in. d. § cū polidius. in fi. Alexā. in. d.
§ iter certā. ⁊ no. Cy. in. d. l. ij. in vlti. q. C. de iu. ēphyt.
Ang. i. l. titi⁹. l. fi. l ver. vnū tñ. ff. q̄ res pig. obli. poſſūt.
8 ¶ Et hac ratione † emphyteota non poteſt ſoluere ca-
nonem pro plurib⁹ annis futuris qꝛ agitur de inter-
eſſe ipſius dñi creditoris: vt tenent Cy. Bald. Albe. et
Do. i. d. l. ff. de iur. emphy. Spe. i titu. de locato. § nūc
aliqua. ꝟ. xliij. Bar. in. l. cū qui. ff. de an. leg. cū ſimi. vt
tradit Alex. in. d. § inter certam. vbi dicit iſtam eſſe cō-
munē opi. ⁊ idem Aret. dicit in. d. l. qui rome. in prin.
9 Et moder. in. d. l. ij. q. xxij. Et adde † ꝙ nō valet reſcri-
a ptum ͣ pape qđ emphyteota nō ſoluēdo nō ꝑdat iure

a ¶ Reſcri-
ptū. itellige
ꝓprie nam
largo mō cō-
ꝓhendit pri-
uilegium ⁊
bñ poſſet fie-
ri: qꝛ ꝙ pōt
per cōſuetu-
dinē induci
pōt a fortio-
ri ꝑ priuile-
giū vt ꝑ ca.
c. ſup quōſ-
dā. de verb.
ſig. ⁊ hoc ēt
ſentit Bal.
in. l. ſi a te. i
prin. legis.
Pier. Cyn.

ſuo:vt no.Bald.in.l.ſi a te.verſi.⁊ not.C.de pac.inter empto.⁊ vẽdi.

¶ Videtur tamẽ ꝙ valeret reſcriptum ꝙ emphyteota poſſit ſoluere ante tempus pro pluribus annis futuris propter malignitatem quorundam dominorum qui ſubterfugiunt ⁊ nolunt canonẽ recipere ad illaqueandum emphyteotam/q: malitijs hominum obuiãdũ eſt.l.in fundo.§.de rei vendi.

¶ Et quia agit̃ de modico preiudicio:nam ſi pōt concedi dilatio ad ſoluendũ per reſcriptũ.l.quoties.C.de preci.impe.offeren.a fortiori videtur ꝙ quis poſſit cogi ad recipiendũ quia hoc videtur minus preiudiciale.

10 ¶ Et licet valeat reſcriptum:vt dictũ eſt:†valet tamen conſuetudo ꝙ nõ ſoluendo emphyteota iure ſuo nõ priuet̃:vt not.Abb.tradit in cõſi.lxxij.circa priṁũ.lib.j.vbi hoc dicit in eccleſia.⁊ idẽ Joã.de ana. in conſi.lxxxiij.videndum eſt.col.ſi.

11 ¶ †Et eodẽ modo valeret pactum factum cũ eccleſia ꝙ emphyteota nõ ſoluẽdo nõ cadat:vt no.dicit Bar.i.l.fundi.C.de fundo patrimo.lib.xj.⁊ ſequitur Pau.de caſt in cõſil.cxxxvij.

12 ¶ †Et ſicut debitor in cuius fauore tẽpus appoſitũ eſt pōt ſi velit ante tẽpus ſoluere:ita creditor in cuius fauorem tẽpus apponitur poterit petere ante tẽpus vt ſit equalis conditio vtriuſq; contrahentis vt Roñ.dicit i.d.§.inter ceteram.⁊ ſequit̃ Areti.in.d.l.qui rome. in prin.arg.l.cũ dies.§.ſi arbitrer.i.ſi.ff.de arbi.facit tex.in.l.ſi.C.de fruc.⁊.lit.expen.

¶ Soci.in.d.l.qui rome.in prin.reprobat iſtam equiparationẽ dicit manifeſtam eſſe rationem diuerſitatis: q: in debitore ſoluẽte ante tẽpus non agitur de intereſſe creditoris:ſecus videt̃ in creditore ſi velit ſibi ſolui ante tempus:quia agit̃ de intereſſe debitoris:vt ante tempus non cogatur ſoluere.Et ipſi debitori videt̃ eſſe ius queſitum beneficio creditoris vnde illud ſibi tolli nõ pōt.ar.l.ſi.ff.de pac. Et facit ꝙ no.in.l.petẽ.C.de tẽp.i integ.reſti.petẽ.⁊ ꝙ no.Bar.in.l. ſi poſt mortẽ.§.ſi.ff.de cõtrab.

¶ Sed verior videtur opi.Ro.q: ſi tẽpus apponitur fauore creditoris prout loquitur Roñ,etiã ipſe debet poſſe renuntiare fauori ſuo nec tali caſu poteſt debitor pretendere aliquod intereſſe q: ſi ſolũ eſt dilatio in fauorẽ creditoris:debet eſſe nocina debitori.⁊ intereſſe debitoris nõ eſt i cõſideratiõe.Nã ſi intereſſe debitoris:deberet ↄſiderari in tali caſu tũc gr̃a vtriuſq; eſſet dilatio:quo caſu etiã debitor idẽ nõ pōt prius ſoluere qñ tp̃s reſpicit fauorẽ vtriuſq;:vt no.i.d.l.q̃ rome. in prin.vñ patet ꝙ recte ↄſiderãti debitor ⁊ creditor a pari ꝓcedunt ꝓut Romanus ⁊ Aretinus dicũt:et bene.Philippus Decius Piſis.

¶ Regula.l.Que legata.

Que legata mortuis nobis ad heredẽ noſtrũ trãſeũt eorũ commodũ per nos his quorum in poteſtate ſumus eodẽ caſu acquirimus.aliter atq; cũ ſtipu=

lati ſumus: nã ⁊ ſub conditione ſtipulantes omnimodo eis acquiri-
mus: etiã ſi libertate nobis preſtita a dominis cõditio exiſtet.

1 NAm †legata que pure vel in diem certum relicta ſunt
ad heredem trãſmittuntur. l. ſi poſt dië. in princ.
l. ſi penum. in prin. ff. quando dies leg. ced. l. j. c. cum igi-
tur. in fi. co. ti. C. quando dies lega. ced. ¶ Eodem modo
ſta legata ex perſona filij vel ſerui patri vel domino ac-
quiruntur: vt hic dicitur. ⁊ in. d. l. ſi poſt diem. §. penul.
2 ¶ Sic econtra † legata que ad heredẽ nõ tranſmittuntur vt ſunt le-
gata conditionalia. l. j. §. ſin autẽ aliquid ſub conditione. C. de cadu.
tollen. ⁊. d. l. ſi poſt diem. §. ſed ⁊ ſi ſub conditione. patri vel domino
nõ acquiruntur ſed ipſi filio vel ſeruo ſi tempore purificate cõditio-
nis ſui iuris. reperiunt: vt hic a contrario ſenſu colligitur. ⁊ in. l. ſi vſuſ
fructus. §. fina. ff. quando dies leg. ced. ⁊ in. l. ſi legatus. ff. de pignori-
bus. ⁊ in. l. j. §. finali. ff. vt leg. no. caue. in. l. ſi vxor. C. de cõdi. inſertis.
3 Et hoc bene procedit in legatis: † ſecus eſt in ſtipulationibus quorum
commodum indiſtincte patri vel domino acquiritur: licet tẽpore pu-
rificate cõditionis ſint ſui iuris filius vel ſeruus. vt hic dicit. ad idẽ
tex. in. l. ſi filius. ff. de verb. oblig. in. l. ij. §. id qđ. ff. de co. bo. ¶ Et ra-
tio diuerſitatis videtur q: in ſtipulatione cõditionali illa ſpes que
habet de cõditione futura trãſit ad heredẽ. §. ex cõditionali. inſti. de
verbo. obli. ideo patri vel domino acquiritur per regulã que hic in
prin. habetur. Sed ſpes legati cõditionalis nõ tranſmittit in here-
dem. l. j. §. ſin autẽ. C. de cadu. tollen. ideo patri vel domino nõ acqui-
ritur ſecundum regulã que hic ponitur.
¶ Et ſi vlterius querat de ratione q̃re potius ſpes future cõditio-
nis in contractu ad heredes tranſmittitur q̃ in legato. Dicendũ eſt
q in cõtractu actus fundatur ex cõſenſu duorum ⁊ factum ſtipula-
toris interuenit qui ſibi ⁊ heredibus ſuis prouidere videtur: vnde for-
tior acquiſitio reddit. Non ſic videt in legato: vt per glo. in dicto. §.
ex cõditionali. ⁊ per doc. in. l. ſi. filius de quo tamẽ di-
cendum eſt: vt dixi in. l. j. C. de pac.
¶ Vltimo ad equiparationẽ que fit hic de herede ad
patrẽ vel dominũ. facit tex. in. l. qui liberis. §. hec ver
ba. de vulg. ⁊ pupil. vbi ſubſtitutio facta de herede nõ
habet locũ in patre vel domino ⁊ pariter nec in here
4 de heredis. † Et conditio que debet impleri in perſo-
na heredis nõ verificatur in perſona domini vel pa-
tris. l. qui heredi. in prin. ff. de cõdi. ⁊ demonſtra. ⁊ fa-
cit tex. not. in. l. iij. §. hoc autem. de lega. preſtan.
5 ¶ Et pariter videtur q † conditio dandi heredi non
verificetur i herede heredis [a]. d. §. hec verba. facit tex-
tus in. l. cũ ita datur. ff. de condi. ⁊ demon. vbi condi-
tio dandi titio non põt impleri in herede titij. Sub-
tilis Decius Piſis.

a ¶ Heredis. Vide ol[im] no Iaſ. l. pr[ima] fami. d[e] vul. ⁊ pu. ⁊ quõ itelligat regula q heres heredis primi teſta. ẽ heres. vide a Anch. cõſi. cxxx. Hier. Chu...

Regula.l.qui cum alio.

Qui cum alio contrahit vel eſt vel debet eſſe nõ ignarus cõditionis eius: heredi autẽ hoc imputari nõ poteſt cũ nõ ſponte cũ legatariis contrahit.

1 Nota qꝙ qui cũ alio contrahit debet eẽ certꝰ de cõditione ⁊ qualitate contrahẽtis. Et ideo qui mutuauit pecuniam filiofamilias nõ poteſt mutũ recipere obſtante ſenatuſcõſulto macedoniano: quia ſcire potuit illum eſſe filiumfamilias.l.penulti.§.ad maced. ¶ Et idem in minore: vt no.ꝑ glo.in.l.ſi titiꝰ. in ver.etatis.§.de fideiuſ. vnde preſumitur ille qui cõtrahit habere notitiã eius cũ quo mercaẗ: vt no. Bal. per illũ tex.in.l.in ciuile.C.de furtis. ¶ Et i hoc ẽt foreñſis nõ excuſaẗ: qꝛ debet cõditionẽ eius cũ quo cõtrahit inueſtigare vt no.cuma.in ꝯſi.xxvj. Cũ ſtatutũ padue.col.j. ¶ Et iſta ratione etiã iuſta cã nõ excuſat a pena cõuẽtionali: qꝛ debuit ineſtigare: vt no. tradit Alex.in cõſi.cxvij.titulus queſtionis.col.pe.li.ij. Et bene facit qđ no.tradit Pau.de caſt.in.l.j.§.nõ aũt.in ver.itẽ alias cõſului.ff.de exerci.vbi dicit ſe cõſuluiſſe
2 qꝙ cũ duo mercatores feciſſent ſocietatẽ ꝑ quinquẽniũ qꝙ finito q̄nquẽnio alter nõ teneẗ ex cõtractibꝰ.cũ alio celebratꝭ lꝫ hẽres ignorarẽt finitã eſſe ſocietatẽ: qꝛ debuerũt perſcrutari ⁊ ſe iformare de qualitate ſocietatis ꝑ iſtã regulã.⁊ idẽ Pau.de ca.in.l.j.§.ꝯditio. ff.de inſti.⁊ idẽ Pau.de ca.in cõſi.cccxxxv. viſis ⁊ põderatis olbꝰ.in pñ.⁊ idẽ Pet.de anch.in ꝯſi.ccccxxiij. pro clariori deciſiõe.vbi concludit qꝙ vnꝰ ſociꝰ ꝑ alio nõ teneẗ niſi ꝑ illa quãtitate quã impoſuit i corpore ſocietatis. Et ideo ille q̃ ꝯhit debet inueſtigare qualitatẽ ſocietatis per ipſam regulã. Et ad idẽ facit: qꝛ
3 lꝫ aĩs ignorãs ⁊ dubitãs eq̄parenẗ a.l.manifeſtiſſimi.§.ſi aũt.vbi Bar.C.ð fur.l.fi.C.de cõdi.inde. Hoc nõ hꝫ locũ i ꝯhẽte cũ alio: qꝛ ſi dubitat debet eiꝰ cõditionẽ inquirere. ita Bal.no.dicit allegãdo iſtũ tex.l.c.j. §.pſona vero.v.ſꝫ q̃d indubitate.ꝑ quos fiat inueſti.de cuius dicti veritate dixi in.l.quãdiu.C.q̃ admi. ¶ Et qđ hic dicẽ de cõtrahẽte idẽ eſt in eligẽte q̃ preſumiẗ habere notitiã electi.⁊ ideo nõ excuſanẗ canonici q̃ eligũt indignũ: vt no. Bar.in.l.ſi patronꝰ.de cõfir.tut.⁊ ibi Bar.alleg.iſtũ tex. Et per iſtã.l.q̃ cũ alio arguit Alex.j.l.ſi cũ dotẽ.§.ſi mulier.ff.ſo.ma.co.ij.

a ¶ Et qđ iẽ parenẗ. An dubitãs eq̄pareẗ ignorãti vł errãti. vid Pau. de caſ. in l. manifeſtiſſimi.§.ſꝫ q̃rebaẗ.C.de furtis.

a ¶ Cōditionē. hec faciūt ad materiā. c. ſi ꝟo. de ſen. ex. vbi ponunt plura exēpla ꝑ do. Fe. qñ qͣs delinqͣt ignorādo cōditionē ſeu q̄litatē ꝑſone. ⁊ po nit ibi regu la ꝙ vbi fa ctū eſt illici tū nō excu ſat allegās ignorātiā: q2 ꝓſumit ſcia. de q̄ ꝑ cano. l. c. a nobis. e. ti. Hiero. chu.

b ¶ Dicit. vide Iaſ. q̄ plura circa hanc. q. ac cumulauit poſt alex. i l. ſi ſe nō ob tulit. §. con dēnatū. in vi. co. ꝟ. vl. dy. et albe. ⁊c. ꝫ. de re iu. vbi etiā pōit an poſ ſit qͣs occi dere bāni tū qñ nulli tas bāni ē patens: qd qñ pendet lis an bānū ſit nullū vt ne an ptās a ſtatuto ꝯ ceſſa occide di bānitū ſit interim ſuſpēſa. Hiero. Chucha.

vnū addo ꝙ imputat creditori q̄ acceptauit debitorē q̄ nō erat ſoluēdo: q2 debuit ei⁹ ꝯditionē ꝑſcrutari. ⁊ idē dicit Pau. de ca. poſt Ang. l. l. j. ff. ſi qͣs in ius vo.
¶ Et iſta regula procedit niſi ignorātia eſſet multū ꝓbabilis ⁊ iuſta: q2 tūc excuſatur. l. ſi qͣs patrē. ff. ad mace. ⁊. d. l. ſi titius. de fideiuſſo.
¶ Secūdo regula habet locū in ꝯtrahēte. put loqui
4 tur: ſec⁹ eſt in delictis in qͥbus q2 a pena excuſat ex
a iuſta cauſa ⁊ nō imputat ſi cōditionē offenſi inueſti
gauit vt no. tra. Pau. de ca. in cōſi. xxxij. l3 iſta ſit que
5 ſtio in fi. verſi. ad quartū. vbi ꝓpter hoc cōcludit ꝙ
occidēs bannitum excuſatur: nō obſtante ꝙ bānit⁹
occiſus haberet ſaluum conductum de quo ille nō in
ueſtigauit.
¶ Sed tamē talis differētia nō videt vera: q2 in tali
caſu ex quo erat publice bānitus ⁊ deſcript⁹ in libro
bannitorum ignorantia ſalui conductus erat multū
probabilis quo caſu idē eſſet in contrahente vt. ꝫ. di
ctum eſt: ſed ſi ignorantia nō eſſet ita ꝓbabilis idem
eſſet in delinquente.
¶ Et q2 ſi ille q̄ cū alio cōtrahit debet inueſtigare cō
ditionem eius cum quo contrahit vt hic dicit multo
magis q̄ aliū offendit debet eius cōditionē inquirere:
b ita Bar. dicit in. l. fi. ff. de adul. Et de queſtiōe Pau.
de caſt. late ſcribit Alexan. in. l. huiuſmodi. §. ſi ita. de
leg. j. ⁊ in conſi. lxxvij. viſis dubitationibus. lib. iij.
Tertio regula habet locū in contrahente: ſecus eſt
6 in herede vt hic dr: q2 ipſe ex quaſi cōtractu obliga
tur. §. heres. inſt. de oblig. q̄ ex quaſi ꝯtra. l. ex malefi
cijs. §. heres. ꝫ. de act. ⁊ oblig. ¶ Et hoc verum intel
ligitur quo ad legatarios qͥb⁹ heres obligat ex qua
ſi ꝯtractu: ſecus eſt in creditorib⁹ qͥbus heres eſt obli
gatus ex cōtractibus quib⁹ defunct⁹ tenebat: vt not.
Bar. dicit in. l. de co. ff. de iud. Et idē Raphael cuma.
in conſi. clxxvi. ſtatuto papienſi. col. ij.
¶ Et de legatarijs loquit tex. hic in. §. heres. inſti. de
obliga. que ex quaſi contrac. Et in. d. l. ex maleficijs.
§. heres. ⁊. l. apud iulianum. §. fi. vbi glo. ver. contra
here. ex quib. cau. in poſ. ea.
7 ¶ Et ad hoc facit: q2 ex ꝑſona heredū qualitas obli
gationis in creditorib⁹ mutari nō debet. l. ij. §. ex his.
de verbo. obliga.
¶ Quantū tñ ad iſtam regulā idē videtur i creditori

bus a quibus heres convenitur ex cōtractibus cū defuncto celebratis de quib⁹ heredi nihil imputari poteſt ſi cōditionē creditoris nō inveſtigavit. Et ſic militat ratio que hic in tex. alleg.

¶ Et ex his colligitur ꝙ illud quod dicit de contractu non habet locū in quaſi contractu ex eo quod hic dicitur de herede qui ex quaſi ꝯtractu obligatur. Et hoc in ſtatuto no. Bart. in. l. apud iulianū. §. fi. l ſi. ff. ex qui. cau. in poſ. Bar. in. l. per illū tex. ff. de contrario ind. tute. cū ſi. vt tradit Alex. in. l. mutum. ⁊ in. l. more. i. ſecūdo notabili. ff. de acquirenda hereditate. Et idem Ang. in conſilio. cccij. viſis ⁊ diligēter. Abb. in conſi. lxj. quinq; dubia. colum. viij. lib. j. ⁊. c. qua fronte. de ap. vbi dixi. ¶ Et idem Alexander in. c. lxxvj. viſis dubitationibus. col. iij. lib. v. Et iſta concluſio procedit inſpecta vi ⁊ proprietate verboꝝ:

8 per viam vero extenſionis † quandoq; ſtatutum quod loquitur de cōtractu etiam ad quaſi contractum porrigitur qñ omnimoda ratio militaret. Et ita procedit quod no. Bal. in rubrica. C. de pac. Bar. l. l. more. de acqui. here. cū ſimi. vt tradit Alex. in. l. ſiue apud acta. C. de tranſac. ⁊ idem Roma. in conſi. xij. viſo facto. col. fi. in fine. ⁊ in conſi. cccixxx. ꝑſuppoſito. in ꝑn. ⁊ ſubtiliter ſcribit Cum. in cōſi. clxxvj. ſtatuto papien. ff. alle. facit quod not. Bar. in. l. ſi vnus. §. pact⁹ ne peteret. col. iiij. ff. de pac. ⁊ in. l. mevia. §. primo. ff. ſolu. ma.

¶ Ultimo ex v̄bis illi⁹ regule duo notāda ſunt. ¶ Primo ibi eſt vel

9 eſſe debet † ꝙ paria ſunt eſſe vel eſſe debere. Sic etiam paria ſunt ſcire vel ſcire debere. l. quod tex. ff. ſi cer. pet. vbi dixi vt notat ꝑ gl. hic. ¶ Unde ſicut denunciari poteſt ille qui ſcit ſe debitorē, ita ille q̄ ſcire debet: vt not. Bal. in aut. ad hec. col. iiij. C. de vſuris. ſic etiā paria ſunt ſcire. ⁊ ſcire poſſe. l. pe. ff. ad macedo. no. Bald. per illū tex. in. l. ſi duo. de acquir. here. facit tex. in. l. qui cōtra. vbi Bar. C. de inceſt. nup. in. c. ij. cum glo. de tempo. ordi. in. vj. Sic etiā paria ſunt habere ⁊ habere poſſe: vt l no. q. Ang. dicit l. l. itē veniūt. §. petitā. ff. de peti. here. ¶ Sic etiā paria ſunt habere ⁊ habere debere: vt no. Bar. i pulchra queſtione in. l. pe. §. cum ita. de aur. ⁊ arg. leg.

10 ¶ Secundo no. † ꝙ ſponte non dicitur quis cōtrahere ⁊ ſe obligare ex quaſi contractu ꝑ interpretationem iuris obligatur. Et ſic ſpōte dicitur fieri illud quod fit principaliter ⁊ immediate ex ꝓpria volūtate. adeo ꝙ no. dicit Pet. de an. in cle. preſenti. in. v. no. de cēſ. qd nō dicitur ſponte factum illud qd fit ad petionē. ſed videtur tex. in ꝯtrarium in. l. ij. C. de pac. ⁊ ibi dixi.

¶ Subtilis Decius Piſis.

§. Non ſolet.

¶ Nō ſolet doli exceptio nocere his qb⁹ volūtas teſtatoris nō retragat vltra gl. hic iſte. §. exēplificari

1 pōt vt ſtati dicā i tex. ibi doli excep. Nā † exceptiōe doli gñaliter repellit q̄ debitū petit qd exceptiōe ſeludi pōt. l. ij. §. gñaliter. ff. de excep.

doli. vñ petẽs ꝯſulto deleta exceptiõe repellit. l. j. §. ſʒ ꝯſulto. ff. d his q̃ i teſta. delẽ. ſʒ ſi incõſulto deleta ſint nõ repellit. d. l. j. ver. incõſulto ẜo q: volũtas teſtatoris nõ refragat: vt hic dr. Et aliud etiã exẽplũ colligit l. i. pe. §. fi. ß. de ƀm tab. vbi ſi teſtator vltimũ teſtamẽtũ inciderit: vt primũ habeat locũ preualet primum.

¶ Philippus Decius piſis.

¶ Regula. l. quoties.

Quoties dubia eſt interp̃tatio libertatis: ſcd̃m libertatẽ reſpondendum erit.

1 Nota q in dubio † p libertate indicãdũ eſt. faciũt iura allegata. i gl. ad idẽ tex. in. l. lege inlia. ß. de manumiſ. l. iter pares. ß. de re ind. ⁊ i. l. l. obſcura. ⁊ i. l. libertas. 3 eadẽ † Cauſa em̃ libertatis dicit pia. l. j. circa fi. C. de cõi ſeruo manu. no. Bar. in. l. prime. ff. de his q̃ i teſta. delent. l. l. ſi vnus. C. de teſta Bal. in. l. ij. ⁊ pe. C. de fideicõ. lib.
2 ¶ Et libertati magis q̃ reo fauẽdũ eſt. c. fi. de re iud. d. l. inter pares. ⁊. d. l. iulia.

3 ¶ Et † fauorabilior eſt cã libertatꝭ q̃ ſit legitima libetor: vt no. dicit Pau. de caſt. per illũ tex. in. l. papinianus. §. quarta autẽ. de inoffi. teſt. Et cauſa libertatis
4 dicit publica † nõ p̃uata. l. ſi qs rogat⁹. ß. d fideicõmiſſa. liberta. ¶ Philippus Decius Piſis.

¶ Regula. l. Non debet.

Non debet cui qd̃ pl⁹ eſt: lʒ qd̃ min⁹ eſt non licere.

Cum iſta regula ꝯcordat reg. cui lʒ co. ti. l. vj. et iſtã reg. ẽt colligit Alex. p illũ tex. i. l. l. actiõib⁹. §. j. ff. de i li. iurã. Et io † ſi qs põt aliquẽ occidere a fortiori illũ poterit ẜberare ⁊ ꝯtumeliqs afficere. l. nec i ea. ff. de adul. vbi Bar. facit tex. i. l. l ſuis. in fi. ß. de li. ⁊ poſthu. l. j. C. ne fideiuſ. dent. c. ex parte. de deci. c. per venerabilẽ. qui filij ſint legi.
2 ¶ † Et iſtud argumẽtũ a maiori etiã hʒ locũ in ſtatutis: b vt not. Bal. in. l. qd̃ vero. ẜſi. ſed pone. ff. de legi. in. l. ſi vero. §. de viro. ß. ſol. mat. l. ij. C. de in ius vocan. et. l. affinitatis. verſi. pone ſtatutũ. C. cõmu. de ſucceſ.

a ¶ Occidere. Vid plura exẽpla. p Dy. in. d. reg. cuilʒ. ⁊ ei⁹ addi. ſup litera a.

b ¶ Statutis. An hoc p̃cedat qñ i ſtatuta ſũt ꝯtra ius cõmunẽ vł ne vid Lãfrã. in trac. de i terp̃ta. ſta. b tu. l. vj. col. Hier. chu.

¶Et ex his ſumit̃ argumētū a maiori affirmatiue:qđ valet.aut.mul-
tomagis.C.de ſac.ſan.ecc.c.cū i cūctis.in p̄n.de elec. cū ſi.vt dixi ibi.
¶Et ecōtra etiā regula negatiue ꝓcedit:qꝛ cui denegatur:qđ minꝰ
eſt etiā qđ plus eſt videtur ꝓhiberi.l.relegatorum.§.poteſt.ff.de in-
terdi.ꝛ relega.l.qui indignus.ff.de ſeua.l.cui pacto.ff.de ſer.expor.
ꝛ in.c.cū illoꝝ.de ſentē.excō. ¶Et per iſtā reg.hic arguit glo.in.d.l.
ij.C.de patri.qui filios diſtra.ꝙ ſi pater poteſt filiū vēdere a fortiori
poteſt illū pignorare.Et hoc tenet Azo.ibi in ſumma.¶Et ꝑ iſtā re-
gu.infert.Nellus in trac.bānitorū.in.ij.parte ſecūdi tēporis.q.xlvj.
3 †ꝙ ſi mulier bānita pōt occidi a fortiori poterit adulterari cū maiꝰ
ſit homicidiū ꝙ̄ adulteriū.xxxiij.q.ij.c.ſi quid verꝰ.ibi:ſi eniꝫ factu-
rus eſt ꝙ nō licet prius faciat adulteriū ꝙ̄ homicidiū.aliter tamē in
hoc expreſſe voluit Bal.in.l.fi.C.ſi ꝯ ius vel vtili.publi. vbi inquit
ꝙ licet mulier occidi poſſit/nō tamē poterit adulterari.de quo dicē-
dum eſt vt ſcripſi.in.c.que in eccleſiarum. col.vj.de conſti.
¶Nunc regula iſta limitatur non habere locū in caſibꝰ notatis in
4 glo.hic.Et vlteriꝰ†primo fallit in materia correctoria in qua nō va-
let argumentū a maioritate rationis:ſm glo.que approbat̃ cōmuni-
ter in aut.quas actiones.C.de ſacroſan.eccle.ꝛ glo.fi ꝛ ibi Bar.in.l.
ſancimus.C.de teſta.ꝛ.l.precipimus.C.de appel.
¶Et idē Bar.in.l.ſi cōſtāte.in prin.in.ix.q.j.partis principalis.ff.
ſol.matri.ꝛ eſt bonus tex.in aut.de admini.ſacri pala.columna.iij.
5 ¶†Secūdo regula habet locū quādo plus ꝛ minꝰ ſunt eiuſdē ſpe-
ciei:ſecus eſt in diuerſis ſpeciebꝰ:quia regula nō procedit:vt ꝑ Dy.
in.d.reg.cui licet.per tex.in.l.ſolemꝰ.§.latrūculator.ff.de iudi.vbi la-
trunculator hominem interficere poteſt.Et tamen de cā pecuniaria
cognoſcere non poteſt.
¶Cōtra iſtā tñ limitationē facit tex.in.d.l.in ſuis.de li.ꝛ poſthu.ꝛ
d.l.nec i ea.ꝛ.d.l.j.ne fideiuſ.dē.vbi arg.fit a maiori ēt i d iuerſi ſpe-
ciebꝰ nō ob.tex.in.d.§.latrūculator.qꝛ reſpondetur vt ſtatim dicaꝫ.
¶Tertio regula fallit quādo eſt facta diuiſio poteſtatis ſꝫ plꝰ ꝛ mi-
nus:qꝛ tūc ille qui habet poteſtatē in eo qđ plus eſt:nō poteſt qđ mi-
nus eſt.cū alteri illud ſpecialiter ſit attributū:no.Bal.in reg.cui li-
cet.vbi Peru.ſequitur.Et hoc modo poteſt ꝓcedere tex.in.l.ſolemꝰ
§.latrūculator.
6 ¶†Quarto rl'a nō ꝓcedit i materia diſpēſatiōis i qua nō fit extēſio
ad caſum ēt habētē maiorē rōnē:vt eſt dictū Hoſti.i.c.poſtulaſti.de
reſcrip.vbi ad hoc alleg.c.j.ꝛ.ij.de fil.p̄ſby.ꝛ ſequit̃ Abb.i.c.at ſi cle-
rici.ff.de adul.de indi.¶Et hoc ꝓ regula ponit Feli.i.c.poſtulaſti.
¶Et cōprobat ꝑ tex.in.c.fi.de poſtu.p̄la.vbi diſpēſatio facta cū aliq̄
ꝙ poſſit trāſire ad archiepiſcopatū nō hꝫ locū in ep̄atu. ¶Et qꝛ lꝫ
ſit diſpēſatū cū monacho i curato bñficio:diſpēſatio nō hꝫ locū i ſim-
plici bñficio.¶Sꝫ vt dixi i.d.§.i adulterijs. col.vj.Iſta ꝯcluſio nō ꝓ-
bat̃ iure.nā in tex.d.c.j.ꝛ.ij.de fi.p̄ſby.ſimplr dr qđ materia diſpēſa-
tionis odioſa eſt:ergo non debet diſpēſatio magis ſtricte interpre-
tari ꝙ̄ alia materia odioſa.Sed in alia materia odioſa habet locum

argumentū a maiori. d. l. nec in ea. ⁊ d. l. in ſuis. ⁊ d. c. cū illoꝝ. de ſen
ten. excō. cū ſimili. ſ. alle. ergo idem videt in diſpēſatione: ⁊ in termi-
nis eſt tex. in. c. per venerabilē. qui filij ſint legi.

¶ Non obſtat ꝙ ſi diſpēſatio gratioſa: imo eſt odioſa q̄ contra ius
commune

¶ Non obſt. c. fi. de poſtula. p̄la. quia ibi nō trahitur ad id qđ mi-
nus eſt: q̄ non eſt eadem ratio cum facilius debeat diſpēſari in ma
iori beneficio ꝙ̄ in minori ꝓpter maiorem vtilitatē: vt ibi colligit.
Et iſta ratione facilius diſpenſat cum monacho in bñficio curato.
q̄ in eo maior eſt vtilitas ⁊ neceſſitas ꝙ̄ in ſimplici: vt lati⁹ dix. in
7 d. §. de adul. ¶ † Quinto fallit i mādato. vt tex. no. in. c. ei cui. §. fi. de
p̄bē. in. vi. vbi ſi mādat ꝓuideri de p̄bēda certi valoris de mino-
ri valore prouideri nō poteſt. q̄ hmōi mandata quorum fines obſer
nari diligenter oportet nō debēt ad alios caſus ꝙ̄ expreſſos extēdi:
vt ibi dicitur. ⁊ facit tex. in. c. fi. de verbo. ſigni.

¶ Sexto fallit i decreto: vt eſt tex. i. l. ſi pupillorū. §. ſi ꝑtor. ff. de reb⁹
eorū ibi: cū quis aliud facit ꝙ̄ a pretore decretū ſit nihil agit. ⁊ no. ꝑ
glo. hic ⁊ ſequitur Alex. in. d. l. in actionibus. de in litem iuran.

¶ Ultimo fallit quādo non eſt eadem ratio in eo ꝙ minus eſt ꝓut
colligit ex. ſ. dictis: ⁊ faciunt iura alle. in glo. hic. Et eodē modo li-
mitatur reg. l. que de tota. ff. de rei vēdi. vbi arguitur de toto ad par
8 tem. † Nam argumentum procedit vbi eſt eadē ratio vt Abb. decla
rat in. c. paſtoralis. §. item cū in totū. in fi. de offi. dele. ⁊ no. are. in cō
ſi. clxiij. diligēter. col. iij. verſi. nō obſtat argumentū. ⁊ hoc idē Bar.
dicit in. l. iuriſgētiū. §. adeo. ff. de pac. ⁊ adde que dixi in reg. in eo. in
princi. ſ. eo.

¶ Philippus decius pisis.

¶ Regula. l. In perſonam.

IN perſonam ſeruilē nulla cadit obligatio.

ISta regula intelligit de obligatiōe ciuili: †
1 que actiue nec paſſiue cadit in
ſeruū. l. ſerui. ſ. de actio. ⁊ obli. l. nec ſeruus. ſ. de pecu.
vbi tex. notabilis quē glo. hic adducit.

¶ Secus eſt in naturali obligatione ad quā ſeru⁹ obli
gat. l. ſerui. ⁊ l. heres a debitore. §. ſeruo. ſ. de fideiuſſo.
ad idē tex. in. l. naturaliter. ff. de cōdi. inde. ⁊ l. ſi id qđ. eo. ti. ibi Bar.
declarat quomodo naturalis obligatio cadat in ſeruo.

2 ¶ Et hoc quod dictū eſt ſeruū obligari naturaliter † verū eſt niſi ex
cauſa fideiuſſoris promitteret: q̄ tūc etiam naturaliter ſeruus non
obligatur. l. ſed ⁊ ſi ſerui. in prin. ſ. de fideiuſ. ibi: cū ſeru⁹ fideiuſſio-
nis nomine obligari nō poſſit. ⁊ glo. ibi: ⁊ in. l. in perſonā. §. qui pecu
nia. l ver. a titio. ſ. de pac. ⁊ no. Bar. i. l. ſeru⁹ inſcio. de fideiuſ. vbi ra
tionē adducit: quia lex reſiſtit. d. l. ſed ſi ſerui. ⁊ l. licet. §. ſed ſi fili⁹. ſ.
de pecu. ergo nō oritur naturalis obligatio ex quo lex reſiſtit. l. cū lex.
de fideiuſſo.

de fideiuſſo.ꝛ ſequitur Pau.de.caſt.in.d.l.ſeruus inſcio.
¶Sed tamen conſiderandũ eſt:quia imo ſeruus etiam fideiubendo naturaliter obligari videtur/quia conſenſit.d.l.naturaliter.cum ſi.ff.alleg.
¶Nõ obſtat ꝙ iura reſiſterent:quia illa prohibitio eſt reſpectu domini:vt de peculio non teneatur:prout iura predicta loquũtur non autẽ quo ad ipſum ſeruum procedere videatur.
¶Secundo quod dictũ eſt ſeruum obligari naturaliter actiue ꝛ paſſiue procedit qñ iſta naturalis obligatio ꝓuenit ex promiſſione ſm quã graue erat fidem fallere.l.j.ff.de pac.l.j.in prin.ff.de cõſti.pecu.
¶Secus ſi ex ꝯtractu mutui vel alio ꝯtractu q̇ fit de iure gẽtiũ quo iure ſtatut' ſeru' erat annihilat'/q: tũc etiã naturalis obligatio ſeruo acquiri nõ poteſt:vt no.Bar.in.l.frater a fratre.in.j.q.extra gl.ff.de cõdi.indeb. ¶Secũdo principaliter regula iſta habet locũ in cõtractibus:ſecus eſt in delictis.in quib' etiam ſerui obligant̃: prout tex.diſtinguit in.d.l.ſerui.de ac.ꝛ obli.ꝛ no.gl.hic que dicit idẽ eſſe in quaſi maleficio alleg.l.j.§.cũ ſeru'.de his q̇ deiece.vel effude.facit tex.in.l.ſi vnus.§.cum ſeru'.ff.de iniur.et.l.ſi mino:.§.ſi ſeru'.ff.de mino.ꝛ iſti.de noxa.in ꝑn.ꝛ gñal'r vbi de pena corporali agit̃ ſeru' tenet̃.l.hos accuſare.§.omnib'.ff.de accuſa. Philip.Decius.

§.Generaliter.

¶Generaliter ꝓbãdũ eſt vbicũq: in bonefidei iudicijs cõfert̃ in arbitriũ dñi vel ꝓcuratoris eius conditio pro boni viri arbitrio hoc habendum eſſe.

1 Noto † ꝙ illud quod cõfert̃ in arbitrio dñi vel ꝓcuratoris:de arbitrio boni viri intelligit̃:facit tex.in.l.hec vẽditio.in prin.ff.de Ʒhen.emp.ꝛ.l.ſi in lege.in prin.ff.loca.l.ſi cũ ea.C.de dot.ꝓmiſ.Et no.Bar.in trac.ad reprimẽ.in ver.videtur.
¶Et hoc intelligit̃ quãdo ſimpliciter dicitur de arbitrio:ſec' ſi de libero arbitrio dicatur:quia tũc de libera volũtate intelligit̃:vt no. Bar.in.l.ſi ſic.de legatis primo.in.l.alio.columna.iij.in vſi.ex ꝑdictis.de alimen.ꝛ cibarijs legatis.in.l.fideicõmiſſa.§.ſi ſic.de legatis tertio.Bal.in.l.j.ff.de teſta.mili.ꝛ Roma.in.l.filiusfa.col.iij.in tertio caſu principali.ff.de donationibus.
¶Secũdo regula iſta limitatur niſi arbitriũ cõcedat̃ illi qui alias arbitrium boni viri habuiſſet:quia tunc vt verba aliquid operẽtur de volũtate ꝛ libero arbitrio intelligitur:vt notat Imola in dicta.l.ſi filiusfamilias.de donationibus.
2 ¶Ultimo notandũ eſt † ꝙ arbitrium boni viri intelligitur illud qđ in rebus ſuis quis faceret vel ꝙ vellet ſibi fieri:vt no.Bar.l.l.j.ff.de ſolu.ꝛ Roma.in rubrica de arbi.col.iij.

Philippus Decius Piſis.

¶Regula.l.contractus.

Contractus quidã dolũ malũ dũtaxat recipiũt. quidã dolũ ⁊ culpã. dolũ tm̃ depoſitũ. ⁊ p̃cariũ. Dolũ ⁊ Culpã: mãdatũ: cõmodatũ: vẽditũ: pignori acceptũ: locatũ: item dotis datio. tutele: negotia geſta: in his quidem ⁊ diligẽtiã ſocietas / ⁊ rerũ cõio / ⁊ dolũ / et culpã recipit. ſed hoc ita niſi qd nominatim conuenit vel plus vel minus in ſingulis contractibus. Nã ⁊ hoc ſeruabitur quod initio cõuenit. Legẽ em̃ cõtract⁹ dedit excepto eo qd Celſus putat nõ valere ſi cõuenerit ne dol⁹ preſtet̃. hoc em̃ bone fidei iudicio ꝯtrariũ eſt ⁊ ita vtimur. Animaliũ vero caſus: morteſq; q̃ ſine culpa accidũt fuge ſeruoꝝ qui cuſtodiri nõ ſolẽt rapine tumult⁹: incendia: a quarum magnitudines: impetus predonum a nullo preſtantur.

1 Primo noto ibi: dolũ tm̃ depoſitũ. qꝫ depoſitari⁹ dũtaxat de dolo tenet̃. ad idẽ tex. i. l. ſi vt certo. §. nũc videdũ. ff. cõmo. ibi: ſolũ dolũ i depoſito. ⁊ in. d. l. j. §. ſi veſtimẽta. ⁊. §. fi. ff. ꝯo. ti. ⁊ in. §. p̃terea. iſti. q̃. mo. re cõtrahi. obli. Et nõ ſolũ de dolo: ſꝫ etiã de lata culpa tenet̃. l. j. C. depoſi. ⁊ p glo. i. d. §. p̃terea. in v̄ſi. dolo. ⁊. c. fi. in v̄. de culpa. extra de depo. ⁊ tra. Bal. in cõſi. cclxviij. p̄mittẽdũ eſt lib. v. Nam dictio illa / tãtũ: nõ excludit latã culpã. l. i. §. j. ẞ. ſi meſ. fal. modũ dixe. no. per gl. hic ⁊ in. d. l. iij. §. interdũ. ẞ. de neg. geſt. vbi Ange. tamẽ dicit hoc non habere locũ in ſtatuto in quo dũtaxat dicatur de dolo.

¶ Et cum tantũ de dolo ⁊ lata culpa teneatur depoſitarius infert̃ qꝫ de leui ⁊ leuiſſima nõ tenet̃. ex quo infert Ange. are. in. d. §. preterea. in princip. qꝫ ſi leui culpa depoſitarij / res depoſita furto ſubtracta ſit qꝫ non tenetur.

¶ Et iſta cõcluſio' ꝓcedit quãdo depoſitũ factũ ſit gratia deponẽtis prout regulariter ⁊ cõmuniter fieri ſolet: qꝛ nulla vtilitas eius v̄ſatur apud quẽ deponitur: ideo ſolus dolus preſtatur: dicit tex. in. d. l. ſi vt certo. §. nunc videndum.

¶ Sec⁹ ergo ſi factũ ſit depoſituꝫ gratia depoſitarij: qꝛ tũc de culpa etiã leuiſſima tenet̃. l. ſi quis nec cauſam. in prin. ff. ſi cer. peta. ſm cõ
2 munẽ intellectũ de quo dixi ibi. ¶ † Et tali caſu i depoſito idẽ videt̃ qꝫ in cõmodato / qꝛ data paritate terminoꝝ ſi nõ videt̃ differentia iter cõmodatũ ⁊ depoſitũ: vt declarat bar. in. l. qd nerua. col. fi. ver. duodecimo quero. ẞ. depoſi. ¶ Eodẽ modo ſi depoſitarius obtulit ſe de leuiſſima culpa obligatur: ſecũdũ gl. hic per. l. j. §. ſepe. ẞ. depoſi. facit tex. in. c. ij. ex̃ de depoſi. ¶ Et ratio vr̃ / qꝛ gratia eius q̃ rogauit ꝯtract⁹ vr̃ celebrari. l. ſi gratuita. l. §. margaritas. ff. de p̄ſcr. v̄. ſi vero depoſitũ factũ ſit gratia vtriuſq; depoſitari⁹ de dolo lata ⁊ leui culpa tenet̃ ſm diſtinctionem que habetur in. d. l. ſi vt certo. §. nũc videndũ. ⁊ latius iſta tradit bar. in. d. l. quod nerua. col. antepe. verſi. octauo p̄ncipaliter quero ⁊ Abb. poſt alios. in. d. c. ij. col. ij. de depoſi.

¶ Et ad predicta facit / quia ſi depoſitarius accipit pecuniam ꝓ cu-

ſtodia rei depoſite de leui culpa tenetur. quia gratia vtriuſq; Zctus fieri videtur vt conductor, coueniatur. l.j.§.ſi veſtimenta.ff.depoſiti.&.d.l.ſi vt certo.§.nunc videndum. Nam pecunia pro depoſito dari poteſt: vt notat Ange.in.l.intereſſe.S.de acquirenda poſſeſſione. And.Siculus in cõſilio.lxxj.libro quarto.facit quod notat Romanus in cõſi.cccc.ſummarius queſtionis.columna prima.

¶Et quod dictum eſt depoſitariuz qui obtulit ſe de leuiſſima culpa teneri: hoc de plano procedit: ſi gratia

a ipſius depoſitarij depoſitũ factũ ſit[a] vel gratia vtriuſq; vt obligatio aliquid operetur: ſecus videtur ſi gratia deponentis depoſitum factũ ſit quia ſatis obligatio operatur ſi de leui culpa obligetur. & ad hoc facit tex.in d.c.ij.de depoſi.vbi equiparantur iſti duo caſus qd ſe offerat vel pecuniam accipiat depoſitari⁹.ſed quãdo recipit mercedem tantum de leui tenetur: vt.S.dictũ fuit: ergo pariter videtur in alio caſu qñ ſe obtulit.

¶Et certe ex quo nullam habet vtilitatem depoſitarius qui ſe obtulit. nõ videtur q ex tali obligatiõe in tantum debeat obligari.

¶Non ob.tex.in.d.l.j.§.ſepe.q: ibi de leuiſſima culpa nihil dicitur. Sed ſimpliciter dicitur q debet pſtare culpam & cuſtodiã: que verba videntur potius leuem culpam reſpicere.

¶Nõ obſtat ſi dicat dũ tex.ibi dicit illũ teneri de culpa & nõ de caſu fortuito: ergo vr ois culpa icludi ex q tm̃ caſus fortuit⁹ excludit. q: reſpõdet hoc nõ eſſe verũ: nã nõ ſequit de caſu nõ tenetur ergo de omni culpa obligatur.l.que fortuitis.C.de pig.actio.

¶Nõ obſtat.q gr̃a ei⁹ q rogauit Zct⁹ videt celebratus.q: hoc vr ver qñ agit de vtilitate rogãtis: put loquit tex.i.d.l.ſi gratuita.§.ſi margaritas. Sec⁹ vr vbi cõſtat rogãtẽ nullã hr̃e vtilitatẽ.ect eñ abſurdũ q ibi tm̃ agit de vtilitate deponẽtis q ex eo q depoſitari⁹ magis liberalẽ ſe exhibuit debeat ita grauari vt de culpa leuiſſima teneatur.

¶Adde etiam aliũ caſum in quo depoſitarius de leuiſſima culpa tenetur: videlicet qñ fuit in culpa: q: portauit rẽ depoſitã p loca periculoſa: vt.not.p gloſ. in.d.§.preterea.in ver.dolo.allega.l.in rebus.in prin. &.l.ſi vt certo.§.interdum.ff.commoda.

¶Sz aduertẽdũ eſt q: illa iura loquunt in cõmodato

3 †in quo venit rt̃ariter leuiſſima culpa. Et nõ videtur bene inferri ad depoſitum in quo regulariter quis de dolo & lata culpa tenetur.

a ¶Factuz ſit. Uid bar ba.c. bõa fides.de depoſi.vbi dicit hãc cõez opi.tñ ipe & cõtra.põderat ibi tex.l eqparatiõe quã facit de eo qſe obtulit: & de eo q pecuniã p cuſtodia recipit.quẽ vide.ij.co.& vide eũ: quia vult q quãdo qs ſe obtulit videat Zctus celebratus gr̃a recipientis tm̃. Hiero. Chu.

4 ¶Sed reſponderi poteſt† ꝙ culpa q̄ eſt in faciendo ꝑ͂out iura.ſ.allegata loquuntur etiã ſi leuiſſima ſit equiparaẗ leui ⁊ etiã late culpe in non faciendo:ᵃ vt no.Bar.in.l.qđ nerua.col.antepe.ver.itē quero vtrū culpa.ff.depoſi.⁊ gl.i.l.ſi maritus.ff.ſo.ma.vbi Alex. Et alios caſus in quibꝰ teneẗ depoſitarius de leuiſſima culpa ⁊ de caſu tradit in glo.in.d.§.preterea.in l.j.§.ſepe.verſicu.euenit.ſ.depoſi.⁊.c.ij.de depoſito. in verbo de culpa.

ᵃ ¶Faciēdo.Uide Jaſo.l.ſi mora.iij.col.ſ.ſolu.ma.

¶Et notabilē caſum nota in quo depoſitariꝰ de caſu teneẗᵇ† qñ ſit depoſitū i numerata pecunia ⁊ actū eſt 5 ꝙ tantūdem reddaẗ:tūc eñ egrediẗ terminos depoſiti vt dꝛ in.l.luciꝰ.la.j.⁊.l.die ſponſaliorū.ſ.depoſi.Et tali caſu depoſitariꝰ teneaẗ ad tantūdē in genere:eiꝰ eſt periculū.l.incēdiū.C.ſi cer.pe.Nã de tali depoſito idē ꝙ de mutuo quãtū ad hoc iudicaẗ vt no.Ro.i ꝯſi. ccccc.Sūmariꝰ qõnis.col.ij.⁊ in ꝯſi.cccccxx.circa ꝓpoſitã in ꝑ͂in.Pau.de caſt.in conſi.ibi.in ꝓ̄ſenti cauſa. ⁊ idē tradit Bal.in ꝯſi.cccxv.ꝑ̄mittēdū eſt.lib.ij.⁊ in conſi.ccclxij.viſo inſtrumento.eo.lib.ij.

ᵇ ¶De caſu teneẗ.Et in qbꝰ caſibus depoſitariꝰteneaẗ de caſu fortuito. vide Pau.de ca. in.l.j.§.ſi euenerit.ff. depoſi.

6 ¶Secūdo noto ꝙ recipiēs rē pꝛecario de dolo dūtaxat tenet ⁊ etiã de lata culpa vt eſt tex.in.l.q̄ſitū.§.eū quoq3.ſ.de pꝛecario.

7 †Et vt ſit p̄cariū opꝫ ꝙ adijciaẗ ꝟbū pꝛecariū vel aliud idē impoꝛtãs:puta ſi dicaẗ:ꝓmitto tibi vt volūtate mea edifices.Nã illud ꝟbū idē impoꝛtat qđ p̄cariū.l.luciꝰ cū gl.ff.de dona.ita Ang. dicit i ꝯſi.j.poꝛrecta fuit.col.pe.Et differt p̄cariū neutri generis a p̄caria in feminino genere:qꝛ ꝯ̄ceſſio p̄caria nō põt reuocari ad libitū ꝯcedētis ſicut p̄cariū: qꝛ ad certū tēpus ꝯ̄cediẗ:vt no.Abb.in.c.j.in.ij.not. ⁊.c.fi.in vlti.no.extra de pꝛeca.

8 ¶Et mirū videtur ꝙ cū† pꝛecariū fiat gratia recipiētis ꝙ de culpa leui ⁊ leuiſſima nō teneaẗ ſicut eſt i cōmodato.l.ſi vt certo.§.nunc vidēdū.ff.cõmo.

¶Ad hoc tex.rñdet.in.d.l.q̄ſitū.§.eū q3.ita ſtatutū fuiſſe in pꝛecario:qꝛ volūtate ꝯcedētis reuocari põt.⁊ no.Bar.in.l.ꝙ nerua.col.fi.ꝟ.viij.quero.ff.depoſi.

¶Et ex hoc videẗ dubitãdū de eo ꝙ Abb.voluit i.c.

9 fi.in.iij.colū.de p̄ca.dicēs† ꝙ ſi ꝯcedēs velit reuocare p̄cariū ſtatim in pꝛeiudiciū recipiētis nō videẗ,ꝙ poſſit:qꝛ ꝟ in eū iura q̄ ſimpliciter dicūt p̄cariū poſſe reuocari ad libitū ꝯcedētis,itelligiẗ dato aliquo interuallo. arg.l.qđ dicimꝰ.ſ.de ſolu.Nã hoc videt ꝯtraᶜ text.in d.l.q̄ſitū.§.eū quoq3.vbi videẗ p̄ciſe ſtatiꝫ poſſe reuocari ex quo ꝓpter hoc ſolū de dolo ⁊ lata culpa teneẗ: nec põt allegare ſe deceptū ex q̄ iſta eſt natura p̄carij.

ᶜ ¶Cõtra. Barb.c.fi. tenet ꝯtra. Abb.⁊ alle. l.lucius.de dona.ſ.

de qua a principio cogitare potuit:vt dixi etiã in.l.in omnibus.§.eo.

10 ¶ Mirũ etiã videt̃ qđ cõmodatari⁹ q̃ plus obligat̃ minus iuris ↄ̃ſequat̃ ꝙ̃ ille qui p̃cario rẽ accipit. Nã ↄ̃modatari⁹ nõ poſſidet ſed ſimplicẽ habet tenutã.l. officiũ.§.de rei vẽdi.l.rei cõmodate.§.cõmo. Et ꝑ p̃carium poſſeſſio trãſfertur.l.ꝛ habet.§.eũ qui.de preca.

¶ Sꝫ ratio a quibuſdã aſſignat̃:qꝛ in ↄ̃modato vſus eſt limitatus. In precario vero vſus eſt latior ad voluntatẽ concedẽtis:ꝛ hoc incertũ eſt:quo caſu dubiũ ꝑpetuũ reputatur.l.ſufficit.§.de cõdi.inde.l.iuriſꝑitos. in prin.vbi Bar.ff.de excu.tut.

¶ Et licet p̃cariũ reuocari poſſit ad volũtatẽ ↄ̃cedentis(vt.§.dictũ eſt) nõ tñ ꝑ mortẽ concedẽtis reuocatũ intelligit̃:vt no.Abb.ꝑ illũ tex.in.c.fi.l.iij.no.de p̃ca.

11 †Trãſit enĩ p̃cariũ ad heredẽ ↄ̃cedẽtis[a].l.q̃ſitũ.§.j.l. cũ precario.§.fi.§.de preca. Et hoc verũ eſt qñ p̃cariũ conceditur ſimpliciter:ſecus ſi cõcedat̃ ad beneplacitũ ↄ̃cedẽtis:quia tũc per mortẽ beneplacitũ expirat.c. ſi gratioſe.de reſcrip.ꝛ ita Abb.dicit i.d.ca.fi. Et hoc de beneplacito in pulchra queſtione tradit Ange.in cõſil.ccxvij.in cauſa accuſationis.col.ix.

¶ Et eodem modo videtur ſi cõcedatur precariũ ad voluntatem concedentis videtur precariũ extingui mortuo concedente:quia per morteꝫ ceſſat volũtas.l. iiij.ibi tex.ff.loca.

¶ In cõtrarium tñ facit tex.in.l.j.§.de preca.vbi p̃carium cõceſſum videt̃ quãdiu patit̃ qui cõceſſit. Et idẽ dicit̃ in.d.c.fi.de preca. Ergo iſta patiẽtia videtur ceſſare per mortem.d.l.iiij.§.loca.

¶ Sed poteſt reſpõderi ꝙ illa verba q̃diu patitur q̃ conceſſit ſunt declarata i.l.iij.§.j.§.de preca.vt dicat̃ pati ille qui cõceſſit donec reuocauerit ꝛ volũtatẽ mutauerit:vt colligitur ibi:vt⁹ poſſiꝫ reuocare cũ mutanero voluntatem.ꝛ no.Bar.in.l.cẽteſimis.§.fi.de verb. obli. Merito per mortẽ nõ extinguitur precariũ:qꝛ lꝫ ꝑ mortẽ ceſſet voluntas nõ tñ dicitur facta reuocatio: vt no.declarat Bar.in.l.ꝛ quia.col.fi.§.de iuriſd.om. iudi.ꝛ bonus tex.in.c.ſi delegat⁹.de offi.deleg.in.vj. Et idẽ no.Bar.in.l.cẽteſimis.§.fi.de verb.obli.cũ ſimi.vt Alex.ibi proſequitur.

12 ¶ Et nota†differentiã eſſe inter precariũ ꝛ ↄ̃ſtitutũ. Nã in precario trãſit naturalis poſſeſſio in ipſum rogãtem ꝛ ciuilis remanet apud concedentẽ.l.ꝛ habet. §.eum qui.§.de preca. Sed in cõſtituto ſi ↄ̃ſtituo me ſimpliciter nomine tuo poſſidere ois poſſeſſio tranſ-

[a] ¶ Cõcedẽtis. Eſt bonus text.in l.lucius.de dona.§.vbi etiaꝫ ꝓbat̃: ꝙ ſi ↄ̃ceſſuꝫ ſit ad volũtatẽ ꝙ morte ↄ̃cedẽtis nõ extigua tur. Hiero. Chuchalõ.

fertur: q2 ille poſſidet cuius noie poſſidetr.l.qd meo.§.de acqui.poſ.⁊ no.Bar.in.l.interdū.in p2in.§.de acq.poſ.⁊ in.l.creditores.l.ij.q.ℏ. itē quero.C.de pig.cū ſimi.vt tradit Alex.i.d.l.interdū.Et hoc videtur pcedere in dubio als etiā in precario agi pōt ꝙ omnis poſſeſſio trāſferatur: vel qd nulla trāſeat: vt per glo.in.d.l.⁊ habet.§.cū qui.in verbo in poſſeſſione.⁊ inſti.de interdi.§.hodie tamē.verſi.nec clam.

¶Et notādū eſt ꝙ p ꝯſtitutū vera poſſeſſio acquirit̄ lȝ modus acqrendi ſit fictus: vt no.Bar.in.l.ab ēptione.circa fi.ver.vltimo aduertas.§.de pac.⁊ probat̄ in.l.certe.§.j.ibi: proprie habere dico:.⁊ Bart. ibi not.illū tex.§.de preca.Et idē tradit Bar.in.l.ſi is qui pro ēptore. col.pe.ff.de vſucap.cum ſimi.

¶Et hoc fallit vbi corporalis traditio pciſe requirit̄: q2 tūc nō ſufficit cōſtitutū: vt no.Bar.dicit in.l.titia.circa fi.ver.quid ſi do tibi fundum.§.de verb.obliga.

¶Secūdo iſta ꝯcluſio procedit̄ qn̄ cōſtitutū apponit̄ in cōtractu vero: ſecus ſi ſit ſimulatus vel ſit ſuſpitio fraudis: q2 tūc vera ⁊ corporalis traditio requirit̄: vt no.Bar.in.l.poſt cōtractū.col.iij.verſi.ſed qd ſi vēditor.§.de dona.⁊ in.l.emptor.§.de aqua plu.arcen.

¶Item notādū eſt ꝙ tale cōſtitutū nō pōt cōferri poſt mortē ꝯſtituētis: vt no.Ang.dicit in.l.quānis.§.j.ℏ.lȝ ex hoc dico.§.de acqr.poſ. Nā tali caſu dicit ipſe cōſtitutio pcarij nihil operat̄: q2 cōfertur in tēpus quo poſſeſſio defuncti erat penit⁹ interrupta.l.cū heredes.i pn. de acquirē.poſ.⁊ ſequit̄ Alex.in.d.l.q̄uis.§.j.ver.itē per iſtū tex.⁊ idē Alex.in cōſi.lxxxvj.perſpectis his.col.iij.lib.ij.ſecus tñ eſt ſi ꝯferat in tēp⁹ mortis: vt in notabili caſu tradit Oldra.in cōſi.cxxxix.ad habēdam aliqualē notitiā.in.v.dubio.Et ſequit̄ Alex.in conſi.lxxxiij.viſa facti narratione.col.iiij.lib.ij.Et eodē modo ſi ꝯferat̄ poſt mortē accidētaliter: vt q2 cōſtitutū factū ſit ſub ꝯditione q̄ poſt mortē ꝯſtituētis

13 purificet̄ valet ꝯſtitutū: ⁊ q2 ꝯditio purificata.retrotrahit̄: vt Oldra. tradit in conſi.precalle.cxxxix.in tertio dubio.

¶Et ſupradicta habēt locū qn̄ apparet de ꝯſtituto in ipſo inſtrumēto: ſi nō apparet nō pōt illū notari⁹ apponere virtute dictionis ⁊ cetera: vt no.concludit Alex.in conſi.xxviij.viſo ⁊ prehabito.lib.ij.

14 ¶Ex ſupradictis infertur ad quotidianā queſtionē ꝙ ſi res ſit vēdita vel donata duob⁹ ſucceſſiue diuerſis tēporib⁹ quo caſu pfert̄ ille cui prius rei traditio facta ſit.l.q̄ties.C.de rei vēdi.Nā ſufficit ꝙ traditio facta ſit per cōſtitutū: vnde primus emptor vel donatarius cui factū fuit ꝯſtitutū prefert̄ ſecūdo cui poſtea realis traditio facta ſit: vt tenet Guil.de cug.in.d.l.q̄ties.quē refert.⁊ ſequit̄ Jo.an.in addi.ad Spec.in titu.de emp.⁊ vendi.§.ſciendū.col.x.ver.ꝙ ſi res tradita nō eſt in preſentia.in addi.incip.hic dubitatur.Et idē ſequitur Bal.in rubri.de contrahen.emp.in.xvj.q.Abb.in.c.ij.col.fi.de ꝯſue.⁊ in cōſi.xcj.quo ad primum dubiū.col.pe.lib.j.⁊ idē.Alex.in cōſi.xiiij. circa primū dubiū.in fine lib.j.⁊ ꝯſi.xxv.viſo teſtamēto.lib.iij.⁊ idē Bal.in conſi.cccixix.venditor ꝯſtituit.lib.v.⁊ Ange.in ꝯſi.cvj.quedā mulier.Et iſta ꝯcluſio eſt ſatis nota: ſed plurib⁹ modis vtiliter limitat̄.

¶ Primo quādo poſſeſſio tempore cōſtituti erat penes cōſtituentē: alſ ſecus.vt no.Ang.in.d.l.quis.§.ſi cōductor.⁊ Alex.ibi in fi.ſequitur.⁊ poſt Ange.admonet aduocatū eius qui agit virtute cōſtituti: vt debeat probare conſtituentē poſſidere tempore conſtituti:⁊ idem Ange.dicit in.l.ij.circa finem.C.de acqui.poſſeſ.⁊ in.l.quedam mulier.col.j.ver.attende tamen.de rei vendi.⁊ Bald.in.l.j.col.j.C.qñ li. ab emp.diſcedere.⁊ idem Alex.conſi.x.viſo proceſſu.lib.iiij.hoc fallit in antiquis:vt Socinus ſcribit in conſil.clxxxvij.in controuerſia. colū.iiij.verſi.tertio probatur.Et non ſufficit ꝙ conſtituens detineret:vt not.Bal.in rubri.de contrahen.emptio.q.xvj.

¶ Scđo fallit qñ primꝰ emptor nō ſoluiſſet pretiū nec habita fuiſſet fides de pretio:q: tali caſu vera traditio non transfert dominium.§. vendite.inſti.de rerū diui.A fortiori ergo nec iſta:que inducitur per conſtitutum:vt not.Bal.in.d.rubri.de contrahen.in emp.xvj.q.

¶ Tertio/concluſio predicta intelligitur quando res certa ſit quā quis conſtituat ſe poſſidere:ſecus ſi incerta ſit:q: ꝓpter incertitudinem cōſtitutum nihil operatur:vt not.Bar.in.l.iij.§.incertam.ff.de acqui.poſ.⁊ idē no.Ange.in.l.qui de tota.§.incerte.ff.de rei ven.ver. ⁊ ideo.vbi inquit ꝙ ſi vēderē vel donarē quicquid habeo in tali fundo:⁊ conſtituam me precario nomine poſſidere non transfertur poſſeſſio propter incertitudinē.Et ad hoc bene facit quod not.Bart.in conſi.xxiiij.Petrus vēdidit.vbi inquit ꝙ ſi venditio facta ſit ad mēſuram quo caſu ante menſurā non eſt perfecta vēditio.l.quod ſepe. §.in his.ff.de contrahen.emp.vnde tali caſu conſtitutum nihil operatur:⁊ ſecundus emptor cui facta eſt venditio ⁊ traditio debet primo preferri:vt concludit Bar.in conſi.preallega.⁊ iſta videtur quarta limitatio ad concluſionem ſupra factam.

¶ Quinto limitatur concluſio ſupradicta quādo cōſtitutum fuit factum preſenti:ſecus vero ſi abſenti factum ſit:quia tūc poſſeſſio nō transfertur anteꝗ̄ ille ratificet:vt not.cōcludit Alex.in.l.quod meo. in princ.col.ij.ver.item illud quod hic dicitur.ff.de acquiren.poſſeſ. vbi limitando illum text.dicit ꝙ intelligitur quando erat preſens ille cuius nomine ſit conſtitutum. Nam tunc in illum per conſtitutum poſſeſſio transfertur:ſecus ſi quis cōſtituat ſe poſſidere pro abſente:q: illi non acquiritur poſſeſſio anteꝗ̄ ratum habeat.l.ſi cōmunis ſeruus.§.j.de acquir.poſſeſ.facit tex.in.l.ſi ergo.ff.de nego.geſt. Et ideo dicit Antonius de but.in.c.cum veniſſent.in fin.de reſtitu. ſpo.ꝙ ſi ille pro quo abſente fuit factum conſtitutum expellatur de poſſeſſione anteꝗ̄ ratum habeat non cōpetit ſibi remidium recuperāde poſſeſſionis:q: ante ratificationem poſſeſſio acquiſita nō fuit. Et ſi nūc ratificaret poſt ſpoliationem non admitteretur ratificatio: quia non eſſet facta congruo tempore videlicet tempore quo conſtituens poſſideret:q: iam erat perdita poſſeſſio.argumē.l.bonorum. ff.rem ratā haberi.Et ad hoc allegat Antonius de but.in dicto cap. cum veniſſent.deciſionem dominorū de Rota in deciſione.cxlvj.incipiente.item licet amicus.et reperitur in nouis in deciſione.cl.et

ſequitur Alexander in.d.l.quod meo.columna.ij.q2
ratificatio debet fieri re integra:vt notat Bar.in.d.l.
15 ſi vxor.§.ſi quis plane vxore.ff.de adul.vbi inquit† ꝙ
ſi ab aliquo fuit facta pax pro ſe ⁊ adherentibus ſuis
ſub pena:⁊ vnus ex adherentibus offenſus fuit añꝙ
a ratum[a] haberet qđ.licet poſtea ratificet pena nō com
mittitur.arg.d.l.bonorū.ſic in propoſito cōſtitutum
factum ꝓ primo emptore vel donatario abſente non
poteſt ratificari ſi ante eius ratificationē facta ſit vē
ditio ⁊ traditio ſecundo emptori vel donatario.
¶Et ampliat̃ ſingulariter iſta limitatio etiā ſi nota
rius ſtipulatus ſit ꝓ illo abſente ꝓ quo factū fuit cō
ſtitutū:vt ſingu.tradit Pau.de ca.in conſi.cxcvij.al's
cxcv.viſis his q̄ narrant̃.⁊ plene allegata ſunt in ſe-
cūdo dubio.verſi.ij.videndum eſt.vbi ponit queſtio-
16 nem† de donatione facta abſenti:pro quo notarius
illā recipit ⁊ ſtipulat⁹ fuit ⁊ ante ratificationē abſen-
tis fuit alteri facta donatio de eiſdē bonis concludit
ꝙ ante ratificationē nō fuit ius queſitū primo dona-
tario:ꝑ reg.l.ſi ego.de neg.geſt.⁊ alleg.§.generaliter.
aut.quo.mo.natu.effi.ſui.Et q2 ſpeciale eſt in mutuo
vt alteri ꝑ alterū etiā ignorāti actio acquiratur.l.cer-
ti cōditio.§.ſi nūmos.ff.ſi cer.pe.Non obſtat ſtipula
tio notarij:q2 dicit ibi Paul.de ca.ꝙ ſtipulatio nota-
rij nō facit ꝙ abſenti ius acquirat̃ niſi ſequuta ratifi
catiōe.Solū eñ operat̃ vt ſequuta ratificatiōe vtilis
actio ſine ceſſiōe acq̃rat̃ ꝙ nō eſſet in alio q̄ notario:
qui ſi ſtipulet̃ noīe abſentis Et ſequuta ratificatione
actio illi nō acq̃rit̃ ſine ceſſione vt lati⁹ ꝓſequit̃ Pau.
de ca.i.d.cōſi.Et ibi ad ꝓpoſitū ꝯcludit ꝙ ratificatio
nō pōt fieri in p̄iudiciū ſcōi donatarij cui medio tꝑe
ius q̄ſitū fuit:q2 illi fuit res donata ⁊ tradita.alle.l.ſi
ego.§.ſi res.ff.de iur.do.⁊ no.in.l.ſi indebitū.§.j.ff.rē
ra.ha.Et hoc idē tradit Pau.de ca.in conſi.clxxij.al's
clxxj.in caſu p̄nti viſis oīb⁹:de q̄b⁹.ff.in nouis.Et id
qđ dictū eſt de notario etiam tenet Bal.in.l.nec ei.§.
17 ſatiſdatio.circa fi.verſi.vj.q̄ro.ff.de adop.vbi q̄rit† ſi
notarius recipit pacē ꝓ abſente infra terminū nun-
q̄d poſt terminū ratificari poſſit. Et videt̃ p̄mo ꝙ ſic:
in notario q̄ alteri acq̃rit.Cōtrariū ꝯcludit:q2 nō ob-
ſtāte ſtipulatione notarij ratificatio req̃rit̃ ante ter-
minū.⁊ ſic Bal.tenet ꝙ nō obſtāte ſtipulatione nota
rij ratificatio neceſſaria ſit.ſcđm p̄dicta alias cōſului
Lugduni in quadā donatiōe facta ꝑ magiſtrū Joan
nē de Albēdo notariū filie ſue Margarite abſenti.
¶Sexto limitat̃ nō h̄re locū in p̄io emptore vel do-

a ¶Ratū. Uide eūdez l reg. ſemꝑ qui nō ꝓhibet.J.eo.

natario cui factū ſit cōſtitutū ſub conditione:q2 licet purificata cōditiōe ɔditio retrotrahat:vt no.Old.i ɔſtituto.in ɔſi.cxxxix.§.alī.in.iij. dubio.Tamē ſi añ euētū cōditionis res p̄ro q̄ fuit factū cōſtitutū alteri vēdita ſit et donata ꝛ tradita illi ius q̄ſitū videt̄ ꝙ tolli nō pōt:lꝫ p̄rima ɔditio cōſtituti p̄mi ēptoꝛis vel donatarij purificata ſit:q2 illa ɔditio nō trahit̄ retro i p̄iudiciū ſcdi emptoꝛis vel donatarij:q2 extremū a q̄ nō eſt habile:iuxta no.p Bar.in.l.ſi is q̄ p emptoꝛe.co.iuj.ff. idē ſi eſtimabile extremū a quo.ff.de vſuc.alī.l.bonoꝛū.ff.rē ra.habe. vbi ſi ille act⁹ q̄ ratificat̄ nō pōt ſm veritatē fieri tpe ratificatiōis illa ratificatio nō trahit̄ retro q2 extremū a q̄ nō eſt habile.Et idē p̄roba tur.l.i.neceſſario.§.qꝺ ſi pēdēte.ff.de peri.ꝛ cōmo.rei vēdi.vbi ſi ɔditio vēditiōis extitit re perēpta cōditio nō retrotrahit̄:q2 extremū a q̄ nō eſt habile.ꝛ ita i p̄poſito vr̄:q2 tpe purificate ɔditiōis illa clauſula ɔſtitui nō potuiſſet poſſeſſionē trāſferre:q2 nō erat apud vēditoꝛē. ꝛ hoc idē no.Bar.in.l.quoties.in fi.ff.de noua.ꝛ Alex.in cōſi.xxv.viſo teſtamēto.col.ij.lib.iij.ꝛ q2 ad hoc vt ratihabitio vel ɔditio trahatur retro requirit̄ ꝙ res ſit i eodē ſtatu:vt no.tradit Bar.in.l.ſi vxoꝛ §.ſi quis vxoꝛē.ff.ſi.vel aliter.ff.de adul.ꝛ Alex.in.d.l.qꝺ meo.in p̄n. col.ij.ꝛ in ɔſi.lxxvij.viſo.col.pe.lib.v.ꝛ Corneus in ɔſi.cx.in iudicio diuiſoꝛio.col.pe.li.ij.ꝛ ad idē facit qꝺ no.Bart.l.i.res aliena.in p̄n.ff.

18 de pig.act.vbi ɔcludit† ꝙ ratificatio dn̄i facta de obligatiōe rei ſue p aliū facta ei⁹ noie nō p̄iudicat illi cui dn̄s añ ratificationē rē vēdidit vel obligauit.Et facit qꝺ no.Abb.poſt Anto.de bu.i.d.c.cū veniſſēt. col.ij.de reſti.ſpo.ꝛ qꝺ no.Pau.de ca.in ɔſi.cxcvij.cū ſimi.i p̄ſenti limitatiōe.ff.alleg.Et ita alias ɔſului in ciuitate.Auinionēſi pro magnifico barono dales.

¶Ultimo cōcluſio ſup̄adicta limitat̄ p̄cedere ſtāte p̄mo ɔtractu vēditionis valido:ſecus ſi nullus fuiſſet:q2 cōſtitutū in cōtractu nullo nihil operat̄:vt not.Bal.in.l.ex teſtamēto.C.de fideicomiſ.dicēs/ꝙ ſi nō valet p̄incipale conſequenter nō valet p̄ecarium eius acceſſorium.Et idem not.Bal.in.c.ij.de feu.dato inui.legis cōmiſ.ꝛ ſequit̄ Alex.in.l.i.§.ſi vir.ꝛ.l.qꝺ meo.in p̄in.ff.de acquirenda poſſeſſione.ꝛ latius idem Alexā.in cōſi.lxxxi.lecto ꝛ diſcuſſo.col.iiij.lib.iij.Et hoc bene p̄ocedit in iſta poſſeſſione que a iure per conſtitutū trāſfert̄:q2 pariter pōt a iure annullari:ſecus eſt in poſſeſſione reali que i facto conſiſtit:q2 illa tranſfertur:licet contractus p̄incipalis ſit nullus.l. i §.ſi vir.ff.de acqui.poſſe.vbi Pau.de caſt.ita dicit ꝛ declarat.Et hec ſatis ſint de conſtituto.

19 ¶†Tertio noto ibi dolū ꝛ culpā.ꝙ i plurib⁹ cōtractib⁹hic enumeratis venit nō ſolū dolus ſed et̄ culpa.Et de leui intelligit̄ q2 ſub noie culpe q̄ñ p̄fert̄ a lege de leui intelligit̄ᵃ vt not.Bal.in auē.qꝺ locū.in.ij.q.i.de colla.alle.l.ſi cū venderet.§.fi. ff.de pigno.acti.ꝛ no.per glo.in.l.in venditione.§.de tpe in verbo ex culpa.ꝛ Bar.ibi in vltimo notabili. ff.de bonis auto.iu.poſ,ꝛ facit glo.in §.p̄terea.in ver. culpe.inſti.quib.modis re contrahit̄ obli.ꝛ in.l.ſi fi=

a ¶Intelligitur.Uide Iaſo,in.l.ſi mora.ſolu.matri.ij.co,

liusfamilias.§.marito.in ℣.culpa.ff.ſolu.matri.⁊ not.
Bal.in.l.acceptam in.vi.q.C.de vſu.Et hoc intelligit
niſi ſecūdū ſubiectam materiā eſſet aliud dicēdum:qꝛ
tunc culpa intelligit ſm ſubiectā materiā:vt no.Bal.
in.l.que foꝛtuitis.col.iiij.ver.ſed dubitatur.C.de pig.
ac.cum ſimi.vt per Alexan.in.l.ſi moꝛa.colum.v.ff.ſo
luto matrimo.

¶Hoc tñ nō haberet locū in teſtibꝰ:qꝛ ſi deponūt de
culpa in ꝯtractu gratia vtriuſqꝫ celebꝛato nō intelligi
tur de culpa leui ſm ſubiectā materiā:qꝛ pꝛobatio nō
ꝯcludit cum poſſit intelligi de leuiſſima culpa:vt not.
Coꝛne.peruſi.in cōſi.cxviij.videtur pꝛima facie.co.iij.
lib.j.Et hoc ex eo videtur quia pꝛobatio debet neceſſi
tate cōcludere.c.in pſentia.de pꝛoba.l.nō hoc.j.vnde
20 lega.†Et ideo in teſtibꝰ indefinita nō equipollet vni
nerſali:vt not.Abb.poſt Innocē.in.c.auditis.de pꝛe
ſcrip.Alex.in conſi.cx.viſis acutiſſimis.lib.j.

21 ¶Et diſcurrēdo bꝛeuiter†quō veniat culpa in cōtra
a ctibus[a] hic enumeratis.pꝛimo in mādato.Cōcluſio
b ſit qꝙ regulariter in mādato mādatariꝰ[b] teneatur de
dolo lata ⁊ leui culpa.tex.ħ declarādo vt dixi facit tex.
in.l.ſi pꝛocuratoꝛē.§.fi.ff.māda.in.l.in re mādata.i fi.
C.manda.Et iſta cōcluſio videtur ꝓcedere in māda
to qđ mediocrē diligētiā videt reqrere vt emere aliqd
vel negotia gerere.Secus eſt in mādato in quo maxi
ma diligētia requiritur vt in mādato ad lites:qꝛ tunc
ꝓcuratoꝛ de culpa etiā leuiſſima tenetur.l.a ꝓcurato
re.C.manda.⁊ no.Dy.in regu.cōtractus cum ſimi.vt
tractat Alex.i ꝯſi.xlj.viſo pūcto.col.ij.li.j.Et ex ħ ibi
infert qꝙ capitaneꝰ galearū de leuiſſima culpa teneat
qꝙ tale negotiū videt exactiſſimā induſtriā requirere.
Si vero in mādato cōtinetur illud quod modicā aut
nullā requirit induſtriā vt i mādato facto fideiuſſoꝛi
qꝙ ſoluat vel alicui poꝛtet literas:tūc ſolū mādatarius
de dolo ⁊ lata culpa tenet.l.ſi fideiuſſoꝛ.in pnci.⁊.§.
j.ff.mandati.Et ita adaptando iura.ſ.alleg.cōcludit
Bar.in.l.qđ nerua.col.pe.℣.ix.q̄ro.ff.māda.⁊ in.l.cū
qui.§.fi.ff.de.fur.⁊ ſequitur Bal.in.l.que foꝛtuitis.in
penul.col.℣.iuxta hoc reuoco in dubiū.C.de pig.act.
Pau.de ca.in.l.in rebus.in pn.ff.cōmoda.⁊ Ang.are.
in.§.mādatū.in.fi.inſti.māda.glo.tñ in.l.in re māda
ta.C.māda.in ver.exactio.aliter diſtinguit.ꝯſideran
do cuiꝰ gr̄a.factū ſit mādatū.Sed glo.inſti.māda.in
.§.mādatū.in ver.iuſta cauſa.nō appꝛobat dictā opi.
dicēs:qꝙ cōtractus mādati multū diſtat ab alijs ꝯtra
ctibꝰ.Et hoc ptz ex eo qđ.ſ.dictū eſt de ꝓcuratoꝛe a d

a ¶In contractibꝰ.vide Iaſ.l.domus.ij.col.de lega.j.

b ¶Mādatarius.Qñ mādatariꝰ teneat de leuiſſima culpa:⁊ q̄ dicatur leuiſſima:⁊ qñ de dolo vel lata culpa.vide Paul.de ca.in.l.in rebus.ff.commodati.Itē de qua culpa teneatur mādatariꝰ:vid Bar.i.l.cū q.§.ſi culpa.ff.đ fur.

indicia qui etiam de leuiſſima culpa tenetur:⁊ tamē mādatū factū videtur gratia mandātis. Et ſupradicta habēt locum in actione mādati directa:ſec9 eſt in contraria in qua venit leuiſſima culpa.l.ſi ſeruus cōis.§.quod vero.in pn.⁊ ibi Bar.ff.de fur. Et hoc limitat ⁊ declaratur vt per Bal.in.l.que fortuitis.col.pe.C.de pic.act.

22 ¶†Secūdo dicitur hic de cōmodato:nam cōmodatū differt a precario:quia precarium cōceditur ad volūtatē concedentis.l.j.ff.de precario.c.fi.de preca.⁊.ff.dictum fuit. Sed cōmodatum fit ad certū vſum ⁊ debet eſſe gratuitū.l.ſi rem tibi inſpiciēdā.ff.de pſcrip.vb.itē debet fieri cū certo tēpore expreſſo vel tacito:ſec9 ſi cōceſſio facta ſit ad certū vſuz indeterminatū quia eſſet precariū:vt no.Bar.in.l.j.in pn.ff.de preca.⁊ in.l.in cōmodato.§.ſicut.ff cōmodati.p.l.lucius.ff.de do.⁊ idē no.Bal.in.l.aquili9.in.j.oppo.ff.de dona.⁊ idē no.Bal.in.l.ij.C.cōmo.⁊ Ange.are.ſequitur.in.§.ſequens.col.iij.inſti.de actio.

¶Et cōmodatū nō poteſt reuocari niſi vſu finito.d.l.in cōmodato.§.ſicut.l.c.j.i fi.eo.ti.d cōmo.ſufficit tū q tm̄ tēporis elapſū ſit q potuerit cōmodatari9 perficere vſum ad quē res fuit cōmodata. Et ſi nō ſit vſus etiā ppter aliquod impedimētū:reuocatio nō īpedit:vt no.Bar.poſt gl.l.d.l.in cōmodato.§.ſicut. Et in cōmodato q: gratia commodatarij cōmuniter fieri ſolet:ideo de leuiſſima culpa regulariter commodatarius tenetur.§.item is cui.inſtituta quib9 modis re cōtrahi.obliga.⁊.l.prima.§.is quoq.ff.de actio.⁊ obli.l. in rebus.in prin.l.ſi vt certo.§.nūc videndū.ff.cōmo.c.j.in prin.de cōmo. Sec9 ſi grā vtriuſq dātis ⁊ recipiētis factū ſit commodatū: q: tūc ſolū de leui culpa obligat.l.i reb9.§.hoc ita.ff.cōmo.l.ſi cū vēderet.§.fi.⁊ ibi gl.ff.d pig.actio.ſi vo tm̄ grā cōmodātis factū ſit cōmodatū:cōmodatari9 ſolū de dolo ⁊ lata culpa tenet.d.l.ſi vt certo.§.interdū.ff.cōmodati.⁊ gl.ibi ita diſtinguit ⁊ lati9 tradit Bar.in.d.l.qd nerua.col.fi.in vb.xij.qro.⁊ Bal.in.l.q fortuitis.col.pe. C.de pig.act.Abb.in.d.c.

23 j.co.ij. Et ex pdictis infert Bar.i.d.l.qd.nerua.in loco palle.†nō eſſe differētiā inter cōmodatū ⁊ depoſitū data paritate terminoꝝ:ſz differētia quā facit tex.hic ⁊ i.d.l.ſi vt certo.§.nūc vidēdū. videt pcedere ꝯſiderato eo qd plerūq ꝯtingit:q: cōmodatū grā cōmodatarij ⁊ depoſitū cōiter grā deponētis fieri ſolet. Et ppt hoc in dubio pſumit

24 †q rogatū cōmodatarij ſit factū cōmodatū:vt no. Bart.in.d.l.ſi vt certo.§.interdū.⁊ ſequit Ang.are.i.d.§.itē is cui.inſti.qb.mo.re ꝯ-hi.obli.vbi dicit:q caut9 ſit ille q agit ꝯ cōmodatariū:vt dicat q ipe commodatari9 rogauit ⁊ petijt.iſta tū cautela nō videt neceſſaria ex eo qd dictū eſt q rogatu cōmodatarij pſumit factū ꝯmodatū. Et ad iudicādū cuius grā ꝯtractus ſit celebrat9 debemus inſpicere principale ppoſitū:vt no.Bar.in.l.rogaſti.ff.ſi cer.peta.

25 ¶†Et ex ſupradictis īfert q ſi ꝯmodatari9 vtat re ꝯmodata ad vſuz p q fuit ꝯmodata ⁊ res deteriorata ſit:nō tenet.l.fi.ff.cōmoda. Et ſi res cōmodata remittatur p nuntiū idoneū cōi opi.⁊ a caſu pdita ſit nō tenet ꝯmodatari9.l.argētū.ff.cōmo. Qui tex.limitat ⁊ declarat vt dixi i.c.ſignificāte.de app.⁊ tradūt Moder.l.l.j.ff.de eo p quē fac.eſt.

26 ¶ Tertio dicitur hic de vẽditore † qui etiã ipſe de dolo:ꝛ culpa tenetur: vt hic dicit. Et de culpa leui intelligit cũ gratia vtriuſqꝫ cõtractꝰ celebretur: vt ꝯcludit glo. per illum tex. in. §. cum autem. inſti. de ꝯhen. emp. in ver. neqꝫ culpa. ꝛ in. l. cuſtodiã. ff. de peri. ꝛ cõmodo rei ven. ꝛ tex. l. d. l. ſi vt certo. §. nũc vidẽdũ. ver. ſed vbi. Nam lꝫ in re vendita periculum pertineat ad emptoꝛẽ. d. §. cuꝫ autẽ. ꝛ in. l. j. C. de peri. ꝛ ꝯmo. rei ven. debet tamẽ venditoꝛ cuſtodiã in re vẽdita p̄ſtare qualẽ bonꝰ paterfamilias in rebꝰ ſuis adhiberet. l. qđ ſepe. §. ſi res vendita. s̄. de cõtrahen. emp.

27 ¶ † Quarto idẽ eſt in ꝯtractu pignoꝛis: vt hic dicit. Gratia eñ vtriuſqꝫ cõtractꝰ pignoꝛis celebꝛatur: ꝛ iõ de dolo lata ꝛ leui culpa creditoꝛ tenet. §. creditoꝛ quoqꝫ. inſti. qb. mo. re ꝯtrahi. obli. ꝛ. d. l. ſi vt certo. §. nũc videndũ. ver. ſed vbi. ꝛ. l. ſicut. ibi glo. Bal.[a] C. de pignori. ꝛ. l. ſi cũ vẽderet. §. fi. ꝛ ibi. gl. ff. de pig. actio. Et iſta concluſio pꝛocedit in pignoꝛe conuentionali ꝓut tex. hic dicit ꝛ iura. s̄. allegata loquuntur. Secꝰ eſt in pignoꝛe pꝛetoꝛio vel iudiciali in quo creditoꝛ ſolũ de lata culpa tenet. l. p̄toꝛ ait. §. eſt p̄terea. s̄. de bonis aut. iud. poſ. vbi tex. exp̄ſſe iſtã differentiam facit. Et no. Bar. in. l. j. ff. de pig. act.

[a] ¶ Bald. Adde eũ in l. q̄ foꝛtuitis. l. j. q. C. de pigno. ac. ꝛ in. l. pignus. xiiij. col. eo. titu.

28 ¶ † Quinto dicitur hic de contractu locatiõis ꝛ ꝯductiõis in quo vterqꝫ adinuicẽ tenetur de dolo lata ꝛ leui culpa: vt hic quia gratia vtriuſqꝫ celebꝛat. d. l. ſi vt certo. §. nunc videndum. ver. ſed vbi. Ad idẽ tex. in. l. j. iudicio. C. loca. vbi gl. ꝛ. §. q̄ ꝓ vſu. vbi glo. inſtit. loca.
¶ Hoc fallit in rebꝰ que leuiter frangũtur in qbꝰ venit etiam culpa leuiſſima. l. ſi merces. §. qui colũnam. vbi glo. s̄. loca. ꝛ no. per glo. in. d. §. qui pꝛo vſu.

¶ Et ex pꝛedictis infertur ad queſtionem quã ponit
29 Bal. in cõſi. ccxix. incip. vãnutiꝰ. lib. j. ꝙ † ꝓ equo quẽ quis accipit ad vecturam: ſi in itinere infirmatꝰ ſit et conductoꝛ apud hoſpitẽ dimiſit ꝛ moꝛtuꝰ ſit nõ tenet qꝛ de vitio naturali nec de caſu foꝛtuito: nec etiã de leuiſſima culpa ꝯductoꝛ tenet ꝑ ſupꝛadicta.

¶ Et ſimiliter infertur ad glo. in aut. de nõ alienã. §.
30 ſcire autem. ver. fecit. que dicit † ꝙ emphyteota q̇ rem deterioꝛem facit tenetur quando talis deterioꝛatio ꝓueniat ex lata vel leui culpa: qꝛ cõtractꝰ gratia vtriuſqꝫ celebꝛatur. Et no. Bal. in aut. qui rem. de ſacroſan. eccle. C. in. j. col. verſi. tertio requirit. ꝛ tradit Alex. in ꝯſi. cxviij. in caſu de quo queritur. col. pe. lib. v.
¶ Similiter infertur ad queſtionẽ quã ponit Coꝛneꝰ peruſi. in cõſi. cccxviij. ꝓ dicto victurali. lib. iiij. ibi: de

victurali qui perdidit ſacculū in quo erat argētum.
¶ Sexto dicitur hic de dotis datione Nam etiam cō
31 tractus dotis gratia vtriuſq; celebratur:†ideo mari
a tus de dolo lata ꝛ leui culpa tenetur[a]:vt hic.ꝛ l.d.l.ſi
vt certo.§.nunc videndum.ꝟ.ſed vbi.ꝛ no.per gl.in
l.ſi ꝯſtante.§.ſi maritus.in ver.culpanda.in fi.ꝛ in.l.
ſi mora.in ver.culpa.ſ.ſolu.matri.Illo tamē caſu te-
netur de leuiſſima culpa:videlicet quādo in reb⁹ſuis
eſſet diligentiſſimus:vt ꝑ gl.no.in.l.in reb⁹.C.de iur.
dot.in gl.j.in fi.ꝛ Alexander.in.l.etiam.§.lz.in prin.
ff.ſolu.matri.ꝛ ibi poſt Nicolaū de neapoli dicit hoc
modo poſſe.limitari omnia iura dicentia quē teneri
de dolo:lata ꝛ leui culpa.Et ibi infert ad queſtionē
de boue quā ponit Bal.in.l.pignus.lz voluit allega
re.l.que fortuitis.col.iiij.ver.ſed iuxta predicta que-
ritur.C.de pig.act.Eodē modo ſi eſſet leuiſſima cul-
pa in faciēdo maritus tenetur:quia cū de leui tenea
tur vt.ſ.dictum eſt leuiſſima culpa in faciendo eq̄pa
ratur leui in non faciēdo:vt per Bar.in.l.quod ner-
ua.in.vij.q.princi.ver.item quero vtrum.ſ.depoſiti.
Et ad hoc eſt glo.no.in.l.ſi mora.ꝛ Alexan.ibi.ff.ſo-
luto matrimo.
32 ¶ Septimo etiā in tutela †obligat̄ tutor de dolo lata
ta ꝛ leui culpa:vt hic.ꝛ eſt tex.in.l.q̄cquid.C.arbi.tu-
te.ꝛ in.l.tutori.C.de neg.geſt.in.l.iij.§.tutores.vbi gl.
in ver.inconſideranter.ſ.de ſuſpe.tu.vt no.Bar.in.l.
quod nerua.colū.penul.in.x.q.Et ibi excipit duos ca
ſus in quibus tantum de lata culpa tenetur.ꝛ tradit
Bal.in.l.que fortuitis.colū.penul.C.de pigno.actio.
Ang.arc.l.§.actionū.col.xxiiij.inſt.de act.ꝛ vide tex.i
l.ij.C.arbi.tut.in.l.ſi tutor.ſ.ꝺ adminiſtra.tuto.ꝛ Ful
go.in ꝯſi.xxv.Spectabilis miles.in fi.Et faciūt q̄ di
xi in ꝯſi.clxxviij.ꝛ in ꝯſi.cxcij.ꝛ in ꝯſi.cx.col.fi.Et lz tu
tor de leui culpa teneat̄ heredes tn̄ tutorū ſolū de la-
ta culpa ꝯueniri poſſunt.l.j.ꝛ ꝑ totū.C.de here.tuto.
b ¶ Succeſſiue octauo dr̄ de actiōe[b] negotiorꝫ geſtorꝫ:
33 †in qua etiā r̄r̄ariter venit dolus lata ꝛ leuis culpa.l.
tutori.C.ꝺ ne.ge.Et ꝑ illū tex.hāc r̄r̄am facit gl.l.l.iij.
§.iterdū.ſ.de ne.ge.ꝛ.§.ſūt aūt.inſti.de obli.q̄ ex q̄-
ſi ꝯtrac.Et lz iſte q̄ alterius negotia gerit videat̄ ſe
ingerere tn̄ regul̄r de leuiſſima culpa nō tenet̄,vt fa
cili⁹ hoīes inducātur ad gerēdū negotia abſentiū q̄
perirēt:vt no.Bar.in.l.qꝺ nerua.col.fi.in.xj.col.
¶ Et ꝯſiderādū eſt ꝙ iſta actio negotiorꝫ geſtorꝫ nu
merat̄ iter ꝯct⁹ q̄ gr̄a vtriuſq; celebrant̄:qꝺ ex eo fie-
ri videt̄:q: cū ſpōte q̄s veniat ad negotia alteri⁹ illꝫ

a ¶ Tenet̄. Adde Bal. i.l.que fortuitiſ.fi.col. doc.l.ſi mora.ſol.ma.

b ¶ Actio. Uide.Bal. ꝺ.l.q̄ fortuitis.pe.col.

oblatio facit. ꝙ etiã eiꝰ gratia ꝯtractꝰ videt̃ celebrari arguit̃. l. j. §. ſepe. ﬀ. depoſiti. Merito ꝙ tenet̃ de leui culpa: q: in ꝯtractibꝰ bonefidei qui gratia vtriuſqꝫ celebrantur qui tantũ de leui tenet̃. l. ſi ſeruus. §. cũ qd. de lega. j. limitat̃ tñ iſta ꝯcluſio vt ꝑ gl. in. d. l. iij. §. interdũ. de neg. geſt. ⁊ Bar. ibi ſequit. ⁊ in. d. l. q̇ nerua. col. fi. Et Ang. are. in. §. actionũ. col. xviij. ver. q̄ro de quo tenet̃ geſtor. inſti. de actio.

a ¶Societate. Adde Baldū. d. l. que fortuitis. fi. col.

a ¶Nono dicitur hic de ſocietate.[a] †Nam in tali ꝯtra
34 ctu etiã dolus ⁊ culpa preſtat̃ vt hic dicit̃: ⁊ de leui culpa intelligit̃: q: gratia vtriuſqꝫ celebrat̃. l. ſi vt certo. §. nunc videndũ. ver. ſed vbi. ⁊ ad idẽ tex. in. §. fi. inſt. pro ſocio. ⁊ in. l. ſocius ſocio. ⁊ in. l. cũ duobus. §. j. ﬀ. ꝓ ſocio. Et tradit Alex. in ꝯſi. xlvij. circa primũ. col. v. li. j. Et p̄dicta ꝯcluſio ꝓcedit niſi ſocius in ſuis rebꝰ negligẽs eſſet: q: ſufficit illã adhibere diligẽtiã quã ĩ rebus ꝓprijs p̄ſtare ſolet: vt dicit̃ l. d. l. ſociꝰ ſocio. ⁊. d. §. fi. inſti. ꝓ ſocio. Et no. Alex. in ꝯſi. cij. ſuper primo. col. v. lib. ij. Et hoc declarat̃ vt per gl. in. d. l. cũ duobꝰ. §. j. in ver. venit. quã pro notabili ſequuntur. Ang. Aret. in. §. fi. inſti. pro ſoc.

¶Et ex predictis infert̃ ꝙ cũ ſociꝰ teneat̃ de leui culpa tenetur de furto. l. cũ duobus. §. damna. ﬀ. ꝓ ſocio. not. Bal. in. l. ſi creditor. C. de pigno. act. ⁊ Corneꝰ ꝑu. in conſi. cccviij. pro dicto victurali. col. iij. lib. iiij.

35 ¶†Decimo ⁊ vltimo dicit̃ hic de rerũ ꝯmuniõe in q̃ etiã dolus lata ⁊ leuis culpa ꝯſiderat̃ vt hic ⁊ in. l. heredes. §. nõ tantũ. in. l. ⁊ puto. §. ſꝫ ⁊ ſi. ﬀ. fami. hercisc. Eſt tñ notãdũ ꝙ leuis culpa in rebus cõibꝰ aliter ꝯſiderat̃ ꝙ̃ in rebꝰ alienis: q: in alienis diligẽtia req̇ritur quã diligẽs paterfamilias preſtare ſolet. l. ſi cũ vẽderet. §. fi. cũ. l. ſeq. ﬀ. de pigno. acti. ⁊. l. ſi ꝓcurator. ﬀ. ad. l. aquil. ſꝫ in rebꝰ cõibus ſufficit talẽ p̄ſtare diligẽtiã qualẽ ĩ ſuis rebꝰ adhibere ſolet. d. l. heredes. §. nõ tm̃. ⁊ ita declarat Bar. in. l. qḋ nerua. col. ix. ꝟ. ad primum. ⁊ ver. ad ſecũdũ. Et idẽ. in. l. j. ﬀ. de ſol. col. ij. vbi etiã limitat qḋ dictũ eſt de rebꝰ alienis niſi cõmittat̃ res arbitrio recipẽtis: q: tũc illa ꝟba importãt vt faciat illud qḋ in rebꝰ ſuis faceret ꝑ illũ tex. ibi cũ gl. ⁊ no. bal. i. l. j. in. ij. oppo. C. de his q̃ pene nomi. cũ ſimilibus. vt tradit Alex. in cõſi. cij. ſuper. j. col. iij. lib. ij.

36 ¶†Quarto principaliter noto valere cõuentionẽ ꝯ naturam ꝯtractus vt quis in plus vel minus teneatur ꝙ̃ de iure obligatus ſit: q: ꝯtrus ex cõuẽtione legẽ accipiũt vt hic dicit̃. ⁊ in reg. ꝯctus. eo. ti. in. vj. l. j. §. ſi ꝯuenerit. ⁊. §. ſepe. ﬀ. depoſiti. i. l. paciſci. ﬀ. d pac.

¶ Et iſta cõcluſio ꝓcedit quãdo natura cõtract⁹ ſolũ alteratur: ſecus ſi mutet illud qḋ eſſet de ſubſtãtia cõtractus: qꝛ tunc cõuẽtio nõ valet. l. cũ precario. ff. de ꝓcario. facit tex. in. l. ij. ff. de vſufru. earum rerũ que vſu cõſu. Et. l. ꝑ ſeruũ. §. denicꝫ. ff. de vſu ꝛ hab. ꝛ l. l. pacta cõuenta. ff. de ꝯ. emp. i. l. cũ mãſueta. eo. ti. Et hoc itel ligitur niſi ꝯuentio poſſet in aliã diſpoſitionẽ trãſire: quia tũc illa cõuẽtio que nõ valet prout agi videbat̃ in aliam diſpoſitionem trãſfert̃ quando verba conueniunt ꝛ hoc patiantur. l. vbi ita donatur. ff. de dona. cau. mor. vbi Bar. declarat.

37 ¶ Quinto noto ꝙ dol⁹ ꝑ pactũ remitti nõ poteſt. idẽ dicitur in. l. j. §. ſi cõueniat̃. ver. illud. ff. depoſiti in. l. ſi vnus. §. illud. ff. de pac. l. in cõmodato. in pri. ff. cõmo. ꝛ rationẽ. tex. hic adducit: qꝛ hoc bonefidei iudicio cõtrariũ eſt. iſta tamẽ ratio nõ videtur generalis. qꝛ idẽ videtur in cõtractu ſtricti iuris. l. ſi q̇s cũ aliter. de ꝟ. obli. l. dolo. C. de inuti. ſtipu. Et ideo illa ratio eẽ vide

a tur ne detur occaſio delinquendi[a]. l. cõuenire. ff. de pactis dotalibus. Et iſta ratione: qꝛ dol⁹ remitti nõ põt in generali remiſſione vel liberatione facta alicui nõ

b venit dol⁹[b]. l. nõ ſolũ. la. ij. §. fi. l. aurelio cai⁹. ff. de li. lega. ꝛ. l. ſi ſeru⁹ vetit⁹. de leg. j. l. quidã decedẽs. l. pri. ff. de admi. tu. vbi Bar. cũ ſi. vt trad. Alex. i cõſi. lxij. ſereniſſimus. lib. iiij. ꝛ i cõſi. clxiij. preſuppoſito primo. lib. v. Et idẽ Ang. in cõſi. cxliij. reuocat in dubiũ. ꝛ in cõſi. clxxiij. filius ingonis. ꝛ Bal. in ꝯſi. l. l. cauſa ꝓſenti. in ꝓn. li. j. sm formã nouã. vbi inquit ꝙ in nulla latitudine poteſtatis dol⁹ includit̃. l. creditor. §. luci⁹. ff. mãdati. Et idẽ no. fulg. in cõſi. ciij. Nobilis vir. Et de hoc late dixi in cõſi. clxxviij. vbi hoc limitatur ꝛ declaratur. ꝛ conſi. cxcij. vbi videndum eſt.

¶ Et licet dol⁹ remitti nõ poſſit lata culpa tñ remitti

38 poteſt. vt no. in. d. regula ꝯctus. eo. ti. in. vj. facit tex. i. l. ſi vt certo. §. interdũ. ff. ꝯmodati. Et. no. Alex. in. l. ſi mora. col. j. ff. ſo. ma. Et idẽ Fulg. dicit in cõſi. xxv. ſpectabilis miles. col. pe. alleg. illũ text. q̇ de dolo loquit̃.

c ¶ Poſſet tñ reſpõderi ꝙ idẽ ſit i lata culpa que dolo[c]

39 equiparatur † adeo ꝙ ſi dicatur de dolo tm̃ lata culpa non excluditur. l. j. §. j. ff. ſi menſ. fal. mo. dix. niſi dicam⁹ ꝙ remiſſio doli eſt contra bonam fidem. vt dicitur in l. j. §. ſi conueniatur. ff. depoſiti. Et iſta ratio non videtur hr̃e locũ i lata culpa q̇ ex ſimplicitate ꝛ q̇dã fatuitate ꝓcedit: vt no. Bar. i. l. qḋ nerua. i diffinitiõe late culpe. Et ꝑ gl. §. pe. inſti. q̇b⁹ mo. re ꝯ. obli. Et ad hoc facit qꝛ lata culpa videtur dolus preſumptus. l. quod

a ¶ Delinquẽdi. Uidẽ Bal. i. l. ſic cũ antea. C. ḋ arbi. ꝛ l. l. fi. de ꝯhen. em. Hiero. Chucha.

b ¶ Dol⁹. Uide glo. ꝛ doct. l. trãſactio. C. de tranſactio. ꝛ in. l. ſi vn⁹. §. illud. de pact. Bald. l. l. aduerſ⁹. C. de excep. bar. in. l. põpo. i. ix. col. ḋ neg. geſt. Hier. chu.

c ¶ Dolo. Uide iſtam regulam ꝑ Soci. i ſuo tracta. fallen. in regula. xcv.

nerua.ſ.de poſi.quiquidē dolus preſumptus remitti
pōt vt tenet Anto.de bu.in.c.fraternitatis.col.ij.verſi.
fallit quarto.de teſti.Et Feli.ibi ſequitur.co.iij.Con
trariū tamen voluit Pau.de.ca.in.d.l.ſi vnus.§.illud
40 ſ.de pac.ꝑ tex.in.l.qđ nerua.† Et ad hoc facit q2 li=
cet minor reſtituatur aduerſus doluz preſumptū vt
ꝑ gl.in.l.vbi exigitur.ff.de edendo.hoc nō habet lo=
cum in dolo preſumpto de futuro.vt no.Bar.in.d.l.
vbi per.l.auxilium.in prin.ſ.de mino.vbi Bar.& idē
Bar.in.l.j.§.nūtio.de oper.no.nun.cū ſimi.vt tra.ibi
Alex.Cōcordari poſſunt ſi dicamus quod dolus pre=
a ſumpt9 de futuro remitti poſſit[a] quādo in non faciē
do conſiſtit vt in tutore qui nō fecit inuentariū vt di
xi in cōſi.clxxviij.ſ.alleg.Et ita opi.Ant.de but.intel
ligitur:ſi vero dolus preſumptus in faciēdo cōſiſtat
remitti nō poſſit.Et tali caſu dictum Pau.de ca.proce=
dat per rationes que habentur in conſi.prealleg.
¶Item qđ dicitur hic de dolo intelligitur de dolo fu
b turo:ſecus eſt in dolo preterito qui remitti poteſt[b] vt ꝑ
gl.& doct.in.d.l.ſi vnus.§.illud.ſ.de pac.Et no.Bar.
in.l.quidam decedens.in prin.ſ.de admini.tuto.
¶Ultimo cōcluſio.ſ.facta procedit ſi dolus expreſſe re
41 mittat̃ prout iura.ſ.alleg.loquunt̃.† Tacite vero ēt
dolus de futuro remitti poteſt:ſm glo.in.d.l.ſi vn9.§.
illud.ꝑ illum tex.in verſi.quamuis.Et idem gl.in.l.
iuriſgentiū.§.ſed & ſi quis paciſcat̃.ſ.de pac.Pau.de
caſtr.& Moder.in.d.§.illud.reprobant iſtū intellectū
Et dicit̃ ꝙ nec etiam tacite remitti poteſt:q2 tex.dicit
nulla pactione & ſic expſſa nec tacita.Et q2 ſubeſt ea=
dem ratione detur materia delinquēdi.Ad.§.quauis.re
ſpondetur ꝙ in dolo de preterito intelligitur.
¶Sed certe opi.glo.videt̃ aperte probari in.d.§.illud
quāuis.vbi tex.aduerſatiue loquit̃ ad illud qđ.ſ.pri
me dixit de dolo.vnde in eodem caſu intelligit̃ et ſic
in dolo de futuro vt bñ aduertet̃.Et nō eſt nouū ꝙ ali
quid permittat̃ tacite fieri qđ expreſſe prohibeat̃ vt patz
i iuramēto calūnie qđ tacite remitti pōt quauis expſſe
non poſſit.c.j.de iur.calū.l.vj.l.iij.§.ſz q2 veremur.C.
d iur.cal.¶Nō obſtat tex.q̄ dicit nulla pactio:q2 d pa
cto expſſio itelligit̃:q2 tacitū pactū nō ē pactū proprie:vt
no.Hoſt.d pac.in prin.i diffinitiōe.& dixi i rub.C.d pac.
42 ¶Ultimo noto regulā† ꝙ debitor ſpeciei ex natura
cōtractus de caſu fortuito nō tenet̃.ad idē tex.in.l.in
reb9.i prin.ſ.cōmo.in.l.q̄ fortuitis.C.d pig.act.l.l.j.C.
depoſiti.in.l.ij.§.ſi eo tempore.ſ.de adminiſtra.rerū
ad ciui.perti.&.l.ſi res pupillaris.ſ.de admini.tut.
vbi glo.

a ¶Poſſit. Uide Bal. in.l.j.C.de vſufru.Alexā.in.§.illđ hic alleg.& vid Hippo.de marſi.in ſing.cclxxxix.incip.dolus.Hiero.chuchalon.

b ¶Poteſt. Uide Bal. i.l.cū neceſſitatē.C.de fidei.

vbi gl.limitauit hoc tripliciter.Et ꝑ illa gl.eſt tex.i.c.ij.de depoſito.
¶Primo em̄ limitat niſi debitor ſit in mora:q: tūc periculum caſus fortuiti ad eū pertinet.l.qđ,te.ff.ſi cer.pe.l.ſi ex legati cauſa.de v̄b.obli.cum ſimi.Et hoc etiam habet locum in mora irregulari.l.merito.la.j.§.certiſſime.ff.de vi ⁊ vi arma.⁊ no.Bal.in conſi.lxxxiij.ſunt quidam.lib.j.
¶Secūdo fallit qñ culpa precedit caſum:q: tunc etiaꝫ debitor de caſu tenet̃ §.itē is cui.in fi.inſti.qb⁹.mo.re ꝯhitur obli.ibi:ſi modo nō ipſi⁹ culpa is caſu interuenit.Et tex.in.l.in rebus.ff.cōmoda.cū ſimi.vt tradit Roma.in cōſi.ix.ꝙ pars cōdemnata.Et hoc ꝓcedit qñ culpa eſt ordinata ad caſum:vt in iurib⁹ prealle.ſec⁹ ſi culpa nō fuit ordinata ad caſum:quia tunc de caſu is non tenet̃/licet in culpa fuerit.l.ſi is qui.ff.de ac.⁊ obli.l.fi.§.ſi ea cōditione.ff.ad le.rhod.de iac.⁊.l.ſi ali⁹.§.etiam autē.ff.quod vi aut clam.⁊ no.Bar.l.ſi vt certo §.interdum.vbi latius hoc declarat.ff.commodati.
¶Tertio fallit quādo qs ꝑ caſu fortuito ſe obligauit.l.j.C.depoſi.l.negotiū.C.de neg.geſt.⁊ in.c.ij.de depoſi.⁊ no.Bar.in.l.ſed ⁊ ſi qs.§.queſitum.colū.fi.ff.ſi qs cau.vbi poſt glo.ibi tenet ꝙ ſufficit ſi qs dicat in ſe ſuſcipere periculū caſus fortuiti:⁊ tenet̃ de omni caſu.l.q̄ fortuitis.C.de pig.ac.⁊.l.ſi quis fundū in ꝑn.ff.loca.⁊.d.c.ij.de depoſi.vbi Abb.¶Et idē Bar.per illū tex.in.l.titius.in prin.ff.de li.⁊ poſthu.cū ſimi.vt tradit ibi Alex.qui dicit illam eſſe cōmunem opinionē:iſta tamē altiorē poſtularent indaginem:ideo videndū eſt in.d.l.ſed ſi quis.§.queſitū.quia in ſingulis inſiſtere longū eſſet.Et ex his lex iſta expedita ſit. Philippus.Decius Piſis.

¶Regula.l.Quatenus.

Quatenus cuiuſqꝫ interſit: in facto non iure conſiſtit.

Quatenus id eſt ꝗtū.l.ſi vn⁹.§.pacta.l.ſi qs crediderit.ff.de pac.⁊ l.l.grege.§.pignori.ff.de pig.⁊.c.placet.ff.de conuer.coniuga.
1 ¶†Et cū itereſſe ſm cōmunē opi.ſit triplex.Cōmune ſingulare ⁊ ꝯuētū.vt ꝑ glo.in.l.j.ff.de ac.emp.in v̄.intereſſe ⁊ libertas.j.eo.in fi.⁊.l.j.in gloſſ.j.C.de ſen.que pro eo quod intereſt profe.
¶Dictum huius regule in qualibet ſpecie videtur procedere.Nā ſi agatur de intereſſe ſingulari qđ cōſiderat̃ ex eo qđ fundus ſit vicin⁹.l.ſi cui.in fi.de leg.ij.vel ex eo ꝙ res fuerit maiorū ſuorū.l.ſi i ēptiōe.ff.de minori.in facto hoc ꝯſiſtit:vt hic dicitur.Eodē modo ſi agat̃ de intereſſe cōmuni/qđ eſt cōmuniter eſtimatū/ita ꝙ vnicuiqꝫ tātū valet.l.pretia rerū.ff.ad le.fal.l.ſi ſeruū.ff.ad leg.aquil.hoc etiā in facto cōſiſtit.ſimiliter ſi agatur de intereſſe ꝯuēto/q: pendet a ꝯuentione ⁊ contractu.l.fi.ff.de preto.ſtipu.etiā illud dicit̃ in facto ꝯſiſtere

q: contractus facti ſunt. l. cõſilio. in fi. ff. de cura. fur.
¶ Sic ergo quãtũ ſit alicuiꝰ intereſſe in facto ꝛ nõ in iure conſiſtit. Sic etiã queſtio facti eſt ſi queraꝛ ꝙuſ videatur ꝑmiſſum adminiſtrare peculiũ: vt dicit l. l. i. §. i. ff. que res pigno. Et queſtio facit etiã dicit in. l. inſulã. que res pig. obl. poſ. Et queſtio facti eſt potiꝰ ꝙ iuris quis prior natus ſit. l. idẽ meuius. in fi. ff. de ſtatu. homi. l. herennius. j. de ver. ſigni.

2 ¶ † Sic etiaz ſtatutũ vel cõſuetudo loci particularis dicitur eſſe facti ꝛ in facto cõſiſtit vt dicit tex. in. c. j. de conſtitu. in. vj. ꝛ etiam que pendẽt ab animo in facto conſiſtunt. l. bonefidei. ff. de acqui. re. domi. Et iſta q̃ in facto conſiſtunt debent probari: quia non preſumũtur. l. in bello §. facte. ff. de capti. c. cum in iure. de offi. delega. l. j. C. de proba. l. aſſeueratio. C. de non numerata pecu. Et hoc modo arguit Bal. in rub. C. de fide inſtru. co. iij. ꝛ Abb. in cõſi. xxxvj. circa primũ. co. j. lib. ij. ꝛ cõſi. lxxix. ſup eo. li. ij. cum ſimi. vnde vidẽdũ eſt de duobꝰ. Primo qualiꝛ intereſſe peta. Scdo ꝙliꝛ ꝓbeꝛ.

3 ¶ † Circa primum tutior modus ꝙ petaꝛ factũ fieri. Et ſi factum nõ fuerit petatur intereſſe ſucceſſiue: vt Bar. concludit. in. l. ſtipulationes nõ diuiduntur. col. pe. ver. tertius modus eſt. ꝛ gl. q̃ hoc dicit in. l. ij. §. itẽ ſi i facto. in gl. j. de ver. obli. Et no. Bald. in. l. ſi pacto quo penam. in fi. vſi. vltimo quero. ff. de pac. vbi dicit aptiſſime formari libellũ ſi dicatur peto qꝺ principaliter promiſiſti. ꝛ ſi nõ ſolues peto penam. ꝛ idẽ Bal. in. l. j. co. fi. C. de ſentẽ. que pro eo qꝺ intereſt. ꝛ in cõſ. exc. allegationes. in. iiij. li. ꝛ idẽ gl. in. l. j. ff. de ac. emp. in glo. magna. ꝛ Bar. ibi idẽ ſequiꝛ vſi. tertia practica eſt. Et idẽ tenet Cy. in. l. ſi. traditio. ver. ſecundo q̃ritur. C. de act. em. ꝛ Bal. ibi in prin. ver. itẽ põt. co. j. ꝛ ſequitur Pe. de ferra. in eiꝰ practica Papienſi in libello de actione reali. ver. pro florenis decẽ pro omni dãno ꝛ intereſſe. co. iij.

a ¶ Ex cõiecturi. Qualiter hoc intelligaꝛ vide Bal. i. l. ſi traditio. C. ꝺ ac. em. ꝛ doct. l. vnica. C. ꝺ ſen. q̃ pro eo.

4 ¶ † Circa ſecũdũ de probatione intereſſe dicit Barto. in. l. ij. circa finẽ. C. de reſcin. vendi. ꝙ talis ꝓbatio intereſſe eſt difficilis: ꝛ in tali probatione intereſſe debet iudex habere equitatem ante oculos ꝛ etiam ex

a conjecturis[a] probari poteſt: vt dicit Bal. in cõſi. clxx. ad euidẽtiã. col. ij. lib. j. Et in probatione intereſſe nõ defertur iuramentũ in defectũ probationis. ſecũdũ Bal. in. l. j. in fi. de ſen. que ꝓ eo quod intereſt. Et primo de intereſſe cõmuni videndũ eſt quomodo ꝓbeꝛ teſtibus. Secundo de ſingulari. Tertio de conuento.
¶ Circa primum intereſſe commune referri videtur

ad cõem rei eſtimationẽ ⁊ ad cõem rei valorẽ: vt no. Bal. i. d. l. j. col. ij. de ſenẽ. q̃ ꝑ eo qđ intereſt. ⁊ facit tex. in. l. pe. ex quib. cau. in poſſeſ. eat. in. l. ſi vẽdidero. §. j. ff. de fur. in. l. j. ff. de his qui a non dño manu.
5 ¶ †Et teſtis in ꝓbãdo intereſſe debet rationẽ dicti ſui allegare etiã non interrogatus: vt no. Bar. in trac. de teſti. col. ij. ℣. teſtis dixit ali quẽ eſſe dñm. in fi. vbi inquit/ ꝙ ſi teſtis dicat fundũ valere decẽ nõ probat niſi rationẽ adducat q̃uis nõ ſit interrogatus. Et no. Abb. poſt alios quos ibi refert in. c. cũ cauſa. col. ij. verſi. ſꝫ dubitaṫ. de teſti. ⁊ idẽ Bal. in. l. fi. C. de iure domi. impe. ⁊. l. j. col. viij. ℣ſi. ſeptimo q̃ ro. de ſen. q̃ pro eo qđ intereſt profe. Alex. poſt Pau. de caſt. in. l. ꝑtia rerũ. col. fi. ff. ad le. fal. Et idem Alex. in. l. j. in prin. ad fi. ff. de ope. no. nũtia. facit qđ no. Inn. i. c. cũ cãm. de teſti. Bart. in. l. ſolã. C. de teſta. cum ſimi. Et iſta concluſio procedit in eſtimatione domus vel fundi quia talis eſtimatio intellectu potius q̃ ſenſu corporis colligiṫ. Se cus in eſtimatione frumẽti ⁊ victualiũ/ ⁊ in ſimilibus rebus in quibꝰ nõ eſt opus magno diſcurſu: ideo dictum teſtis bñ probatꝰ alſq; alia ratiõe ſi nõ fuit interrogatꝰ: vt no. Bar. in. d. trac. in loco. ff. alle. ⁊ idẽ Bald. dicit. in. l. ſolã. col. ij. ℣. quero nunquid. C. de teſti. Et ad hoc fa=
6 cit qđ no. Bal. in. d. l. ſolã. col. fi. ℣ſi. ſolũ hic queritur. vbi tenet †ꝙ te ſtis q̃ deponit aliquẽ feciſſe ad ſui defenſionẽ ꝓbat: lꝫ rationẽ nõ ad ducat/ q: modico diſcurſu intellectus hoc pcipi nõ poteſt per coar= tationẽ loci ⁊ tẽporis. alle. Bart. in ꝯſi. lviij. ſed reperiṫ. in conſi. cviij. quidã mãſiolus. vbi Bar. hoc dicit: ⁊ ſequiṫ Alex. in conſi. cxix. viſis. col. fi. li. j. Et ratio in teſtibus deponẽtibus de valore rei vt ꝯgrue ſit ⁊ probet debet ad ꝯmunem eſtimationẽ referri: videlꝫ ꝙ communi eſtimatione tantum valet/ ⁊ ꝙ tantũ ꝯmuniter vẽdereṫ. vt no. Bar. ꝑ illũ tex. in. l. ꝑtia rerũ. ff. ad legẽ falci. ⁊ in. l. filiuſfamilias. §. ſi quid alicui. de le. j. ⁊. l. fi. C. de pđi. naui. lib. xj. vnde nõ ſufficit ꝙ teſtis di= cat ꝙ ipſe tantũ daret/ q: poſſet moueri aliqua particulari affectio= ne. ⁊ ita tenet glo. in. l. ij. i gl. mag. C. de reſcin. vẽd. Et pari ratiõe nõ ſufficit probare quãtũ res vẽdita fuit. vt no. Bar. in. l. cum emptor. §. fi. ff. de dam. infe. cum ſimi. vt tradit Alex. in conſi. xxviij. in cauſa li te. col. ij. lib. v. ⁊ Marianus in conſi. viij. viſis. col. j. Ang. areti. in. §. ſi q̃s agẽs. col. iiij. inſti. de act. ¶ Non omitto tamẽ quod ꝯtra gl. in. d. l. ij. de reſcin. vẽdi. tenet Bald. in. d. l. ij. col. penulti. vbi poſt Nico. de marſi. dicit/ ꝙ ſi nõ apparet de ſpeciali affectione nõ ꝑſumiṫ ꝙ teſtis qui dicit ꝙ ipſe tantum daret moueatur particulari affectione/ ſꝫ po tius ꝯmuni eſtimatione: q: preſumitur quis facere illud quod fit cõ muniter. l. ſi pactũ. de proba. Imo. ⁊ Alex. in. d. l. ꝑtia rerum. ſequunṫ
7 opi. glo. ⁊ Bar. †quia ꝓbatio debet eſſe cõcludẽs. c. in preſentia. de proba. ⁊ iura all. ꝑ Bal. non loquuntur in materia probationis. ¶ Sꝫ replicari põt ꝙ imo etiã in materia ꝓbatiõis ſufficit ꝙ ꝑſum ptiue ꝓbatio cõcludat: vt ꝑ glo. in. l. neq; natales. C. de proba. cũ ſi= mi. vt dixi. ſ. d. c. in ꝑſentia. Et hoc in propoſito dicunt ipſe Imo. ⁊ Alex. in. l. j. §. heres ꝑcepto fundo. ff. ad trebel. vbi dicũt ꝑ illũ text. ꝙ res tãtũ valet q̃tũ vendi poteſt: itelligiṫ ſciẽti qualitatẽ rei. Et dicũt

hoc nõ eſſe op⁹ exprimere:qꝛ ſufficit ꝙ ita pſumatᷣ.Et iſta opi.Bal.
eſſet ſuſtẽtabilis/ꝛ verioꝛ vr̃ de iure/ꝛ plerıqꝫ illã tenẽt quos refert
Alex.in.d.l.ꝑtia rerum.Et ſaltẽ videret̃ procedere qñ l capitulo ſup
quo teſtes deponũt dicitur ꝙ res tantũ valet ꝯmuniter vel commu
ni eſtimatione:qꝛ dictũ teſtis videt̃ habere relationẽ ad capitulũ:vt
no.bar.i.l.labeo.ff.de ſupel.leg.Et hoc modo opi. ꝯcoꝛdari poſſunt
ꝛ in ꝓbatione intereſſe.aduertẽdũ eſt/qꝛ debet eſſe in potẽtia ꝓpin
qua.ꝛ no.declarat Pau.de caſt.in.l.nõ vtiqꝫ.§.nũc de officio.ff.de eo
qđ cer.lo.Et de iſta materia vlteri⁹ nõ inſiſto hic/qꝛ late videbimus
in.l.j.C.de ſententia que pꝛo eo.

❡Philippus Decius.

❡Regula.l.plus cautionis.

PLus cautiõis in rẽ eſt ꝙ in perſonam.

Bi:cautiõis id eſt ſecuritatis ꝛ cautele.vt
gl ħ đt.ꝛ facit tex.i.§.neqꝫ au
tẽ.in aut.de mãda.ꝑnc.ꝛ in.l.ſancim⁹.C.de ꝟ.ſig.Sic
ergo pl⁹ ſecuritatis eſt in rẽ ꝙ in ꝑſonã. ❡Et hoc exẽ
plificari põt in eo ꝙ dici ſolet ꝙ meli⁹ eſt pignoꝛi incũ
bere ꝙ i ꝑſonã agere.§.furti.inſti.de obli.q̃ ex deli.na
ſcun.ꝛ.l.itaqꝫ.§.fi.ff.de fur.Et hoc ẽt ptꝫ in actiõib⁹ realib⁹ q̇ firmio
res ſunt/qꝛ dantᷣ ꝯ quẽlibet poſſidentẽ.§.j.inſt.de act.ſec⁹ eſt in ꝑſo
nalib⁹:nã actio ꝑſonalis ꝯ ſingularẽ ſucceſſoꝛẽ nõ dirigitᷣ.l.j.§.ſi he
res ꝑcepto fundo.ff.ad tre.l.fi.§.fi.ff.de ꝯhẽ.emp.l.cum fundus.vbi
Bal.ff.de ſer.ruſti.ꝑdi.ſecus eſt i reali actione.l.ſi fundus.§.invẽdi
tione.ff.de pigno.facit tex.in.l.pignoꝛis.co.ti.

1 ❡†Et ꝙ vtilioꝛ ſit actio in rẽ ꝙ in ꝑſonã ꝓbatᷣ in.d.l.ſi fund⁹.l.d.§.
in vẽditione.in fi.Et plenius prouidet diſpoſitio realis ꝙ ꝑſonalis
l.ſi neceſſarias.§.de vẽdẽdo.ff.de pig.act.ꝛ.l.iuriſgẽtiũ.§.pactoꝛuꝫ.
ff.de pactis.ꝛ no.in.l.ſi pactũ.ff.de ꝓba.Et ꝑſonis data immunitas
cũ ꝑſonis extinguitᷣ ꝛ reb⁹ nũꝙ extinguitᷣ.l.iij.§.fi.l.forma.§.quãꝙ.
ff.de cẽſi.Et ex ſupꝛadictis dicunt Guil.de cug.Ange.Pau.de caſt.ꝛ
Alex.ꝛ Moder.in rub.ff.ſi cer.pet.ꝙ actiones reales
digniores ſunt/de quo dicendũ eſt vt dixi ibi.

2 ❡Et ꝑ iſtũ tex.infert Bar.hic†ꝙ ille qui tenetᷣ dare
fideiuſſoꝛem liberatᷣ dãdo pignoꝛa:qꝛ pl⁹cautiõis eſt
in rem ꝙ in perſonã.Et idẽ Bar.dicit in.l.ꝑtoꝛie.la.
iij.ff.de pto.ſtipu.l.j.ff.q ſatiſd.cog.cũ ſi.vt ibi tradũt
Alex.ꝛ Moder.idẽ Alexan.in.l.j.C.de procu.Et hoc
verũ videtur niſi a lege aliud preciſe diſponatᷣ.d.l.ꝑ
toꝛie.Nõ obſt.regula quã in ꝯtꝛium adducũt Alex.et
3 Moder.in.d.l.qui ſatiſda.cog.†.ꝙ aliud ꝓ alio inui
to creditoꝛe ſolui nõ põt.l.ij.§.j.ff.ſi cer.peta.iõ nõ vi
a det ꝙ ꝓ fideiuſſoꝛe pignus dari poſſit/qꝛ rñdetur[a] ꝙ

a ❡Rñdetᷣ Opi.Bart. eſt magis cõitᷣ appꝛobata vt dicit Iaſ.l.d.l.j.q ſatiſda.cogan. in prin.iij. colũ.ver.ex ſecunda.

hic non agitur de ſolutione. Sed de cautione quo caſu q̄ promiſit da re vnū pignus pōt dare aliud eque bonum: vt p glo.in.l.ſi titio.ff.de pig. Et p fideiuſſore dato alius eque idone⁹ pſtari pōt.l.labeo ait.§.fi.ff.de arbi.⁊.l.qui autē.§.ſʒ ⁊ ſi quis certū.ff.de cōſti.pecu. Et qꝛ teneť quis facere qđ ſibi nō nocet/⁊ alteri pdeſt.l.in creditore.⁊ ibi glo.ff.de euic.⁊.l.ij.§.item varus.ff.de aqua.plu.arcen.

4 ¶ Ultimo notandū eſt† ꝙ lʒ qs libereť a ſatiſdatione quā preſtare teneatꝛ: ſi ſit valde idone⁹: vt no. Bar.i.l.qcūqꝫ.la.ij.C.de ſun.primo.lib.xi.cū ſimi.vt tradūt Alex.⁊ Moder.in.d.l.j.qui ſatiſd.co.non tñ vř liberari ſi teneť dare pignora: ita videť dicēdum p iſtū tex.qꝛ pl⁹ cautionis eſt in reqꝫ in perſona.

¶ Philippus Decius

¶ Regula.l.Qui poteſt.

Qui pōt inuitis alienare multomagis ⁊ igno rātib⁹ ⁊ abſentibus poteſt.

Ad hoc facit tex.in.l.nec nō ignorāte ⁊ inuito.ff.d tu. ⁊ cu.da.ab his.⁊.l.l.iiij.§.j.ff.d fideicōſ.li. Et p iſtā reg.arguit gl.in.l.j.C.q̄ admit.in verſi.ratā.ꝙ fili⁹ agnoſceret poſſeſſionē inuito a fortiori poteſt ignoranti.

1 ¶ Et Alex.ibi in.d.l.j.ampliādo iſtā reg.dicit† illā etiā procedere in materia correctoria/qꝛ eſt interpřtatio paſſiua: p no.i.l.ij.de leg.ij.l.l.j.§.lex falcidiā.ff.ad le.fal. Et hoc idē pꝛi⁹ voluit Jmo.in.l.ſi qs in bona.§.iuſſum.ff.de acqui.here.

2 ¶ Et p iſtā reg.iſerť† ꝙ nūqꝫ dʒ citari ille q̄ inuito act⁹ expediri pōt. Et hoc modo arguit Oldra.in ꝯſi.xcv.in fi.ex forma iſtius ſtatuti.⁊ eodē modo arguit Pau.de ca.in ꝯſi.xxxiiij.ſup.j.dubio.colū.pen.in nouis.alꝰ in ꝯſi.cccxxvij.vbi etiā alle.tex.in.d.l.iiij.§.j.de fideicō.li.⁊ ita ēt arguit Rom.in ꝯſil.ccij.q̄ ad pmū.⁊ idē Ro.in ꝯſi.ccclix.circa primū.in.v.dn.⁊ idē Alex.i.l.ſi pacto quo penā.in vlt.no.C.de pac.⁊ in ꝯſi.ij.viſis codicillis.col.vj.lib.j.⁊ idē Alex.in ꝯſi.cxxx.difficultas.in eo.lib.j.⁊ in ꝯſi.vj.circa pceſſum cauſe vertētis.col.fi.lib.iij.

¶ Jſta regula limitať pluríb⁹ modis: vt per glo.hic.⁊.l.l.ſi intres.ff.de arbi.⁊ Bar.hic reſoluendo ꝯſiderat hic plures caſus: vt ex ei⁹ diſtinctione colligitur.

¶ Sed magis breuiter ꝯcludi pōt ꝙ regula intelligať ⁊ pcedat vbi ſit eadē ratio put regulariter videť: qꝛ ſi poſſum facere aliqđ te inuito ⁊ ꝯtradicēte pari rōne te abſente ⁊ ignorāte: quia nō debet expectari preſentia ⁊ ſciētia q̄ nihil operatur.arg.l.aliquando.§.fi.ff.ad velleia.

¶ Sec⁹ vbi ſit diuerſa ratio prout eſt in caſu.l.duo ex trib⁹ arbitris vel iudicibus.ff.de re iud.⁊ in.l.ſi in tres.ff.de arbi.ibi: duo ex trib⁹ arbitris vel iudicibus iudicare poſſunt tertio ꝯdicēte ⁊ inuito: non autē eo abſente vel ignorante. facit tex.in.d.l.ſi in tres.qui rationeʒ adducit: quia tertius.ſi eſſet preſens poſſet alios in ſuam ſentētiam

trahere. Bar. tñ hic videt' iſtã rationem impugnare: quia talis ratio ſemper videret' habere locum. Et in omnibus caſib⁹ regule ꝓcederet quod abſens poſſet alios p̃ſentes trahere in eius ſentẽtiam: ſ; cum iſta ſit rõ iuriſconſulti impugnari nõ poteſt. Et ideo dicẽdum eſt ꝙ illa rõ ſolum attendatur in arbitris vel iudicibus qui ratione officij habẽt poteſtatẽ iudicandi: ſecus videtur in priuatis prout regula loquitur. ¶ Et codẽ modo regula nõ ꝓcedit in iudicialib⁹: †q; iudicia reddunt' in inuitũ. l. inter ſtipulantem. §. ſi. de ver. obliga. ⁊ tamen non procedit iudicium ꝯ abſentem: quia citatio requiritur. l. de vno quoq;. in p̃n. ff. de re iudi. Et ſimiliter in electionibus p̃latorum ⁊ in actibus capituli vel collegij in quibus attẽdit' qđ fit a maiori parte. ⁊ ꝯdictio minoris partis non attẽditur. l. quod maior. ff. ad muni. c. cum omnes. de cõſtit. Et tamen factum a maiori parte non valet aliquib⁹ abſentibus ⁊ ignorantibus: quia plus nocet vnius contemptus q̃ ꝯdictio multorũ. ſ. c. per venerabilem. de elec. in p̃dictis enim caſibus regula nõ ꝓcedit: q; data eſt forma a iure ꝙ abſentes requiruntur.

¶ Philippus Decius.

¶ Regula. Nec ex pretoria.

Nec ex pretorio nec ex ſolẽni iure priuatorum ꝯuentiõe q̃c q̃ immutãdũ eſt: q̃uis obligationũ cauſe pactiõe poſſunt immutari ⁊ ipſo iure ⁊ p pacti ꝯuẽti exceptionẽ q; actionũ modus vel lege vl' p ptorẽ introductus priuatorũ pactionibus nõ infirmatur: niſi tũc cu; inchoat' pactio inter eos cõuenit.

Notãdũ eſt †ꝙ partiũ[a] cõuentiõe iuri publico[b] derogari nõ põt. ad idẽ tex. in. l. iuriſgẽtiũ. §. paciſcar. l. ius publicu;. ff. de pac. l. l. ij. §. ius reipublice. ff. de admi. re. ad ciui. perti. ⁊ in. c. ſi diligẽti. de fo. cõpe. ¶ Et ius publicum intelligitur quando reſpicit formam ⁊ ſolennitatem a iure publico introductam cui etiam teſtator derogare non poteſt. l. nemo poteſt. de leg. j. l. teſtandi. C. de teſt. ¶ Similiter †vtilitatem publicam reſpicit ꝙ delicta puniant'. l. ita vulnerat⁹. ff. ad. l. aquiliã. l. ſi citatio. §. quod illicite. ff. ꝺ publica. c. vt fame. de ſen. exc̃o. ideo

a ¶ Partiũ ſ; an pacto publico populi vel alicui⁹ ville vl' alteri⁹ vniuerſitatis poſſit derogari iuri publico 3 Bar. in. l. oẽs populi. de iuſti. ⁊ iur. in iij. col. t; ꝙ ſic. tu tñ vide Barb. ꝺ. c. ſi diligẽti. v. colũ. ver. v. põdero. vbi repbat hanc opiñ. bar. Hiero. Chu.

b ¶ Publico. Et ideo pactũ ꝙ faciũt debitores fuiſſe creditorib⁹ dẽ nõ ꝓbãda ſolutiõe nõ v; p Barb. i ꝺ. c. ſi diligẽ a ti. ij. colũ. p b Bal. in ſua marga. in verb. pactũ Pau. i. l. pactũ inter heredes. ff. de pac. Bar. i l. fi. ff. ꝺ pre 2 to. ſtip. Hieron. Chu.

a ¶ poſſunt. Adde dominū Phili. in rub. de cōſti. ij. lectu. iiij. col. ver. potentius. ⁊ in. c. j. eo. titu. in. ij. lectu. iij. col. ver. vlterius.

non valet pactum ꝙ non agaꝛ actione iniuriarū vel furti ſi committatur. l. ſi vnus. §. pacta. ff. de pac.

3 ¶ Et non valet pactum † propter quod oꝛdo iudiciorum tollatur: vt per glo. in. c. de cauſis. de offi. delega. quod declaratur: vt dixi ibi. Et tradit Alexan. in. l. ſi conuenerit. colū. vij. de re iudica.

4 ¶ Et qḋ dictum eſt bene ꝓcedit in pacto. † Secus eſt in ſtatuto qḋ iuri publico derogare pōt: vt not. ꝑ glo. hic. ⁊ no. l. neq̧ pignus. §. priuatoꝝ. ff. eo. vbi gl. tenet ꝙ etiā vniuerſitas poteſt ſtatuere cōtra ius publicū. ⁊ per illā glo. not. Abb. conſi. ciiij. videꝛ pꝛimo. col. ij. lib. ij. ⁊ in. c. ſi diligenti. in. iij. not. de fo. compe.

5 ¶ Et ideo dicit Bar. in. l. alia. §. elegāter. ff. ſo. ma. † ꝙ

a multa poſſunt fieri per ſtatutum que non poſſunt[a] ꝑ pactum. allegat glo. in locis pꝛealleg. ⁊ not. Domi. in cōſi. cxxxix. in cauſa. col. iij. ⁊ idē Bar. in. l. titio centū.

6 §. titio cētū. el. ij. ff. de cōdi. ⁊ demon. † vnde facultas teſtandi per ſtatutum auferri poteſt licet pacto tolli non poſſit: vt not. Ange. in conſi. lxvj. viſis. col. fi. Et li

b cet pacto quis nō poſſit ſe obligare ad penā moꝛtis[b] vel mutilationem membꝛi: qꝛ non eſt dn̄s membꝛoꝝ ſuoꝝ. l. liber homo. la. j. ff. ad. l. aquil. ⁊ Bar. i. l. ſi quis reum. in pꝛin. ff. de cuſto. reo. A ſtatuto tamē obligari poteſt: vt not. Barto. in. l. titio centum. d. §. titio centum. ver. tertia ratio eſt.

¶ Et ſolennitas teſtandi a ſtatuto pōt tolli. l. ſi non ſpeciali. C. de teſtamen. licet a pꝛiuatis derogari non

7 poſſit. d. l. nemo poteſt. † Et licet nō poſſit quis decedere pꝛo parte teſtatus ⁊ ꝓ parte inteſtatus. l. ius noſtrum. ff. eo. a ſtatuto tamen hoc induci poteſt vt not. Ange. ⁊ Imola, per illum textum in. l. ij. ⁊ ibi Alexā. in. ij. no. de vulg. ⁊ pup. Et dictū fuit l. d. l. ius noſtrū.

¶ Similiter licet non valeat pactū per qḋ tolliꝛ facul

8 tas teſtādi. l. pactū qḋ dotali. C. de pac. † valet tamen ſtatutum vt no. Bald. in. l. archimedoꝛam. col. fi. ver. ſed nunquid. C. vt in poſ. lega.

¶ Hoc tamen dictū Bald. repꝛobat Alexan. in. l. pactum. et in. d. l. fi. ff. de pac. quia tale pactum videtur

c contra bonos moꝛes[c]. dicta. l. pactum. et. l. ſtipulatio hoc modo concepta. de verbo. obliga. quo caſu ſi non valet pactum: quia cōtra bonos moꝛes etiā tali caſu non valet ſtatutum vt no. Bar. in. l. non impoſſibile. ff. de pact. ⁊ infra ſtatim dicam.

b ¶ Moꝛtiſ. In criminalibus nemo poteſt renūtiare defenſioni ꝑ pactū. de quo vide Feli. i d. c. ſi diligēti. in princ. ⁊ ciuil. addi. ſup lr̄a b.

c ¶ Bonos moꝛes. Adde ꝙ pactū qḋ debitoꝛ bonis cedere nō poſſit eſt inualidū quia cōtra bonos moꝛes. Soci. i tract. fallē. in regu. cclxxix. idem in pacto de here. perdēda in regu. cclxxx. et qt modis dicatur pactuʒ contra bonos mores vide Bald. in. l. pactū. C. de col. et Barto. in. l. ſi quis pꝛo eo. de fideiuſ. Hiero. chu.

¶Sed pōt reſponderi ꝙ ratio Alex. procedit inſpecto iure cōmuni; Sed ex quo a ſtatuto in loco hoc ꝑmittit non videtur contra bonos mores quia ad iudicandū aliquid eſſe contra bonos mores: Mores ciuitatis de qua agit debent conſiderari. l. item apud labeonem. in princ. ver. ſed quod adijcitur. ff. de iniur. Et ꝙ valeat ſtatutum tenet Ang. in cōſi. lxvi. ſ. alleg. Et quod ſupra dictum eſt de validitate ſtatutis a fortiori haberet locū ſi cum ſtatuto pactum concurreret: quia plus poteſt fieri per ſtatutū vallatum pacto ꝙ̄ per ſtatutum ſimpliciter: vt tradit Bal. in. c. venientes. col. fi. ver. ſed nunquid de iureiu.

9 ¶Et ex p̄dictis infert ꝙ negatiue † non valet argumentū de pacto ad ſtatutū: vt dicamus ſi non poteſt fieri ꝑ pactū ergo nec per ſtatutum: vt no. Bar. & doc. in locis ſupra alleg. Et idē Socinus in cōſil. lij. ſup hac difficultate in prin. nouiſ. ¶Et hoc intelligit & procedit vbi agitur ſimpliciter de derogatione iuris publici per ſupradicta. ¶Secus ſi ſit aliquid turpe & contra bonos mores: quia tūc etiam negatiue valet argumentū: qꝛ ſi non valet pactum non valet ſtatutū: vt no. Bar. in. d. l. nō impoſſibile. ſ. de pac. l. omnes populi. in. iij. q. prin. ſ. de iuſti. & iur. & in. l. titio cētū. §. titio cētū. de cōdi. & demon. ¶Et hoc modo intelligitur glo. in rubri. C. de decre. ab or. fac. lib. x.

10 que dicit non valere ſtatutum ſi pactum non valet. † Affirmatiue vero valet argumētum ſi poteſt fieri per pactum: ergo per ſtatutum. Et ita arguit tex. in. l. fi. vbi Bar. C. de fideiuſſo. & idem Alex. in conſil. l. in cauſa & lite. lib. v. Bar. in conſi. clxxij. dubia occurrentia. in princ. Et ad hoc facit: qꝛ diſpoſito legis cōtrahentiū & teſtatoris equiparatur. l. fi. ſ. de re. ali. non alie. vbi Bal. Et ampliat iſta cōcluſio: quia ſi poteſt fieri per pactū iuramēto firmatum poteſt fieri per ſtatutum: vt no. Bar. in. l. fi. colū. iij. ver. quod caſu. ſ. de pac.

¶Et iſta cōcluſio affirmatiua ꝓcedit vbi ſit eadē rō: ſecus ſi diuerſa: qꝛ quãq; aliqd pōt fieri ꝑ pactū & non ꝑ ſtatutū. Nā ꝑ pactū princeps obligat. c. j. de ꝓba. & tñ lege vel ſtatuto nō obligat. l. princeps. ſ. de legib. l. digna vox. C. de legib. Et ꝑ pactū pōt remitti iuramētū ab eo in cuius fauorē p̄ſtitū fuit. c. ij. de ſpōſa. Et tñ iuramētum a ſtatuto tolli nō pōt: vt ꝑ Alex. in conſi. lix. viſo inſtrumēto. col. iij. ver. nō obſtat tertio. lib. j. Et ex his expedita ſit iſta lex. Philippus Decius.

¶Regula. l. Diuus pius.

Diuus pius reſcripſit eos qui ex liberalitate ſua conueniuntur: in id quod facere poſſunt condemnandos.

1 Noto ꝙ † illi q̄ ex cã donatiōis cōueniunt in id qđ facere pñt debēt ꝯdēnari ad idē tex. l. §. ſunt p̄terea. Et idē eſt ſi qs ex donatiōe. inſti. de actio. l. iter cos. §. hic quoq;. ſ. de re iud. Et hoc hȝ locū ēt ſi ex alia actiōe donatarius cōueniat q̄ originē habuerit ex donatione: vt not. per glo. hic. & eſt tex. in. l. ſi quis id quod

in prin.ff.de dona.ad idē bene facit tex.in.l.ij.§.parui quoq;.ff.de pri
uile.credi.¶Et quod hic dicitur iuſta ratione ſtatutū fuit ne qs ex
ſua liberalitate periclitet:vt tex.dicit.in.l.ne liberalitate ſua.ff.de re
iudi.Et iſta ratione ſingulariter dicit Bartholomeus Soci.in.l.oēs
2 ff.de excep.ꝙ licet †vſufructuarius teneat preſtare cautionē idoneā
de vtēdo arbitrio boni viri.l.j.ff.vſufru.quēadmo.ca.Hoc ſecūdū eū
nō habet locū in eo q̄ donaſſet ei⁹ bona retēto vſufructu:q: cū ex ſua
liberalitate cōueniat cū eo mitius agēdū eſt.arg.l.ad res donatas.ff.
de edil.edic.Et ideo ſatis erit ꝙ tali caſu vſufructuari⁹ ſolū promit-
tat cū hypotheca bonorum.⁊ ad hoc inducit tex.no.in.l.filio.ff.vt le.
no.caueatur.Et latius hoc idem cōſulēdo deducit Cor.peru.in cōſi.
cclxvij.in hac cōſultatione.col.iij.lib.iiij.Et hoc idē pri⁹ voluit.Joā.
de platea.in.d.§.ſed preterea.ver.ſi quis.inſti.de actio.
¶Et iſta regula ꝓcedit in donatione ſimplici q̄ ex mera liberalita-
te procedit.d.l.ne liberalitate ſua.de re iudi.ſecus eſt ī donatione ob
cām:vt no.Ang.in.l.ſed hoc ita.ff.de re iud.⁊ ibi Alex.ſequit ⁊ indu-
cit gl.ibi in ver.matrimonio.Et idē Alex.in.l.qui in id.col.ij.eo.titu.
ff.de re iudi.⁊ idē tenet Jo.de platea.in.d.§.preterea.verſi.ſed ⁊ ſi qs.
3 †Et ratio manifeſta videt:q: donatio ob cauſam nō eſt ꝓprie dona-
tio:ideo non requirit inſinuationē:vt no.per gl.⁊ ibi Bar.in.l.aqui-
li⁹ regulus.per illū tex.ff.de dona.⁊ facit tex.in.l.ſi pater.§.j.ff.de do
na.⁊ no.Oldra.in cōſi.cxxxix.ad habēdā.cū ſimi.vt tradit Alex.ī ꝯſi.
xiij.viſo iſtrumēto.col.ij.li.j.Et donatio ob cauſam quātū ad ꝓpoſitū
dicitur quādo cauſa reſpicit fauorem donantis que excludit liberali-
tatē:ſecus eſt in alia cauſa extrinſeca que nō impediret quomin⁹ di-
catur donatio ex liberalitate ꝓcedere:vt no.Ang.l.d.l.ſed hoc ita.⁊
Jo.faber ⁊ Jo.de pla.in.d.§.pterea.ver.ſed ⁊ ſi qs.⁊ facit qđ no.Pau.
4 de ca.l.l.vt.liberis.col.pe.C.de colla.†vbi declarat quō donatio facta
a patre in p̄miū emācipationis dicit donatio ſimplex:⁊ non ob cām:
q: illa cauſa nō tollit liberalitatē.ſic ēt ꝯcludit Pau.de.ca.in.l.j.ff.de
dona.vbi dicit ꝙ donatio facta ſub cōditiōe ſi nauis venerit ex aſia:
dz tñ donatio ſimplex:q: a mera liberalitate procedit.⁊ hoc etiā de-
clarat Are.in cōſi.xvij.cōſideratis.col.iij.Et ſi donatio excederet cau
ſam donationis in illo exceſſu haberet ꝑuilegiū per ea que no.Bal.
in.l.illud.co.ij.l.ij.q.C.de ſac.ſan.eccle.cū ſimi.vt tradit Alex.i.l.ſi
donatione.col.ij.C.de colla.facit tex.in.l.ſi ſponſus.§.circa vēditionē
ibi:quaten⁹ locupletior facta eſt.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.⁊ l.c.rela-
tū.de teſta.ibi:iuxta ſeruitij meritū.⁊ no.Oldr.in cōſi.ccxxvj.quidā
ēps.col.pe.Alex.in cōſi.lv.ꝯſideratis verbis.col.ij.lib.j.⁊ in conſi.cj.
viſis inſtrumentis.col.iij.eo.lib.j.⁊ Are.in conſi.xvij.ff.allegato.
5 ¶†Secūdo regula procedit quando illi qui donationē fecerūt/ꝯue-
niunt:q: retinere poſſunt vt inſolidū nō exigantur.Sed ſi ſoluiſſent
petēdo nō haberēt tale priuilegiū:vt no.Bal.dicit in.c.j.in p̄n.ad fi
item in titu.de notis feudo.Et ad hoc bene facit in.l.nā.⁊ maritus.
ff.de condi.indebi.Et no.Alex.in.l.maritū.verſi.ſextodecimo fallit.ff.
ſo.ma.Et ad idē facit:q: facilius retētio permittit q̄ petitio.l.ij.vbi

Bal. in iij. notabili. C. de fideicom. facit tex. in. l. per retentionem. C. de vſuris. in. c. intelleximus. de iudi. iuncto. c. cū inter. de excep. Et in notabili casu tradit Benedic. capra in cōſi. xix. ꝛ ſi viſo ꝛ conſiderato. Et in alia ſimili queſtione no. Alex. poſt alios quos refert. in. l. precibus. in gl. fi. de impube. ꝛ alijs ſubſtitu.

a ¶ Quinto. Sexto credere eſſe limitādum qñ iſte q ex cauſa dona. cōuenit negaret donationē qꝛ per mēdaciū perdit priuilegiū ſicut dicim⁹ de marito negāte matri. q hꝫ ſile priuilegiū: nā conuenit inſolidū ita Bar. l. etiam. §. ſ. circa fi. ꝫ. ſo. ma. ꝛ Alex. in. l. maritū ij. col. eo. tit. rō eſt qꝛ mēdaciū circa id qd eſt fūdamētum ꝛ cā priuilegij facit pdere priuilegium. ita Bar. l. l. ſi dubiretur ꝛ §. ita demū p tex. ibi. ꝫ. d fideiuſſo. Hier. Chu.

b ¶ Egeat. q pſone gau deāt hoc bñficio qꝛ tr intelligat vid Fabiam. ꝛ

6 ¶ Tertio regula habet locū in eo qui ex propria donatione conuenitur. d. l. ne liberalitate. de re iudi. cum ſimi. ꝫ. allegatis. ſecus eſt in alio qui ex donatiōe alterius tenetur cui nō competeret tale priuilegiū: quia eſt perſonale ꝛ ad alium qui nō donauit non porrigitur: vnde nō datur heredi. l. ſciēdum eſt. ꝫ. de re iudi. nec fideiuſſori. l. ꝛ ſi fideiuſſor. in pñ. co. titu. ꝫ. de re iudi. ꝛ no. per glo. hic ꝛ ad idem tex. in. l. verū. in prin. ff. pro ſoc. Cautela tamē eſt ꝙ ſi conueniatur fideiuſſor principalis compareat ꝛ ſuſcipiat iudiciū in ſe: ꝛ tūc ex perſona ſua habebit priuilegiū: vt docet Bar. in. d. l. ꝛ ſi fideiuſſor. p. l. idēq̄ꝫ. §. generaliter. l. fi. ff. māda. Et idem not. Bar. in. d. l. rerum. in princ. ꝫ. pro ſoc. cū ſimi. vt tradit Alex. in. d. l. ſed hoc ita. §. quod autem. in. fi. ff. de re iudi. ꝛ ibi dicit. not. hoc procedere quādo fideiuſſor qui ꝯuenitur eſſet habiturus regreſſum cōtra principalē: quia tunc principalis compareret pro ſuo intereſſe: alias ſecus: vt no. Bar. in. l. marcell⁹. in fi. ꝫ. de fideiuſſo.

7 ¶ † Quarto regula pcedit in actione perſonali: ſecus eſt in actione reali: vt probatur in. l. neſcennius. §. fundum. ꝫ. de re iudi. ꝛ no. Bar. in. l. maritum. ꝛ in. l. ſi cōſtante. col. fi. ꝫ. ſolu. ma. ꝛ hoc intelligitur quando cōuenitur actiōe reali prout loquitur tex. in. d. §. fundū. videlicet quando res donata tradita fuit donatario. ꝛ poſtea aliquo caſu ad donātem ꝯuenire alias ſecus: vt no. Bar. l. l. ſi filiofamilias. la. ij. ꝫ. ſo. ma. cum ſi. vt Alex. trad. in. d. §. fundū.

8 ¶ † Quinto[a] limitatur niſi tali priuilegio ſit renūtiatum: quia cum habeat originē ex contractu poteſt renūtiari: vt Alexander concludit in. l. alia. §. elegāter. colum. penulti. ꝫ. ſoluto matrimonio ꝛ videtur renūtiatum ab illo qui integre promiſit ſoluere q̄titatem: vt not. Alexander trad. in conſi. cxxxiij. ſuper queſitis. in prin. lib. v.

9 ¶ † Ultimo ad declarationem huius beneficij notandum eſt ꝙ in tali beneficio donans deducit es alienū l. inter eos. ver. ꝛ quidem. ꝫ. de re iudi. Et vlterius deducitur ne donans egeat[b]. d. l. inter eos. §. fi. ꝛ. l. is cō demnatione. in prin. ſ. eo. Et illa ṽba inquantum fa-

cere poteſt intelliguntur commode ꝛ honeſte vt ꝑ gl. in dicta.l.in condēnatione.Et hoc debet conſiderari ſecundū qualitatez perſone:vt notat Baldus in.l.ij. in prin.C.quod cum eo.cum ſimi.vt Alex.tradit in.l. ſi maritus in id.in fi.ff.ſolu.matri.nec tali caſu videt̄ ꝙ donās teneatur vendere proprietatē ſi res aliqua ſit magni valoris ꝛ parui reddit⁹.arg.l.qui bonis.ff. de ceſſione bonoꝝ.Nam proprietas vendi non debet.Sed alimenta debent preſtari ſecundum quantitatē fructuū:vt no.Bar.in.l.pe.ff.de alimen.ꝛ ciba. leg.ꝑ.l.imperator.ff.ad trebel.vbi Bar.i.l.fi.cū ſimi. vt ſcribit ibi Alex.Bal.tñ i caſu noſtro videt̄ velle cōtrariū ꝙ imo debeat vēdi ꝓprietas vt ipſe tenet l.d. l.ij.ꝟſi.iuxta p̄dicta.q̄ro cū ſimi.vt tradit Alex.in.d. l.ſi maritus.Et idē Alex.in.l.maritū.in fi.ff.ſol.mat. cōcludit ꝙ ſi alimēta debētur ex titulo lucratiuo non debet vēdi ꝓprietas:ſec⁹ ſi ex titulo oneroſo.Et ꝙ nō vēdat̄ ꝓprietas tradit Alex.in cōſi.iij.ſup ꝓceſſu cauſe.in lib.iiij.ꝛ facit tex.no.ꝛ ꝙ ibi Bal.i.l.fi.§.ipſū autē.in fi.C.de bo.que lib.vbi filius nō dicit̄ poſſe alere ſe ſi nō habet tot reddit⁹ quot viuere poſſit nec tenet̄ vendere proprietatē. Philippus Decius.

post eū mo. in.§.ſunt p̄terea.ꝟ.itē ſi de dote.i ſti.d acciōi b⁹ ibi late per Jaſon. Hie.chu.

ℭRegula.I.Quod in initio.

Quod in initio vitioſū eſt: non poteſt tractu temporis conualeſcere.

Ista regula etiam habetur in regula pe.j.eo.ꝛ i regula nō firmat̄.
a co.ti.in.vj.plura exēpla[a] in glo.hic ponūtur ad idē tex.in.§.j.inſti.de exhe.liberoꝝ. in.c.j.de deſpon.impu.in.vj.ꝛ in.c.j.§.j.de prohi.feu. alie.ℭEt per iſtam regulam infertur ad.q.quam tradit Ro.in ꝯſi.cccccix.circa propoſitam conſultatio nē in quinto dubio col.pe.vbi plura iura īducit ad ꝓ
1 bādū quod † acquiſitio q̄ a p̄ncipio fuit nulla:q: facta per foꝛenſem contra formam ſtatuti non recōualeſcit licet poſt acquiſitionē nulliter factā ciuis efficiatur.de q̄ tñ aliter loquit̄ And.ſicu.in ꝯſi.lxx.co.ij.li.iij.
2 ℭ†Similiter laudū quod a principio fuit nullū ratificari nō poteſt:vt no.Bal.in titu.de pace conſtan.in ver.ſententie quoq3.Roma.in cōſi.clx.premiſſum laudum.ꝛ idē Ang.in ꝯſi.ccxviij.viſa narratione.col.pe. De quo videndū eſt quod tradit Pe.de ancha.in ꝯſi. cxxij.vnus ex procuratoribus.

a ℭExempla.vid Dyguū l.d.re. nō firmat̄. vbi etiā ponit plura exēpla tā i teſta.q̄ʒ l legatis q̄ʒ ēt in ꝯtrib⁹ ꝛ mrīmonijs. glo.ꝛ Joā. imo.in.l.fi. §.fi.de ꝟb. ob.ꝛ doc.in regula.j.de regu.iur.li. vj. Hiero Chuchalō.

a ¶ Roma. Idē etiā in ſing. cxxxj. fo. v. Feli. in. c. ad noſtrā. de ꝓba. j. col. vbi ſatis remiſſiue. ⁊ qd i minore q̄ ꝯfeſſ⁹ eſt i tormētis ſine au ctoritate tutorū. ⁊ poſtea ratificauit: vide Abb. c. fi. de ꝯfeſ. i iiij. col. ⁊ q̄ ꝯfeſſio i tormētis nō ꝑcedētib⁹ īdicijs ſit nulla/ etiā ſi ꝑſeueret. Uide Iaſo. vbi plura de ꝯfeſſione in materia delictorum. in. l. q̄ aliena. §. celſ⁹. ff. acq̄

3 ¶ † Similiter liberatio facta a filio debitorib⁹ paterꝰ nis viuēte patre/ quia a principio fuit nulla nō recōꝰ ualeſcit ſi poſtea fili⁹ patri ſuccedat. ita arguit Bal. in. l. filiuſfamilias. la. ij. ff. de ſolu. de quo dixi poſt Moder. in. l. filius. C. de pac.

4 ¶ † Et ꝯfeſſio facta in tormētis nō precedētibus inꝰ dicijs/ quia nō valet a principio non ꝯfirmatur poſt ea ſuperuenientibus indicijs: vt no. Bar. in. l. maritus. col. j. ff. de q̄ſtioni. cū ſimi. vt tradit Alex. in ꝯſi. clxxix. in cauſa angeloꝝ. co. penul. verſi. quinimo. lib. ij. Ro a ma.ᵉ in ꝯſi. clxxvij. Antonius. col. ij.

5 ¶ † Et actus q̄ a principio fuit nullus/ quia ꝑſona nō erat legitima nō cōfirmatur/ lz poſtea ꝑſona legi timetur: vt tradit Alex. in cōſi. clxxj. viſo ꝓceſſu cauſe. lib. ii. ⁊ facit quod no. per glo. in. c. dilectus. el. ij. de ꝓ ben. de impetratiōe iudicis excōmunicati q̄ fuit nul la a principio ⁊ non ꝯfirmatur lz poſtea abſolut⁹ ſit. Et in ſimili not. per glo. in. c. ſtatutū. in prīn. in ver. ca nonic⁹. in fi. de reſcrip. in. vj. cum ſimi. vt dixi l. c. poſt ceſſionem. in vltima charta. verſi. prima ꝯcluſio eſt. de probationibus.

6 ¶ † Et electio facta de bānito qui nō pōt eſſe de prio ribus ſtatuto ita diſponente/ quia eſt nulla non ꝯfirꝰ matur lz poſtea rebānitus ſit: vt not. Bal. i rub. C. de ꝯdi. ob tur. cau. circa fi. facit tex. in. c. ſi eo tempore. de reſcrip. in. vj. ⁊ no. Bar. in. l. vſuſfruct⁹. i fi. ff. de ſtipu.

7 ſeruo. † Et ſi in teſtamēto quod pōt facere filiuſfami lias de ꝯſenſu patris ex forma ſtatuti a principio nō interuenit ꝯſenſus patris non valet teſtamētuz/ nec poſtea ꝯfirmatur: vt no. Bal. in. l. ſi vxore. col. ij. C. de ꝯdi. inſer. Et in ſimili q̄ſtiōe de ꝯſenſu ꝓpinquoꝝ no. Bal. in. l. j. col. penul. verſi. extra q̄rit. C. q̄ admit.

¶ Et iſta regula videt̄ ꝓcedere maxime vbi ꝯſiderat̄ principiū. vt gl. dicit in. d. reg. nō ſumat̄. i fi. facit tex. i d. c. ſi eo tēpore. de reſcrip. in. vj. cū ſimi. ff. alle.

¶ Secūdo regula ampliat̄ procedere etiā ſi eſſet cau ſa propter quam actus fuit nullus/ quia ꝑ hoc act⁹ non ꝯfirmatur: vt not. ꝑ Dy. in. d. regu. non firmatur

ren. hered. Hippoly. ff. Marſil. tit. de q̄ſtio. l. l. j. vj. col. verſ. primo em. ⁊ in. l. penul. eo. ti. col. ij. verſ. modo redeūdo ⁊c. Lanfrā. in c. q̄m cōtra de ꝓba. in ver. confeſꝰ ſiones. ⁊ ꝑ Matheſilꝰ la. ſing. lv. fo. iij. ⁊ Raꝰ phae. in cō ſi. cxxxviij. col. j. in prī. ⁊ Bal. i ſua margari. i ver. confeſꝰ ſio. col. iij. i prin. ⁊ Ale. conſi. v. inꝰ cipi. in cau ſa inquiſiꝰ tionis. in. j. volu. et in conſil. j. inꝰ cip. viſo ꝓ ceſſu. in. iij. volumine. ⁊ in cōſi. iij. incipi. viſo themā. voꝰ lumine. iij. Hierony. Chuchalon.

col.ij. Et approbatur in §.preterea.insti.qui.nõ eſt p̃mis.face.teſta §.j.inſti.de inuti.ſtipu.l.eius q̃.ff.de teſta.τ in.d.c.j.de deſpon.impu.

8 ¶†Et p̃dicta reg.habet locũ quãdo a principio fuit initium vitioſum τ p̃ſtet:ſecus ſi non cõſtaret:vt pa-
a tet in eo quod memoriam hominum excedit[a] q2 illd valet τ habet vim priuilegij.l.hoc iure.§.ductus aq̃ ff.de aqua quoti.τ eſti.τ.c.ſuper quibuſdam.§.preterea.de v̾bo.ſigni.cum ſimi.vt tradit Alexã.in conſi.vj.viſo themate.in prin.lib.j.vel dici poteſt q̃ illa v̾ba tractu temporis non videtur excludere tempus cuius initij memoria non ſit in ↄtrariũ facit qd no.Ang.per glo. ibi in aut.vt decetero ↄmu.eccleſiarum.col.v.cũ ſimi. vt tradunt Moderni in rub.de preſcrip.in fi.

9 ¶†Secũdo regula limitatur procedere prout loquit̃ quãdo ab initio actus fuit nullus:ſecus ſi valid9 ſit licet annullari poſſit:q2 tũc cõfirmatur.c.quod ſicut in fi.ff.de elec.τ no.per gl.in.d.reg.nõ firmatur.τ idẽ no.Abb.in.c.iij.col.ij.de his q̃ fiũt a prelatis.Et hec ampliatur etiã ſi aliquo reſpectu act9 valet:vt notat Innoc.in.c.cum ↄſuetudinis.de ↄſuc.per.l.p̃ fundũ. ff.de ſerui.ruſti.predi.vbi Pau.de ca.refert Inn.τ dicit quod ideo in.d.l.p̃ fundũ ↄfirmatur illa conceſſio ſeruitutis q2 nõ erat ex toto nulla:quia ille qui pri9 conſenſit non poterat ↄtrauenire.Et hoc idẽ tradit Pe.de ancha.in conſi.cxxij.ex narratis.in fi.

10 ¶Tertio regula limitatur nõ procedere ſi cauſa ↄfirmãs ſuperueniat:quia tũc ↄfirmat̃ quod ab initio fuit nullũ.Et Dy.ↄcludit in.d.regula non firmat̃ per.d. l.fundũ.vbi Bar.approbat qd Dy.dicit.Et idẽ ſequitur ibi Bal.τ Ang.τ Domi.in ↄſi.xxxiij.p̃ examinatione.col.fi.τ idẽ gl.hic in effectu dicit.τ idẽ glo.in.d. regl̃a nõ firmat̃.Et hoc facit q2 iudiciũ quod a p̃ncipio erat nullũ ex iure ſuperueniẽti ↄfirmat̃.l.ſi rem alienã.§.fi.ff.de pigno.acti.no.Alex.in conſi.xxvij.viſo libello.col.ij.lib.j.τ in conſi.lxxviij.in cauſa τ lite.ſ fi.eo.lib.j.τ in ↄſi.cxxvij.viſo inſtrumẽto.col.ij.lib.v.

¶Et ſimiliter i caſu.l.fi.C.ſi maior fac.aliena.ra.ha-
11 bu.†vbi alienatio rei minoris facta ſine decreto q̃ nõ valet ↄfirmat̃ ſuperueniente maiore etate prout ibi diſtinguit̃.de cuius intellectu not.Alex.in conſilio cxvij.viſo proceſſu.lib.v.Bal.i conſi.xlv.incip.quando q̃ ↄtractus.τ conſi.clxxxiiij.ad intelligentiã.lib.ij. τ Corne.p̃nſi.in cõſi.xxxvj.in hac conſultatiõe.lib.ij. τ i cõſi.ccvij.vĩ prima facie.li.iij.Et quãdo act9 a p̃ncipio nullus ex cõſenſu vel ratificatione ſuperuenient̃

a ¶Excedit.ita dcla rãt hãc r̃laȝ Io.an.τ do cto.l.d.re. nõ firmat̃. in p̃n.τ adde q̃ ſi poſ. eſſet violenta a p̃n.nõ poſſet talis reſcripto p̃ncipis cõ firmari.ita Iaſ.in.l.in ſte poſſidet ſ.co.ff.ſcdo limita.d ac q̃.poſ.τ q̃ñ cõfirmatio ſuperioris firmet actum nullũ.Uid latiſ.Feli. i.c.inter de lectos.d fi. iſtr.i.v.col. poſt prin.τ c.qualiter τ q̃ñ.d accu. xij.col.Ale. in ↄſi.viij. incip.abũde.ij.colũ. Hier.Chu.

cõfirmet. Roni. tradit in cõſi. lij. viſis circa id de quo grit. ⁊ And. ſicu. plene. in ↄſi. lxx. lib. iij. Et ad p̄dicta facit tex. in. l. j. in fi. C. ſi quacunq; preditus poteſtate. l. ſi qs in ſenatoꝛio. ff. de ritu. nup. ⁊ quod no. Bar.
12 in. l. filio p̄terito. col. fi. ff. de iniuſto rup. teſta. † vbi ponit q̄ſtionẽ de vſurario qui fecit teſtamẽtum nõ p̄ſtita cautione iuxta. c. quãq;. de vſuris. in. vj. Naꝫ ei⁹ teſtamẽtum recõualeſcit demũ p̄ſtita cautiõe ſm Bar. in. d. l. filio preterito. cum ſimi. vt Alex. ſcribit i. l. poſthu. col. antepe. C. de cõtratab. ⁊ eſt cõis opinio vt Feli. dicit in. c. cum dilectus. de accu. col. ij. Et circa p̄dicta cõſiderandum eſt qđ regula videt̃ generaliter ꝓcedere prout loq̈tur: q2 tractu tẽpoꝛis nõ firmat̃. Sed aliud vltra tẽpus requirit̃ ⁊ talis cõfirmatio facit q̄ actus valeat prout nũc ⁊ nõ pꝛout tũc: vt no. Abb. ꝑ illum tex. in. d. c. iij. de his q̄ fiũt a p̄latis. ⁊ bñ facit tex. in. l. obſeruare. l fi. ff. de officio ꝓcõſulis. Et ideo ſi ma
a trimoniũ fuit nullũ[a] filij nõ legitimãt̃ ꝑ diſpẽſationẽ poſtea factã: q2 diſpẽſatio videt̃ cõualidare matrimoniũ vt nũc vt no. bar. in. l. paulus. ff. de ſta. ho.

13 ¶ † Et qđ dictũ eſt limitat̃ niſi actus cõfirmet̃ ꝑ ratificationem: quia trahit̃ retro: ⁊ ꝑinde habet̃ ac ſi ab initio cõſenſiſſet. l. fi. C. ad macedo. vbi Bar. cũ ſimi. vt tradit Alex. in cõſi. cxvij. viſo ꝓceſſu. col. ij. lib. v. Et hoc itelligit̃ qñ act⁹ qui ratificat̃ fuit aliquo reſpectu valid⁹: ſecus ſi olno fuit null⁹: q2 tũc ratificatio retro nõ trahit̃: vt no. Bart. i. l. d. obſeruare. ff. de officio ꝓcõſulis. Alex. in ↄſi. lxxviij. viſo ⁊ diligẽter põderato. col. vj. ℣. quarto reſpõdeo. lib. v. Et are. in. ↄſil. cxxvij. eximie dñe. col. ij. ⁊ de iſta ratificatiõe videbim⁹ i r̃la ſemꝑ q̇ nõ pꝛohibet. j. eo. ¶ Philippus Decius.

a ¶ Nullũ an ſi dolus det cauſaꝫ mr̄imonio ſit nullũ. vt de Iaſ. l. §. actionũ. in ſtitu. đ act. col. vij. l. fi. Hierony. Chuchalđ.

¶ Regula. l. Nuptias nõ ↄcubitus.

Nuptias nõ cõcubitus ſed conſenſus facit.

1 Nota q̄ † ↄſenſus facit matrimoniũ ⁊ nõ ↄcubit⁹. ad idẽ tex. in. §. nuptias itaq;. aut. de nup. col. iiij. ⁊ in. §. illud. i aut. q̇. mo. na. effi. legi. ⁊ in. l. fi. in pꝛin. C. đ rep. nam ſolo cõſenſu matrimoniũ ↄhit̃. c. cuꝫ locũ. de deſpon. in. c. ſufficit. ⁊. c. mr̄imoniũ. xxvij. q. ij. ſic etiã nudo conſenſu ſponſalia ↄhunt̃. l. ij. ff. de ſpõ. in. c. tue. de ſponſa.

¶ Et mr̄imoniũ ꝑ verba de p̄ſenti ↄctũ p̄fert̃ ſcđo matrimonio poſtea ↄcto etiã ſequuta copula. c. fi. de

ſponſa duoꝛum.Et ex iſto tex.due concluſiones colliguntur.
¶Pꝛima eſt ꝙ concubitus nõ facit matrimonium.Et idem dicit in
c.matrimonium.§.allegato.xxvij.q.ij.⁊ hoc videt intelligendũ vno
2 coitu.†Secus videtur ſi quis haberet conſuetudinē cum muliere:
q: ex tali conſuetudine matrimonium pꝛeſumitur.l.in libere.ff.de ri
tu nup.¶Et hoc procedit de iure ciuili:ſecꝰ eſt de iure canonico: q:
foꝛnicatio pꝛeſumit vt no.per glo.in.c.illud.in verſi.vxoꝛē.de pſum.
⁊ ibi Abb.in ſi.Et hoc verum intelligitur reſpectu ipſoꝛũ cohabitã-
3 tium†ſed reſpectu filioꝛum vt legitimi ſint matrimonium pſumit.
vt no.Abb.in.c.latoꝛ.qui fi.ſint legi.cũ ſimi.vt dixi in.c.eccleſia ſan-
cte Marie.de conſti.col.xvj.ver.in.vij.caſu.
¶Secundo limitat iſta concluſio niſi pꝛecedant ſponſalia de futu-
ro:quia tunc copula que ſequitur matrimonium inducit.c.veniẽs.
el.ij.de ſponſa.c.is qui.⁊ no.in.c.fi.eo.titu.
4 ¶†Secũda concluſio eſt ꝙ conſenſus facit matrimoniũ.glo.hic in
telligit ꝙ cõſenſus perficiat matrimonium ſed reſoluitur negatiue
ꝙ ſine conſenſu nõ poſſit eſſe matrimoniũ:⁊ iſta concluſio glo.nega-
tiua indubitata eſt adeo ꝙ etiam ſi quis expꝛeſſe cõſentiret ꝑ verba
de pꝛeſenti ſi tamen animo non conſentiret non eſſet matrimoniuꝫ
ſaltẽ in foꝛo cõſcientie:vt eſt tex.in.c.tua nos.de ſponſa.de quo late
Marianus ſcribit in cõſi.xxviij.¶Sed dubitatio eſt in concluſione
affirmatiua.Et affirmatiua etiam non videtur ꝓbari concludẽter ꝑ
iſtum tex.q: dum dicitur ꝙ concubitus non facit matrimoniũ ſed cõ
ſenſus:põt intelligi ꝙ ꝯcubitꝰ ſolꝰ nõ facit mrĩmoniũ ſed ꝯſenſꝰ req
ritur.Et per hoc inferri nõ poteſt ꝙ ſolus cõſenſus faciat matrimo
nium.⁊ iſtum ſenſum foꝛte habuit glo.dũ inquit ꝙ conſenſus ꝑficiat
matrimoniũ.Et licet iſte text.cauillari poſſit:tamen contra glo.ſunt
plura iura in quibꝰ dicit expꝛeſſe ꝙ ſolus conſenſus facit matrimo-
nium.in.c.cum locum de ſpon.⁊ in.c.ſufficiat.⁊ in.c.matrimonium.
xxvij.q.ij.cũ ſimilibus.§.alleg.Et ꝑ ſolũ conſenſum quo ad eſſentiã
eius dicit matrimonium:vt no.ꝑ glo.fi.in.c.ex publico.de cõuer.cõ
iuga.Et tale matrimoniũ impedit ſecundum matrimonium poſteã
contractum etiam copula ſequuta.c.fi.extra de ſponſa.duoꝛũ.Et idẽ
5 †legatũ factũ alicui ſi nuptias cõtrahit ſtatim contracto matrimo
nio ſolo conſenſu conditio impleta videtur abſq; copula carnali q:
nuptias non cõcubitus ſed conſenſus facit.l.cui fuerit.§.de cõdi.et
demon.Et q: talia ſpõſalia de pꝛeſenti non poſſunt diſſolui a parti
bus.c.ſi inter.de ſpõſa.Et iſto reſpectu q: contrahitur vinculum in-
diſſolubile dicitur matrimonium contrahi ſolo cõſenſu abſolute: tñ
non videtur perfectũ:matrimoniũ ſolo conſenſu:vt pꝛobatur in.c.
debitum.de bigamis.in pꝛinci.vbi dicitur ꝙ duo ſunt in coniugio:
conſenſus animoꝛum ⁊ cõmixtio coꝛpoꝛum:ergo non videtur ꝙ alte
rũ faciat ꝑfectũ mrĩmoniũ.Et ideo abſq; coꝛpoꝝ cõmixtiõe nõ ꝯhit
bigamia.d.c.debitũ.⁊ facit tex.l.c.ex publico.de ꝯuer.cõiug.vbi tex.
Iterꝑtat legẽ diuinã ꝙ nõ lꝫ viro vxoꝛẽ demittere vt Itelligat de mrĩ
6 monio copula carnali ꝯſũpto.†Et iõ nõ ꝓhibet vxoꝛ nõdũ cognita

ſtrare a religionē.c.verū.c.ex publico.de ↄuer. cōiug. & facit tex.i.c.qđ aūt.xxij.q.ij.apparet illos ↄiuges nō fuiſſe.ergo ptz ꝙ copula ad perfectionē matrimonij requirit̃.Et dicit tex.eadē cauſa.&.q.in.c.ſi ꝗs deſpōſata.ꝙ rite cōiugiū vocat̃ qñ mulier eſt tradita viro:ita ꝙ ea vtat̃.Et hoc modo ſaluāt glo.hic que dicit ꝙ cōſenſus non perficiat matrimonium.

7 ¶ Et cum ſolo cōſenſu inducat mr̃imoniū:vt.ſ.dictū eſt:infertur ad qōnē de qua ſuperioribus diebus querebat† vtrū filiuſfamilias abſqȝ patris cōſenſu matrimoniū ↄtrahere poſſit.Et ſi hoc facit an ꝓpter hoc exheredari poſſit.Circa pmū breuiter cōſiderādū eſt qđ licet đ iure ciuili cōſenſ⁹ patris neceſſari⁹ ſit.inſti.de nup.in pzin.l.paul.ſ.de ſta.homi.l.ſi vt ꝓponis.la.ij.C.de nup.Et maxime ſi fili⁹ duceret vxorē turpē & indaginā quo caſu ēt propter hoc exheredari pōt.l.iij.§.ſi emancipatus ea.l.j.ſ.de cōtra tabu.l.libert⁹.vbi Bar.C.de nup.Secus tamē eſt de iure canonico qđ in iſto caſu attēdit̃ vbi agitur de matrimonio.c.fi.de ſecun.nup.& in.ij.q.iij.§.hūc igitur.ibi:leges ſeculi pcipue i matrimonijs ſacros canones ſequi nō dedignātur.& dñs Federi.in conſi.xxxvj.caſus talis eſt.Ang. in conſi.xxix.ex themate.i.j.dubio.& in cōſi.cxcij.ſup j.queſito.in quito dubio.Ant.de but.in ↄſi.xxxv.viſa forma.in pñ.Abb.i.c.j.col.ij.de deſponſa.& i.c.j.col.j.de deſponſa.impuberum.& in cōſi.lxv.ad deciſionē.col.j.lib.ij.Et ideo in terminis i caſu noſtro infert̃ ꝙ iura.ſ.allegata de iure canonico correcta ſint:qz ſecūdū canones filiuſfami.abſqȝ cōſenſu patris matrimonium cōtrahere pōt:vt no.p glo.in.c.fi.xxxij.q.ij. que expreſſe hoc dicit.idē glo.pe.in.c.j.de deſpō.ipu. vbi Abb.& idē cōcludit gl.in.l.paul⁹.de ſtatu.homi.De honeſtate bene reqrit̃ conſenſus patris vt not.p glo.in.c.cum virum.de regu.in verbo paterna.& in.c.ſufficiat in verbo ſolus.xxvij.q.j.ſed vt dixi nō eſt neceſſarius cōſenſus patris:nec ipedit validitatē matrimonij.Et ſecūdū iſtā ↄcluſionē,cōſuluit Abb.in.c.lxv.in pzin.in.ij.li.ſ.alleg.& idē Abb.in cōſi.xij.vt clare materia in.j.dubio.li.j.& idē Pet.de ancha.in cōſi.xxj.p ſolutione dubioꝝ.in.ij.dubio.Et ang.i ↄſi.xxix.& themate.in pzin.ſ.alle.Et ad cōfirmationē hui⁹ cōcluſionis

8 facit.† qz nō valet ſtatutum ꝙ filius nō poſſit cōtrahere matrimoniū ſine conſenſu patris:vt cōcludit Joā.and.in.c.ſtatutū.el.j.in ver.& facit decretalis ad qōnē.l fi.de here.i.vj.dicēs ꝙ correcte ſunt leges que requirūt cōſenſum patris & matris filioꝝ:vnde a for-

tioꝛi

a ¶ Intrat̃ a uiđ textū & ibi doc.i.c. cōmiſſū.de ſpō.& Abb. i.d.c.ex publico vbi ponit an ad eſſentiā matrimonij reqrit̃ copulā.& ponit qōnē: ſi ſtatutū ſit ꝙ maritus lucret̃ dotem muliere decedēte ſine liberis an ſi decedat añ copulā ſi lucrabit̃ dotē. Et addo ꝙ ſi vxor vl̃ ſpōſa ſit cognita per virū a ſpōſo:nihilominus poteſt contra volūtatem ſponſi religionē intrare:ita Ang. in.l.j.§.monet.ff.đpo. quē ſequit̃ Hippol.de marſi.i.l.j.§.preterea.i iij.col.ſ.de queſtionibus. Hiero.chu.

¶ Communē opinionē. Hāc etiā dicit cōez Feli.ſ.d.c.eccleſia ſancte Marie.col.xix.ver.ſed ꝯ.ꝛ in.c.j.de ſpon.vj.ꝛ.vij.col.vbi Alex. dicit eā magis cōem.ꝛ idē dicit Fran.cur.in cōſi.hic alleg de quo etiā ꝑ moder.hiſp.in repe.c.per veſtras.de dona.inter.vi.ꝛ vxo.fo.lxxv. ꝟ. ſunt tñ qui has.col.iiij.vbi refert quaſi oēs tenētes hāc opi.de qua tiori non dꝫ valere ſtatutū.ꝛ ſequit Domi.ibi ꝛ Alij. Abb.in.c.eccl'ia ſancte Marie.col.viij.in ꝟ.ad p̄dicta adde.de cōſti.ꝛ in.c.j.de ſponſa.ꝛ in cōſi.xij.li.j.ꝭ. alle.cū ſimilibus:vt tradit Alex.in cōſi.j.col.vij.li.iij. ꝛ in rub.ꝭ.ſol.ma.col.ſi.ꝛ in.l.ſeius ꝛ augeriꝰ.col.j.ꝭ. ad.l.fal.vbi refert ſe ita cōſuluiſſe:ꝛ ita cōſuluit in cōſi.xxvij.principalis dubitatio.lib.j. Et licet ſtatutum videatur eſſe rationabile: vt no.Bal.in rub.de cōſti. colum.fina.ꝛ in.c.clerici.colum.j.de iudicijs.in.c.tenoꝛ.in ſi.de re iudi.ꝛ in.l.omnē matri ſue.C.ad term. in.l.j.§.ius naturale.ꝭ.de iuſti.ꝛ iure.And.ſicu.in cōſi.vltimo.in.iij.lib. Tamē nō ſufficit rationeꝫ ſubeſſe ex quo deficit poteſtas:q: in quolibet actu voluntas ꝛ poteſtas requiritur.c.cum ſuper.de offi.dele.l.cum l te.vbi Bal.C.de dona.ante nuptias.ꝛ in.l.nolle.vbi Bal.ꝭ.de acqui.her.cū ſimilibꝰ.ꝛ cōmunē opinionē ipſe Bal.ſequitur in.l.nemini.C.de iudi.in.c.pe.in ſi. de cōſti.cū ſimi.vt nouiſſime late ſcribit Frā.de curte l ꝯſ.xxvij.magnificꝰ vir.in p̄mo dubio. Et ita ex oībꝰ ſupꝛadictis cōcludēdū eſt indubitāter valere matrimoniū quod abſq; conſenſu patris contractum fuit:

9 †Illud tñ nota ꝙ pater poteſt ad tempus ſub pena ſilio matrimoniū pꝛohibere.l.ſed ſi hoc ſpecialiter.§.ſi. de condi.ꝛ demō.vbi Bar.ꝛ Imo.ꝛ Are.in conſi.lxvij.

10 diligēter ꝛ mature.col.ij. ¶ †Uenio ad ſecūdū an filiꝰ exheredari poſſit ex eo ꝙ ſine ꝯſenſu patris matrimonium contraxit. Et pꝛima facie videbatur dicendū ꝙ ſic:q: ita decidit Pau.de ca.in.l.ſi filiam.C.de inoffi. teſta.vbi per illum tex.dicit ꝑ filia que nubit ſine conſenſu ꝓ nihil ex bonis parentū poſſit habere.de quibus ꝛ alijs ſimile diſponētibus.vide mod.hiſ.vbi ſupꝛa folio.lxxiiij.ꝛ fo.lxxv.vbi multa adducit ad earum coꝛroboꝛationē:dicēdo eas iuſtiſſimas ꝛ rationabiles: ꝙ admitto tamen ꝙ dicte.ll.nō tollant libertatem contrahen. matrimo.ꝛ ꝙ cauſa matrimonij non ſpectet ad eccleſiā hoc nō eſt admittēdum ꝑ ea que omnes doc.ꝭ.alleg.dicūt.de quo adde eundē do.Philip.in.d.c.eccleſia ſancte Marie.columna.xvj.idem etiam eſt, dicendum de pꝛius in dictis legibꝰ depoſitis:vt ſubtiliter moꝛe ſuo cōcludit do.Philip.ſ.in ver.venio ad ſecundum.ꝛ Fran.curtius.in.d.ꝯſi. xxvij.Hiero.chuchalon.

etiā vid Iafo.i.l.j.§.ſi.ꝭ.de iuſti.ꝛ iure.ꝛſic pꝫ hāc eē magis cōem a qua nō eſt recedēdū vt per gl.in.l. omnis diffinitio.ſ.eo.ꝛ Bal.i.l.p̄cibꝰ.C.de impub.ꝛ alijs dicētes adhereas Carrocio.ꝛ ab.c.ij.de cog.ſpiritua.ꝛ i c.tua nos.ꝺ vſuris. vñ pꝛeclare an valeant leges regni caſtelle diſponētes ꝙ ſi filia ꝯtrerit mrīmoniū ſine patris ꝛ mrīs ꝯſenſu ꝙ ni

ſenſu patris exheredari pōt.Ita a contrario ſenſu ibi colligitur.Et idem dicit Pau.de caſt.ibi etiā in filio.argu.l.ij.§.ſi emancipatꝰ.el.ſ. ꝟ.de contratabu.quia licet valeat matrimoniū cōtractū ſine ↄſenſu patris prout canones dicunt:vt.ꝟ.ꝓxime dictū,eſt ius canonicū ſolū diſponit de federe matrimonij ⁊ non de iniuria q̄ patri illata videt̃. Et ad hoc quod not.Bart.in.l.adijcimꝰ.C.de ſacroſ.ec.in.fi.vbi inquit ꝙ licet ſtatutū nō poſſit ꝓhibere matrimoniū q: eſt res ſpiritualis ⁊ de iuriſditione eccleſie.Tamē valet ſtatutū qđ ad hoc vt cōtrafacientes puniātur.Et ita videtur eſſe in caſu noſtro:q: honeſtas maxime ſuadet ꝙ conſenſu patris matrimonium contrahat̃ vt no.ꝑ glo.in.c.cū virum.de reg.cū ſimi.ꝟ.alleg.Et facit qđ no.Bal.in rub. extra de cōſue.col.pe.dicens ꝙ cōſuetudo poteſt penā imponere rei licite puta matrimonio ſi ex eo ſequat̃ illicitum.Et idē tradit Bal. in.l.omnes.C.ad tertul.vbi tenet valere ſtatutū ꝙ penā imponit filijs contrahentibus matrimonium ſine cōſenſu patris:q: non vetat ſubſtātiam matrimonij.Sed punit malos mores.

¶Sed predictis ⁊ ſimilibus que adduci poſſunt nō obſtātibꝰ ↄtrariū de iure videt̃ qđ ꝓpter tale matrimoniū filius nullo modo exheredari poſſit:q: cum matrimoniū permiſſum ſit de iure canonico vt ꝟ.concluſum fuit.Quod ſit lege ꝑmittēte penam nō meretur.l. gracchus.C.de adult.xxiij.q.iij.in.c.qui peccat.⁊ in terminis Abb.cōſuluit in cōſi.xij.vt late materia.col.ij.ꝟſi.Sed dubiū imminet.li.j.vbi dicit iſtā nō eſſe iuſtā cauſaʒ exheredationis:q: cum de iure canonico matrimonium debeat eſſe liberum non debet per iſtā penam exheredationis reſtringi.⁊ īducit deciſionē Io.an.in.d.c.ſtatuto.de here.in.vj.⁊ idem Abb.in.c.j.de ſpon.col.ij.ſicut enim pena cōuētionalis in m̃rimonio reprobat̃ ne libertas matrimonij impediat̃.l.titia. in prin.ꝟ.de verb.obli.Et cū a iure canonico permittat̃ m̃rimoniuʒ abſq; cōſenſu patris q: vult matrimoniū gaudere omnimoda libertate.c.cum locū,c.gemma.de ſpōſa.⁊ eadem ratione pena exheredationis remota videtur:quia ceſſante prohibitione matrimonij ceſſat effectꝰ:⁊ tollit̃ pena que in caſu prohibitionis erat ſtatuta: vt dicit tex.in.c.nō debet.de conſan.⁊ affi.Et vbi non eſt delictum pena ceſſare debet.l.ſancimus.C.de penis.

¶Et ideo filia que contraxit matrimoniū abſq; cōſenſu patris ꝓut canones permittunt nō prohibetur dotem petere:vt no.ꝑ glo.in .c. ſi.xxxij.q.ij.in gl.prima.verſi.ſed nūquid.⁊.xxxvj.q.j.in.c.de raptoribus.in glo.in verbo excuſata:⁊ pari ratione videt̃ qđ filiꝰ nullo modo exheredari poſſit:vt ſupra dictum eſt ſꝫm Abb.in ↄſi.xij.lib.j.ꝟ.allegato.Et hoc idē in terminis tradit.Pet.de anch.in conſi.xxj.ꝑ ſolutione dubiorum in ſecundo dubio dum inquit quod pena quā canones cōcedunt filijs ⁊ filiabus liberā facultatē contrahendi matrimonium abſq; cōſenſu patris nō videt̃ ꝙ talis facultas metu pene per leges coartari poſſit.Et ꝓpter hoc concludit qđ filij tali caſu nō debēt ꝑuari hereditate patris naturali iure illis debita vt latiꝰ ipſe ibi ꝓſequitur.Et deciſionē Petri de anch.late cōprobat Alexan.qui.

in ſimili cauſa cõſuluit in conſi.xcvij.principalis du-
11 bitatio.lib.j.vbi cõcludit†nõ valere ſtatutum qđ im-
ponit penã filijs contrahẽtibus matrimonium ſine
cõſenſu patris:q: a tali ſtatuto aufertur libera facul-
tas contrahendi matrimonium.l.cum tale.§.reſcri-
ptum eſt.ff.de condi.ꝛ demon.vnde ſicut nõ valet ſta
tutũ quod tali caſu prohiberet matrimoniũ:pariter
nõ debet valere ſtatutum quod penam imponit ꝯtra
hentibus matrimonium:quia vbi nõ poteſt aliqđ di
recto:ꝛ principaliter prohiberi nõ poteſt etiam condi
tionaliter ꝛ per indirectũ ꝓhiberi:vt no.Bar.per illũ
tex.in.l.ſeius ꝛ augerius.ff.ad.l.falci.ꝛ per illũ tex.di
cit Bal.in.l.j.C.de indi.vidui.tol.ꝙ ſi non valet ſtatu
tum prohibitorium ergo nec penale:quia pena legis
nunq̃ poteſt incipere a permiſſiuis.arg.l.ab admini-
ſtratione.C.de leg.Et no.etiã Bal.in.l.omnes popu
li.col.vj.ver.ſed nunquid ſtatutum inualidum.ff.de
iuſti.ꝛ iure.Dicens ꝙ qui nõ poteſt diſponere ſimpli
citer non poteſt diſponere penaliter.Et ꝙ in adiectio
ne pene maior poteſtas requiritur q̃ in diſpoſitione
principali.Et in propoſito bene facit gl.no.in.c.de tu
telis.xxxvj.q.ij.in glo.fi.q̃ voluit ꝙ ſicut non valet ꝓ
hibitio legis ciuilis que prohibet mulierẽ raptã ma
trimonium contrahere cũ raptoribus.c.pe.de rapto
ribus.ita pariter non valet diſpoſitio iuris ciuilis q̃
penam imponit mulieri cõtrahenti matrimoniũ cũ
raptore:q: cũ ꝓhibitio ceſſat etiã pena ceſſare debet
vt gl.ibi dicit.Et iſta ratio pariter i caſu nr̃o ꝯcludit.
12 ¶†Unde ꝯcludendũ eſt ꝙ pena exheredationis im
poſita a iure ciuili nõ habeat locũ.¶Nõ obſtãt alle-
gata.ff.in cõtrarium:quia reſpõſio ex ſupradictis col
ligitur.Nam dictum Paul.de ca.in.d.l.ſi filia.nõ eſt
verum.ꝛ cõtrarium tenẽt Pet.de anch.ꝛ Abb.in cõſi.
ff.alleg.Et rationes contra Paulum ſunt efficaces:vt
patet ex p̃dictis.¶Nõ obſtat tex.in.l.iij.§.ſi emanci
patus.de cõtratabu.quia vt dicit Bar.ibi ille tex.ho-
die nõ habet locũ ꝛ no.Inno.in.c.accedens.col.fi.ver.
ꝛ per.predicta.de procura.Alex.in.l.j.col.x.ff.ſo.ma.
13 ¶†Et quauis plerique dicãt ꝙ filia etiam hodie poſſit
a exheredari duobus[a] concurrentibus.videlicet ꝙ ſine
conſenſu patris cõtrahat matrimonium ꝛ cũ turpi ꝑ
ſona vt glo.ſentit in.c.de raptoribus.xxxvj.q.j.§.ex-
cuſata.in fi.ꝛ vt no.Bal.in.l.nec filium.C.de nup.ꝛ in
l.ſi pr̃.C.de ſpõſa.Ant.de but.in.d.c.accedẽs.de ꝓcu.
Et Pet.de an.in ꝯſi.xxj.ff.alle.col.ij.hoc haberet lo-
cũ ſm iura antiqua:ꝛ ita doc.loquunt̃ i locis ꝑalle.q̃

a ¶Dnob⁹ hãc ſeq̃bat̃ Soci.in tra cta fallẽ.in reg.cclxxxj. de quo vide Iaſ.in aut. ſꝫ ſi poſt.C. de inoffi.te ſta. vbi re-fert oẽs te-nẽtes hanc opinio.fina lit̃ tñ tꝫ cũ do.Phi.hic Hiero.chu.

allegāt tex. in. d. l. iij. §. ſi emācipatꝰ. ſ; hodie ille §. eſt correctꝰ: vt. ſ. dictū eſt. Et q2 ſm iura canonica q̄ attendūtur hoc non videt verū. q2 matrimoniū a iure ciuili ꝓhiberi nō poteſt nec pena imponi poteſt per ea q̄. ſupra dicta ſunt q̄ oīa habēt locū etiā ſi cū turpi perſona contractū ſit matrimoniū: q2 eſt defectꝰ poteſtatis: vt. ſ. dictū eſt. Et iſta etiam ratio militat concurrentibꝰ his duobꝰ cū iura ciuilia in tali materia non habeant poteſtatem.

¶ Non obſt. dictū Bar. in. d. l. adijcimus. de murilegu. lib. xj. q2 non eſt verū per ſupradicta. ꝛ contra Bar. tenet Joā. de pla. in. d. l. adijcimus. vbi allegat Jo. an. in. d. c. ſtatutū. de hereti. in. vj. cuius opi. cōmuniter tenet vt Alex. concludit in. d. conſi. xcvij. lib. j. vbi alios plene refert in. iij. col. ꝛ latiꝰ ſcribit Fran. de curte in cōſi. xxvij. i. j. dubio ſ. allega. Et hoc modo etiā reſpondet ad alia. ſ. alleg. in contrariū.

¶ Et ſi ex omnibꝰ ſupradictis concluſio eſt ꝙ filius q̄ accepit vxorē ſine conſenſu patris propter hoc non poteſt exheredari. Et pari ratione non poteſt priuari alimentis/ q2 rationes ſuperiꝰ alle. etiā

14 militāt in alimētis: †ꝛ q2 a pari procedūt exheredatio ꝛ priuatio alimētorum: vt no. Bar. in. l. ſi quis ex liberis. §. ſi quis ex his. verſi. idē iudex. in ver. detuleras. ſ. de liberis agno. Et idē Bar. in. l. diuꝰ. ſ. de partici. ꝛ in. l. fi. C. de alen. lib. in prin. ꝛ per glo. in §. ſiue igit. in verſi. habere. in autēnica. vt cū. de appel. cog. ꝛ ide; Bar. in tractatu. de alimen. col. ij. ver. quero an ex cauſis. ꝛ Abb. in. c. cū haberet. col. fi. de eo q̄ duxit i matrimo. quā polluit p adul. Et ex his expedita ſit iſta lex.

¶ Subtilis Decius.

¶ Regula. l. Uerum eſt.

Verum eſt neq; pacta/ neq; ſtipulatiōes factū poſſe tollere: qd ꝯm impoſſibile eſt/ neq; pacto neq; ſtipulatiōe pōt comprehēdi: vt vtilē actionē/ aut factum efficere poſſit.

1 Nota †ꝙ impoſſile eſt factū nō eſſe factū. ad idē tex. in. l. i bello. §. facto. i pn. ſ. de cap. i. l. ſi ita qs. ſ. de euic. ꝛ in. l. j. §. ſi vir. ſ. de acq. poſ. ꝛ l auſ. de equali. dot. §. j. verſic. q̄ igit. vbi dicit qd ꝯm factū eſt infectū manere impoſſibile eſt/ adeo qd nec deꝰ ipſe facere pōt qd illō qd ſit factū nō ſit factū: vt no. Bar. i. l. nō dubiū. col. iiij. C. de legi. vbi alle. tex. noſtrū hic. ꝛ idē no. Bal. i. l. fi. circa fi. ver. his aūt factis. C. de lega. ꝛ l. l. ex his. in fi. C. de teſta. mili. late tradit Soci. inferēdo ad pulchrā q̄ſtionē. in ꝯſi. cij. in p̄ſenti ꝯſultatiōe. Et facit qd no. Bal. in. l. eā quā. col. x. ꝟ. circa q̄ntū. C. de fideicō. Et iō dicit tex. in. l. j. i pn. C. d rap. virgi. †qd mulier corrupta ꝛ violata reſtitui nō pōt. Et gl. ibi in ꝟ. non pōt: dicit/ qd etiā deꝰ facere nō pōt qd illa q̄ fuit corrupta nō ſit corrupta: l; ꝯm omnia deꝰ poſſit: ſuſcitare tamē virginem non pōt poſt ruinam: vt dicitur. in. c. ſi paulus. xxxij. q. v.

3 ¶†Et iſtud verũ eſt veritate inſpecta:ſed ꝑ viã fictionis facta pro infectis haberi poſſunt q̃tũ ad effectũ iuris:vt notat Bart.in.l.non dubiũ.col.iiij.et eſt glo. notabilis.in clemẽ.j.de immuni.eccle.in ꝟ.pro infectis.cũ ſimili.vt dixi.in.c.fi.col.ij.in fi.de.cõſti.Et ad idem text.in.l.non dubiũ.C.de legi.vbi pacta contra leges ꝓ infectis habentur.

¶Nec obſtat:qꝺ eſt impoſſibile qꝺ factũ nõ ſit factũ: vt hic dicit̃ ibi:impoſſibile eſt.cũ ſi.ſ̃.alleg.non videt̃ qꝺ per fictionẽ contrariũ induci poſſit:q꞉ fictio nõ hꝫ locũ ſuꝑ ĩpoſſibili.l.q̃ ad certũ.vbi Bar.ſ̃.loca.l.certe.in prin.ſ̃.de p̄ca. ¶Q꞉ reſpondet̃ vt declarat Bar. in.l.ſub.cõditione.ſ̃.de ſol.col.j.lex non põt fingere illud qꝺ eſt impoſſibile in ſuo genere:vt qꝺ fili⁹ ſit maior patre vel ꝙ furioſus cõſentiat:ſed bene fictio habet locũ in eo qꝺ eſt impoſſibile in aliquo caſu particulari.Et ſatis eſt qꝺ poſſibile ſit in ſuo genere.

¶Unde: fingit̃ q̃nqꝫ qꝺ ille q̃ mortu⁹ eſt viuat.l.fi.ſ̃. de va.mune.in princi.l.bello admiſſi.ſ̃.de excu.tuto. Et lꝫ impoſſibile ſit ꝙ mortu⁹ viuat/ſatis eſt ꝙ poſſibile ſit in genere ꝙ homo ſimilis viueret:vt lati⁹ declarat Bar.i.l.ſi is q̃ ꝓ emp.col.xv.ꝟ.tertio principaliter q̃ro.ſ̃.de vſuca.Et Alexan.refert in.d.l.j.§.ſi vir. de.acqui.poſſeſ.

¶Philippus Decius.

¶Regula.l.Quod attinet.

QUod attinet ad ius ciuile ſerui ꝓ nullis habent̃:non tamẽ nec iure naturali:q꞉ qꝺ ad ius naturale attinet omnes homines equales ſunt.

DE iſta regula dictũ fuit l.l. i ꝑſonã.ſ̃.eo. ſolũ adde ꝙ ſeru⁹†nõ põt eſſe tabellio.l generali⁹.C.de tabula.lib.x.obſtare tñ vr̃:q꞉ ſeru⁹ põt eẽ argẽtari⁹.l.p̄tor ait.§. ſꝫ ⁊ ſi ſeru⁹.ſ̃.de eden.Et tñ offiñ argẽtarij publica hꝫ cãm:vt dicit̃ in.l.argẽtari⁹.in p̄nc.ſ̃.de eden.põt dici ꝙ tex.in.d.l.generali.ꝓcedat ex noua ꝓuiſiõe illi⁹ legis.q꞉ text.dicit deinceps:⁊ ſic decetero: vñ videt̃ p̄ſupponere ꝙ ſꝫ iura digeſtoꝝ potuiſſet ſeruus eſſe tabellio.⁊ ad iſtã regulã ~~vide~~ aliã regulã q̃ habetur.ſ.eo.in.l.in omnibus officijs.

a ¶Generali.Ubi latiſſime Io. de platea ⁊ q̃ pena puniatur dñs q̃ permittit ſeruũ ſumere tabellionis officiuꝫ ibi:in prin.l.

¶Philippus Decius.

¶ Regula .l. In eo quod vel is.

IN eo qđ vel is q̄ petit vel is a quo petit lucri potiturus eſt durioꝛ cã eſt petitoris.

DE iſta regula videbim⁹ .l. eo. in reg. l. in pari: vbi meli⁹ cadit. ¶ Sȝ q̄ntũ ad cãm lucratiuã/ de qua loq̃tur iſte tex. ¶ Sciẽdũ eſt ꝙ ſepe numero alia rõ dãni/ ⁊ alia rõ lucri hꝫ in .l. ꝑculus. in fi. ff. de dam. infec. l. ſi is cui. §. fi. ff. de fur. l. fi. §. licẽtia. C. de iu. delibe. l. fi. C. de codi. l. q̃ aũt. in ꝑn. ff. de his q̄ i frau. cred. l. cũ hic ſtat⁹. §. ſi marit⁹. ff. de do. iter virũ. ¶ Et hoc itelligiṫ niſi lucrũ radicatũ ſit/ qꝛ de tali lucro idẽ ꝙ de dãno iudicaṫ: vt ꝑ gl. in .l. j. §. ſi qs ꝓpter: in ꝟ. in itegrũ reſtitutiõe. ff. de itine. actuq̄ ꝑua. ⁊ no. Bal. poſt Cy. in .l. cũ te. C. de dona. añ nup. Bal. Ang. ⁊ Imo. in .l. nõ ampli⁹. §. j. ff. de leg. j. cũ ſimi. vt tradit ibi: Alex. ⁊ in .l. iij. ff. de dam. infec. in ꝑn. in .l. ij. §. fi. ff. q̃ ſatiſda. cog. ⁊ in .l. cũ emptoꝛ. ff. ad .l. fal. ⁊ in ꝯſi. lxxxix. viſo puncto. col. penul. lib. ij.

1 ¶ † Et de lucro agiṫ ⁊ cauſa lucratiua diciṫ qđ agiṫ de hereditate ⁊ donatiõe cauſa moꝛtis vel inter viuos vł de relictis in vltima volũtate. l. j. §. lucratiuas ꝟo. C. de imponen. lucra. deſcrip. lib. x. facit tex. i. l. ſi hereditatem. ff. manda.

¶ Et qđ titul⁹ hereditatis dicaṫ lucratiu⁹: ꝓbaṫ in .l. inter ſtipulãtẽ. §. ſi rem. de verb. obli. in .l. fi. §. pe. C. de codicil. in §. ſi ꝟo expectet. vbi Ang. in aut. de nup. ⁊ no. Alex. in ꝯſi. cij. ſuꝑ eo de quo q̄riṫ. col. pe. lib. iij.

2 ¶ † Et hoc habet locũ nõ ſolũ in hereditate extranei/ ſed etiã in hereditate aſcẽdẽtis. tex. cũ gl. in .l. ſi emãcipata. C. de iu. ⁊ fa. igno. Et ita hoc ampliãdo Alex. dicit in. d. l. inter ſtipulantẽ. §. ſi rem. ¶ Et de heredita

3 te intelligiṫ † quãdo hereditas eſt ſoluẽdo, tũc habet cauſam lucratiuã: al's ſec⁹: vt no. Alex. poſt Dy. ⁊ Ange. in. d. l. inter ſtipulantem. §. ſi rem. per .l. ſi ſeru⁹ legat⁹. §. item ſi dom ino. de leg. j.

4 ¶ Et hoc videtur verũ † qñ a pꝛincipio cõſtat hereditatẽ nõ eſſe ſoluẽdo. pꝛout loquiṫ tex. in. d. §. itẽ ſi dño.

a ¶ Oꝛigi- 5 al's ſec⁹ videṫ: † qꝛ quãdo cauſa tradit oꝛiginẽ[a] a lu-

nem. Uide a cro lȝ quãdoq̄ damũ afferat lucratiua diciṫ. gloſſ. no.

j. nu. viij. vbi Imo. in .l. ſi duo. de acqui. heredi. in glo. penul.

¶ Similiter qđ acquiriṫ ex cauſa pene acquiſitũ diciṫ ex cauſa lucratiua: vt not. Bar. in .l. meuius. §. duob⁹. col. pe. de leg. ij. Idẽ Bal. i. l. nec dãnoſam. in. ij. oppo.

C.de ꝑci.impe.offi.facit tex.i.l.ſeru⁹ ea lege.in fi.ff.de ſer.expoꝛ.ꝛ qd not.Bal.per illũ tex.in.l.milites.in fi.C.de teſta.mili.
¶Similiter acquiſitũ in ludo dicit̃ ex cauſa lucratiua acq̃ſitũ:vt no. Bal.in.l.j.circa fi.in verſi.extra q̃ro.C.ſi q̃d in fran.patro. ¶Et acq̃ſitũ modico pretio dicit̃ acquiſitũ ex cauſa quaſi lucratiua.glo.not. in.l.apud celſum.§.de autoꝛis.in ver.cauſa.ff.de excep.doli.
6 ¶†An aũt lucrũ dotis qd facit marit⁹ ex foꝛma ſtatuti dicat̃ ex cã lucratiua:glo.no.in.l.ſi donatari⁹.§.j.in ꝟ.dũtaxat.ff.de cõdi.ob.cau. tenet ꝙ nõ.Sed ex cauſa oneroſa acq̃ſitũ dicit̃:q: ꝑpter onera matrimonij acquirit̃.ꝛ Bal.ibi ꝛ doc.alij cõiter ſequunt̃ vt Alexã.ibi dicit. ¶Et idẽ Bal.in.l.cũ multa.C.de dona.ãte nup.col.ij.in aut.ꝑterea. col.pe.ꝟ.ꝑterea nõ eſt verũ.C.vnde vir ꝛ vxoꝛ.ꝛ in.l.hac edictali.col. ij.C.de ſecũ.nup.ꝛ idẽ Bal.i cõſi.lxiiij.duo ſunt.lib.iij.l fi.ꝛ eſt bon⁹ tex.i.l.j.§.lucratiuas.ꝟ.ſi ꝟo.de impo.lucra.deſcrip.lib.x. ¶Sed tñ aduertẽdũ eſt ꝙ ꝑdicta videt̃ ꝓcedere iſpecta cauſa remota.Sz cauſa ꝓxima ꝛ immediata huius lucri eſt vir ipſe:ꝛ matrimoniũ:vt not. bal.in aut.ex teſtamẽto.col.x.ꝟſi.xiij.capitulũ.l fi.C.de colla.Et ꝓ dicto bal.eſt tex.in.l.cũ q̃s.ff.de do.pꝛealleg.l.§.j.vbi dicit̃ ꝙ matrimonij cauſa id lucrat⁹ eſt.ꝛ ꝑ illũ tex.hoc tradit Bal.nouell⁹.in trac.de dote.in.vj.pte.l.xxxvij.ꝑuilegio.col.iij.Et iſta cauſa ꝓxima attẽdit̃: vt no.Bal.i.d.aut.ex teſtamẽto.in loco ꝑal.alle.l.ſʒ ꝛ ſi plures.§.i arrogato.ff.de vulg. ¶Et iſta rõne:q: cã immediata attẽditur.tale lucrũ dotis aduẽtitiũ dr̃:vt not.bar.in.l.ſi cũ dotẽ.§.trãſgrediamur.in fi.ff.ſo.ma.ꝑ tex.in.l.j.vbi bal.in fi.C.de bo.q̃ libe.Idẽ bal.in.l.ſi donatari⁹.§.j.l pn.ff.de ꝯdi.ob.cau. ¶Et certe cũ tale lucrũ marito acq̃rat̃ immediate abſq: aliquo onere ex cã lucratiua acquiſitũ videt̃:q: cauſa oneroſa dicit̃ q̃n onus eſt cauſa acq̃ſitionis/vt in ẽptione contingit.l.apud celſũ.§.de autoꝛis.ꝟ.ſi q̃s aũt.ff.de excep.doli.Et ideo in dote dicit̃ cã oneroſa.l.ex ꝓmiſſione.ff.de act.ꝛ obli.q: dos dat̃ ꝓ onerib⁹.C.de iu.do.l.dotis fructus.ff.de iu.do.l.dotẽ.ff.de caſt.pecu. ¶Non ſic vr̃ in tali lucro ſtatuti qd marito defert̃/q: ipſe etiã abſq: tali lucro cogebat̃ onera mr̃imonij ſubire/ꝛ videm⁹ ꝙ tale lucrũ acq̃rit̃ etiã marito q̃ onera mr̃imonij nõ ſuſtinuit:vt no.Bar.l.l.nihil.ff. de re.amot.Bal.i.l.deo nobis.ꝑ illũ tex.C.de epiſc.ꝛ cle.l.l.nõ ſine.C. de bonis que li.cũ ſimi. ¶Et ꝙ tale lucrũ ex cã lucratiua dicat̃ ꝓce-
7 dere:exꝑſſe tenet Ang.i aut.de nup.§.aſcriptio.Et ad hoc facit.†q: donatio eſt ꝓhibita iter virũ ꝛ vxoꝛẽ q̃n donãs paupérioꝛ efficit̃/nõ aũt ſi lucrũ remittit̃.l.ſed ꝛ ſi vir.§.qd legaturus.l.cũ hic ſtatus.§.ſi maritus.cl.ij.verſi.ſi miles.ff.de dona.inter virum.
¶Et ideo tale lucrũ remitti põt vxoꝛi per maritũ/q: cãm hʒ lucratiuã:vt no.ꝯcludit And.ſicu.l cõſi.lix.illud l medio.col.ix.lib.ij.idẽ dicit Alex.in.l.ſi ſocer.§.lucius.ff.ſoluto matrimo.ꝛ idẽ cõcludit Soci. in cõſi.cxiiij.viſo teſtamẽto.col.ij.verſi.ad ſecundã rationẽ.
¶Et ex deciſiõe iſtoꝝ ꝯcludẽdũ eſt tale lucrũ ſtatuti ꝓcedere ex cauſa lucratiua attẽta cã ꝓxima q̃ inſpicit̃:vt dixi.Et alleg.ff.in ꝯtrariũ poſſunt habere,locũ cõſiderando cauſam remotã que nõ attẽdit̃.l.ſo-

cium qui in eo. §. pro ſocio. ¶ Nō obſt. q̄ cauſa lucratiua vel oneroſa debet iudicari ab origine: ſecūdū gl.
8 in. d. l. ſi duo. §. de acqui. here. ¶ † Quia illud ꝓcedit quando cauſa de ſui origine ⁊ natura habeat cauſam lucratiuā. Nam licet accidentaliter dānum occurrat non attenditur prout eſt in hereditate: de qua illa gl. loquitur: non ſic videt in lucro ſtatuti qd de ſui natura cauſam habet lucratiuā per ſupradicta. Et ideo ſecūdū principalē ei⁹ naturā, iudicari debet. arg. l. ſi q̄s nec cauſam. §. ſi cer. peta. ¶ Philippus Deci⁹.

¶ Regula. l. ſemper in ſtipulationibus.

SEmp in ſtipulationib⁹ ⁊ in ceteris contractib⁹ id ſeqmur qd actū eſt: vnde ſi non appareat qd actū erit. cōſequēs eſt vt id ſequamur qd in regione in qua id actū eſt frequentat. Quid ergo ſi neq̄ regiōis mos appareat/quia vari⁹ fuit ad id qd minimum eſt redigenda ſumma eſt.

1 NOta † q in cōtractib⁹ pmo attēdit qd actū eſt a partib⁹. ad idē tex. i. l. ſꝫ celſus. §. ſi fundus. de ꝯhen. emp. vbi dꝫ q in ꝯctu potius id qd actū eſt q̄ id qd dictū eſt[a] ſeq dꝫ. Et in ꝯctib⁹ veritas rei potius q̄ ſcriptura ꝓſpici debet vt dꝫ in. l. j. C. plus vale. qd agi. ⁊ l. ij. eo. tit. vbi dicit nō qd ſcriptū eſt; ſed quod geſtū eſt inſpicitur. Iuſtū eſt enim volūtates cōtrahētiū magis q̄ verboꝝ cōceptionem inſpicere vt dicitur in. l. fi. in prin. C. que res pig. obli. poſ. ad idem tex. in l. in cōuentionibus. §. de verb. ſig. in. l. promittēdo. in prin. §. de iur. do.

a ¶ Dictum eſt. Quid in mrimonio. vide text. ⁊ ibi not. in. c. tua nos. de ſponſali.

2 ¶ Et predicta procedunt † qn̄ cōſtet de volūtate ⁊ apparet qd actū eſt vt hic dicit. Secus ſi nō apparet qꝛ tūc plus valet ſcriptura q̄ qd actū eſt. l. ſi alq̄ i fi. §. de vſufru. lega. q tex. ita intelligit: vt declarat Bar. poſt
3 gl. in. l. in ābiguo. §. de rebus dubijs. ¶ † Et ratio eſt qꝛ ꝓpoſitū i mēte retētū nihil operat. l. ſi repetēdi. C. de ꝯdi. ob cau. Et nō ſufficit teſtatorē ita voluiſſe niſi diſponat. l. qdā cū filiū. vbi Bal. ⁊ Imo. §. de here. inſti.
4 ¶ Et eſt cōis doctrina q † recedit a verbis qn̄ aliter cōſtat de mēte diſponētis vt no. in. l. nō aliter. in pn̄. de leg. iij. ⁊ late tradit Bart. in. l. nō dubiū. col. ij. ver. ſecūdū dubiū eſt. C. de legi. Bal. in. l. iuriſgētiū. §. pactoꝝ. §. de pac. Ange. in cōſi. ij. premitto primo. col. ij. Aretinus in conſilio. lxvj. viſo puncto. columna. j. in ſingu. Alex. in ꝯſi. cxvj. animaduerſis ſtatutis. col. iiij. li. ij. ſic

ergo ſi nō apparet ꝙ actū eſt: nō eſt recedēdū a ꝟbis ⁊ actū videt̃ qđ ex verbis colligitur: quia videtur ꝗs habere voluntatē ꝓut ꝟba ſonant. l. labeo §. idē tubero. de ſupelle. lega. ⁊ in. l. nepos ꝓculo. de ꝟb. ſig. ⁊ id loquitur ꝙ ex his que ſignificant̃ ſenſit. ⁊ ideo a verbis cōtractus nō eſt recedēdū. l. ſi ꝗs ſtipulat⁹ ſit ſtichū. de verb. oblig. l. fideiuſſores magiſtratuū. ff. de fideiuſſo. q̄ iura ad hoc alleg. Pau. de caſt. in ꝯſi. cccxxvij. ſuper primo. ⁊ in cōſi. clxſ. in preſenti cauſa. ad idē tex. in. l. fi. C. cōia vtriuſq; iudi. vbi tenor ſtipulationis inſpicit̃. Et in ſtipulationibus verba ex quibus obligatio orit̃ inſpicieda ſunt. l. ſi ita ſtipulatus §. griſogonus. in fi. ff. de ver. oblig.

5 ¶ †Et ex loquela hominis eius anim⁹ indicatur: vt no. Bal. in. l. ſed ⁊ reprobari. in prin. ff. de execu. tuto. ¶ Et verba contract⁹ ſunt forma contract⁹ q̄ forma dat eſſe rei: vt no. Bal. in. l. quoties. col. ij. C. de ſuis ⁊ legit. ⁊ nullum eſt magis noſtre mentis teſtimoniū ꝙ q̄litas inſpecta ꝟborū vt Bal. dicit in. c. j. de teſti. cum ſimi. vt tradit And. ſicu. in conſi. lvj. lib. ij. in conſi. ix. col. pe. lib. iij. in conſi. xx. col. pe. eo. lib. iij. ⁊ in conſi. xlij. col. iij. in eo. lib.

6 ¶ †Simitr actū vr̃ etiā illud qđ tacite intelligit̃: vt not. Bar. hic. p. l. cū ꝗd. ff. ſi cer. pe. vbi hoc ꝓbat̃. in his. q̄ ſunt de natura ꝯct⁹: illud ſi nō vr̃ proprie ex cōuētione cōtrahētiū. Sed poti⁹ ex ꝓuiſiōe legis: q: tex. ibi dicit agi intelligit̃ ⁊ pro cauto habet̃. ⁊ declarat illum text. Are. in. l. iiij. §. catho. col. xiiij. de ꝟ. obl. facit qđ no. Bar. i. l. cū ſtipulatus. de ver. obli. vbi cōcludit ꝙ obli. ad intereſſe q̄ tacite in obligatione facti intelligitur nō dicit̃ ex diſpoſitione hominis ſed legis.

7 ¶ †Itē actū vr̃ illud qđ ex q̄litate rei colligitur: vt no. Bar. hic poſt glo. no. ⁊ ad idē gl. ⁊ ibi Bar. in. l. j. §. qui ſuperficiē. ff. de ſuperficieb⁹ in verbo agendo: que dicit ꝙ ex qualitate pretij colligit̃ an fuerit vēditio vel locatio. ⁊ no. Bar. in. l. patron⁹ §. j. col. ij. de leg. iij. Pet. de an. in conſi. cccciij. pluribus rationibus. col. ij. Alex. in cōſi. xxvj. ꝯſiderātis verbis. lib. iiij. ⁊ Areti. in ꝯſi. vj. viſo inſtrumento viſionis. col. pe. Et quādo in fi. inſtrumenti dicitur actum in tali loco verbum illud actum rem perfectam ſignificat Pau. de caſt. in cōſi. cciiij. ad primū queſitum. Bal. in. l. quod ſine. C. de teſta.

8 ¶ †Scđo colligitur hic ꝙ in cōtractib⁹ ſi nō apparet qđ actū ſit ſecūdum ſupradicta recurritur ad conſuetudinē: videtur tamen ꝙ in primis cōſuetudo ipſius ꝯtrahentis inſpiciatur. l. vel vniuerſorū. ff. de pigno. actio. l. qui ſemiſſes. ff. de vſuris. ⁊ in. l. heredes palam §. ſi ꝗd poſt. in fine ibi: ex ꝯſuetudine patriſfamilias vel religiōis. ff. de teſt. ⁊ in. l. ſi ſeruus pluriū §. fi. de leg. j. ibi: ante omnia ipſius patriſfamilias conſuetudo: deinde regionis.

¶ Unde conceſſio facta ab eccleſia videtur facta ſecundū conſuetudinem eccleſie concedentis: vt no. Alexand. in conſi. cxxiij. cōſiderātis his. colum. ij. lib. v.

9 ¶ †Et ꝯſuetudo vltima attenditur. l. mella §. quid ergo. de alimen. ⁊ cib. leg. ⁊ tradit Alexander in conſilio. v. ſi vera ſunt. col. fi. lib. v.

¶ Sed ceſſante conſuetudine ꝯtrahētis ſecūdū cōſuetudinē locicō-

tractus interpꝛetaṫ: vt hic & ꝛ. ad idem tex. in. l. quod ſi nolit. §. qui aſſidua. ff. de edil. edic. ⁊ in. l. ſi fundus. ff. de euic. in. l. ſi pri⁹. §. placuit. ff. de aqua plu. arc. ⁊ in. c. ceterũ. de dona. ⁊ no. Bar. in. l. fi. in. pꝛin. ff. de his q̄ in frau. cre. et in. l. ſi pꝛocuratoꝛ. in pꝛin. ff. de iur. fiſ.

10 ¶ Et ideo † doctoꝛ conductus videṫ cõductus ſm cõſuetudinē ſtudij: vt no. Bar. in. l. nemo eſt q̄ neſciat. ff. de duob. reis. Et magiſtrat⁹ etiã videnṫ creati ſm cõſuetudinē: vt no. Bar. i. l. magiſtrat⁹. i pn̄. ff. ad muni.

11 ¶ † Et notari⁹ rogat⁹ videṫ vt apponat clauſulas cõſuetas a vt not. Bal. per illũ tex. in. l. fin. C. de fideiuſſo.

12 ¶ † Et generaliter quelibet diſpoſitio recipit diſpoſitionē a cõſuetudine vt eſt dictũ Inn. in. c. olim. de ver. ſig. ⁊ ſeqniṫ Abb. in. c. certificari. de ſepul. cũ ſi. vt late cõgerit Feli. in. c. cũ. M. co. iij. ⁊. iiij. de ꝯſti. ¶ Et ṗus Alex. in. l. huiuſmodi. in pꝛin. de leg. j. ⁊ in conſil. xxvij. in cauſa ⁊ lite. lib. ij. ⁊ in ꝯſi. cvij. pꝛo inueſtigatiõe. co. pe. eo. lib. ij. ⁊ i cõſi. xxxvij. viſo dicto inſtrumento. col. ij. li. j. C. ⁊ And. ſicul. in. c. quo ad tranſlationē. char. iij. de offi. leg. ⁊ i cõſi. v. col. pe. lib. j. ⁊ in cõſi. vij. colũ. ix. ⁊ in cõſi. xiiij. col. pe. in cõſi. xxxvij. col. v. in cõſi. ij. col. iij. in. ij. lib. Et adde tex. i. l. nē eoꝛum. §. decuriões. ibi: ſecũdũ conſuetudinem locoꝛũ. ⁊ idē no. tradit Bar. in. l. paul⁹. la. j. in pꝛin. ff. de ſolu. ⁊ no. Ange. in cõſi. lxxxv. ex themate. Bal. in. l. ita demũ. §. fi. ff. de arbi. l. l. ſi certis annis. col. iij. ꝟ. credo autem. col. fi. C. de pact. Ro. in ꝯſi. xciiij. viſis his. col. fi. ⁊ Ang. i cõſi. clxxxiiij. ex foꝛma ⁊ ſerie col. j. in. fi. vbi allegat. tex. nr̄m hic. ⁊ Bal. i cõſil. cxxxj. tres ſnie. lib. j. Cuma. in conſi. ij. pꝛoponiṫ col. ij. ⁊ Soci. in conſi. xciiij. pꝛeſtantiſſimi. col. iij.

13 ¶ Et ex pꝛedictis infertur q̄ † clauſula codicillaris videaṫ appoſita de volũtate teſtatoꝛis ex q̄ cõſuetũ eſt qḋ apponaṫ cõtra Bar. in. l. j. in. vj. q. ff. de iur. ꝯdi. Ita And. ſicu. cõcludit in. d. c. quo ad tranſlationē. de offi. deleg. ⁊ Alex. in ꝯſi. j. col. ix. in pꝛin. lib. v. ⁊ facit quod not. Bal. in. l. j. col. fi. ff. ſolu. mat. in ꝟ. Sed ponamus

14 Ʒhētes. vbi dicit q̄ † notari⁹ põt i inſtr̄o dotis apponere hypothecã. de qua Ʒhētes nihil dixerũt: qꝛ vr̄ rogatus vt apponat clauſulas que ſunt de natura contractus.

15 ¶ Et pari ratione videtur q̄ † pena apponi poſſit in contractu: quia conſuetum eſt q̄ pꝛo obſeruatione cõtractus pena apponatur.

¶ Contrarium tamē decidit Bal. in. l. ſi duo patroni §. ſi quis iurauerit. de iureiur. in pꝛin. in verſ. nõ tamen pꝛeſumam penam. vbi dicit q̄ pena nõ pꝛeſumi

a ¶ Cõſuetas. Uide Pau. de ca. in. l. j. ff. de iuriſ. om. iudi. ⁊ latiſ. p Alexã. in. l. ſi finita. de dam. infec. Barb. in cõſil. ix. colũ. pe. i. iiij. vo. et Iaſ. in. l. gall⁹. §. idē credēdũ. de lib. ⁊ poſth. ⁊ do. Phili. in. c. cũ. M. hic allegato. co. ij. i. v. nota. Hier, Chu.

tur etiam ſub dictione ⁊ cetera: q2 nō eſt vniformis. ⁊ Soci. ſequitur in.l.gallus.§.item credendum.co.ij. de libe. ⁊ poſthu. Adde ꝙ cōtrarium Ang. dicit in.l.ij. ff. de iuriſ.om.iudi. in prin. ꝟſi. poteſt ⁊ aliter exēplificari. vbi inquit ꝙ ille q̄ habet poteſtatē vēdendi bona fiſcalia poteſt apponere omnia pacta penalia ſecūdū mores regionis. ⁊ idē Abb. dicit i.c.ij. de pecca. vbi loquit̄ in mādato ad pacē faciendā. Et hoc poteſt pcedere quādo eſſet conſuetudo vniformis circa penam.

16 ¶ Et pari ratione † iuramētum videt̄ ꝙ ratione cōſuetudinis apponi poſſit in contractu.

¶ Sed nō eſt verū: quia iuramentū requirit formalitatem verborum ⁊ ſpecificā expreſſionem: vt no. Abb. poſt Anto. de but. in.c.penul. de iureiur. ⁊ proſequit̄ Soci. in.d.§.idem credendum.

¶ Et pari ratione idem videtur ꝙ ratione conſuedinis in cōtractu venditionis apponi poſſit cōſtitutū. Sed cōtrarium in hoc Alex. concludit in conſi.xxviij. viſo ⁊ prehabito.lib.ij.

¶ Et in effectu videtur ꝙ ſupradicta intelligant̄ in his que ſunt de natura contractus: ſecus videtur in alijs: vt no. Alex. in cōſi. prealle. vnde in ſubſtātialib9 nō fit ſupplemētū a cōſuetudine: vt no. Jo. and. in ti. de inſtru. edi.§.inſtrumentum co.iij. ver. ꝙ ſi a contractibus. ⁊ Ang. in.l.licet.C.locati.

17 ¶ Et vlteri9 notādū eſt † ꝙ illa facultas extēdēdi cōtractū ſm cōſuetudinem loci habet locū in notario q̄ rogatus fuit. Secus eſt in eo cui alterius rogatus cōmittitur: quia ille nihil poteſt exprimere nec declarare: cum officium eius ſit tranſcribere ⁊ non addere nec interpretari: vt not. Bald. dicit in rubrica.C. de fide inſtru. in col.vj. in ver. quarto queritur. Quod tñ non videtur procedere ſine dubio. q2 iſta interpretatio que fundatur in cōſuetudine non adheret pſone notarij qui rogatus fuit: ⁊ ideo videtur ꝙ etiam per

a aliū notariū fieri poſſit[a] ex eo quod no. Bar. in.l.argētarius. in prin. ff. de edē. ⁊ Alex. ibi ſpecial'r hoc dicit.

¶ Ultimo notandū eſt ad ſupradicta qꝺ iſta cōſuetudo interpretatiue non requiritur qꝺ ſcripta ſit: vt no. Areti. in cōſi. vndecimo procedēdū. ⁊ in.d.c.cum.M. vbi allegat Ant. de but. qui hoc dicit in.c.fi. de cōſue. in quinta charta. in ver. ex his dicit Nicolaus de mata. Et idem Alex. in conſi.cvij. pro inueſtigatione. col. pe.l.ij. finis. ¶ Philippus Decius.

a ¶ Fieri poſſit. Uide latiſſime p do. Bar. in ꝯſ.ix. in pe. co.l.iiij. vo. ⁊ Iaſ. in.l. gall9.§. idē credēdū. de libe. ⁊ poſthu. Hiero. Chuchalō.

¶ Regula.l. Nihil tam naturale.

Nihil tã naturale eſt ꝙ eodẽ gñe quod ꝙ diſſoluere qđ colligatũ eſt. Ideoꝙ verborũ obligatio verbis tollit. nudi ꝯſenſus obligatio contrario conſenſu diſſoluitur.

Iſta regula etiã habet in .c.j.extra.
a eo.ti, vbi đr qđ oĩs res ꝑ quaſ cũꝙ cãs naſcit per eaſdem diſſoluit. facit tex.in.§.fi.inſtit.q.mo.tol.oblig.ꝛ in l.j.C.qñ liceat ab emptiõe diſcedere.ꝛ in
1 l.pꝛout quiſꝙ.ff.de ſol. ¶ Et ideo † cuius ꝯſenſus in ꝯtrahẽdo requiritur eiuſdẽ etiam I diſſoluendo interuenire debet.aut.ꝯtra ſi filij.C.de repu.in fi.ꝛ ibi Bar.
2 ¶ † Et quot teſtes reqrunt in pꝛobãdo teſtamẽtũ pariter tot requirũtur in reuocatione teſtamẽti:vt no.ꝑ gl.in.l.cũ pꝛoponeretur.de leg.ij.vnde ſi ex foꝛma ſtatuti legatũ põt ꝓbari duobꝰ teſtibꝰ:eodẽ modo reuocatio legati poterit duobꝰ teſtibꝰ pꝛobari:vt no.Bal. in.l.fi,col.fi.ꝟ.ex hoc ĩfero,C.de fideicõmiſ.ꝛ ſicut collatio beneficij poteſt pꝛobari teſtibus:pariter renunciatio beneficij teſtibꝰ pꝛobari poterit:vt no.Bal.in.l. ij.in fi.de reſtitu.ſpolia.
3 ¶ † Et ſi ſolutio debiti nõ poteſt ꝓbari niſi ꝑ inſtrumẽtũ ex foꝛma ſtatuti pariter idẽ erit in ꝯtrario videlicet in debito qđ nõ poterit teſtibꝰ ꝓbari ſꝫ Pet.de anch. in ꝯſ.cccli.in queſtione.
¶ Et ſi contractꝰ eſt bonefidei pariter ꝛ diſtractꝰ erit
4 bonefidei.l.ab emptiõe.vbi Bar.ff.đ pac. Et ſicut † hodie pacto nudo donatio fieri poteſt.l.ſi qs argẽtũ.C. de dona.ſic etiã nudo pacto reſolui poteſt:vt no.ꝑ gl, ꝛ doc.in.đ.l.ab emptione.
¶ Et ſicut pignꝰ ſolo cõſenſu cõtrahitur.l.j.ff.de pig. actio.ita etiã ſolo conſenſu reſoluit.l.pe.C.de pigno, not.ꝑ glo.in.l.ſi tibi.§.de pignoꝛe.ff.de pactis.
¶ Et ſi tenuta data fuit đ facto ꝑte nõ citata pariter nõ citata ꝑte põt reuocari:vt no,Bar.l.l.ſi pacto quo penã.C.de pac.facit qđ no.ꝑ glo.in.l.minoꝛ.in ꝟ.ſeiꝰ. ff.de euic.cũ ſimilibꝰ.vt tradit Alexan,in.đ,l.ſi pacto quo penam.in vlti.nota.
5 ¶ † Et omnia ſupꝛadicta procedũt qñ I ꝯficiẽdo actũ
b de neceſſitate aliqd requiritur b.nam tũc etiã in reuocatiõe illud adhiberi debet,Secꝰ ſi vltra neceſſitatez ex abũdãti aliqua ſolẽnitas adhibita ſit:qꝛ tũc illa ſolẽnitas nõ eſt neceſſaria I reuocatiõe:vt no.declarat Bar.in.l.heredes palam.§.ſi quis poſt.ff.de teſta.vbi

a ¶ Res.vide Iaſ. i.l. queadmodũ de acqr. poſ.i.ij.no, ꝛ Bar.in.l. actoꝛ.ff.rez ra.hab.pe. col.ꝛ Iaſ.l, j.C.qñ non pe.ꝑtes,co. y.ver.qnto nota ꝛc. Hier. chu.

b ¶ Reqrit Vide Iaſo. poſt Bal.ꝛ moder.i.l. ſine apud acta. C.de tráſactionibus.co,ij.ꝛ eũdez poſt Bar.in.l.ſi vnus.§.pactꝰ.viij.col. de pac.ꝛ in l.moꝛe.de acq.hered, ꝛin.l.ꝙ inſ ſit.colũ.iij. ver,ſecũdo principaliter nota.de re iud.Hierony.chu.

inquit ꝙ dũ ibi dicit ꝙ in mutatione teſtamenti om-
nia ex integro facienda ſunt intelligitur omnia que
de neceſſitate fieri debuerint. qđ enim ſi in pͥmo te-
ſtamento fuerũt decem teſtes: nam ſatis erit reuoca
re teſtamentũ corã in ſeptem. Et ideo conſuluit Pau.
de caſt. in cõſi. cclxij. dubiũ facit in ſupraſcripto pun-
6 cto ꝙ † pͥmũ teſtamentũ ad pias cauſas factũ coram
ſeptem teſtibꝰ tollatur per ſecundum factum coram
duobꝰ teſtibus. Et ſequitur Alexander. in. l. hac con-
ſultiſſima. §. ſi quis autem. colũ. fi. per. l. ij. ff. de iniuſt.
rup. teſta. Et idem Alex. concludit in conſi. cxlvj. viſo
themate. col. fi. lib. ij. qꝛ non ſunt in conſideratiõe que
abũdãt. l. iij. C. de teſta. ꝛ idẽ Alex. in ꝯſi. cvj. viſo ꝛ di-
ligẽter ꝯſiderato themate. col. ij. verſi. quinto adduco
quod dicit dñs. Anto. in. iiij. lib. ꝛ idem Andr. ſicu. in
conſi. xliij. col. iiij. lib. iij.
7 ℭ † Itẽ iſta regula nõ habet locũ in ſpiritualibus q̄
facilꝰ ꝯſtruunt q̄ȝ deſtruant. ꝛ dicit tex. in. c. inter cor
poralia. in pͥn. de trãſla. pͥla. vñ vt ibi dicit ſolus
epͥs honorem dare poteſt: ſolus auferre non poteſt.
8 ℭ † Et ideo matrimoniũ facilꝰ cõtrahit q̄ȝ diſſoluat:
vt dicit tex. in. l. ꝯſenſu. in pͥn. C. de repud. nã ſolo cõ
ſenſu ꝯtrahit. c. cũ locũ. de ſpõſa. c. ſufficit. xxvij. q. ij. cũ
ſimi. vt. ff. dictũ fuit i regula nuptias. ff. eo. ꝛ tñ ſolo cõ
ſenſu diſſolui nõ põt imo nullo modo: quia quos deꝰ
coniũxit homo nõ ſeparet. c. ij. de tranſla. pͥla. c. an qđ.
xxiij. q. ij. ꝛ in. c. ex parte de conuerſio. coniuga.
ℭ Et idẽ eſt in baptiſmo ꝛ in ordine vt no. per gl. in
c. j. de reg. iur. qꝛ in iſtis in q̄bꝰ imprimit caracter ſpi
ritualis contrariꝰ actꝰ proprie interuenire non po-
teſt: vt Abb. dicit in. d. c. j. ſicut in virginitate que ſe-
mel amiſſa recuperari non poteſt: vt dictũ eſt. ff. in re
gula verum. ff. eo. Philippus Decius.

ℭ Regula. I. Culpa eſt.

Culpa eſt immiſcere ſe rei ad ſe nõ pertinenti.

8 Similis regula habet eo. tit. in. vj. in regula nõ eſt culpa.[a] Et exẽ
plificari poteſt in aſſeſſore q̄ videt aſſerere
ſe peritũ: ideo propter imperitiam tenet. l.
ij. ff. qđ q̄ſq; iuris. ℭ Et pari ratione me-
dico imperitia imputat. l. illicitas. §. ſicuti. ff. de offi.
preſidis. Deliquit enim q̄s officiũ alterius vſurpando.
c. tua nos. de homicidio. Ideo debet q̄s abſtinere ab

[a] ℭ Culpa. vbi videas plura exẽpla p Dy. ꝛ latiſſi. per eius addi. ꝛ p Jo. an. in mer. vbi ponit. q. an teſtis q̄ nõ iuratꝰ ſe im miſcuit fe-rẽdo teſti-monium: ꝛ falſum di-xit ſi teneatur pena falſi. quam etiã refert hic Alberi.

officio cuius ſe idoneum non eſſe cognoſcit.c.non pu niẽda.§.fi.j.q.j.⁊ facit tex.in.l.doli mali.§.fi.§.de noua.vbi qs nõ debet eſſe curioſus de reb⁹ alienis.
ℭEt vn⁹ officialis non debet ſe de offic.alteri⁹ intromittere.vt no.Bar.p illũ tex.in.l.in prouincijs.C.de numera.actua.cartul.lib.xij.⁊ not.Bal.in.l.repetita.C.de epiſ.⁊ cle.cũ ſimi.vt tradit And.ſicu.in cõſi.xlv.col.iij.lib.iij. ℭEt verbũ illud ad ſe nõ pertinẽti tollit ↄtraria de qbus.gl.opponit:qꝛ verbũ ꝑtinere latã habet ſignificationẽ.l.verbũ ꝑtinere.de verb.ſigni.
ℭUnde illud qd quis facit tanꝗ negotiorũ geſtor vel procurator vel intuitu pietatis dꝛ ad eũ ꝑtinere:qꝛ facultas ſibi datur a iure:ideo ꝑtinet ratione officij vt i tutore ⁊ procuratore:⁊ ratione amicitie vt in eũ qui alteri⁹ negotia gerit:vel ratione humanitatis.l.nõ tm̃.ff.de appel.Nã hominẽ affici bñficio hominis intereſt.l.ſeru⁹ ea lege.§.de ſer.expor.⁊ not.per Dy.in.d.regu.nõ eſt ſine culpa.⁊ ibi ꝓſequit an qs teneat aliũ defendere.de quo dixi in.c.j.de offi.deleg.finis.

ℭPhilippus Decius.

ℭRegula.l.Nemo qui cõdẽnare.

NEmo q cõdẽnare nõ poteſt abſoluere poteſt.

1 NOta regulã negatiuã†qꝙ q non põt cõdẽnare nõ põt abſoluere:et iſto modo arguit iuriſcõſult⁹ in.l.ſolẽt.in princ.§.de offi.ꝓconſul.⁊ lega. Et ibi Bal.in.ij.notabi.dicit ꝙ q nõ põt cõdẽnare ↄdẽnãdo nõ põt abſoluere abſoluẽdo.Et a ↄtrario ſenſu q poteſt cõdẽnare poteſt abſoluere vt dicit in.l.qui condẽnare.§.de re iudi.
2 ℭ†Et regula noſtra hic bene ꝓcedit qñ qs nõ põt cõdemnare ex defectu iuriſditionis.Sec⁹ ſi non poſſit condemnare ex priuilegio perſone/quia tũc abſoluere poteſt.l.quotiens.C.vbi ſenato.vel clariſſi.⁊ Bal.ibi rationẽ adducit:qꝛ ꝑuilegiũ nõ dꝫ nocere ꝑuilegiato.
3 ℭSecũdo†fallit in materia correctoria[a] qꝛ ſi tollitur poteſtas condẽnandi non videtur adempta poteſtas abſoluẽdi.gl.no.in cle.j.in ver.ↄtra eos.de here.quã ibi Card.Jmo.⁊ Abb.ſequũtur.lꝫ Soci.⁊ Are.in rub.de acq.poſ.videtur illã impugnare. ℭSed pro illa facit/qꝛ abſolutio fauorabilior eſt.l.fauorabiliores.ſ.e.l.cum arrianus.§.de act.⁊ obli.

a ℭCorrectoria.Vid latiſſi.Jaſo.in.l.q cõdẽnare.de re iudica.l prin.ij.col.ꝟ.vltraſcri bẽtes ⁊c.et in ꝓn.l.vbi põit plura exẽpala ad reg.noſtrã.

¶ Unde licet tollatur poteſtas cõdẽnãdi nõ videtur
eadẽ ratio ꝙ tollatur poteſtas abſoluendi. Et ad hoc
facit q: licet abſens non poſſit condemnari. l. abſen-
tem. ff. de penis. l. abſente. C. de accu. Si tamẽ de inno
centia cõſtet abſens abſolui poteſt: quia officium iu-
dicis magis exuberat in abſoluẽdo: vt no. Ant. de bu
trio. poſt Joan. and. in. c. veniens. de accuſa. ⁊ Bart.
Ueroñ. in cõſi. xlj. incip. licet inuitus. col. fi.
4 ¶ Et pari ratiõe videmus † ꝙ ille q̃ habet poteſtatẽ
abſoluendi ex priuilegio non habet poteſtatem cõdẽ
nandi: vt no. Jo. and. in. c. canonica. De ſen. excõ. Do
a mini. in. d. c. cum inferior. xxj. diſtin. Feli.[a] in. c. nõ po
teſt. in prin. de re iudi.
¶ Et ſecundũ ſuperius dicta regula hic declaratur:
quia dũ hic dicitur ꝙ qui nõ poteſt condemnare nõ
poteſt abſoluere ꝓcedit vbi ſit eadẽ rõ: put eſt qñ eſt
defectus iuriſditionis: quia tunc qua ratione nõ põt
condemnare ex defectu iuriſditionis pari ratione nõ
poteſt abſoluere: quia abſoluere ⁊ condemnare ſunt
in eadem ſpecie iuriſditionis: vt no. Bal. in. l. impe-
rium. col. iij. verſi. circa tertium punctũ. ff. de iuridi.
om. iudi. alle. tex. in. l. ſolẽt. Et ideo p̃ſcripta poteſtate
abſoluendi eſt preſcripta poteſtas cõdemnandi ſecũ
dum Jnno. in. c. dilecto. de offi. archi. ſequit̃ Bal. in. l.
imperiũ. col. iiij. ver. circa vltimũ. q: ſunt eiuſdem ſpe
ciei: vt dictũ eſt. ¶ Secus vbi poteſtas cõdẽnãdi tolli
tur in priuilegium ⁊ poteſtas abſoluẽdi datur in pri
uilegiũ: q: tũc nõ eſt eadẽ ratio ꝙ ſicut poteſt abſolue
re ꝙ poſſit cõdemnare: vel ſi non poteſt cõdemnare
non poteſt abſoluere: quia priuilegiũ noceret priuile
gio: vt dicit Bal. in. d. l. quoties. Et q: iducta in fauo-
rem reſultarẽt in odiũ: cõtra. l. quod fauore. C. de legi.
¶ Et ideo in caſu glo. in. d. cle. j. de hereti. cõſideran-
dum eſt ꝙ dum ibi dicit̃ in tex. ꝙ tollitur poteſtas cõ
demnãdi glo. dicit: ꝙ remanet poteſtas abſoluẽdi: q:
non mutatur ibi epũs habebat poteſtatem condem-
nandi. i. ſoluendi.

a ¶ Felin⁹. Quez vide vbi ponit tres fallentias ad regulam noſtram.

¶ Si ergo tollit̃ poteſtas ꝯdẽnãdi remanet poteſtas
abſoluẽdi: q: illa poteſtas cõdẽnãdi q̃ tollit̃ reſpicit
fauorẽ rei vt ꝯdẽnari nõ poſſit: vñ nõ extẽdit̃ vt abſol
ui nõ poſſit: q: nõ eſt eadẽ rõ. Et tali caſu. gl. bñ dicit.
¶ Si vero ibi ſublata eſſet poteſtas abſoluẽdi / an re
maneret poteſtas condemnandi? glo. ibi ſentit ꝙ ſic
attenta ratione ſua / q: mutatio fuit limitata.
¶ Et hoc nõ videt̃ verũ / q: ſi tollitur ptãs abſoluẽdi:
videtur tolli poteſtas cõdẽnandi: q: eadẽ rõ videtur

in vtroq; p ſupradicta. ¶ Et iſto caſu poteſt ſaluari opinio Pet. de ancha. qui tenet cōtra illam glo. in. d. clemen. j. et Areti. Et Soci. in rub. de acqui. poſ. Philippus Decius Piſis.

¶ Regula. l. Sicuti pena.

SIcuti pena ex delicto defuncti heres teneri non debet. ita nec lucrū facere ſi quid ex ea re ad eum perueniſſet.

1 NOta q ſicut † heres non obligatur ad penā ex delicto defuncti. ita pariter ex delicto defuncti lucrari non debet: et ideo tenetur de eo quod ad eum peruenit vt hic et in. l. in heredem. ſupra de calum. et in. l. heredem. ff. de dolo. cum ſimi. allegatis in gloſ. hic. et ad idem text. in. l. quod diximus. §. fi. in. l. quod autem. ff. quod met. cauſa in. l. j. §. fi. ff. de vi et vi arma. in. l. vi pulſos C. vn̄ vi. l. iij. §. ex re furtiua. ff. de pec. in. l. ſi cū exceptione. §. pedius. cū ſimilibus. ibi in glo. alle. ff. qd. met. cau.

2 ¶ Similiter eſt in pupillo † qui ſicut non obligat abſq; autoritate tutoris ita pariter lucrari non debet vnde tenetur de eo qd ad eū peruenit. l. ij. §. ſi ſeru9. ff. de tributo. l. j. §. j. ff. de auto. tu. l. fi. C. de vſuca. pro emptore. et in. §. ſin autem. inſti. quibus alienare licet.

3 ¶ Idē eſt † in eccleſia que tenet in eo in quo fit locupletior vt no. p glo. et Bar. in aut. qui res. C. de ſacroſan. eccle. Bal. in. l. iubem9. §. ſane. in pn. de ſacroſan. eccle. in. l. ſi prediū. in prin. C. de predijs mino. Abb. in. c. ſi quis preſbyterorū. in fi. de rebus eccle. nō alie. Alex. i cōſ. iiij. viſo proceſſu. col. j. in fi. li. iiij. And. ſicu. in conſ. xl. col. x. lib. j.

4 ¶ Idē eſt in bonefidei poſſeſſore † qui nō tenet ad eſtimationē dāni ſed dūtaxat in eo quo fit locupletior. l. itē veniūt. §. eos autē. l. ſed et ſi lege. §. conſuluit. ff. de peti. here. et facit tex. in. l. idēq;. §. ſi mādauero. ff. mandati. vbi quis non debet lucrari ex actu p quo ad dānū noluit obligari. Et in notabili qōne tradit Bar. in. l. qr poterat. ff. ad treb. vbi in fine concludit q ſocius nō debet aliquid lucrari ex negotio p quo noluit ad periculū teneri cum ſimi. vt tradit Alex. in vlti. no. Et Ange. are. in. §. illud. in fi. inſti. pro ſocio. Adde tn̄ q quandoq; qs lucratur ex actu pro quo de dāno non tenetur. vt eſt tex. in. l. ſi negotia ff. de nego. geſt. et illud contingit propter culpam eius qui negotia inſolita aggreditur vt ibi habetur. Et ad ſupradicta faciunt q̄ dicta ſunt in. l. ſecundam naturam. ff. eo. titu.

¶ Regula. l. in omnibus cauſis.

IN omnibus cauſis pro facto accipit in quo quis alij perhorreſcit quominus fiat.

1 NOta q † pro facto habet illud qd factū nō fuit pter metū. ad idem tex. in. l. propter metu. nō appel. ¶ Et notat per gloſ. hic et adde tex. in. c. fi. de appel. Et ad declarationem iſtius regule

regule primo videndum eſt qualis metus requirat. ¶Secundo qualiter metus probetur. ¶Tertio an proteſtatio neceſſaria ſit ꝛ qualiter fieri debeat. ¶Quarto quando metus purgari videatur.
2 ¶†Circa primum metus debet eſſe iuſtus vt dicit l.c.fi.de appel. ꝛ nō intelligit iuſt⁹: ita ꝙ iuſte inferat quia pro tali metu iuſte illato q̄s conqueri nō pōt.l.ſi mulier.in prin.vbi Bar.§.ꝙ met.cauſa.nō.per glo.in l.qui aliena ⁋ fi.in ver.nō fieri.in fi.C.de acq.here.cū ſimili.vt tradit Alex.poſt Pau.de caſt.l.l.cū aliquis.
a C.de iure delibe.ꝛ dixi.in.d.c.fi.de appel.Sed iuſt⁹ metus intelligitur ꝙ ſit probabilis ꝛ non vanus: vt Abb.dicit poſt Jo.an.in.d.c.fi.quia vani timoris nulla eſt excuſatio vt in reg.vani timoris.ḷ.eo.ꝛ in.l.metum autē.§.qd metus cauſa.Et ideo requirit metus mortis vel cruciat⁹ corporis.l.continet.§.quod met.cauſa.l.interpoſitas.C.de tranſactio.
¶Et generaliter debet eſſe talis metus qui cadat in conſtantē virū.c.cū dilectus.ꝙ met⁹ cā.in.c.veniēs. ꝛ in.c.conſultationi.de ſponſa.Et licet tex.in.l.metū autē.dicat de hoīe cōſtantiſſimo illud ſuperlatiuū pro poſitiuo ponit vt no.Abb.in.c.cum dilectus.in ſcđo nota. ¶Et aduertēdū eſt ī iuribus p̄allegatis quaſi eſſet hō q̄ etiā ex leui metu terreret lʒ nō caderet in cōſtātē virū videt tñ ꝙ inſpecta qualitate pſone deberet excuſari.ar.l.plenū ⁋ eqtij.§.de vſu.ꝛ habi.Et ad
3 hoc facit glo.no.in.c.qd locū.de ſpōſa q̄ dicit ꝙ † mi-
b nor met⁹ conſideratur in muliere [b] q̄ in maſculo.Et ſic videtur ꝙ metus debeat conſiderari ſm conditionem pſone.Et no.hoc Inn.in.d.c.cū dilectus.col.pe. ver.aduerte tñ.ꝛ facit qd no.per glo.in.l.j.C.vnde vi. ¶Nō obſtāt iura.§.allegata.In qb⁹ cōſiderat met⁹ q̄ cadat in cōſtātē virū: qꝛ locū habēt q̄tū ad probationem ꝛ ad fundādū intētionē eius qui allegauit metū qꝛ ex leui metu q̄s excuſari nō videtur nec coact⁹ preſumitur .l.non eſt veriſimile in prin.§.ꝙ met.cauſa. Sed tñ q̄n conſtaret aliquē feciſſe, vel non feciſſe aliquid propter metū etiam leuē idem eſſet dicendum propter qualitatem perſone: qꝛ eadem ratio videtur: vt §.dictum eſt de muliere ꝛ dixi.in.d.c.fi.ꝙ met⁹ cauſa.
4 ¶Et ex p̄dictis infert ꝙ p̄ceptū† regis ſit iuſta cauſa
c timoris [c] vt no.p gl.i.c.ꝯuenior.i ṽbo morere.xxiij.q. viij. ¶Cōtrariū tenet gl.p illū tex.i.c.fi.in ṽbo metu regio q̄ cleri.vel mouētes.Et cōcluſio breuiter eſt ꝙ ſi p̄ceptū cōminatoriū ſit iniuſtū metū inducat ſaltē q̄n eſt ſolit⁹ ſeruire cōtra inobedientes: vt no.Abb.poſt

k

a ¶Juſtus Adde ꝙ iuſtus metus dicitur qui ex factis et nō ex ṽbis infert.Bal. in.l.metū p illum tex.ꝙ metus cauſa.ſed tu vide Barto.ꝛ Ang.i.l.ad inuidiā.C.ꝙ me.cauſa vbi dicūt ꝙ etiā ex ṽbꝫ infertur iuſtus met⁹ ꝛ per cañ.i.c.cauſam matrimonij.de offi.de leg. Hie.chu.
b ¶Mulie re.Add Ro. ī ſig.cccxvj. ici. tu ſcis. ꝛ Jaſ.l. iter poſitas. de tranſac.
c ¶Timoris Add qd iuſt⁹ metus dꝛ ex iniuria illata meo domeſtico. ita Car. in cle.j.de exceſ.prela. ꝛ met⁹ mortꝭ dꝛ iuſt⁹.l. ſi qs ⁋ pe. ad leg. aquil. met⁹ iuſt⁹ infert etiā

ex vultu ſuperioris. Alex. in. l. j. qđ me. cau. ⁊ no. qđ iuſt⁹ met⁹ excuſat ſiue ſequat ei⁹ effect⁹ ſiue nō. Alex. cōſi. xlv. in iiij. vol. vbi etiā dicit qđ met⁹ violētie eſt iuſtus met⁹. eſt etiā met⁹ iuſt⁹ vbi eſt iuſta ſuſpicio. bal. in. l. fi. in. j. col. de iur. delibe. Itē ēt qñ ꝑpter ſe male tractanṫ conſanguinei. Feli. c. eccleſia ſancte marie. de cōſti. ver. xiiij. q̄ro. ⁊c.

Hiero. chu.

a Officia li. vıđ Bal. in iſta margarita. l ꝟ. ap. l ꝟ. xlvj.

b Et p̄ſumptionib⁹. addđ bal. l. l. interpoſitas. C. de tranſac. Angel. l. l. j. §. q̄ onerāde. ff. q̄. re. ac. non. probatur etiā ꝑ bādo poteſtiam ⁊ malam conſuetudinē aliſcui⁹. Bar. in. l. j §. qđ vi aut clam Abb. c. fi. đ ap. inet⁹ ꝑbatur per duos teſtes ita Bal. in l. noſtrā. C. de teſti. et vide Jaſo. l. l. interpoſitas. C. de trāſac. vbi pōit requiſita ad probationē metus. Hieronymus Chuchalon.

Jo. an. in. d. c. fi. q̄ cleri. vel vouentes cum ſimi. vt tradit Alex. in ꝯſi. xvj. ponderatis narratis in themate. col. penul. lib. iij. ⁊ Pe. de ancha. in cōſi. cccc. alias. ccc. viſa ſupradicta facti narratione. vbi loquiṫ de preceꝑto dñi Ottonis qui erat dñs Parme. Et Ang. in ꝯſi. ccxv. thema tale propoſitum eſt. col. fi. ⁊ Domi. in ꝯſi. xv. ſuper primo dubio in ſecūdo dubio.

5 Sic etiā † in officiali [a] preceptum cōminatoriū iuſtū metū inducit ſaltē qñ cōſueuit facere illud qđ dicit: vt no. Bar. l. metum. C. quod me. cau. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi pretori. col. ij. ꝟ. quinto quero. §. de oper. noui nūtia. in. l. iij. §. ex qui. cau. malo. Abb. poſt alios in. d. c. fi. de appel. Eodē modo preceptum pena le ciuitatis iuſtū metū facit: vt not. Bar. in. l. creditor. in fi. §. de ſolu. Bald. in. l. falſus. in fi. C. de furtis. in. l. omnem. in fi. C. ad tertul. Abb. in conſi. lx. qm̄ ſatis. col. ij. lib. j. And. ſicu. in cōſi. xliij. colū. iij. lib. j.

6 Et ad ſupradicta notandū eſt † ꝙ timor excōmunicationis iuſtum metū facit: vt no. per gl. in. c. cū olim. el. iij. in glo. fi. de reſti. ſpolia. ⁊ late tradit Andr. ſicu. in conſi. xxx. bene enim cuncta gerūtur. lib. iij.

7 † Uenio ad ſecūdū qualiter met⁹ probeṫ. Et ex ſupradictis aliqualiter colligiṫ. Et generaliter cōcludēdū eſt qđ ꝓbaṫ ex indiciis ⁊ preſumptionibus [b]. Et ideo totū hoc arbitrio iudicis relinquiṫ: vt no. Bal. in l. ſi quis nec genus. C. de epiſ. ⁊ cle. ver. adde tñ vnū ⁊ idē: Bal. l. cōſi. xxvj. punctus. lib. iij. Pet. de ancha. in cōſi. ccxc. §. allega. bar. in. l. de pupillo. §. ſi q̄s ipſi p̄tori. in. viij. q. §. de ope. noui. nun. Alex. in ꝯſi. xlviij. qm̄ per excellētiſſimū. li. iiij. Et ꝙ ſit verū ꝙ ſi arbitrio iudicis ꝓbatur. in. l. iij. §. ex qui. cau. ma. ibi: hui⁹ rei inquiſitio iudicis eſt no. per glo. Inno. ⁊ doc. ſ. c. cū dilectus. in verbo mortis quos met⁹ cā. ⁊ Bal. poſt glo. in l. interpoſitas. in ver. ciuitatum. C. de tranſac. ⁊ idem Bald. [c] in. l. ij. C. de his qui propter metum iud. non appel. ⁊ in conſi. ccclxiiij. quia queſtio. lib. iij.

8 Et in iſta probatione metus notandū eſt † ꝙ plus

b Bald. Et idem Bald. in. c. item ſacramenta. de pace. iu. fir.

8 creditur duobus teſtib⁹ deponētibus de metu. ⁊ vio-
lētia ꝙ̄ centum deponentibus de libera voluntate: vt
no. dicit Innoc. in. c. ſuper hoc. colū. j. de renun. ſeqtur
Bal. in conſilio ſchiſmatis. colum. vij. in. l. obſeruare.
§. proficiſci. in. xiij. q. ff. de offi. procon. et lega. Ange.
in. l. j. in. fi. ff. quod metus cauſa. in. l. ſi quis a ſe fundū
C. vnde vi. ⁊ Abb. in. c. j. quod metus cauſa. vbi ratio-
nem adducit: quia deponentes de metu atteſtantur
de minis vel tormentis ⁊ ſimilibus que ſenſu corpo-
ris percipiuntur. Sed alij deponunt ſimpliciter de vo
luntate ſecreta. Et fuit iſta ratio Innocen. in. d. c. ſup
hoc. ⁊ idem tradit Alexander in conſilio. clvj. viſo pro
ceſſu. in princi. libro. v. ⁊ Andr. ſicu. in conſi. lv. colum.
j. libro. j. ⁊ in conſilio. lxj. colum. v. eodem lib. j. ⁊. in cō
ſi. lxx. colum. vj. lib. ij. ⁊ iſta concluſio procedit niſi alia
preſumptio ſit in contrarium: vt not. Ange. in. l. fi. ff.
quod metus cauſa. Et hoc poteſt exemplificari quan-
do act⁹ eſſet factus in preſentia iudicis: quo caſu me-
tus non preſumitur: vt not. Bart. ⁊ doc. in. l. trāſactio
nes. C. de tranſac. Idem Bart. in. l. j. de prediis curia.
lib. x. Et ex hac ratione inferendū vr̄ quod data pari-
tate terminorum non ſit differentia: qꝛ pariter vr̄ cre-
dendum teſtibus deponentibus de libera voluntate
ſicut de metu: cum in vtroqꝫ caſu agatur de proban-
do voluntatem alterius que nobis occulta eſt. De il-
la preciſe non poſſunt teſtes deponere. Sed in probā
do metū arguitur ex mediis: extrinſecis. puta ex cru-
ciatu vel minis que bene cadunt in ſenſum teſtium.
Et idem videtur dicendum in probando media ex q
bus libera voluntas arguitur. puta quod factum ſit
in preſentia iudicis. Nā pari modo teſtes de hoc de-
ponere poſſunt. ideo ceteris paribus non videtur dif
ferētia. ⁊ hoc tenet dominus Signorolus de medio-
lano in conſilio. lxxiiij. in queſtione vertente. in fin. ⁊
9 in ſimili facit: † quia plus creditur duobus teſtibus
affirmantibus ꝙ̄ pluribus negantibus: vt per gloſſ.
in. l. dicum proferre. §. ſi plures. ff. de arbi. Nam hoc in
telligitur quando deponunt ſuper negatiuam ſim-
pliciter que improbabilis eſt. c. quoniam contra. de
proba. c. bone. de elect. Secus ſi negatiua coartata ſit
loco ⁊ tempore: qꝛ tunc ita negantibus ſicut affirman
tibus: vt declarat Bar. in. l. actor. col. ãpe. ver. itē ex
delictis. C. de proba. ¶ Vltimo notandum eſt quod
metus in vno caſu per ſolum iuramētum ꝓbari pōt:
vt habetur in. c. ſtatutū. §. cum vero. de reſcript. in. vj.
10 ¶ Tertio querit̄ an requirat̄ ꝓteſtatio. glo. hic cōclu

a ¶ Teſtibus. Adde Iaſ. in. l. interpoſitas. de trāſac. l ver. item no ta. vbi limitat hanc doctrinā ꝑut hic do. phi. Decius.

dit ꝙ ſic. idē gl. in. c. fi. de appel. l. ij. C. de his q̄ ꝓpter met. indic. non app. ⁊ ꝑ illū tex. in. d. c. fi. vt em̄ appareat ſtetiſſe ꝑ iudicē ⁊ nō ꝑ partem ꝓteſtatio vtilis eſt ⁊ neceſſaria: vt Bal. dicit in. l. properādū. §. ſi autē. ⁊. q̄rit hic glo. C. de iud. ⁊ no. gl. in. c. cupiētes. §. qḋ ſi per viginti. in ⁊ propoſite. de elec. in. vj. quā no. ibi Domi. dicēs ꝙ impedit⁹ facere actuz in termino ſtatuto nō excuſat. niſi ꝓteſtet. Et ꝑ hoc dicit ibi Jo. de Jmo. prout Domi. refert ſe obtinuiſſe in q̄dā cauſa appellatiōis: in qua non poterat haberi copia iudicis ꝑs q̄ ꝑmiſit labi tēpus abſq; ꝓteſtatiōe ꝓ illa negligētia in nō ꝓteſtādo ſuccubuit. ⁊ ſequit Alex. in. d. §. ſin autē vtraq;. ⁊ in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi p̄tori. colum. iij. ff. de ope. noui nū. ⁊ in ꝯſi. clxiij. al's. clxiiij. viſo ꝓceſſu cauſarum. colum. fi. lib. ij.

¶ Sz tñ vt dixi in. d. c. fi. de ap. aduertēdū eſt: q: generaliter vř ꝙ tali caſu ꝓteſtatio nō ſit p̄ciſe neceſſaria: q: ſicut in alijs caſib⁹ ſufficit ꝓbare metū ſimplr̄ ita in caſu iſto vř ꝙ excuſat⁹ ſit iſte q̄ nō appellauit dūmodo met⁹ ꝓbet. Bñ verū eſt ꝙ ꝓbatio met⁹ ex tali ꝓteſtatiōe coadiuuat: vt dicit Jo. an. in. d. c. fi. de ap. ꝑ. c. j. qḋ met. cau. Nā nō p̄ſumit ſtare ꝑ iudicē niſi ꝓbet. vt no. Bar. i. l. dāni. infecti. §. ſabini. in fi. ff. de dāno iſec. Et ꝙ ꝓteſtatio nō ſit neceſſaria expſſe ſentit Bar. i. l. ij. §. qḋ dixim⁹. ff. ſi qs cau. dū inq̄t hoc eſſe de ꝯſuetudine. ⁊ ibi expſſe hoc dicit Alex. ⁊ idē Pau. de ca. i ꝯſi. xxj. i cā deſertiōis. co: añpe. ⁊. nec obſtare vř. Et idē Are. in ꝯſ. clxiij. verū eſt ꝙ comic⁹. col. iij. Abb. poſt Jnn. in. c. ex trāſmiſſa. de p̄ſcrip. ⁊ in. c. j. qḋ met. cau. in gl. ⁊ idē Alex. in. l. q̄ aliena. §. fi. col. iij. de acq̄. here. ⁊ eſt glo. j. qḋ met⁹ cā. ⁊ in c. notari⁹. xxxj. q. ij. ⁊ iſta allegaui. in. d. c. fi. qḋ met⁹ cā. q̄ poſtea: Jaſ. peculiari more ſuo vſurpauit. in. d. l. de pupillo. §. ſi qs ipſi p̄tori. vbi ipſe in vltima ei⁹ etate ſcripſit ⁊ pri⁹ ſtabāt ſcripta mea de appella. Nō obſtāt iura que vidētur ꝓteſtationē req̄rere. d. l. ij. C. de his q̄ ꝓpter metū. ⁊. in. d. c. fi. de ap. ⁊ in ſimili in. l. ij. ff. de nau. feno. in. l. fi. ꝺ lege ꝯmiſſo. q: in illis caſib⁹ videt ꝙ ſola ꝓteſtatiōe met⁹ ꝓbet: q: illa iura nihil aliud vidētur req̄rere ⁊ ſi nō eſſet facta ꝓteſtatio nō negāt illa iura quin ꝓbato metu abſq; ꝓteſtatiōe quis excuſetur.

11 ¶ Et notādū eſt † ꝙ talis proteſtatio ſi clādeſtine facta ſit ꝓdēſt: vt eſt tex. in. c. j. qḋ met. cauſa. Et hoc ꝓcedit reſpectu eius q̄ infert metū corā quo quis nō audet proteſtari: vt no. Abb. ibi in glo. in. d. c. j. ⁊ in. c. cū. M. col. v. de cōſti. Bar. in. l. de pupillo. §. ſi qs ipſi p̄tori. l. rſ. q. de noui oper. nūtia. Bal. in. l. ſi repetēdi. in fi. C. ꝺ ꝯdi. ob cau. Secus eſt in p̄iudiciū tertij. q: ꝓteſtatio clādeſtina ⁊ illi tertio nō p̄iudicat: vt no. Bar. in. l. q̄ aliena. §. celſus. in fi. ff. de acq̄. here. ⁊ Bal. in. l. clari. in fi. C. de fideicō. ⁊ in notabili q̄ſtione tradit Alex. in cōſ. xvj. ponderatis narratis. col. pe. lib. iij. vbi cōcludit ꝙ proteſtatio clādeſtina facta a patrono de nō p̄ſentando aliū: ⁊ qḋ ſibi p̄ſentaret ꝙ faceret ꝑ metū talis proteſtatio nō nocet neq; p̄iudicat illi qui poſtea p̄ſentatus fuit vt latius ipſe ibi proſequitur.

12 ¶ † Jn quarto dubio breuiter ꝯſiderandū eſt ꝙ met⁹ purget ex libera volūtate q̄ poſtea expſſe. vel ex aliquo actu dep̄hēdat vt met⁹. q̄ in

ꝓmittẽdo iternenit tollit ⁊ purgat ex ſolutiõe q̃ poſt-
ea ſpõte facta ſit.l.ij.qđ me.can.⁊ not.Bal.in ꝯſi.ccxl.
donatio facta lib.j.Alex.in ꝯſi.cxxvij.viſo inſtrumẽto
col.j.l fi.li.v.⁊ Dom̃.in ꝯſ.xxiij.q: diffuſe.col.j.Et hoc
p̃ſertim vr̃ ꝓcedere accedẽte internallo t̃pis ꝓpter qđ
met⁹ purgari p̃ſumit:vt no.Bal.in.d.l.ij.cũ ſi.vt tra-
dit ibi.Alex.Et iſta ꝯcluſio ſane intelligit ⁊ bñ ꝓcedit
ceſſante cã met⁹.Sed eadẽ cã met⁹ durãte ⁊ ſubſiſtẽ-
te:nũq̃ etiã cũ iternallo met⁹ purgari vr̃:vt not.Bal.
in.d.l.ij.℣ ſʒ q̃ro.quẽ refert ⁊ ſequit Alex.in ꝯſi.lxviij.
lib.iiij.§.alle.⁊ And.ſicu.i ꝯſi.liiij.col.xiiij.lib.j.⁊ hoc
ẽt ꝓbat ex eo qđ no.Cy.l.d.l.ij.col.fi.ꝑ iſtã gl.vidi ſe
mel.vbi dicit ꝙ debitor q̃ fuit carcerat⁹ ⁊ coact⁹ p̃ſta-
re cautionẽ de ſoluẽdo cõitati illud qđ debebat credi
tori ſuo lʒ poſtea liberat⁹ fuit ⁊ cũ iternallo ſolutionẽ
facit:excuſat tñ ꝓpter metũ:q: niſi ſoluiſſet iterũ capi
potuiſſet a cõitate ⁊ ſeueri⁹ tractari.Et ſic durãte cã
met⁹ nõ vr̃ purgari.⁊ hoc idẽ tradit Ang.l.l.q̃ aliena
§.celſus.de acq̃.here.vbi ꝯcludit ꝙ ſi ſit ꝯct⁹ vẽditio
nis celebrat⁹ ꝑ metũ ſi poſtea traditio rei vẽdite fa-
cta ſit ex internallo durãte eadẽ cã met⁹ illa traditio
vr̃ facta ꝑ metũ.⁊ ſequit Alex.ibi:inferẽdo poſt Ang.
ad confeſſionẽ factũ ⁊ internallo poſt torturã. Et idẽ
ꝯprobat ex deciſiõe quã ponit Bar.in.l.ob turpẽ.col.
fi.℣.⁊ adeo in q̃one de facto.§.de ꝯdi.ob turp.can.de
13 marito q̃ ꝓberauit vxorẽ q̃ nolebat ꝯſentire cuidã in
ſtrumẽto ſi poſtea ex internallo mulier conſentit cer-
te dicit Bar.vr̃ ꝯſenſiſſe metu mariti:q: donec durat
matrimoniũ durare dʒ met⁹.Et idẽ no.Abb.in.c.acce
dẽs.in.iij.notab.de ꝓcura.vbi inq̃t ille q̃ tenet alicui
libertatẽ reſtituere nõ liberat illũ relaxãdo ſimpl'r in
ei⁹ territoriũ:q: nõ dicit eſſe in libertate cũ de facili re
tineri poſſit.Et no.Bar.in.l.q̃ i carcere.§.qđ me.can.
Et idẽ in ſimili caſu tradit Petrus de anc.in ꝯſi.ccix.
§.allegato.col.fi.⁊ in alio ſimili caſu de rege cypri.ſcri
bit Cardi.in ꝯſi.cxxxvij.redẽptoris omniũ q̃ eſt rex re
gũ:⁊ Calde.in ꝯſi.j.l ti.qđ met.can.Et Abb.ꝑ illũ tex.
i.c.accedẽs.circa fi.de ꝯuer.ꝯiug.Are.l ꝯſi.xiiij.viſo ⁊
diligẽter ꝯſiderato.col.x.qđ reſtat nũc videre de quar
to dubio.Alex.in ꝯſi.j.viſo ꝓceſſu.col.iiij.lib.iij.⁊ An
dre.ſicu.in ꝯſi.liiij.col.xiiij.⁊ ſequẽti.lib.j.⁊ in ꝯſi.vlt.
col.xj.lib.ij.

¶ Philippus Decius.

¶ Regula.l.Furioſi vel eius.

a Furioſi vel ei⁹ cui bonis interdicitur nul la voluntas[a] eſt.

a ¶ Volun tas.Furio- ſus tñ obli- gat ex ꝯcti bus in qb⁹ obligatio ꝯ hit re ipa ſi ne cõſenſu per text.l.l. furioſus.§. de actio.et obliga.

De furioſo dictū eſt ĩ rĩa in negotijs.ſ.eo. Hic dicēdū
eſt de prodigo. Et de eq̃paratione que hic
1 facta videtur. ¶ Nam prodigus dicit̃ q̃d
nec tempus nec finem habet expēſarum.
Sed bona ſua dilacerando & diſſipando pdit.l.j.§.
2 j.ſ.de cur.furio. ¶ Et prodigus cognoſcit̃.ex factis
nō ex ſermonibus: vt no.Bar.in.l.is qui.§.diuus.ſ.
de tut.& cur.da.ab his. ¶ Et prodigus dicit̃ qui expē
dit vltra ſubſtantiam ſuam citra neceſſitatem: vt no.
Ang.poſt glo.in.§.cū vero.in aut.vt deter.ſit nume.
cleri.col.j. Et no.Ange.are.in.§.furioſi.in fi.inſtit.de
3 cura. ¶ † Et ad probandum quē eſſe prodigū debēt
teſtes aſſignare rationē.q̃z vidēt quotidie illum dila=
pidare & exponere valde vltra facultates ei⁹.ita,Bal.
dicit in.l.vbi adhuc.colū.antepe.C.de iure do. ¶ Et p
bat̃ quis furioſus vel prodigus ſi cōiuncti habēt illū
pro furioſo vel prodigo.vt no.Bald.in.§.item furioſi
inſti.q̃bus non eſt per.face.teſta. Alex.refert & ſequit̃
in cōſil.liiij.ad queſitum.lib.j. ¶ Et per dationē cura
toris probatur q̃ quis ſit prodigus vel furioſus: q̃z p
decreto preſumitur: vt not.Bal.Ang.& Sali.in.l.cum
te.C.de proba.cum ſimi.vt Alexā.tradit in cōſi.lxxxij.
viſo & opportune diſcuſſo.colum.iiij.libro.j.& Corne⁹
peruſi.in cōſilio.xxj.viſa dicta repudiatione.libro.ij.
¶ Et ille qui eſt datus curator non poteſt dicere nec
auditur ſi dicat illum non eſſe furioſum vel prodigū
cui datus fuit curator vt tradit Rota in.v.deciſio.in
titu.de teſta.in antiquis.cum ſimi.vt proſeq̃tur Feli.
in.c.lator.colum.ij.de re iudi. ¶ Et talis prodigus eq̃
parat̃ furioſo: vt hic dicitur. Ad idē text.in.l.fulcini⁹.
§.adeo.in verſi.idemq̃z.& in prodigo.ſ.ex qui.cau.in
poſ.eatur.in.l.is,cui bonis.de verb.oblig.in.l.ſi pre=
dia.ſ.de rebus eorum.in.l.j.C.de cura.furio.& in.§.&
hec dicim⁹.in aut.vt hi q̃ oblig.ſe habere peri.res mi.
¶ Et propter iſtam equiparationem dicit Bal.in.l.
4 qui habet.in princ.ver.quid in prodigo.ſ.de tute.q̃ †
prodigo etiam nō petēti[a] dari poteſt curator: q̃z furio
ſo equiparatur.vt no.Bar.in.l.he autē.in princ.ſ.ex
quib.cau.in poſ.eatur. ¶ Et pari ratiōe ↄcludit Bar.
poſt antiquos in.l.ex facto.colum.vj.ver.quero vtrū.
de vulga.& pupil.q̃ ſicut furioſo ſubſtitui poteſt ita
etiam prodigo cum ſimilibus: vt ibi tradit Alexand.
¶ Et an talis eq̃paratio de furioſo ad prodigum pro
cedat vbi ſit eadē rō videlȝ quantum ad hoc ne ↄdi=
gus faciat deteriorē ei⁹ ↄditionē: q̃z illis bonorū dimit.

a ¶ Nō petenti. Uide Iaſ.i.l.ſi is a cui bonis.ſ. de v.ob. in.ij. col.i.vj.no. vbi etiā ponit qn̄ equiparet̃ furioſo & qn̄ pupillo.

a ¶Alex.Et Iaſ.ibi in.ix.col.verſi.ſecūdo querit.Bar.⁊c.
b ¶Adminiſtrationē.Adde tamē gl.d.l.is cui bonis.⁊ ibi Iaſ.l.iiij.col. in fi.vbi dicit/ꝙ furioſus pōt ꝯtrahere/obligari/⁊ alienare/ātecꝫ interdictū ſit bonis.⁊ cōiter tenet illa glo.ꝓut ibi Iaſ.in ꝟ.ꝓ clara itelligētia.⁊ ꝓ opi.do.phi.facit vnū dictum Bar.in.l.q habet.§.ſi pupil-

nutio interdicta eſt.l.iulian⁹.i prīnc.ff.de cura.fur.l.ſi his q.§.fi.ff.de tut.⁊ cur.da.ab his.⁊ ita regula iſta loquitur. ¶Secus ergo videt quo ad acquirēdū ſibi:q2 nō ꝓhibetur ſibi acquirere ille cui bonis eſt interdictum.l.is cui.in prīn.de ver.obli.l.certi ꝯdictio.§.qm.ver.item queri poteſt.ff.ſi cer.pe.⁊ no.Bar.hic.

5 ¶Et reſpectu acquiſitionis† prodigus pupillo eqꝑatur:q2 non pōt obligare ſine tutoris autoritate:⁊ tamen ſibi acqrit.§.j.inſti.de auto.tuto.l.pupillus.ff.de acq.re.domi.⁊ no.Alex.d.l.is cui.in prīn.de ver.obli. Nā prodigis in ei⁹ fauorē bonis interdicit.⁊ ideo nō dicitur ꝓpter hoc capite diminut⁹/nec dicit cōdēnatus/lʒ declarat⁹ ſit ꝓdigus:vt no.Bal.in.l.fi.col.pe. ver.hic dubitat.qd de prodigo.C.vnde legi.reputat tamē prodigus vilis ꝑſona.l.nō debet.ff.de dolo.

6 ¶†Et ſupradicta habēt locū in cōtractibus:ſecus videtur in delictis in qbus punitur ſicut qlibet ali⁹:vt no.Ang.in.l.fulcini⁹.§.adeo.in fi.ff.ex qb.cau.in poſ. eatur.adeo ꝙ etiā ad mortē cōdēnari pōt:q2 vitiū cōiūctū vitio nō excuſat maleficiū.vt Bal.dicit i.l.furioſum.in fi.C.qui teſta.fa.poſ.⁊ idē Pau.de ca.in.d.l.is

a cui bonis.cum ſimi.vt tradit ibi Alex.ᵃcol.iiij.Nā qñ alienatio prohibita eſt fauore alienātis vt eſt in ꝓdigo:tunc alienatio que fit delinquendo nō eſt prohibita/q2 propter delictū perdit fauorē:vt not.Bar.in.l.ſi quis in tātū.col.iij.ver.quero an dñs.C.vnde vi.Et ſequitur.Alex.in cōſi.xxiij.opportune ꝯſideratis.col.ij. lib.j.idē conſiliū eſt repetitū in cōſi.lxxxix.li.iij.Aret. in conſi.xiiij.viſo ⁊ diligēter conſiderato.colum.v.

7 ¶Ultimo notādū eſt ꝙ lʒ ſupra dictū ſit† ꝙ ꝓdigo ēt non petēti curator dari poſſit/tamen ipſe q ꝓdigus dicit debet in ipſa datione curatoris citari:vt no.voluit Ang.in.d.l.is cui bonis.in ver.an aūt.q2 agit de eius preiudicio cū adminiſtratio ſibi auferatur.Et ſequitur Alexā.in.d.l.is qui.circa fi.poſt alios.⁊ Soci. in conſi.cclxxix.viſa dona.col.ij.verſi.preterea.

¶Sed tamē iſtud dictū videtur dubitabile/quia ꝓdig⁹ equiparat furioſo qñtum ad adminiſtrationēᵇ et

lus.de tute. ff.vbi dicit/ ꝙ furioſus ⁊ ꝓdig⁹ accipiūt curatores ignoranter.per.l. fulcinius.§. adeo hic allega.ergo ſi ignoranter. patet ſine citatiōe:vt dictū fuit in d.regu. qui poteſt. Iaſ. tñ in repe.l. gallus.§.et quid ſi tm. col.xix.vult reprobare dictuʒ pau. de caſt. reſpondendo ad reg. qui poteſt. tamē nihil facit.Item facit pro iſta opi.id quod tenet Bar-ba.in conſilio.lxx.i.iiij. volu.v.col. i princip.ꝙ vbi eſt notorium parti abſiti nullam competere defen-

b ſionem:tūc non requiritur citatio quod not.Hierony.Cuchalon.

dationẽ curatoris: vt. §. dictũ eſt. Ergo nõ videt citatio neceſſaria ſicut in furioſo: ⁊ q2 etiã pdigo dat curator nõ petẽti vt dictũ eſt. Et nõ põt prodigus impedire interdictionẽ adminiſtrationis nec dationẽ curatoris: ergo citatio nõ videtur neceſſaria. l. iiij. §. j. §. de fideicõ. lib. Et per illũ tex. ita arguit Pau. de ca. in cõſi. xxxiiij. ſuper. j. dubio. ſm formam nouam in nouis in. ij. vo. Oldr. in conſi. xcv. ex forma ipſius ſtatuti in fi. ⁊ Roma. in conſi. ccxij. quo ad primum. cum ſimi. vt dixi in regu. qui poteſt. ſupra. eo.

Philippus Decius Piſis.

¶ Regula. l. Non debet.

Non debet actori licere quod reo non permittitur.

Eadem reg. habet in reg. nõ licet actori. eo. tit. in vj. Et ibi. ſm Dy. exẽplificat ꝙ ſicut nõ põt reus poſt litẽ cõteſtatã reuocare procuratorẽ. l. poſt litẽ. §. de procu. pariter nec actori licet. l. que omnia. ſupra. eo. titu.
¶ Et ad hoc facit gl. in cle. ſepe. de verb. ſigni. in ꝟ. voluerit. que dicit ꝙ illud quod non permittit reo in cõuentione nõ debet cõcedi actori in recõuentione.
¶ Et ideo ſi actor ĩpetrauit ꝙ cã terminet appellatiõe remota. idem erit in cã recõuẽtiõis ↄ actorẽ: vt no. glo. p illũ tex. l. c. ij. de mut. peti. ⁊ Bal. in. c. j. §. in quibuſdã. in ver. ſimile habemus. de cõſue. recti feu. ⁊ ſi actor impetrauit in cã ciuili ꝙ reus debeat pſonaliter cõparere etiã actor cogit perſonaliter cõparere: vt no. Do. in. c. j. col. ij. in ver. quid ſi actor. de do. ⁊ contu. in. vj. ⁊ facit iſta reg. non debet licere actori qḋ reo non permittitur.
¶ Unñ ſi agẽs pro liqdatiõe inſtrumẽti qḋ ex forma ſtatuti paratã hꝫ executionẽ habuit dilationẽ ad liquidãdũ pariter ĩ tali dilatiõe poterit reus articulũ facere/⁊ probat cõtra liquidationem: vt not. tradit Bal. in. l. ſi cauſam. col. ſi. verſi. apponitur pena. C. de excep. rei iudi.
¶ Et in effectu reg. iſta videtur vera ꝙ actor nõ dꝫ eſſe melioris conditionis ꝙ̃ ſit reus: nõ autem dicit ꝙ a pari procedãt actor ⁊ reus. vt dixi in. c. j. de pba. col. xxv. Nam cauſa rei fauorabilior eſt: vt in reg. fauorabiliores. j. eo. c. ibi: videbimus quando a pari pcedant actor ⁊ reus. ⁊ in quibus melioris conditionis ſit actor ꝙ̃ reus. Philip. deci.

§ In re obſcura.

¶ In re obſcura melius eſt fauere repetitioni ꝙ̃ aduentitio lucro.

1 Regula iſta ĩtelligit qñ tractat de damno euitãdo: vt glo. hic dicit: ⁊ alias eſſet melior pditio poſſidẽtis in pari caſu: vt ĩ reg. in pari cã. j. eo. l. ſeruũ §. fi. j. de mino. l. l. ſi ſeruũ §. ſequitur. in fi. de ꝟb. obli. Sed qñ alter tractat de dãno eius cauſã

2 fauorabilior eſt ꝗ̄ illū qui tractat de lucro: vt hic dr. Et ideo tali caſu priuilegiatus qui tractat de dāno euitādo vtit priuilegio cōtra priuilegiatū q̄ tractat de lucro. l. fi. §. ex qb. cau. ma. ⁊ in. c. auditis. de resti. in integ. ⁊ no. Bal. in aut. perpetua. C. de ſa. ſan. eccle. Pet. de ācha. in cōſi. xxxvj. ꝯtra Ioā. ⁊ Marianū. Pau. de ca. i cōſi. cccxiiij. al's. cccxvij. vt bene attingat. in fi. Roma. i cōſi. clxix. ampliſſime doctor. col. pe. ⁊ Ang. are. in. § curſus. col. ij. inſti. de act. Et dixi l. c. in ꝑſentia. de pba. in. vj. charta. i. gl. fi. Nā alia ratio dāni/ alia ratio lucri habet. vt dictū eſt. §. eo. in reg. in eo. in prin. vbi vidēdū eſt. Philip. Decius.

¶ Regula. l. Qui in alterius.

1 Qui in alteri⁹ locū ſuccedunt iuſtā habēt cām ignorātie an id qđ peteret deberet: fideiuſſores ꝗ̄ nō min⁹ ꝗ̄ heredes iuſtā ignorātiā poſſūt allegare. hec ita de herede dicta ſunt. Si cū eo agitur: nō etiā ſi agat nā plane qui agit cert⁹ eſſe debet cū ſit in poteſtate eius quando velit experiri: ⁊ ante debet rem diligēter explorare: ⁊ tunc ad agendum procedere.

1 Eādē regula habet in reg. cum quis. eo. ti. l. vj. ¶ Et No. ꝙ heres hꝫ iuſtā ⁊ pbabilē ignorātiā i reb⁹ defuncti. Quia i facto alieno ignorātia pbabilis eſt. l. fi. §. p ſuo. l. ſi mulier. §. ad velleia. Et ideo ex tali ignorātia heredi datur reſtitutio: vt no. Bar. i. l. ad diē. in. l. cū filius. §. in hac. de vb. obli. Dy. in reg. cū quis. eo. tit. in. vj. ¶ Et de herede emphyteote no. per. glo. fin. in. l. ij. C. de iure emphy. cum ſimi. vt late tradit Alexan. in. d. §. in hac. colum. ij. Et cardi. in cōſilio. xciiij. reſpondeo quod.
¶ Et per iſtum tex. dicit Bar. in. l. non ab re. in fi. C. vnde vi. ꝙ heres ſi ignorauit rem conductam a defuncto nō tenetur pena illius legis.
2 ¶ Sic ſi heres emphyteote ignorāter vēdidit fundū emphyteoticum non cadit a iure ſuo. Et dñs volens renocare debet probare ſcientiam: quod eſt nota. dignum. ita Bal. in. c. i. §. ſi vaſal. feu. in fi. in ti. ſi de feu. fue. controuer. inter domi. ⁊ agna.
¶ Et qñ heres ex facto ſuo ⁊ ppria culpa cōuenit olno ꝓpter iuſtā ignorātiā excuſat: vt no. Pau. de ca. in cōſi. xx. vltra ea q̄ ſuperi⁹ allegata ſunt. Et in ſimili caſu tradit Corne. pcru. in ꝯſi. cx. videt in hac cōſultatione. col. fi. lib. j. vbi inquit ꝙ tex. in. l. j. C. de dona. q̄ ſub mo. non habet locū in herede qui ignorauit obligationē de alimentādo.
3 ¶ Et pdicta ꝯ'o ꝓcedit niſi agat de his q̄ in teſtō cōtinēt de qbus heres ꝑſumit habere notitiā. l. nō eſt ferēdū. §. de trāſac. Nā poſt aditā hereditatē heres ꝑſumit habere notitiā de teſtō: vt no. Bal. i. l. cetera. §. fi. in ꝟ. ſcđo noto. de leg. j. ⁊ in. l. ſi tutor petitus. in verſi. ſexto fallit. C. de peri. tuto. ⁊ picit Bal. l. l. eius qui. col. pe. §. ſi cer. pet. ꝙ veritas eſt ꝙ qlibet heres etiā ſu⁹ poſt immiſtionē factā ꝑſumit ſcire ⁊ vidiſſe teſtm̄. ⁊ idē Pau. de ca. in cōſi. x. clarū eſt in iure. cū ſimi. vt tra

dit. Alex. i. l. § rome § duo fratres. charta aſpe. de v. obl. et ſm iſtã cõcluſionẽ cõſuluit. Alex. i cõſ. iiij. videret iſpectis his. col. pe. li. ij. et not. abb. i cõſi. xix. facti cõtigẽtia. li. ij. et i cõſ. liiij. videt. pmo circa fi. eo. li. ij.
4 ¶ Secũdo ista rła intelligit vbi agit de dãno vitando: qz heres excuſatur propter ignorãtiam: vt hic dr cũ ſimi. Ad idẽ tex. in. l. in ſumma. § ſi ſeruum. ff. de condi. indebi.
¶ Secus ſi agat de cauſa lucratiua / qz heres ex iuſta cauſa ignorantie / non excuſatur: vt no. per glo. in. d. § ſi ſeruũ. per tex. in. § res legata. v. ſi vero. inſti. de leg. vbi heres tenetur ad eſtimationẽ ſerui legati quẽ ignorãter manumiſit / et nõ excuſatur heres quominus ad eſtimationẽ ſerui manumiſſi teneatur / licet legatum ſerui relictũ fuiſſet in codicillis: vt eſt tex. in. l. ſi ſeruũ § de illo queritur. de verbo. obli. et ad idẽ tex. in. l. quidam ita. § qui filiũ. in fi. ff. ad trebel. vt colligit ibi. Hoc amplius et ſi ignoraſſet filius codicillos a patre factos nihilominus heredes eius ſeruum preſtare debebunt ne factũ eius alteri dãnũ afferat. ad idem tex. in. l. ſi quis inquilinos. § j. de legatis primo. et facit tex. in. l. fi. de lega. ij. Et ratio in iuribus prealleg. videtur. qz heres pretendit cauſam lucratiuã. vt glo. dicit in. d. § ſi ſeruũ. vbi Bar. ſequitur. et i. d. l. ſi ſeruũ § de illo queritur. et ibi Alex. poſt alios. et idẽ Ange. areti. in dicto § ſi res legata. in fi. poſt alios quos ibi refert. et in dictis legibus duo concurrunt / cauſa lucratiua. heredis / et regula que dicit q factum vnius alteri nocere non debet. vt dicitur in. d. § ſi quis filium. in regu. non debet. ſ. eodem.
5 ¶ Tertio regula habet locũ in herede qui cõuenit: ſecus ſi agat: qz ex ignorantia probabili nõ excuſatur: qz debet inueſtigare cũ in poteſtate ſua ſit quãdo agere velit: vt in tex. hic dicit: et facit tex. in. l. ſi qñ. C. de dila. cum ſimi. alleg. in gloſſ. et inter alia. prealleg. l. pure. § fi. ff. de doli excep. De cuius intellectu dixi in. c. ſi autem. de reſcrip.
¶ Et iſtã. l. in iſta parte limitat Car. dupliciter in cõſ. xciiij. alr. vbi primo dicit / q dicit hic de actore / lz nõ debeat excuſari ſicut reus per hoc non tollitur quinetiam ipſe actor ex aliqua cauſa probabili poſſit excuſari. alleg. not. per glo. in. c. ij. in ver. non feciſſent. de ope. nountia. et. xij. q. j. in. c. expedit. in gloſſ. fi. et de hoc inferius dicam.
¶ Secundo limitatur procedere quãdo pbatio eſt facienda ab ipſo actore: ſecus ſi pbatio fieri debet per libros qui nõ ſunt in poteſtate actoris / ſed alterius. et ſic pẽdet ex facto alieno in quo probabilis eſt ignorantia. l. fi. ff. pro ſuo. et nota in. c. ab excommunicato. de reſcrip. Iſta tamen ſecunda limitatio ſatis videtur includi ſub prima.
¶ Circa ea que dicit Bar. hic / primo notandũ eſt q de proteſtatione
6 dicit et idem Bar. in. l. ſi quis inficiatus. ff. depoſi. vbi inquit q ſi tu proteſteris mihi q tibi ſoluam / quia ſis procurator vel heres / debes facere fidem per inſtrumẽtũ / als ego nõ ſum in mora. et idẽ in. l. grece § cũ pignori. in ver. aduerte q ſi denuntiatio. ff. de pigno. cum ſimi. vt tradit Alexan. in. l. de pupillo. § qui pcuratorio. in prin. ff. de noui operis nũtia. et in conſ. xcv. viſis proceſſibus. colum. penul. lib. ij. et in conſ. clxxij. viſis et opportune diſcuſſis. col. j. in fi. eo. libro ſecundo.

a ¶ Expẽſis. In hac materia expenſarum qñ excuſetur quis: vide latẽ apoſt. Dy. in reg. cũ qs. de reg. iur. li. vj. i nouis impreſſionib⁹ ſup lr̃a b. ⁊ Lãfr. de ocia. l rep. c. qm̃ Ʒ. de pba. i ver. expẽſe. latiſſime p Mod. l. i. pperãdũ ·§· ſinaũt. de iud. ⁊ ſoci. i trac. faliẽ. i re. cxxxix. Hie. chu.
b ¶ Ut Alex. Idem ibi Jaſ. in. v. col. ver. ſecundo quero.

7 ¶ Secundo notat q reus q̃ ſuccubuit excuſatur ab
a expenſis[a] ſi habuit iuſtam cauſam litigãdi. ⁊ idẽ not. Bart. in. l. q̃ ſolidum ·§· etiam. in. j. not. de lega. ij. in. l. properandum ·§· ſinautẽ alterutra. in prin. C. de iud. ⁊ in. l. iij. poſt. glo. ibi ·§· ſi rẽ. de leg. iij. ¶ Et iuſta cauſa exemplificatur p Bart. hic/ quando reus deſtitit a lite poſt productionẽ inſtrumenti in quo apparet de iure actoris: vel poſt publicationem teſtium. ex q̃bus apparet de meritis cauſe in fauorem actoris: nã excuſatur ab expenſis ſi a lite deſiſtat. Si vero pſequatur litẽ poſt productionem inſtrumenti/ vel poſt publicationem teſtiuʒ/ debet condẽnari in expẽſis poſtea factis: ſʒ excuſatur ab expenſis quas actor prius fecit: vt Bar. hic concludit. ⁊ clarius idem tradit in. l. ſi q̃s inficiatus. Ʒ. depoſi. ⁊ in. d. l. properãdum ·§· ſinantem
b alterutra. C. de iud. cum ſimi. vt Alex.[b] ibi ſcribit. colũ. iij. ℣. iuxta hoc. ⁊ idem Per. de ancha. in conſi. cccxxvj. ſup primo dubio ſubtiliter. ⁊ idẽ Ange. in. l. deſtitiſſe. Ʒ. de iud. Abb. in. c. ij. in fine de ſecundis nuptijs.
¶ Sed tamẽ aduertendum eſt in iſta concluſione inſtrumẽti quam cõmuniter omnes ſequuntur. nam qñ poſt productionem inſtrumẽti vel publicationem pceſſus reus a lite deſiſtit/ clarũ eſt q non debet condẽnari in expẽſis propter iuſtã cauſam quã habuiſſe videtur. ⁊ in hoc cõmunis ɔcluſio placet. Sed ſi re⁹ non obſtante productione inſtrumẽti vel publicatione pceſſus fuit litẽ proſequut⁹ ⁊ ſuccubuit videtur q debeat in expẽſis totius litis condẽnari nõ ſolũ in expẽſis factis poſt inſtrumẽti productionẽ vel publicationem proceſſus vt omnes tenẽt. Sed etiã in expẽſis factis prius a q̃bus nõ videtur excuſari ex eo quod malã litẽ proſequutus fuit/ etiã poſt productionẽ vel publicationem. Quo caſu veriſimiliter videtur qd etiam ſi a principio notitiaʒ habuiſſet de inſtrumẽto poſtea producto quod tamẽ non ceſſaſſet a lite: ideo in expẽſis totius litis debet condẽnari. Et hoc in ſimili caſu
c tradit Rom.[c] i ſingula. cccxvj. Alio ſero dñs Manuel.

c ¶ Roma. Addõ Feli. in. c. nouit. de iudicijs. fin. col. ver. mõitio. vbi refert omẽs tenẽtes hãc opi. Guil. de cu. ⁊ Barb. in addi. ad Abb. c. ij. Ʒ. alle. ⁊ Pau. de ca. in. l. quidaʒ ibe rus. de ſerui. vrba. pdio. Et Feli. in. c. quoniam ɔtra. de pba. in ix. col. i ver. hanc limitationem. vbi vult q etiã ſi cõfitear coram iudice precedente interpellatione q nihilominus condemnatur in expenſis citatiõis. ⁊ idẽ colligitur ex mente roma. in d. ſing. ſʒ aduerte ad vnum quod Rom. in ſermone ſequenti fin. numero. cccxcvij. ⁊ Feli. vbi. Ʒ. volunt quod in dubio pſumatur preceſſiſſe extra iud.

monitio p̄ arg. a cōiter accidētib⁹ vt ibi: p̄ eos: ex quo ſequit̄ q̄ re⁹ q̄ cōfeſſus eſt corā iudice; venit cōdēnādus in expēſis libelli ⁊ cita. q2 pſuimit̄ p̄ceſſiſſe dic. monitio extra iudi. cui⁹ cōtrariū volūt rationes naturales de q̄bus p̄ euz in. d. ſingulari. cccxcvi. vbi dicit q̄ q̄ ꝯfeſſus eſt corā iudice debitū q̄ ita interpellat⁹ de his ſimiliter ꝯfeſſus fuiſſet. et ſic q̄ nō eſt cōdēnandus in expēſis. co gita ſi pōt dici q̄ iſta preſumpta interpella. q̄ cauſat̄ a cōiter accidētibus tollatur p̄ confeſſionē factā corā iudice: ⁊ per conſeques hoc caſu nō veniat condēnād⁹ in dictis expēſis: ⁊ inquā ſuz dixi de arg. a ꝯmuni accidentib⁹ an ſit validū l in re tā in criminalibus q̄ l ciuilib⁹ vide latiſſime Hipp. de mar. in ſing. primo incipi. arg. a cōiter ⁊c. ⁊ p̄ do. Philip. in cōſi. clxxxiij. in cip. ⁊ p̄ tenui faculta. in. iij. col. v. ⁊ cōiter fieri ⁊c. Hiero. chu.

a ¶ Inſtrumētū. Adde Iaſo. d. l. properādū. §. ſiue aūt: col. v. de indi.

8 vbi inquit † q̄ ſi debitor citatus abſq̄ interpellatione debitū confitetur nō debet cōdemnari in expenſis q2 ſicut citat⁹ coram iudice debitū confitetur. Ita videt̄ q̄ appellatus de his ſimiliter cōfeſſus fuiſſet. Sec⁹ dicit Rom. ſi debitor conuētus debitū negauit. Q2 tunc debet in expēſis condēnari lz extraiudicialiter interpellat⁹ nō fuerit: q2 veriſimiliter ſicut debitū in iudicio negauit: ita etiā interpellatus negaſſet. ⁊ ita Ro. cōſuluit in loco. §. alle. Et fuit diſtinctio Guil. de cun. in. l. edita. C. de edē. vt Ang. refert. in. l. debitores. C. de pig. ⁊ Abb. in. c. ij. de accuſa. ¶ Et ſimiliter in caſu noſtro videt̄ dicēdū. Nā q̄n producto inſtrumēto vl' publicato p̄ceſſu reus ceſſat a lite excuſatur ab expēſis. Quia veriſimiliter ſi talem notitiā a principio habuiſſet nō litigaſſet ex quo nunc deſiſtit. Sec⁹ videtur q̄n totā litē pſequitur non obſtante p̄ductione inſtrumēti vel publicatione p̄ceſſus: q2 tūc veriſimiliter ſi a principio litis talem notitiam habuiſſet voluiſſet litigare ⁊ ceſſat ratio q̄ conſiderat̄ q̄n deſiſtit: ⁊ ideo ſemp̄ videtur malam litē proſequutus: merito ſuccumbēs in expēſis totius litis debet condemnari.

9 ¶ Et iſta declaratio optime applicari pōt ad illud q̄d dicit̄ in. c. exceptionē. de excep. † q̄ re⁹ q̄ malitioſe ſe diſtulit opponere exceptionē excōicatiōis vt actor vexaretur litib⁹ ⁊ expēſis d3 cōdēnari in expēſis factis per actorē. ⁊ idē dicit Bal. in. d. c. exceptionē. de illo q̄ calūnioſe diſtulit p̄ducere inſtrumētū[a] vt nō audiat̄ poſt ea niſi refectis expēſis. Nā hoc vr̄ itelligēdū q̄n aduerſari⁹ cui expēſe ſolui d̄bēt a lite deſiſtit. Sec⁹ vr̄ ſi poſt ea etiā litē iniuſtā pſequat̄. Q2 veriſimiliter etiam a principio oppoſita exceptione excōicationis vel p̄ducto inſtrumēto non deſtitiſſet a lite. vn̄ tali caſu patet q̄ malitia rei in non opponēdo exceptionē vel non p̄ducēdo inſtrumētū non fecit actori p̄iudiciū. ⁊ ſic videtur ceſſare ratio. d. c. exceptionē. ideo debet ceſſare eius diſpoſitio. c. cū ceſſante. de appella. l. adigere. §. quamuis. §. de iure patro. Nam licet reus qui diſtulit

opponere exceptionē vel ꝓducere instrumētū videa- tur eſſe i culpa vel dolo. Pariť etiā aduerſari⁹.q̄ poſt ea etiā litē iniuſtā ꝓſequiť vr̄ eſſe in dolo.ꝛ ideo dol⁹ cū dolo dꝫ cōpēſari.l.ſi duo.ff.de dolo.l.ſi ambo.ff.de ꝯpēſa.Et in ſimili no.Abb.in.d.c.exceptione.col.añ penul.poſt alios quos ibi refert.Et fit iſta cōpēſatio vt re⁹.q̄ diſtulit opponere exceptionē vel ꝓducere in ſtrumētū nō teneať in expēſis.Acto2 th̄ q̄ fuit ꝓſecu tus litē iniquā poſt exceptionē oppoſitā vel ꝓductio nē inſtr̄i ſi ſuccubuit dꝫ condēnari in expēſis ſꝫ regu lam.l.ꝓperādum.§.ſinautē alterutra.C.de iudi.

10 ❡Tertio ꝛ vltimo.⁊ q̄ licet reus iuſtus ab expēſis ex iuſta cā excuſetur.vt.ff.dictū eſt.Secus videť in acto re.vt Bar.dicit ꝑ iſtū tex.nō th̄ p2eciſe intelligatis q̄ acto2 nō poſſit excuſari.Sed in acto2e requiriť cauſa magis iuſta q̄ in reo.idē Bar.dicit in.l.eū quē teme re.ff.de iud.in ✠.ad vnū th̄ aduerte.alleg.iſtā.l.ꝛ fa- teť Bart.hic q̄ etiā ex parte acto2is pōt eſſe iuſta cā: vꝫ qñ acto2 deſtitit cognito q̄ debebat deſiſtere ꝛ tūc releuať ab expēſis.l.deſtitiſſe.ff.de iud.Et hoc intelli gēdū vr̄ qñ a p2incipio habebat euidenter iuſtā cām litigandi:ꝛ ꝯinꝫ ab eo perſcrutari nō potuit:ꝛ ſic ceſ ſat rō q̄.l tex.allegať.ꝛ de iuſta cā in ꝑſona acto2is no ta.Cardi.in cōſi.xciiij.ff.alle. Philippus Decius.

❡Regula.l.Nemo ex his.

NEmo ex his q̄ negāt.ſe debe re: p2ohibeať

a etiam alia defenſione^a vti niſi lex impediat.

EAdē regula habeť i regula null- lus pluri b⁹.eo.tit.l vj.ꝛ idē dr̄ in.l.nemo ꝓhibetur.ff.de excep. vbi gloſſ.dixit hoc etiam procedere in exce

b ptionibus ꝯrījs^b ꝛ hoc clarum eſt ſi condi- tionaliter ꝓponať:vt no.ꝑ gl.in.l.ſi q̄dē.C.de excep.ꝛ tradit Dy.in.d.reg.null⁹.col.ij.✠.vñ vr̄ mihi vbi exē- plū ponit in eo q̄ negat debitū.ꝛ ſi ꝯtingat ꝓbari op- ponit exceptionē pacti de nō petēdo vel ſolutiōis.Et iſta cautela vtunť aduocati.Qui p2io negāt deīde ſub ꝯditiōe exceptiōes opponūt vt dicūt Bal.Ang.ꝛ Sa- li.in.d.l.ſi quidē.ꝛ idē Bal.in.l.j.col.v.ver.circa ſcdm

c C.de furtis.❡Et idō accuſat⁹ de homicidio^c pōt op- ponere negādo ſe cōmiſiſſe homicidiū ꝛ ſi ꝓbetur pōt dicere ſe illud feciſſe ad defenſionē:vt no.Bar.in.l.cū de indebito.ff.de p2oba.in autē.contra qui p2op2iā.C.

a ❡Defēſio ne.vid late addit.Dy.i d.reg.null⁹ ſup l̄ra.a.in nonis impſ ſionibus.
b ❡Adō la te add.Dy. in.d.re.nul- lus.i addit. ſup l̄ra.a. la.ij.
c ❡Homici dio.Adō la- tiſ.Iaſ.i.l.j. C.de furtis. ſi.col.✠.q̄d i crialib⁹.ꝛeū dem in.l.vt viu.ff.de in ſti.ꝛ in.ꝛ q̄- liter hoc ꝓ- babiť.dic q̄ pōt ꝓbari ꝑ teſtes depo nētes de cre dulitate.its Hippol.de mar.i ſing. xix.incip.tu ſcis.vbi all. q̄plures.itē pōt ēt ꝓbari ꝑ ꝯiecturas vt i eodē ſin guľ.in fine Hier.Chu-

de nō nume. pec. vt etiā Bald. col. pe. ver. iuxta ꝑdicta quero. Abb. in c. is qui. in prin. per illū tex. de ſolu. ⁊ de hoc no. Pau. de ca. in conſil. xxxvj. in pn̄ti caſu. Et iſtam cōem opi. dicit Soci. in. d. l. nemo. in fin.

2 ¶ Et in ſimili † ꝓcedit libellus in quo reus condēnatus dicit ſniam nullā ⁊ ſi qua ſit appellat: vt no. Bart. i. l. ſi expꝛeſſum. in. iij. q. ſ. de ap. gl. ⁊ Bar. in. l. j. C. qn̄ ꝓuo. ⁊ Bal. ibi in ver. quinto quero. idē Bal. in l. tale pactū. §. qui ꝓuocauit. in. xviij. q. ſ. de pac. Spec. in titu. de ſenten. §. iuſta. ver. ſed nunqd. ⁊ Cuma. in conſil. xxxvj. ꝓponitur. Abb. poſt Hoſti. ⁊ alios in. c. dilecto. de appel. ⁊ dixi ibi. poſt Peruſinum.

3 ¶ Sic etiā † admittitur libellus in quo qs dicit ſniam nullā: vel petat reſtitutionem in integrū. c. cōſtitutus. vbi Abb. de reſti. in integ. per illum tex. ⁊ idem Abb. in. c. cū olim. col. ij. de priuile. Et nō ſolum cōditionaliter: vt. ſ. dictum eſt: ſed etiam ſimpliciter exceptiones cōtrarie opponi poſſunt. Qꝛ in dubio oppoſite videnť diſiunctiue: vt no. Inno. in. c. auditis. de pſcrip. vbi Abb. col. vij. ꝟ. tertio opponiť. Et ideo pōt re⁹ excipere quod ſoluit: ⁊ qđ in teſtamento liberat⁹ ſit: vt not. Bar. in. l. j. C. de fal. cauſa adiec. leg. in. ij. oppoſi.

4 ¶ Similiter † re⁹ pōt ſe tueri ratione pꝛeſcriptiōis ⁊ pꝛiuilegij diſiunctiue: qꝛ de vna exceptiōe trāſit ad aliam: vt no. ꝑ glo. in. d. c. auditis. in ver. pſcrip ſilſe. de pꝛeſcrip. ⁊ bene facit tex. in. c. cum perſone. §. ꝙ ſi tales. de ꝓuile. in. vj. ⁊ Abb. declarat in. c. abbate. col. ij. de ꝟ. ſig. Et predicta procedunt in plurib⁹ actionibus cōtrarijs: ſecus eſſet in vna exceptione cōtraria in q̄ re⁹ nō audiť ſi ꝯꝛietatē ꝯtineat. l. ij. ꝟſi. ſed ſi alius. ⁊ ibi Ang. ſ. quādo appel. ſit. ⁊ no. Bar. in. d. l. nemo. facit tex. in. c. ſollicitudinē. de appel. in. l. j. C. de fur. ⁊ in regula vbi repugnantia. j. eo. cum ſimi. declarando: vt ibi dicam.

5 ¶ Secūdo † regula ꝓcedit in plurib⁹ exceptionib⁹ que ꝑ reū ꝓbari debent: ⁊ actoꝛ nō grauať onere ꝓbādi: vt in exceptione pſcriptiōis ⁊ pꝛiuilegij: ⁊ pacti de nō petēdo. Sec⁹ ſi actoꝛ grauat⁹ ſit onere ꝓbādi: vt qꝛ reus negat numeratā eſſe pecuniā: ⁊ etiā ſe ſoluiſſe dicit. Nā iſte exceptiōes ſimul opponi nō pn̄t: vt no. Bar. l. d. l. nemo. ¶ Sed talis differētia nō vř ꝓcedere: qꝛ vt. ſ. dictū eſt exceptiōes ꝯꝛie i dubio diſiūctiue oppoſite videťť: vt no. Inno. l. d. c. auditis. ergo nihil obſtare videnť q̄min⁹ ſimul ꝓponi poſſint: ⁊ qꝛ nō videť ſubeſſe ratio diuerſitatis. Nā. qn̄ re⁹ opponit exceptionem ꝓuilegij ⁊ pſcriptiōis: vt in. d. c. auditis. ipſe re⁹ ꝓbat vtrāqꝫ exceptionē: qꝛ hꝫ actoꝛ fundatā intētionē de iure cōi. ⁊ ita hoc ꝓcedit ſm regulas iuris cōis. Et eo. modo videť quādo reus negat quod petitur: ⁊ etiam dicit ſe ſoluiſſe ſm regulā iuris non tenetur pꝛobare negatiuā. l. actoꝛ. C. de ꝓbatio. ideo actoꝛi onus pꝛobandi incumbit ſm oꝛdinē iuris. Et pꝛopter hoc

6 nō debet magis in iſto caſu q̄ꝫ in alio reus repelli: † qꝛ negans regulariter non punitur niſi in quibuſdam caſibus ſpecialiter in iure expꝛeſſis. l. fi. ſ. de rei ven. in auť. cōtra qui ꝓpꝛiā. C. de nō nu. pecu. cum ſimi. ideo qđ ſit lege permittēte penā nō mereť. l. gracch⁹. C. de adul. vnde ſicut in caſu precedenti ꝯꝛia pꝛoponi poſſunt. Ita videť in caſu iſto: qꝛ in vtroqꝫ caſu videť eadē cōtrarietas que excipiēdo admittiť:

7 vt lati⁹ dixi in.c.paſtoralis.col.vj.de excep. ¶†Ter
tio regula fallit ſi lex impediat:vt hic dicit:et exẽplis
ſunt in glo.In oībus caſibus in quib⁹ mẽdaciū poni
tur:nā non licet vti plurib⁹ exceptionib⁹ abſq; pena
mẽdacij impoſita a iure:vt no.Bar.i.d.l.nemo.ꝛ An
ge.in.§.illud.el.ij.in auт.de trien.ꝛ ſemiſ.Et ꝑ iſtā re
gulā videt dubitabilis deciſio:quā tradit Ange.are.
in.§.ſi.co.iij.℣.quero qđ ſi a principio.inſti.de actio.
vbi ꝯcludit ꝙ debitoꝛ qui negauit debitū ſi poſtea cō
uictus cōfiteat perdit beneficiū ceſſionis propter mẽ
daciū.ꝛ ibi reprobat Sali.q̃ tenet cōtrariū.in.l.j.C.q̃
bo.ce.poſ.nā ꝓ opiniōe Sali.facit iſta regula.¶Nō
obſtat qđ dicit de mendacio qđ ponit:qꝛ illud habet
locū ſolū in caſib⁹ in iure expreſſis:qꝛ iure ſuo q̃s pri
uari nō debet niſi expreſſum ſit.vt no.Bal.i auт.ex te
ſtamẽto col.pe.C.de colla.per tex.in.§.cū igit.in auт.
de nō elig.ij.nub.ꝛ no.ꝑ gl.i.c.ſi.de iure patro.Et ita
arguit Alex.in cōſi.ciij.videtur prima conſideratiōe.
col.pe.lib.j.Et de iſta qōne no.Bal.in.d.l.j.C.qui bo.
ced.poſ.col.j.vbi diſtinguit.
¶Similiter iſta regula facit ꝓ eo qđ Alex.tenet .i.l.
vinū.col.iij.ff.ſi cer.pe.vbi tꝫ cōtra.Ro.ꝯcludit ꝙ diſ
ficultas excuſat a moꝛa ēt poſt negationē factam:ꝛ
ad hoc bene facit iſte tex.
8 ¶Ultimo no.iſtū tex.ibi.alia defenſione vti.†ꝙ ne
gās dicit vti defenſione vt colligit ex illa dictiōe alia
q̄ denotat ſilitudinē:vt no.in.l.ſi fugitiui.C.de ſer.fu
gi.ꝛ in.l.fiñ.vbi Bal.C.de his q̃ a nō dño.Et lꝫ nega
tio dicat defenſio nō tñ ꝓprie dicitur exceptio:vt no.
Bal.in rub.extra de excep.ꝛ idē Bal.i.l.j.col.xv.℣.re
ſtat.C.q̃ accu.ꝛ i.l.perēptorias.co.v.℣.quero.dicit ſta
tutū.C.de ſentē.reſci.nō poſ.declarādo.vt dixi.i.d.ru
9 bꝛi.extra de excep.† Et ideo lꝫ ꝑ ſtatutū tollatur ex
ceptio nō tollitur defenſio:vt no.Domi.in.c.j.in glo.
iij.de lit.cōteſta.in.vj.cum ſimi.vt dixi in.c.ex parte.
col.pe.de offi.dele.ga. Philippus decius.

§Quoties.

1 ¶Quoties †concurrūt plures actiones eiuſdē rei nomine: vnam tā
tum quis experiri debet. a ¶Duas. Ubi vide Anchara.q̃ ſingularit loquitur.
Nota ex pluribus actionib⁹ ad idē cōpetētib⁹
vna tātū eligi debet.ad idē tex.i. l.quod
in herede.§.eligere.ff.de trib.in.l.cuꝫ filius.§.varijs.
2 de lega.ij.cum ſimi.ꝛ facit text.in.c.ex qui d.ꝛꝛꝫ. ꝯ de.

elec.in.vj.Et iſta regula bene procedit in actore ꝑut loquitur:ſec⁹ eſt in reo q̄ poteſt ſe defendere plurib⁹ exceptionib⁹:vt.ſ.eadē.l.in principio.ꝛ no.ꝑ gl.in dicto.§.eligere.Et ſimiliter tex.i dicto.c.ꝛ q̄ duas.ꝓcedit in actore ſecus eſt in reo qui poteſt ſe tueri ex pluribus collationibus [a] vel electionib⁹:vt no.Cardi.in c.poſt electionē ꝑ illū tex.de conceſ.ꝑbē.ꝛ. Abb.ibi in tertio notabili.ꝛ idē Abb.in.c.cū olim.el ſecundo. circa finē.de priuilegijs.Lapus in allegatione.clij.ꝛ eſt vltima in ver.ad ſecundam queſtionem Calderi. in ꝯſi.vij.de electione.Roma.in ꝯſi.cccccxxxiij.quo ad primū.in ſecūdo dubio.Domi.in dicto.c.ꝛ qui duas. Et hoc declarat̄.per Romanum in conſilio.cccl.in caſu propoſite conſultationis.in ſecundo dubio.ꝛ per Abbatē.in.c.cū olim.in gl.in ỽbo eluſionē.de re iud. †Et ad predicta facit:q2 pluries quis ſe legitimari poteſt:ꝛ ex vtraq3 legitimatiōe poterit ſe tueri:vt tradit Paulus de caſt.in conſi.cccxvij. viſo teſtamento. circa finem. 1 ¶Item regula vt dixi ꝓcedit in actore q̄ a ſeipſo certificari debet.Sec⁹ ſi facto aduerſarij impediat̄:quia tunc libell⁹ incert⁹ admittit̄:vt dicit Bar. hic ꝑ illū textū alleg.in glo.in.l.j.§.qui autē.ſ. quoꝝ leg.vbi Bar.idem dicit cum ſimi.vt tradit Alex.in.l. vbi autem.§.qui illud.de ver.obli.ꝛ in conſi.clxxxij.lectis ꝛ ponderatis lib.ij.ꝛ dixit in.l.edicta.in ſecundo genere cumulationis.C.de eden.ꝛ etiam dixi ibi de intellectu.§.ſ3 neq3.in aut.de fideiuſ.alleg.in gl.hic. Philippus Decius.

[a] ¶Collationib⁹.Adde.Fel.c.cū olim.de re iud.ꝛ latiſ. in repe.ca. in noſtra.de reſcrip.l.ij. col.l ver.titul⁹ multiplicatur ꝛc. 2 Hiero.chu.

¶Regula.l.Toties.

TOties i heredē dam⁹:actionē de eo qđ ad eū ꝑuenit quoties ex dolo defuncti cōuenitur non quoties ex ſuo.

1 ORa q† heres q̄ ex ꝓprio dolo conuenitur tenet̄ inſolidū S3 qñ ex dolo defuncti tūc tenetur ſolum de eo qđ ad eum ꝑuenit.ad idē tex.quā gl.hic adducit in.l.qđ in heredē.§.ſi ſeruū.ver.toties.ſ. de ſer.corrup.vbi glo.Et ratio manifeſta videt̄.q2 in primo caſu qñ ex ꝓprio delicto conuenitur ipſe eſt autor principalis delicti:ideo etiā pro eo qđ nō habuit tenet̄.l.i hoc iudicio.ſ.de ſer.corru.ꝛ facit tex.in.l.j.§. rectiſſime.ſ.de vi ꝛ vi arma.in.l.j.§.interdu3.ſ.ſi quadru.pauper.fe.dicatur.ꝛ q2 pena ſequitur ſuos autores.l.ſancimus.C.de penis. 2 Sed pro dolo defuncti heres nō tenetur niſi pro eo quod ad eum peruenit.

et facit

⁊ facit.tex.in regula ſicuti.ſ.eo.c.cum ſi.ibi all'.

℄†Et qñqꝫ etiam heres tenetur ex dolo defuncti ꝑ eo qđ ad eũ nõ ꝑuenit videlicet ĩ cõditiõe furtina: vt not.Bar.in.l.ſi pro fure.per illũ tex.§.fi.ſ.de condi.furti.Et hoc eſt ſpeciale ꝓpter frequentiam futuroꝝ: vt no.Bar.in.l.j.ſ.de pena.delictis.col.j.cum ſimi. vt tradit Corne.peruſi.in cõſi.cccxiiij.licet hac conſultatione.col.ij.li.j.Et qñqꝫ etiam heres non tenetur de eo qđ ad eũ peruenit.l.ij.§.fi.ſ.vi bo.rap.declarãdo: vt no.Bar.in.l.j.ſ.de pena.delictis.⁊ ꝑ glo.⁊ doc. in.l.j.C.ne ex delicto defuncti.Et de his latius videbimus in regula penalia.j.eo.

Philippus decius.

℄Regula.l.neqꝫ pignus.

NEqꝫ pign⁹ neqꝫ depoſitũ: neqꝫ p̄ncariũ: neqꝫ emptio: neqꝫ locatio rei ſue conſiſtere poteſt.

1 PRimo Noto† ꝙ res ꝓpa pignorari nõ põt.ad idẽ tex.i.l. ſi rẽ alienã.la.ij.ff.de pig.actio.Si etiã in re ꝓpria nõ cõſtituit̃ vſuſfruct⁹.l. vti frui.in pri.ff.ſi vſufr.pet. ℄Nec res ꝓpria alicui ſeruit.l.ĩ re cõi.ſ.de ſui.vrb. p̄di.l.cũ in fundo.in prin.ff.de iure do.l.ſi q̃s edes.ſ. de ſerui vrba.predi.l.quicq̃d.ſ.cõia predio.Nã ſicut res mea nõ põt vlteri⁹ mea fieri.l.ſequit̃.§.ana.ſ.de vſucap.§.itẽ nemo rem ſuã.inſti.de inutili.ſtipu.Ita videt̃ ꝙ aliqđ ius habenti plenũ dñiũ acquiri nõ poſ

a ſit.[a] Et ideo ius pignoris vel ſeruitutis nõ acq̃rit̃ ⁊ hoc intelligit̃ qñ res ꝑfecte ⁊ irreuocabiliter acq̃ſita ſit.Secus ſi irreuocabiliter: q2 tũc res ꝓpria iure pignoris retineri põt: vt no.Bar.i.l.ex ſextãte.§.latin⁹. de excep.rei iudi.vbi etiã allegat tex.in.l.in reb⁹.vbi Bal.co.pe.C.de iu.do.⁊ i.l.debitor.ff.ad tre.vbi Bar. idem dicit.⁊ facit tex.in.l.non quocunqꝫ.in prin.de lega.j.⁊ idem not.Bar.in.l.in bello.§.ſi quis ſeruum. per illum text.ſ.de capti.⁊ poſtlimi.reuer.⁊ Ang.hoc idem ſcribit in conſi.cviij.viſo dicto pũcto.ad finem.

2 ℄Item † regula procedit quando quis habet dominium de iure cõmuni: ſecus ſi de iure ſpeciali: vt not. Bart.in.l.fi.col.ij.C.de ſacroſan.eccle.⁊ in.l.j.C.commu.de lega.et in.l.idẽqꝫ.in prin.ad fi.ſ.qui potio.in pigno.habean.cum ſimili.vt Alexan.tradit in.l.j.colum.fi.de lega.j. Areti.in conſi.clx.longa eſt.colum. ix.⁊ in.l.exiſtimo.de verbo.obliga.colum.ij.

a ℄Poſſit. vide latiſſi. Jaſo.i.§.ſic itaqꝫ.colũ. iiij.ver. gl. in ṽbo magis ⁊c. quẽ de ṽbo ad ṽbũ refert Bñdict⁹ de vadi.ĩ add. ad ſocinũ ĩ trac.fallẽ. ĩ regu.c.⁊ late etiaꝫ per Feli.i.c.inter dilectos de fide inſtru. Hieronym⁹ Chuchalon.

3 ¶ Et ad predicta facit† qꝛ res mea pōt mihi acquiri ex noua acqui‑
tione qñ prima cauſa acquiſitionis eſt dubia vel qñ per ſecundam
pinguioꝛ acquiſitio fit: vt not. Domini. poſt Jo. mo. ⁊ Joan. and. in. c.
cum perſone. §. quod ſi talis. de priuile. in. vj.

4 ¶ Secundo noto† ꝙ depoſitū nec precariū in re propria fieri pōt: ⁊
idē in cōmodato. l. qui rē. ff. depoſi. ⁊ idē in locatione: vt hic dicit: ⁊ in
l. qui rē. C. loca. Et iſta cōcluſio intelligit ⁊ ꝓcedit ſi agat actione de‑
poſiti / cōmodati vel locati. nā repellitur actoꝛ qꝛ cōtractus nō valet.
Secus ſi agatur conditione legis. l. ſi qs cōditionis. C. loca. quia ta
li caſu actoꝛ nō repellitur exceptione proprietatis vt no. Alex. dicit
in. l. ſi aliquā rem. col. penul. ff. de acquiren. poſſeſ. ⁊ idē prius voluit
Pau. de caſt. in. d. l. qui rem. ff. depoſi.
¶ Sed iſta limitatio videt dubitabilis. qꝛ ex quo cōtract⁹ nō valet /
nō videt habere locū quod dicit in. d. l. ſi quis cōductionis. vel saltē
dictū Alex. ⁊ Pau. de caſt. videretur intelligendū qñ ſcienter ab ipſo
dño facta ꝯductio fuiſſet: ſecus ſi ignoꝛanter: vt declarat Frā. de cur.
in conſilio. lxx. ſuper controuerſia. col. vj. verſi. ſimiliter non obſtant.
¶ Item regula procedit quādo fuit factus contractus reſpectu pro‑
prietatis: ſecus ſi reſpectu poſſeſſionis quam non habebam: qꝛ tunc
tenet locatio ⁊ commodatum. l. ſi quis aliquam rem. de acqui. poſ. ⁊
ita Paulus de caſtro. dicit in dicta. l. qui rem. in fine.

5 ¶ Tertio ⁊ vltimo noto† ꝙ ēptio rei ꝓprie nō valeat. ad idē tex. in. l.
cū res. C. de cōtrahē. emp. ⁊ in. l. ſue rei. ff. de contrahē. emp. vbi dicit
hoc ꝓcedere / ſiue ſciēs ſiue ignoꝛās quis hoc facit. ⁊ in. l. ſi ſeruū. ff.
de condi. inde. l. debitoꝛ. ff. de pig. act. Et ratio videtur / quia emptoꝛ
emit ad iſtum finem vt dominium acquirat. l. cum manuſata. §. ſana.
ff. de contrahen. emp.
¶ Sed cum ſit dominus vlterius effici nō poteſt. l. ſequit. §. ſana. de
vſucap. Et iſta cōcluſio intelligitur qñ quis ratione ꝓprietatis emit
rem ſuam: ſecus ſi ratione poſſeſſionis que apud venditorē reperiat
qꝛ emptio valeret. l. ſi in emptione. §. rei ſue. ff. de contrahen. emp. Et
tali caſu pretium poſſeſſionis erit minus ꝙ̄ pretiū rei. l. ſi mulier. §.
qui poſſeſſionē. ff. quod met⁹ cau. l. ſi duo. in ſi. ff. vti poſſide. Et qđ di
ctum eſt / ratione poſſeſſionis idem eſt ratione alterius iuris defi‑
cientis vt no. per glo. ⁊ Bal. in. d. l. cū res. Iſta tamen non ſunt pro‑
prie fallentie: quia emptio ſit de iure cum non eſt apud emptorem.
⁊ regula loquitur de re propria emptoris.

6 ¶ Ultimo† regula habet locum in emptore ꝗ rem ſuam emeret: ſec⁹
ſi alteri mandaret emādā / quia poteſt per alium qđ per ſeipſum nō
poteſt. l. ſi tibi mandauero. §. ſi hi quorū. ff. māda. vbi Pau. de caſt. di
cit / ꝙ intelligit ibi ꝙ facit mandatū illi qui emit nomine ſuo nō no‑
mine mādātis. Sed tex. ibi facit in cōtrariū dum dicit / ꝙ rei ꝓprie
nō valet emptio: ergo videt ꝙ emptio ibi eſſet facta nomie dñi. Sed
tollerat ex equitate duobus cōcurrentibus. Primo / quia res erat ve
nalis. Secūdo ne priuetur dñio rei ſue et etiā dici pōt ꝙ ibi eſſet dſua
reuocabiliter ſecūdum reſolutionem ſibi factā. ¶ Et ad illū tex. de

re venali notandum eſt ſingulariter/ꝙ ſi poſt certũ tẽpus ex cõuen
tione res vendi poteſt/⁊ elapſo illo tempoꝛe res nõ ſit vendita ꝙ vẽ
ditio impediri poteſt ſi debitoꝛ debitum offerat.vt notabiliter tradit
Cardi.in cle.j.§.nos itaq3.in.vij.q.de iureiur.

Philippus Decius Mediolanenſis.

§.Pꝛiuatoꝛum.

¶Pꝛiuatoꝛum conuentio iuri publico nõ derogat. De quo dictũ fuit in.l.nex ex ꝑtoꝛio ſupꝛa eodem.

¶Regula.I.Quod a quoquam.

Quod a quoquã pene nomine exactuȝ eſt id eidẽ reſtituere nemo cogit.

1 Nota ꝙ†ſolutũ nomine pene repeti non poteſt.ad idẽ
tex.in.l.id quod.ff.de ſol.cũ ſimi.allegatis in gl.
ad idem tex.in.l.pene.ff.de condi.inde.
2 ¶†Et iſta regula pꝛocedit in foꝛo ↄtentioſo.Sed in foꝛo
conſciẽtie pena retineri non poteſt quia nõ debet in foꝛo
cõſciẽtie vt tenet gl.xij.q.ij.fraternitas.in gl.fi.⁊ not.Bal.i.l.poſt de
ciſionẽ.in fi.C.de fur.i.l.iubemus.§.ſane.col.j.ver.ſed nũqd in foꝛo
ↄſcientie.C.de ſacroſan.eccle.⁊ in aut.ad hec.col.v.ꝟ.ſed dubitatur
C.de vſuris.cũ ſimi.vt late ꝑſequit Feli.in.c.j.char.antepenult.de
cõſti.⁊ Alex.in ↄſi.ix.viſo ꝓceſſu.col.iij.lib.v.
3 ¶†Sed ad declarationẽ dicte glo.que communiter appꝛobat.Cõ
ſiderandũ eſt vt dixi in.d.c.j.colũ.antepe.Q2 ſi pena ſit cõmenſura
ta ad delictum nõ videtur ꝙ gloſ.bene dicat:debet eñ pena delicto
cõmẽſurari.c.queſiuit.de his q̃ fiũt a maio.par.ca.c.felicis.§.illud.
in fi.de penis.in.vj.xxiiij.q.j.c.nõ afferamꝰ ſtateras.⁊ tali caſu lex vi
detur iuſta que fundata eſt in vtilitate publica que eſt vt delicta pu
niantur.l.ita vulneratꝰ.ff.ad le.aquil.c.vt fame.de ſen.excõ.¶Et cũ
lex iuſta ſit etiam obligat in foꝛo conſcientie.vt no.per glo.in.c.q̃ in
eccleſiarum.vbi Bal.de ↄſti.⁊ no.Abb.in.c.j.de ↄſti.⁊ in pꝛoe.decre.
Rex pacificus in.ij.q.Pet.de ancha.in ↄſi.xiiij.videret pꝛima facie.
Bal.i aut.ingreſſi.col.viij.C.de ſacroſan.eccl.Alex.in ↄſi.xxix.ſtatu
tis.col.iiij.lib.ij.cũ ſimi.vt dixi in.d.c.j.col.vij.
¶Et iõ iuſte captꝰ peccat ſi aufugit:vt no.p.glo.j.diſt.l.c.ius gẽtiũ
i ver.ſeruitutes.⁊ in cle.paſtoꝛalis.in ver.per violẽtiã.de re iud.Et
4 quod dixi ↄpꝛobat†q2 obligatio ad penã delicti eſt de iure natura
li:vt no.Bar.in.l.ex hoc iure.col.fi.ff.de iuſti.⁊ iur.gl.i.l.ſeruꝰ.ff.de
his q̇ not.infa.facit tex.i.l.fi.vbi Ang.C.de colla.fundi patri.li.xj.i
l.eius qui delatoꝛẽ.ff.de iure fiſci.ergo pariter in foꝛo cõſciẽtie videt
obligari:q2 cõſciẽtia ſm ius naturale iudicat.Nam cõſciẽtia non li
gat quos natura nõ obligat:vt dicit Bal.in.l.j.i fi.C.de vecti.⁊ ↄmu.

ho. Abb. in. c. j. i fi. de reſti. in integ. gl. in. d. c. fraterni
tas. pōt ſaluari qñ pena delicti eſſet exceſſiua. Et tali
caſu lex eſſet iniuſta q̄ in foro ꝯſciētie non obligat: vt
no. Abb. i. d. c. j. de ꝯſti. cū ſimi. vt dixi ibi. Ex quo in=
fert ꝙ lex q̄ penā imponit rōne pene nō plus vł min⁹
ꝯſciētiam aſtringit. Sed vis tota in hoc ꝯſiſtit an lex
iuſta ſit vel iniuſta: ꝛ ſm hoc regula hic ꝓcedit etiā in
foro ꝯſciētie qñ pena iuſte imponitur. Secus ſi iniu=
ſte impoſita eſt. ꝛ de hoc latius dixi. in. d. c. j. de con=
ſtitu. vbi videndum eſt.

¶ Philippus Decius piſis.

¶ Regula. I. Conſilij.

Conſilij nō fraudulēti nulla obliga
tio eſt ceterū ſi dol⁹ ꝛ calli=
ditas interceſſerit: de dolo actio competit.

Ex iſta regula ſumitꝰ illa q̄ habet
eo. ti. i. vj. q idē di
1 cit † ꝙ nullus ex ꝯſilio dūmodo frauduletū
nō fuerit obligat. Et hui⁹ ꝯcluſiōis gl. ibi
rōnem adducit: qꝛ ꝯſiliū nō neceſſitat. xiiij.
q. j. in. c. qđ ꝑcipitur ꝛ in. c. cū olim. de arbitris. Et ex=
plorare qs apud ſeipſum dꝫ an cōſiliū ſibi expediat.
l. ij. §. fi. ff. mādа. Exhortat cū ille q̄ dat ꝯſiliū ꝛ exhor
tatio liberā volūtatē excitat: vt dicit. iiij. diſt. in fi.
¶ Et ex iſta ratione inferri videt ꝙ regula habeat lo
cū dato ꝙ ille cui dat ꝯſiliū nō fuiſſet alias facturus:
qꝛ militat eadē ratio ꝙ ꝯſiliū non imponit neceſſitatē
a ꝛ ꝯfirmat opi. gl. hic q̄ ita tenet. ꝛ idē ꝯcludit Peruſi.[a]
poſt Jo. an. in. d. reg. nullus.
¶ Secūdo ex ratiōe ꝑdicta inferri videt ꝙ ſi ꝯſiliū ne
ceſſitaret ꝙ ex tali ꝯſilio ꝯſulēs obliget qđ tñ non vr
verū: qꝛ ſi bona fide dedit cōſiliū nō debet obligari.
¶ Et hoc in ꝯtractibus ꝓut regula loquit ꝛ intelli=
2 gitur. † Secus eſt in ꝯſilio quod ꝑſtatur ratione offi=
b cij puta in aſſeſſore:[b] qꝛ ipſe de malo conſilio tenet. l.
ij. ff. quod quiſq iuris. de quo dixi in ꝯſi. viij. col. ij. Et
idem eſt in aduocato ſaltem quando conſiliū dedit ei
qui alias facturus non fuiſſet vt concludit Peruſi. in
d. reg. nullus.
3 ¶ Et notandum eſt † ꝙ ille doctor qui conſuluit ꝑ im
peritiam ſi lata ſit ſentētia tenetur ſatiſfacere illi cō
tra quem lata fuit ſnīa: vt not. Abb. in. c. tua nos. de
homi. i. pn. poſt Ant. de but. ibi. ꝛ Jo. de ana. ibi dicit

a ¶ Peruſi. vbi dicit ꝙ in ꝯtractibus vł quaſi qs nō tenet de cōſilio ſiue ille cui ꝑſtatur cōſiliuꝫ fuiſſet illō alias facturus ſiue nō lꝫ Dy. ibi cōtra ꝛ per Jaſ. vbi cōtra morem ſuū tātū remiſſiōibus fuit ꝯtent⁹ in. §. oēs. in ſti. de act. ij. col. ꝟſi. vlt. not. et do. Philip. Deciuꝫ in. c. fi. đ offi. dele. col. vij. ver. xij. ꝛ vlt. ꝛc. ꝛ Rom. ſin. cccccccclxij. Hie. Chu.

b ¶ Aſſeſſore Uide Jaſo. in. d. §. oēs. de act. iſti. ij. col. ꝛ in. l. j. C. de ſer. fug. iiij. col. ꝛ latiſ. eundeꝫ do. Philip. in ꝯſi. viij. ici. viſo pūctor diligenter examinarꝫ ꝛc. Hie. C.

a ¶Iudex.vide Ro.in cōſi.ccxxviij.vbi dicit q̄ iudex nō tenet ſeq̄ cōſiliū ſapiētis electi de ꝯſenſu partiū ſi videat illud eſſe iniuſtum.⁊ per Abb.c.cū veteri.de elec.vij.col.⁊ an talis ſnīa data ſm p̄dictū trāſeat in rem iud.vide abb.c.cauſamq̄z.ij.col.de re iud.Hiero. Chuchalon.

b ¶Delictis.vide eundem.c.j.de offi.dele.col.v.in fi.v̄.in ſcd̄o mēbro ⁊c.⁊ Feli.c.ſicut dignū de homi.in iij.col.v̄.nota ibi aliū vbi etiā d̄t hāc cōe3:et l.d.c.j.col.iiij.v̄.ſcd̄m membrū. Hiero.chu. c ¶Vbi tñ.vnū teneas ꝑpetuo mē ti:q̄ vbi pena d̄licti ex aliqua cauſa venit alleuianda:q̄ tñ erat mortis q̄d tali pena nō poteſt puniri d̄linquēs:ſed alia mitiori q̄ n̄ ſit pena mortis.ita Roc. de curte in rep.c.fi.de ꝯſue.col.ij.v̄.cōtra tñ vbi dicit h̄ ſingulare p̄ liberando amico a pena mortiſ ex quo īfert q̄ tūc iudex nō poterit arbitriū ſuū extēdere vſq̄ ad mortem:⁊ ſic limitabitur gloſ.in §.in ſum.inſtit.de iniur.de qua vide latiſſi.do.Philippū principem ſubtilitatis in.c.ex literis.de conſtitu.vbi ponit plures limitationes ad dictam glo.inter quas ſentit iſtam l.iiij.limita.penult.⁊ fina.colum.Hieronymus Chuchalon.

a illud eſſe verū quādo iudex[a] qui iudicauit tenebat ſe qui conſilium alias ſecus. ¶Sed tamen idem videt in conſilio quod non ſit ſequendū dummodo ille qui iudicauit motus ſit ex conſilio alias non facturus vt notat Peruſi.in.d.regu.nullus.

¶Et de conſiliarijs dominorū quomodo teneantur not.Abb.in.c.ſicut dignum.colū.fi.de homi.

¶Secūdo iſta regula non habet locu3 in conſilio doloſo vt exp̄ſſe hic dicitur.Et tali caſu q̄s ex dolo obligatur:l3 dolus ſit cauſa impulſiua:vt Bal.dicit in.d.regu.nullus.⁊ ſeq̄tur ibi Peruſi.in p̄n.Et de ꝯſilio doloſo exemplū habetur in.l.q̄ ſi cum ſcires.⁊ in.l.ſi q̄s affirmauerit.ff.de dolo.

4 ¶Tertio regula nō habet locū in delictis[b] ſimpliciter.S3 ſm cōmunē opinionem diſtinguit q̄ ſi is cui
b conſulitur nō erat al's factur⁹:cōſulēs pari pena te-
c netur.Sed ſi erat factur⁹ abſq̄ cōſilio mitius[c] punit vt probat in.c.ſicut dignū.§.qui vero.de homi.l.l.nō ſolū.§.ſi mādato.in v̄.⁊ atilicinus.ff.de iniur.⁊ ita tenet glo.in.§.ope.in v̄bo certe.inſti.de obli.que ex delicto.⁊ in.l.j.§.perſuadere.in verſi.factur⁹.ff.de ſer.corrup.⁊ in.l.ſepe.in ver.etiam.vbi Bar.de verſi.ſig.

¶Et dicit Alber.l.l.ob hec v̄ba.ff.de his q̄ no.infa.q̄ doctores cōiter ita tenēt.⁊ bal.ibi idē ſeq̄t.col.ij.⁊ l.l.data opa.col.xvij.C.q̄ accuſa.l.l.j.col.ij.C.d̄ ſer.fu.Sali.l.l.j.col.viij.C.d̄ rap.vir.Abb.l.c.j.de off.dele.Imo.l.c.q̄relā.in fi.de ele.⁊ Matthesilan⁹ i notabili.xcvij.nota q̄ is cui⁹ cōſilio vbi ꝓpter hoc rep̄hēdit Bar.l.l.nō ſolū.§.ſi mādato.col.iij.ff.de iniurijs.vbi idiſtincte tenet q̄ ꝯſulēs teneat ſicut p̄ncipalis:⁊ dictum Bar.ſeq̄tur imol.in cle.j.col.v.de penis.Ang.Are.in tractatu maleficiorum.in verſi.mandatorem.colum.fin.in verſi.xxij.queritur.

¶ Sed dictũ Bar. ſaluari ⁊ cõcordari poteſt vt intelligatur ſm diſtictionẽ. ſ. dictam: que cõiter approbatur. facit qđ no. Ang. in. l. is q̃ opem. col. j. ſ. de fur. dũ allegat Jo. an. in. c. felicis. de penis. in. vj. ⁊ idẽ Ang. in. l. furti. §. ope. eo. tit. de furti. Barholomeus veronẽſis in cõſi. xxvij. reqſitus. col. pe. Et ſm predictã diſtinctionẽ intelligitur tex. in. §. ope. dũm abſolute dicit ꝙ furti non tenet. Nam intelligitur eadẽ pena minori tamẽ pena puniri poteſt arbitrio iudicis: vt no. Ang. in locis. ſ. proxime alleg. ⁊ ita etiam declaratur quod not. Bart. in conſilio. clxv. in queſtione que vertitur.

5 ¶ † Predicta diſtinctio nõ habet[a] locũ in atrociorib⁹: a in qbus ꝯſulẽs indiſtincte pari pena punitur. d. c. felicis. de penis. ⁊ in cle. j. eo. tit. Dicit tamẽ. Feli. l. c. j. de offi. deleg. ꝙ forte dicta iura debẽt reſtringi ſm diſtinctionẽ. ſ. factã ꝑ tex. in. d. c. ſicut dignũ. vbi ita diſtinguitur in homicidio qđ videt eſſe de grauiorib⁹. ⁊ ad hoc videt tex. in. d. c. felicis. iũcto. §. illud. vbi nudo cõſilio pena mitigatur. Sed tñ limitatio ꝑdicta defendi poteſt per dicta iura que loquũtur in homicidio q̃lificato cardinales vt archiepiſcopi. ⁊ facit tex. l. l. vtrũ. ſ. de parici. l. l. qſquis. C. ad. l. iul. Et hoc videtur velle Bal. in. l. j. col. ij. C. de ſer. fugi. vbi inquit ꝙ i atrociſſimis cõſulẽs punit: lz principalis fuiſſet al's factur⁹.

¶ Non obſtat tex. in. c. ſicut dignũ. q: loquit i homicidio ſimplici. Nõ ob. §. illud. q: loquit de ꝯſilio nudo qđ nihil addit. ⁊ glo. ibi dicit. Secus videt in conſilio qđ augeret malitiam: lz al's eſſet factur⁹. ⁊ de duplici cõſi. no. ꝑ glo. in. cle. in ver. cõſiliarios. de foro compe.

6 ¶ Secũdo ꝑdicta diſtinctio † nõ habet locũ qñ ſpecialis[b] pena cõſulenti imponit: q: tũc diſpoſitio legis de b qua cõſtat attẽditur. l. j. C. de raptu virgi. vbi Sali. in viij. col. ꝟ. ſecũdo quero. ⁊ no. Bar. in. l. is q̃ opem. ſ. de fur. vbi allegat tex. in. l. j. C. de nili aggeri. non rumpẽ. ⁊ hoc modo procedit tex. in. l. j. §. ꝑſuadere. ſ. de ſer. corrup. ſm Salice. l. l. j. colum. ix. de raptu virginum.

7 ¶ Tertio ꝑdicta diſtinctio nõ ꝓcedit † in īterdicto vñ vi[c]. in quo ex cõſilio qs nõ tenet: vt no. Inno. in. c. qrelam. de elec. ꝑ. c. cũ ad ſedem. de reſti. ſpo. ſeqtur Ang. l. d. l. is q̃ opem. circa fi. ſ. de fur. Bal. l. l. ij. col. x. ꝟ. ſexto querit. C. de ſerui. ⁊ aqua. Abb. in. c. ſicut dignũ. col. fi. de homi. vide tamen Roma. in ſingulari. dcclxij. in contractibus vbi dicit contra Inno. fuiſſe determinatũ ꝑ dominos de Rota. per. c. ſicut dignũ. de homici.

8 ¶ Quarto nõ procedit † quãdo ille cui fuit datũ cõſiliũ nomine[d] conſulẽtis deliquit: q: tũc conſulẽs indi-

a ¶ Habet. Adde eũdẽ do. Phil. in d. c. j. col. vj. ver. ꝑdicta diſtictio ⁊c. et idẽ qđ tz Feli. l. d. c. j. tenet l. d. c. ſicut dignũ.

b ¶ Specialis. Idẽ tz l c. j. l. vij. fallẽ. ⁊ ibi Feli. l. ij. limi.

c ¶ Vñ vi. Idẽ vbi. ſ. l v. fallẽ. ⁊ ibi Feli. ver. limita quarto. ⁊ Iaſ. remiſſiue. l. §. oẽs. inſti. de act. ij. col. et l. j. C. de ſer. fugi. iiij. co. Hiero. chu.

d ¶ Nomine. Idem tenet vbi. ſ. in. vj. fallẽ.

ſufficte tenetur:vt no.bal.in.l.metum.in fine.C.quod metus cauſa.allegat.c.cum quis.de reſti.ſpo.Et licet ipſe locatur in mandante idem videtur in conſulente: quia apparet ꝙ ſit motus ex conſilio.

9 ¶Et ad predicta notandū eſt†ꝙ in dubio[a] preſumit
a ꝙ principalis motus ſit ex cōſilio ⁊ ꝙ nō fuiſſet al's facturus:q: in dubio nō p̄ſumitur delictum.l.merito.ſ. ꝓ ſocio.c.j.de ſcrutinio.ita Feli.dicit in.c.j.col.v.ver. vtrū aūt.de offi.dele.Sed ratio p̄alle.videt facere in contrarium:q: hoc modo conſules plus punitur ⁊ p̄ncipalis nō propter hoc magis excuſatur.Idem tamē qō dicit Feli.tenet bal.in.l.data opera.co.xvij.C.q̄ ac cuſa.vbi allegat.l.j.C.de rap.virgi.⁊ idem expreſſe dicit Ang.in.l.j.in prin.in ver.vlti.eſt videre.ſ.de eo ꝑ quē factū erit.⁊ Io.de ana.poſt Car.in.c.ad audiētiā. in.v.col.in fi.de homi.⁊ dicit Bal.in.l.j.col.ij.C.de ſeruis fugitiuis.ꝙ an eſſet al's quis facturus in probatione facti conſiſtit.Ex coniecturis tamen poteſt probari:vt not.Bald.in.d.l.j.colum.iij.facit quod nota. Bar.in.l.ſi ventri.§.fi.ſ.de priuile.credi.Bald.in.c.§. iniuria.col.viij.ver.quero ſi titius.de pace iur.fir.⁊ in l.multum intereſt.colum.ij.C.ſi quis alte.vel ſi.cum ſinu.Sed ceſſantibus coniecturis preſumendum eſt in dubio quod nō fuiſſet al's facturus:vt.ſ.dictū eſt.

¶Et vlterius ad declarationē ſupradictorum notan
10 dū eſt.Primo†ꝙ ad hoc vt ex conſilio quis teneat re-
b quiritur ꝙ delictū ſequutum ſit[b]:vt no.Card.in cle.j. in princi.in.q.xij.de penis.Et in ipſo actu debet cōſilium preſtari:vt tradit Signorolus in conſi.cxxxv.in queſtione circa fi.Et hoc qō dictū eſt intelligitur niſi conſilium per ſe conſideretur:q: etiam per ſe eſt titulus criminis ⁊ indiſtincte punitur vt no.Bal.in.l.data opera.col.xvij.in princip.C.qui accuſa.vbi allegat l.j.§.perſuadere.ſ.de ſer.corru.⁊ idem dicit Bar.in.l. non ſolum.§.ſi mandato.ſ.de iniur.⁊ ſequitur Ange. Areti.in.d.ver.mandatorem.in fi.⁊ tali caſu punitur etiam facto non ſecuto.vt not.Salic.in.l.j.colum.iij. in.j.q.C.de raptu virginum.

11 ¶Secūdo notādū eſt†ꝙ ad hoc vt q̄s ex cōſilio obli-
c geturꝓbādū videt ꝙ cōſiliū p̄ceſſerit delictū[c].vt not. Bal.in.l.j.colū.iiij.C.de ſer.fugi.⁊ in.l.ob hec verba. colum.ij.ſ.de his q̄ a non dño infa.vbi allegat glo.in l.ſi vero non remunerandi.§.ſi vero poſt creditum.ſ. manda.ſequitur Alex.in conſi.cxcvj.circa col.j.lib.ij.

12 ¶Tertio requiritur†quod conſilium ſit ad malū[d]⁊
d ꝙ conſtet de malo cōſi.alias in dubio debet interpre-

a ¶In dubio.vide eū dem vbi.ſ. colū.vij.v.⁊ eſt notādū. et Feli.c.ſicut dignuz. iiij.co.v.tertia cōcluſio. ⁊ vide Bal. in ſua margarita.in v.cōſiliū.vbi dicit ꝙ q̄n q̄s locut[9] eſt alicui ⁊ iuit et cōmiſit delictū in breui ſpatio ꝙ p̄ſumit feciſſe de cōſilio illi[9].qō not. Hiero.chu.

b ¶Sequutū ſit.Idem in.d.c.j.col. vj.verſi.iiij. ad hoc ⁊c.

c ¶Delictū Idem vbi. ſ.col.vj.v. tertio limitat ⁊ Iaſ.in d.l.j.in.v.colum.ver.ij. diligenter not.⁊c.

d ¶Malū. Idē tz vbi. ſ.v.ij.cōclu. in.vj.col.et Iaſ.in.d.l.j. colum.v.verſicu.iij.multum not.⁊c.

tari q̄ bonum ſit conſiliū vt conſulens non teneatur: vt not. Bal. in. l. j. col. iiij. ver. ꝛ no. quod conſilium. C. de ſer. fugi. ꝛ ſequitur Alexādꝛ in conſi. cxxviij. quoniam abunde. lib. iiij. facit tex. in. l. merito. ꝟ. ꝑ ſocio. facit quod no. in. l. j. C. de his quibus vt indig. de ver. vindicta. ꝛ ibi Pau. de caſt. ꝛ Alex. Et de ꝟbo auferri not. Ange. in. l. poſtq̄. circa fi. de peti. heredi. cum ſi- nii. vt dixi in. c. in preſentia. de proba.

13 ¶ †Quarto conſulens non pōt[a] condemnari ſi prin cipalis fuit abſolutus: vt not. Inno. c. ſicut dignū. de homici. vbi Abb. ꝛ Joan. de ana. ſequuntur. ꝛ Per. de ancha. i regula acceſſoriū. l. xj. char. col. j. ꝟ. iuxta p̄di- cta quo. de reg. iu. in. vj. ꝛ dixi in cōſi. viij. col. iiij. in fi.

a ¶ Nō pōt idē tꝫ l. d. c. j. col. vij. ꝟ. ix. ꝯſulens.

14 ¶ †Quinto ꝯſulēs nō tenet̄ ſi conſiliū reuocauit[b] vt no. Innocen. in. c. ad audientiā. de homi. cum ſimi. vt tradit ibi Joā. de ana. col. iij. Et declarat vt per Ang. are. in. d. verbo mandatorem. in fi. Et dictū Innocen. ſequitur Bald. in. d. l. non ſolum. §. ſi mandato. col. iij. de iniurijs. cum ſimi. vt tradit Alex. in conſi. lxv. viſa, colum. ij. lib. iiij. Feli. in. d. c. ad audientiam. in fi.

b ¶ Reuocauit. Uide feli. in. d. c. j. ꝟſ. limita quīto. et ibi do. Philip. in. x. fallen. vij.

15 ¶ †Sexto ſtatutū quod imponeret penam facienti non haberet[c] locum in conſulente. Et hoc in ſimili in mandante tradit Bal. in. l. nō ideo minus. col. vj. ver. ego reuertor. C. de accu. ꝛ late Alexan. in. d. conſi. lxv. lib. iiij. ꝟ. allegato. facit quod not. Barto. in. l. j. ꝟ. de ſica. Abbas in. c. inter ſollicitudinem. de purga. vul. no. in. c. mulieres. de ſenten. excom.

c ¶ Haberet. Idē tꝫ Feli. d. c. j. i. fi. iij. col.

16 ¶ †Septima propter diuerſam qualitatem facientis conſulens quādoq; in minori pena[d] punit̄. l. qui ſer- uo. §. idem placuit. ꝛ quod ibi Bar. ꝟ. de furt. §. hi qui. ver. ſi vero ope. inſti. de obli. que ex delicto. Sali. in. d. l. j. colum. viij. in. ij. q. C. de rap. vergi. facit tex. cū gl. fi. in. c. tāta. lxxxvj. diſt. ꝛ no. Joan. de ana. in. d. c. ſicut di- gnū. §. ille etiam. de homi. ꝛ facit quod no. Bar. per il- lum tex. in. l. huius actionis. ꝟ. quod falſo tutori.

d ¶ Pena. Idē tꝫ vbi ꝟ. in. vij. co. verſ. viij. fallit.

17 ¶ Ultimo eſt videndum † qn̄ quis dicatur[e] conſilium p̄ſtare. de quo no. Bal. in. l. j. in. iij. opp. C. de ſer. fugi. Bart. in. d. l. non ſolum. §. mandato. in fi. Ange. are. in d. ver. mandatorē. in fi. ꝛ in not. q. tradit Ange. in cōſi. xxij. pro deciſione queſtionis Bald. in conſilio. cxx. in queſtione. lib. iij. Bartholomeus verōn. in cōſil. xxvij. colu. j. Et plura de materia conſilij ſcribit Lucas de penna in rubrica. C. de ſilentiarijs. lib. xij.

e ¶ Dicat̄. Uide eūdē in. d. c. j. col. vij. in fi. ꝟ. poſtremo ꝛc.

¶ Philippus Decius piſis.

§. Socij mei ſocius.

ℂ Socij mei ſocius meus ſocius non eſt.

Et glo. hic dicit. Regula iſta colligit in.l.q̄ admittit.ff.ꝑ ſocio.cū.l.ſeq.vbi iſta duo verba ad literam habētur.ꝛ facit text.in.l.modeſtinꝰ.ff.de ver.ſig.vbi dicitur ꝙ libertꝰ liberti mei nō eſt li-
1 bertus meus.glo.ibi per iſta iura arguit ꝙ † vaſallus vaſalli mei non dicitur vaſallus meus.ꝛ idem no.per gl.in.l.de acceſſionibus.in gl.mag.ff.de diuer.ꝛ tēpo.ꝑſcri.ꝛ gl.ꝑ illū tex.l.c.legit.lxxxj.diſt.ꝛ rōne adducit Bald.in.c.j.§.rurſus.in fine.de controuer.inueſti.

ℂ Et de hoc vaſallo intelligitur quādo eſt vaſallꝰ vaſalli mei ratione alterius rei.Secus ſi pro eadē re:vt no.in.c.j.§.illud.in ti.de ꝓhi.alie.feud.ꝑ Federi.Et ita Bar.concludit in.d.l.de acceſſionibus.in prin.ꝛ in l.claudius.colum.fin.ff.qui pot.in pi.habe.ꝛ idē Bal.in.l.j.colū.ij.ver.quero teſtator.C.communia.de lega.vbi inq̄t ꝙ vaſallus vaſalli mei non eſt vaſallus meꝰ inſpecta obligatione ꝯuentionis:ſicut ꝛ colonꝰ coloni mei nō eſt colonus meus.Sed inſpecta re mea que ad ipſum pertinet vaſallus meus dici poteſt.

ℂ Et ex predictis infert.Spec.in ti.de feudo.§.j.col.xij.in verſi.xiij.queritur ꝙ homo hominis mei nō eſt
2 homo meus.ex quo patet ſecūdum eum † quod homines alicuius baronis regis nō dicuntur homines regis.ꝛ dictum Spec.ſequitur glo.in cle.j.in ꝟb.exiſtere.de iureiurā.facit quod not. Bald.in.l.j.in.fine.C.vnde legitimi cum ſimi.vt dixi ibi.

ℂ Infertur etiam ſecundum And.de piſis.in.l.q̄ ad
3 mittitur.ꝑut Fulgo.ibi refert ꝙ † amicus inimici mei non eſt meus inimicus:licet de fide detrahatur.Bar.tamen in.l.ſciendum.§.ſi accuſatio.ff.de lega.dicit q̄d non ſolum inimicus:ſed etiam amicus vel domeſticꝰ inimici mei eſt mihi ſuſpectꝰ.Et de hoc eſt gl.i.c.ſi inimicꝰ i ꝟbo noſtre.xciij.diſt.facit tex.i.l.liberi.C.de inof.teſta.ꝛ in.c.repellant.de accu.Et ꝯcludēdū eſt ꝙ ſi ſit
a copulata amicitia cū inimico meo^a in perniciē meā dicitur inimicus:adeo ꝙ feudo priuari poteſt:vt ꝑ glo.in.l.j.§.cum patronus.in ver.cuiu inimicis.ff.de offi.pretec.vt in.d.l.liberi.in ꝟbo amicitias.ꝛ in.c.j.§.porro.in ꝟbo aſſaliuerit:dū loquit de cōſpiratiōe facta cōtra dominū.ꝛ in.c.j.§.j.in ver.cōcubuerit.quib.mod.
4 feu.amit.† Alias vero propter amicitiam priorē vel poſtea ſimpliciter ꝯtractā nō reputat inimicus:ita ꝙ repellat a teſtimonio:ſed bene detrahit de fide:vt cōcludit Cy.in.l.ſi quis teſtibus.co.ti.ꝟſi.viij.q̄ritur.de

a ℂ Inimico.Add.Feli.in.c.accedēs.lo.ij.in prin.ꝛ Phi.in.c.poſtremo.ij.co.de ap.vbi late ponit ex q̄bꝰ ꝑſumit.quis inimicus.ꝛ Abb.in.c.ad hec.lo.j.de app.et Feli,c.cū ſup.de offic.dele.vbi dicūt ꝙ ille q̄ non ſalutat meꝰ ꝑſumit inimicus:q̄liter intelligat vide ꝑ eos.ꝛ domi.Are.in.c.repellātur.de accu.l.j.col.ꝑiero.chn.

teſtibus. ⁊ Bal. ibi ſequitur. colum. fi. ver. querit Cy.

Philippus Decius.

Regula. I. Quicquid calore iracundie.

Quicqd calore iracũdie vel fit vel dicitur. non prius ratum eſt ꝙ ſi perſeuerantia apparuerit iudicium animi fuiſſe: ideoqꝫ in breui reuerſa vxor nec diuertiſſe videtur.

Regula iſta colligit̃ l. I. diuortiũ. §. de diuor. quã glo. hic adducit ⁊ ibi ỽba regule formaliter legũt̃. ad idẽ tex. ij. q. iij. in. c. ſi qs iratus. Et

1 iſta reg. habet locum ꝑmo in cõtractibꝰ/ prout loqui videtur ⁊ tenet Bar. hic. ⁊ gl. in. d. c. ſi qs iratus. per tex. in. l. licitatiõe. in prin. §. de polli. Et limitatur nõ habere locum in cõtractu facto cũ eccleſia vel ad pias cauſas: q̃ valet ⁊ retractari nõ debet. xvij. q. iiij. c. ſunt q̃ opes. qui tex. ad hoc alle. Roma. l. ſing. cccccviij. incip. volo commẽtare. ſed ille tex. itelligitur in eo qui fuiſſet aliqualiter cõcitatus: ſecus ſi alienatus a mẽte fuiſſet propter iracũdiam/ quia talis ꝯtractus non deberet ſeruari: vt not. Jo. and. et Anto. de

a bu. in. c. dubium. de conuer. cõiug. cum ſi. vt Feli.ᵃ tradit in. c. ſicut ex literis. de iureiuran. Et hoc idem dicendum videtur in aliis contractibus.

Aduertẽdum tñ eſt q̃ tex. in. d. c. ſunt q̃ opes. ita legi ⁊ pũctari põt/ ꝙ nihil facit/ vt dicamus: ſi illa verba tumultuario inẽtis impulſu referãt ad reuocationẽ donationis/ nõ antẽ ad. donationẽ priꝰ factã. ⁊ ita dicit Jo. and. in. d. c. dudũ. circa fi. in ỽſ. item ſciẽdũ. Sed iſte intellectus eſt contra illum tex. dum dicit ꝙ prima donatio non habuit iudicium ibi/ nec prima iudicium habuit. ⁊ ideo tenendum eſt quod. §. dixi.

2 Secũdo ꝑetiam regula habet locũ in voto: vt voluit glo. no. in. d. c. dudũ. in ỽ. calore iracũdie. in fi. Et hoc intelligit̃ qñ eſt talis iracũdia que alienationem mẽtis inducit: alias ſecus vt doc. ibi dicunt: vt. §. retuli. ⁊ idẽ Abb. ibi cõcludit/ q̃ deꝰ vult volũtariũ militẽ. xv.

3 q. ſ. c. non eſt. ⁊ facit tex. in. c. ſicut. de regu. Et ꝑquia inter alia in voto precipue deliberatio requiritur: vt no. Joan. andre. poſt ſanctum Thomam quem ibi refert in. c. literaturam. de voto. vbi Abb. ⁊ idem Abb. in. c. ſicut. ex literis. de iureiuran. Roma. in loco prealleg.

4 Tertio ꝑidẽ dicẽdum eſt in iuramẽto ꝙ ſi preſtitũ

a Et ut Feli. Idẽ etiã Feli. c. matheus. de ſi mo. vbi ponit iſtas cõcluſiones. ⁊ remiſſiue. I c. dilecti filij. de excep. penul. colũ.

fuit calore iracūdie/nō obligat:vt tenet. Ro.i no.§.al le.per.l.ij.C.ad leg.iuliam maieſta.⁊ per tex.in.d.c.ſicut ex literis.de iureiuran.vbi Joan.an.idem tenet. ⁊ hoc intelligitur:vt.§.dictum eſt de voto:quia in hoc votum ⁊ iuramentum a pari procedunt.vt Abb.concludit in.d.c.ſicut.

5 ¶Quarto † idē eſt in cōfeſſione que ſi facta ſit calo
a re[a] iracundie poteſt reuocari gl.no.in.c.ex literis.in ver.admonita.de diuor.vbi Abb.⁊ not.Abb. in.c. cū venerabilis.in glo.ij.de excep.cum ſimili.vt Feli.ſcribit in.d.c.ſicut ex literis.de iureiur.Et de acceptatione ſecundi benrficij facta per iracūdiaʒ ꝙ nō noceat. no.Abb.poſt alios quos refert in.c.de multa. colū.v. ver.extra caſum glo.de preben.

6 ¶Nota tñ † ꝙ ſentētia excōmunicationis lata per iracūdiaʒ valet.c.ſi epiſcopus forte iracūdus.xj.q.iij.

7 ¶† Predicta regula nō habet locū.in delictis in quibus quis calore iracundie nō excuſatur.l.ſi nō cōuitij.C.de iniu.⁊ Bal.ibi declarando iſtā materiam dicit/ꝙ ſunt quedā que iuris effectum ſortiūtur/vt repudium/⁊ votum/⁊ alia de quib⁹.§.dictum eſt.Et in iſtis non valet ꝙ factum eſt calore iracundie per ſupradicta.Quedaʒ ſunt que non ſortiuntur iuris effectum prout ſunt maleficia.⁊ in illis nō excuſatur delinquēs propter calorem iracūdie quominus puniatur.d.l.ſi non conuitij.Alias raro propter homicidiū eſſet quis puniendus:quia plerūqꝫ cuʒ iracūdia committit.Et vt iſta differentia inter dicta ⁊ alia/de qb⁹ §.dictū eſt/habeat locū:dicēdū eſt ꝙ i delictis nō excuſat delinquēs ex calore iracūdie dato ꝙ maxima ſit iracūdia ꝓpter quā alienatus ſit a mente per ea q̄.§. dicta ſunt:⁊ quis ex toto nō excuſet ille q̄ deliquit pena/tñ mitigari debet i delicto cōmiſſo cū iracūdia: vt Roma.ↄcludit in notabili.§.allc.facit tex.i.l.j.C.ſi qs impera.maledixe.in.l.famoſi.§.ad leg.iul.maie.⁊ idē Abb.ↄcludit in.c.j.de iniu.col.j.ver.puto tñ.vbi cōcludit † ꝙ ille q̄ ꝓuocat⁹ ad iracūdiā delinqt.miti⁹ dꝫ puniri.arg.l.ſi adulteriū cū inceſtu.§.imperatores.§.de adul.vbi dr:difficillimū eſt iuſtū dolorē tēperare.⁊ idē Abb.dr i.c.dilecti.co.ſi.§.credo tñ d excep.cū ſi.vt ibi Fe.tradit.⁊ q̄tū ad iſtā mitigationē pene q̄ dꝫ fieri rōne iracūdie de q̄ agit/dꝫ ꝓbari ꝙ talis fuerit iracūdia q̄ ipſuʒ delinquētē a mēte alienauerit:q2 alr̄ nullā haberet excuſationē ſꝫ ordinaria pena eſt puniēd⁹.d.l. ſi nō ↄuitij.⁊ idē no.Abb.in.c.j.ip.ij.no.de his q̄ fi. ocɔid.Et difficile eſt ꝓbare talē iracundiā.vt Abb.dicit

8 (margin, beside "dit † ꝙ ille q̄ ꝓuocat⁹")

a ¶Calore. Add. Ja.i.l.ſi filiā.ff.ſo.co.C.de inof.teſt. vbi ponit/q̄d i exheredatiōe ⁊ i voto ⁊ in iuramēto/ ↄfeſſiōe/ acceptatione beneficij:in accuſatiōe/ ⁊ i dicto vel facto calore iracūdie: et i oīb⁹ cōcludit.ꝙ nō valere/niſi poſt ea ꝑſeuerarет in eadē volūtate/et in donatione facta eccleſie tenet idē qd dñs Phili.⁊ idē etiā in delictis ⁊ i blaſphemia. Hiero.chu.

in.d.c.dudum.de conuer.coniu.
9 ¶ Et infra quātū tempus ille q̄ dicit alicui vel fecit iniuriā poſſit ſe
excuſare allegādo illud dictū vel factū fuiſſe per iracūdiā.no.Luc.de
pēna in.l.oēs omnino curiales.de decur.lib.x.col.ij.𝔳ſi.ſed pone ti-
tius.vbi varias refert opi.ꝛ videt̃ reſidere qꝺ infra triginta dies hoc
allegari poſſit,ꝛ alleg.bonū tex.xi.q.iij.in.c.cum apud.ꝛ in.l.ſi ven-
dicari.C.de pecu.

¶ Philippus.Decius.

¶ Regula.l.Alterius circūuentio.

Alteriꝰ circūuētio alijs nō prebet actionem.

Vltra glo.exēplificari pōt in.l.qꝺ ſeruꝰ.ff.de acq.poſ.
1 in fi.†vbi ex maleficio ſerui dn̄o actio nō acqui-
2 ritur.Et ratio regule vr̄:†q: ille cui actio acq̄ri debet non
videtur conſentire in illicitis.arg.l.procurator.verſi.qꝺ ſi in
debitum.ff.de cōdi.inde.l.iij.§.ſi procurator.ff.qꝺ quiſqꝫ iur.
in.l.ſi pater de his que in frau.credi.ꝛ idem videtur in acquiſitiōe q̄
fit ex diſpoſitione legis p predicta iura.

¶ Philippus Decius.

¶ Regula.l.Culpa caret.

Culpa caret qui ſcit ſed prohibere non poteſt.

Facit alia regula q̄ habet̃.in.l.nullū crimē.ī.eo.vltra
glo.exēplificari pōt in.l.i.§.occiſorū.𝔳ſi.hoc iō.
1 ff.ad ſylleia.vbi † excuſat̃ ſeruꝰ q̄ dn̄o opē ferre nō potuit
ꝛ ad idē tex.in.l.ſi qs in grauī.in pn̄.eo.ti.ꝛ in.l.itē q̄rit̃.
§.exercitū.𝔳ſi.labeo ait.in.l.q̄ fundū.§.fi.ff.loca.ibi:ad
teant abeo prohibetur quem tu prohibere ne id fiat poſſis.ꝛ ad idē
bonus tex.in.l.adigere.in pn̄.ff.de iurepa.ibi:etiam is q̄ libertuꝫ iu
rare patiat̃.ꝛ qꝺ no.Bar.in.d.§.occiſorū.ꝛ plura ſimilia ad hoc tradit
Roma.l cōſi.vij.viſis neceſſarijs.col.fi.cū ſimi.vt dixi l cōſi.lxiiij.col.iij.
2 ¶ †Et de cōitate qn̄ teneat̃ ex delicto ciuiū quos prohibere potuit.no.
Pau.de ca.l cōſi.ccccxxij.q: ſcio.col.ij.in antiquis ſm nouā formam.
3 ꝛ adde qꝺ no.Bal.i.l.ij.que inci.q̄ ſeruus.ff.de noxa.vbi inq̄t †ꝙ ille
q̄ nō impedit maleficiū qn̄ ad eū ſpectat prohibere videtur ipſum ꝑ-
4 petrara.Et ideo infert†ꝙ procurator facit incidere dominuꝫ i penā.
lꝫ non habeat ſpeciale mandatum ſi dominus ſcit ꝛ patitur.alleg.l.
ſemper q̄ non prohibet.ī.eo.Et non caret ſcrupulo ſocietatis occulte
q̄ cum poſſit manifeſto facinori deſinit obuiare.xxiij.q.iij.in.c.non to-
leranda.ꝛ.c.q̄ poteſt.ꝛ in.c.quante.in fi.de ſentē.excōmunica.
¶ Et ad declarationē huiꝰ regule vidēdū eſt de duobꝰ que in gl.ha-
5 bētur.Primo †an de iure ciuili qs teneat̃ delicto obuiare ꝛ aliū defen
dere ſi pōt.Secūdo/q̄d de iure canonico?Circa pmū gl.cōcludit ꝙ nō,

a ¶Tenet.vide eundē in.c.j.de offi.dele.in.iij.col.ver.in glo.ij.ꝛ.c.vbi de verbo ad verbū dicit omnia que hic.ꝛ ibi Feli.ij.col.ꝟ. ꝯclude ergo ꝛc.ꝛ Abb.ij.col.ver.aduerte.ꝛ Barb.viij.col.ver.capio.ꝛ idē Jaſ. i.l.vt vim.pe.col.in pn.ff.de iuſti.ꝛ iu.ꝛ Anch.c.dilecto.de ſent.excō. li.vj.ij.col.ꝟ.ſi qs tñ.idē Are.§.iuris precep.inſti.de iuſti.ꝛ iure.i fi.ꝛ

a ꝛ hoc tenet[a] Bar.in.l.j.§.ſed ſi eo.ſ.ad ſyllei.ꝛ in.l.metum.§.ſed licet.ſ.qꝺ me.cā p illū tex.vbi qs licite pōt pecuniā accipere vt aliū defendat.ergo dat intelligi ꝙ nō tenet:qꝛ turpiter acciperet.l.pe.ſ.de ꝯdi.ob tur. cau.ꝛ ita p iſtā rationē tenet gl.i.c.quāte.de ſen.excō. Et iſto fundamēto vtit Ja.but.quē Bar.refert i.l.vt vim.col.j.ſ.de iuſti.ꝛ iu.Sali.in.l.quiſqs.§.id quod. C.ad leg.iul.maie.ꝛ Roma.in ꝯſ.cxvij.ex premiſſa.Et pdictā rōnē oēs Mod.vbiqꝫ ſequunt. ¶Sed tñ rōni pdicte dupliciter rñderi pōt.Pꝛimo ꝙ tex.in.d.l.me

6 tū.§.ſed lꝫ.loquit†qñ qs ſuſcipit defenſionē alterius generaliter vt liberet a vi hoſtiū vel latronū:tunc eñ licite accipit pecuniā/qꝛ videt locare operas ſuas:vt colligit ibi/mercedē accepiſſe videt.Et tali caſu res tractū habet ſucceſſiuū.ſecus videt qñ agit de aliquo caſu particulari/ꝛ momentaneo occurenti ꝓut doc. loquunt:qꝛ videtur ꝙ aliū qs teneat iuuare ſi poteſt: hic in regula a contrario ſenſu probatur.

¶Scdo rñdet ꝙ tex.i.d.§.ſꝫ lꝫ.loquit qñ qs nō poterat aliū iuuare.ꝛ defendere ſine pꝛiculo ei9/qꝛ agebat ꝙ illū defenderet a vi hoſtiū ꝛ latronuꝫ:ꝛ hoc gratis

7 facere nō dꝫ†qꝛ qs nō tenet ſubijcere ſe periculo.c.ex parte.l.ij.de app.ſecus videt qñ abſqꝫ periculo hoc fieri poſſit:pꝛout doc.loquunt.ꝛ ita Albe.dicit in.d.§. ſꝫ lꝫ.ꝛ no.Bal.i.l.j.col.iij.C.de ſer.fu.vbi iſtā reg.intelligit qñ qs cōmode pōt aliū defendere. Pꝛo cōi tñ

8 opi.facit† quia non cōpellit qs alteri bene facere:vt p glo.in.c.ad repꝛimendā.de offi.oꝛd.Sed reſpōderi pōt hoc nō habere locū i delictis in qbus quis obuiare debet ſi poteſt.vt in reg.hic a contrario ſenſu.

¶Et retēta cōi opi.Bald.l.d.l.vt vim.in.viij.q.ſ.de

9 iuſti.ꝛ iure infert†ꝙ ſi potui offenſum iuuare/ clamādo/ꝛ nō feci/nō teneoꝛ:ꝛ ſi ſcio ꝙ Titius velit occide

b re[b] Seiū ſi tacui nō teneoꝛ/lꝫ eēt hōeſtū reuelare.ꝛ idē Pau.de caſt.i.l.j.C.de his q̇.vt idig.ꝛ,facit quod not. bar.i.l.vtrū.i fi.de parici.ꝛ i.l.j.§.occiſoꝛū.ſ.ad ſylle. ¶Et pdicta cōis opi.limitat ſm Bal.i.c.j.de offi.de[le.]

Feli.in.c.q alios.ꝺ he.ꝛ ſic pꝫ hāc eē cōēꝫ opi.ꝙ de iure ciuili qs nō tenet aliuꝫ defēdere niſi i caſibus traditis p bar.ꝛ alios i.d.l.vt viꝫ.ꝛ p Ancha. vbi ſ.tñ vbicūqꝫ qs defenderet extraneū ꝛ cū defendēdo aliū occideret nō veniret puniendꝰ.ita Jaſ. vbi ſ.co.añ pe.ꝟ.ſꝫ pulchꝛū dubiū vbi dt hāc eē cōēꝫ opi. ꝛ vide dñm phil.vbi.ſ. i.v.col.i ꝟ. et ſubijcit iſto pꝛlo mē bꝛoꝛc.hier. Chuchalō.

b ¶Occidere.Jaſ.ſeqt ibi Bald.i vij.co.ꝟſi.ꝛ ex hoc vltimo ꝛc.dicendo ꝙ eſt ſpeciale i crimi.leſe maieſta.ꝙ quis teneatur reuelare ꝛ ſic ꝙ in alijs quis non teneatur.

a ¶ Leſe. Idẽ tenẽt oẽs quos allegaui in .j. apoſtil. ſup litera a. ⁊ vi-
de Feli. in c. quante. de ſentẽ. excõi. vbi refert omnes tenẽtes ꝯtra di-
ctum Bar. ⁊ in c. q̃ alios. vbi dicit qd non ſeruat' in practica: lʒ l. c. j.
de offi. deleg. dicat ꝙ ſic. ⁊ idẽ Ang. in trac. maleficiorum: hic alt'. ⁊ dictũ
ꝯſi. nũꝙ potui reperire. ⁊ adde ꝙ cõiũctio ſanguinis excuſaret aliqua-
liter non re-
uelãtem. de
quo ⁊ de a-
liis dictis h'
vide latiſ.
Hippo. de
marſiliis in
ſing. clxiiij.
ſapiẽte/ne-
mo debet ſe
ſubmittere
⁊ p Bertac.
in ſuo rep-
to. in v. ſci-
re. in v. de-
cimo quar-
to. vbi dicit
ſe feciſſe de-
capitari q̃ſ-
daʒ ex ſola
ſẽtẽtia tra-
ctat' nõ re-
uelati ꝯtra
papaʒ vbi
refert plu-
resq̃ ſecuti
ſunt dictũ
Bar. l. d. l.
vtrũ. hic al
leg. Hiero.
Chucalon.

b ¶ Iuua-
re. hãc opi.
dicit eſſe cõ-
munẽ Mo-
der. d. phil.
l. c. j. de offi.
deleg. in v.
colũ. ver. et
licet iſta vi-
deat' cõmun

10 leg. non † habere locũ in delicto paricidij. p. d. l. vtrũ.
⁊ idem Bar. in d. l. j. §. occiſorum. de quo dicẽdum eſt
vt dixi in d. c. j. col. iiij. de offi. delega.
11 ¶ † Similiter in crimine leſe[a] maieſtatis punit' ſciẽs
qui non reuelauit. l. quiſquis. §. id quod. C. ad legẽ iul.
maie. ⁊ no. Bar. in d. l. j. §. occiſorum. in d. l. vtrũ. in fi. vbi
ex hoc infert ꝙ ſubdit' qui ſciẽs nõ reuelauit tracta-
tũ contra principẽ vel ꝯtra ſuam rẽpublicã/ꝙ punia-
tur. ⁊ ſequtur Abb. in d. c. j. de offi. dele. ⁊ in c. j. de reſti.
ſpo. ¶ Et hoc ſane intelligit' quãdo ſciẽs tale delictũ
ꝯmittendũ illud ꝓbare põt: al's ſecus. vnde vt no. vo-
luit Bal. in ꝯſi. inci. quãꝗ̃. quẽ Ang. are. refert in trac.
maleficiorum. in ver. che hai tradito la tua patria. col.
iiij. v. qd crimẽ leſe ⁊c. Et pro dicto Bal. facit in l. no-
ſtris. in fi. C. de calũ. ⁊ ij. q. vij. in c. quapropter. ⁊ not. Io.
de ana. in rub. de his q̃ fili. occi. cũ ſi. vt tradit Feli. in
c. quante. de ſen excõ. ⁊ in c. decetero. col. fi. de re iudi.
⁊ nouiſ. ſcribit Soci. in ꝯſi. cclxxv. in cauſa fratris.
12 ¶ † Uenio ad ſcdm in quo glo. hic concludit ꝙ de iure
canonico teneat' quis obuiare delicto. et ad hoc facit
tex. in c. quãte. in fi. de ſen. exc. ibi: eos delinquẽtib' fa-
uere interpretãs qui cũ poſſint manifeſto facinori de-
ſinũt obuiare. Ad idẽ tex. in c. ſicut dignũ. §. illi etiaʒ.
de homi. in c. dilecto. de ſent. excõi. in vj. cũ ſi. ſ. alleg.
And. ſicu. in c. j. extra de offi. dele. tenet ꝙ gl. iſta nõ ſit
ꝟa/qꝛ etiã de iure canonico q̃s nõ tenet' aliũ iuuare[b]
⁊ hoc in foro ꝯtentioſo: ⁊ ſecus in foro conſcientie eſſe
dicit. Et hoc mõ iura p̃all'. ſm eũ intelliguunt': ⁊ iſta
nõ eſt noua. eius opi. Naʒ ita etiã expreſſe dicit Ant.
de but. in d. c. quante. ꝙ iſta gl. intelligit' in foro ꝯſciẽ-
tie. ⁊ idẽ Abb. in c. j. col. fi. ver. ad tertium. in fin. ſ. de
reſti. ſpo. Sali. in l. quiſquis. v. ſi. ad id quod. C. ad le-
gẽ iul. maie. Bal. in l. j. col. iiij. C. de ſer. fugi. Io. de ana.
in c. ij. de hereti. ⁊ Moderni ſequunt' l. d. c. quãte. ⁊ in
l. vt vim. de iuſti. ⁊ iure. Sed tamẽ diligenter conſide-
randum eſt pro defenſione gloſſ. hic: quia non conſo-
nat quod iura preallegata reſtringantur in foro con-
ſcientie. qꝛ ſimpliciter loquunt': ergo intelligũtur ſim-
pliciter de iure canonico in foro contentioſo. ꝓut cõ-
13 muniter iura canonica loquuntur: † ⁊ qꝛ quando iura

canonica aliter in foro ↄſcientie volūt diſponere ꝙ in foro cōtentioſo ſolēt hoc exprimere.c.quicūqꝫ.xvij.q.iiij.c.inquiſitioni.de ſen.excō.c.tua nos.de ſponſa.⁊ ⁊ qꝛ ſi in foro cōſcientie qs tenetur aliū iuuare. idem videtur eſſe de iure canonico/qꝛ etiā de iure canoni. bonū anime cōſideratꝛ:vt ꝑ glo.in.c.cū cōtingat.de iureiur.⁊ facit tex.in.d.c.quāte.dū dicit ꝙ catholica auctoritas cōdēnat facientes ⁊ cōſentientes:⁊ certe hoc primū dictū ;videtur habere locū de iure canonico in foro cōtentioſo vt etiā ꝓbatꝛ in.c.j.de offi.deleg.Dein de in.d.c.j.primum dictum de conſentientibus papa interpretatꝛ ⁊ dicit eos fauore delinquentibus qui cū poſſint deſinūt manifeſto facinori obuiare. Unde ſicut primum dictū in foro cōtentioſo intelligitur ⁊ ita etiā in ſecūdo dicto dicendū videtꝛ. Qꝛ lex interpretās ſm legē interpretatā intelligitꝛ.§.j. in autꝫ.de fil.ante dot.inſtrumēta na.Cōprobatꝛ hoc:qꝛ tex.i.d.c.quāte. loquitur de manifeſto facinore: ergo videtur loqui in foro cōtentioſo:qꝛ in foro conſcientie idem eſſet in facinore nō manifeſto de quo qs haberet notitiam:

14 Quia † in foro cōſcientie ſola veritas inſpicitꝛ:vt ꝑ In no.in.c.qꝛ pleriqꝫ.de immu.eccle.⁊ eodem mō loqtur: tex.i.d.c.ſicut dignū.⁊.ij.q.vij.i.c.negligere.⁊ facit ēt tex.i.d.c.dilecto.verſ.⁊ quidē.vbi primo dicitꝛ qꝺ qs poteſt vicinū vel ꝓximū defendere ⁊ hoc clarū eſt ēt i foro cōtētioſo:vt no.in.l.vt vim.de iuſti. ⁊ iure.Dein de ampliādo in eodē caſu tex.dicit imo ſi poteſt ⁊ negligat videtꝛ iniuriā fouere:ergo hoc ſꝫ dictū pariter in foro contētioſo intelligitꝛ.⁊ ita glo.hic defenditur.

15 ¶ † Et retenta cōcluſione glo.inferri poteſt idē eſſe de iure ciuili ex quo ↄtrariū nō eſt cautū de iure ciuili iuxta no.in.c.j.de no.ope.nū.imo idē ꝓbatꝛ de iure ciuili a cōtrario ſenſu hic.Et hoc qñ pōt abſqꝫ eiꝰ ꝑiculo alˀs ſecus.vt.ſ.dictū eſt.Et ideo qꝺ dicit Bal.i.d.l. vt vim.nō videtur verū:qꝛ clamādo ⁊ reuelādo bono modo aliū iuuare poteſt ⁊ dꝫ ſi commode fieri poſſit.

Philippus decius Piſis.

¶ Regula.l.Non videtur.

NOn videtur quiſqꝫ id capere: quod ei neceſſe eſt alij reſtituere.

VLtra gl.exēplū habetꝛ in.l.cogi.§.hi qui ſolidum.ſ.ad treb.†vbi in 1 capaxᵃ q ꝓ ſe retinere nō poteſt accipere a pōt vt alij reſtituat:qꝛ capere iſꝺ videtur:

nisˀ ⁊c. hāc ēt dicit Iaſon cōezi.l. vt vim.col. pe. ꝟ. tenc contrarinꝫ ꝑut ꝫ ⁊c.

a ¶ Incapax. Quot modis dicatur viꝺ bal. i.l.eā ꝙ.vij co.C.ꝺ fide iu: vbi ⁊ ponit ſi ſit heres.inſti.et grauatus fidei. an poſſit cogi adire ⁊ reſtituere ⁊ i capacitas ꝓbatur ꝑ duos teſtes. ita bal.in.l.errore .C. de teſtibus.

vt hic dicitur. ad idē tex. in l. ſed ſi mortis §. item ſi qs ver. ſed ſi opponas. ff. de leg. preſtan. et in l. ſulpiti⁹. ff. de do. inter vi. et vro. et in l. ſi §. fi. C. de bo. q̄ libe. et facit tex. in l. ſi qs mādato. et q ibi Bar. ff. de nego. geſt. vbi abeſſe dicit illud in quo qs alteri obligat⁹ eſt et abeſſe dicitur ille quis p modico tpe pūs ſit vt in notab. q. tradit Pau. de caſt. in l. ſed et ſi pupillus §. cōditio. ff. de inſti. et dixi in. c. qm̄ abbas. in gloſ. j. de offi. deleg.

2 ¶ † Et regula iſta intelligitur qñ quis ſtatim et in cō tinenti tenetur alij reſtituere ſecus: videtur ſi cum in terualło. Jta q in medio tempore haberet vtilitatē. Quia iſtud interuſuriū medij tēporis cōſideratur vt probatur in. d. l. ſulpitius. ibi: ſi id egit vxor vt aliqd de ea re interim cōmodi ſentiret marit⁹. et ad idē tex. in l. lege falcidia. nō habetur. ibi: medij temporis eni commodum computatur. et in l. quātitate §. magna. dubitatio. ver. in diem. ff. ad leg. falci. et in l. mulier §. ſi heres. ver. alia cauſa eſt. ff. ad trebel.

3 ¶ Et nota quod in regula dicit † capere/q: tale ver bum cum effectu intelligitur vt habeat et retineat ad vtilitatem eius. l. aliud eſt capere. ff. de ver. ſigni. l. ex facto §. iulianus. in prin. ff. de vulg. et pup. facit tex. in l. ciuitatibus §. fi. de leg. j. vbi non videtur capere qui tantum erogat q̄tum accipit.

4 ¶ Sed verbum accipere etiā ſine effectu intelligit. d. l. aliud eſt. et ideo de neceſſitate verbum accipere nō importat dominij trāſlationē: vt no. Bar. in l. natura lis §. j. in prin. in ver. et ſic apud. ff. de pſcrip. ver. in. l. ſi. in prin. ff. de condi. ob cām. et in l. cū mota. C. de trāſ

5 fac. † Et notandū eſt q accipere nō eſt ppria autori tate. Sed de manu alteriꝰ vt tradit Lucas de pena. in l. domini. in prin. C. de agri. et cenſi. li. xj. vbi ad hoc plura iura idūcit. Et pſertim tex. i. c. lector. xxiij. diſt. ibi: accipe et eſto relator verbi dei. Sed tñ ille text. et alia iura q̄ adducit nō negant qn̄ ēt accipere itelligi poſſit a ſeipſo. et Bar. in l. cēturio [a]. l. iij. col. in ver. iij. q̄

a ¶ Centu rio. et ibi p Lācelotū i ſua repeti. fo. xvij.

6 ro. † concludit q verbum accipiat ſit directum. ff. de vulg. et pupil. et idem Bal. in. c. ſi pater. de teſta. in. vj. prout refert ibi et ſequitur Peruſinus. in verſi. xviij. et facit text. in l. titia cum teſtamento §. j. ibi: a ſeipſa acciperet vllam. de leg. ij. niſi dicatur q ibi ita expreſ ſum ſit a teſtatore.

Philippus Decius.

¶ Regula. l. non videtur defendere.

Non

NOn videtur defende-
re non tātū qui latitat:ſed ⁊ is qui pꝛeſens
negat ſe defen dere:aut non vult ſuſcipere
actiones.

EXemplum ſecūdū glo.ad iſtā
regulā habet in.l.
ij.i pꝛin.in.l.hec antē.§.recte defendi.ff.
ex qui.cau.in poſ.eat.⁊in.l.recte.ff.de iu
di.⁊ ad idē tex.in.l.item ait pꝛetoꝛ §.de
fendi aūt.ff.ex.q̄.cau.ma.⁊ ſic colligitur
1 hic † qđ duobus modis quis dicitur non defendere.
¶ Pꝛi͂o ſi latitat ⁊ latitatio eſt turpis occultatio ſui.
l.fulcini⁹.§.qd ſit latitare.ff.ex qui.cau.l poſ.ea.no.p
glo.in.l.ſatis.ff.de in ius voc.Et in effectu latitare eſt
ſui copiā non facere ſiue occultet ſe poſt colūnas vt
creditoꝛē euitet ſiue ſubterfugiat ne ſecū aliqua actio
moueatur.Et qui ab vꝛbe aufugit cauſa fraudādi:vt
tex.declarat in.l.cum qui.de pꝛiuile.credi.
2 ¶Et non dicitur † latitare qui ex cā iuſta abeſt.l.j.⁊
l.ſi pater §.ſi ſtudio.ff.de fideic.li. Nec dicitur latita-
re qui pꝛeſens iudicium ſuſcipere non cogitur.l.non
videtur.la.j.de iudi.
3 ¶Scđo modo dicitur†non defendere etiam qui re-
cuſat defenſionem ſuſcipere.vt hic dicitur.⁊ ad hoc
facit text. in.l. de etate.§.qui tacuit.ff.de interroga.
actio.vbi qui eſt pꝛeſens ⁊ nō reſpondet dicitur pre-
toꝛem contemnere:⁊ in.c.certum.xj.q.iij.vbi etiā con
tumax.ille dicitur qui eſt pꝛeſens ⁊ parere nolit et ꝓ-
pter hoc excommunicari poteſt.
4 ¶†Tertio etiā dicitur nō defendere ille qui ſuſcipit
defenſionē ⁊ nō ꝑſeuerat.l.ij.§.fi.ff.ex qui.cau.in poſ.
eatur.⁊ l.d.c.certū eſt.x.q.iij.in.d.l.recte.in fi.de iud.
5 Uerbū enim defendere generale eſt.† vnde q̄ tenet
a defendere [a] intelligit de defenſione iuris ⁊ facti: qꝛ
defenſio vtrāq; defenſionē cōplectit. De defenſione
iuris ꝓbatur in.l.ſed ⁊ ſi dānū.§.ſed ⁊ creditoꝛ.ff.de
peculio ibi:ad defenſionē ſentētie ſue.⁊ in.l.cum hic
ſtatus.§.ſi ambo.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.ibi:ex ver
bis orōnis defendim⁹.Et de vtraq; defenſiōe colligit
in.l.j.C.de iur.⁊ fac igno.in.l.cōſentaneū.C.quō ⁊ qñ
iudex.in.l.ſi quidē.⁊.l.defenſiones.in.l.cū modū. C.
de excep.in.l.ſeruū quoq;.§.publice.in.l.ſed ⁊ hc.§.de
fendere.ff.de pꝛocu.⁊ in.l.ij.⁊ ꝑ totū.ff.ex qui.cau.in
poſ.eat.⁊ no.Lucas de pē.in.l.apud eum.col.j.C. de
agrico.⁊ cenſi.lib.xj.⁊ idem Alex. tradit in cōſi.clxiij.

a ¶Uid do
cto.in.l.ſti-
pulatio iſta
de ver.ob.⁊
ibi Jaſo.fi.
col.in pꝛin.
⁊Feli.c.cau
ſamq;.de of
fi.deleg.Pꝛe-
ſicu.nō ob-
ſtante.et in
c.ego.de iu
reiuran.

in

alias conſultus.lib.v.

6 ¶ Et ideo q̄ pmittit aliquē defendere† intelligit de facto ⁊ de iure:⁊ de facto intelligit vt faciat in iudicio ea q̄ ſunt facti.videlʒ aſſiſtere apud tribunal: teſtes pducere:ſoluere expenſas ⁊ alia que in facto cōſiſtūt nō autē itelligit ꝙ armata manu defendat. Quia ēt ſi quis expreſſe pmittat aliuʒ de iure ⁊ de facto defendere intelligit in iudicio ⁊ non armata manu:vt not. Bar.i.l.ſtipulatio iſta.i pun.circa finē.de ver.obl. Qꝛ verba intelliguntur ſm naturam contract⁹.l.fi.C.de act.emp.vbi Bal.hoc idem dicit in ver.querūt doc.cū ſimi.vt tradit Alex.in.d.l.ſtipulatio iſta.in pn̄.⁊ in cōſi.cxxvij.viſo inſtrumēto.col.ij.li.v.† Et hoc intelligitur in priuato:ſec⁹ eſt in domino ⁊ in principe[a] q̄ acciperet aliquē ſub eius ptectione ⁊ defenſione: quis intelligit ꝙ de facto armata manu illū defendat:vt tradit Pe.de anc.in cōſi.lxxxvij.omiſſo primo dubio. Et ad predicta facit queſtio quaʒ ponit Bar.in.l.quidā cum filiū.col.ij.de ver.obl.de illo qui mihi promiſit caſtrum defendere. Nam intelligitur qn̄ bellum iniuſte inferatur cum ſimi. Ut Alex. ſcribit in conſi.cxv. ſuper eo de quo queritur.lib.iij.

7 a ¶ Principe. aliter diſtiguit Iaſ. in.d.l.ſtipulatio.fi.col. ver.iſtā cōcluſioneʒ.limitat ⁊c.

Philippus Decius.

¶ Regula.I. Cuius per errorem.

Cuius per errorem dati repetitio eſt: ei⁹ conſulto dati donatio eſt. Dicidem tex.in.l.j.in fi.§.de ↄdi.in debi.in.l.idebitū.C.eo.ti. Et iō talis donatio requirit inſinuationē: vt no.Bar.i.l.j.ff.de do. Et qd̄ dꝛ de donatione hic itelligit qn̄ recipiēs ſcienter recipit indebitū:qꝛ tūc concurrit conſenſus vtriuſqꝫ:⁊ eſt donatio. Sicut ſi recipiens ignoraret:qꝛ tunc nō eſſet donatio.vt Bar.dicit in.d.l.ſ.per.l.j.ꝑ.l.abſenti.§. de dona.cum ſimilib⁹:vt tradit Alex.in.l.ſi ergo.ſi certū petat.col.fi. Et licet non ſit donatio tamen repeti nō poteſt quod datū eſt:qꝛ recōciliatus donatio:vt not.ꝑ glo.in dicta.l.ſi ego.in ver.conſumpſerit.vbi Pau.de caſt.reprehendit Ange.qui aliter videtur voluiſſe:vt Alexander ibi refert.

¶ Secūdo regula iſta intelligitur in eo qui ſpōte dedit:ſecus ſi ex neceſſitate vt probat in.c.debitores.de

1 iureiurā.†vbi ille qui ſoluit ſciēter vſura indebitas poteſt illas repetere:qꝛ ex neceſſitate cogitur ſoluere

propter vinculum iuramenti.

¶ Tertio regula habet locum quando alia coniectura capi nõ põt
Secus vbi alia coniectura haberi poteſt. Exẽplum in.l.ſi cum aurũ.
2 ff.de ſolu.& ibi Bar.† In dubio eñ donatio non preſumitur.l.campa
nus.ff.de ope.liber.l.cũ de indebito.ff.de proba.c.ſuper hoc.de renũ
tia. Et vbi cadit alia coniectura etiã leuis donatio non preſumit:vt
no.Bal.in.l.j.C.ad trebel.allegat.l.diſpenſatorem.ff.de ſolu.& poti⁹
preſumitur error ꝙ donatio.vt no.p gl.i.l.generaliter.in verbo,cau
ſa.C.de nõ nu.pecu.vbi Bal.in.iiij.oppo.& Ang.ibi in.ij.col.dicit ſe
ita ↄſuluiſſe.no.Imo.in.l.a titio.col.ij.de verbo.oblig.cum ſimi.vt
Alexan.tradit in conſi.xiij.ex his que in themate.col.ij.lib.j.& i cõſi.
xix.in his que in themate.col.ij.lib.iiij. Et ideo vbi põt cadere alia
preſumptio ꝙ renũtiationis nunꝙ videtur.qs priuilegio renũtiare
vt no.Joan.and.& Ant.de but.in.c.accedentibus.de priuile.Alexã.
in ↄſi.xxxiij.ponderatis his.col.ij.lib.v.& idẽ Alex.in ↄſi.xxvij.attẽ
tis narratis.lib.iij.

3 ¶ Quarto regula procedit† in eo qui ſoluit ſciẽter indebitũ princi-
pale tũc videtur donare.q: alia coniectura non cadit:ſecus eſt in eo
qui ſoluit vſuras que acceſſorie ſunt ad debitum. Quia lʒ ipſe inde
bite ſint & ſciẽter ſolute non inducitur donatio.vt no.Bart.per illũ
tex.in.l.ſi non ſortem.§.ſi quis falſo.ff.de condi.indebi. Quia videt
ſoluiſſe ne moleſtetur ſuper debito ꝑncipali ad quod putabat ſe te
neri:& ſic poteſt capi alia ↄiectura ꝙ donatiõis:ideo donatio nõ pre
ſumitur:vt.ff.proxime dictum fuit. Et ſic iſta limitatio ſatis ↄcludi-
tur in predictis. ¶ Et hoc idem tradit Alexander in ↄſil.lxxx.circa
primum dubium.col.fi.lib.iij.& limito vt per Barto.i.l.ſi certis an-
nis.C.de pac. Et q: materia iſta altiorẽ poſtularet idaginẽ.& ſatʒ no
ta eſt vt latius habet i.d.l.j.de ↄdi.ide. Philippus Decius ꝑiſis.

¶ Regula.l. Nemo plus iuris.

NEmo plus iuris ad alium transferre põt quam ipſe habet.

EAdem regula ponit i regula nemo.de re.iu.in.vi.
Ad idem tex.i.l.traditio.ff.de acqrẽ.re.do-
1 mi.l.c.nup.de dona.iter vir.& vxo.† Et pro non dato ha
bet qđ dat ab eo q̃ donare non põt.c.qđ autẽ.in fi.de iu-
repatro.& q̃ nihil habet nihil dare põt.j.q.vij.l.c.daber-
2 tum.& † nemo dat quod non habet:vt dicitur de cõſecra.diſtin.iiij.
in.c.quomodo.& in.l.ſi filius.C.de dona.facit.tex.in.l.ij.C.de penis
in.l.j.C.q̃ pro ſua iuriſdi.& .lxij.diſt.in.c.nulla ratio.
& l.l.obſeruare.ff.de offi.pcon.circa finẽ & ibi Bar.& i
l.ſi vniuerſe.vbi Bal.C.de leg.ſm iſtam reg.arguit
Fulgo.in conſi.lxiij.claſſius.col.iij.
a ¶ Et limitat[a] regula,non habere locũ i pluribus ca
ſibus vt not.per glo.hic & i dicta regu.nemo.& l.l.tra-

a ¶ Limitatur. Vndmoder.l.§.j.in fi. quibus alie.licet.

3 ditio ⁊ in.c.j.de ſupplen.negli.p̄la. Nā† primo i creditore nō habet locum qui pōt alienare rem debitoris.inſti.quib.alie.lz.in prin.⁊ in l.nō eſt nouū.ſ.de acqui.rerū domi.vbi dicitur nō eſt nouū q̄ q̄ dominiū nō habet aliȷ̄ dominiū p̄beat.⁊ exēplum ponit in creditore:⁊ idē i tutore ⁊ curatore:q̄ ex cauſa pōt bona pupilli vel adulti alienare.l.lex tutores.l.fi.C.de admini.tu.idem in p̄curatore.§.nihil aūt.
4 inſti.de rerum diuiſione.†idē in iudice q̄ adiudicādo rem alicui dominiū transfert qđ ip̄e nō habet.§.fi.inſti.de offi.iud.cum ſimi.vt p̄ glo.hic ⁊ in locis p̄allega.⁊ in.d.reg.nemo vbi Dy.ad quē Bar.hic ſe remittit.Bal.vero in.l.manumiſſiones. circa fi.in ver.itē gl.ſ.de
5 iuſti.⁊ iur.declarando iſtam regulā dicit q̄ † dare ſumit̄ dupliciter. Primo pro ꝯferre:ſecūdo pro trāſferre.Primo modo regula nō p̄cedit:q꞉ ep̄s ꝯfert beneficia in q̄bus nō habet dominiū neq̄ poſſeſſionē ſ꞉ ſufficit q̄ habeat ius cōferēdi.Secūdo modo habet locum regula:q꞉ quis trāſferre nō pōt qđ nō habet:⁊ ſequitur Ang.Are.inſti.de libertis. in prin.col.ij.Sed ī̄ cōcludi poteſt q̄ regula īdiſtincte procedat:q꞉ creditor qui habuit poteſtatem alienādi illud facit nomine dn̄i ⁊ de eius volūtate ex quo ita ſemel voluit ⁊ ſe obligauit vt p̄batur in.§.j.inſti. quibus alie.lz.ibi volūtatē debitoris intelligitur pignus alienare.Et idē in p̄curatore tutore ⁊ curatore qui nomine dn̄i faciūt. Et ſic a dn̄o videtur dominiū transferri.In epiſcopo ⁊ iudice q̄ ꝯcedūt quod nō habent illud eſt ratiōe officij ⁊ quo ad interp̄tationē iuris habere videtur.Et ſic dicimus q̄ quis nō pōt dare qđ nō hz vere vel interp̄tatiue ſm iuris diſpoſitio-
6 nem.⁊ Abb.i.c.cura.i fi.de iure patro.†dicit q̄ illud qđ q̄s nō hz in actu nec in potētia transferri nō pōt. Sed illud qđ q̄s habet in potētia lz nō in actu pōt in alium trāſferri vt patet in canonicis q̄ eligūt ep̄m:⁊ cardinalibus qui eligūt ſummū pontificem.

¶ Philippus Decius.

¶ Regula.l. Nullus vr̄ dolo facere.

Nullus videtur dolo facere qui ſuo iure vtitur.

Vltra iura allegata in gl.eſt text.q̄ ītradicit in.l.iij.§.is tn̄.ſ.de libe.homi.exhi.l.l.iniuriarū.§.j.de iniur. l.l.ſi donaturus.§.ſi q̄s indebitam.ſ.de condi.ob cām. ¶ Et iſta rōne† q̄s pōt in ſuo edificare[a] ⁊ altius tollere edificiū vſq̄ ad celū et dato q̄ lumina vicini obſcurent̄.l.altiꝰ.

a ¶ Edificare. Vid Jaſ. poſt doc.in l.ex hoc iure. col.ij.ff. de iuſti. et iu.⁊ per do. Philip.j.in regula domū ſuā.l fi. ꝟbis Phip. de marſil.i ſuo ſingul. clxiij.icipiē. cuilibetlicitū ⁊c.⁊ per Soci.q̄ ponit regulaꝫ cuꝫ fallē.in trac. fallē.i reḡa.cj.fo. xvj.⁊ magis late p̄ Jaſ.i repe. l.quominꝰ. ſ.de flumi-nibus in.v. colū.ver.ſecūdo ad i idem adde a illud ⁊c.

a ¶De dam.infe. Per iſta iura videtur affirmatiue dicendū vniciuiꝗ
licere ī domo ꝓpria ꝯtigua domui vicini facere fornellū auricalchi.
cā coquēdi ex quo magnū dānū ſperat̄ inferri vicino ex fumo ꝓuē-
turo ex dicto fornello ī domū vicini ꝯtiguā.quā partē etiā affirmare
videt̄ Bart.Ueroñ.in ſuo elegāti trac.de ſerui.ī ti.de ſer.vrba.p̄dio.
l.in edib°.C.de ſer.et aqua.l.cū eo.l.impatores.ß.de
ſer.vrba.p̄dio. cū ſimi.vt ꝑ glo.in.d.l.altī°.ad idē tex.
a in.l.proculus.ß.de dam.infe.[a] Et hoc intelligit̄ ꝛ ꝓce
dit qñ q̄s hoc facit ad ei° vtilitatē vt ſibi ꝓficiat.Se-

in.c.de for-
nace. finali
bus ꝟbis.
vbi dicit/ ꝙ
ea q̄ ſupra
dixerat de

fornace:videlꝫ ꝙ q̄s poſſit in muro ꝓprio iuxta murū vicini facere
fornacē habeāt locū in fornello.dū ī terminis q̄ſtio īter quēdā nobilē
mercatorē ꝛ ei° vicinū ꝟteret̄ de facto medio.ꝛ adhuc pēdet interro
gat° fui a dicto mercatore q̄d ſentirē:Rñdeo partē negatiuā eſſe ve-
riorē quā ita firmaui.rñdeo.ß.dictis iurib° ꝑ aduerſam ꝑtē adductꝫ
ꝛ primo ꝑ tex.in.l.ſicut-§.ariſto.ß.ſi ſer.vēdi.in ꝟ.in ſuo em̄ aliȷ̄.qui
vult/ ꝙ ita liceat cuiꝗ ī ſuo facere: quaten° nihil ī alienū imitat.ꝛ ſic
ſupradicta iura diſponētia quē poſſe ī ſuo edificare dato ꝙ vicino no
ceat/ debēt limitari niſi in alienū facto hominis aliq̄d immittat̄/ vel
ex opere facto ſeu fiēdo in ſuo:veniat in neceſſariā ꝯſequētiā in alie-
nū naturaliter immittēdū ꝓpter q̄ȯ magnū damnū inferat̄ vicino:qꝛ
tūc dico vicinū h̄re ius ꝓhibēdi ꝯ vicinū edificare volētē.ꝛ ita intel-
ligēdo.d.§.ariſt.limitabā p̄dicta iura.Ex cui°.§.rōne ſc̄ȯo dicebā nō
ꝓcedere qñ magnū dānū paſſurus eſſet vicin°:qꝛ tūc bñ poſſet ꝓhi-
bere edificātē ex cui° edificio ſperat̄ dictū dānū:ꝓ quo ēt eſt tex.in.l.
cui° edificiū.ß.ſi ſer.vēdi.tertio ꝛ finaliter limitabā qñ legitimū ſpa
ciū nō eſſet intermiſſuꝫ inter domū vicini ꝛ edificātis:vt ī.l.impato
res.ß.de ſer.vr.p̄dio.ꝙ ſpaciū ad hoc vt dicat̄ legitimū dico eē debe-
re tm̄ ꝙ ꝟiſimile ſit vicinū nullū/ aut nō graue dānū eēt paſſurū.ita
declarat Cepo.q̄ōnē iſtā.in.d.c.de fornace.in.iȷ̄.q.ꝛ in.c.de balneo.ꝛ
ſtufa ī p̄n.ꝛ l.c.de fumo.in p̄n.q̄ refert ita tenere Ang.ī.l.q̄dā iber°.
de ſer.vrb.p̄dio.ꝓ qua videt̄ mihi ꝙ ſit tex.in.d.l.impatores.in ꝟ.le-
gitimo.ꝛ ita ītelligēdo nō obſtabit tex.in.l.fi.ß.fini.reg.ꝑ quē vide-
batur dicēdū ꝙ ītermiſſio duoꝝ pedū eſſet legitimū ſpatiū indicādo
de fornello/ ꝓut de domo:qꝛ.d.l.ītelligit̄ habito reſpectu ad ip̄m edi
ficiū:qꝛ ex ei° q̄litate apparet ꝙ ſpatiū duorū pedū ſit legitimū ſpa-
tiū ne vicini edificio noceat:ſꝫ habito reſpectu ad ignē vl̄.fumū ex al
tero quoꝝ dānificabit̄ vicin° dictū ſpatiū nō dicet̄ legitimū/ qꝛ quali
tas edificiȷ̄ ꝓpter ignē vl̄ fumū grādē expoſcit vt tm̄ ſpatiū intermit
tat̄ q̄ȯ ꝟiſimile ſcit nullū aut modicū dānū vicinū eē paſſuꝝ.ad cui°
ꝯfirmationē ꝯſiderabā q̄re tex.ī.d.l.fi.ꝛ iura ibi.alle.ī gl.diſpoſuerūt
tātā diuerſitatē circa ītermiſſionē ſpatiȷ̄ ī caſib° ibi poſitis:niſi qꝛ ex
q̄litate vniuſcuiuſꝗ edificiȷ̄ ſpatiū ſtatutū ī vnoq̄ꝫ caſu ē ſufficiēs eo
ītermiſſo ne dānū patiat̄ vicin° edificantis:ergo idē vr̄ dicēdū ī caſu
nr̄o cū q̄litas edificiȷ̄ b° expoſtulet vt tm̄ ſpatiū ītermittat̄ ꝙ ꝟiſile ſit

ꝙ dānū nullū vł ad min⁹ modicū īferreṫ vicino. ꝑ. d. l. q̄dā iber⁹. ⁊. l. impatores. qđ ēt rō naturalis ƀ expoſcit: q̄ ſi lex deficeret eſſet ſeruāda: vt i. c. ſcđo reqris. de app. ī fi. no. Abb. i. c. eccleſia ſcꝭ̄ marie. de cōſti. i v. col. ī medio. ⁊ ſic ꝑ iſtā ꝯcludo vicinū poſſe ꝓhibere/ vicinū edificare volētē. vł ꝙ ita lōge edificet ꝙ dānū nō patiaṫ/ ſiue ex igne/ ſiue ex fumo dato/ ꝙ fum⁹ nō ſit morboſ⁹ a dū thſitgrā dis ex quo magnū dānū īferaṫ vicino: vt l. d. §. ariſto. q2 2 ſi fetoſus eſſet fum⁹ tūc mł̄to magꝭ poſſet ꝓhiberi: vt i. l. ij. §. idē ait ſi odore. et ibi gl. ꝫ. ne b q̄d ī lo. pub. ꝓ quo facit 1 qđ not. Ceſpo. in. c. de īterq̄linio: ⁊ l. c. đ neceſſarÿs. vbi vultꝙ ī ſuo nō eſt licitū aliq̄d facere ꝑ qđ aſſi duefetor veniat in domū vicini. Hie. Chu. ā ❡ Licet. Addđ Lud. Ro. ꝯſi. lÿ. i cip. i. q. magnificoꝝ.

cus aūt cēt ſi hoc faceret vt alteri poti⁹ noceret: q2 tūc nō lꝫ. ᵃ arg. l. j. §. deniqꝫ. ꝫ. de aqua plu. arc. ⁊ ita illā. l. latius limitat ⁊ declarat Pau. de ca. l. l. cū co. ꝫ. alleg. de ſer. vrb. pred. ⁊ hoc ſeq̄tur Alex. i ꝯſi. cxiiij. opportune ꝯſideratis. l. ij. lib. ⁊ idē tradit Bart. Veroñ. i trac. de ſer. vrb. ꝑdio. ī ti. de ſolo ſeu area. col. ĳ. ꝟſi. v. fallit. ⁊ facit tex. i. l. opus. ꝫ. đ operi. pub. i. l. l fundo. ꝫ. de rei vēdi. † Nā q̄s teneṫ facere ꝙ ſibi nō nocet ⁊ alÿ ꝓdeſt l. ij. in ꝑn. ꝫ. ſol. matri. declarādo vt Bar. ibi tradit.

❡ Subtilis Decius.

❡ Regula. l. Semper in dubÿs.

Semper in dubÿs benigniora ꝑferēda ſunt.

Ultra allegata ᵇ gl. ad idē tex. i. l. pxi. ī ꝟ. ſꝫ ī re dubia. ꝫ. đ his q̄ ī teſt. delē. † ibi: ī re dubia benigniorē īterꝑtationē ſeq nō min⁹ iuſti⁹ q̄ꝫ tuti⁹. facit text. i. l. benigni⁹. ꝫ. đ leg. i. l. ſi fuerit. ī fi. de leg. iij. ibi: hoc valere benignū eſt ⁊ i. l. cū ī teſtamēto. de reb⁹ dub. cū ſimi. vt tradit Ro. ī ꝯſi. lxij. florētina ꝯſtitutio. col. ij. facit ēt, tex. i. l. īter pares. ꝫ. de re iud. i. l. lege iulia. ꝫ. đ manumiſ. i. c. fi. đ re iud. Et iſta benignitas ēt ī correctiōe ſubditoꝝ attēdiṫ. Sꝫ nō dꝫ eſſe nimia ne ſubditos reſoluat ī malū vt đ2. xlv. diſt. i. c. diſciplina. Et reg. iſta ītelligiṫ ſeruata pri⁹ ꝟ boꝝ ꝓprietate q̄ in re dubia ī ꝑmis attēdiṫ: vt no. ꝑ gl. i. l. nō poſſunt. ꝫ. de legib⁹. ⁊ colligiṫ ex doc. Abb. i. c. j. de cōſti. ⁊ dixi ibi ī col. pe. ver. tertia ꝯcluſio. Philippus Decius.

❡ Regula. l. Bona fides.

Bona fides non patiṫ vt bis idē exigatur.

b ❡ Allegata. vide latiſ. Fe. i. c. auditꝭ. de ꝑſcrip. i. xix. col. vbi ī. xx. co. ī ꝟ. ij. limita dicit regulā noſtrā nō habere locū fauore animi de quo vltra eū q̄ plura refert. vide Hipp. de marſi. ī ſing. clj. inci. ſemꝑ ī dubÿs: ⁊ in ſingula. ccxviij. incip. regula.

1 Et iſta rōne † lȝ pl'es rei debēdi obli-
gati ſint īſolidū vno tñ ſoluē-
te oēs liberāt. §. ex hmōi. iſti. de duob' reis
⁊ i. l. iij. §. fi. ſ. eo. ti. Q: ſolutiōe ei' qđ debet
oīs tollit obli. inſti. qb. mo. tol. obli. in pn.
2 ¶ Et ex iſta ratione † executio ſentētie ſemp per exce-
ptionē ſolutionis impeditur: vt no. Joā. and. in addi.
ſpec. in ti. de execu. ſentētie. §. fi. q̄ īcipit poſtremo. ſup
ver. xvj. l fi. addi. poſt Guido. de ſuza. quē ibi refert: q:
ſolutiōe ei' qđ debet oīs tollit obligatio: vt dictū eſt.
¶ Et pari ratione dicit Auge. in. l. ⁊ non tm̄. §. quod ſi
pro emptore. ſ. de peti. hēre. ꝙ lȝ p̄ciſe velit ſtatutum
3 ꝙ contra inſtrumentum nulla exceptio opponat † nō
tñ excluditur exceptio ſolutionis: quia natura nō pa
titur vt quod ſemel exactum eſt iterum exigatur. et
ſequitur Alexan. in conſilio. cxiij. colum. ij. viſo. lib. v.
¶ Et cum predictis concordat Pet. de ancha. in cōſi.
cclx. alias. cclix. ex verbis circa fi. dicens ꝙ contra exe
cutionem ſententie ſemper opponi poteſt exceptio ſo-
lutionis per iſtum tex. quia bona fides nō patitur vt
bis idē exigatur. ⁊ allegat Cy. in. l. j. C. de condi. inde.
⁊ dicit qđ ita ſeruatur venetijs. ⁊ i ſimili caſu iſtū tex.
allegat Roma. in conſi. xxviij. incip. viſa. in. ij. dubio.
4 ¶ Et iſta regu. † etiam locum habet in obli. ex malefi.
vel quaſi vt dicit gl. ij. inſti. quib. mo. tol. obli. i. pnc. q:
ſepius de eiuſdem hominis facto non querit vt dicit
in. l. licet. §. fi. ff. nau. cau. ſtab. ⁊ i. l. ſi cui. §. ijſdē. de accu
5 ſa. † Et ſi accuſat' fuit abſolut' [a] nō pōt accuſatio repli
a cari. c. de his. q̄ accu. † Et diuina clemētia dimiſſa pec
6 cata in vltione vlterius redire nō patit vt indt tex. in
7 c. fi. in pn. de pe. diſt. iiij. ⁊. xxiij. qđ. iiij. i. c. ſi illis. † Et
b hoc procedit [b] ſiue per viā accuſationis ſiue per viam
inquiſitiōis ſemel cognitū fuerit ⁊ no. Bar. i. d. l. ſi cui
§. ijſdē. ⁊ Jo. de ana. in cōſi. xvij. viſa relatione. col. iij.
8 ¶ Et idē † ſi abſolutio facta ſit per viam diſpēſatiōis:
vt no. per gl. in. d. c. de his. ⁊ in. c. ex tua. per illū tex. de
filijs presby. ⁊ in. c. fi. in gl. pe. de tēp. ordi. ⁊ l. c. ij. i gl.
9 j. de ſchiſma. cū ſimi. ¶ Bene verū eſt † ꝙ delicta pro
quibus facta fuit abſolutio aggrauāt aliud delictuȝ
poſtea cōmiſſum: vt not. Bald. per illum text. in aut.
qui ſemel. colū. penu. ver. ex iſta autem. in fi. ſumitur
10 arg. C. q̄modo ⁊ q̄n iud. † vbi decidit ꝙ ſtante ſtatuto
ꝙ homicida puniat in cētū. ⁊ alio ſtatuto caueat ꝙ ſi
q̄s ꝯmiſerit duo homicidiā decapitet. Nā ſi q̄s ꝯmi-
c ſit duo homicidia lȝ p pmo ſoluerit [c] penā tñ debet de-
capitari. Q: primū pro quo fuit ſoluta pecunia debet

a ¶ Abſolu
tus. Uide
Felin. in. c.
de his. hic
alle. vbi po-
nit reg. cū
ſuis fallen.

b ¶ Proce
dit. Hoc tñ
non hȝ locū
de iure ca-
no. ita Feli.
in. d. ca. de
his. iij. co. li
mita: ratio
eſt q: de iu-
re canonico
regulariter
nō ponitur
eadē pena
p viaȝ inq-
ſitiōis que
p viā accu-
ſationis: vt
ibi per eū.

c ¶ Soluē-
rit. Domi-
nus Frā. de
arc. tȝ ꝯ di-
ctū Bal. i. d.
aut. q̄ ſemel
in. c. ſicut. d
teſti. col. ij. i
fi. v. i gl. po
ſita ⁊c. p il-
lā glo. ſȝ vi-
de ibi Feli.
q̄ tȝ ꝯ: q: in
veritate gl. h
nō bñ pro-
bat ⁊ vbi ſa
tis remiſſi-
ue in. ij. col.

a ¶Cognoſcere.De q̄bus vide Soci.in trac.fallen.in regu.lxxxvij.
fo.x.vide longam apoſtillam ad Bar.in.d.§.fi.ſuper litera.b.

b ¶Aggrauant. Qꝛ ex perſeuerantia ponit maioꝛ pena.tex.fi.in.l. vnica.C.de ſuperexac.lib.xj.⁊ tex.in.l.iij.fi.verbis.C.de epiſ.audi.vbi Bal.per illū tex.dicit ꝙ ille qui geminat delictum non dꝫ ſperare veniam.⁊ſic ſi aliquis impetrauerit veniā a pꝛincipe de ſecū do delicto nō facta mētiōe de pꝛio talis grã ē ſurreptitia. d̄ q̄ dicto vid̄ Barb.c.ſuper lr̄is.d̄ reſti.co.xxiiij.⁊ vide Ang.i.d.l.iij.vbi dicit ꝙ dictuꝫ Bart.i.§.fi. hic all'.⁊ ita ſeruat de cōſuetudie de q̄ vid̄ Barb.in.c.fi.d̄ fo.cōpet.xvij.col.⁊ i.c.poſtulaſti.e.ti tu.co.xxxix. ꝑ Feli.in.c.ſicut.et de teſt.col.ij.ꝑ do.Frāc.de arc.in.c.cū nō ab hoīe.de iud.

cōputari vt dicatur duo homicidia cōmiſiſſe per illū
tex.vbi cōtumacia ꝓpter quā ſolute fuerunt expenſe
aggrauat aliā ꝯtumaciā poſtea ꝯmiſſaꝫ.⁊ ſequit Pe.
de ancha.in.c.j.de ꝯſti.in ver.firmat alibi idem Bal.
Et facit quod no.Bar.in.l.ſi cui.§.fi.circa fi.in ꝟſi.
11 omiſi hic vnā q̄ōnē.ſ.de accu.vbi cōcludit † ꝙ delicta
alibi cōmiſſa de q̄bꝰ iudex cognoſcere[a] nō pōt:aggra
uāt[b] delictū poſtea cōmiſſuꝫ de quo iudex cognoſcit.
⁊ idē Bal.in auꝭ.ſed nouo iure.col.ij.ꝟ.ſed dubitat.
C.de ſer.fug.⁊ ſequit Abb.in.c.j.ꝑ gl.j.de cleri.ꝑcuſ.
⁊ in.c.j.in fi.de penis.⁊ Bartho.Veroñ.in ꝯſi.lxxviij.
viſa col.j. ¶Et iſta ꝯl'o ꝓcedit qñ ꝯſtat de delicto ali-
bi cōmiſſo:ſed nō pōt ꝓ illo puniri:qꝛ ſoluit cōdēna-
tionē vel p̄ſcriptū fuit vel in alio territoꝛio cōmiſſum
eſt. Secus ſi a tali delicto fuiſſet abſolutꝰ vt notabil'r
tradit Rom.in cōſi.ccxxxvj.vt p̄miſſa conſultatio.
¶Scd̄o dictū Bal.i.d.auꝭ.q̄ ſemel.⁊ alioꝝ in locis.ſ.
alleg.hꝫ locū[c] in homicidio vel alio delicto punibili.
¶Secus ſi homicidiū eſſet ꝑmiſſuꝫ:vt qꝛ occiſus ſit
bānitꝰ:qꝛ ſtatuto poterat ipune occidi:qꝛ tale homi-
cidiū cū factū fuerit ſtatuto ꝑmittēte penā nō meret.
l.gracchꝰ.C.d̄ adul.vbi Bal.ꝑ illū tex.ita dicit. ¶Et
hoc dictū ſane intelligit ꝙ nō poſſit puniri q̄ bānitū
interfecerit. Sed tñ nō erit habilis ad dignitatē. Qꝛ
ſtāte ſtatuto ꝙ homicida nō poſſit eſſe de pꝛioꝛibus
etiā talis q̄ bānitū interfecerit nō poterit eſſe de pꝛio
ribꝰ:qꝛ tale homicidiū lꝫ tolerabile ſit nō eſt laudabi
le.ita Bald.dicit in.l.decuriones.circa fi.C.ex q.cau.
infa.irro.vbi tñ in fine limitat hoc niſi ſtatutū dicat
ꝙ bānitus impune ⁊ licite offendi ⁊ occidi poſſit.Qꝛ
tunc per illud verbū licite nullo modo eſt maleficiū:
de quo dixi in.c.ep̄s.de preben.vbi videndum.

¶Regula.l.Ex penalibus.

Ex penalibꝰ cauſis nō ſolet in patrem de peculio actio dari.

c ¶Locū. Uide Anc. i reg.peccati.col.iiij.ꝟ.⁊ iſta faciūt iſto tit.lib.vj.qui in omnibus concoꝛdat cum do.Philip.Hierony.Chu.

1 Iſta regula intelligit† niſi quate-
nus pater eſſet factus
locupletior vt dicitur i.l.iij.§.ex furtina.ff.
de pecul.ꝛ nota.p gl.hic.Et ſic regula ha-
betur cum limitatione gl. ¶ Primo circa
2 regulam cõſiderandum eſt† ꝙ pater pro filio regula-
a riter tenetur quatenus eſt in peculio[a].Quia cõceden
do illi peculium ex preſumpta eius volũtate videtur
pater obligari quatenus eſt i peculio:vt declarat Bar.
3 in.l.j.col.ij.in ver.item iſta equitas.ff.de peculio.† Et
ſicut in iſta generali adminiſtratiõe peculij data filio
nõ ĩvenit donatio.l.filiuſfamilias.in prin.ff.de dona.
l.contra iuris.§.fi.ff.de pactis.ita etiã non venit illici
tum et a iure prohibitum.l.ſi procurator.ff.de condi.
inde.ideo ſi filius ex delicto conueniatur pater de pecu
lio non tenetur:vt tex.hic dicit:q2 admi. filij limi.fuit
b in contractu ꝛ non habent locũ in delictis[b].l.j.§.ſi fi-
liuſfami.ff.de his qui deiec.vel effude.ibi:in patrẽ nõ
datur actio:quia ex contractu nõ venit.vnde publica
tis bonis filij propter eius delictum nõ ĩtelligitur pu
blicatũ eius peculiũ.l.iij.vbi Bal.C.de bonis pſcrip.
dicit tñ Bal.ibi qđ ſpeciali pͥuilegio reſeruatur patri
peculiũ ĩ ſolatiũ amiſſi filij:ſicut ecõtra publicatis bo
nis pr̃is peculiũ filij nõ publicaẽ.no.Bar.p illũ tex.in
l.iij.§.ſed vtrũ.circa fi.in ver.vltimo noto.ff.de mino.
4 ¶ Et iſta regula limitatur vt dictũ eſt† niſi pater ex
tali delicto factus ſit locupletior:vt eſt text.in.d.l.j.§.
ex furtiua.de pecu.ꝛ no.p gl.in.l.cum ancilla.C.ꝙ cũ
eo.in verbo locupletior.vbi enumerat alios plures ca
ſus in quibus ſolum obligatur pater vel dominus
de peculio quatenus factus ſit locupletior.
5 ¶ † Et locupletior dicitur factus quando pater eſſet
in lucro cum alterius iactura:vt probatur.in.l.ſi quis
mancipijs.§.fi.ff.de inſtito.in.§.pe.qui incipit:ſin au-
tem.inſti.quibus alie.licet vel nõ.ꝛ in.l.verum.§.ſciẽ
dũ.ff.de mino.ꝛ dicit Bal.in.l.fi.C.de vſuca.pro emp.
ꝙ dicitur factus locupletior quãdo conſtat de vtilita-
te que in actu permanet vel promiſſum fuit nececeſſi-
tati.allegat.l.ſed an vltro.§.fi.ff.de neg.geſt.
¶ Et dicit Ange.in.l.verum.in gloſſ.j.ſupra de peti.
here.ꝙ ille videtur locupletior ad quem probatur fru
ctus perueniſſe niſi ille pbet ſe cõſumpſiſſe inutiliter.
¶ Dicit tamen Ang.in cõſi.clx.pro deciſione.in fi.ꝙ
nõ ſufficit probare ꝙ quis fructus in eius vtilitatem
conuertiſſet:quia ex hoc nõ ſequitur ꝙ factus ſit locu-
pletior:q2 potuit ꝯuertiſſe ĩ vſus ſuos ꝛ familie ſplẽdi

a ¶ In peculio. Adde moder.in.l.cum filius.ff.de verbo.obl.ꝛ Jaſo. poſt Jo.fabrum in.§.actiões aũt.inſti.de act.

b ¶ Delictis. Vide Bar.i.l.quoties.la.ij.ff.de noxa. et Bal.in.l.neꝙ eius alio eſt in.C.ne filius p patre.

dus viuendo: ⁊ ſic non remaneret locupletior. ¶ Sed certe ſatis eſſe videtur ſi probetur fructus vel res ad aliquē perueniſſe. Ex hoc eñ videt̄ fundata intentio eius qui dicit illum factum eſſe locupletiorem niſi ipſe poſtea probet de mala conſumptione per ſupradicta. ¶ Ex quibus videt̄ ꝙ non recte dicat gloſſ. inſti. qui alie. non licet. §. pe. in verbo locupletior dū inquit: ꝙ dicitur quis factus locupletior ſi nō ſit pauperior. allegat tex. qui hoc dicit in. l. in pupillo. ß. de ſolutio. ibi: nam hoc ipſo ꝙ non eſt pauperior factus. locupletior eſt. ¶ Sed ad illum tex. reſpondetur ꝙ intelligitur ꝙ nō ſit pauperior ſoluendo ⁊ faciendo quod ab eo petitur: quia ſi non remanet in dāno facta ſolutione: ergo illud quod habebat erat ſibi in lucro: et ita illum tex. declarat Barto. in. l. j. §. impuberes. ß. commo.

6 ¶ † Et quis debeat probare aliuin eſſe factum locupletiorem. not. Bald. in. l. j. C. ſi aduer. credi. et in. l. prediorum. C. de predijs mino. Et ad ſupradicta videndum eſt ꝙ ſcribit Franciſ. de curte in conſil. lxxij. princeps defunctus. in. iij. colum.

¶ Poſtremo cōtra iſtam regulā videtur tex. in. l. iij. §. fi. qui incipit: ſi filiuſfamilias. ß. de pecul. vbi ſi filiuſfamilias fuit in magiſtratu ⁊ fecit litē ſuā quo caſu obligat̄ ex quaſi male. inſti. de oblig. q̄ ex maleſi. §. ſi filiuſfa. Et t̄n ex tali quaſi maleficio dat̄ actio de peculio cōtra patrē. d. l. iij. §. fi. contra tex. hic Fulgo. in. d. l. iij. §. ex furtiua. miratur de illo tex. ⁊ reſpōdet eſſe ſpeciale in tali caſu: q2 ſm eum talis obligatio eſt reducta ad ſimilitudinē obligationis ex contractu: q2 tranſit in heredem. l. magiſtratus. ß. de magi. cōue. Et in alia obligatione ex quaſi maleficio pater nō obligat̄ etiā de peculio: vt probatur in. d. §. ſi filiuſfami. et. d. l. j. §. ſi filiuſfami. † de his qui deiec. vel

7 effude. Et ratio ſpecialitatis videt̄: † q2 pater ratione publici officij

8 magis q̄ in alijs pro filio obligatur. l. quoties. ß. ad municipa.

Philippus Decius.

¶ Regula. l. heredem eiuſdem.

Heredem eiuſdē poteſtatis iuriſq3 eſſe cuius fuit defunctus conſtat.

1 Am heres † eſt quodāmodo eadem perſona cū defuncto. §. j. in aut. de iureiur. a mori. preſti. ⁊ bene dicit tex. ibi quodammodo. Quod verbum denotat improprietatem. l. in ſuis. ß. de libe. et poſthu. Quia vere alia eſt perſona heredis et alia defuncti: vt not. Domi. in. c. ij. in fi. de iura. calum. in fi. in vj. Et ideo in materia in qua verba proprie ⁊ vere accipi debent heres non reputatur eadem perſona cum defuncto: vt probatur in. l. qui rome. §. augerius. de verbo. obliga. vbi ille qui promittit ſoluere illud in quo apparebit patrem ſuum debitorem eſſe: non tenetur ſi de tali debito cōtra heredem conſtiterit. Et per illum tex. dicit Are.

ibi poſt Dy.⁊ Imol.ꝙ debitoꝛ poſt mortē non dicitur
a debitoꝛ[a] licet heredem reliquerit.⁊ facit text.in.l.cū
ita datur.ff.de condi.⁊ demon.vbi conditio dādi titio
nō poteſt impleri in herede titij.⁊ not.Bart.in.l. ſub
diuerſis.ff.de cōdi.⁊ demō.vbi concludit ꝙ iuſſus da
re alicui ſub nomine pꝛopꝛio nō poteſt dare heredi. ⁊
bene facit quod no.Bal.in.d.l.j.col.fi.ver.pone ſtatu
tum dicit.C.de execu.rei iudi.vbi inquit ꝙ ſi poteſtas
debet habere decem pꝛo executione facta cōtra cōdē=
natos non habebit decē ſi executio facta ſit cōtra he
redem condemnati quia heres nō eſt condemnatus.
2 ¶Et ex his ɔfirmat † qđ not.Ang.in.l.poſtulāte.ff.
ad trebel.vbi voluit ꝙ lʒ ſi ſtatutū dicit ꝙ debitoꝛ ca
pi poſſit ⁊ carcerari habeat locū etiā cōtra heredē: vt
Bar.ibi.⁊ doct.dicūt.Secus tñ eſt ſecūdū cū l ſtatutū
loquatur de pꝛomiſſoꝛe . Quia nō habet locū in here=
de:qꝛ licet heres ſit debitoꝛ nō tamē dicitur ꝓmiſſoꝛ:
qꝛ ipſe nō pꝛomiſit:⁊ ſequit Alex.ibi.col.iij.Et de p̄di
ctis tradit Soci.in conſi.ccxciij.pꝛeſens .conſultatio.
¶Et pꝛedicta ꝓcedūt attenta vi ⁊ pꝛopꝛietate verbo
rū.Sed q̄tū ad iuris interpꝛetationē heres eadem ꝑ
ſona cū defuncto reputatur:qꝛ regulariter eſt eiuſdē
poteſtatis cuius fuit defunctꝰ:vt tex.hic dicit.⁊ not.
Pet de anc.per iſtū tex.in conſi.xxv.in fi.in queſtione
3 ſ.dicta †. Et ideo factū nole defuncti ratificari pōt ꝑ
heredem.l.quo.in.§.ſi pꝛocuratoꝛ.ff.rem ra.habe.et
no.Bar.in.l.bonoꝝ.co.ij.in ꝟ.quero vtrū.ff.rē ra.ha.
cū ſi.vt tradit Alex.in.d.l.ſi eius.in verbo negotioꝝ.
col.iij.ff.ſi cer.peta.⁊ idē Ang.in cōſi.clxj.viſo. col.fi.
4 ¶†Et factum heredis[b] reputatur factū defuncti vt
b not.Ange.in cōſil.clxxxv.brunellus notarius. alleg.
l.vxoꝛem.§.agri plagam.de leg.iij.Et teſtamētum de
functi.⁊ heredis vnum ⁊ idē reputatur vt in nota.q.
tradit Pan.de caſt.in cōſilio.lxiiij.videtur dicēdum.
Et heredi non poteſt opponi ꝙ non ſit nominatꝰ in
inſtrumēto qꝛ nolato titio eiꝰ heres nolatꝰ videt: vt
no.Bal.in.l.j.col.j.C.quoꝝ leg.⁊ ideo nō pōt heres i=
pꝛobare factū defuncti.l.ſi cū a mr̃e.C.de rei vēd.l.ſi
ad ea.C.de ne.ge.l.ſi vxoꝛ.ff.de bo.auto.iudi.poſ.
5 ¶†Et i dubio pactū factū ab aliq̄ ad eiꝰ heredē porri
git.l.ſi pactū.ff.de ꝓba.l.iuriſgētiū.§.pactoꝝ.ff.de pac.
6 ¶†Et q̄ ꝓmittit ꝓ ſe etiā ꝓ heredibꝰ ꝓmiſiſſe vide=
tur.per glo.⁊ Bar.in.l.ſi ſic.de verbo.obli.Cū ſimi.vt
7 tradit Alex.in cōſi.xiij.ꝑſpectis his.col.pe.li.v. † Et
q̄ ꝓmittit tm̄ de facto ſuo nō excludit heredē:vt not.
Bar.i.l.ſi ſeruꝰ.la.ij.ff.de ɔdi.fur.Bal.i.l.fi. C.de.act.

a ¶Debitoꝛ. Et illum textū dicit ibi vnicū ad hoc Alex.ibi in ij.col.in pn̄ci.⁊ Iaſ.in pꝛinci.

b ¶Heredis. ⁊ adde ꝙ qñ heres aliq̄d facit vel exequit ex diſpoſitione defūcti ꝙ heres neceſſe facere hʒ tūc dr̄ a defūcto ⁊ nō ab herede ꝓcedere.l.adoptiuū.§.j.ff.de iur.do. barba.in repe.rubꝛi.de rebꝰ eccl.non alie.col.lxvj.ver.et ex iſtis ſequit ⁊ i.c. literʒ.colū.ij.de reſcrip.

 2

emp.cũ ſimi.vt Alex.ſcribit in cõſ.xviij.attẽtis narratis.col.fi.li.v. ¶Et regula que hic ponit limitatur:vt.§.dictũ eſt.Et etiã nõ ꝓcedi in quibuſdam caſibus in quibus poteſtas q̃ datur defuncto ad heredem nõ porrigitur.l.omnimodo.C.de inoffi.teſta.l.fi.C.de reno.dona.⁊ in.l.iij.§.de ſer.expoz.

8 ¶Unde†poteſtas declarãdi nõ tranſit ad heredem:vt no.Bar.l.l.edicta.C.ð eden.in.l.inter ſtipulãtẽ.§.j.de verb.obli.cũ ſimi.vt Ale. ibi tradit.⁊ dixi in.d.l.edicta.⁊ facit tex.in.l.q: pſonales ſol.matri.⁊ l.l.j.C.de pui.dota.cũ ſimi.⁊ facultas inſinuandi donationẽ nõ ꝯpetit.hoc edictũ:vt no.Are.in ꝯſi.cxxij.l cã que vertit in pmo dubio ⁊ ibi in.ij.col.limitat ⁊ declarat regulã iſti'legis.Et adde q lz heres reputet eadẽ pſona cũ defuncto:vt.§.dictũ eſt.Sec' tñ eſt in herede 3 heredis q̃.nõ reputat eadẽ pſona cũ defuncto:vt no.voluit Pau.de ca.in cõſi.cxcvj.viſis dubijs.circa fi.in nonis.

9 ¶Poſtremo notandũ eſt† q pdicta oia q̃ dicunt de herede intelliguntur adita hereditate.l.iij.§.ſi qs ita.vbi Jmo.de here.inſti.facit 4 tex.l.l.iij.§.ſi qs heredi.§.de ſtatu.libe.⁊ l.l.ſi i diẽ.j pn.⁊ qð ibi bar.
10 §.de ꝯdi.⁊ demon.†Et iõ ſubſtitutio facta de heredib' intelligitur
11 ſi hereditatẽ adiuerit.l.ſi plures.i fi.vbi gl.⁊ Bar.§.ð vul.⁊ pup.†Et heres dat' executori in teſtamẽto intelligit ſi heres ſit cũ effectu ita q adeat hereditatẽ.l.luci'.la.j vbi Bar.§.de fideicõ.lib.⁊ no.Bar.l l.codicillis.§.j.§.de annuis leg.Pau.de ca.l.d.l.ſi plures.⁊ no.Bal.
12 in.l.fi.in prin.C.ſi pẽ.ap.mors interue.†vbi inqt q heres qs nõ dicitur antecp teſtamentum aditione heredi confirmatum ſit.alle.l.ſi ſeruus communis meuij.in prin.de ſtipu.ſeruo.

¶Philippus Decius.

¶Regula.l.Semper qui nõ prohibet.

a ¶Prohibet.pãfacit tex.l.l.ſabinus.§.cõi diui.q̃ text. no.probat aliãꝯcluſionẽ q pñs ⁊ 1 tacẽs qñ agitur d ei' pudicio dicit aliqualr cõſentire et ſic nõ in totũ.Hie.chuchalon.

Semper q̃ nõ prohibet ꝓ ſe interuenire mãdare credit.Sed ſi quis ratũ habuerit q geſtuz eſt:abſtringitur mandati actione.

Uo ſunt dicta circa pmũ gl.⁊ bñ exẽplũ ponit ſecũdũ.l.q̃ patitur.§.mãdati.Et iſta regula ⁊ tex.in.d.l.q̃ patit intelligit†qñ qs eſt pñs ⁊ nõ ꝯdicit.vt no. 5 Bal.l.l.j.§.de nego.geſt.⁊ ſeqtur Alex.l.l. ſepe.l char.ix.col.xxxiiij.ver.vij.ſaluari põt.§.de re iudi.⁊ Bar.hoc idẽ dicit in.l.ſi pecuniã.C.de neg.geſt. Et verba ſatis conueniunt:q2 illud verbum patitur arguit preſentiam:⁊ eodem modo verbum illud non prohiber.a 6 ¶Sed tamen conſiderãdum eſt quod iſta regula.⁊ dicta.l.qui patitur intelligitur quando tractatur de vtilitate eius qui patitur ⁊ nõ ꝯtradicit vt no.

2 per glo.in dicta.l.qui patitur.ꝛ no.Bar.in.l.j.ff.de nego.geſt.†Et ta
li caſu idē videtur i abſente. Quia ſi fiat actus in quo agat de vtili=
tate abſentis ſtatim quod ille abſens ſcit ꝛ nō contradicit cōſentire
videtur vt no.Bar.in.l.quo em̄.ff.rem ratā habe.allegat.l.ſi abſen=
tis.ꝛ quod ibi no.per glo.ꝛ doc.C.ſi cer.pet.ꝛ ſeqtur Abb.in.c.nōne:
in fi.de p̄ſum.ꝛ ſic data ſcientia in vtroq; nō videt̄ differētia inter ab
ſentem ꝛ preſentē.Nā ſicut preſens q̄ tacet vr̄ ꝯſentire q: de eius vti
litate agitur eadem rō videtur in abſente poſtea quā ſcit ꝛ non con=
tradicit.Et ſm hoc regula videtur generaliter ꝓcedere.ꝛ ad iſtā re
gulā facit tex.in.l.j.§.magiſtrū aūt.ff.de exerci.ibi:ſi ſcit ꝛ paſſus eſt
eū in naue magiſterio fungi ipſe eū impoſuiſſe videt̄.ꝛ ad idē facit
3 tex.in.l.ij.C.de acq̄.poſ.vbi/†poſſeſſio emptori tradita videt̄ a dn̄o
q̄ ſcit ꝛ patit̄ illū eſſe in poſſeſſione. ¶Et ſm iſtā reg.in notabili.q.
cōſuluit Pe.de anche.in ꝯſi.lxiij motiua iudicis.in ver.quo ad quar
tū.ꝛ Alex.in cōſi.cxx.pōderatis.lib.v.col.ij. ¶Et p.d.l.q̄ patitur con
4 cludit Soci.in ꝯſi.cxij.multum abūde.col.iiij.ꝙ†ſola p̄ſentia dona=
tarij tacentis facit donationē cā mortis q̄ hodie pōt fieri pacto nu=
do.iuxta gl.i.l.cū pater.§.menio.de leg.ij.q: cū agat̄ de vtilitate ſua
p̄ſumitur conſentire.d.l.q̄ patit̄.ꝛ hoc idē voluit Ang.in terminis.in
ꝯſi.clxxxv.ex themate p̄dicto.col.ij.in hoc tamē ꝯriū voluit Aret.in
l.ij.ꝟſi.circa ſcdam qualitatē ⁊c.de leg.j.Et ſm opi.Are.ꝯſului dum
eſſē vltra mōtes/q: ſicut Bar.i.l.iuriſgentū.§.q̄nimo.colū.v.ꝛ in.l.
ſicuti.in prin.ff.de pac.īterp̄tatur.l.ſi q̄s argētū.C.de dona.vt nō ha
beat locū in pacto p̄ſumpto/q: ꝯcurrerent duo ſpecialia q̄d fieret do
natio pacto nudo ꝛ p̄ſumpto/ſic etiā dicit Are.in.d.l.ij.lꝫ hodie pa=
cio nudo etiā fieri poſſit donatio cauſa mortis:ſꝫ gl.i.d.§.menio.hoc
intelligit̄ in pacto nudo exp̄ſſo/ꝛ nō in p̄ſumpto.ꝛ q: dicit ipſe quā=
do q̄s donat preſenti ꝛ tacenti non videt̄ pactū.ſed pollicitatio.l.ex
pollicitatione.de pollici.ꝛ hoc ꝯfirmat̄ ex his q̄ dixi in rub.C.de pac.
alr̄.Hoſti.in ſum.de pac.in prin.ibi:l.idē placitꝰ ꝛ ꝯſenſus.ꝛ.l.in pa
ctū.ff.de pollici.ibi:duorū cōſenſus atq; ꝯuētio.ꝛ licet qñq; etiā ex cō
ſenſu vnius a lege pactū indncatur:vt not.Bar.i.l.ij.
C.de pac.cū ſimi.vt tradit:ibi Alex.illud nō eſt pactū
ſimpliciter ſed ſm q̄d/ſicut diſtinguitur ꝯtractus a
quaſi ꝯtractu q: in ꝯctu ꝯſideratur expreſſus conſen=
ſus in quaſi ꝯctu tacitus.inſti.de obli.ex quaſi ꝯctu.i
5 prin.†Et ideo i propoſito lꝫ nudo pacto hodie etiam
poſſit fieri donatio cauſa mortis/itelligitur de pacto
nudo verbis expreſſo/ꝛ nō videtur habere locū i iſto
caſu.In quo vr̄ potius pollicitatio ꝙ̄ pactum:vel ſal
tem eſt pactū tacitū ꝛ p̄ſumptuꝫ i quo non vr̄ habere
locū.q̄d dicit gloſ.i.d.l.cū pater.§.menio.de leg.ij.ſm
Are.l.d.l.ij.colū.ij.ꝛ dixi in cōſi.ccxlvj. ¶Secundum
6 dictū eſt i quo alia regula continetur†ꝙ ratihabitio
a retrotrahitur[a] ꝛ mādato equiparatur:vt habet̄ in re
gu.ratihabitionē.eo.titu.in.vj.Ad idem eſt text.in.l.

a ¶Retro=
trahit̄.vid
Feli.in.c.ſi
cut.lo.ij.de
ſimo.fi.col.
vbi pōit re
gu.cū.ix.fal
len.ꝛ lātas
ſmiſſiōes i
materia vl
tra quē vid
Abb.ꝛ Feli
in.c.nōnul
li.§.ſunt et

alij.de reſcri.col.iij.⁊ i.c.cauſaz.de iud.col.pe.ver.ſz deueniendo ⁊c.
vbi ponit ꝙ ſm.magis cōmunē opi.ſentētia lata ꝯtra falſum ꝓcura
torē pōt ratificari:qḋ.tamen limitat.xij.modis.⁊ idem in.c.j.col.pe.
⁊ vlti.de re iud.⁊ Anch.⁊ doc.i.d.reg.ratihabitionem.lib.vj.⁊ idem
qḋ Feli.i.d.c.cauſam.dicit Jaſ.in.l.lz.C.de ꝓcu.vbi ponit.xiij.limi-
tatio.in pe.
col.verſi.in
vltim. parte
glo.⁊ Jaſ.l.
l.qui i alie-
na. de acq.
her.col.iiij.
verſi.gloſ.in
ver.rē ratā
haberi. vbi
dicit/ ꝙ ca
q̄ a pncipio
non pñt ex
plicari ꝑ ꝓ
curatorē nō
pñt haberi
rata.⁊ eūdē
i.l.nec is.§.
j.de acq.he
redi. col.ij.
vbi dicit/ꝙ
ratificatio
nō extēdit ad ignorata/⁊ q̄ ſint neceſſaria ad h᷑ vt ratificatio teneat.
vide Barba.c.nonnulli.§.ſunt ⁊ alij.de reſcrip.col.vij.in pn.vbi etiā
tractat iſtam materiam.⁊ q̄bus modis fiat vide eundē in.c.ex par-
te decani.de reſcrip.colū.x.⁊ circa id quod dictum fuit de procurato
re falſo.vide Feli.c.j.⁊ vlti.col.de re iud.⁊ in.c.poſt ceſſionem.vj.col.
ver.ſecundo decla.⁊c.de proba.⁊ quando habeat locum vide per eū
dem in.c.prudentiam.de offic.delega.colū.penul.verſi.nunq̄d.⁊ ibi
Barba.col.iiij.Hierony.Chuchalon.

l.fi.C.ad macedo.i.l.lz.ff.de iud.in.l.ſi pecuniā.C.de
neg.geſt.⁊ in.c.fi.de iureiuran.in.vj.

7 ¶†Et iſta regula etiam habet locū i req̄rentib⁹ ſpe-
a ciale mandatum.[a] vt no.Ang.in.d.l.licet.in princ.de
iud.alle.Joan.and.in.c.cupiētes.§.quod ſi per vigin
ti.de elec.in.vj.⁊ tex.in.c.j.de homicid.in.vj.⁊ probat
in.d.c.fi.de iureiurā.in.vj.⁊ idez tenet Bal.in.l.ſi ma
ritus.C.manda.per text.in.l.quod ſi de ſpeciali.ff.de
mino.Alex.in conſi.xxviij.viro.col.iij.lib.v.

8 ¶†Similiter iſta regula habet locū i delictis[b].c.cū
b ad ſedē.de reſti.ſpo.l.j.§.deieciſſe.verſi.ſed ⁊ ſi cū q̄s.ff.
de vi ⁊ vi arma.⁊ ibi gl.⁊ Bar.⁊ glo.in.c.quam ſit.in
ver.petere.de elec.in.vj.⁊ no.Bal.in.d.l.fi.in fi.C.ad
macedo.⁊ in.l.nō ideo minus.col.vij.verſi.vndecimo q̄
ritur.C.de accu.Pau.de ca.in conſi.ccccxxij.quia ſcio.
l.iij.col.in antiq̄s.⁊ Soci.in ꝯſi.cxxviij.iuſtiſſime iu
dex.in fi.Et talis ratificatio fieri pōt nō ſolū verbis:ſz
etiā facto.vt tex.dicit in.l.paulus rñdet.ff.rē ra.hab.
nā plus eſt facere q̄ꝫ ꝓnuntiare l.ſi tamen.§.ei q.ff.de
edil.edic.⁊ plus eſt aliquid facere facto quam verbo

a ¶Mādatū.vide Fel.d.c.ſicut.fi.col.in fi.vbi refert tenētes hāc opi.
⁊ Jaſ.l.ſi q̄s mihi bona.§.iuſſum.de acqui.here.col.vj.

b ¶Delictis.Adde Bal.poſt gl.in.l.ſi pupilli.§.ſi titij.ff.de neg.geſt.
latiſſime Salice.poſt Bald.in.d.l.nō ideo minus hic alleg.Canon.
in.c.ij.de ordi.cog.Ang.are.in tract.maleficiorū.in ver.ſempro.mā
da.⁊ ibi per additio.in verſi.nunc quindecimo:⁊ quid operet in de-
lictis.Uide Abb.c.cū vos.de his q̄ fiunt a prela.⁊c.⁊ finaliter vide
Ang.in.l.iulian⁹.prima columna.ff.q̄ ſatiſd.cog.ꝙ ſi mando tibi ꝙ
occidas talem ⁊ tu iam occidiſti/quod non teneor/nec ex mandato/
nec ex aliqua ratihabitione:de quo per Jaſon.in repe.l.quominus.
ff.de flumi.Hiero.Chuchalon.

vt dicit tex.in.c.dilecti.el.j.de appel.Et iō ſi vniuerſitas ſoluit expē
ſas factas in lite ꝑ ſyndicū non legitime cōſtitutū vr̄ geſta ꝑ eā rati
ficare.vt no.Spe.i ti.de ſyndi.in ℣.ſed pone ꝙ vniuerſitas co .ij.vbi
alle.d.l.paulus.⁊.l.penul.ff.de decu.in fi.⁊.c.quo ad cōſul.de re iu=
di.Et dictum Spe.ſequitur Alex.in cōſi.cxxvij.viſo inſtrumento.co
lum.j.⁊ in conſi.clxxv.perſpectis verbis.in fi.lib.v.

9 ¶†Et ex ꝑceptione fructuū ꝓbatur ratificatio poſſeſſiōis:vt tradit
Alex.in cōſi.lxxxviij.qm̄.col.fi.in pꝛin.eo.lib.v.vbi alleg.deciſionem
Rote.cxlvj.itē licet amic⁹.Et ꝑ receptionē cenſ⁹ ratificatio: cōtract⁹
inducit̄:vt no.Bal.in cōſi.clxxxiij.ad intelligētiā.li.ij.ſm nouā foꝛ=
mā.alle.l.ſi pꝛeterit⁹.C.de cōtrahu.⁊.l.ſi ꝓponā.§.j.vbi bonus tex.
ff.de inoffi.teſta.⁊ rn̄dens alicui de fructibus videt̄ ratificare cōtra
ctū.vt;idē Bal.dicit in conſi.ciij.videt̄.in pꝛin.in.iij.lib. Et agēs ex
contractu videtur ratificare cōtractū:vt no.Bal.in cōſi.xiiij.pūctus
lib.v.⁊ idē Ang.in cōſi.clj.viſo.col.fi.Et qui exigit ratione adminis
ſtrationis videtur ratificare geſta per illum qui adminiſtrauit: vt
not.Pau.de caſtr.in conſi.j.ſecundum nouam foꝛmam in antiquis.
¶Et qn̄ laudum ratificatū dicatur tradit Soci.in conſi.ccxx.viſo cō
pꝛomiſſo.col.penul.⁊ talis ratificatio poteſt fieri etiā pendēte. iudi
cio:vt no.Alexan.in conſi.ſ.alle.cxxvij. viſo inſtrumēto. colum.j.li.
v.⁊ talis ratificatio poteſt fieri etiam parte abſente:vt no.Bar.in.l.
quo enim.in fi.ff.rē ratā habe.⁊ in.l.pomponius col.ij.ver.itē ex eo
ff.de neg.geſt.qꝛ pendet a ſola voluntate ratificantis/ideo poteſt fie
ri parte abſente.⁊ idem Bar.in aut.ſacramenta puberū.col .ij.C. ſi
aduer.vēdi.cum ſimi.Alex.ſcribit in cōſi.cxxvj.viſis.in fi.lib.v.⁊ per
ratihabitionē actus attribuitur ratificanti:vt no.Bar.in.l ſi pecu=
niam.C.de nego.geſt.Soci.in conſil.clviij.viſis pꝛoceſſu.colum.iij.

10 ¶†pꝛedicta regula intelligit̄ qn̄ fuit geſtum nomine ratificantis
alias nō poteſt ratificari:vt habetur in alia reg.ratū eo.titu.in.vj.⁊
ad idē tex.in.l.ſi pupilli.§.ſed ſi ego.vbi Bar.ff.de neg.geſt.⁊ in.l. ſi
ſeru⁹.ff.de pꝛeca.⁊ in.c.cum quis.de ſentē.excō.in.vj.Et iſta conclu
ſio ꝓcedit ꝙ ratificatio non poteſt fieri iſto reſpectu ꝙ negotium ad
11 me trahat̄.Sec⁹ eſt quo ad pꝛeiudicium meū †;qꝛ in pꝛeiudiciū meū
poſſum ratū habere qđ nomine meo geſtū nō fuit.vt no.Bar.ꝑ illum
tex.in.l.ſi fund⁹.§.j.ff.de pigno.⁊ no.ꝑ glo.in.d.reg.ratū.Et hoc ſolū
hꝫ locū in caſu.d.l.ſi fund⁹.§.j.qꝛ res nō poterat habere effectū ſine
tali ratificatiōe.qꝛ erat pignoꝛata res aliena l qua ius pignoꝛis ꝯſti
tui nō poteſt niſi dn̄o cōſentiēte:ſec⁹ ſi res abſqꝫ ratificatione potuiſ
ſet ſoꝛtiri effectū/qꝛ tūc etiā pꝛeiudiciū ratificantis nō pōt ratificari
qđ nō fuit geſtū noīe ratificātis/⁊ fuit iſta diſtīctio aliquoꝝ.vt Bar.
refert in.d.l.j.§.ſed ⁊ ſi cū qs.ff.de vi ⁊ vi arma.⁊ ſequit̄ Peru.in .d.
reg.ratū.per tex.in.d.c.cū quis.de ſentē.excō.in.vj.vbi patet/ꝙ non
poſſum ratificare ēt l ꝑiudiciū meū qđ noīe meo factū nō fuit.Bar.tn̄
l.d.l.j.§.ſꝫ ⁊ ſi cū qs breuioꝛē tradit doctrinā.ꝙ geſtū noīe alteri⁹ nō
poſſum ratificare trahēdo ad me negotiū:ita ꝙ ego dicar ꝯmiſiſſe illđ
delictū vel illđ negotiū feciſſe.Sꝫ ſi volo hr̄e ratū in pꝛeiudiciū ali=

cuius iuris mei poſſum. d. l. ſi fundus §. i. ⁊ in. l. mater tua. C. de reivendi. vbi ſi quis vendit rem meam nomine ſuo poſſum ratum habere vt mihi p̄iudicē in dñio ⁊ rei vendicatione/ſed non poſſum agere ex vendito contra emptorem.

12 ¶Secūdo† regula ṗncipalis limitat̃ dūmodo fiat ra
a tificatio infra tēpus [a] infra qd̓ act⁹ q̄ debet ratificari fieri potuiſſet: vt eſt tex. in. l. bonorum. ff̄. rē ra. hab. ad idē tex. l. l. i. in p̄n. ff̄. de app. reci. vbi ratificatio appellationis interpoſite debet fieri infra tēp⁹ datū ad appellandū. ⁊ not. p̄ gl. in dicta reg. ratihabitionē. ⁊ i. c. quā ſit. de elect. in ſexto. Et p̄ illū tex. in. d. l. bonoꝝ. infert Abb. poſt Anto. de bu. ibi in fi. in. c. cū veniſſent. col. ij. de reſti. ſpolia. q̄ ſi quis tanq̄ geſtor negotioꝝ meorū nomine meo accepit poſſeſſionē ⁊ ſit ſpoliatus anteq̄ habueri3 ratum illa ratificatio nihil operat̃: ⁊ ſequit̃ Alex. in. l. qd̓ meo. in prin. col. ij. de acqui. poſ. ⁊ Corne. peru. in cōſi. cx. in iudicio diuiſorio. colū. pe. in prin. lib. ij. Et facit quod no. Bar. in. l. ſi vxor. §. ſi quis vxorē. ff̄. de adulte. vbi per illū tex. in. d. l. bonoꝝ. dicit q̄ ratificatio pōt fieri re exiſtente in eodem ſtatu: al's ſecus. ⁊ not. Salice. in. l. fi. poſt. Bal. C. ad macedo. cū ſimi. vt tradit Alex. in conſi. lxxviij. viſo. col. penul. li. v. ⁊. in. d. l. quod meo. in princi. col. ij.

¶Et hoc qd̓ dicitur de re integra limitatur: vt in notabili caſu ſcribit Corneus Peruſinus in cōſi. xxxvij. memini col. fi. li. ij. ¶Item qd̓ dicitur in. d. l. bonoru3. habet locū in ratificatione q̄ reſpicit fauorē ratificantis: ſecus vero eſſet in odium ⁊ p̄iudicium ei⁹: q2 ratificatio fieri pōt licet act⁹ principalis fieri nō poſſit:
13 vt patet† in homicidio ſemel cōmiſſo qd̓ iterum fieri non poteſt/⁊ tamen ratificari poteſt. c. i. de homici. in. vi. ⁊ in. d. l. i. §. ſed ⁊ ſi cum quis. de vi arma. ⁊ not. Ang. in. l. bonorum.

14 ¶Itē ⁊ ſecūdo. d. l. bonorū. † non habet locū in declaratione que ſemper fieri poteſt: vt no. Bal. p̄ illū text. in. l. ſed ⁊ ſi q̄d. §. interdū. in verſi. qd̓ ergo. ff̄. de vſuf. ⁊ refert ⁊ ſequit̃ Are. in. l. i. §. ſi quis ita. col. iiij. de ver. obli. ⁊ hoc idem dicit Ange. in. l. cum p̄ponas. col. i. in gl. fi. C. de bo. auto. iudi poſ. vbi ſimpliciter all'. l. heredes palā. verſi. ſed ſi notan. ff̄. de teſta.

¶Tertio quod dicit̃ in. d. l. bonorū. procedit quando actus nō poteſt fieri p̄pter diſpoſitionē legis p̄ut lo
15 quitur: † ſecus autē ſi facto hominis act⁹ fieri nō poteſt/quia ratificatio tamen non impeditur. l. cu3 decē §. fi. ⁊ in. l. ſi quis offerenti. §. fi. ff̄. de ſolu. ⁊ ita Bar. dicit in

a ¶Tēp⁹. vide Iaſ. i. l. is qui p̄ emptore. d̓ vſuca. col. xxxvij. ver. ſecūdus articu l⁹ eſt de extrē. ⁊c. vbi late d̓clarat materiā ratihabitioni ⁊ do. Phili. in reg. Act⁹. ff̄. e. verſ. q̄rto limitat̃. ⁊c. ⁊ adde vnū q̄ actus medi⁹ impertinēs īpedit ratihabitionē retrotrahi. gloſ. eſt ſing. i. l. ſi l. debitū §. i. ff. rē ra. ha. cau. ibi Barto. et in. l. ſi vxore §. ſi q̄s vxore3. d̓ adu. Bal. in. l. fi. C. ad mace. Hie. Chuchalō.

cit in.d.l.bonorum.
¶Quarto limitatur vt Alexan.tradit in ↄſi.lxxxviij.
quoniam.col.fi.in prin.lib.v.
¶Quinto limitatur vt per Cuma.in conſi.cxvj.In=
nocentius ſeptimus.
¶Ultimo limitatur vt per Bart.in.l.j.C.qui admit.
¶Tertio regula principalis fallit vbi agitur de p̄iu=
dicio tertij/qꝛ ratificatio fieri nō poteſt:ita ꝙ in alte=
a rius[a] preiudiciū retrotrahit.arg.l.ſi partē.§.fi.ff.quē
admo.ſerui.amit.vt Bar.cōcludit i.l.cū idebitū.§.ſi ꝓ
curator.ꝛ in.d.l.bonorū.ff.rē ra.habe.y.no.Ang.i ↄſi.
cclxxvij.tutor.in fi.Alex.in ↄſi.lxxviij.viſo.col.iiij.li.v.
ꝛ idem Bar.in.l.aliena res.ff.de pig.act.in p̄n.vbi cō
cludit/ꝙ ratificatio domini facta de obligatiōe facta
per alium eius nomine nō preiudicat illi cui ipſe dn̄s
rem vendidit vel obligauit.Et circa hoc notabilē que
ſtionē ponit Bal.in rubri.extra de ſum.trini.colū.pe.
ver.ſed incidit queſtio de facto.
16 ¶Quarto†regula principalis intelligit quādo act⁹
qui dꝫ ratificari validus fuit ſecus ſi null⁹ fuiſſet/ qꝛ
ratificari non poteſt:vt not.ſcribit Pet.de anch.q po
nit iſtam regulā in cōſi.cxxiij.vnus ex procuratorib⁹.
ꝛ idē no.Bar.in.l.qđ obſeruare.ff.de offi.ꝓcōſu.in.j.
oppo.vbi inquit/ratificatio nō pōt fieri.de actu nul=
lo/ita ꝙ act⁹ cōfirmetur a tempore ꝙ nulliter factus
fuit: ſed actus nullus bene poteſt ratificari / ita ꝙ
ex nunc valeat tempore ratificationis.ꝛ ſequitur Ale=
xan.in conſi.lxxviij.viſo.col.pe.lib.v.ff.alleg.Et vidē
dū eſt ad p̄dicta quod Areti.tradit in conſi.cxxvij.exi
mie domine.col.ij.ꝛ ibi de materia ꝛ conſilio ſequen.
17 ¶Quinto fallit†qn̄ mandatū pro forma[b] a lege vel
b ſtatuto requiritur/quia tunc non ſufficit ratificatio.
vt Bal.dicit in.l.executorem colum.iiij.verſicu.ſed ſi
notarius.C.de execu.rei iudi.
¶Et ſimiliter reg.non habet locum in materia ſtri=
cta/quia ſi ſtatutum velit ꝙ mandatum/teſtibus ꝓ=
bari non poſſit/ratificatio tamen poterit probari.vt
not.Bal.in.l.obſeruare.§.fi.in.xj.q.ff.de offi.procon.
18 ¶Ultimo†regula ꝓcedit ſm fictionem qꝛ in veritate
aliud eſt mādatū/ꝛ aliud ratificatio.vt no.Bar.l.l.is
q̄ ꝓ emptore.col.iiij.ff.de vſucap.Et talis fictio fun=
19 datur in equitate.l.poſtliminiū.ff.de cap.†ꝛ ideo ceſ=
ſante equitate iſta regula non habet locum vt Alexā.
concludit in conſi.lxxviij.col.pe.in.v.lib.ff.allegato.
Subtilis Decius.

¶Regula.l.Domum ſuam.

n

a ¶Alteri⁹ viđ Iaſ. in l.filio quem pr̄. col.j. de lib.ꝛ poſth. ꝛ in.l.is qui ꝓ emptore. de vſuc.col. xxxviij.ver. tertia ratio vbi late tractat materiam ratihabitionis: ꝛ an poſſit fieri die feriata in honorem dei ibi col.xxxvij. i fine.

b ¶Forma Adđ Bar. poſt Bal.i c.ex pte decani.đ reſc. co.xxx.ver. itē dicit hic Bal.ꝛc.

DOmū ſuam reficere vnicuiqꝫ licet dum non officiat inui to alteri quo ius non hebet.

ISta regula intelligiť in caſu in quo q̇s nō
1 habet poteſtatē edificādi de nouo: † nā
ꝓhibitꝰ edificare nō ꝓhibeť reficere vt
hic diciť. Et vltra glo. exemplificari pōt
in. c. conſuluit. de iude. vbi iudei qui pro
hibenť ſynagogas de nouo cōſtituere non prohibenť
antiq̄s reficere: qꝛ aliud eſt facere: ⁊ aliud eſt reficere.
l. ij. §. reficere. ff. d̄ iti. actuqꝫ puato. Et iō ꝓhibitus fa
cere de nouo nō ꝓhibeť reficere vt hic ⁊. d. c. cōſuluit.
⁊ in. l. iiij. C. de ope. publi. ⁊ in. l. j. §. ſi quis edificiuꝫ. ff.
de ope. no. nun. facit quod no. per glo. in. c. j. in verbo
domum. de relig. domi. in. vj. in cle. fi. de reſcrip. in ver
bo creatum. Et ex his cōprobatur qd̄ dicit glo. in. l. j.
§. penul. in verbo. reficere. ff. de mor. inſer. ⁊ ſequitur
Bartolus. in. d. l. j. §. ſi quis edificium. ꝙ propria et
ſtricta differentia eſt inter verbum facere et reficere.
2 ¶ Et iſta concluſio limitať † niſi res in totū fuerit de
ſtructa: qꝛ tūc reficere rem in totū deſtructā eſt ꝓprie
facere: qꝛ de totali reparatione iudicatur idē qd̄ de no
ua cōſtructione. vt no. per glo. xviij. q. ij. in. c. de mona
chis. ⁊ in. c. iij. de iur. patro. ⁊ no. Bal. i. l. ſi vt ꝓponis
la. ij. C. de nup. Hoſti. in ſumma de eccleſiaſticis. edifi.
in fi. ⁊ facit tex. in. l. qui tamē. in prin. ff. quib. mo. vſu.
amit. in. l. ſi ita legatū. §. fi. de leg. j. cū ſi. vt late tradit
a Alex. in. d. l. ſi quis edificium. ⁊ Feli.ª in. c. cum acceſ
ſiſſent. in fi. char. de cōſti. ¶ Sed tamē cōſiderādū eſt
ꝙ licet res in totū deſtructa ſit / remaneāt tamen veſti
gia prioris edificij. vnde facilius reparatio ꝑmitti de
bet. arg. l. fi. ff. de decurio. ⁊ quod no. Bar. in. l. j. de ad
uo. diuer. iudi. ⁊ facit gl. in. c. acceciſſent. vbi fit repara
tio dignitatꝫ i totū deſtructe. Et nō eſt nouū ꝙ alias
ſtatutū fuit licet renoueť. xxiij. q. j. in. c. acatius. ⁊ xxx
iij. q. j. in. c. nō ſatis. facit tex. in. l. rem non nouā. C. de
iudi. Unde quod in totū res deſtructa reficiať non vi
detur res noua ⁊ in caſu. c. conſuluit. iudei qui ꝓhibē
tur nouas ſynagogas erigere nō videť ꝙ prohibean
tur reficere ſynagogam in totū deſtructā lꝫ Abb. ibi
aliter velit. ex q̄ eccleſia tolerat iudeos: ⁊ v̄ba dicti. c.
ſatis conueniūt dum dicitur ſi corruerint antique tole
ratur ꝙ eas reedificent. Iſta enim verba etiā ad tota
lem deſtructionem adaptari videntur. vnde ſecūdūꝫ

a ¶ Feli. ⁊ idē teli. l. d. c. ꝯſuluit. d̄ iude. ⁊ Ia. i repe. l. q̄mi nꝰ co. pe. de fluminibꝰ vbi ꝑ duas col. tractat materiā no ſtre regu. ⁊ eūdeꝫ poſt alios in. l. j. §. ſi q̄s edificiuꝫ. ff. de no. ope. nū. ⁊ do. phi. in d. c. cū acceſſiſſēt col. fi. in fi.

ſubiectam materiam hoc debet indicari: qꝛ ſecundū ſubiectam materiam ſtatutum qđ loq̃tur de faciente habet locum in reficiente. vt Ale. tradit in cōſi.cix. viſis.col.penul.lib.iij.

¶ Secundo etiam regula intelligi poteſt in eo q̃ ha
a bere potestatem edificandi[a] ſecundum regulam.l.altius.C.de ſerui.que habet locū dūmodo ille qui edificat in ſuo nō immittat aliq̃d in alienum. vt gl.hic dicit.p.l.ſicut.§.ariſto.ff.ſi ſerui.vendi. Et alias limitationes ad.d.l.altius tradit Bartholome⁹ veronenſis in tractatu de ſer.vꝛba.p̄di.in ti.de ſolo ⁊ area. Alex. in ↄſi.clxxiiij. opportune ↄſiderās li.ij.⁊ qđ not. Bar. in.l.fi.in fi.C.de ſerui.⁊.d.l.altius ampliat: vt p Abb. in conſi.lxij.in.q.col.iiij.lib. Corneus i conſi.xc.viſo. colum.v.lib.ij.et Soci.in conſi.cxlj.conſiderata.i p̄n.

a ¶ Edificādi. adde Iaſo.i.l. ex hoc iure.co lū.ij.de inſti. et iure ⁊do.phi.in regu.null⁹ vf⁊ que ibi dixi.

¶ Philippus Decius Piſis.

¶ Regula.l. Hereditas.

HEreditas nihil aliđeſt quā ſucceſſio i vniuerſū ius qđ defunctus habuerit tēpore mortis.

1 HEreditas †ergo eſt ſucceſſio vtħ dꝛ:⁊ l.l.nihil.ff.de v.ſi.
2 †Et bonorum poſſeſſio eſt ius ſuccedendi vt no.Bar.in.l.iij.§.bonorum.ff.de bono. poſ. De quo videndū eſt quod dixi in rub. C.q̃ admit.colum.antepe. Et iſtam diffinitionem hereditatis quam iuriſcōſult⁹ hic ponit declarat Bar. in rub.ff.de acq.here. dicens quod iſta diffinitio loq̃tur de ſucceſſione iuris: qꝛ mortuo teſtatore ſuccedit quoddā ius quod hereditas appellatur ⁊ pſonā defuncti ſuſtinet in oib⁹ iurib⁹ q̄ habuit defunct⁹.l.hereditas in multis.ff.de acq̄r.re.domi.l.mortuo.ff.de fideiuſ.⁊ idē Bar.in.l.nā ⁊ ſeruus.l.§.q̃ negotia.ff.de neg.geſ. dicit ꝙ hereditas repreſentat pſonā defun
3 cti ⁊ nō heredis futuri. ¶ Et hereditas dꝛ†anteq̃ adita ſit p heredē: ⁊ adita hereditate amplius nō dꝛ hereditas vt no.per glo.i.l.j.§.veteres.in gl.mag.ff.de acq. poſ.i.l.per hereditariū.ff.de acq̄r.re.domi.in.l.heres per ſeruū.de acq.here.in.l.eius q̃.in verbo hereditati.ff.ſi cert.peta.⁊ not.Bart.in.l.iij.in p̄nc.ad fi.ff.de bono.poſ. vbi inq̃t ꝙ poſtea q̃ adita eſt hereditas cōfūdit cū patrimonio heredis.l.lʒ ſi plures.§.ſi filio. ff.de vul.⁊ pup.⁊ vbicūq̃ poſt aditionē appellat hereditas eſt impropria locutio, vħ i ti.de peti.here.dum

dicimus petere hereditatē intelligit nos declarari
eſſe heredes. l. ꝫ minime. ff. de peti. hered. ⁊ idē Bar.
dicit in rub. ff. de acqui. here. ⁊ in. d. l. eius. ſi cer. pe.
¶ Et iſta ꝯcluſio itelligit poſt aditā hereditatē ⁊ ap
4 phēſam poſſeſſionē: ſec⁹ vt̄ añ adaptā poſſeſſionē. † q̄:
ſola aditio nō facit q̄min⁹ etiā herditas dicat̄: vt no.
Are. dicit i rub. ff. de acq̄. here. vbi ad hoc all'. Bar. ſin
gl'ariter i. l. fi. ff. de fideicō. here. pe. vbi Bar. ſeq̄t gl.
5 l. l. j. eo. ti. in v̄bo hereditas. † Que dicit ꝙ ſolū heredi
vt̄ fideicōmiſſario dat̄ petitio hereditatis anteq̄ ſit
cōſecutus poſſeſſionē bonoꝝ hereditatis. Sꝫ poſt ac
q̄ſitā poſſeſſionē ſi deſinat poſſidere hꝫ rei vēdicatio
nē ⁊ nō petitionē hereditat̄. ⁊ Bar. rationē adducit:
q̄: poſtq̄ heres adept⁹ eſt poſſeſſionē deſinūt eē res
hereditarie: vt. ff. dictū eſt. ⁊ ſic Bar. vt̄ hoc itelligere
poſt acq̄ſitā poſſeſſionē vt iſta rōꝯueniat q̄ōni: ⁊ dictū
gl. ⁊ Bar. ꝫ Alex. i ꝯſi. lxxxix. viſo pūcto. i pn. li. ij. ⁊ in
ꝯſi. xciiij. in cauſa ⁊ lite. l. ij. col. li. ij. ex quo infero. vbi
6 ꝯcludit † ꝙ petitio hereditatis ⁊ interdictū quoꝝ bo
noꝝ nō dat̄ heredi q̄ ſemel apph̄ēdiſſet poſſeſſionē ꝑ
illā rationē: q̄: ꝑ apprehēſionē deſinūt eſſe res here
ditarie: ⁊ iō glo. not. in. c. j. de ꝯfeſ. in. vj. in gloſ. mag.
circa finē. inſtruit agētē pe. here. vel interdicto quoꝝ
bonoꝝ q̄ nō dicat ſe poſſediſſe poſt mortē defuncti:
q̄: illa remedia nō ꝯpeterēt poſt acq̄ſitā poſſeſſionē. ⁊
idē ſeq̄tur Anto. de but. in ꝯſi. lxiij. viſo libello. in pn.
vbi refert rationē Bart. ⁊ ſeq̄t̄. Et ſic ꝯcluſio predi
ctorū videtur ꝙ hereditas dicat̄ ⁊ res hereditarie di
cantur ante poſſeſſionem acquiſitā: ⁊ ſic per aditionē
ſolam non deficit eſſe hereditas. ¶ Et hoc ꝯfirmatur
ſm Are. in. d. rub. de acq̄. here. q̄: lꝫ per aditionē do
miniū rerum hereditatis vnitum ſit cum patrimo
nio heredis. d. l. ſed ⁊ ſi plures. §. filio. de vulg. ⁊ pu
pil. q̄: tñ adhuc non eſt facta incorporatio retinet no
mē hereditatis: ſicut i ſimili videm⁹ in fiſco cui lꝫ bo
na vacantia ipſo iure acq̄rant̄. l. j. §. an bona. ff. de iu
re fiſci: tñ ante incorporationē non cēſet̄ eodem iure
cum alijs bonis incorporatis: vt no. Bar. i. l. in omni
bus. ff. de diuer. ⁊ tempo. preſcrip. ¶ Contrariū tñ ex
preſſe tenet Pau. de ca. in. d. l. j. ff. de fideicō. here. pe.
dum, inquit ꝙ rō Bar. nō eſt bona: q̄: illud quod ipſe
7 dicit † ꝙ per apprehēſionē poſſeſſiōis deſinat eſſe he
reditas etiam habeat locū ante adeptam poſſeſſionē
q̄: ꝑ ſolā aditionē videntur res deſinere eſſe heredi
tarie: ⁊ pariter deſinit eſſe hereditas[a]. ⁊ hoc veri⁹ vi
detur: q̄: per aditionē dominiū ⁊ omnia iura trāſeūt

a ¶ Hereditas. Hanc opi. ꝫ Iaſ. i rub. d̄ acq̄. here. ij. col. v̄. tu dic ꝙ lnio ⁊c. ⁊ in l. j. §. veteres de acq̄. poſ. co. x. v̄. circa ꝯcluſionē ⁊c. ⁊ i lxij. col. ponit. q̄ō q̄d' Phi. decij: lꝫ loq̄t i ſtatuto: ⁊ dicit hāc eſſe cōmunē opi. ⁊ in. xiij. col. ponit. q. de muliere ꝓhibita nubere extra ciuitatē cū hereditate ꝑut eſt Mediolani: an poſtq̄ ē adita hrditas ſi ꝯtrauat per dat hrdi. et ꝙ hrditas poſt aditionē nō dicat̄ ꝓprie hrditas. ꝫ Flo. in. l. veniūt ff. fa. herc. ⁊ Iaſ. i. l. ei⁹. §. ꝙ ſi ſtipulatus. ſi cer. pet. ⁊ ꝑ eundē do. Phi. in ꝯſi. a lxix. colū. ij.

in heredem.l.cum heredes.in pnc.ff.de acq.poſſeſ.⁊ ideo ſtatim deſinit eſſe hereditas:q2 bona ſunt heredi.qui admit. Et nõ obſtat ſimile de fiſco:q2 dato qd pl⁹ iuris habeat fiſc⁹ ⁊ etiã heres in bonis incorporatis ⁊ apprehenſis ratione poſſeſſiõis hoc nõ tollit quin deſinat hereditas eſſe p aditionẽ ex quo dominium transfertur in heredem:vt dictum eſt.

¶Et retenta iſta concluſione q̃ poſt aditionẽ nõ dicatur eſſe hereditas:ꝯſului vltra montes Ualẽtie in

8 Delphinatu† q̃ renũtiatio quam fecit filia patri de hereditate p̃ris nõ excludebat illã ab hereditate ei⁹ fratris:q2 mortu⁹ erat adita hereditate paterna.q2 poſt talez aditionem non dicit hereditas patris.Sz

a fratris[a] per ſupradicta. Et in terminis de renũtiatione ꝯſuluit Ang.ꝯſi.iij.do.Gilius.col.ij.⁊ ſequit Alex. vbi alia ſimilia inducit in.l.j.§.veteres.ff.de acq.poſ. col.ix.vſſ.expreſſius.Ang.⁊ idẽ in terminis de renũtiatione tenet Pau.de ca.in.l.paulus.§.j.de acq.here.vbi dicit Oldra.ita ꝯſuluiſſe:⁊ ſequitur ibi Are.p tex.in.l.qui filij.ff.de his qui.vt indig.⁊ idem Are.in ꝯſi.cxi.l.p̃ſenti cõſulta.⁊ idẽ Roma l cõſi.clxviij.circa primũ. Benedi.capra.in ꝯſil.xij.⁊ ſi viſo.⁊ Cor.peru. in cõſi.cccv.in hac conſultatione.lib.iiij.

Philippus Decius.

incip. viſis duob⁹. Hyerony. Chu.

a. ¶Fratris: Uide magis late eũdẽ d. Phili.in regu. ſtũes duplici inre.l ver. vltertius. vbi magis late eaz examinat.j.codẽ.

Regula.l.Qui ſine dolo.

Qui ſine dolo malo ad iudicium pṽocat: non videtur moram facere.

Hoc eſt ſine dolo malo ſubaudi/vel lata culpa:vt no.p gl.⁊ Bar. in.l.qd te.col.iij.in ver.venio ad vltimũ. ff.ſi cer.pe. ⁊ ad hoc facit:q2 lata culpa dolo eq̃parat.l.q̃ nerua.ff.depoſiti.l.j.§.j.ff. ſi meſ.fal.modo dixe.

¶In tex.ibi:nõ vr dolo facere.⁊ ſic nõ eſt in mora exẽplũ ponit p gl.i.l.ſi qs ſolutiõi.ff.de vſur.ad idẽ tex.l l.ſciẽdũ eo.ti.⁊ in.l.iij.§.ſi qs parat⁹.ff.q̃ vi aut clam. Et hoc intelligit qñ iuſtã hz cauſam litigãdi:vt probat in iurib⁹ prealleg.Secus ſi nõ habet iuſtã cãm: q2 tũc p interpellationẽ in mora cõſtituit:vt no. Bar. l.d.l.qd te.⁊ eſt tex.q ita itelligitur l.l.nemo.§.j.ff.de verbo.obliga.dum ibi dicitur moraz cõmitti ab eo q̃ voluit litigare.⁊ no.Bar.in.l.ſi ſeruum.§.nũc videamus.in.l.qui rome.§.ſeia.de verbo.obliga.

ℭ Secũdo regula intelligit̃ anteꝗ̃ moꝛa ſit cõmiſſa.
Sed poſt moꝛã cõmiſſaꝫ moꝛa non purgatur: licet q̃s
velit ad iudicium pꝛouocare. l. fin. ff. de condi. fur. vbi
Pau. de caſt. ita concludit. ℭ Philippus Decius.

ℭ Regula. l. Ea que raro:

EA que raro accidunt non teme‑re agendis negotijs computantur

NOto † ꝙ de his que raro accidũt regu
1 lariter nulla ratio habet̃ apud le
giſlatoꝛẽ. Ad idẽ tex. l. l. nã ad ea. ff. de leg.
cũ ſimilib⁹. vt ꝑ glo. l. c. ꝑ literas. de deſpõ.
impub. Nam ratũ ⁊ nunꝗ̃ equiparantur
c. coꝛam. de offi. deleg. Et quod raro contingit miracu
lum eſt: vt dicit tex. in aut̃. de conſuli. col. iij. colla. iiij.
ℭ Et quod raro fit ſicut etiã vet⁹ ſapiẽtia docet nõ ob
ſeruãt legiſlatoꝛes. Sꝫ qꝺ fit plerũꝗ̃ ⁊ reſpiciũt ⁊ me‑
dẽtur: vt indĩt tex. in aut̃. vt ſine pꝛohibi. ma. §. q: vero
multũ. col. vij. ⁊ in. l. antiqui. ff. ſi pars here. pet. Et iõ
caſ⁹ inſolitus q̃ raro cõtingit de mille annis ſemel: vt
Bar. dicit in. l. ſcio. §. medico. per illum tex. de an. leg.
non eſt in conſideratione. ⁊ idem Bar. in. l. fiſtulas. §.
ferramenta. ff. de contrahen. emp. cum ſimi.
ℭ Et regula iſta videtur ꝓcedere in his q̃ raro acci‑
2 dũt ⁊ habẽt in ſe miraculũ. vt. ff. dictũ eſt. † Sec⁹ eſt ſi
naturaliter cõtingant: quia a. l. recipiuntur. l. ſi maioꝛ
quinquagenaria. C. de legi. here. vbi filius qui naſcit̃
ex maioꝛe quinquagenaria legitimus dicit̃: licet raro
illud cõtingat: ⁊ omnia alia que raro cõtigũt ſunt ſub
lege. ⁊ regula cõmuni niſi expꝛimãtur vt Chꝛiſtofoꝛ⁹
poꝛcus dicit in. §. inſulã. ꝑ illũ tex. inſti. de rerũ diui.
3 ℭ Et ad p̄dicta etiã cõſonat regula. q̃ dicit † ꝙ illud
qꝺ de iure ſpeciali cõcedit̃ nõ debet ꝯſiderari. l. iiij. §.
j. vbi Bal. ff. de fideicõ. liber. ⁊ no. Bar. in. l. ij. col. v. w.
ſꝫ circa hoc dubitatur. ff. de vulg. in. l. fi. co. ij. C. de ſen.
paſſis. ⁊ in. l. quãdiu. la. j. de acq̃rẽ. her. cũ ſimi. Et hoc
intelligit̃ niſi de illo iure ſpeciali expꝛeſſe dictũ ſit q:
tũc attenditur. l. quidã relegat⁹ de reb⁹ dubijs. vbi va
let legatũ ſi reſtitutio impetretur a ꝑ̇ncipe. Et ideo va
let inſtitutio de filio ſpurio ſub cõditione ſi legitimet̃
a pꝛincipe. vt no. Bal. in. l. j. in. vj. q. C. de iſti. ⁊ ſubſti.
4 ℭ Ex hoc videtur † quod valeat matrimoniũ inter
a pꝛohibitos ſub cõditione ſi papa[a] diſpẽſabit. de quo
Abb. poſt alios in. c. ſuper eo. de condi. appo.
ℭ Secundo qꝺ dictum eſt non conſiderari ꝙ de iure

a ℭ Papa. iſtã opi. te‑nẽt ibi An‑to. ⁊ gaſpar ⁊ Pꝛepo. q̃ late eam di‑ſputat: licet relinquat co‑gitan. cõtra tñ tenẽt In‑no. ⁊ Abb. ⁊ Card. ibi. ⁊ Cal. in ꝯſi. j. ſub tit. de ſpõſalib⁹. ⁊ do. Areti. in cõſi. cxlij. in‑ci. ex facto ꝓponit̃ ⁊c. col. iiij. ver‑ſicu. ſed eſt aduertẽdũ eã ẽt tenet idem Are. quã dicit cõ‑munẽ. in. l. apud iulia‑nũ. §. ꝯſtat. col. iiij. ver. ⁊ ad mate‑riã. de legi. vbi Iaſ. vi‑detur incli‑nare l aliaꝫ partem. de qua etiã vi‑de anch. in c. ex publi‑co. de ꝯuer. coniu. Hie‑rony. Chꝛi.

ſpeciali cōceditur:verū eſt anteꝗ̄ actus ſequatur:ſecus eſt eueniēte poſtea illo caſu ſpeciali quia admittit.l.non quocūq̄.§.ſi ex bonis.de leg.j.cū ſimi.vt tradunt moderni in.l.j.col.viij.de vulga.ꝛ pupil.ꝛ facit qđ.ſ.dictū eſt ꝑ.l.ſi maioꝛ quinquagenaria.C.de legi.heredi.ibi eueniente caſu quod raro contingit.

5 ¶Similiter etiā ad.ſ.dicta dicimus†quod nō attēditur ꝙ pendet a volūtate ſolius principis quia im-
a poſſibile illud reputat.l.apud iulia.§.conſtat.[a] de lega.j.no.Bar.in.l.ſi quis ſub cōditione.col.ij.de teſt.tut.ꝛ in.l.continuus.§.cum quis.de verbo.obliga.et hoc intelligitur niſi conſueta ſunt concedi.vt not.Alex.poſt alios quos refert in dicto.§.conſtat.per illum tex.ibi:diſtrahi non ſoleant:cum ſimi.vt per eū ibi:ꝛ Moder.ꝛ latius trac.Soci.in.d.l.qdā relegat⁹ colum.iiij.Philippus Decius.

a ¶Cōſtat vbi late ꝑ oēs moder.

b ¶Subtilitate. Uide Abb.l.c.dilecti.de iudi.in.ij.colū.in prin.

c ¶Malitijs. Uide Barba.c.ſedes.hic alleg.colū.ij.in prin.verſi.nota.vbi ponit plura dicta vltra ea que hic dicit domi.Phili.ꝛ plures remiſ.ꝛ in proe.cle.colū.ij.fol.vij.Iaſo.in l.cū propoſitas.in.ij.colū.C.de pactis.

¶Regula.l.Ea eſt natura.

EA eſt natura cauillationis quā greci appellāt: vt euidenter veris per breuiſſimas mutationes diſputatio ad ea que euidenter falſa ſunt:perducatur.

Ouidem tex.in.l.natura cauillationis.ſ.titu.proximo.ꝛ no.Io.an.in.c.venerabilis.declarādo tex.in v.cauillationis.de iudi.ꝛ ad tex.hic bene facit tex.in auť.de tabel.colum.iij.in v.et nō fugant tabelliones.vbi dr ꝙ nihil eſt inter hoies ſic indubitatū vt nō poſſit ſuſcipere quādā ſollicitā dubitationē licet illud ſit iuſtiſſimum:ꝛ hoc ſit ꝑ cauillationē que reprobatur ꝛ rejicitur a iure.d.c.cū ve-
1 nerabilis.†Et talis cauillatio videt ſupuacua ꝛ nimia ſubtilitas q̄ a iure reprobat ꝛ a iudice rejicit.l.actio.ſ.de nego.geſt.l.ſicut.§.ſi debito.q̄b.mo.hypo.
b ſoluit.Et hoc eſt qđ dr ꝙ ꝑnimia ſubtilitate[b] res ſubuerti nō dꝫ.l:ſi q̄s heredē.in fi.de inſti.et ſubſti.ꝛ l.l.pe.C.ad treb.ꝛ l.l.fi.C.đ legi.vbi de tali ſubtilitate ri-
2 det lgatoꝛ ꝛ illā coꝛrigit.¶Qñq̄ tñ ēt†cauillatio tolerat:q: malitijs ē obuiādū.l.l fūdo.ff.đ rei vēd.c.ſe-
c des.đ reſcri.iō aduerſ⁹ malitiā q̄s cū malitijs[c] reſiſtere pōt.vt no.ꝑ gl.in.c.cupiētes.l ꝑn.in v.malignātiū de elec.in.vj.ꝛ ꝑ dicta gl.eſt tex.in.l.cū pr.§.titio.in fi.de lega.ij.quē ad hoc alle.Ang.in.l.pe.ſ.de vſu.et dicit gl.no.in.c.dñs noſter.in glo.j.in fi.xxiij.q.ij.†ꝙ

a ¶Simulatio.Cauta ⁊ puida admittunt.ita Abb.poſt gl.⁊ Hoſti.
in.c.j.qđ me.can.ij.col.v.vbi dicit ſm Hoſti.q aduocat⁹ fouēs iuſtā
cām pōt malitijs ⁊ canillatiōib⁹ aduerſariū cōuincere dūm̄ ſine mē-
dacio hoc fiat.ad idē facit qđ tz Inn.i.c.olim.lo.j.in.iij.col.i medio.
vbi dt/q ſi ex defectu iuſtitie qs nō pōt rē ſibi ſubtractā furto recu
perare q lz
ſibi ppria
autoritate
furtum ſub
trahere dū
tm̄ hoc fiat ſi
ne menda-
cio . ego ta-
mē credo q
nullus ad-
uocat⁹ hoc
faciet ſine
mēdacio . đ
quo etiam
vide Hipp.
de Marſil.
in ſig.clxx-
vij.inci. ma
litijs hoim.
vbi multa
cumulauit
q̄ addas ad
apoſtil.ſup
litera.d.H.
Chuchalōj.
b ¶Felin.
Hāc etiā te
net Imo.in
l.is q̄ reus.
ff.co.de pu.
iudi.⁊ Feli.c.accedēs.lo.ij.vt li.nō cōte.q̄ opi.lz ſit cōis:ego tm̄ nō cre
do verā p ea q̄ hic dicit Do.Phil.ſubtiliſſime ⁊ p tex.i.c.ad aures.qđ
me.can.vbi iuramētū ⁊ fides eq̄parāt:⁊ iuramētū ſemp eſt obſeruā-
dū vbi pōt ſine interitu ſalutis eterne:vt in.c.cū dilict⁹.qđ me.can.⁊
in.c.ſi vo.de iurein.vbi late doc.ergo idē eſt dicēdū in fide/qȝ eq̄pa-
ratoꝝ a lege qđ ſtatuit in vno ⁊ in alio ⁊c.gl.⁊ doc.i.l.ſi qs pſuaſerit.
C.de fur.⁊ in.l.qđ vo cōtra.ff.de legi.vbi etiā p Bar.cū fides iſta nō
poſſit rūpi ſine interitu ſalutis eterne:vt fatent pdicti doc.dicētes/
q i foro cōſciētie nō eſt licitū talē fidē rūpere:⁊ dato q pdicta opi.ſit
vera q iudex nō teneat fidē ſeruare/tm̄ nō poterit ex tali ꝯfeſſiōe cō-
dēnare cōfitētē niſi eā iterū ratificaſſet p ea q̄ dicit ſingu.Imo.in.d.

ſi aduocat⁹ fouet iſtā cauſam pōt etiā cū malitia ad
uerſariū cōuincere.⁊ bene facit qđ not.Anto.de but.
in.c.j.de mutu.peti.vbi voluit q ſi in veritate mutuū
reddidi poſſum etiā cū iuramēto affirmare me nihil
a te habuiſſe.⁊ no.Bal.in rub.C.de fi.inſtr.col.vij.in
ver.incidenter etiā quero.in iſtis em̄ ⁊ ſimilibus ca-
uillatio admittitur ad obuiādū malitijs ⁊ fraudib⁹.
4 ¶†Et eodē modo pꝑter ſuſpitionē iudex debet dili
genter examinare teſtes ſuſpectos de falſo/⁊ eos in-
uoluere ſi pōt:vt not.Bal.in.l.j.§.editiones.in.ij.no.
5 C.de edē. ¶†Et qn̄ teſtis eſt ſuſpect⁹ interrogari de
bet/etiā de circūſtātijs/in quib⁹ ſubſtātia rei nō cō-
ſiſtit.vt no.Azo.in ſum.col.pe.C.de teſt.⁊ Spe.in tit.
de teſti.§.iam de interrogatorijs,vo.⁊ nota.cū ſimi.vt
6 dixi.in.c.licet cauſam.i.viij.no.de pba. ¶†Similr ⁊
iudex ad veritatē inueſtigandā pōt vti canillationi-
bus ⁊ etiā ſimulare.vt pbat in.c.afferte.de pſump.⁊
xxij.q.ij.c.non em̄ volebat deus . Nā pꝑter vtilitatē
a publicā ad bonū finē pmiſſa eſt ſimulatio[a].c.vtilē.
xxij.q.ij.⁊ per illū tex.dicit Vgutio.⁊ And.⁊ poſt eos
7 Domi.in.c.nos in quēq̄.ad fi.ij q.j.†q iudex poteſt
delinquēti pꝛomittere impunitatē ⁊ liberationē ſi cō
fitet delictū:⁊ poterit tm̄ iudex ex tali cōfeſſione poſt-
ea illum cōdemnare/⁊ iudex excuſat.et refert Archi.
in.d.c.vtilē.Alexādrū tertiū ita feciſſe cum quodam
b epo ſimoniaco:⁊ ſequitur Feli.[b] i.d.c.afferte.de pre-
ſump. ¶Adde tm̄ q cōtrariū in terminis tenet Inn.
in cōſi.cix.viſa inquiſitione predicta vbi cōcludit ex

cōſt.cix.incip.viſa inq̄ſitiōe ⁊c.eq̄parādo eã cōfeſſioni facte in tormētis:cuius opi.vltra do.Philip.hic/ſequit̃ etiã Hippo.de marſi.in.l.j.§.queſtioni.col.ij.in fi.verſ.modo redeundo.ff.de q̄ſtioni,⁊ latiſſime in ſing.clxxvij.incip.malitijs hominũ.⁊ in ſing.ccj.incip.in ↄfeſſum,vbi alł.plures tenētes hanc opi.⁊ ſic ſi cōfeſſio nō fuerit ratificata/iudex nō poterit eũ punire cum ſit nulla q̄ſtum ad punitionē: q etiã dato q esset valida requireret quod pluries in confeſſione perſeuerauerit not. verbũ Cuma.l of.cxxxviij.l.j.col.verſi.q̄tum ād priuũ q eſt cōmēd.requirit̃ etiã vt p̄ceſſerit accuſatio ad hoc vt eſt ↄfeſſio p̄iudicet.ita gl.in.l.fi.C.de libera.cauſa.quã cōmē.Bar.in ſua marga.in ꝟ.cōfeſſio.ver.xij.ſed ego nō teneo illã gl.p ea q̄ dicit ancha.in.c.de accu.lib.vj.ij.col.ver.ſolutio regulariter ⁊c.vbi dicit q verũ eſt q regulariter q̇s nō eſt ↄdēnādus ſine accuſatore:vt in.l.ex reſcripto.§.ſi q̇s de mune.⁊ ho.ſ.hoc tñ fallit in pluribꝰ caſibꝰ de q̇bꝰ ibi per eũ iter q̄s ponit iſtum quando crimen eſt notoriũ q fit per confeſſionem factã in iudicio vt ibi per eum ⁊ adde quod dicunt docto.poſt Barto.in.l.j.§.non fuit de dolo.⁊ in.l.conuentionem.de pact.quod publi.pſona tenetur ſeruare fidem etiam hoſti:quod iſta doctrina eſt limitãda p dictũ ſing.Bal.in.c.j.§.fi.col.pe.in fi.de pace iur.firmã.qui tenet q vbi aperitur via ad delinquēdum vel ad impunitatem delicti iuramentum nō eſt ſeruandum quia nō tenet tale iuramentum.⁊ ſic q a pub.pſona nō ſit ſeruãda fides vbi agitur de impunitate delicti:qđ facit pro eo quod notatur de ſaluo cōducto dato bãnito an ſit ſeruandum.de quo per Feli.in.d.c.accedens.⁊ p Jmol.in.d.l.is qui reus.vbi facit vnam no.diſtinctionē:tamen caueãt iudices p ea que.ſ.dicta ſunt ne ſint homicide animarũ ſuarũ:q oēs.ſ.dicti doc.tenēt in foro conſcientie non eſſe licitũ rumpere talem fidem.Hierony.Chu.

pluribꝰ q virtute illiꝰ cōfeſſiōis extorte per dolũ reus cōdēnari nō pōt.per no.in.c.ſane.de renũtia.⁊ p glo.in.l.itē ſi in pretio.§.fi.ſ.locati.vt latius ipſe ibi inſiſtit ⁊ verior videt̃ opinio q fides data ſeruari debet.l.j.in prin.l.iuriſgētiũ.§.pretor ait.ſ.de pactis.l.j.in p̄n.de cōſti.pecu.Et etiã hoſti fides ſeruãda eſt.xxiij.q.j.c.noli exiſtimare. Et ideo iudex preſertim q publicã perſonam gerit fidē ſeruare debet ex eo q not.Bar.in.l.j.§.non fuit.ſ.de dolo ⁊ in.l.cōuētionũ.ſ.de pactis.⁊ facit tex.in epiſtola iter claras.C.de ſum.trini.

¶ Nec obſtat q Bar.in.d.l.conuentionem,⁊ in.l.j.§.
s non fuit de dolo per illum tex.dicit q † a priuato non ſit fides ſeruanda hoſti:quia in caſu noſtro agitur de iudice qui publicam perſonam gerit.

¶ Preterea illud dictũ Bar.nō videt̃ verũ.Quia etiã priuato debetur ſeruari fides p iura.ſ.dicta que ge-
a neraliter loquũtur[a].nō ob.tex.i.d.l.j.§.nō fuit.q nō

a ¶ Loquuntur.Jdeo generaliter ſunt intelligende.l.de pretio.ff.de publi.que tamen regula fallit multis modis vt per Soci.in tracta.fallen.in regula.ccxxix.vbi ponit.lvj.fallen.

videt probare illud Bar. dicit. Quia ibi de fide data verbum nullum. Sed ſolū dicitur q quis vti poſſit ſolertia ⁊ machinatione cōtra hoſtem iuxta illud Vergilij. Dol⁹ an virtus quis i hoſte requirat. Et iſta notanda ſunt q2 ſepius occurrūt. Philippus Decius.

Regula. l. Marcellus.

Marcell⁹ ait deſinit debitoris eſſe q̄ nactus eſt exceptionem iuſtam nec ab equitate naturali abhorrentem.

1 Iſta regula de plano itelligi pōt q2 ꝉ debitor ille itelligit a q̄ iuito pecūia exigi pōt. l. debitor. §. ti. ſ. ergo tut⁹ iuſta exceptiōe non videt eſſe debitor. vt hic dicit. ⁊ facit alia regula nō videt cepiſſe q̄ p exceptionē remouet a petitiōe. Ad idē reg. nihil itereſt. ſ. eo. vbi dr nihil itereſt qs actionē nō habeat: an p exceptionē ifirmet.

¶ Et regula iſta intelligitur oppoſita exceptione. Secus videtur ante oppoſitam exceptionem per ea q̄ dicta ſunt in. d. reg. nō videt. §. eo. vbi videndū eſt. ¶ Et ideo tex. hic bene dicit deſinit: q2 ante exceptionē oppoſitā erat debitor. Quia nō videt deſinere ille q̄ nō icip. l. titio. §. de ꝯdi. ⁊ demō. l. nulla. §. de ſuis ⁊ legi. Et in reg. nō pōt videri deſijſſe. ſ. eo. Et de hoc ꝓprie intelligitur: alias vero improprie etiam deſinere dr q non incipit vt no. per gloſſ. in. d. reg. non poteſt. per text. i. l. iiij. ꝟ deſinere. §. vſufr. quēadmo. c. vbi gl. Philippus Decius.

a ¶ Verba. Adde q verba debēt intelligi ſꝫ naturā diſpoſitiōis ſuper qua ponūt etiā ea improprijando de q̄ p Iaſ. i ꝓe. feudo. co. xxviij. ꝟ. ij. q2 ⁊c. ⁊ in l. is q̄ putat ō acq. here. col. fi. ⁊ in. l. ꝓ herede. ꝟ ſi qs. ij. coſium. eo. tit.

¶ Regula. l. Quoties idem.

Quoties idē ſmo duas ſnias exprimit: ea potiſſimum accipiat q̄ rei gerēde aptior eſt.

1 Vbi rei gerēde aptior ē. ꝉ ⁊ iō vba accipiuntur ſecundū naturam contract⁹. l. ſi vno. in prin. ff. locati vbi Barto. qui ex hoc ibi
2 infert q verba a accipiunt ſecundum ſubiectam materiam. allegat bonū tex. in. l. ſi ſtipulatus. §. de vſur. ⁊ facit tex. in. l. inſulam. de preſcrip. vb. Ex quib⁹ iurib⁹ concludit Alexand. in cōſ. v. puto de iure lib. iiij. q verba accipiuntur ſecūdum ſubiectā materiam. etiā verba improprijando ⁊ etiam in materia

a ¶Operent. Vide Soci. in trac. fal. in reg. cccc.xl. cano. l. c. ſi papa, de puuil. lib. vj. Iaſ. in. l. ſi legati ſerui. de leg. j. Feli. c. rodulph⁹. de reſcrip. colū. ij. verſi. ⁊ obli. cluſionē ⁊c. ⁊ in. c. j. eo. titu. do. Philip. deciū in. c. paſtoralis. in princi. de appel.

b ¶Delicti. Adde ꝙ verba ambigua. in delictis debent capi i mitiorem partem: vt per Iaſ. qui plura accumulanit in. l. diuortio. solu. matri. colū. iij. verſi. ex iſtis infero.

c ¶Perſone. Adde ꝙ verba debent intelligi ſecūdum qualitatem ꝑſone: adeo qđ v̄ba ꝑnt legū interpretātur ſecundū qualitatem perſone. de quo per Iaſonē in autenti. ingreſſi. vj. columna. C. de ſacroſanctis eccl'ijs. et Barbat. in. c. ſi ꝑ debilitate hic. alle. co. xiij.

d ¶Verba. Adde ꝙ v̄ba ꝯtentiū dēt ēt itelligi ⁊ ſaluarī ne cōtineāt ꝯtrarietatē. idē i teſtib⁹.

in qua debeat fieri ſtricta interp̄tatio: puta in ſtatuto
2 prout ipſe ibi loquit. Et licet † verba debeant itelligi
a vt aliquid operentur: ᵃ tamen nō debent operari niſi ſm naturā act⁹ de quo agitur: vt notat Bald. in rubrica. C. de contrahenda emptione. ita Alexand. dicit in conſilio. xxj. viſo cōpromiſſo. colum. ij. in verſi. nec obſtat. lib. v. ꝙ verba potius intelligunt ſecūdū qua
b litatem delicti ᵇ q̄ ſecundum conditionem ꝑſone cui fit commiſſio: vt in notabili caſu Areti. ſcribit in ꝯſil. lviij. cōſideratis omnibus col. v. vbi ad hoc adducit
3 tex. ꝑ ſingulari l. c, l archiepiſcopatu de rectore. † Et potius videtur ꝙ verba intelligantur ſecundū natu
c ram actus quam ſecūdum qualitatē perſone ᶜ faciēs vt colligitur ex dictis Anto. de but. in. c. ſi ꝑ debilitate. de offi. de leg. vbi And. ſicu. refert. colū. iiij. dum ibi dicitur ꝙ iudex delegatus qui cōſiliū ſibi reſeruanit non videtur tanq̄ iudex ſed potius ſecundū naturā ipſius ꝯſilij reſeruare. Et dato ꝙ verba eſſent pregnātia: tamen ſecundū ſubiectam materiam intelliguntur ⁊ reſtringuntur: vt Alexander tradit in conſilio xxxv. viſo proceſſu. colum. iiij. lib. iiij. ver. circa tertiū.
d ¶Et ꝙ verba ᵈ intelligantur ſecundū ſubiectam materiam etiā not. Abb. in. c. exhibuit ſecundo nota. de iudi. et Roma. hoc modo arguit in conſilio. lxxxviij. tribus rationibus in fi. Areti. in conſilio. xiiij. viſo. columm. ij. ⁊ Alexan. in conſi. lxxxvj. in cauſa. colū. ij. Pet. de anch. in conſilio. ccxxxv. prima facie. Ange. in conſilio. xxj. viſo legato. col. fi. Imol. in conſilio. xxj. in caſu premiſſo. in princi. ⁊ in conſilio. xcv. in caſu premiſſo. ⁊ in conſi. c. in queſtione. colum. ij. cum ſimilibus. ¶Et quātū ad tex. hic de ſermōe habēte duplicē itel
4 lectū. † Notādū eſt ꝙ ille q̄ ꝑtulit talē ſermonē vnū tm̄ videt habere itellectū: vt dicit text. i. l. i ābiguo. ff. de reb⁹ dub. Et ideo ſi dupliciter itelligi pōt videt ꝙ null⁹ intellect⁹ valeat. arguit. l. duo ſunt titij. ff. de teſta. tute. ⁊ ita ſentit Bar. i. d. l. ambiguo. Nā eius qđ multipliciter exponit veritas ignorat: vt dicit Bal. i l. ſcire leges. ff. de legi. ¶Et hoc itelligit niſi ꝓbetur ſtatutis iuramēto ſētētijs ⁊ ꝯtctib⁹ vt ꝑ Ia. i. l. fal. C. d iur. ⁊ fac. igno.

per aliás leges ꝛ rãtiões de altero intellectu.q̃ꝛ ille p̄ualet: vt Bar. dicit l.d.l.in ambiguo.ꝛ tali casu ꝓcedit iſta regula: q̃ꝛ attendit̃ ille intellect⁹ q̃ rei gerẽde aptioꝛ v̄r: ꝛ ſm ſubiectã materiã vt dictum eſt. ¶ Et p̄ualet ille intellect⁹ ĩ quo maioꝛ ſit ꝓpꝛietas v̄boꝝ. c.rodulp⁹. de reſcri. Et p̄fert̃ ille intellect⁹ in quo maioꝛ ſit ratio dubitãdi: vt no. Abb. ĩ.c.cũ in iure.l.j.nota.de elec. Et p̄ualet ille itellect⁹ p̱ quẽ min⁹ iuri cõi derogat̃ etiã v̄ba impꝛopꝛiãdo: vt no. Abb. ĩ.c.cũ dilect⁹.co.fi.de ꝯſue.ꝛ p̄ualet ille ĩtellect⁹ q̃ ꝯuenit rub. vt no. Ant. de bnt. in ꝓemio decreta.in.§.ſane. Alex. ĩ.l.j.in.iij.no.ff.ſi cer.pe. Et p̄ualet intellect⁹ ĩ materia ſtricta ĩ ſtricto ſignificatu.d.c.rodulph⁹.de reſcri. ꝛ p̱ Soci. ĩ ꝯſi.cxvj.col.vj. Et p̄ualet ille intellect⁹ q̃ facit actum valere.l.quoties.de v̄b.ob.cũ ſimi.

¶ Philippus Decius.

¶ Regula.l. In omnibus.

In omnibus cauſis id obſeruat̃: vt ibi ꝑſone ꝯditio locũ facit bñficio ibi deficiẽte ea bñficiũ quoq; deficiat. vbi vero genus actionis id deſiderat ibi: ad quẽuis perſecutio eius deuenerit non deficiat ratio auxilij.

Ex iſta regula duo dicta colligũtur. †Pꝛimum eſt q̃ puilegiũ ꝑſonale cũ ꝑſona extinguit̃[a]. ¶ Secũdũ q̃ p̄uilegiũ datuꝫ actioni tranſit cũ actione. ¶ Circa pꝛimũ idẽ habetur in regula pꝛiuilegium eo.tit.in.vj.ꝛ in regula pꝛiuilegia quedaꝫ. ĩ.eodẽ.in.d.cum patron⁹.in fi.de leg.ij.in.l.q̃ꝛ ꝑſonale.ſo.ma.ꝛ in.§.ſꝫ qđ p̄ncipi.inſti.de iure natu.ꝛ ideo nõ trãſit ad heredes.d.l.qdã p̄uilegia.ꝛ in.l.j.in p̄n. ff.de iure immuni. Et q̄nq; adeo perſonale eſt q̃ alteri ꝯmodari nõ põt: ꝛ cuꝫ eo perſona debet ſepeliri: vt de pallio dicitur: vt in ca.ij.de autoꝛitate ꝛ vſu pallij. ¶ Et ex iſta regula verificatur: qđ not. Dy. ꝛ Bar. in

2 l.licitatio.§.imperatoꝛes.ff.de publica. †q̃ p̄uilegiuꝫ

b non ſoluendi[b] gabellam datum fiſco vel eccleſie nõ cõpetit emptoꝛibus: de quo dixi in ꝯſi.xlviij. ¶ Et ĩ notabili caſu Alex. tradit in conſilio.xxxvj.in cauſa dationum vini.lib.j.ꝛ ibi declarat quod dicitur pꝛiuile-

c gium perſonale[c] quando conceditur alicui expꝛeſſo

a ¶ Extinguit̃.ꝛ q̃n ĩcipiat cõpetere ponit Iaſ.in.l.beneficiuꝫ.ff.de ꝯſti.p̄n.col.ij.verſi.ſucceſſiue.

b ¶ Soluẽdi. Vid ale.in.l.q̃ꝛ tale.ſol.ma.col.ij.v.ex p̄dictis ꝛc. vbi plures q̃õ ponit ĩ materia pꝛiuilegioꝛum.

c ¶ Perſonale. Qualiter cognoſcat̃ ꝛ etiaꝫ reale. vide Ancha.ĩ.d.regula pꝛiuilegiũ hic alleg.co.iij. in medio.ꝛ ibi p̱ Dy.ꝛ ei⁹ addi.ſatis remiſſiue.

nomine proprio:vt in.c.quoniam abbas.de offi.dele.
in.c.ſi gratioſe.de reſcrip.in.vj.
5 ¶†Et in dubio[a] priuilegiũ videt̃ perſonale:vt not.
a per gl.in.c.cum veniſſent.de inſti.ꝛ in.c.tuã.in gl.de
his q̃ fiunt a prela.ꝛ in glo.xxv.q.ij.in ſumma.
¶Et iſta regula intelligit̃ qñ priuilegiũ cõcedit̃ in-
tuitu pſone ita qδ pſona ſit immediata cã priuilegij.
Secus ſi perſona nõ ſit cã immediata priuilegij:vt
patet in reſti.in integrũ q̃ datur minoribus.nã dicit̃
priuilegium perſonale:vt no.in.l.exceptiões q̃.ff.δ
4 excep.†ꝛ tamẽ extenditur ad heredes.l.nõ ſolum.ff.
de in integ.reſt.l.minor añt.§.fi.ff.de mino.l.ea que.
C.de tempo.in integ.reſti.pet.Q2 minoris perſona
nõ eſt finalis cauſa priuilegij:ſed leſio:q2 tunc demũ
tale priuilegium cõpetit minori ſi ſit leſus.l.qδ ſi mi
nor.§.nõ ſemp.l.nõ oĩa.ff.de mino.ꝛ ita ↄcludit Dy.
in.d.reg.priuilegium.Ad quẽ Bar.ſe remittit l.d.l.
non ſolũ.Alex.tñ l.d.l.q2 perſonale.videt̃ reprobare
iſtã opinionẽ:q2 dicit ipſe non aperit Dy.qualiter ꝑ
ſona ſit cã immediata priuilegij.Sʒ põt rñderi qδ imo
aperiat ꝑ rõnẽ pallegatã.Scδo dicit Alex.ꝙ nõ
facit Dy.differẽtiã vtrũ priuilegiũ concedat̃ a lege vel
a principe.Sed etiã rñderi põt ꝙ nõ ſit differẽtia:vt
etiã Bar.ipſe tenere vr̃.¶Et reg.iſta ꝓcedit in pri-
5 uilegio ꝓut loquitur qδ eſt ↄ̃ ius cõe.Sec⁹ eſt†i be-
neficio dato a principe:q2 late interꝓ̃tari dʒ.l.fi.ff.de
ↄſti.pñ.Ideo in dubio trãſit ad heredes:vt no.Bar.
in.l.ſi pr̃.de ſerui.leg.¶Sic etiã in offi.qδ eſt pſona
le.l.tutela plerũq3.ff.de tutel.c.qm̃ Abb.de offi.dele.
ꝛ no.Bal.in.c.cõueniſſent.de iud.circa fi.in ṽ.pone
papa.vbi ↄcludit ꝙ ſi papa cõcedit officium vicaria-
tus per.x.annos non tranſit ad heredes.ꝛ ſequitur
Alex.in.l.quia tale.
6 ¶Et ſicut priuilegiũ pſonale cũ pſona extinguit̃†ita
b priuilegiũ datũ vni[b]pſone ad alias pſonas nõ extẽdit̃
etiã ex idẽtitate rõnis:ꝛ ſic in priuilegio nõ ꝓcedit̃ de
ſimilib⁹ ad ſilia ſicut de iure cõi:vt no.Ant.de bu.ꝑ
illũ tex.l.c.ſane.de priuile.Et iſtam regulam etiã trad.
Bal.i.l.j.in princ.C.de legi.dicẽs ꝙ priuilegiũ nõ ex-
tendit̃ ad aliã pſonã nec ad aliũ locũ:q2 eſt ſtricti iu
ris.Et ideo priuilegiũ ↄceſſuʒ regi non extẽditur ad
reginã vel filios:niſi exprimatur.vt no.Domi.l.c.ne
aliqui per illum tex.in.iij.no.de priui.in.vj.
7 ¶Et priuilegiũ†qδ loquitur de filio nõ hʒ locũ i filia[c]:
c vt tradit Card.in ↄſi.cxxxv.puto filias.in fi.ſic etiam
priuilegium datum vni eccleſie non habet locũ in alia

a ¶Dubio. Uide Phi. Franchum l.d.reg.priui legiũ.j.col. i fi. Anch. ij.colũ.ver.i tertio caſu.
b ¶Uni.ad de Jaſo.l.l.j.de conſti.pñ.colũ.fi. vbi ſatis re miſſiue. Et an poſſit ex tendi rõne correlatio. ꝑ eũdẽ.l.l.fi tm̃.de re iu di.co.j.ꝛro. cõſ.ccxlvj.ꝛ an priuilegiũ ↄceſſuʒ fra trib⁹ mino rib⁹ꝛ p̃dica torib⁹ extẽ dat̃ ad ip- ſas ſorores alle.ↄſ.xiiij. inci.viſo te ſtã.iiij.vol.
c ¶Filia. adde ꝙ etiã appellatiõ filiorũ in p uilegijs nõ cõprehẽdũ tur nepotes nec ꝓnepo tes:vt in.l. ſed a mili. ver.hec au tẽ.ff.de ex cuſa.tu.vbi Bald.dicit eum inclu(...)

rem de iurre. ⁊ idem etiam Barto. in. l. liberorum. in. v. col. ꝟ. quero ff. de verbo. ſignificationibus. Hiero. Chuchalon.

a ¶ Regulariter no. vnū dictum ſing. ꝙ priuilegium quod cōcedit a cōmunitatibus iudeis vt poſſint retinere res furtiuas donec eis ꝑ veros dominos ſoluatur pretium tale priuilegiū nō cōphēdit forēſem: et ſic ſi res furtiua ſit forenſis nō tenebitur ſoluere pretiū. ita Frā. de cre. ſingul. lxxxi. inci. pone iudei fo. iiij. ⁊ ab. c. ꝙ clericis de fo. cōpe. vi. col. i pn. ⁊ ibi Barb. xiij. co. poſt mediū. Hiero. Chu.

b ¶ Acceſſorijs. vid bē. i ſua mar. in verbo ꝑuilegiū. ꝟ. vij. vbi loquitur i vxore ⁊ alijs. item ꝺ emptore qn̄ eſt ꝯceſſum venditori. ⁊ Ro. ꝯſi. clxxx. et etiam rōne cōionis vt per Hippo. de marſi. q̄ plura cumulat in ſing. clxxxi. inci. plura. ⁊ ad de vnum verbum ſingulare. Bald. in. l. fi. C. ad. l. Fla. de pla. per glo. ibi in verbo orbita. quod priuilegia que dantur viduis dantur etiā mulieribus inutiliter nuptis: puta ſi habeāt maritum damnatū ad perpetuos carceres. idem dicerem ſi eſſet captus ab infidelibus vel profeſſus ſm̄ no. in capi. primo de conuer. coniugato. ⁊ vide Iaſonē q̄ refert Bal. in. l. ſi is qui pro emptore. de vſucapio. ſupra colum. ij. in tertia principali. q. Barto. in verſi. adde gloſ. Hiero. Chucha.

vt not. Bald. per illum tex. in. l. non tm̄. §. non omnia de excuſa. tu. Et priuilegium quod loquitur de vno cō tractu nō habet locū in alio vt no. Ang. in ꝯſi. cclxxij. qm̄ dictum priuilegium.
¶ Et lʒ regulariter[a] priuilegiū ad alias perſonas nō
8 porrigatur † tñ limitatur nō ꝓcedere i ꝑſonis acceſſorijs[b]
⁊ familiarib⁹ qb⁹ cōpetit ꝑuilegiū qn̄ ſine illis poſſet priuilegiū remanere inutile vt no. Domi. ꝑ illū text. i c. lʒ. §. cum ꝯceditur. in ꝑn. eo. ti. in. vi. ⁊ gl. ibi ſimilia iura adducit. ⁊ no. Ab. i. c. qđ nōnullis. extra de ꝑuile. Bñ facit tex. i auť. habi. C. ne fili⁹ ꝓ pr̄e. vbi Bal. ꝑ il
9 lū tex. i. v. notabili dicit † qđ ꝑuilegiū datū ſcholarib⁹ etiā ad eorū nūtios ⁊ famulos extēdit. Et ꝑuilegium datū Calſolarijs debet ciabaterijs eorū miniſtris vt no. Ang. i ꝓemio digeſtoꝝ. ꝟ. itaqʒ ꝓculdubio. col. ij. Et ideo obligatus ad procurandum aliquē. i. ad hoſpitandum etiam ſeruitores ꝓcurare tenetur vt not. Abb. in. c. quanto. in. iij. notabili de cenſi.
¶ Et priuilegiū datuʒ pauperib⁹ hoſpitalis porrigitur ad miniſtros q̄ ſeruiunt hoſpitali vt pluribus rōnibus Old. tenet in conſi. xi. thema tale eſt.
¶ Et ꝑuilegiū datū illis de domo icludit caſtaldos ⁊ factores vt no. Alex. poſt Roma. i. l. lecta. l glo. in verbo. in domo. ff. ſi cer. peta. ⁊ dicit Abb. in. c. quam ſit. i ꝑnc. de iudeis ꝙ priuilegium datum vni etiam ſocijs priuilegiati competit quādo priuilegiū eſſet inutile niſi ſocij eodem priuilegio gauderent: ⁊ moderni ibi alia ſimilia adducunt. Et familiares militū gaudēt eodem priuile. vt no. Bal. poſt Cy. i. l. i. C. de vxo. mili.
10 ¶ Et quod dictū eſt de familiarib⁹ intelligūt † nō ſolum de preſentibus: ſed etiam de futuris: vt tradit

Jo.an.in regula qui ſentit.de reg.iur.in.vj.in mercu riali.& Ange.in cõſi.cclx.thema pdictũ.col.iij.Et in pdictis notãdũ eſt q̃ lz priuilegiũ extẽdat ad fami liares:nõ tñ ipſis familiaribus dicitur datũ eſſe priui legium.q2 licet effectus priuilegij ad vnũ porrigatur nõ tñ illi dr datũ priuilegiũ.vt no.Domi.in ↄſ.lxxiij. attẽto pũcto col.fi.allegat tex.in.c.ſi cui.§.j.& in.c. du dũ.in prin.de prebẽ.in.vj.& in.c.ſicut nobis.de ꝟb. ſi gni.l.vj.& ideo mortuo principali cui datũ eſt princi paliter priuilegiũ extinguitur etiam in alijs qb9 ac ceſſorie cõpetebat.vt no.Bal.in.l.ij.circa fi.ꝟ.vlt.q̃ro C.de epi.& cle.& And.ſicu.in ↄſi.xx.co.iiij.li.ij.& nouiſ ſime.Soci.in cõſi.lxxxiij.accuratiſſime.in nouis. Et ſupradicta olã bene procedunt qñ priuilegiũ eſt con tra ius cõe:q2 ſtricte dz interpretari:vt.ſ.dictũ eſt.& do.

11 Rom.in cõſi.clxxx.Si admittun9 col.pe.† Sec9 ſi pri uilegiũ ſit ↄtra ius ſpãle:q2 tũc tale priuilegiũ dz late interpretari:q2 res ad ius cõe reducit̃ vt no.Anto.de but.ꝑ illũ tex.in.c.olĩ tibi.in fi.de ꝟ.ſig.& Abb.in ter tio no.Siłr i priuilegijs fit lata interpretatio quate

12 nus ꝓprietas ꝟborũ ſignificat:† q2 i materia etiã pe nali & odioſa fit lata iterpretatio ſecũdũ ꝓprietatem verborũ vt notab.Aret.dicit per illũ tex.in.l.cũ lege

13 ſ.de teſta.Et ideo † in diſpẽſatiõe q̃ odioſa eſt & ſolet ſtricte interpretari.c.j.de filijs presby.in.vj.Tamẽ fit lata interpretatio quatenus ꝓprietas verborum vide tur requirere vt not.Calde.in.c.j.de conſangui.& affi. col.j.Et quantum ad ius cõcedentis etiã priuilegiũ late debet interpretari.vt no.Oldra.in cõſi.cclxvij.q̃ ſtio eſt.col.ij.ver.preterea.

14 ¶Quo ad ſecũdũ dictum principale † de priuilegio dato actioni quod tranſeat cum actione.idẽ eſt i pri

a uilegio dato cauſe[a] quia cauſã ſequit̃.vt.no.Domi. in regula priuilegiũ in fi.co.tit.in.vj.& tex.hic.Et codẽ

15 modo † ſi concedatur rei:q2 ipſam rem ſequtur & tran ſit in heredes dicta regula quedã.ſ.co.et ad idẽ tex. in.l.forma.§.cẽs.de cenſi.vbi dicit̃ q̃ priuilegiũ datũ ciuitati vel loco ad poſteros porrigit̃.& in.l.j.§.pmitti tur.ff.de aqua quoti.& eſti.dicitur q̃ priuilegium qd datur predijs extincta perſona non extinguitur: et ibi et in.d.l.forma.§.cẽs. probatur vtrumq̃ dictum huius regule.

16 ¶† Et quando eſt datum priuilegium loco[b] an

b videatur:datum perſonis eſt tex.in.c.ꝑ exemptionẽ de priuileg.in.vj.& no. Roma.in conſi.clxxx. ſi admit timus in prin.

a ¶Cauſe. vide Jaſ.in l.tẽpus. de re iud.ſ.co.

b ¶Loco vide Arc.i c.nullus de foro ↄpe.ſ. columna.

17 ¶ † Et ad ſupradicta notādū eſt ꝙ qn̄q; etiā priuile-
giū datū intuitu perſonarū durat licet ꝑſone deficiāt.
Nā ſi pater habuit priuilegiū ꝓpter numerū filiorū
licet filij moriātur: tamen durat priuilegiū ſecūdum
Joan. and. in regula decet. de reg. iur. in. vj. vbi refert
ita cōſultū fuiſſe. ⁊ Bal. ibi ſequit. ⁊ no. Bar. in. l. ij. §.
non ſolum. ff. de excu. tut. ⁊ tradit Jo. de ana. in conſi-
lio vltimo circa dubium oblatum.
18 ¶ † Similiter ⁊ qn̄q; ꝑuilegiū datū dignitati [a] durat
a ēt ceſſāte dignitate i memoriā ꝑſtine dignitatꝫ. l. fi. ff.
b de decuri. Et ꝑ illū text. infert gl. ꝙ cleric⁹ [b] degrada-
tus retinet priuilegiū clerici. in. c. accedēs. l. diſt. ⁊ i. c.
ad abolendā. ver. prerogatiua. de heret. de q̄ ꝑ glo. in
c. degradatio. in ẜ. priuilegio clericali. de penis. i. vj.
c Alias vero cā priuilegij. dꝫ cōſiderari/ q: ceſſāte cā [c]
ꝑuilegij ceſſare dꝫ ꝑuilegiū. l. titia. la. ij. §. vſuras. vbi
Bar. de le. ij. ⁊ no. Ro. i ɔſ. clxxx. ff. alle. col. iij. Et iō mu
tatiōe ꝑſone tollit ꝑuilegiū. l. paul⁹. ff. ď acq. here. vbi
Bar. in fi. dicit ꝙ ſi res eccleſie perueniat ad priuatū
ceſſat priuilegiū. vt in pulchra. q. no. Bal. in. rub. C. de
vſur. in. iiij. q. ⁊ ſequit Jo. de ana. in. c. ſalubriter. colū.
ij. de vſu. ⁊ in alia ſimili. q. tradit Jo. an. in addi. Spe.
in titu. de cenſi. §. nūc dicēdū. in addi. incip. tractabat
Uber. de bobio. cum ſi. vt Alexā. ſcripſit. in conſi. xxxv.
viſo proceſſu. lib. iiij. Subtilis Decius.

¶ Regula. l. Inuito.

Inuito beneficiū nō dat.

Vltra glo. facit tex. in. l. hoc iure. §. nō poteſt. ff. de dona. vbi dicit ꝙ non poteſt exerceri liberalitas nolēti acquiri. Et nemo creſcere cogit inuitus: vt dicitur in. c. ge-

a ¶ Dignitati. de quo vide bal. in. c. ſedes. de reſcrip. ⁊ latiſ. Hip. de mar. in ſing. clxxix. incipiē. vrget ſtatutū. Et Jo. de platea in. l. eā legem. C. de excuſa. mu. li. x.

b Clericus Adde vnū ẜbū ſingulare circa priuilegium. ca. ſi q̄s ſuadente. xvij. q. iiij. qď ſi q̄s percuſſerit conſanguineum clerici reſpectu ipſi⁹ clerici qď incidit i excōmunicationē. ita Lud. rom. in repetiti. rubri. de arbitrꝫ. ff. col. xix. i princi. quē ſequit Hip. ď mar. in ſuis ſin. cciiij. incip. percutiēs. vbi alleg. Feli. i. c. eccleſia ſctē marie. de ɔſti. co. xlij. poſt mediū q̄ nō tꝫ illď dictū q: tex. ille h̄ nō ꝓbat. nā loquit ď nona excōicatione vt volūt ibi doc. ⁊ Fe. vbi. ſ. ⁊ dato ꝙ loq̄ret de excōicatione. c. ſi q̄s ſuadēte. dico ꝙ illa diſpō non eſſet extendēda per ea que ibi dicit Joā. and. in nouellis ſuper gloſ. conſanguineos. Hieronymus Chuchalon.

c ¶ Cauſa. Uide late Feli. in. c. cum acceſſiſſent. de conſti. colum. x. ⁊ ſatis remiſſiue ꝑ addi. Dy. in reg. decet iſto titulo. lib. vj. ſuper ver. finitur priuilegium. ⁊ per Barto. in. l. beneficium. de conſtitutionibus principum. vbi Jaſon latiſſime in. viij. columna verſiculo ſecundo principaliter querunt.

ſta.lxxiiij.diſtinctione.Et p hoc eſt licitū vnicuiqz fauori ſuo renuntiare.l.penult.C.de pac.l.penultima. C.de epiſcopis ⁊ cleri.⁊ in.c.ad apoſtolicam.de regularibus.

1 ¶Et iſta regula intelligitur quādo † ſolū agitur de intereſſe eius cui beneficium confertur: ſecus ſi aga
a tur de intereſſe alterius priuato vel publico [a] qz tūc regula non procedit:⁊ ideo quis poteſt ſoluere ꝓ alio
b inuito:[b] et ille inuitus liberatur/quia agitur etiā de itereſſe illius qui pecunias recipit:vt declarat Pau. de caſt.in.l.ſoluendo.ff.de nego.geſt.Et iſta ratione etiam inuitum extrahere poſſum de domo ruente.vt
c dicit tex.[c].xxiij.q.uij.in.c.ipſa pietas.

2 ¶Et impenſa facta vtiliter ꝓ infirmo † etiā inuito ⁊ prohibente repeti poteſt:vt glo.no.dicit.lxxxiij.diſtin.in ſumma in iſtis duobus caſibus bona preſtantur etiaz inuitis:vt dicit tex.xlv.diſtinctio.in.c.⁊ qui emendat.in fine.

3 ¶†Et ideo pro cōdēnato in amputatione manus vel pedis niſi ſoluerit cētū infra mēſem quis ſoluere poteſt ⁊ repetere:dato quod ille prohibeat ⁊ proteſtetur ꝙ ſoluere nō velit.vt no.cōcludit Bar.in.l.ſi ſtichꝰ.de pecu.lega.in prin.in ver.⁊ per hāc legem dico.⁊ idem tenet Bal.in.l.fi.col.ij.ver.ſed ponamꝰ.C.de neg.ge. qz tali caſu agitur de intereſſe publico:vt Bal.ibi di-
4 cit.† Nam intereſt de re publica ꝙ homines cōſeruētur.l.cum ratio.§.penul.ff.de bonis damna.Et qz qs
d non eſt dominus membrorum[d] ſuorū.l.liber homo. ff.ad leg.aqui.c.contingit.de ſen.excom.

¶Sed tamen in condemnato/prout docto.loquunt conſiderandum eſt ꝙ ſi ipſe non ſolueret penaz pecuniariam erit corporaliter condemnatus vigore ſentētie:vnde videtur ꝙ ſecundum tenorem ſententie ipſe habeat poteſtatē eligēdi penā ſucceſſiue quā velit:qz lz ipſe nō ſit dñs mēbroꝝ ſuoꝝ/tamē reſpublica habet poteſtatem in mēbris ſuis:vt no.Bar.dicit in.l.ntio centū.§.titio centū.el.ij.in ver.tertia ratio.ff.de cōdi.⁊ demō.⁊ iudex ita iudicauit autoritate reipublice ſicut qñ quis eſt cōdēnatꝰ ad mortē/⁊ pars nō appellauit a ſententia illa trāſit in rem iudicatā:l.diui fratres.vbi Bar.ff.de pe.l.i.§.fi.ff.de q̄ſtioni.niſi dicamꝰ ꝙ licet ſit cōdēnatus autoritate ſentētie:lex tñ quantum poteſt cogitat illum liberare:qz in tali ſententia corporali dat facultatem appellandi omnibꝰ etiā inuito cōdemnato.l.nō tantū.ff.de appella. vnde ſicut vnus poteſt appellare pro illo inuito ita videtur qꝺ

a ¶Publico.Uel ēt ſecūdario/vt qñ ex diſpoſitiōe legis vt l.l.ſeruꝰ vetāte.ff.de obl.⁊ ibi Jaſo.l.ij.rñſo. ad.§.nō poteſt.l.ff inſ. ff.de dona.

b ¶Inuito. ita declarat Ang.i pnc. iſti.q̄b.mo. tol.obli.ij. col.in ver.ſ glo.ſolutio fiat ⁊c.

c ¶Textus de q̄ vide Hippol.de Marſi.l ſingu.clxxxix. incip.tu audiuiſti.⁊ Feli.i.c.cōtingit.de ſentē. excō.l.ij.co.

d ¶Mēbrorū.vide latiſſime Fe. q̄ plura notabilia pōit circa iſtam regulaz l.c. cōtingit de ſentē.excō. l.i.⁊.ij.colū.

a ¶ Soluere. Aduerte q: ſemper locutus eſt dñs Philip. per verbum ſolueret: nam ſi vellet dare idoneos fideiuſſores/vel etiā ipſa pars que condemnata eſt/iudex nō poterit recipere dictos fideiuſſores: q: ſoluere[a] poſſit ꝑ illo inuito. ſ3 replicari pōt ꝙ appllatio permittitur vt appareat de iuſtitia ne innocēs in effectu cōdēnet. ¶ Sed nō ſic videt in illa cōdēnatione/q: cōſtat de delicto: ꝛ ſolum agitur de pena in qua videt poteſtas data cōdēnato eligēdi penā: finaliter tamē cōis concluſio habet equitatē maximā vt hoies conſeruentur. d. l. cū ratio. §. pe. de bonis damna.

Philippus Decius.

¶ Regula. l. Nemo poteſt gladij.

NEmo poteſt gladij ptātez ſibi datā vel cuiuſlibet alterius cohertionis ad alium transferre. 3

EAdem ꝟba habent i. l. ſolēt. i ṗn. ff. de offi. ꝓcō. ꝛ leg. † gladij poteſtas ſignificat merum imperiū quod eſt habere poteſtatem gladij[b] ad animaduertendum in facinoroſos homines: id eſt imperium. ff. de iuriſdi. omniū iudi. Et iſta poteſtas gladij in effectu importat ꝙ vita adimatur: vt dicit tex. in l. aut damnū. §. j. ff. de penis. facit tex. i. l. quiſq3. i ṗn. C. ad legem iuliam maieſta. in. l. cū vir. in. l. quāuis. in fi. C. de adulte. ꝛ in. §. item lex iulia. inſtitu. de publ. iudi. Idē tamē eſt in mutilatione ꝛ abſciſſione membri: vt not. per glo. in. d. l. imperiū. in ver. animaduertendum. ꝛ eſt in eodē gradu meri imperij: vt no. Bar. in. d. l. imperiū. col. iiij. in ſecundo gradu meri imperij. ꝛ not. ꝑ gl. in. l. ij. C. de offi. eius qui vic. alte. ger. in glo. fina. que allegat tex. in. §. ad hoc prohibem⁹. i autenti. de collatio. ibi: nouiſſimum ſupplicium/aut membri abſciſſionē. ꝛ idem tradit Bar. in. l. ij. colū. penul. verſi. ſecūdo quero. in fi. ff. de publi. iudi. vbi dicit/ꝙ tanta poteſtas[c] requiritur in abſciſſione membri ſicut in toto corpore. ꝛ facit text. in clemen. j. de homici. ibi: mutilet vel occidat.

¶ Et differētia † inter trūcationem membri ꝛ mutilationē: tradit Abb. in. c. cū illorum. col. iij. de ſent. excō. ꝛ q: tex. equiparat poteſtatē gladij ꝛ aliā cohertionē gl. itelligit tex. de alia cohertione q̄ adimat libertatē vel ciuitatē/ita ꝙ capitalē penā ꝯtineat: iuxta. l. ij. ff. de pub. iud. ꝛ forte mota fuit gl. q: modica cohertio dele

a dando fideiuſſores nō liberat: cum non dicatur ſoluere: ita Bal. i. l. j. ff. qui ſatiſ. co gā. et Iaſ. q̄ eum refert: ꝛ oēs tenentes hanc cōcluſionē i. l. ſi ſe nō obtulit. §. ait pretor. in. j. no. ff. de re iud. Hiero. chu. 1

b ¶ Gladij. b Quot modis capiat/vide Iaſ. in l. imperium. i prin. hic al leg. vbi poſt Bart. ꝑ oēs moder. latiſſime tractauit materiā huiꝰ reg. precipue maxime per Iaſo.

c ¶ Ptās. Uide Iaſ. in c d. l. imperium. col. xj. verſi. ſecund⁹ gradus ꝛc. 2

gari poteſt & mandata iuriſditiõe tráſſertur.l.fi.§.de offi.ei⁹ cui mãda.eſt iuriſd.Et talis modica cohertio etiam minorib⁹ magiſtratibus competit.l.magiſtratibus.ff.de iuriſdi.om.iud.& ꝓpter hoc gl:reſtringit tex.in pena capitali/& ſupplet dũ dicitur cohertiõis ſcilꝫ magne.Sed iſta eſt maxima reſtrictio & diuina tio/videtur ad iſtum tex.& verba legis repugnãt dũ dicitur de qualibet alia cohertione:& ideo videtur ꝙ tex.itelligatur de alia cohertiõe & modica corporali/ vt ſit ſimilis prout verbũ illud alterius īducit.Que quidẽ cohertio corporalis eſt meri imperij.vt notat Bald.in.l.imperiũ in quinto gradu.de iuriſd.omniũ iud.& reſpondet ad tex.in.d.l.fi.ꝙ de cohertione verbali intelligit. ¶Sed dato ꝙ ſit meri imperij eſt in quinto gradu.vt Bart.dicit in.d.l.imperiuꝫ.Et ideo

5 inſurgit difficultas/q: videtur ꝙ poſſit delegari:†q: ſolũ in primis quatuor gradibus ea q̃ ſunt meri imperij ꝓhibẽtur delegari:ſecus ſi ſunt in quinto & ſexto gradu vt bar.cõcludit in.d.l.imperium.col.iiij.℣. quero vtrum merum imperiũ.Et hoc videtur/cõtra iſtũ tex.qui talẽ cohertionem dicit non poſſe delegari Pau.de ca.in.l.j.in prin.col.iij.ver.ſꝫ quãtũ.ff.de offi. ei⁹.diſtinguit & dicit ꝙ modica cohertio põt delegari ſpecialiter/& exp̃ſſe ꝓpter vtilitatẽ publicã vt delicta

a puniant.ᵃſed ſi cã ſimplicis iuriſditiõis delegeť modica caſtigatio nõ tráſit.Et iſtã reſolutionẽ Pau.de ca.ſequit̃ do.Jo.bap.de ſctõ ſeuerino l rep.l.imperiũ. in.xiiij.q.in fi.Sed iſta diſtinctio videť ꝯ iſtum tex.in prio mẽbro:q: hic vt dixi exp̃ſſe dꝫ ꝙ talis cohertio nõ põt delegari/& eq̃parať in hoc mero imperio in quo tractať de gladij ptãte:vñ ꝯcludẽdũ videť ꝙ cohertio corporalis de qua hic tex.loquiť nõ põt delegari:ſec⁹ in verbali.d.l.fi.de offi.eius. Philip.Decius.

a ¶Puniſtur.de h vide late Bal. in.c. intelligim⁹ col.ij. de iudi.

¶Regula.l.Fructus.

Fructus rei eſt vt pignori dare licere.

Idem dꝫ l.l.fi.ff.de vſur.nã ſm gl.hic niſi debitor hẽret pign⁹ non de facili repiret pecuniam mutuo.§.fi.inſt.q.mod.re ꝯhi.obli.Et iõ pecunia licite dari põt alicui vt fideiubeat.put no.Bar.l.l.h

1 iure.§.j.ff.de dona.†Et habenti pignus non erit op⁹ q̃rere fideiuſſorẽ/q: melius eſt pignori incumbere q̃ in perſonam agere.l.plus cautionis.ff.co.

¶Et ꝓpter predictā rationē dicit glo.in.l.ſi cōuene-
rit.la.j.ff.de pig.act.nō valere pactuʒ ꝙ pign⁹ vendi
non poſſit/qꝛ eſſet contra vtilitatē publicā:ex eo qꝺ
creditores nō mutuarēt.vt dicit glo.fi.l fi.quā alleg.
Ang.are.l.d.§.fi.Et hoc modo ſm gl.hic exponitur
fructus.i.vtilitas.

2 ¶Et ad gl.in.d.l.ſi ꝯuenerit.notandū eſt †ꝙ ſi ꝯuen
tio facta ſit cū creditore vt poſſit vendere pign⁹ ſi ad
certū terminū ſolutio nō fiat:ꝛ poſt terminū creditor
nō vēdat/ſi debitor offerat ſolutionē creditor vlteri⁹
vēdere nō poterit.ita no.dicit Car.poſt Mattheſil.i
a clemen.j.ᵃ §.nos itaqꝫ.in.vij.q.de iureiurando.

¶Philippus Decius.

¶Regula.i. Omnia quecunqꝫ.

Omnia quecunqꝫ cauſe cognitio
nē deſiderant/per libellū
expediri non poſſunt.

Iſta regula ſm cōem intel
lectū vt glo.hic
dicit itelligit †ꝙ ea q̄ cauſe cognitionē
1 reqrūt delegari nō poſſunt:ꝛ idē tenēt
gl.Bar.ꝛ docto.i.l.nec quicq̄.§.vbi de-
cretū.ff.de offic.procon.ꝛ lega.

¶Et ad hoc facit tex.i.l.mandata.§.ſi tutores.ff.de
2 offi.ei⁹ cui māda.eſt iuriſdi.vbi †decretū qꝺ interpo
nitur in alienatiōe bonorū minoris delegari nō pōt
qꝛ cauſa cognita interponi debet.l.magis puto.§.ne
paſſim.ff.de rebus eorum.

3 ¶Et pariter †decretū qꝺ in trāſlatione alimētorū
reqritur alteri committi non pōt.l.cum hi.§.ſed nec
mandare.ff.de tranſactio.

4 ¶Et ſimiliter inferri videt †ꝙ ſm decretū i quo ple
na cauſe cognitio reqrit delegari non poſſit.vt tenet
gl.i.l.iubere cauere.circa fi.ff.d iuriſdi.om.iud.ꝛ idē
Bar.ſequit i.l.imperiū.eo.ti.cū ſimi.vt tradit Alex.
in.d.l.iubere.col.pe.vbi dicit ꝙ cōiter oēs ita tenēt.
Et ꝓ iſta regula facit tex.i.l.j.§.de his.ff.de ſepara.
ibi:pſidis notio ꝛ nulli⁹ alteri⁹.cū ſimi.vt late ꝓſeq-
tur.Alex.in diſpu.ſua inci.Rex Aragonū.i.iij.dubio
ꝛ iſta ꝯcluſio bene ꝯgruit ad tex.l.d.§.vbi decretū.q
loquitur de decreto.Sed iſta regula loqtur vniuerſa
liter dū dicit/omnia.ꝛ ideo iſta regula reſtringit in
his que officio nobili iudicis expediuntur:vt in exē
plis ſupradictis.¶Secus eſt in his q̄ officio iudicis

a ¶In cle.j.Et Barb.in.ix.colū.i fine verſic.q̄rit Cardi.ꝛc.tñ hoc nō firmat.

mercenario ⁊ iure actionis expediũtur: q2 illa delegari regulariter poſſunt: ſ3 plenã cauſe cognitionẽ videã tur reqrere. l. j. C. q pro ſua iuriſ. ⁊ no. Bar. in. l. arbitro. ff. q ſatiſ. cog. ⁊ idẽ Bar. in. d. §. vbi decretum. col. penul. vbi facit differẽtiam inter ſententiam ⁊ decretum. ⁊ per gloſ. hic.

5 ¶ Itẽ ⁊ ſecũdo regula ꝓcedit in his † q̃ plenã cauſe cognitionẽ deſiderãt. vt loquit tex. hic cũ ſimi. ff. alle. Sec⁹ aũt eſt vbi ſemiplena cauſe cognitio reqratur: q2 illa delegari poſſunt. vt no. per gl. in. d. §. vbi decretum. ꝑ tex. in. l. pe. §. vt bonoꝝ. ff. de offi. ei⁹. vbi Bar. ¶ Et ibi poſt gl. Bar. dicit hoc ꝓcedere quãtũ ad cognitionẽ de mittẽdo ĩ poſſeſſione: ſ3 ipſa miſſio actualis cũ ſit mixti imperij delegati nõ põt. d. l. iubere. ff. d iuriſ. om. iu. l. ea q̃. §. magiſtratib⁹. ff. ad muni. de quo miraẽ Pan. de caſt. in. d. §. vt bonoꝝ. q2 ſi põt delegari an ds mittẽd⁹ ſit in quo aliqua cauſe cognitio reqrit: a fortiori ipa miſſio in poſſeſſionẽ i qua nulla cauſe cognitio adhibeẽ debet delegari poſſe in quo laborat Alex. ſ. d. l. iubere. col. ij. vbi finaliter dicit ꝙ maior eſt coertio realis q̃ ꝑſonalis: q2 delegat⁹ nõ põt citare re ipa. vt no. in. l. ij. vbi gl. ⁊ doc. ff. de iuriſ. om. iud. ⁊ tamen habet cognitionem in cauſa.

¶ Videẽ th aduertendũ: q2 text. in. d. l. vt bonoꝝ. loq̃ videẽ non de cognitione. vt doct. dicũt. S3 de actuali miſſione vt colligitur ibi: vt bonorũ poſſeſ. deẽ. S3 reſpondeẽ vt ꝑ Alexan. in diſputa. ff. alle. Rex Aragonũ in tertio dubio. col. v. in ꝟ. non obſt. tex. i. l. cognitio. §. vt bonorũ. ⁊ ibi Alex. col. ix. aliter intelligit ⁊ declarat iſtum tex.

¶ Itẽ tertio iſta regula retẽto cõi intellectu fallit in 6 † reſti. in integ. q2 illa delegari poteſt. l. fi. in fi. C. vbi ⁊ apud quos. ⁊ l3 gloſ. in. l. j. ff. de dam. infec. videaẽ reſtringere illũ tex. in. d. l. fi. in reſti. minorũ. ⁊ in. l. ea q̃. §. j. ad muni. ⁊ idẽ Bar. i. d. l. fi. Tamẽ verior eſt opi. ꝙ etiã habeat locũ i reſti. maioꝝ: q2 ille tex. generaĩr. de reſti. loqtur. ⁊ ita tenet Bart. in. d. §. vbi decretũ.[a] Imo. ⁊ Alex. in. d. l. de damno infecto.

7 ¶ Ultimo regula † nõ habet locũ in ſpiritualib⁹ in qbus cauſa delegari põt l3 plena cauſe cognitio requiratur: vt dicit Ang. in. d. §. vbi decretũ. alleg. Inno. in c. ꝯſtitutus. de relig. do. ⁊ nõ ſolũ in ſpiritualibus. S3 generaliter de iure canonico non videẽ habere locũ.

b Quia oĩa delegari poſſunt [b] de iure canonico: vt ꝑ gl. pe. in. c. quod ſedes. de offi. ord. cum ſimili. vt tradũt moder. ibi: ⁊ Roma. in conſilio. lix. ad diſcutiendum:

a ¶ Decretũ. vbi Iaſ. ſi. col. verſi. ſum. in. iij. lectu. glo.

b ¶ Oĩa delegari pñt. q̃ cauſe poſſint delegari: ⁊ an decreti iterpoſitio. vide Barto. in. l. nec qcq̃. §. vbi decretũ ff. de offici. ꝓcon. ⁊ le. ⁊ l. j. de offic. ei⁹ cui. mã. eſt iuriſdi.

in ſecundo dubio. ¶Philippus Decius.

¶Regula.I.Quo tutela.

Quo tutela redit eo ꝛ hereditas puenit niſi cum femine heredes intercedunt.

1 Regula habetur cũ limitatione.ꝛ ad idẽ tex.quẽ gl. hic adducit in fi.de legit.patro.l.§.fi†Et ſicut mulier excipit idẽ eſt i minore:vt in gl.hic q̃ alle.tex. .l.fi.de legi.here:ꝛ ad idẽ tex.l.l.j.§.iterdũ.ff.de leg.tut. ¶Et ꝑ iſtã regulã in qua defert hereditas illi cui onus tutele imponit infert ſm Bar.in.l.j.in ꝓn.ff.de leg.tut.ꝙ ſi agnati a ſtatuto cognatis ꝑferant in hereditate eodẽ modo intelligit ꝙ habeãt onus tutele.ꝛ idẽ Bar.in ꝯſi.incip.Ciuitatis mediolani quẽ refert ꝛ ſeqtur Pe.de anch.in.c.j.char.xj.v̄ſi.qđ ſi lex prouidet.de ꝯſti. ꝛ idẽ ſequit Sal.in.l.fi.in fi.C.de leg.here.ꝛ in aut.ſicut.circa fi.v̄ſi. q̄ro tertio.C.de leg.tu.Ang.are.in.§.actionũ.l.v.char.vbi tradit materiã tutele.in v̄.ex quo ſequit.inſti.de acti.ꝛ Areti.in rubri.de acqr. poſ.col.j.Alex.in.l.j.in vlt.char.in v̄ſi.poſſet alleg.ff.ſi cer.pe.ꝛ late idem Alex.in conſi.cxxj.viſo ſtatuto.lib.iij.

2 ¶Et iſta concluſio non procedit† in matre vel in auia:qꝛ lꝫ mater excludat ab hereditate:nõ tamẽ excluſa videt ad tutela vt notab.decidit Sal.in aut.matri ꝛ auie.col.v.in v̄ſi.nono q̄ro.ꝛ in.d.aut.ſicut. in fine.ꝛ idẽ voluit Jo.and.in addi.ſpec.in ti.de cura.col.vj.vbi ponit inſtrumentũ cure furioſi.circa finẽ.in v̄.dicat Ubert⁹ de bobio.ꝛ ita alias conſului vt patet in ꝯſi.xvj.ꝛ poſtea reperi Alex.ita ꝯſuluiſſe in conſi.ff.alleg.ꝛ rationes dixi in.d.cõſi.ꝛ in.c.ex parte.de appel.

¶Philippus Decius.

§.Nemo poteſt tutorem dare.

¶Nemo poteſt tutorem dare cuiquã:niſi ei quẽ in ſuis heredib⁹ cũ moritur habuerit habiturusve eſſet ſi vixiſſet.

1 Primo ibi:nemo.Cũ glo.colligit†ꝙ diſpoſitio q̃ generaliter loqtur habet locũ etiã in milite vt hic.Qꝛ iſta regula etiã in milite ꝓcedit.l.ij.ff.de teſta.tu.Et ꝓbat iſta ꝯcluſio t.l.l.fratrem.in fi.ibi:qꝛ generalis eſt iſta determinatio ꝛ Bal.ibi per illum tex.dicit ꝙ diſpoſitio generalis includit etiã perſonas ꝓuilegiatas. ad idem facit tex.l.impuberi.ff.de admini.tuto.de quo videndũ eſt quod dixi in reg.j.ſ.eo.ꝛ in conſi.v.ꝛ in.l.ex teſtamento.C.vnde lib. ¶Et quantũ ad regulam exemplum ponitur ſm glo.in.§.ꝑmiſſum 2 eſt.ꝛ in.§.cum autẽ inſti.tu.de tut.†vbi filijs in poteſtate dari põt tutor ꝛ etiã poſthumis.Qꝛ ſi viuis parentibus naſcerentur eſſent ſui heredes ex quo ſeqtur ꝙ mater non habet talem poteſtatem:qꝛ

ſuos heredes non habet.l.illud.§.ad teſtamenta.ff.de contra tab.§.fe
mine.inſti.de adop.Et ideo ſi datus ſit a matre indiget confirmatio
ne.l.ij.in prin.ff.de confir.tut.Et hoc verum intelligitur niſi mater
illum inſtitueret.vt in.l.pater.ff.de teſta.tut.
3 ¶ Et regula iſta ꝓcedit in tutore prout loquitur.† Secus eſt in cu-
ratore qui teſtamento dari non poteſt.Ideo ſi a parte datus ſit con-
firmatione indiget.§.j.inſti.de curato.⁊ ratio videtur:quia tutor da-
tur etiam inuitis pupillis.l.ij.ff.de tute.l.necnon.ff.de tuto.⁊ cur.da.
ab his.Secus eſt in curatore qui datur puberibus volentibus.inſti.
de cura.§.item inuiti.Et quia tutor datur principaliter ꝑſone eſt ius
ac poteſtas in capite libero.l.j.ff.de tutelis.Et curator datur princi-
paliter rebus.l.in copulandis.C.de nup.Et ideo in tutela q̄ reſpicit
perſonam ratione patrie poteſtatis pater habet maiorem poteſtatē
in prouidendo de tutore.⁊ ad hoc bene facit tex.in.d.l.pater heredi.
ff.de teſta.tut.dum ibi dicitur ꝙ mater poteſt dare tutorem filio in-
ſtituto:quia in rem potius ꝙ̄ in perſonam datus videtur:⁊ quia pu-
bes habet iudicium cum poſſit teſtari.l.qua etate.ff.de teſta.⁊ poteſt
ſibi prouidere in petendo curatorem.l.j.C.qui pe.tut.et curator ſo-
lum datur petenti.l.qui habet.§.ſi pupillus.ff.de tutelis.
4 ¶ Et predicta locū habēt† in curatoribus adultorū in quibus rōnes
preallegate ꝓcedūt.Secus eſt in curatore furioſi vel mente capti.Qui
ēt in teſtamēto a patre dari pōt.l.ſi.§.⁊ ſi q̄dē.C.de cura.fur.l.de crea
tionibus.C.de epi.aud.⁊ no.Bar.in.l.j.ff.de cōfir.tut.⁊ talis curator q̄
dat furioſo vel mēte capto dat ꝓncipaliter ꝑſone:vt no.Sali.in.d.l.i
copulādis.impuberi aūt curator dari nō pōt etiā a milite.l.impube
ri.ff.de admini.tuto.⁊ no.Bar.in.l.j.ff.de cōfir.tuto.⁊ ſic nō ſolū adul
to q̄ habet intellectū:ſed etiā impuberi curator a patre dari poteſt.
5 ¶ Et regula iſta ampliatur† vt etiā filio exheredato pater tutorē da-
re poſſit.dicta.l.patri.ff.de teſtamen.tuto.⁊ not.per glo.in.l.natura
li.ſupra de confirma.tuto.in gloſ.j.Et ratio videtur:quia talis datio
6 tutoris eſt in fauorem pupilli.†.Sicut etiam videmus ꝙ pater po-
teſt ſubſtituere filio ſuo pupillo exheredato.§.non ſolum.inſtitu.de
pupil.⁊ in hoc conſiſtit prerogatiua patris qui habet filium in po-
teſtate:alias autem ſi filius inſtitutus ſit:etiam mater tutorē dare po-
7 teſt.l.pater heredi.ff.allega.⁊ tali caſu† etiam filio naturali tantum
inſtituto tutor dari poteſt.l.naturali.vbi glo.in prin.ff.de cōfir.tuto.
imo etiam extraneo inſtituto tutor dari poteſt.l.ſi patronus.ff.de cō
fir.tuto.Et de his recurrēdum eſt ad doctrinam Bar.in.d.l.natura-
li.in.§.ſi querat.ff.de cōfir.tuto.quā refert.Ange.areti.in.§.promiſ-
ſum.inſti.de tutel.⁊ ibi de alijs requiſitis ad declarationē huius regule.

¶ Philippus Decius.

§ Ui factum.

¶ Ui factum videtur id eſſe quod de reliquis eum pro-
hibetur fecit.

1 a **Regula** iſta bene declaratur l.l.j.§.qd ſi vi fa ctum.ff.quod vi aut clã.†vbi dicit q vis[a] pluribus modis committi dicit ꝛ tradit Lucas de pen.in.l.ſi coloni.col.ix.in.fi.C.de agrico.ꝛ cẽſi.lib.xi.Et breuiter vis eſt maioris rei ipetus cui reſiſti nõ poteſt.l.ij.ff.quod met.cau.Et hic vt factũ accipiatur pro actu illato in alterũ:vt in.l.extat.ff.qd met.cau.ꝛ in toto titulo.ff.de vi ꝛ vi arma.ꝛ l.l.vt vim.ff.de iu ſti.ꝛ iur. Et not.Bar.in.l.j.ff.de tutel.col.ij.in.ſ.pro declaratione.ꝛ ibi pſequitur q alijs modis vis dici tur.Et p tali violẽtia illata quis excuſat.l.ſi ea res.ff.de acti.emp.l.ſi merces.§.vis maior.ff.locati.in.l.j.C.cõmo.in.l.j.C.depoſiti.ꝛ dicit violentia illata cum armis quãdo quis habet arma ad latus dato q ar ma nõ extraxerit:vt not.Bar.in.l.iij.§.cum armis de iectu.in verſi.ſecũdo noto ad ſtatuta.ff.de vi et vi ar ma.ꝛ dicit Ang.in.l.iij.§.qui armati.eo.titu.q etiam ille qui habebat arma ſi illa depoſuit:tamẽ dicit vim intuliſſe cũ armis per gl.ibi.ꝛ not.Alexander in cõſi.xcix.quoniam per excellentiſſimũ.col.j.lib.iij.ꝛ eſt re petitum in cõſilio.xlviij.lib.iiij.Philippus.Decius.

a ¶Vis.qt ſint ſpecies violentie.vi de Ia.in.l.ſi qs.in prin.C.vñ vi.ꝛ p Abb.i.c.ad audiẽtiã ꝛ i c.ſacris.qd met9 cauſa Alex.i.l.põ poni9.§.cuz qs.de acqr.poſ.colũ.x.

§.Clam quod.

¶**Clam quod** quiſquam cum contro uerſia haberet habitu rum vt ſe putaret fecit.

b 1 **Et quando** dicit†clã[b] fieri lati9 declarat tex.i.l.iij.§.fin.ff.qd vi aut clã.quem gl.hic adducit.ꝛ ſecũdum Bar.in.l.ij.C.de his qui de publi.ratio.lib.x.Clam fieri dicitur quicqd taliter fit q non poſſit venire in notitiam eius cuius interſit.allegat.l.clam poſſidere.ff.de acqui.poſſeſ.ꝛ ſi militer dicit Bar.in.d.l.ij.p illum tex.quod clam fie ri dicitur qd fit ſine autoritate principis vel iudicis q̃ requirit.ꝛ idẽ Bart.in.l.j.C.de predijs curia.lib.x.

2 ¶Et†clam dicitur factũ matrimoniũ qd eſt factũ co ram duobus teſtibus:quia fieri publice conſueuit ſe cũdũ Bar.in.d.l.ij.Et no.plenius per gloſſ.in.c.j.in verſi.clandeſtina.de clandeſti.deſpon.que dicit q tri bus modis dicitur clandeſtinum matrimonium.

¶Et dr clam fieri illud de quo eſt factũ iſtrumẽtũ ſi iniũgat notario ꝛ teſtib9 vt rem ſecretã teneãt:vt no.Bar.l.l.in fraudẽ.in prin.ff.de his quib.vt indig.Et quãdo quis facit actum per interpoſitam perſonam clam facere dicitur:ꝛ fraus pſumitur.vt not.Bar.in

b ¶Clã.vi de Iaſ.in.l.clã poſſidere.hic alle.ꝛ in.§.itez ſi quis.iſt.de actio.ix.col.ꝛ Feli.in.c.cõſuluit.ad fi.de offi.de le.ꝛ ibi eius apoſt.ꝛ Bar ba.i cõſi.xlv.ꝛ cõſi.xlvj.in primo vol.

l.pupillus § fi.ſupra de autorita.tut.
5 †Et qñ dicatur delictū clādeſtinū.no.Bal.in.l.cū fratrē.l prin.C.de his qui.vt indig. Et inter alia dicit ſi de nocte commiſſum fuerit maleficiū.ꝛ idē Ang.i.l.j.§ occiſorum.ff.ad ſilletanum. Philippus Decius.

§ Que in teſtamento.

¶Que in teſtamēto ita ſcripta ſunt vt itelligi nō poſſunt: perinde ſunt ac ſi ſcripta non eſſent.
1 Ultra gl.hic adde tex.in.l.ij.ff.de his que ꝑ nō ſcrip.habētur.†vbi dicit.Que in teſtamēto ſcripta eſſent neqꝫ itelligeretur quid ſignificarent: ea ꝑinde ſunt ac ſi ſcripta nō eſſent.ꝛ facit tex.i.l.duo ſunt titij.ff.de teſt.tute.vbi vitiat diſpoſitio teſtatoris: que licet legat intelligi nō poteſt quid ſenſerit teſtator: Ad idem text.in.l.ita fidei.circa fi.ff.de iure fiſci.ꝛ i.l.iij.§ ſi duobus.ff.de adimē.leg.ꝛ per illū text.
2 Bart.ibi dicit†ꝙ exceptio obſcura pro non oppoſita habetur.ꝛ facit text.in.l.titie textores.de leg.j.cum ſimi.vt tradit ibi Alexand.ꝛ dicit Bald.in.c.fi.de conſti.colum.fi.verſicu.vlterius noto.ꝙ ſtatutum obſcurum in cauſis allegari nō debet. Philippus Decius.

§ Nec paciſcendo.

¶Nec paciſcendo nec legem dicēdo: nec ſtipulando quiſquam alteri cauere poteſt.
In effectu iſta rła eſt q̄ habet i.l.ſtipulatio § alterius[a].ff.de vb.obli.ꝛ l.§ ſi quis alij inſti.de inuti.ſtipu.in.l.iij.C.de inuti.ſtipu. quia debet ſtipulari quod ſua itereſt.d.§ alteri. ¶Et
1 ideo valet†ſtipulatio quando quis ſtipulatur dare alteri quod ſua intereſt.d.l.ſtipulatio iſta § ſi ſtipuler. vbi plura exempla ponuntur.ꝛ i notabili caſu tradit Alex.in cōſi.lxxij.viſis.lib.ij.in fi.Et de iſta regula cū aliquib⁹ limitationib⁹ ſcribit Alex.i cōſi.xcvj.ex his q̄ in themate.col.pe.lib.j.ꝛ in cōſi.xix.i his q̄.col.iiij. lib.iiij.Et iſta ꝓma limitatio intelligit qñ dr: promittis mihi ꝙ dabis titio. ¶Sec⁹ ſi dr: ꝓmittis titio ꝙ dabis titio: vt gl.cōcludit in.d.§ ſi ſtipuler.in vb.fieri.ꝛ ita cōiter approbat: vt dicit Ale.ibi poſt Bal.quē ibi refert.i.l.iij.C.de inutili.ſtipu.ꝛ idē i libello: qꝛ nō debeo petere te.x.dēnari titio ad dādū illi ſed x.dēnari

a ¶Alteri. Ubi latiſſime ꝑ doct.ꝛ ꝑ Iaſ.q̄ poīt plures extēſiōes et limitatiōes ad iſtā regulā: ꝛ adde ꝙ in dubio ſtipulat⁹ ꝓ ſe itelligit ſtipulari.de q̄ vide Soci.q̄ pōit regulā ꝛ fallē.in tractatu fallen.in regu.cclxxxi.

mihi ad dādū titio: vt Bal. dicit i. l. ſi cui. §. fi. de lega. j. et Alex. in d. §. ſi ſtipuler. et in cōſi. xl. circa primū. lib. v. Et circa cōceptionē verborū qñ quis alteri ſtipulatur late inſiſtit Bar. in d. §. ſi ſtipuler. et Roma. in cōſi. xxi. preſens inſtrumentū. et Alex. in d. cōſi. xl. lib. v.

2 ¶ Scdo regula fallit pncipalr pp̄ter autoritatē pſone vel in notario: qd alteri ſtipulat rōne officij: vt no. Bar. i. d. l. ſtipu. iſta. §. ſi ſtipuler. col. iij. v. iij. fallit. vbi alle. l. j. §. erigere. ff. de magiſtr. cōue. et l. nō aliter. ff. de adop. et idē cōcludit Bal. in l. nec ei. §. eo. v. qro nun qd tabellio. ff. de adop. i. l. ff. ff. rē pupilli sal. fore cū ſi. vt tra. Alex. i. d. §. ſi ſtipu. co. iij. vbi dicit q iſta eſt cōis opinio. Et dz ɔcipere v̄ba i pſonā ſuā noīe eius cui vult acquirere: vt no. in d. l. nec ei. §. eo. Et tali caſu trāſit actio vtilis ſine ceſſiōe: vt dicit Bar. i. d. l. ij. in pn. vbi alle. tex. i. l. ij. C. de magiſtr. ɔue. et idē no. Bal. i. l. cai ff. de vſu. cū ſi. vt p Alex. i. d. §. ſi ſtipuler. Et ita de facto et ɔſuetudīe ſeruat: vt no. Bal. i. d. l. nō alr. ff. adop. et tradit Soci. in conſi. cxxv. viſa narratiōe in. fi. et Philip. corn. i ɔſi. l. videt i hac ɔſultatiōe. lib. j. col. iij. ¶ Et d donatiōe recepta p notariū no. Bal. i. l. cū a ſocero circa fi. C. de iur. do. Ro. i ɔſi. cccccxiij. i caſu ppoſite ɔſultatiōis. i fi. et facit qd hr in deciſiōe delphina

3 li. xlix. i pceſſu vbi ɔcludit q in donatiōe facta abſēte mediāte notario q ſtipulat dñiū trāſfert. Et itē iſta ɔclio pcedit qd añ ratificationē eius cuius noīe notarius ſtipulatus fuit nō pōt ille q ſemel donauit vel vēdidit ɔſtituto apposito: nō pōt iteri alteri donare vel vēdere: vt notabilr tra. Corneus peru. in ɔſi. l. ff. alr. col. v. de q videdū eſt qd dixi. ff. eo. in reg. ɔct9 in. v. limi. ɔſtituti. vbi tenui ɔtrariū allegādo Pau. de ca. i ɔſi. cxcj. viſis his q narrāt. in. ij. dubio. et i cōſi. clxxij. in pſenti ca

4 ſu i nono. Et ad ſupradi. notādū eſt q lz qs alteri directo ſtipulari nō poſſit: pōt tñ ſibi qs ſtipulari noīe alterius cui poſtea ratificāti acquirit: vt no. Bar. i. d. §. alteri. in pn. Abb. in cōſi. lxxxvj. viſis. li. ij. Phil. deci.

a ¶ Teſtamento. Ubi Jaſ. pōit qñ habeat locū iſta regula i ciuilibus et qñ in criminalibus et doct. i regula nō debet. et in regula ſine culpa de regu. iur. lib. vj. vbi Dy. et eius additio mlra exempla ponunt.

¶ Regula. l. Nō debet alteri.

Non debet alteri p alterum iniqua conditio inferri.

Ura cōcordātia ſunt i glo. facit tex. in l. cohe redib9. C. fa. herc. l. l. ſi vn9. §. añ oia. ff. de pac. et xxiij. q. v. l. c. deniqz. Et vnus non dz odio alterius pgrauari. l. ſi quis in ſuo. §. legis. C. de

a inoffic. teſta. et in l. ſancimus. C. de penis. cum ſimi.

a ¶ Puniatur. Intellige pena pecuniaria: nõ tñ corporali. ita Iaſ. in d. l. ſi qs in ſuo. §. legis. τ do. Philip. in. d. c. ij. de cõſti. col. ij. vbi. τ predicta cõcluſio. de quo vltra eũ τ Mod. ibi. vide Feli. in. c. ius gñale. τ j. diſt. τ Ang. in trac. male. in ꝟ. ſempronij. τ Soci. in. l. modeſtin⁹. ff. de excep. vbi hoc declarat quando eſſet cõmiſſuz intra territoriũ ſta

1 ibi alleg. in glo. Et † ſine culpa nõ eſt qs puniẽdus: vt in reg. ſine culpa. de reg. iur. in. vj. in. c. ij. de cõſti. cũ ſimi. ad iſtam regulam: vt tradit And. ſicu. in cõſi. xviij. colũ. vij. lib. ij. τ in conſi. xxiiij. in fi. col. eo. lib. ij.

¶ Et ſicut non dz eodẽ modo nõ põt ab altero priuato cõditio iniqua inferri: ſecus videt̃ autoritate publi.
2 ca † valet ſtatutũ quod vnus ꝓ alio puniat̃[a] de quo
a videndũ eſt qđ dixi in. d. c. ij. de conſtit. Et princeps[b] τ
b ciuitas poſſunt ius alterius auferre. vt dixi in. c. q̃ in eccleſiarũ. de conſti. τ facit tex. in. l. quid ergo. §. q̃ heres. de lega. j. in. l. q̃ ſeruũ. in prin. de verbo. oblig. vbi facto debitoris liberatur debitor in preiudiciũ creditoris: qz ita diſponitur a lege. Philip. Decius.

tuẽtiũ als non. τ adde qđ tale ſtatutum nõ põt fieri a mercatoribus. ita Soci. ibi de quo th vi de Iaſ. vbi. ſ. q̃ allegat plures tenẽtes Iuriũ. τ Are. i conſilio. xcj. incipien. viſa conſultatione. τ Floria nus. l. l. noxali. ij. co. ff. de. nox. act. Aret. in. §. actiones. i ſti. de actio. l. iiij. colũ. et latiſſime Iaſo. ibi añ penul. colũ. cum duab⁹ ſeq. τ Bart. conſil. xvij. l. ij. colum. in princ. in

¶ Regula. l. Nemo põt mutare.

NEmo poteſt mutare
conſiliũ ſuum in alterius iniuriam.

c VLtra glo. hic / glo. in reg. mutare[c] cõſiliũ eo. titu. in. vj. exẽplificat. i. l. per funduz. ff. de ſerui. ruſtico. prdio. τ in. c. publicato. de elec.

¶ Et ꝑ iſtã reg. dicit Bal. in. d. reg. muta-
1 re conſiliũ. vt peruſi. ibi refert † cõſultor cui⁹ cõſilio cã fuit cõmiſſa ſi ſemel dedit eius cõſiliũ nõ põt poſtea illud mutare. τ facit text. in. l. qz arbiter. ff. de arbi. vbi arbiter etiã ſi errauerit nõ põt errorẽ ſuũ corrigere. Et h̃ dictũ vr̃ ꝓcedere i cõſilio neceſſario: ſec⁹ eſt in volũtario: qz excuſat̃ doctor q̃ cõſuluit cõtrariũ ei⁹ qđ alias

cipit. clementiſſimi dei patris. ꝛc. τ Soci. l. l. cum filiusfamilias. de verborum obligationi. ff. τ late Ioan. de ana. l. c. referente. de deli. pre. colm. iiij. verſi. τ ſic vult ꝛc. τ ibi addit Abb. q̃ ponit an valeat ſtatutum qđ qs puniatur pena pecuniaria pro homicidio vel pro furto. Hieronymus Chuchalon.

b ¶ Princeps. Uide remiſſiue ꝑ add. ad Dy. l reg. ſine culpa. i ꝟbo res in litera. a. τ do. Philip. in. c. ex parte. el. ij. de offi. dele. iij. colum. in fi.

c ¶ Mutare. De materia noſtre regule vide latiſſime. Dy. l. d. reg. mutare. τ in regu. quod ſemel. τ ibi per eius addi. de regu. iur. libro. vj.

a ¶ Docto re. Uid. per a Fabrini et Ange. in §. his ita. Inſti. de iuſt. ꝛ iu re. Iaſ. in l. gallus §. il le caſus. co lũ. ij. de lib. ꝛ poſthu. ꝛ Felin. c. ne innitaris. de conſti. ꝛ Bo logni. in re pet. aut. ha bi. C. ne filiꝰ pro patre. col. xxi.

conſuluerat. vt no. Bal. i. l. de tutela. C. de in integ. re ſti. ꝛ in. l. fi. §. cũ in ſecũda. l. fi. C. de fur. ꝛ l. c. ne innita ris. in fi. de cõſti. vbi refert ſimile de Auguſtino q̃ fe cit librũ retractationũ. Et de doctore[a] not. Ang. i. l. la beo. in fi. de ſer. ruſti. predi. ꝛ facit tex. i. l. diui fratres ff. de iure pa. vbi iuriſcõ. mutauit opiñ. ꝛ hoc quoq; fe cit Bar. vt colligit i. l. ſi pater. C. de inſti. ꝛ ſubſti. ꝛ i. l. q̃ rome §. duo fratres. in. iij. q. de ꝟ. obli. nã ſano vtit cõſilio q̃ reuocat qđ maleſecit. c. cũ ceſſante. de appel. cũ ſi. vt dixi ibi. Et idõ ſe excuſat And. ſicu. ꝙ mutaue rit opi. i conſi. j. char. vij. lib. j. ꝛ in cõſi. x. col. ij. eo. li. j. ꝛ in. c. j. col. xxij. de cõſti. Cauendũ tamẽ eſt doctoribꝰ in ꝯſulendo ab iſta mutatiõe opiniõis tanq̃ ab igne q: ob malignitatẽ lingarũ talis mutatio in malam partem accipitur. vt dicit Ang. in. d. l. labeo. in fi.

¶ Et quantũ ad regulã hic ſi capiatur ꝯſiliũ ꝓ volũ tate recidit i idẽ qđ dicit in regula qđ ſemel placuit. eo. ti. l. vj. ꝛ in alia regula que dicit †ꝙ variatio repro bat. i. l. in cauſe. in princi. de ꝓcu. c. cã in multis. i fi. de reſcrip. in. vj. cle. j. de renũ. de quo no. Bal. i. l. j. de rebꝰ ff. rerũ amo. cũ ſimi. vt tradit Alex. in. l. ſi ex toto §. fi. de lega. j. ꝛ Feli. in. c. cum olim. col. iij. de re iud. in. c. p̃ ſentata. col. ij. de teſti. ꝛ tradit Ang. in §. is itaq;. i Glo. tamen verbo auertit. de iuſti. ꝛ iure.

3 ¶ Illud nõ videt pretermittẽdũ †ꝙ maxime in prin cipe variatio ꝛ incõſtantia reprobatur. Q: in princi pe tanq̃ in fonte iuſtitia debet eſſe ꝯſtãs volũtas: ꝛ principibꝰ ꝯuenit illud verbũ ſemel locutꝰ eſt deus: ꝛ qđ ſcripſi ſcripſi: ꝛ ideo p̃nceps debet habere vnũ ca lamũ ꝛ vnã linguã ꝛ nõ plures. Q: ſcriptũ eſt q̃ ꝓce ſerũt de labijs meis nõ faciã irrita: vñ debet eſſe im mobilis ſicut lapis angularis ꝛ ſicut polus in celo: ꝟ ba ſunt Bal. in cõſi. cclxxix. pridie enim ꝯſului. lib. iij.

4 †ꝛ ibi ꝯcludit ꝙ qñ princeps etiã motu ꝓprio reuo cat illud prius fecit fingitur circũuentus: adeo ꝙ cõ trariũ ꝓbari nõ põt: ꝛ ita ampliare videtur qđ dicit l. c. cũ olim. de re iud. Et idẽ de ſecũda ꝯceſſiõe alteri facta ꝙ nõ valeat contra primã late ꝓbat ꝛ tenet Ro ma. in ꝯſi. ccxviij. circa primã. ꝛ idẽ Pau. de ca. in con ſilio. clvj. viſo ꝛ examinato puncto. cũ ſimi. vt in ſimi li caſu Alexã. ſcribit in conſi. iij. ex his q̃ in themate. lib. v. ꝛ in conſi. xxij. viſo proceſſu. col. iij. eo. li. v. And. ſicu. in conſi. xiij. li. iij. ꝛ dixi in ꝯſi. cxxj. ꝛ adde ꝙ iſtã q. de ſcđa ꝯceſſione ꝯtra primã an valeat late diſputa uit Lucas de pẽna i. l. predia. C. de loca. predio. ciuil. lib. xj. vbi i vtrãq; partẽ triginta facit argumẽta: ꝛ in

xviij.argu.partis negatiue multa dicit de variatione
que in principe magis damnatur.

¶ Philippus Decius.

¶ Regula.i.In totum omnia.

IN totū omnia q̄ animi ſui deſtinatiōe agēda ſunt: non niſi vera ⁊ certa ſciētia perfici poſſunt.

VBi in totū.glo.exponit.i.omnino refe
rēdo ad illa verba niſi vera ⁊ certa
ſciētia.Sed magis conuenit ꝙ verbū in
totum referat ad illud ꝙ dē animi deſtina
tione dicitur:⁊ erit ſenſus ꝙ illa que in to
tum animi deſtinatione agenda ſunt non niſi vera
ſcientia perfici poſſunt.hoc tamen verbum in totum
parum operatur vt i ſimili probatur l.c.cupiētes.§.
1 ceterū.de elec.l.vj.⁊ i effectu erit regula †ꝙ vbi ꝯſen
ſus requiritur ille act⁹ ex certa ſciētia fieri debet ⁊ non
ꝑ errorem:qꝛ errans nō conſentit.l.ſi ꝑ errorē.ff.de iu
riſdi.om.iud.l.ij.in ꝑnc.ff.de indi.l.ſi qs vxori.§.cuꝫ
titio.in fi.ff.de fur.l.nō idcirco.C.de iuris ⁊ fac.igno.
l.ad probationem.C.locati.
2 ¶ Quādoqꝫ tn̄ †etiaꝫ extra id qꝺ agit obligatio acci
dētaliter contrahitur.l.ſi is quē.i fin.ff.cōmo.⁊ i §.is
quoqꝫ.i fi.qb.mo.re contrahitur obli.⁊ i §.itē is cui.
3 inſti.de obliga.ex quaſi contractu.Et etiam †i deli
ctis qs obligatur lꝫ non ex propoſito ⁊ voluntate.l.
ſcientiam.§.penul.ff.ad leg.aq̄l.cum ſimi.ibi allega
tis.i glo.⁊ late tradit Barto.i.l.diuus.de ſica.⁊ in.l.
reſpiciēdū.§.delinquunt.i fi.ff.de pe.⁊ no.Bald.i.l.ſi
qs non dicā rapere.col.penul.C.de epiſco.⁊ cleri.Et
per iſtum text.ibi:non niſi vera ⁊ certa ſciētia perfici
4 poſſunt:ꝓbatur quod dici ſolet †de clauſula[a] certa ſciē
b tia que facit ꝙ error[b] allegari nō poſſit vt no.Bal.i.l.
ij.in.vij.q.i fi.C.de reſcinden.vēdi.vbi hoc tradit pro
cautela vt dicatur illud factum fuiſſe ex certa ſciētia
⁊ idē Bald.i.l.mater.colum.iij.C.de rei ven.⁊ ſubijcit
ibi in ver.qd ergo ſi tabellio.quod credit tabellioni
aſſerenti de tali ſciētia ⁊ intelligētia.⁊ tradit Alexā.
in conſi.lxſ.viſo proceſſu.col.ij.lib.ij.
5 ¶ Et idē de iſta clauſula †ſciēs ſe nō teneri[c] no.bar.
c i.l.fi.§.idē q̄ſiuit.de condi.inde.l.ſi dari.i fin.de ꝟbo.
obliga.cū ſi.vt ibi tra.Alex.ibi in pꝛin.⁊ in conſi.xlij.
ſup ꝑmiſſo.col.v.lib.j.⁊ i conſi.lxij.viſis col.vij.li.iij.

a ¶ Clauſula.Quotuplices ſint clauſule.Barb.in.c.mandatū.de reſcrip.j.col.

b ¶ Error.Uide latiſ.Iaſo.i.l.error.C.de iuris ⁊ facti.igno.i ꝑnc.

c ¶ Teneri.Uide Alex.i.l.ſed ⁊ ſi quis §.itē queritur.ff.ſi quis cautio.vbi melius q̄ alibi reperies declaratum.

6 ¶ Notandū tñ est ꝙ talis clauſula ex certa ſcientia nō excludit quominus ꝯriū ꝓbari poſſit:vt no.Bal. in.l.Sed ⁊ ſi qs.§.fi.ff.ſi qs cau.cū ſi.vt tradit Alex.in d.l.ſi dari.Et qñ talis clauſula ex certa ſcia apponit a principe factū ab eo in dubiū reuocari nō pōt:vt not. Bar.i.l.ꝯficiunt.§.codicilli.ff.de iur.codic.⁊ idē Bar. in cōſi.cxcvj.ciuitati camerini.Old.in ꝯſi.cclvij.factū tale eſt.co.iiij.Et i notabili caſu i donatiōe tra.Pau. de ca.in cōſi.cv.donatio pdicta.vbi in.ij.col.ꝯcludit:ꝙ ꝑ talē clauſulā ex certa ſciētia apparet ꝙ pnceps voluit pindicare illi cui erat ius qſitū.allegat gl.i.c.ad hec.de reſcrip.⁊ idē Io.de ana.i cōſi.lxxxj.viſo inſtrō col.fi.Alex.in cōſi.ccxv:nec arguēdi ſum⁹.col.vj.ꝟ.vj. cōfirmat.lib.ij.⁊ in cōſi.j.pōderatis his.col.xv.lib.v. ⁊ dicit Bal.in.c.j.§.ſi qs aūt.in prin.ꝑ illū tex.de pace cōſtā.q' nō debet qs audiri ꝯtra illud qđ princeps facit ex certa ſcientia ſed debet repelli:⁊ illi ꝑpetuū ſilentiū imponi:qꝛ qđ princeps facit ex certa ſciētia videt facere de plenitudine[a] poteſtatis:vt not.Bal.in l.eos.in prin.C.de app.Abb.in.c.ad hec.ꝑ glo.ibi.de reſcrip.in.c.cū inter.col.j.de except.i.c.cū olim.col.vj. de re iud.Et in notabili caſu Ro.tradit in ꝯſi.ccclxix. circa primū.in qnto dubio.circa fi.⁊ dixi in ꝯſi.cxcj.

7 ¶ Notādū tñ eſt ꝙ talis clauſula nō operat in his de qb⁹ princeps pſumit habere ignorantiā[b]:vt not. Bal.in.l.fi.col.pe.C.de ſen.reſcin.nō poſ.ſequit Alex. in ꝯſi.liij.viſo pceſſu.col.pe.li.v.⁊ Abb.i.c.paſtoralis §.pterea.de offi.deleg.in glo.in verbo certa ſciētia.⁊ Pau.de caſt.in cōſi.clix.qſtio iſta vertit.in fi.vbi inquit ꝙ clauſula ex certa ſciētia nihil operat in his q apparēt ignorata.⁊ Fran.de curte in conſi.lxv.ſuper pmiſſa narratione.col.viij.Et hoc verū videt qñ ꝯſtat vel ꝓbat de ignorātia:al's preſumit ſciētia ꝓpter il

a ¶ Plenitudine.Adde eundē in.c.j.col.v.de ꝯfirma.vti.⁊c.⁊ in.c. porrecta.eo.ti.pe.col.vbi ponit qnqꝫ modos ꝑ quos cognoſcit clauſula ex certa ſciētia.cui adde Iaſ.in.l.ſi qs iniquū.ij.col.ff.ꝙ quiſqꝫ iuris.⁊ adde diſt.Areti.in.c.ad hec.ij.col.in fi.de reſcrip.⁊ Barba.in cōſi.lv.col.iiij.vol.iiij.⁊ in conſi.xxxiiij.volu.ij.col.vj.in medio ſed an poſſit ꝓbari ꝑ teſtes gl.io.an. qs refert Phil. in.c.ſtatutū de reſcript. li.vj.col.iij. tenent qđ ⁊ iſta eſt cōis opi.quā ſequunt ang. Alex.⁊ Iaſ. l.ſi quis iniquū.ff.ꝙ ql ꝙ iur. Ab. clemē.ij. de reſcrip.⁊ in c.inter.j.colū.de exce. Bal.in preludijs feud. xiij. col.cōtrarium tamen tenent Do.de rota deciſio. cccxxxj.incip. licet Rom. in tit.de ꝓba.f.iiij.do mi.in.d.ca. ſtatutū.col. viij.⁊ vide finaliter Barba.i cle.⁊ ſi principalis.de reſcrip.col.xij:ꝟ.vtrū aūt ſciētia ⁊c.vbi dicit i.xiiij.co. ꝙ deciſio Rote eſt i obſeruātia:finalr tñ facit quādā di.tacēdo autorē quā videas ꝑ Do.Arc.i.c.ad hec.de reſcri.pe.co.ꝟ.tu ꝟo.⁊c.Hie.chu.

b ¶ Ignorantiam.Adde eundem in.c.j.de confirma.vtili vel inutili.quinta colum.verſic.diuide. idem Barba.conſilio.xl:xvij.colum. iiij.volu.⁊ conſilio.lv.co.volu.iiij.col.

8 la verba ex certa ſciētia[a] ꝑ ſupradicta. ⁊ ita cōcludit Alex. in cōſi. xv. viſis narratis. col. ij. li. v. ⁊ ideo qđ di cit Bal. in. d. l. fi. intelligiť qñ cōſtat de ignorantia: nō autē ſufficit ꝙ p̄ſumatur vt ipſe dicit: q: illa p̄ſumptio remouetur ꝓpter illa verba ex certa ſcientia. Sȝ quādo cōſtat vel probetur de ignorātia verba ex certa ſcientia nō attenduntur: q: in claris non eſt opus coniecturis. §. cum ita. de verbo. obliga.

Philippus Decius.

¶ Regula. l. Actus legitimi.

Act[us] legitimi q̄ nō recipiūt diē vel ↄditionē veluti: emācipatio: acceptilatio: hereditatis aditio: ſeu optio: datio tutoris in totū vitiantur ꝑ temporis vel conditionis adiectionē. Nōnūꝗ tñ actus ſupraſcripti tacite accipiūt: que aperte cōp̄ehenſa vitiū afferunt: nam ſi acceptū feratur ei qui ſub conditione p̄mittit: ita demum egiſſe aliquid acceptilādo intelligiť ſi obligationis cōditio extiterit: que ſi ꝟbis notatim acceptilationis comp̄ehendatur nullius momenti faciet actum.

1 Actus †Termin[us] eſt generalis. l. labeo. in p̄n. ff. de verb. ſigni. facit tex. in. l. eū actum. ff. de neg. geſt. in. l. cum ſeruus. in fi. de condi. ⁊ demon. Et quādoꝗ accipitur p̄o ſpecie ſeruitutis vt ꝓbatur i. l. j. §. j. ff. de ſerui. ruſti. p̄ed. Et hic generaliter accipitur vt colligitur ex his que
2 in tex. notantur. †Et actus legitimi dicuntur omnes inuenti vel probati ea lege ⁊ quacūꝗ parte iuris ſcripti: vt in §. conſtat. inſti. de iure natu. ⁊ ita dicit Dyn. in reg. actus. eo. tit. in. vj. facit tex. in. l. legitima. ff. de pac. in. l. gracchus. C. de adult. Et vidētur actus omnes legitimi qui nō p̄ohibētur a lege. facit text. in. l. necnon. §. quod eis. ff. ex qui. cau. ma.
¶ Et iſta regula reſtringiť in caſib[us] hic exp̄eſſis: ita
3 ꝙ regula in cōtrariū: q: † regulariter qđ fieri pōt pure pariter ⁊ ſub cōditione fieri pōt. §. emptio. inſti. de empti. ⁊ vendi. l. ij. ff. de in diē adiec. §. omnis ſtipulatio. inſti. de verb. obl. cū ſimi. vt ꝓſequitur Dy. in. d. regula actus. Et iſtā declarationem Dy. tradit glo. i. d. §. omnis. in verbo in diem. ⁊ late ſequitur Cuma. i cō ſi. lxxxviij. ſuppoſito teno:e. col. j. vbi ꝓpter hoc iſert
4 †ꝙ legitimatio fieri pōt ſub cōditiōe: q: nō eſt de hic numeratis. ⁊ idē Cardi. in cōſil. ciij. caſus ſuper q̄ col.

a ¶ Sciētia quo effect[us] hȝ. vide Abba. ⁊ Are. i c. ad hec. de reſcri. c. paſtoralȝ. §. p̄terea. d' off. deleg. Are. i. c. ſicut romana. de reſcrip. ij. co. Feli. i. c. nō nulli. eo. ti. viij. co. ⁊ tracta. clauſularū. fol. iij. col. xij. ver. clauſula ex certa ſcientia ⁊c.

pe.ver.ad ſecundum.vbi propter hoc cõcludit q̄ acce
ptilatio fieri potuit ſub cõditione q2 nõ eſt de hic nu-
meratis.ꝛ idem ſequitur Alex.in.l.a diuo pio.§.in vẽ
ditione.col.vj.in fi.de re iudi.Et pro iſta declaratiõe
facit relatiuum qui de cuius natura eſt reſtringere.l.
omnes populi.ff.de iuſt.ꝛ iu.Et ſ3 reſolutionẽ ſupra
dictã ſpecialiter in caſib9 hic expſſis.qđ iure fieri põt
nõ põt fieri ſub cõditione.facit text.in.c.ij.de elec.in
vj.a †Et ecõtra qñq3 qđ pure fieri nõ poteſt permittit
5 ſub cõditione.l.in fuga.C.ad.l.iul.de plagia.ꝛ.gl.fi.
ibi:ad idem tex.in.l.ſi ſocius.ff.de here.inſti.l.ſi rem
meam.de verbo.obli.in.l.in tempus.ff.de here.inſti.
Et qñq3 etiam q̄ non licet pure non licet ſub conditio
ne.l.ſeius ꝛ augerius.ff.ad.l.fal.
6 ¶Et q̄ntum ad propoſitum noſtrum hic †.q̄ actus
hic expreſſi non recipiunt diem neq3 conditionem hoc
intelligitur in conditionibus que in facto conſiſtũt:
ſecus ſi in iure:quia valet aditio hereditatis ſi quis
dicat ad hereditatem ſi poſſum de iure.vt no.Bal.in
l.potuit.in.viij.q.C.de iure delibe.
¶Secundo hoc limitatur qñ cõditio reſpicit ſubſtã-
7 tiã act9:ſecus vero ſi reſpicit executionẽ:q2 †talis cõ
ditio etiã expreſſam nõ vitiaret.l.muto.§.ſub condi-
tiõe.ff.de tutel.put illũ tex.declarat Bar.in.l.j.col.j.
ver.ij.de condi.ꝛ demon.facit qđ no.Bar.de cõditiõe
que reſpicit executionẽ in.l.item quia.ff.de pac.in.l.
ita demũ.ff.de arbi.cum ſi.vt dixi in.c.ij.de reſcript.
8 ¶Tertio hoc limitatur †nõ habere locũ in cõditione
tacita que ex natura actus intelligit: vt tex.hic dicit
de acceptilatiõe facta de debito cõditionali:q2 tacite
intelligit ſi conditio obligationis purificata ſit.ꝛ hoc
eſt qđ Bal.dicit in.l.ſi q̄s a certo.in ver.opponitur q̄
acceptilatio.ff.de condi.ob cauſam.dũ inquit q̄ act9
de quibus hic dicitur nõ recipiunt cõditiones extrin-
ſecas:ſecus eſt in intrinſecis ꝛ legalibus.ꝛ idẽ Bal.i
l.iij.de leg.j.vbi eodẽ modo diſtinguit inter cõditionẽ
extrinſecã.ꝛ intriſecã.ꝛ idẽ Bal.i.l.cũ iudex.C.de ſen-
9 ten.poſt glo.ibi† vbi loquitur in ſententia que nõ po
teſt fieri ſub cõditione extriſeca.l.ij.§.biduum quãdo
appel.ſit.Sec9 eſt i intriſeca q̄ reſpicit ipm negotiũ.ꝛ
idem no.Bar.in l.a diuo pio.§.in venditione.in prīc.
de re iud.cum ſimi.vt tradit ibi Alex.co.v.in vſi.quar
ta ſolutio.ꝛ idem Roma.in conſi.cccccj.vt declaratio
ne.colum.ij.
¶Et eſt aduertẽdũ ad illud quod hic dicit q̄ iſta ta-
cita conditio vitiaret ſi expreſſa ſit:quia cũ exprimat
illud

a ¶In vj. Ubi videas doc.qui dicũt q̄ matrimoniũ carnale põt de ne. ꝯhi ſub cõditiõe:vt i c.ſup eo.de cõdi.appo. an aũt poſſit ꝯhi ad tẽp9 nõ niſi p diſpenſationẽ pape: vt ibi p eos.ꝛ Jmo.in cle.j.ð ꝯſãgui.et affi.ꝛ vide Alex.in ꝯſi.lxxv.in j.vol.ꝛ Jaſ.i.l.Julian9 ij.col.de lega.j.ꝛ Jmo.i.l.gerit.ff.co.de acq̄r.here.ꝛ doc.in.d.regula actus.

10 Illud qđ tacite intelligebat exp̄ſſio nō deberet vitiare:† qꝛ expreſſio
eius qđ tacite ineſt nihil operatur.l.iij.de leg.j. Bal.ibi opponit de
iſto tex.ꝛ rñdet qđ hic expreſſio continet vitiū forme:ideo ꝑ expreſſio
nē act⁹ vitiat quaſi velit ꝙ in actib⁹ hic expreſſis ſit datū ꝓ forma qđ
conditio nō exprimat.ꝛ idē dicūt Imol.ibi ꝛ moder.ꝛ idē no.Bar.in
l.in diē.in fi.ff.de acceptila.vbi dicit ꝙ eſt peccatū in forma qñ i acce
ptilatione apponit dies vel conditio:ꝛ i iſto caſu ex quo expreſſio vi
tiat nō eſt pars virtus taciti ꝛ expreſſi:vt no.Alex.in cōſi.lix. attētis
verbis.col.penul.lib.iij.

11 ¶ Ultimo querit †an quod dicitur hic de cōditione in iſtis actibus
intelligat etiā de cōditiōe de preſenti vel de preterito.Jo.fabri.in.§.
conditiones.inſti.de verb.obli.videt tenere ꝙ in talib⁹ cōditionib⁹
nō habeat locū iſte tex.ꝛ ad hoc facit:qꝛ cū iſti caſus ſint ſpeciales ꝛ
cōtra regulā:vt.ſ.declaratū fuit ſtricte intelligi debēt.Et iō in ꝯdi
tione ꝓpria intelligūtur q̄ eſt de futuro ꝛ ſuſpendit:ſecus videtur in
cōditione de preterito vel preſenti q̄ nō dicitur ꝓprie cōditio. vt no.
ꝑ gloſ.l.ſi ſic.§.j.in verbo demōſtrationū.de leg.j.facit tex.in.l.itaq̨.
§.ſi cer.peta.in.l.cum in ſecundo.ff.de iniuſto.rup.ꝛ in.l.ſi ita ſtipu
latus fuero hanc ſummam.de verbo.obli.

12 ¶ Et ideo †valet collatio bñficij facta ſub cōditione ſi vacat vt no. ꝑ
gl.in.c.ij.de elec.in.vj.ꝛ ꝑ Bal.l.ḣpe.circa fi.C.de ſent.que ſine certa
ꝗtitate.ꝛ facit qđ no.Bar.in.l.cū ꝓpter.de leg.p̄ſtā.cū ſimi.vt tradit
Alex.in.l.iudex.poſtq̄.in fi.de re iu.ꝛ pleni⁹ Roma.in cōſi. ccccci. ſ.
alleg.ꝛ latiſſime Feli.in.c.cū contingat.de offi.deleg. ¶ Sed tamen
13 his ꝛ ſimilibus nō obſtantib⁹ contrariū de iure arbitrio/†ꝙ etiā cō
ditio de preſenti vel preterito in caſibus hic expreſſis apponi nō poſ
ſit.ꝛ moueoꝛ per iſtum tex.vbi etiā cōditio q̄ intrinſeca ſit de natura
actus exprimi nō pōt.vt patet hic in acceptilatione in qua tacita cō
ditio intelligitur que tamen exprimi nō pōt.quia eſt datū pro forma
ꝙ iſti actus fieri debent pure ꝛ abſq̨ conditione:ꝛ ideo hic expreſſo
eius qđ tacite intelligitur vitiat.Secus eſt in alijs caſibus hic nō ex
preſſis. vt.ſ.dictum fuit.ꝛ ad hoc facit text.in.l.eū qui.§.fi.ff.de acq.
heredi.ꝛ glo.ibi q̄ relata ad tex.extendit regulā vt habeat locū in cō
ditione de preſenti.Nō obſtant alleg.ſ.in contrarium ꝛ primo dū di
14 citur ꝙ † conditio de preſenti vel de preterito nō eſt proprie cōditio
quia verum eſt quantum ad effectū ſuſpenſionis: tamē in ſui apparē
tia eſt cōditio que primo aſpectu nō habet certitudinē:qꝛ op⁹ eſt in
quirere ꝛ inueſtigare de veritate conditionis.ꝛ iſta rōne glo.ꝛ doct.
cōmuniter in.d.c.ij.de elect.in.vj.tenent nō valere electionē factā ēt
ſub ꝯditiōe de preſenti ſi vacat:qꝛ data eſt forma ꝙ iſti actus debeāt
pure ꝛ ſimpliciter fieri.Nō obſt.ꝙ valet ſententia ſub cōditiōe intrin
ſeca etiā ſi expreſſa ſit qꝛ nō eſt ſentētia de actib⁹. hic enumeratis ꝛ li
cet ꝑ alia iura ꝓhibeat ſnīa ferri ſub cōditione:illa ꝓhibitio non eſt
ita ſtricta:qꝛ lꝫ ꝓhibeatur ſnīa ferri ſub cōditione lata tamen valet.
l.ij.§.biduum.ff.quando appel.ſit.

Philippus Decius.

a ℭ Bar. adde Abb. in regula ſequēti. Abb. i. c. ex tenore. de reſcri. ⁊ ibi. mod. ⁊ quot modis cōmittat̃: vide doc. in. c. q̄sto. de priui. Philip. franc. in regu. certū. de re. iu. lib. vj. Abb. cōſi. lxx. ij. col. incūbit on⁹ p̱bandi. allegāti. l. quoties. ⁊ ibi. §. qui dolū. ⁊ ibi doc. ff. de p̱ba. qualiter probet̃ vide Philip. fran. in. c. ſi te. de renūciatiōe. lib. vj. ⁊ Jaſ. in l. titia. §. idē rñdit. lo primo. j. col. de v̄bo. ob. ⁊ p̱ Jaſ. i. §. itez ſi qs. iſti. de actio. iij. co. ⁊ qñ nō probat̃ qñ p̄ſumat̃. in col. viij. i prin. ⁊ ad d̄o q̄ vbicū q̄ fraus allegat̃ pōt adiri iudex eccleſiaſticus qñ agit̃ d̄ cā pauperū vl' miſerabiliū perſonarū. ita anc. i regula ea que. xix. colū. in medio. d̄ re. iu. lib. vj. et aperit ēt viā petēde. reſt. pōt q̄drienniuz ita an cha. in. c. eccleſia. de reſti. in ite. eo. lib. in. j. col. ⁊ in fin. Hiero. chu.

b ℭ Poſſeſſore. vid̄ doc. io. l. §. ſi qs a nō domino. inſti. de rerum diui. ⁊ in. l. ſi fundum. C. de rei vendi. Joan. Imo. in. l. apud iulia. hic all'. ⁊ ibi Jaſo.

ℭ Regula. i. generaliter cum de fraude.

Eneraliter cū de fraude diſputat̃: non q̄d habeat actor: ſed quid p̱ aduerſarium habere non potuit: conſiderandum eſt.

Bi de fraude diſputatur:
1 Nam† fraus
p̱prie dicitur qñ p̱miſſum ſimulatum ⁊ re
uera prohibitum agit̃ vt not. Bal. in tit. ſi
de feu. fue. cōtrouer. inter domi. ⁊ agna. in
§. beneficiū. in prin. vbi ad hoc alleg. Joā. mona. in. c.
auaritie. de elec. in. vj. facit tex. i. l. fraus. ff. de leg. in. l.
in fraudem. ff. de his q̄ in frau. cre. Et fraudem dicit̃
committere ille qui ad exceptionem alterius et ad
ſui commodum aut verū tacet aut falſum exprimit:
ita Abbas dicit in conſilio. lxviij. videtur primo dictū
magiſtrum. col. j. Allegat no. in. l. iuriſgentium. §. do-
lo malo. ⁊. §. ſed ſi fraudandi. ff. de pact.
ℭ Et fraus p̱prie dicitur cōtra fidē ſecūdū Bal. i. l. q̄
fortuitis. col. ij. in v̄ſi. premitte ad euidētiā. C. de pig.
2 act. Et differt † dolus a fraude tanq̄ gen⁹ a ſpecie. vt
no. p̱ glo. ⁊ Bar. a. ⁊ doc. in. d. l. iuriſgētiū. §. ſed ſi frau
dādi. vbi Alex. tradit. Corne. in ꝯſi. clxxxj. viſa copia.
col. iij. li. iij. de q̄ dixi in. c. ex tenore. in. iiij. no. de reſcri.
Cū ergo de fraude diſputat̃ conſiderandū eſt non qđ
habeat actor ſ; quid p̱ aduerſariū habere nō potuit 4
vt in regula hic dicitur. ℭ Et ſenſus eſt q̄ nō d; con
ſiderari quid actor fraudatus habeat q; nihil h; qđ
ipſe poſſideret ſed illud qđ p̱ aduerſariū habere non
potuit: hoc eſt illud qđ percipere potuiſſet actor ſi rez
habuiſſet. Et ſic in effectu illi qui ratiōe fraudis ꝯuē
nitur ⁊ de fructib⁹ quos actor p̱cipere potuiſſet tene-
tur. l. ait pretor. §. hāc actionē. ff. de his que i frau. cre
3 di. ⁊ idē eſt ſ̄m glo. hic † in malefidei poſſeſſore b qui
nō ſolū de fructib⁹ p̱ceptis: ſ; ēt de his q̄ p̱cipi potue
rūt tenet̃. l. ſi nauis. §. fi. ff. de rei vendi. cum ſi. alle. in

glo.ad idē tex.in.l.domū.C.de rei vend.in.l.f.C.de peti.heredi.⁊ fa=
cit tex.l.l.apud iulia.§.j.de leg.j.ibi:quos legatarius ꝑcipere potuit.
¶ Et aduertēdū eſt q: hic videt̃ ꝙ teneatur de percipiēdis ab actore
ibi:habeat actor ⁊ in.d.l.ſi nauis.§.fi.ibi:an petitor.⁊ i.d.l.apud iul.
§.j.ibi:q̃s legatari⁹ ꝑcipere potuit.⁊ in.l.ſ; ⁊ part⁹.ff.quod met.cau.
ibi:nō ſolū q̄ percepti ſunt:verū ſi plus ego percipere potui. ¶ Sed
cōtrariū videt̃ probare tex.in.l.domū.C.de rei vendi.vbi conſiderat̃
quātū reus ⁊ ipſe poſſeſſor malefidei ꝑcipere potuit ꝑ͂et.⁊ vltra nō.
in.d.l.domū.dicūt ꝙ malefidei poſſeſſor tenet̃ ante morā de illis q̃s
ipſe reus percipere potuit.d.l.domū.Sed poſt morā tenet̃ de ꝑcipiē=
dis ab actore.bar.ibi hoc reprehēdit:q: malefidei poſſeſſor ſemꝑ eſt
in mora:vt not.in.l.j.C.quod met.cau.in.l.merito.ff.de vi ⁊ vi arma.
Sed replicare poteſt illud eſſe verꝫ reſpectu interitus.Sed nō reſpe=
ctu fructuū ꝑcipiēdorū de quib⁹ agit̃ in quib⁹ cōgruū eſt qđ poſt mo
rā ſit magis grauatus ita vt dicam⁹ ꝙ poſt morā teneat̃ ſi actor plu=
res ꝑcipere potuiſſet q̄ ipſe reus. ¶ Bar.tñ in.d.l.domū.aliter cōclu
dit dicēs ꝙ aut q̃s vult ſe referre ad id qđ ex ſingulari īduſtria perci
pi potuiſſet:⁊ tūc cōſideratur ꝑſona actoris ⁊ nō rei.Quia ſi reus po
tuiſſet plus ꝑcipere ex eius ſingulari induſtria ille nō eſſet ex re ſed
ſua negotiatiōe.l.ij.§.j.ff.ad.l.falcid.⁊ nō eſſet reſtringēdū. ¶ Si ve=
ro q̃s vult ſe referre ad illud qđ cōiter ꝑcipi potuiſſet.tunc ſiue dicas
quantū ꝑcipi poteſt per reum ſiue per actorē idē eſt ex quo relatio fit
ad illud qđ cōi eſtimatione ꝑcipi pōt qđ ⁊ iſta opi.Bar.magis cōiter
approbat:vt Alex.dicit in.d.l.apđ iulia.§.j. ¶ Sed tñ ꝯſiderādū eſt
q: ꝑmū dictū de ſingularitate nō videt̃ verū:q: nō attēdit̃ ſingulare
intereſſe actoris.l.ꝑ͂tia rerꝫ.ff.ad leg.fal.l.ſi ſeruū.ff.ad leg.aq̃l.l.furti.ī
ꝑn.de fur.Scđm dictū Bar.videt̃ bñ ꝓcedere/q: ſi habet̃ relatio ad
cōem eſtimationē nō vr̃ ꝙ attēdat̃ ꝑſona actoris vel rei. ¶ Et qđ di=
ctū eſt de cōi eſtimatione limitat̃ dupliciter.Primo ī poſſeſſore q̄ ha=
beret cauſa; a dño/q: tūc ꝑſona poſſeſſoris attēdit̃.l.ij.vbi Bal.ꝑ illū
tex.C.de pig.act. ¶ Scđo limitat̃:vt no.Bar.i.l.ij.C.đ fur.⁊ lit.expē.
⁊ tradit Alex.i.d.l.apud iulianū.§.j. ¶ Et regula nr̃a hic limitat̃ ſe=
4 cundum glo.hic niſi malefidei poſſeſſor haberet titulum/q: tūc nō
tenetur de fructibus percipiendis:de quo videndum eſt.in.l.ſi fun=
dum.C.de rei vendica. Philippus Decius.

¶ Regula.l.Fraudis interpretatio.

FRaudis interpretatio ſemper in iure ciuili non
ex euentu dūtaxat:ſed cōſilio quoq; de=
ſideratur.

ET ſic fraus conſideratur dupliciter:ex propoſito ⁊
intētione. ¶ Et re ipſa idē colligit̃ in.l.ait pre=
tor.§.ita demum.ff.de his que in frau.credi.⁊ in.l.ij.C.de
ſer.pig.dato manumiſſo.Sic etiā in dolo dicitur dolus ex
propoſito.l.j.§.j.ff.de dolo.⁊ re ipſa.l.cū quis cum alter.

a ¶ Directũ eſt. Habetur etiã in.c.ſtuduiſti.de offi.leg.vbi ꝑ doc.p̃maxime Barb.habetur etiã in.c.j.de reſcrip.vbi late doc.de reſcri.et adde vnũ ſing.ꝟbũ Jo.de Ana.in.c.excõicam⁹.§.fi.de here.vbi dicit ꝙ lz ſit verũ ꝙ ſpecialis cõmiſſio deroget generali per noſtrã regulã: eſt verũ niſi gñalis ſit p̃uilegiata: qꝛ tũc nõ niſi ſpecialis fieret mentio: ꝑ text.i c.veniẽs.de preſcrip. et vide Jaſo.i materia iu 2 riſditionis qñ ſpecialis deroget generali in.l.qð i rerum.§.ſi qs poteſt.de leg.j. Hie. chu.

b ¶ Barto.vbi vid Alexan.ꝛ Jaſo.fi.colũ.vbi etiaʒ ponit 1 quando ſumus i du b bio que.l.erit ſpecialis/et dicit 2 ꝙ illa que eſt magis ſa notabilis.

de ver.obli. Proprie tñ re ipſa tm̃ nõ dꝛ dol⁹: vt no.ꝑ gl.in.d.l.ſi qs cũ aliter.in ꝟ.dolũ habet. Et idẽ videt in fraude vt ꝑprie nõ dicat̃ fraus re ipſa abſqꝫ ꝑpoſito. Et ideo hic i regula copulatiue reqrit̃/ꝙ fraus fieri dicat̃ ex ꝯſilio ꝛ euẽtu: in iurib⁹.ſ̃.alle.ꝛ in.§.i fraudẽ.iſti.ex qb.cau.ma.lʒ.ꝛ i.l.i fraudẽ.i fi.ff.q̃ ꝛ a qb⁹. ¶ Qñqꝫ cũ etiã ſufficit ꝙ fraus re ipſa ꝯmittat̃: vt in l.fi.C.de his q̃ a nõ dño.ꝛ i.l.j.§.j.ſ̃.ſi q̃d i frau.patro. ꝛ per glo.hic. ¶ Et adde ꝙ ex enormi leſione q̃ apparet re ipſa dolus preſumit̃: vt no.Bar.i.l.fi.ſ̃.de p̃to.ſtipu.cũ ſimi.vt tradit Alex.in.l.ſi ſuperſtite.C.de dolo.ꝛ idẽ Ro.in cõſi.liiij.viſis.col.fi.in cõſi.xc.viſo themate.i fi.And.ſicu.i ꝯſi.xlij.col.vij.li.j.ꝛ Pe.d'ancha.in cõſi.xxxviij.ꝑ clariori.vbi cõcludit ꝙ.c.quãuis.de 2 pat.dum ibi dꝛ†nõ valere renũtiationẽ ſi dolo facta ſit intelligit̃ de dolo etiã re ipſa tm̃.aliter tñ i hoc tenet Alex.i cõſi.xlij.ſup p̃miſſo.col.j.li.j.de quo late dixi in conſi.clxxx.vbi videndum.

¶ Philippus Decius.

¶ Regula.i. In toto.

IN toto iure generi ꝑ ſpeciẽ derogat̃: ꝛ illud potiſſimuʒ habet̃ quod ad ſpeciẽ directũ eſt.a

EAdem regula habet̃ in reg.generi.e.ti.in.vj.ad declaratio. huius reg.p̃mittẽdũ eſt† ꝙ ſi leges ſint generales illa q̃ eſt minus generalis ꝑ ſpecie reputat̃: vt no.Bart.b in.l.j.§.hoc autẽ edictũ.col.penul.C.de ope.no.nuntia.ꝛ idẽ dicit Dy.in.d.regu.generi.col.ij. Et ſi leges 2 ſint ſpeciales illa que ſit ſpecialioꝛ attẽditur:†qꝛ induidua derogãt ſpeciei: vt no.Bal.in.l.hac cõſultiſſima.col.j.C.q̃ teſta.fa.poſ.ꝛ in.l.executoꝛẽ.col.vj.ver. ꝛ redeo ad materiã ꝑpriã.C.de executio.rei iudi.vbi inq̃t/ꝙ paruum genus magno generi derogat: ꝛ indiuiduum derogat vtriqꝫ: ꝛ ſi duo habẽt ſe tanqꝫ excedẽtia ꝛ exceſſa illud loco ſpeciei habetur quod min⁹ excedit: vt not.Coꝛ.in conſi.lxxiij.quãuis videatur allegare Barto.in.d.l.j.de ope.no.nuntia.ꝛ i trat.ad

3 repꝛi.in ver.non obſtantibus.†Et qñ vocabulū ſe habet ad gen⁹ ⁊ ad ſpeciem/⁊ poſt gen⁹ ſeqtur ſpecies ne illa additio ſpecierū ſupflua ſit:⁊ vt copula ponaẗ inter diuerſa/rō ſuadet ꝙ vocabulū equocum ponatur pꝛo ſpecie:vt Cornens inquit.in conſi.ccxix.l3 clarā.col.iij.in fi.lib.iiij.

4 ¶†Et illa lex videtur magis ſpecialis in qua ſit euidētioꝛ:⁊ maioꝛ vtilitas/⁊ iſta videtur benignioꝛ interꝑtatio.vt not.Bar.in trac.ad repꝛi.in:℣.nō obſtātib⁹.col.ij.Et illa eſt ſpecialioꝛ in qua maioꝛ eſt ratio ſpecialitatis:vt not.Bal.in.d.l.hac conſultiſſima.col.j.

5 ¶†Et magis ſpecialis regula reputatur illa q̄ reſpicit ꝑſonas q̄ꝫ illa que reſpicit caſus:vt in no.q.tradit Bal.in.l.j.in.iij.q.ff.de offic.conſu.⁊ ibi alleg.Bar.in loco.ſ.alleg.⁊ idem Bal.in.l.j.§.vbi autē.col.ij.℣.ex hoc habes.C.de cadu.tol.

6 ¶†Et illa qualitas q̄ paucioꝛibus ꝯpetit facit diſpoſitionē magis ſpecialē:⁊ illa q̄ pluribus pōt ꝯpetere facit diſpoſitionem magis generalē:vt no.Bal.l.d.l.executoꝛē.in loco.ſ.all'.⁊ de p̄dictis no.Jmo.in.l.gallus.l.§.ille caſus.col.fi.de libe.⁊ poſthu.Alex.in.l.titie textores.de leg.j.Pau.de ca.in.l.nō eſt nouū.col.fi.ff.de legi.⁊ Moder.l.l.ſi ruffinus.C.de teſta.mili.⁊ dixi in conſi.iij.vbi videndum eſt.
¶His p̄miſſis vt in materia hui⁹ regule diſtincte ꝓcedamus.Pꝛimo videndū eſt an ⁊ quādo habeat locū in legibus ⁊ in ſtatutis Secūdo in ꝯtcibus.Tertio in vltimis voluntatibus.Quarto in reſcriptis ⁊ mandatis.cum ſimi.

7 ¶Circa pꝛimū†in legibus pꝛobatur in.l.ſanctio legū.ff.de penis.⁊ tex dū hic inquit in toto iure.⁊ no.per gl.in reg.generi.e.tit.in.vſ.⁊ no.Ang.in ꝯſi.clx.pꝛo deciſione queſitoꝛū.col.j.Fulg.in ꝯſil.ccxv.in pꝛimo pꝛopoſite.in pꝛin.Et idē in ſtatutis regula iſta habet locū:vt no.Bar.in.l.l3 ⁊ poſterioꝛes.ff.de legi.in.l.q̄ſitū.§.ſi q̄s fundū.col iij.℣.hoc induco ad queſtionem de fundo in ſerui.⁊ in conſi.c.a dño Cy.in tertio dubio.Ang.⁊ Fulg.in conſi.ſ.pxi.alleg.
¶Et no.Bal.Jmo.⁊ Alex.l.l.coheredi.§.q̄ patrē.de vulg.⁊ pupil.⁊ in pulchꝛa q̄ſtiōe tradit Ang.in.l.ſi q̄s ab alio.in fi.ff.de calū.⁊ cū p̄dictis ꝯcoꝛdat Fulg.in ꝯſi.cxxxvj.in cauſa ⁊ facit qđ de ſtatuto not.Bar.in.l.lucius.in fi.ff.ad turpil.cū ſi.vt tradit Alex.in.l.talis ſcriptura.col.fi.de lega.j.
¶Et iſta ꝯcluſio tam in legib⁹ q̄ꝫ in ſtatutis ampliaẗ ſiue ſpecies p̄cedat gen⁹ ſiue ſequaẗ:vt not.Bar.in.l.queſitū.§.ſi q̄s fundū.⁊ Fulgo.in ꝯſi.p̄alle.ccxv.⁊ ad hoc facit text.l.l.ſi ita fuero ſtipulat⁹.ff.de noua.vbi paria ſūt ſiue ſtipulatio ſequaẗ numeratione ſiue p̄cedat.facit tex.l.l.iij.C.de edi.act.in.l.petēs.C.de pac.Et qñ genus p̄cedit clarū hoc videẗ vt verba regule ſonāt hic:⁊ in dicta regula generi ꝑ ſpeciē derogaẗ.Jdē tñ eſt qñ ſpecies p̄cedit.ad hoc facit qđ no.ꝑ gl.in.l.ſciēdum.ff.q̄ ſatiſda.cog.que tenet ꝙ diſpoſitio auẗ.offeratur q̄ eſt generalis limitetur non habere locū in caſu ſpeciali.d.l.ſciendū q̄ p̄cedit.ad idē eſt glo.in.§.ſed hodie.inſti.de ſatiſda.in.§.ſuſcepto.in auẗ.de exhi.reis.⁊ in.d.auẗ.offeraẗ.C.de lit.cōte.⁊ dicit Bar.l.d.l.

ſciendū. hoc eſſe notabile ꝑ reformatorib⁹ ſtatutoꝝ.
Et ampliat̃ ſm Bar. ibi etiam ſi dicat̃ non obſtātib⁹
legibus in ↄ̃triū: vt not. ꝑ gl. in aut̃. de here. que ab
inte. in prin. in ꝟ. vacātibus. ⁊ no. idē Bar. in. d. ꝟ. nō
obſtātib⁹. ⁊ cū his ↄcordat Fulg. in. d. ↄſi. ccxv. in pn.
Roma. i cōſi. xl. viſis. col. ij. i cōſi. lvij. in cauſa vertēte.
⁊ i ↄſi. cccxxij. i caſu ꝑpoſite. Abb. in cōſi. lj. vẽ primo.
col. ij. li. vj. ⁊ Alex. in ↄſi. lxxx. viſo. col. iij. lib. j. Et ad ꝑ
dicta facit glo. no. in. l. decurionib⁹. C. de ſilen. li. xij. q̄
8 in ꝟ. decuriōib⁹. cōcludit † ꝙ ꝑuilegiū datū alicui nō
tollitur per legem generalē i cōtrariū cū ſimilib⁹: vt
Feli.[a] ſcribit i. c. j. col. ix. de reſcrip. ⁊ i. c. ſicut. de here.
⁊ bñ facit tex. i. l. ſi adulteriū. §. liberto. C. de adul. Et
ꝑdicta oīa ꝓcedūt niſi cōſtaret de mēte legis genera
lis ꝙ voluerit ſpeciei derogare: vt no. Imo. i. l. ſi ꝟo. §.
de viro. col. vj. ſ. ſol. mat. per. c. ↄ chriſtianos. de here.
i. vj. ⁊ ſeqtur Alex. i. d. l. ſciēdū. ⁊ conſtare vr̃ de mēn
te legis generalis ſi i lege generali dicat̃ nō obſtāte
aliqua lege q̄ generaliter vel ſpecialiter ↄdiceret: vt
no. Bar. in. d. ver. nō obſtantibus. cum ſimi. vt tradit
Alex. in. d. l. ſciendum.
9 ¶ Secūdo † ampliatur dicta cōcluſio etiā ſi vnū ſit ex
legali alterū ex hominis diſpoſitione / q: tamē ſpecia
lia generalib⁹ derogāt. vt no. Bal. i. l. ſi q̄s ꝑuoris. §.
certum. de ſecū. nup. per aut̃. nūc autem. eo. tit.
10 ¶ † Et ꝑdicta regula limitat̃ procedere i eadē lege: ſe
cus eſt i diuerſis legib⁹: q: tūc generi ꝑ ſpeciē nō dero
gat̃: vt no. Bar. poſt Cy. quē ibi refert in. l. j. §. hoc aūt
edictū. col. fi. de ope. no. nū. ⁊ i. d. l. ſanctio legū. col. j. ⁊
i. d. l. queſitū. §. ſi q̄s fundū. ⁊ idē no. Bal. in conſi. clv.
duo ſunt ſtatuta. i fi. li. iij. vbi inq̄t ꝙ diſpoſitio gñā-
lis nō reſtringatur per ſpecialē i diuerſis legib⁹. alr̃.
Barto. in. d. l. ſanctio legum. ⁊ idem tradit Ang. i ↄſi.
ccxiij. primo eſt vidēduz. ⁊ Ro. in cōſi. cccviij. ꝑ habē
da. ⁊ i cōſi. cccxxij. i caſu ꝑpoſite. in pn. Bartholo. ve-
roñ. in ↄſi. xiiij. ꝑ declaratiōe. col. ij. Alex. i cōſi. xiij. vi
ſis. col. fi. lib. ij. ⁊ late Ange. in cōſil. ccclv. q. j. col. ij.
¶ Et iſta limitatio ſane intelligit̃ quādo lex genera
lis ⁊ ſpecialis non contradicunt / q: diuerſimode lo-
quuntur: ſecus vero ſi ſpecies contraria ſit generi / q:
tūc ſemꝑ ſpecies derogat generi vt patet in omnib⁹
regulis que exceptiones patiunt̃. ita Bar. dicit in. d.
l. j. §. hoc autem edictum. ⁊ hoc patet ex eo quod. ſ. di
ctū fuit ꝙ ſpecies que ꝑcedit derogat generi ꝙ poſt-
ea ſuperuenit. vt per gloſ. in. d. l. ſciendum. cū ſimi. ſ.
alleg. Ex quibus patet hoc etiaz ꝓcedere in diuerſis

[a] ¶ Feli. Quē vide i iij. col. ver. valet. ⁊ l. v. verſi. ꝑuilegium. ⁊ l. ix. ver. ſecūda ⁊c. ⁊ Barb. col. xxij.

legibus. Item predicta limitatio habet locum in legi
bus in quibus correctio debet euitari: ſecus eſt in diſ
poſitione hominis. vt not. Bart. in. l. liberis quos. in
princi. ad fi. de alimen. et ciba. lega.
¶ Secundo regula. ſ. dicta non procedit vbi genus
a debet verificari in vna ſpecie/[a] quia tunc generi per
ſpeciem non derogatur. vt not. Abb. per illum tex. in
c. ex parte. el. j. de offi. dele. Bar. in. l. ſi domino. de leg.
j. in. l. ſi heres. de opt. leg. et in. l. queſitum. §. fi. colum.
fi. de fun. inſtru. de quo tamen dicendũ eſt vt dixi in
c. paſtoralis. §. quoniam. de reſcrip. vbi videndum eſt.
11 ¶ Secundo † regula iſta etiam procedit in contracti-
bus: vt no. Dy. in. d. reg. generi. alle. l. ſtipulationem
commodiſſime. de verb. obli. et idem no. Ange. in cõ-
ſi. clx. ſ. alle. Fulgo. in cõſi. ccxv. ſ. alle. alle. l. doli clau-
ſula. de verbo. oblig. et not. Barto. in. l. ſed et ſi adijcia
tur. ſ. pro ſocio. vbi inquit/ quod ſpecies reſtringit ge-
nus ex preſumpta voluntate contrahentium.
12 ¶ Tertio † regula habet locum in vltimis volunta-
tibus: hoc patet primo in ſubſtitutionibus. in. l. cohe
redi. §. qui patrem. de vulg. et pup. et facit text. in. d. l.
coheredi. §. qui diſcretas. eodem titu. Et hoc habet
locũ in eadẽ ſpecie ſubſtitutionis/ ſecus eſt in diuer-
ſa ſpecie: vt no. Dy. l. d. reg. generi. per. l. fi. ſ. ad treb.
vel ſecundum Barto. ibi ex verbis teſtatoris appa-
rebat quod voluit a ſpeciali ſubſtitutione recedere. et
idem Bartolus tenet in. d. l. coheredi. §. qui patrem.
13 ¶ Secundo † hoc idem patet in legatis[b]. l. vxorem. §.
b feliciſſimo. de leg. iij. l. l. ſeruus vrbanus. §. fi. co. ti, vbi in
legatis loquitur/ et dicit quod ſemper ſpecies derogat ge-
neri. et facit text. in. l. alimenta. §. baſilice. de alimen. et
ciba. leg. et iſtam regulam in legatis tradit gloſ. in. l.
queſitum. §. fi. ff. de fun. inſtru.
¶ Et ampliatur iſta regula ſiue genus precedat/ ſi-
ue ſequatur ſecundum Dy. in iſta reg. generi. per. l. ſeruo
manumiſſo. de pecu. le. et. ſ. dictum eſt. et not. Bald. in
conſilio. clx. verba pactorum. libro. j. Paul. de caſt. in
conſilio. clxxxviij. videtur quod predictis.
¶ Secũdo ampliatur etiã ſi legatũ ſit inutile. l. legatũ
. §. j. ff. de adi. leg. l. l. iij. §. minor. de fun. inſtr. no. Bar.
in. d. l. q̃ſitũ. §. fi. col. fi. vbi hoc limitatur per. l. fi. §. fi. de
auro et arg. lega. vbi etiã Bar. ¶ Et iſta regula in lega
tis procedit quãdo vni legatur totũ genus/ et alteri ſpecies
eodẽ reſpectu: ſecus ſi diuerſis reſpectibus: vt quia vni
legatur genus reſpectu vſusfructus alteri ſpecies reſpectu
proprietatis/ quia tunc ſpecies non derogat generi/ ſed

a ¶ Specie. Adde Barba. in. c. cum eſſes. de teſta. co. xxiiij. Iaſo. in. l. ij. ff. de lib. et poſth. col. ij. poſt. princi.

b ¶ Legatis. Vide Bar. in l. q̃ſitũ. §. fi. hic alle. et ibi Alex. in addi. et Abb. c. paſtoralis. §. q̃niam. j. col. et ibi feli. de reſcri. Iaſo. in. l. ſi quis teſta. §. apud iulianũ. de lega. j. et in. l. recõiũcti. xviij. col. poſt medium. de leg. iij. et in. l. ſi tibi homo. §. ſi teſtamẽto. colũ. iiij. de lega. j. Hie. Chu.

concurrūt.l.ſi alij.§.ſempronius.§.fi.l.ſempronio.in principio.de vſufruct.lega.vbi Barto.⁊ idem Bartolus.in.l.ſi quis ſeruum.§.fin.verſi.quero quando legat.de leg.ij.⁊ que no.Bal.in.l.quoties.l.fi.C.fa.her. ℭSecūdo dicta regula ꝓcedit i legatis qn̄ vni legatur gen⁹ alteri ſpecies:ſecusvero ſi eidē genus ⁊ ſpecies legata ſit:q: tūc ſpecies non derogat generi i dubio:q: ſpecies videnť expreſſe gratia tollēde dubitationis.l.queſitū.§.itē ſi fundū.de fun.inſtru.Et ꝑ illum tex.ita dicit Dy.in.d.reg.generi.dicēs:ꝙ ille tex. videtur loqui in dubio.ad idem tex.l.l.ſi mācipia.in prin.eo.ti.de fun.inſtru. ℭEt ſic videť ꝙ i dubio ſpecies cauſa demōſtrationis ⁊ tollende dubitatiōis exprimatur.⁊ hoc in nota.q.tradit Bar.in.l.cēturio.co. xj.in ver.Sed qd̄ ſi dixi.de vulg.⁊ pup.dum ibi cōcludit ꝙ ꝟbū impuberi videtur expreſſum cauſa demōſtrationis:⁊ facit qd̄ not.Bart.in.l.pater.§.mēſe.ver. quid ſi teſtator.de leg.ij.⁊ i.pulchra.q.tradit Pau.de ca.in cōſ.liij.q.exceptiones que opponūť.col.ij.ver. reſtat nūc reſpōdere.Et hoc ꝙ dictum eſt ꝙ in dubio ſpecies exprimatur gratia dubitationis tollēde ꝓcedit qn̄ ſpecies que exꝑmunť reſpiciūt actū legādi.d. l.queſitū.§.ne.dū ibi dr̄ qd̄ legauit fundū cū ſupellectili.illa enim ꝟba cū ſupellectili.exprimēdo ſpēs reſpiciūt ꝟbū legauit ⁊ ſic actū legādi.Secus ſi enumeratio ſpecierū reſpiciat genus ſeu ꝟbū ſignificatiuū generis:q: tūc enumeratio ſpecierū vr̄ facta cā determinatiōis ⁊ legatū reſtringiť.l.cū delaniōis.§ qdā. de fū.iſtru.vbi teſtator legauit villā ꝓut ipſe poſſidebat:illa ꝟba ꝓut ipſe poſſidebat faciūt gen⁹ ⁊ illud gn̄s reſpiciūt ſpēs notate ibi dū dicit ꝙ ipſe poſſidebat cū ſupellectili mēſis mācipij ⁊c.⁊ ita dicit Bart.i d.l.queſitū.§.fi.vbi latius ꝓſequiť materiā.Et dicta Bar.reaſſumit Abb.i.c.ſedes.de reſcriptis. ℭEt ꝑdicta faciūt qn̄ ſpecies exprimūť.Sed qn̄ indiuidua exprimūť:vt q: teſtator legauit vni marmor:⁊ duas ſtatuas marmoreas alie ſtatute nō videť legate.l.heres me⁹.§.j.de leg.iij.l.cū delaniōis.§.cui fūdū.de fūdo inſtru.l.j.§.idē ſi due ſtatue.ff.de auro ⁊ arg.leg. not.Dy.in.d.reg.generi.⁊ Bar.in.d.l.qſitū.§.fi.co.fi.

14 ℭ†Et ſupradicta regula etiā ꝓcedit in laudo i quo gn̄i per ſpeciem derogatur:vt not.Ang.in cōſi.cclv. queſtio predicta.Fulgo.in conſi.cxvij.Joannes quōdam.col.penul.⁊ in conſi.clxxx.viſo proceſſu.colū.ij.

51 ℭEodē modo†in reſcriptis[a] ſeu mandatis ſpecies derogat generi.c.j.de reſcriptis.c.ſtuduiſti.d offic.de

a ℭReſcriptis. Qn̄ in reſcriptis ⁊ priuilegijs ſpecies deroget gn̄i:vide eūdē do. Phil.in ꝯſi. xiiij.col.iiij.i cip.⁊ pro te nui faculta. mea.⁊c.

leg.⁊ not.per glo.in.d.regula generi.⁊ in.c.paſtoralis.§.quoniã .de
reſcrip.declarando vt dixi poſt Abb.in.d.c.j.de reſcrip.

16 ¶Secus eſt in priuilegijs:†q: ſcḋm priuilegium ſpeciale non dero-
gat primo generali ſine ſpeciali:vt no.per gl.in.d.reg.generi per.c.
veniens.de reſcrip.glo.⁊ Abb.poſt alios in.d.c.j.de reſcrip.⁊ tradit
Pet.de ancha.in conſi.clx.viſo.col.iij.Areti.in conſi.lxxvj.diligenter
viſis.col.ij.⁊ dixi in.d.c.j.de reſcriptis.

¶Similiter in mandato fiſcali ſpeciale mandatũ non derogat ſpe-
ciali.l.quoniam augerio.C.de conuen.fiſci debi.lib.x.⁊ no.Bal.in.l.
ij.C.quando fiſcus vel priua.

¶Eodẽ modo in mãdato iuriſditiõis mãdatũ ſpãle nõ derogat ge-
nerali:vt not.Bar.in.l.j.ꝑ illũ tex.ff.de offi.ꝑfec.vrb.facit tex.in.d.l.
fi.C.de iuriſ.om.iud.⁊ in.c.ꝑ hoc.de here.cũ ſimi.vt tradit Roma.in
cõſi.cccij.ꝑſens cõſultatio.⁊ late mod.in.c.paſtoralis.de offi.ordi.et
dixi i.c.ceteꝝ de iudicijs. Et ex.ſ.dictis īfert ad q̃nẽ quã põit Bal.
poſt Dy.in.l.talis ſcriptura.de leg.j.vbi Are.col.fi.Et ad aliã.q.vt ꝑ
Bar.in.l.ab hoſtibꝰ.cũ ſimi.vt tradit ibi Alex.in prin.ff.ſol.mat.Et
aliã ponit Pau.de ca.in cõſi.clxxxviij.videt ꝙ ꝑdictꝰ. Et aliã ponit
Bar.⁊ Imo.in.l.doli clauſula.de verb.obl.Bar.⁊ Bal.in.l.ſi cõſul.ff.
de adop.⁊ Bart.in.d.l.queſitũ.§.fi.Imo.in.l.coheredi.§.q̃ patrẽ.de
vulg.⁊ pup.Et hec ſatis ſint pro aliquali notitia:q: ꝓfunda eſt ma-
teria ⁊ in alto pelago agitatur. Philippus Decius.

¶Regula.l.Que dubitationis.

Que dubitationis tollende cauſa contra-ctibus inſeruntur:ius commune non ledunt.

1 Nota †ꝙ dicta ad tollẽdam dubitationẽ non nocẽt.ad
idẽ tex.in.l.qui mutuã.ff.mãda.l.l.q̃ extrinſecꝰ.
de verb.obli.⁊ facit tex.in.l.ſi pupilli.§.j.ff.de nego.geſt.
¶Et iſto caſu verba prolata ad tollendũ dubitationẽ to-
lerãtur licet ſuperflua ſint:vt not.Abb.in.c.ſolite.in glo.
tanꝗ.in fi.de maio.⁊ obe.⁊ ſatis operantur:quia tollunt dubitatio-
nem.vt idem Abb.dicit in.c.certificari.col.penul.de ſepul.⁊ Domi.
in.c.ſi papa.de priui.in.vj.

¶Et quandoꝙ ad tollendã dubitationẽ fit inculcatio verborũ que
attendiẽ vt no.per glo.in.l.certi cõdictio.in prin.in glo.ij.ſi cer.pet.
Et tradit Spec.in tit.de procur.in.§.hoc aũt.verſ.Sed eppo.de illa
clauſula fecit ⁊ conſtituit ⁊ creauit ſuum procuratorem ⁊c.⁊ facit qḋ
no.Abb.in.q.ſtãte ſtatuto.char.fi.col.ij.⁊ ad tex.hic facit regula que
habetur inferius in.l.non ſolent.

¶Et qḋ d: hic in ꝯtibus idẽ eſt in vltimis volũtatibꝰ.l.teſtamẽtũ.
2 C.de teſta.†vbi in teſtamẽto d: ꝙ abũdãs cautela nõ nocet.Et in le-
gatis expreſſio ſpecierũ q̃ ſub genere cõprehendunẽ qñꝙ nihil ope-
rãtur.l.queſitũ.§.pen.de fundo inſtru.l.legata.in princ.de ſupel.leg.

a ¶ Suſpitionē. Intm̄ ꝙ ſi opponat̄ in reſcriptis principū etiā ſi dicat̄ motu ꝓprio pape ſint appoſita inualidāt reſcriptū. Ita Iaſ. i. l. j. §. j. in. j. col. ff. ſi qs dicē. refert Bald. ꝙ hoc tenet in. l. fideicōmiſſ. §. ſi ſeruo. ff. de leg. iij. ⁊ Fran. cur. in conſi. lxxiiij. antepe. colū. verſi. deciſmo reddit nulla ⁊c. vbi multa dicit per duas col. ⁊ not. quod ſi iudex apponat in precepto penam inſolitam: non tenetur quis comparere. ita Iaſ. vbi ſ. ⁊ in. d. l. teſtamentuʒ. vbi cumulat plura. Hiero. chu.

Et tali caſu dꝫ ꝙ nō mutat ſubſtātiā ꝟitatis nō neceſ
ſaria ꝟboꝝ multiplicatio. i. l. piculis. §. labeo. de aur.
⁊ arg. le. ⁊ dicūt Hoſt. Io. an. ⁊ Ant. de bu. ibi in. ij. op
po. in. c. nimis. el. j. de exce. pla. ꝙ ꝟba non pñt nimis
ſpecificari ad tollendā ſophiſticā interp̄tationē. ⁊ ad
idem facit tex. in. l. fi. vbi Bar. C. de prediis do. lib. xj.
¶ Et r'la iſta ꝓcedit niſi illud qd̄ dicit̄ cā tollēde dubi
tationis eſſet īſolitū: qꝛ ſuſpitionē inducit vt no. ꝑ gl.
in. l. ſi quis ſub cōdi. ff. de cōdi. inſti. ⁊ Bal. ibi notat
3 illam glo. quod † clauſule inſolite: ſuſpitionē[a] fraudis
inducūt. ⁊ idē no. Bal. in. d. l. teſtamentū. cum ſimi. vt
tradūt moderni ibi: ⁊ pri⁹ Feli. in. c. ij. col. ij. de reſcri.
⁊ Adde Bal. in. c. j. de feudo dato inuicē. l. cōmiſſorie.
4 col. ij. vbi inquit † ꝙ pactū inſolitū facit preſumi ꝯtra
ctū vſurariū. ⁊ no. Pet. de ancha. in cōſi. clviij. ſi predi
cta ſententia col. fi. in ver. accidit p̄dictis. dicēs: licet ſo
leat dici ꝙ abūdās cautela nō nocet. d. l. teſtamētū. tñ
i ꝑſonis ſuſpectis puta i vſurariis cautele adhibite
arguūt cōtractū ſimulatū[b] l fraudē vſurarū. ꝑ gl. i. d.
l. ſi qs. ⁊ tradit Bart. veron. in trac. de ſimula. contra
ctuum. in. ix. p̄ſump. ¶ Scd̄o regula iſta limitatur
5 † niſi illud quod cauſa tollēde dubitatiōis exp̄mitur
ſit vitioſum: vt no. Sali. in. d. l. teſtamētum. ⁊ b modo
reſpōdet ad cōtraria allegata ibi in glo. Et hoc ꝯfir
matur: qꝛ in ſententia cauſa nō requiritur, c. ſicut. de
re iudi. ¶ Et tñ ſi ad tollendū dubitationē cauſa ex
primat̄ que falſa ſit vitiat̄ ſentētia: vt not. per Inno.
in. c. in preſentia. de renuntia. ſic etiā in libello cā nō
requirit̄: quia libellus generalis procedit parte non
opponēte. l. fi. C. de annali excep. Si tamē ad tollēdū
dubitationē cauſa exprimatur: ⁊ illa inepta ſit libel
lus vitiatur vt no. Bart. in. l. edita. col. iij. C. de eden.
in. l. j. in prin. ff. de edendo. ¶ Eodē modo in teſtib⁹.
nam illis creditur abſqꝫ ratione ſi interrogati nō fue
rint: vt not. per gl. in. l. ſolam. C. de teſti. vbi Bar. ⁊ tñ
ſi teſtis malam rationem adducit eius dictum vitia
tur[c] adeo † ꝙ nō valet ſtatutum qd̄ credatur teſtibus
6 qui malam rationē adducunt: vt Bal. dicit in. l. non
7 ſpeciali. circa fi. C. ſi de teſta. ¶ † Et iudex rōne arbi
trij nō poteſt credere teſti malā rationē adducēti: vt

b ¶ Simulatū. Adde Frā. de curte ꝯſilio. lv. col. v. in fi. ⁊ cōſi. lxvj. co. xviij. in medio. ⁊ Bar. i ꝯſi. lxxvj. colū. j. l. iij. vo. ⁊ in ꝯſi. xvj. colum. v. in ij. volu.

c ¶ Vitiat̄. vide bal. in ſua marga. in verbo teſtes. ꝟ. xviij. Lāfrā. in. c. qm̄ ꝯ. de ꝓba. ꝟ. teſtes. Alex. in. l. j. ff. de noui ope. nunc. ⁊ doc. c. ſi qñ. de reſcrip.

no.idẽ Bal.i.d.l.ſolã.i fi.nã i dictis caſib⁹ qñ cã non exprimit̃ eſt p̃ſumptio p̄ ſnia p̄ libello ⁊ p̄ teſtibus. Sʒ qñ exprimit̃ mala cã a p̃ſumptiõe recedit̃ ⁊ hʒ locũ glo.in cle.cõſtitut⁹.in v̄bo.de nouo.de elec.q̃ dicit ꝙ plus nocet inepta locutio ꝙ̃ taciturnitas.⁊ facit regula expreſſa nocent.j.eodẽ. Philippus Decius.

¶ Regula.l.Donari videtur.

a DOnari[a] videtur qđ nullo mõ cogente concedit̃.

Vbi nullo iure cogẽte.Iſta rl'a de plano procedit qñ nec ciuili nec naturali iure đbitũ ſit.⁊ idẽ habet̃ l.i.donari.ff.de do. Et eodẽ modo hʒ

1 locũ regula † ſi tm̃ ciuiliter debitũ ſit: q2 illa nõ eſt potẽs ad agẽdũ cũ effectu:nec ad retinẽdũ: vt not.Io.and.⁊ Abb.poſt alios in rub.de don.⁊ idẽ dicit glo.hic:q2 tali caſu tanꝙ̃ indebite ſolutũ reperitur.l.ſi nõ ſortẽ.§.indebitũ.ff.de cõdi.indebi. Secus ſi naturaliter debitũ ſit ex pacto:q2 cũ talis obligatio ſit potẽs ad retinendũ.l.ſtichum.§.fideiuſſor accipi.ff.de fideiuſ.ideo videt̃ ſolutio.debiti ⁊ nõ donatio.l.hoc iure.§.pe.ff.de dona.Et ita glo.hic dicit:q̃ tñ concludit ſecus eſſe in obligatione naturali ad antidora q̃ nõ excludit donationẽ.Et idẽ gl.exp̃ſſe dicit in.l.ſʒ e ſi lege.§.cõſuluit.ff.de peti.here.⁊ videt̃ ſequi Bar.

2 in.l.j.co.ij.ff.đ dõ.Abbas tñ i rub.de don.dicit † ꝙ donatio que fit cauſa remunerationis non eſt vera donatio.allegat Bar.in proemio ffoꝛũ.⁊ ipſe hoc ſequit̃: quia donatio propria eſt illa ad quã mouetur donãs ex liberalitate.l.j.ff.de don.Et hoc nõ eſt in eo qui eſt obligatus ad antidora:q2 poti⁹ videtur ſoluere debitũ nature.ad hoc inducit.l.aquilius.ff.de dona.¶ Et ſecũdũ predicta dicẽdũ eſt ꝙ illa verba nullo iure agẽte accipiantur proprie p̄ut verba ſonãt.Tunc videtur ꝙ etiã obligatio naturalis tm̃ non impediret donationẽ:q2 talis obligatio non producit actionẽ.l.iuriſgentiũ.§.igitur nuda.de pact.⁊ ꝑ cõſequens nõ cogitur inuitus ſoluere ille qui naturaliter obligatur. ¶ Nã obſtat tex.qui in ꝯ̃triũ allegat̃.in.l.hoc iure.§.pe.ff.de don.q2 ibi loquit̃ in eo q̃ in veritate numerauit pecuniã ſuo:quo caſu ſi reſtituat̃ ſibi pecunia credita nõ đ2 illã ex cauſa donatiõis recipere:q2 recipit qđ numerauit:ſec⁹ videt̃ qñ numeratio facta nõ fuiſſet:q2 ex ſola naturali etiã ex pacto nõ videt̃ ĩpediri

a ¶ Donari.Adde ꝙ i dubio nõ ẽ preſumẽda donatio qñ poteſt capi alius ſenſus.de quo vide plura dicta ꝑ Hippo.ſin.lvij.incipiẽ.nõ preſumit̃.

donatio ex quo talis obligatio nō habet neceſſitatē ſoluēdi: & ratificat qđ đ hic nullo iure cogēte: & a fortiori id etiā dicēdū in obligatiōe naturali ad antidora q̄ lōge minoris eſt pōderis. ¶ Nō obſtat qđ đ de liberalitate: q2 ſatis dicitur exercere liberalitatē ille q̄ dat illud qđ dare nō cogitur ꝑut eſt in naturali obligatiōe. ¶ Nō obſtat. l.aquilius regulus: q2 ibi agit de mercede ꝑceptoris que erat debita & poterat peti l.j.§.ludi quoq3 literarij.de varijs & extraor.cogni.& ita dicit glo.in.d.l.aquilius. ¶ Philippus Decius.

¶ Regula.I.Non vr̄ rem amittere.

NOn videtur rē amittere cui9 ꝓpria nō fuit.

1 Et amitti †nō pōt qđ acq̄ſitū non fuit.l.j.§.j.ff.qb9 modis vſuſfruc.admit. ¶ Et deſijſſe nō đ qđ nō icipit.l.titio vſuſfruct9.đ ꝯd.& demō.Amiſ-
2 ſio em̄ eſt †priuatio[a] que preſupponit habitum.l.manumiſſiones.ff.de iuſti.& iur.l.decē.de v̄.obliga.c.ad diſſoluendū.de deſpō.impube.& nō moritur q̄ nō vixit.xxxij.q.ij.c.quod vero.in.c.ſicut ex tuarum.de homici.cum ſimi.vt per gl.in.d.c.ad diſſoluēdū.& in.d.c.quod vero.et ideo dicitur quod nō eſt rūpi nō poteſt.l.nā & ſi ſub conditione.§.ſi poſt.ff.de iniuſto rup.l.liberos.§.fi.de capi.dimi.Sic etiam dicit ꝙ qualitas non poteſt eſſe ſine ſubiecto.l.ei9 q̄ in ꝓuinciā.ff.ſi cer.peta.l.ſi ſeruum in fi.ff.de acti.emp. ¶ Et ex his ꝯfirmat qđ no.Bal.l.l.ij.C.de iur.annu.
3 aur.dicēs ꝙ †per inſtrumentū legitimationis ꝓbat quem non fuiſſe legitimum.

[a] ¶ Priuatio. Adde Soci.conſi.clxiij.i verſi.ſecunda ratio.in.ij.vo.& tex.in.§.j.iſti.de libertinis. vbi Io.de pla.tradit notabilē doctrinā qñ priuatio ponit a legiſlatore & qñ ab homine quem videas.

¶ Et per inſtrumentum emancipationis ꝓbat filiationem & patriam poteſtatē preceſſiſſe: vt no.Bal.in l.moueor.C.de ſer.expoſ.& in.l.fi.col.iij.C.de ſen.paſſis.& q̄ agit penitentiam videtur cōfiteri delictū: vt no.Bal.in.c.literas.per glo.ibi in ver.ꝯfeſſus.de preſump.cum ſi.vt tradit ibi Feli.& prius Alex.in.l.j.in prin.in.ij.col.ff.de ope.no.nū.

¶ Et q̄ opponit exceptionē ꝯpenſatiōis videt fateri debitū: vt no.Ro.in ꝯſi.lxxvij.pater reuerēde.Et nō priuatur ſucceſſione q̄ nō ſuccedit: vt no.Are.in cōſi.lxxxv.viſo compromiſſo.in fi.

4 ¶ †Et quātum ad tex.hic regula videt ꝓcedere ſm ꝓprietatē verbo2: improprie vero & largo mō etiā đ rē admittere cui9 ꝓpria nō fuit: vt glo.hic dicit p.l.ſi

ſeruū.ſ.ad.l.aq̄.vbi q̄s dr̄ amiſiſſe illud quod conſeq̄ nō potuit.ꝛ l.l.pupillorū.vbi glo.in ꝟbo amiſiſſe.C. de admi.tu.ꝛ adde gl.ꝑ illū tex.i.c.concilia.xvij.diſt. in pnc.q̄ dicit ꝙ etiā q̄s ꝑdere dr̄ ꝙ nunq̄ habuit.ꝛ idē gl.xxiij.diſt.i.c.quorundā.i verbo admittit ꝛ.v.q. vj.i.c.q2 iuſtā.in ꝟbo ſacerdotis.xxiij.q.iiij.i.c.guiliſari⁹.i verbo ſacerdotis.xxxiij.q.ij.i.c.ꝙ vero ſic etiā largo mō actus nullus infirmat̄.l.j.vbi glo.i ꝟ.infirmat̄.ſ.de ſeruis.ꝛ in.l.ex empto.§.is q̄ vinū.ſ.de act. emp.ꝛ tex.i.l.ſi q̄s preſby.de reb⁹ eccleſie nō alienā. ibi iuribus euacuet̄ q̄uis ab initio nullas habuerit Et iſta pēdēt ab illo articulo qn̄ ſit ꝙ ꝓuatio p̄ſuppo nat habitū de quo no.Bar.in.l.decē.de ꝟ.obli.Ang. are.l.§.ſeru⁹ inſti.de capi.diminu.Et qn̄ excipiēs videat̄ fateri intētionē agētis dixi in.c.cū venerabilis. de excep.Et ad p̄dicta facit gl.no.in.c.exhibitum.de ho.in verbo venia.q̄ dicit ꝙ petēs veniā nō vr̄ fateri delictū de quo in locis ꝑallegatis. Phi.Decius.

¶Regula.l.Cum amplius.

CUm ampli⁹ ſolutū eſt q̄ debeat̄ cui⁹ pars nō inuenitur q̄ repeti poſſit: totū eſſe indebitū intelligitur manente priſtina obligatione.

1 NOto regulā q̄ tres data inſolutū ꝑ maiori quātitate q̄ eſſet debitū i.totū vitiat̄ datio inſolutū.ad idē tex. l.l.ſi nō ſortē.§.ſi cētū.ſ.de ꝯdi.inde.vbi tex.rationē adducit ne inuit⁹ cogat̄ habere ꝯmunionē.¶Et ibi Bar.hoc dicit eſſe notādū ꝑ dationibus inſolutū q̄ fiūt tota die vt ſi in aliqua parte datio inſolutū ſit plus debito tota datio in ſolutū vitiatur.ꝛ ſequit̄ Bal.in.l.certi ꝯditio.§. qm̄.verſi.ſecundus ſi index.ſ.ſi cer.pe.Fulgo.in ꝯſi. cxxxvij.q2 ex facto ius oritur in.j.dub.ꝛ in ꝯſi.clxxij. viſis.col.ij.Rom.in ꝯſi.ccccl.preſens dubitatio.i fi.ꝛ cōſi.cccclinj.in re pn̄ti.col.iij.ver.v.dicendū eſt.¶Et iſta concluſio bene procedit in decreto iudicis,put lo

a quitur tex.in.d.l.ſi non ſortem.§.ſi centū[a] q2 decretū eſt indiuiduum prout no.Bal.in.l.cer.cōdi.§.quoniā ſ.ſi cer.pe.fa.tex.in.l.j.§.his ꝟbis.ſ.ne vis fiat ei.ꝛ l l.in hoc iudicio.ſ.fa.herci.¶Secus eſt in vēditiōe facta a creditore de pignore ꝯuētionali virtute poteſtatis ſibi date in inſtrumēto: q2 lꝫ vēdat rē valentē plus credito ſuo vēditio non retractatur: ſed pretiū

a ¶Centū. Ubi videas Jaſo. qui in omnib⁹ cōcordat cum d.Phil.hic.

qđ excedit debitori reſtituit. l. ſi i aliquo. C. de diſtra. pig. l. qnãuis. §. fi. ff. de pig. act. ⁊ dato ꝙ etiã iudex tali caſu ↄſentiret ⁊ decretũ interponeret nõ dicit pignus pretoriũ ſed cõuẽtionale vt no. Bar. in. l. creditores. in fi. C. de pigno. ⁊ nõ habet locũ tex. in. d. §. ſi centum. ⁊ hic vt no. Arc. in ↄſi. diligenter viſis ⁊ intellectis. put dixi in. d. §. qm̃.

¶ Scđo regula iſta locũ hꝫ qñ erratũ fuit in ſumma debiti pncipalis: vt qꝛ debitũ erat de triginta: ⁊ data fuit res iſolutũ ꝑ quinquaginta vel quadraginta. Secus ſi erratũ fuit in eſtimatiõe rei date iſolutũ. vt qꝛ ꝓ ꝟo debito de cẽtũ data fuit res iſolutũ q̃ valebat cẽtũ: q̃quaginta: qꝛ tũc datio iſolutũ valet ꝓ quãtitate veri debiti ⁊ reſiduũ reperit: vt no. Bal. ꝑ illũ tex. l. i. fi. C. de in. do, impe. l. ij. co. ꝟ. itẽ pigno. ⁊ no. Ale. poſt Pau. de ca. l. d. §. ſi cẽtũ. ⁊ idẽ Bal. in. d. c. freqũeter. §. finantẽ. vt lit. nõ ↄte. Alc. in. l. j. §. pe. de ꝟ. obli. ⁊ Are. ibi q̃ etiã ponit ⁊ aliã limitationẽ. ff. dictã de pignore ↄuentionali. ⁊ alle. tex. in. l. j. §. ſꝫ ſi duo. ff. quorũ lega. 5

¶ Tertio limitatur qđ hic dꝛ ⁊ in. d. §. ſi centum. vt ꝑ Bal. in. l. ordo. circa fi. ꝟ. quero vtrũ. j. de exe. rei iudi. 8

¶ Philippus Decius.

§. Is natura debet.

¶ Is natura debet quẽ iure gẽtiũ dare oportet: cuius fidem ſequuti ſumus.

a ¶ Gẽtiũ. Uide Iaſ. i prin. inſt. de act. col. ij. ⁊ l. i. ex hoc iure. vbi poſt alios declarat bñ que ſit obligatio naturalꝭ col. ix. in fi. ꝟ. in eadẽ gl. vbi in ſequẽtibꝰ col. ponit. xviij. effectus naturalis obligationis antidotalis.

1 a Nota † ꝙ naturalis obligatio eſt de iure gẽtiũ ⁊ ita iſtũ tex. ad hoc allꝫ. Bar. i. l. ſtichũ. §. naturalis. in fine. ff. de ſol. ⁊ gl. ibi exponit: naturalis ideſt de iure gẽtium. Et ad declarationẽ notandum eſt ꝙ naturalis obligatio diſtinguitur: ⁊ duobus modis principaliter conſideratur. Similiter etiã ius gẽtium duobus modis accipitur.

2 ¶ Circa primum † de naturali obligatione illa cõſideratur dupliciter. Primo: pro illa naturali que oritꝫ ex conſenſu ⁊ ex illa eq̃tate naturali que ſuadet vt promiſſa ſeruentꝫ. l. j. in prin. ff. de conſti. pecu. ⁊ iſta vinculo eq̃tatis quod inducitur eadẽ equitate ipſo iure diſſoluitur. l. ſtichũ. §. naturali. ff. de ſolutio.

¶ Et iſta cũ fundata ſit i ↄſenſu naturali: etiã cũ ſeruis contrahitur. l. naturaliter. l. ſi id qđ. ff. de condi. indebi. l. heres a debitore. §. ꝟuo ſuo. ff. de fideiuſ. ⁊ pari ratiõe inter patrẽ ⁊ filiũ oritur iſta naturalis obliga

tio.l.frater a fatre .vbi glo.ꝛ Bar.ff.de condi.indebi. ¶Secūdo naturalis obligatio cōſideratur ꝓ illo natu turali inſtinctu vt bene facienti bñ faciam⁹: de quo loquitur tex.in.l.ſed ꝛ ſi lege.§.ꝯſuluit.ff.de pet.here.in l.ſi nō ſortē.§.libertus.ff.de cōdi.inde.in.l.ſi nō remu nerādi.§.inde papinian⁹.in fi.ff.māda.ꝛ no.ꝑ glo.in d.§.conſuluit.ꝛ in.c.j.viij.q.ij.in.ver.cōpellit. Et iſta non ſolū inter extraneos: ſed etiā inter cōiunctos con trahitur: vt no.ange.per illū tex.l aut.de nō eligēdo ſecundo nub.col.j. Et de natura iſti⁹.l.obligatiōis la tius Bar.tradit in.l.ex hoc iure.col.iiij.de iuſt.ꝛ iure.

5 ¶Similiter ius gētiū cōſideratur dupliciter ſm Bar. in.d.l.ex hoc iure.col.iij.ꝛ in.l.ſi id quod.ff.de cōdi.inde. Nā quoddā eſt ius gētiū qđ fuit eoipſo ꝙ gentes eſſe ceperūt naturali ratiōe inductū abſq; aliqua ꝯſti tutiōe hominū vt fidē ꝛ promiſſa ſeruare ꝛ iſtud ius gentiū primeuū ius naturale dicitur.c.ius naturale. j.diſt.ꝛ in.§.j.ꝛ.§.ſingulorū.inſtitu.de rerum diuiſiōe

a vbi expreſſe dicitur qđ ius naturale[a] appellatur ius gentiū: ꝛ intelligitur de illo iure gentiū primeuo de quo dicitur in.d.§.j.de rerū diuiſio. Quoddā eſt ius gē tium ſecūdarium quo omnes gentes vtuntur ex ꝯſti tutionibus eorū non ſm rationē naturalem: imo quā doq; cōtra vt ſunt bella captiuitates ſeruitutes diſti ctiones dominorū de quo iure gētiū loquitur, tex. in l.ex hoc iure.de iuſt.ꝛ in.i.l.poſtliminiū.ff.de captiuis. in pri. Et iſta diſtictio cōmuniter approbatur licet Are tinus conetur illā impugnare in.l.j.in pri de acq. poſ. ¶Et ſm iſtā diſtictionē declaratur tex.in.l.j.§.ius na turale.ꝛ.§.ius gētiū.ff.de iuſt.ꝛ iure.vbi ius naturale ꝛ ius gētiū ponūtur tanq̄ ſpecies diuerſe q2 ibi loqui tur de iure gentiū ſecūdario. Eodē modo iſte tex.de bet declarari dū inquit q; iure gētiū obligatur ille cui⁹ fidē ſequuti ſumus ꝛ talis obligatio dicitur naturalis: nam de iure gentiū primeuo intelligitur ꝙ in effectu di citur ius naturale vt ſupra dictū eſt. Et ꝯcludendū vi detur ꝙ illa naturalis obligatio que habet ex ꝯſenſu vel ex inſtictu nature vt bene facienti bene faciam⁹ eſt de iuriſgētiū primeuo.ꝛ ita tex.hic itelligitur: ſec⁹ eſt in iure gētiū ſecūdario qđ diſtinguitur a iure naturali: vt ff.dixi.

Philippus Decius

a ¶Ius naturale quot modis ſumatur vide Ab. l.c.ð cōſue. in.j. colum.

¶Regula.l.In ambiguis.

In ambiguis pro dote reſpō dere melius eſt

1 Nota † q̄ i dubio iudicādū est ꝓ dote:
ad idē tex.i.l.i ambiguis.ff.de iu
re do.facit tex.in.l.si ego.§.si res.ff.de iure
do.⁊ in.l.fi.C.ad velle.in.l.j.ff.so.ma.⁊ ibi
hoc exēplificatur ſm Bar.post Dy.q̄ ſi re
periant duo iſtrumēta eodē die cōfecta:⁊ alterū ſit in
a ſtrumētū dotꝫ:dꝫ iudicari: q̄ illō pri⁹ a ꝯfectū fuerit:⁊
pari rōe idē videt̃ dicēdū exiſtētib⁹ parib⁹ ꝓbatiōib⁹
iuxta not.i.c.in nr̄a.de teſtib⁹.Et hoc etiā videt̃ hr̄e
locū i muliere agēte ꝓ dote:q: fauor cauſe p̄pōderat
fauori rei.c.fin.de re iudi.l.inter pares.ff.de re iudi.
¶ Et qd̄ dicit̃ de dote idē videt̃ i alijs cauſis fauora-
bilibus que doti equiparātur.d.c.fi.de re iudi. Et iō
in duob⁹ inſtrumētis factis eodē die p̄ſumitur prius
factū illud qd̄ reſpicit fauorem eccleſie:vt Ro.tradit i
ant.ſimiliter.in repeti.in.xiij.ſpeciali i cōtractib⁹.Et
idē in ſimili habet̃.de fiſco.l.j.C.de iur.fiſ.lib.x.Et i fi
ſco no.Bal.in.l.j.C.de here.vel act.vendi.col.fi.⁊ itē
2 in dubio.† nam fiſcus et cauſa dotis a pari ꝓcedunt
l.ij.vbi gl.C.de iu.fiſ.⁊ ꝑ glo.in.l.dotis.C.de iure do.
¶ Nō obſt.tex.in.l.nō puto.ff.de iure fiſci vbi dicitur
q̄ in dubio iudicādū eſt cōtra fiſcū.¶ Et generaliter
ille tex.intelligit̃ quocūq̧ modo dubiū ſit:vt no.Ma-
theſilla.in nota.lxxj.nota.vnaꝫ regulā.¶ Quia reſpō
detur q̄ ille tex.intelligit̃ in fiſco agente ex delicto eli
cui⁹ ad penā:ideo in dubio fit interpretatio vt pena
nō habeat locū.arg.l.ſi p̄ſens.ff.de pēis.⁊ ita Cuma.
dicit in.l.j.ff.ſol.matri.Nec obſtat q̄ iſte intellect⁹ vi
deat̃ reſtringere illū tex.vt dicit Alex.in.d.l.j.q: pōt
reſponderi q̄ hoc cōſonat:q: ibi principaliter tractat̃
de bonis que ꝓpter delictū ad fiſcū pertinēt:vt colli-
gitur in.l.j.ff.de iure fiſci.⁊ tali caſu loquit̃.d.l.nō pu
to.⁊ hoc ſeqnit̃ Ang.areti.in.§.fi.inſti.quib. mo.teſt.
infir.⁊ no.Sali.in.l.ſi debitor.C.de iu.fiſ.vel ſecūdo il
le tex.intelligi pōt qn̄ agit̃ de aliquo priuilegio fiſci
ꝯtra priuatum:nam in dubio debet iudicari q̄ fiſcus
nō ſit priuilegiatus q: vbi fiſcus non habet priuile-
gium ſequatur ius cōmune.l.quod placuit.in fine.ff.
de iure fiſci.Uel tertio text.in.d.l.non puto. intelligi
poteſt ſecundum regulam in fiſco agente:quia in du
3 bio in fauorem rei pronuntiandū eſt.† Nā inter pri
natos fertur in dubio:ſententia cōtra actorē.c. ex lite
ris.de prebe.⁊ tali caſu idē in fiſco:quia in hoc nō ha-
bet priuilegium.Sed tamen hoc nō videtur verū/ q:
fauor cauſe fiſcalis ſicut in alijs fauorabilibus p̄pon
derat fauori rei.d.c.fi.de re iudica.⁊ ideo reſpondet̃.
vi.ff.

a ¶ Prius.
hec eſt cōis
ſentētia oīꝫ
de q̄ ibi latiſ
ſi. per Mo-
der. p̄maxi-
me Iaſ.q̄ po
nit aliquas
limitatiōes
⁊ Soci.in.j.
co.⁊ de alijs
priuilegijs
dotis vid̄ la
tiſ.Bal: no-
uellū in ſuo.
tract.de do-
te qui pōit
oīa priuile-
gia cōpetē-
tia cōſtā. et
ſo.matri.

vt.ſ.dictū eſt:⁊ dixi in.d.c.ex literis. ¶ Et ꝙ.ſ.dictū eſt de inſtrumē tis eodem die confectis:procedit quādo in vtroqʒ ſimpliciter dicit̃ de die:ſecus:ſi magis ſpecialiter in vno ꝙ̄ in altero tēpus exprimat̃:vt q: in vno dicitur de menſe Maij ſimpliciter:in alio dicitur de menſe Maij die.xv.vel ſi in vtroqʒ de eadem die dicitur:ſed i altero etiā hora exprimat̃.nā etiaʒ prioritas hore attendit̃:vt no.per glo.in.l.ſi ex pluribus.§.fi.in verſic.die.de ſolu.Bal.in.l.de reb⁹.C.de dona. ante nup.Et ideo prior videt̃ ⁊ potior illa pars dicitur.de cui⁹ priori die vel hora apparet:vt no.Bal.poſt Cy.in.d.l.de reb⁹.vbi dicūt ꝙ quādo vterqʒ probat de eadeʒ die melior eſt cōditio rei niſi alter ꝓbet ꝑ prictatē hore.Idē Jo.de platea in.l.j.C.de in.fiſ.⁊ no.tradit Soci.i.l. j.col.j. ſol.mat.⁊ refert Feli.in.c.paſtoralis. de reſcrip.qui tamen in cōtrariū adducit ꝙ talis probatio hore prioritatem non probat neqʒ oſtēdit:q: potuit eſſe prior alter qui ſimpliciter ꝓbat de eodem die⁊
4 ſic potuit eſſe ante illā horā vel diem ſi agat̃ de menſe. † Et ad hoc facit q: ille qui fundat ſe in certo tempore debet illud preciſe probare.l.matrē.C.de ꝓba.Sed cōcordādo opi.diſtingui poteſt ꝙ aut ille qui ꝓbat de eadē die reperit̃ in poſſeſſione ⁊ non debet priuari licet alter probet de certa hora diei/quia verū eſt ꝙ nō apparet preciſe de prioritate actoris:ideo melior eſt conditio poſſidētis:alias ſec⁹:vt dixi.in.d.c.paſtoralis.⁊ hoc idem videt̃ velle Bal.nouel.in trac.de dote.in.ix.parte in ſecundo priuilegio.in fi. Philippus Decius.

¶ Non eſt nouum.

¶ Non eſt nouū vt que ſemel vtiliter cōſtituta ſunt durent/licet ille caſ⁹ extiterit a quo initium capere non potuerunt.

1 Noto † regulā ꝙ ea q̄ ſemel vtiliter ⁊ legitime cōſtituta ſunt durāt:licet ſuperueniat caſus a quo initiū habere nō poſſūt.ad idē eſt regula factum legitime.eo.ti.in.vj.Et hoc exēplificari poteſt i l.patre furioſo.ſ.de his q̄ ſunt ſui vel alie.iuris. i.l.j. §.caſuʒ.ſ.de poſtulādo.i.l.is cui.ſ.de teſta.Et ideo facilius q̄s repellitur ab obtinendo ꝙ̄ ab obtēto.c.ſuper his.de accuſa.⁊ glo hic dicit ꝙ multa impediunt ordinandū que non impediunt ordinatum.

2 ¶ † Et iſta regula procedit quādo actus fuit ꝑfect⁹ a

a ⁊ conſummatus:vt hic cum ſimilibus preallegatis: ſecus eſt ſi actus non eſſet conſummatus:quia tūc deſtruitur quando deuenit ad caſum a quo inchoari nō poteſt.l.pluribus.§.⁊ ſi placeat.de verb.oblig.l.inter ſtipulantē.§.ſacram.⁊ in.l.exiſtimo.eod.titu.⁊ in.l.ſi metallum.§.ſi ſeruo alieno.ſupra de his que pro non ſcriptis.in.l.pro parte.ſ.de ſeruitu.in.l.poſt finitā.ſ. de ſuſpec.tuto.in.l.ſi ſub vna.§.ſi quis viā.de verbo. obli.⁊ hoc vltimum verū eſt:niſi caſus ſuperueniens

a ¶ Perfect⁹.idē Dy. in.d.regula factū.ver.ſʒ dicēdū eſt.⁊ Philip.frā. in p̄l.⁊ Dy. i reg.j.e.ti. in ver.q̄nto queri pōt.⁊ ibi anch.ij. colum.Bal. Alber.⁊ moder.in.l.patre furioſo. ð his q̄ ſunt ſui ⁊ ibi Ja. iij.colum.

tenderet ad eundem finem[a]:qꝛ tunc actus cuius nō fuerit cōſummatus non vitiatur licet ad eum caſum deuenerit a quo incipere nō pōt. exemplū eſt in §. ecōtrario. verſi. quod ſi viuo. inſti. de legatis. in. l. verbis legati. in fi. ff. ad legem falci. ⁊ bonus tex. in. l. ſciēdū § fina. ff. qui ſatiſda. cogan.

3 ¶ Secūdo regula limitaẏ nō habere locū. † qn̄ res deuenit ad talē caſuꝫ ꝙ cā finalis deficeret: vt. no. Bar. ꝑ illū tex. in. l. v:ānius. § ſed cū duo. in fi. ibi quēadmodū incipere: alias nō poteſt ita: nec remaneat. ⁊ Bar. ibi col. j. ff. de fideiuſ. ⁊ de his late tradit Bar. in. d. l. pluribus. § ⁊ ſi placeat. de verbo. obli.

4 ¶ Et qꝛ regula hic loquitur qn̄ aliquid vtiliter ⁊ legitime factū eſt ampliaẏ ꝙ etiā quādoqꝫ illud quod legitime factū nō ſit: qꝛ cōtra prohibitionē iuris: tamē valet: qꝛ † multa ꝓhibenẏ fieri q̄ tamē[b] facta tenēt. l. ij. § bidnū. ff. quādo appellandū ſit. vbi ſententia ꝓhibeẏ ferri ſub cōditione: lata tamē tenet: qꝛ lex vlterius procedit ita diſponēdo: vt not. Bar. ibi. ⁊ in. l. nō dubium. C. de legibus. col. iij. ⁊ eſt tex. in. c. ad apoſtolicā. de regularibus. facit tex. in. l. relegatoꝝ. § ad tēp⁹ ff. de interdi. ⁊ relega. cū ſi. ibi allegatis i glo. ⁊. l. l. j. § j. ff. de ferijs. ¶ Et hoc in plurib⁹ caſib⁹ vtiliter exēplificari poteſt: nā ſi actus ſit prohibitus ꝓpter honeſtatem non obſtāte prohibitione actus tenet: vt not. Federi. in conſilio. ccxciij. factū tale eſt. colum. fina. vbi concludit ꝙ executio teſtamenti facta per guardianū ſancti Franciſci valet: licet ſit prohibita. clemen. exiui. de verborum ſigni.

5 ¶ Et idem eſt † in prelatis qui prohibenẏ delegationes a iudicib⁹ ſecularib⁹ ſuſcipere. xj. q. j. in. c. te q̇dē. ſi tamen ſuſcipiant valet iudicium: qꝛ illa prohibitio eſt facta propter honeſtatē: vt no. Albe. poſt alios l. c. ij. de iudi. ⁊ dixi ibi. Sic etiam in clerico qui licet notarius ſit: prohibetur inſtrumēta cōficere. c. ſicut. ne clerici vel mona. ſi tamen rogatus facit inſtrumētuꝫ valet: vt no. Joannes and. in. d. c. ſicut. vbi Abbas poſt alios. ⁊ no. Bartolus in. l. vniuerſos. C. de decurio. li. x. Ange. in. l. ſi quis decurioni. C. de falſis. cum ſimi. vt tradit Alexan. in. l. pretoꝛ ait. § is etiam. ff. de edē. ⁊ idē. Roma. in cōſi. ccccix. quo ad primū. in. ij. dubio. ¶ Et an idem ſit in monacho ⁊ religioſo late dixi in c. decernimus. col. x. de iudi.

6 ¶ Sic etiam dicit Angelus in dicta. l. vniuerſos. ꝙ † ſi notarius non matriculatus in loco prohibitus ſit inſtrumenta conficere: ſi tamen rogatus confecerit

a ¶ Fineꝫ. a idē Dy. vbi. ff. ⁊ Jmo. in l. penul. § ⁊ ſi placet. ij. col. in ꝑn. et Bar. etiā in ꝑin. ⁊ Fabrū ⁊ are. in § ecōtrario hic allegato. Bal. ⁊ Sali. in. l. gaudentius. de contrahen. empti. Die. Chuchalō.

b ¶ Facta. vid late iaſ. in. d. l. patre furioſo. col. iij. i. fi. et ibi Bal. ⁊ Aberi. q̇ ponūt plura brocardicā.

inſtrumētū.valet.⁊ hoc intelligitur niſi ſtatutum vlterius ꝓcederet annullando inſtrumentū:vt idem Ange.tradit in conſilio.cxliiij.vi=
7 ſis proceſſibus.col.j.¶†Et in ſimili† ſi a ſtatuto prohibeatur probatio fieri per teſtes:ſi tamē facta ſit parte non opponēte valet:vt not. Bal.in.l.certi condictio.§.qm̄.circa fi.in ver.ſed ponamus.ff.ſi cer. pet.⁊ ſequit Alexā.ibi.⁊ Bartholo.veroñ.qui plura ſimilia adducit
8 in cautela.cclv.dubitari poteſt.¶†Et in ſimili idē eſt in excōicato qui prohibetur eſſe in iudicio.c.intellectus.de iudi.Et tamen valet iudiciū ſi non opponatur.c.j.§.ſi vero.de excep.in.vj.not.Abb.poſt alios in.d.c.intelleximus.cū ſimi.vt dixi ibi.⁊ facit tex.in.l.filiusfa=
9 milias.§.veterani.ff.de ꝓcura.†vbi prohibet miles eſſe in iudicio:⁊
10 tñ ſi non opponatur valet iudicium.†idem in iuramento calūnie.c. j.C.de iur.calum.in.vj.no.in.l.iij.§.ſed qꝛ veremur.C.de iura.calū.
11 ¶†Et idē in ꝓcuratore qui ꝓhibet in cauſa criminali interuenire: ⁊ tñ illo interueniēte ſi non opponat valet iudiciū:vt no.ꝑ glo.in.c. j.in ver.criminalis.de iudi.in.vj.⁊ in.l.Quis indubitati.C.de adul. in ꝟ.preſentiā.⁊ iſta eſt cōis opi.vt no.Bal.dicit in.l.ita demū.col. ij.C.de ꝓcura.cū ſimi.vt tradit Feli.in.c.meminimus.col.pe.de accuſa.⁊ idem ſequitur Roma.in cōſil.ccxv.duo ſunt.⁊ ibi alia ſimilia
12 adducit.¶†Et ſiſe eſt iudicio poſſeſſorio ſi admittat exceptio defectus ꝓprietatis q̄ non debuit admitti valet tñ ꝓceſſus parte nō opponēte:vt no.Bar.in.l.naturalr.§.nihil cōmune.in pen.char.in ꝟſi. ſcdo q̄ro vtrū.de acq.poſſeſ.⁊ in.l.ſi qs a ſe fundū.C.vñ vi.⁊ tex.in.c.
13 j.de reſti.ſpo.¶Similr cōtra ſentētiā que tranſiuit in rem iudicatā exceptiones vel ꝓbationes admitti nō debēt:qꝛ res iudicata ꝓ veritate habet.l.res iudicata.ff.eo.Si tñ ꝓbationes facte ⁊ admiſſe ſint parte nō opponēte valēt:⁊ ſi apparet de iniq̄tate ſnīe debet reuocari:vt no.Inno.in.c.cū dilecta.de reſcrip.in.c.cū bertoldus.de re iud. Anto.de but.in.c.qm̄ cōtra.col.fi.⁊ in cōſi.xxvij.viſis.col.iij.cū ſimi. vt tradit Alex.in.l.iudex poſtq̄.de re iudi.in verſi.ſexto fallit.idem Alexan.in cōſi.lxxvij.in cauſa ⁊ lite.col.fi.lib.ij.⁊ in cōſi.ccxij.viſo.in prin.eo.lib.ij.Abb.⁊ in cōſi.lxxxix.in qōne.col.iij.lib.j.Roma.in ꝯſil. clxxiiij.ampliſſime doctor.in fi.⁊ Areti.in cōſil.lxxiij.diligēter.col.ij. ¶Et ꝑdicte deciſiones ⁊ ſiſes videnṫ ꝓcedere qñ iura vlteriꝰ procedūt ita diſponēdo:vt.ff.dictū eſt:vel qñ agiṫ de exceptionibꝰ dilatorijs q̄ poſt litē cōteſtatā apponi nō poſſunt.l.ita demū.C.de ꝓcur.et in.c.paſtoralis.de excep.vel qñ tractatur de fauore eius qui non oppoſuit exceptionē que ſibi competebat quo caſu tacendo videtur renūtiare fauori ſuo cui regulr̄ quis renūtiare pōt.c.ad apoſtolicā.de regularibꝰ.l.pe.C.de pactis.Et etiam ſi actus annulleṫ in fauorem
14 partis † renūtiari pōt:vt per gl.in.l.elegāter.in prin.ff.de dolo.vbi Bar.cum ſimi.vt tradit Alexan.in.l.iuriſgentiū.§.pretor ait.in ꝑn.
15 ff.de pactis.⁊ facit tex.in.c.dilecto.vbi Abb.de prebē.¶†Secꝰ videtur ſi lex annullaret actū alio reſpectu quā ꝓpter fauorē partis et validitati reſiſteret:qꝛ tunc actꝰ eſſet omnino nullus:vt not.ꝑ glo.ꝑ illū tex.in.l.a diuo pio.ff.de ritu nup.cum ſimi.vt Alexander dicit in

dicto.§.ait p̄to2.Et tali caſu ſupradicta nō haberent locū.⁊ iſtam declarationē tradit Pau.de caſt.in cōſ. ccxvj.circa primū q̄ſitū.in prin.vbi declarando.l.j.§.j.ff.de ferijs.dicit ꝙ q̄n geſta tēpore feriato ſunt nulla ipo iure talibus ferijs renūtiari nō pōt:q2 ſi poſſet renūtiari geſta ꝯ p̄ſentē ⁊ nō opponētē exceptionē non eſſent nulla:ſ3 valerēt.l.j.§.j.de ferijs.Et ſic in talib⁹ q̄ſtionibus.ſ.dictis vis tota videtur conſiſtere an renuntiari poſſit vel non.

16 ¶Et ad regulā hic adde † ꝙ q̄nq3 e3 facili⁹ deſtruit̄ qd̄ factū eſt ꝙ̄ quod de nouo fieri impediatur.l.non diſtinguem⁹.§.ſacerdotio.ff.de arbi.⁊ plura alia exēpla ibi habētur. ¶S3 hoc facit diuerſitas rōnis:nā in.§.ſacerdotio.ſoluitur cōpromiſſu3:q2 veriſimiliter i tali dignitate noluiſſet tractare negotia ſecularia: merito dat̄ illi facultas abſtinēdi ⁊ ſoluit̄ cōpromiſſum:q̄ rō ceſſat q̄n illo exiſtēte i ſacerdotio factū ſit in eū cōpromiſſum:⁊ facit quod glo.hic dicit de aſſignatione liberti.

¶Philippus Decius.

§.Quoties.

¶Quoties equitatē deſiderij naturalis rō:aut dubitatio iuris moratur:iuſtis decretis res temperanda eſt.

Bl.exēplificat iſtū.§.pluribus modis. Et p̄mū exēplū de.l.interdū.de verb.obli.nō b̄n adaptat̄:q2 actio ibi nō eſt nata ꝓut expſſe ibi colligit̄.Cui⁹ cōtrariū vr̄ p̄ſupponere glo.hic.Et vltra glo.exēplificari pōt ꝑ text.i.l.q̄ cū hereditate.ff.de act.⁊ obli.⁊ in.l.ij.ff.de excep.rei iud.vbi excluſus a iure qd̄ tertio cōpetebat illo iure ceſſante admittit̄.⁊ vr̄ etiā poſſe exēplificari iſte tex.
1 ex eo qd̄ dici ſolet † ꝙ ex cā a regulis[a] iuris cōis recedit̄ vt eſt dictū Inno.i.c.j.de cōſti.in glo.vlt.⁊ ꝑ illud dictū Bal.i.l.⁊ ſi ſeuerior.col.ij.C.ex q̄.cau.iſa.irrog.
2 l pſi.ex p̄dictis † ꝙ ſi pupillus cōmittat homicidiū l3 ſit doli capax nō tn̄ d3 decapitari. ¶Et ꝑ illud dictū Inno.infert[b] Bal.in.l.ſi q̄s filio.§.illa aūt.i fi.ff.de i-
3 iuſto rupto † ꝙ ꝓpter metū ꝑiculi vel ſcandali interdū p̄mittit̄ magiſtratibus legē trāſgredi.⁊ idē Bal. in.l.obſeruari.§.ꝓficiſci.i.xj.q.ff.de offic.ꝓcon.⁊ facit tex.no.in.l.ſi hoiem.ff.mādati.⁊ ibi Bar.⁊ i notabili caſu tradit Pe.de anch.in conſ.lxxxiij.prima facie.⁊ Ro.in cōſ.ccccxxviij.in terminis.in fi.cū ſi.vt tradit

a ¶Regulis.nā ꝓpter enormitatē delicti licitu3 eſt iura tranſgredi.de quo per Phippo.de marſil.i.l.j.in.ix.col.⁊ i l.vnus.§.cogniturum.i xiiij.col.ff.d q̄ōnib⁹.vbi ꝑ duas col.plura dicta doctoru3 in hac materia cumulauit.Et Iaſ.qui ꝑ alias duas colū.plura dicit in.l.j.C.de p̄ci.ipe.offe.⁊ per eūde3 Phipp.i ſingu.ccxliij.i cip.ta ſcis.Ite3 ꝓpter ſcādalū recedit̄ a regulis iuris vt ꝑ.d.Phi.in cōci.clj.ici.maximi pō deris.colū.iiij.ꝟ.nā rōne ſcādali.

b ¶Infert.vide eūde3 do.phili.in ca.d cauſis.d offi.dele.in.ij.col.i.v.Notabili.

idē Roma.in.l.ſi ꝟo.§.de viro.in.xlvj.fallē.ff.ſol.ma.ꝛ late congerit
Feli.in.c.j.in.iiij.char.de ꝯſti.ꝛ no.etiā Bal.in.l.clari.C.de fideicō.
4 †vbi inquit ꝙ ille ꝗ iurauit ſtatuta obſeruare intelligiť niſi iuſta cā
ſuꝑueniat:qꝛ in iuramento ſemꝑ intelligiť clauſula reb⁹ ſic ſtantib⁹
l.qđ ſeruius.ff.de ꝯdi.ob cau.Et qꝛ q̄ de nouo emergunt nouo indi
gent auxilio.l.de etate.§.ex cauſa.ff.de interrog.acti.ꝛ facit tex.in.l.
fi.ff.ꝗ ſatiſ.cog.ꝛ no.Bar.in.l.ambitioſa.col.iij.ff.de decretis ab or-
di.faciēdis.ꝛ ad idē facit tex.in.c.fi.de trāſac.ꝛ ibi Abbas l.ij.no-
tab.cū ſi.vt Alex.ſcribit in.l.nemo pōt.col.j.de leg.j.

¶ Subtilis Decius.

¶ Regula.l. Non ſolet.

Non ſolet deterioꝛ ꝯditio fieri eoꝝ ꝗ litē ꝯteſta
ti ſūt ꝙ ſi nō eſſēt:ſꝫ plerūqꝫ melioꝛ.
1 Noto †ꝙ ꝑ litis ꝯteſtationē nō fit deterioꝛ ꝯditio
ei⁹ ꝗ litē ꝯteſtať.Sꝫ plerūqꝫ melioꝛ.ꝛ idē no.
Bar.ꝑ illum tex.in.l.j.C.de iud.ꝛ ad idē tex.in.l.aliā.
ff.de noua.facit tex.in.l.ſi pluribus.§.fi.de leg.j.in.l.
ſi titi⁹.de ꝟ.ob.in.l.ſi inſulā.eo.ti.in.l.lite.ff.đ vſuris.
ꝛ rō hui⁹ regule videť:qꝛ iudiciū introductū eſt in fa-
uorē actoꝛis vt ꝯſequať qđ ſibi debeť.inſti.de obli.in pꝛinc.vñ qđ in
fauorē itroductū eſt nō dꝫ retorq̄ri in odiū.l.qđ fauoꝛe.C.de legib⁹.
ꝛ hoc eſt qđ dicit tex.hic.i.l.ſequēti ibi:nemo em̄ ꝓſequēdo ꝛc.Et re
gula ꝓcedit plerūqꝫ ꝓut tex.dicit:qꝛ qñqꝫ ꝯditio actoꝛis eſt deterioꝛ
2 ꝑ litis ꝯteſtationē†nā poſt litē ꝯteſtatā actoꝛ variare nō pōt.l.ſi ꝗs
ſtipulat⁹ ſit ſtichū.de ꝟb.ob.nā ꝑ litis ꝯteſtationē quaſi ꝯꝑhiť.l.iij.§.
idē ſcribit.ff.de peculio.iđ variatio nō admittiť.l.ſicut.C.đ act.ꝛ ob.
ꝛ in iſto caſu non efficitur deterioꝛ conditio actoꝛis per litis conte-
ſtationem.Sed per electionem pꝛius factam ab ipſo actoꝛe a qua
poſtea lite conteſtata recedere nō pōt. Subtilis Decius.

¶ Regula.l. Nulla intelligitur moꝛa.

Nulla intelligitur moꝛa ibi fi-
eri vbi nulla petitio eſt.
Exemplum eſt i.l.ſi pupill⁹.de ꝟ.
1 ob.vbi idē đꝛ ꝙ†nō
eſt petitio vbi nō eſt moꝛa.ꝛ no.gl.ħ ꝛ ad
de tex.i.l.lecta.ꝟ.dicebam.ff.ſi cer.pe.ꝛ ibi
2 Bar.dicit†ꝙ nō đꝛ in moꝛa ꝗ pōt ſe legiti
a ma.exceptiōe tueri^a.ꝛ idē Bar.ꝑ illū tex.l.ſi pact⁹.ff.đ
pac.ꝛ no.Bal.i.l.ſi ꝯſtat.col.ij.C.de ꝯpēſa.ꝛ eſt reg.e.
3 ti.q̄ hoc dicit.l reg.nō eſt i moꝛa.e.ti.l.vj.†vñ ꝗ hꝫ di
lationē a.l.nō eſt i moꝛa.vt no.ꝑ gl.i.l.ſi cū exceptiōe,

a ¶ Tueri: nā ꝗ pōt exceptiōe repelliōꝛ obligat⁹ ad nō peterēdū. ita glo. ꝛ bal. ꝛ Joan. and. Jmol. in. l. menia. §. fū dus. ff. ſolu. matri.

§. qten⁹. l ꝟ. tripli. ff. qd me. cañ. ⁊ facit rła q̄ ſine dolo: ff. eo. ⁊ qd ibi dixi. ⁊ no. Roma. i ꝯſi. ccxliiij. ꝑ euidētia. col. ij. Et iſta rła intelligit̃ ꝙ nulla mora eſt q̄ iducat̃. Sꝫ iſta q̄ prius inducta erat bñ ꝯſeruat̃: q꞉ dilatio nō dꝫ lucrū ꝑducere. vt dicit tex. no. i. l. in fideicōmiſſi. in ꝑn. ff. de vſur. vbi gl. ponit caſuꝫ. Et cū ſꝫ regulā nulla ſit mora vbi nō eſt petitio: infert̃ ꝙ pena ꝯmitti nō
4 pōt: † q꞉ a bſq; mora pena nō debet̃: vt no. Bar. in. l. ſi pene. ff. de neg. geſt. Et hoc verū eſt qñ pena rōne more cōmitti dꝫ: ſec⁹ ſi ex ꝯditiōis euētu: q꞉ tūc abſq; mora cōmittit̃. l. pacto quo penā. C. de pac. ⁊ l. i. nuda. C. de contra. ⁊ cōmit. ſtipu. Subtilis Decius piſis;

¶ Regula. l. Quādiu poſſit.

Quādiu poſſit valere teſtamētū. tandiu legitimus heres non admittitur.

Iſta regula etiā habet̃ l. i. ꝗ diu. ff. de acq. here. i. l. añq;. C. cōmunia. de ſuccel. ⁊ i. l. ex teſtamēto. C. vñ liberi. ¶ Et limitat̃ nō habere locū in duobus caſibus.

¶ Primus eſt propter volūtatē teſtatoris: vt no. Bar. per illum text. in. l. ſi qs heres ita inſtitutus. ff. de heredi. inſti.

¶ Secūdus caſus eſt in. l. hac conſultiſſima. §. ſinaute. C. de teſta. vbi Alex. in. ij. no. dicit/ ꝙ ibi cū inteſtati preualet teſtamento. ¶ Philip. Decius.

¶ Regula. l. In omnibus.

In omnibus quidem maxime tamen in iure eq̄tas ſpectanda eſt.

In omnibus eñ ſpectanda eſt eq̄tas: † q꞉ ſemp benignior interꝑtatio fieri dꝫ. vt i reg. ſemp in dubijs. ff. eo. ¶ Et maxīe in iure: q꞉ eq̄tas ꝑfertur rigori. l. placuit[a]. C. de iud. ⁊ in. l. ſi tibi. ff. ſi cer. peta. i. c. fin. de tranſac. ¶ Et not. Bald. per illum text. in. l. ij. in. ſ. not. C. de reſcinden. vendi. ¶ Unde quid liceat ſm equitatem inſpicitur in cap. magne. de voto. Et per ſemitam equitatis procedenduꝫ eſt: vt dicit tex. in. c. querenti. de offi. lega. ¶ Et res ad equitatē redi

a ¶ Placuit Ubi vid Jaſo. q̄ conor. in multiſ cū do. Phili. ꝗ ⁊ in. l. cū ſtipulati ſu‑mus. §. ſeq̄tur. de ꝟbo. obli. ff. colū. ij. i. iiij. no. Canoni. latiſſime in. c. fi. de trāſac. Feli. i. c. ex parte. in. j. col. de offic. delega.

2 gitur.l.j.in fi.C.de interdic. ¶†Et equitas eſt modus interpretandi leges et pacta.vt dicit Bald.in l.ſi defunctus.C.de ſuis et legiti.colum.fina.in verſicu.⁊ noto ꝙ equitas.⁊ ibi in princip.dicit† ꝙ ſtatuta recipiunt interpretationem equitatis.
3
4 ¶†Et iſta equitas precipue in curia mercatorum attenditur:vt no.Bar.in.l.quintus.in fi.in.l.fideiuſſor.§.q̄dam.ſ.manda.Bal.in.l.ſi pro ca.col.fi.C.mãda. Sali.in.l.placuit.C.de iudi.⁊ Alex.ibi.⁊ in conſi.xlj. viſo pũcto.colũ.ij.lib.iij.Ro.in conſi.cxciij.negari nõ poteſt in prin.in cõſi.xciij.viſis.col.j.idẽ Imo.in cõſi.cxlj.viſis ſtatutis.in cõſi.cxlvj.in cauſa nãnis.col. ij.in verſi.itẽ quia hic ſumus.⁊ dicit Bal.in.d.l.ſi pro ca.ꝙ rejiciunt̄ ſolẽnitates que non tangunt veritatẽ negotij.⁊ not.Ang.in conſi.ccxix.punctus.in princi.
5 ¶†Et quia equitas prefertur rigori:[a] vt dictum eſt:
a ſi dicatur iſta lex de equitate loquitur illa de rigore/ perinde eſt ac ſi dicatur iſta corrigit illam.ita dicit
b gloſ.[b] not.in.l.cotem ferro.§.fina.de publi.
6 ¶†Et ſi aliquid cõmittatur alicui ſimpliciter:videt̄ cõmitti equitas que p̄ualet:vt not.Bald.in.l.edem. col.iij.verſi.ſed nunquid pro vno nũmo.in fi.C.loca.
7 ¶Et adeo attẽditur equitas ꝙ ſepenumero† ꝓpter equitatem receditur a regulis iuris cõmunis.l.ſi me ⁊ titium.in fi.ſ.ſi cer.peta.l.ſi quis mãcipiũs.§.fi.de inſti.⁊ quod no.Bal.in.l.ij.in fi.C.quod met⁹ cauſa. ¶Et ꝓpter equitatẽ recedit̄ a v̄bis teſtatoris.l.q fi lium.§.fi.ſ.ad trebel. ¶Et ꝓpter equitatẽ recedit̄ a ſolẽnitatib⁹ iuris.l.diu⁹.ſ.de reſti.in integ. ¶Et ꝓpter eq̄tatẽ recedit̄ ab eo ꝙ vſitatũ eſt.l.iperatores. in fi.ſ.de app.⁊ ideo lex erubeſcit ſtatuere ꝯtra eq̄tatem.l.ſi q̄s in ſuo.§.legis.C.de inoffic.teſta.l.fi.§.cũ aũt.C.de fur. ¶Et regula ꝓpter equitatẽ limitat̄:vt no.gl.ꝑ illũ tex.in aut.vt ſine ꝓhibi.ma.in prin.l v̄. exiſtimam⁹. ¶Et eq̄tas exceptiõis remouet actionẽ l.q eq̄tate.ſ.de do.excep.⁊ i.l.iij.C.ð bo.au.iudi.poſ.
8 ¶Et per.ſ.dicta dicit† ꝙ pretor ⁊ iudex[c] ſemꝑ debet
c habere eq̄tatẽ añ oculos.l.qđ ſi epheſi.ſ.de eo qđ certo loco.c.j.iiij.q.⁊ no.i.l.iiier filios.vbi gl.C.fami.herciſcũ. ¶Et hoc intelligit̄ de equitate q̄ informata ſit a iure:vt no.Abb.i.c.ex pte.el.ij.i.iij.no.de offi.dleg. ¶Et Moderni ſequũtur in.d.l.qđ ſi epheſi.Sed vt dixi.d.c.ex parte.ille tex.parum facit/q2 loquitur de

a ¶Rigori.Rigor iuris qualiter intelligat̄:vide Barba.in.c.ſi clericus laicum.de foro competẽ.iij.col.in prin.⁊ do.Philip.in.c.ſi duob⁹.de app.col.ij.verſi.vlti.nota.

b ¶Gloſſ. Adde glo.i l.ait p̄tor.§.ſi debitorẽ.de his q̄ in fraud.cred. Cano.l.c.fi.de tranſac. vbi Abb.fi.col. Feli. in c.ij.de re iudi. in princ. Dñi. in ca. diſciplina. xlv. diſtin.⁊ ibi Alex.in ij. colum.

c ¶Iudex. Que ſit eq̄tas quã dз iudex habere p̄ oculis. vide Archi. in.c.j.de cõfeſ.lib.vj.et eq̄tas quotuplex ſit vide Barb.in c. querenti. de offi.dele. col. penul.⁊ in.c.cũ cãз. de iura.calum.colum. viij. et do. Philip.i.d. c.ex parte.

equitate iuris ibi/iuris equitate: vnde illa vba equi pollēt: ac ſi dicat de iure/q2 ius eſt bonum ⁊ equū. l. ſi me ⁊ titium. §. ſi certum peta. l. j. in prin. ff. de iuſti. et iure. ¶ Sed tex. in. d. l. quod ſi epheſi. non loquit de
9 equitate iuris: ſed de equitate ſimpliciter: quo caſu† equitas dicitur naturalis iuſtitie: et cōſideratur vbi ius deficit: vt no. Bal. in. c. paſtoralis. i fi. de cau. poſ. ⁊ proprie. ⁊ probatur in. d. c. fi. de trāſac. vbi dicitur/ ꝙ quando ius deficit proceditur ſeruata equitate. et in. l. ij. §. item varus. in fi. de aqua plu. arcē. ibi: equitas ſuggerit: ⁊ ſi ſcripto iure deficiamus/ergo talis equitas non pōt informari a iure ꝙ non reperitur.
¶ Pro dicto tñ Abb. videtur tex. in aut. iuſiuran. qđ preſta. ab his. §. pe. vbi iudices iurāt ſeruare equitatē: ⁊ ſic de equitate ſimpliciter dicitur ibi: omnē equitatē ſeruabo: ⁊ tñ intelligitur de equitate informata a iure: quia iudices tenent iura obſeruare: vt habet inſti. de offi. iudi. in princ. ¶ Sed ad illū tex. reſpōdetur ꝙ loquit in arbitrarijs in quibus precipue equitas attēdit. ⁊ ita illū tex. declarat Imo. in. c. fi. de trāſact. Et hoc ſatis colligitur ex illo textu/dum dicitur ꝙ ſeruabit equitatē ſecūdū ꝙ iuſtū ſibi viſum fuerit.
10 ¶ Et quātum ad regulā hic que dicit† ꝙ equitas prefertur[a] rigori. primo regula intelligit qñ equitas ſit ſcripta: ſecus ſi ſcripta non ſit: q2 tunc rigor ſcriptus prefertur equitati nō ſcripte: vt no. per glo. vbi Bar. ⁊ Sali. p illū tex. in. l. j. ff. de legi. ⁊ idē gl. in. l. placuit. vbi Bal. ⁊ Salic. j. de iudi. p. l. pſperit. ff. q ⁊ a quib9. ⁊ not. p glo. in. c. fi. de trāſ. vbi Ab. ⁊ Imol. poſt alios.
11 ¶ † Secūdo regula pcedit in eqtate ſcripta in ſpecie. Secus ſi eſſet ſcripta in genere/q2 rigor ſcriptus in ſpecie. illi prefert: vt not. Cy. Bal. Ange. ⁊ Sali. in d. l. placuit. per. l. nam hoc a natura. ff. de cōdi. indebiti. iuxta. l. j. ff. de vſuca. ⁊ not. Imo. ⁊ Abb. in. d. c. fi. ⁊ ad hoc facit q2 ſpēs derogat gñi in reg. i toto. ff. co.
12 ¶ Tertio ⁊ vltimo† regula itelligit qñ eqtas eſt ſcripta poſt rigorē: ſecus ſi rigor ſcriptus ſit poſt equitatem/q2 tunc rigor attēdit. gl. not. in. c. extirpāde. §. q2 vo. in glo. pe. in fi. vbi Imol. col. v. de preben. Alex. et Moder. i. d. l. placuit. de iudi. ¶ Sz vide Abb. in. d. c. fi. §. q2 vero. col. vij. qui videt reprobare illā glo. ⁊ cōtrariū expreſſe tenet Dñi. in. c. diſciplina. xlv. diſtin. ⁊ refert ⁊ ſequit Feli. in. c. ij. de re iud. nō obſt. q lex poſterior[b] corrigat priorem. c. j. de conſti. in. vj. quia verum eſt quādo directo cōtrariat: ſed rigor et equitas non ſunt directo contraria/q2 equitas temperat ri-

a ¶ Prefertur. Vide Frācis. cur. cſ. iiij. ij. co. incip. ſepe ⁊ frequēter. ⁊ Dyn. ⁊ eius addi. l reg. poſſeſ. iſto ti. li. vj. l vſ. iij. opponit ⁊c. Jaſ. in. l. ſi tibi. ff. ſi cer. pe. Card. i. c. fi. de cōſue. ⁊ in. c. j. de alie. iudi. mutan. Hier. Chu.

b ¶ Poſterior. Idē in ſtatutis ⁊ cōſuetudinibus ⁊ l reſcriptis ⁊ i ſcti bus/⁊ in pactis et vltimis volūtatib9/⁊ legatis codicillis ⁊ ſententijs interlocutorijs/⁊ l cōſtitutiōibus pcuratorū ⁊ in iuramētis/⁊ l mora et fama ⁊ in opinionib9 ⁊ in violētijs oīa iſta ponit Jaſ. ſi. l. ſi qs añ. i. iij. col. in vñ. nota primo. ff. de

13 gorem.† ad hoc facit:quia ſi plures opini ones ſunt relate ⁊ vltima continet rigorē non videtur receſſum
a a pma que habet equitatē. vt not. tradit Areti.[a] in cō ſilio.clxiij.diligēter ⁊ mature.co.vij.p gl.i.l.ſi cū exce ptiōe.§.ſed ⁊ ſi qs.ff.qd met.can.Subtilis Decius.

acqr.poſſeſ Hier. Chu

a ¶Areti Quē ſequit Iaſ.i.l.ſi ti bi.ff.ſi cer. peta.col.iij. verſic. quin to nota.

¶Regula.l.Quoties duplici iure.

Quoties duplici iure deferṫ alicui ſucceſſio:repudiato nouo iure quod ante refertur:ſupererit vetus.

Regula loquitur in ſucceſſione que alicui duplici iure defertur. Et regula poteſt dupliciter intelligi. Pri mo quādo eodem tempore defertur. Se cundo quando ſucceſſiue competeret.et vtroq caſu videtur regula habere locum.

¶Circa primum quando eodem tempore deferṫ re gula exemplificaṫ vt per glo.in.l.ſuum.C.de iur.deli.
1 †vbi vocatus ad eandem ſucceſſionē de iure ciuili ⁊ pretorio ſi bonorum poſſeſſionē repudiauit non pro hibetur adire.⁊ ad hoc eſt regula generalis quā fa
b cit Bart.[b] per illū tex.in.l.ſi dominus.ff.de ſer.vrba. pred.vbi inquit q quando vni competūt plura iura ſi vnum remittit aliud remanere intelligitur.facit text.in.l.ſi prius.in princip.ff.de aqua plu.arcē.⁊ in no.q.tradit Bald.in.l.ij.in.q.viij.C.de reſcin.vendi.
¶Et reg.iſta intelligitur qn renūtiatio vnam ſpeciē litis reſpicit prout tex.hic loquiṫ ibi repudiato nouo iure:quo caſu renuntiatio videṫ limitata q limitatū
2 effectū producit.l.in agris.ff.de acqui.re.do. †Sec⁹ eſt ſi repudiatio referaṫ ad ipſam hereditatē vel ſuc ceſſionē:qr tūc renūtiatū videtur omnibus iuribus
c q ad ipſam hereditatē cōpeterēt.ita not.Bar[c] cōclu dit i.l.nec is.§.j.ff.de acqui.here.alī.l.ſi duo.§.idē iu lianus ſcribit.⁊.§.ſi qs iurauerit.ff.de iureiu.⁊ idē te net Ang.in.d.l.ſuū.dicēs q ſi quis renuntiauit here ditati ſimpliciter tūc ſi ex mille capitib⁹ eſſet poſſibi le illū ſuccedere omnib⁹ renūtiatū videṫ.⁊ ibi ſequiṫ Alex.poſt alios qs ibi refert.⁊ facit gl.no.in.l.j.§.ſed videdū.in ṽſi.ſuccedat.ff.de ſuc.edi.ad idē facit tex.
3 in.l.pluribus.ff.de excepti.†vbi precedētib⁹ plurib⁹ ſtipulationib⁹ acceptilatio facta ſimpliciter ad oēs porrigiṫ.⁊ facit gl.in.l.empto.§.lucius.ff.de pac.⁊ qd nq.Bal.in.l.pactū qd dotali.iu.xvj.q.C.de colla.cuꝫ ſimi.vt tradit Alex.in cōſi.ij.viſo atq vt oportet ꝯſi

b ¶Bar.⁊ Iaſ.in.l.nec is.§.j.l.j.no ta.ff.de ac qui.here.

c ¶Bart. Iaſ.i pn.iij. col.vbi dicit hāc cōem ls ſeqndo bar ba.i rub.C. q admit.in vj.q.teneat ꝯtra Bar.⁊ communeꝫ.

derato themate. colum. ij. lib. ij.

4 ¶ Secundo † regula limitatur in pluribus iuribus ſeparatis: ſecus eſſent iura connexa vt quia vnum haberet dependentiam ab altero: quia tunc vno ſublato etiam alterum ſublatum videtur. vt in. l. illud. ff. de acqui. here. vbi repudiata hereditate ab inteſtato etiam ex teſtamento repudiata intelligitur. ⁊ no. per gloſſ. ⁊ Paul. de caſt. in. d. l. ſi dominus.

¶ Uenio ad ſecūdum qñ ſucceſſiue plura iura cōpeterent: ⁊ tali caſu regula loqui videtur ibi: nouo iure quod ante differtur. Et a fortiori hoc videtur ꝓcedere exēplū in eo q̄ venire poterat ad ſucceſſionē ſucceſſiue ex capite vñ liberi: vñ agnati: vñ cognati / ſi renūtiauit ꝓmo capiti liberorū nō videt̄ excluſus ab alijs capitulis que ſucceſſiue cōpetunt. l. j. §. ſed vidēdum. ff. de ſucceſ. edi. l. ij. in ꝓn. ff. vnde legi. ⁊ hoc intelligit̄ quādo limitate facta ſit repudiatio reſpectu vniꝰ capitis; ſecus ſi abſolute / q: exp̄ſſa repudiatio facta reſpectu hereditatis ab omni capite repudiātē excludit: vt voluit gl. no. i. l. j. §. ſed videndū. ⁊. ff. dictū eſt.

¶ Sed aduertendum eſt q: iſta declaratio videt̄ bene procedere quando plura iura eodē tempore competerent: prout. ff. dictū eſt in primo caſu regule: ſecꝰ videtur in iuribus que ſucceſſiue competerent: q: renuntiatio etiam expreſſa relata videt̄ ad illud caput ex quo erat ſucceſſio delata ⁊ nō ad alia capita q̄ nōdū ꝯpetebāt:

5 † q: iuri de futuro renūtiari nō pōt. l. is pōt. ⁊. l. quādiu. la. ij. de acqui. heredi. l. ſi ita ſcriptū §. ſi ſub cōditione. de leg. ij. ⁊ dixi [a] in. l. j. C. q̄ admit.

6 ¶ Et vlterius † iſta regula exēplificari poteſt in filia [b] que renuntiauit hereditati patris / nā non excluditur quominꝰ poſſit ſuccedere in hereditate paterna que ex perſona fratris ſibi deferat̄ cum illa ex nouo iure / ſuperuenienti ſibi deferat̄: vt decidit Ang. in ꝯſi. lij. dñs gidius. col. fi. ver. nec obſtat ꝙ ſuffocauit. cū ſimi. vt tradit Alex. i. l. j. §. veteres. co. antepe. ff. de acquir. poſ. ⁊ idem Ro. in conſi. clxv. circa pꝛimū quo queritur. in pꝛinc. idem Roma. in ꝯſi. xl. viſis. ⁊ Benedi. capra in conſi. lxiij. cū viſo ⁊ cōſiderato. in. ij. dubio. ⁊ no. Bal. in. l. j. co. fi. de re. dini. vbi inq̄t ꝙ filia q̄ renuntiauit hereditati patris non pꝛohibet̄ ſuccedere in feudo quod ſibi ex perſona fratris defert̄. ⁊ idē in ſtatuto no. Bar. in. l. fi. in ꝓn. l. fi. j. q. ff. ad tertul. dicens ꝙ filia que excludit̄ a ſtatuto ab hereditate patris non pꝛohibetur ſuccedere fratri qui hereditatē paternā adiuit, ⁊ facit qđ no. Bar. in ꝯſi. lviij. ex the

a ¶ Dixi: Et in conſi. xxxj. col. j. in cip. ⁊ pꝛo te uni facilitate. ⁊ in cōſi. lxxxvj. colū. iiij. verſi. venio igit̄ ad ſcđʒ. inci. viſo puncto ⁊ diligēter ⁊c.

b ¶ In filia. Adde eūdē dñʒ Philip. in reg. hereditas. ff. eo. finalibꝰ verbis.

niate p̄dicto.in fi.cū ſimi.vt tradit Alex.Moder.in
d.l.j.§.veteres.ꝛ nouiſſime late Soci.in cōſi.lxxiiij.ſu
per controuerſia.in vlti.lib.ꝛ Corne.in conſi.cccv.in
hac conſultatione.col.iij.lib.iiij.

¶Et licet doctores in locis prealleg.loquātur qn̄ he
reditas patris adita ſi per filiū quo caſu deſinit eſſe
hereditas patris.l.ſꝫ ſi plures.§.ſi filio.de vulg.ꝛ pu
pil.ne.in.d.l.j.§.veteres.idē tamē videtur:licet here
ditas adita non fuerit:q2 ſatis eſt ꝙ filia veniat ex p̄
ſona fratris vt not.concludit benedict9 capra in ꝯſi.
xij.ꝛ ſi viſo ꝛ conſiderato.circa fi.ꝛ idē tradit Are.i cō
ſi.clxj.in preſenti conſultatione videndum eſt.in p̄n.
Et ad.ff.dicta etiā facit qđ no.Bal.in.l.licet.C.de iu=
re delibe.cū ſimi.vt alex.ibi ſcribit.Et ad regulā etiā
facit q2 qn̄ plura obſtāt nō ſufficit ꝙ vnū remoueat:
q2 aliud remanet vt no.Bal.in.l.j.col.pe.in. ver.vnū
etiā ſcias.C.de fur. Subtilis.do.Philippus.

¶Regula.l.Si librarius.

SI librarius l trāſcribēdis ſtipu=
lationis verbis errat
ſet:nihil noceret quominꝰ ꝛ reus ꝛ fideiuſ=
ſor teneatur.

1 NOto ꝙ† error ſcriptorū nō nocet par=
tibꝰ ad idē tex.in.l.iperator la.j.
ff.de ſtatu.homi.in.l.errorē.C.de teſta.fa
cit tex.in.l.ambiguitates.eo.ti.Et p iſtū
tex.no.Bal.in conſi.cxxv.dubitat.in fi.li.
ij.Fulg.in conſi.cxxxiij.circa primū.col.j.

¶Et ideo ſi notariꝰ dicat ꝙ pr̄ reliq̄t filie iure reſtitu
a tiōis[a] cū debuerit dicere iure īſtitutiōis nō nocet iſte
error q̄minus videat filia inſtituta vt no.Bal.l.l.ſi cū
ante.C.de dona.ante nup.in ver.ꝛ pro hoc conſului.

a ¶Reſtitutiōis.Ad de Iaſo.in aut.noniſ.C.de inoffi.teſta.col.ix.vſ.qd antē ſi groſſus.

¶Et eodē mō ſi imperitꝰ notariꝰ dicat ꝑ ſua falcidia
cū debuerit dicere ꝑ legitia.Et ſi dicat ꝙ mulier renū
tiauit bn̄ficio valeriani cū debuerit dicere velleiani
nō nocet iſte error:q2 ptꝫ:vt cōcludit Bal.in.l.ipera
tor.la.j.col.ij.vſ.itē q̄dā notariꝰ ruſticꝰ.ff.de ſtatu ho.
Et ſimiliter ſi notariꝰ dicat ſubſtituo te ꝓcuratorem
intelligitur conſtituo.vt not.Bal.in.l.pe.C.de procu.

2 ¶Et generaliter† ſi ſit error in falſa grāmatica non
per hoc vitiat inſtrumētū notarij:vt no.Bar.l.l.plau
tius.in fi.ff.de auro ꝛ arg.le.Et ſpāle eſt in reſcriptis
pape.c.ad audiētiā.el.j.de reſcri.Secꝰ eſt in alijs in=
ſtr̄is notariorū vt Ab.ibi poſt alios dicit.ꝛ no Bar.ꝗ

Bal.⁊ Ang.in.d.l.imperator.

3 ¶Et hoc intelligit̃ qñ cõſtat de mala grãmatica †in dubio autẽ debet interꝓtatio fieri vt nõ ſit falſa grã matica.d.l.planti⁹ no.Bar.in.l.cũ in teſtamẽto.in fi. de auro ⁊ argẽ.leg.⁊ Cuma.in cõſi.vij.viſis cõpromiſ ſo.col.vj.in ver.ad ſecundum.

a ¶Preſumitur.adõ eũdem do. Phil.in ꝯſ. xv.col.v.ꝟ. v.facit.ſci. ⁊ ꝓ tenui fa cilitate ⁊c.

¶Et eodẽ mõ ꝙ hic dr de errore intelligit̃ qñ cõſtat. Et in dubio non preſumit̃ vt no.Ang.in.d.l.errore.i prin.C.de teſta.⁊ Bal.i.d.l.imperator.in prin.Et ad a hoc facit:q꞉ ꝓ notario preſumitur[a].c.ad audientiã. de preſcrip.⁊ no.Bal.in.d.l.error⁊.col.j.⁊ ibi dicit ꝙ ꝗcquid ſit ſcriptũ in inſtrumẽto preſumitur ſcriptum de volũtate ⁊ cõmiſſiõe ei⁹ ꝗ rogauit,⁊ no.Bart.in.l. ſi ꝗs filiabus.ff.de teſta.tut.Ro.in cõſi.clxxx.ampliſſi me doctor.in.j.col.fi.in ver.nec refragatur.

4 ¶†Et quicꝗd dicit notari⁹ ꝙ factum reſpiciat:videt̃ dixiſſe de aſſertione ⁊ voluntate partiũ vt no.Bal.in l.j.circa fi.de ꝓui.do.⁊ in.l.ab executiõe.circa fi.ꝟ.po ne ſtatuto.C.quo.appel.⁊ in.l.mater.col.ij.ꝟ.ꝑterea verba.C.de rei ven.⁊ merito error debet liꝗdo ꝓbari ⁊ nõ ſufficit iuramentũ in defectũ ꝓbatiõis.vt not. Bal.concludit in.l.imperator.col.ij.ver.ſed an pote rit.Et ad hoc facit.q꞉ cũ ſit preſumptio ꝓ notario de eo qð ſcriptũ reperit̃ vt dictũ eſt ꝓbationes clariores reꝗrunt̃ ⁊ tali caſu nõ recurritur ad iuramẽtũ in defe ctũ ꝓbatiõis vt no.Ang.in.l.fi.in prin.ff.qð me.cau. ⁊ facit tex.in.c.q꞉ veriſimile.de ꝑſump.⁊ qð ibi Abb.

b ¶Corrigere. Uide iſtam mate riam ita bñ declaratam ſicut alibi ꝑ Feli.i.c.ex literis.poſt doct.ibi de fide inſtru.

¶Et q꞉ Bart.hic proſeꝗtur materiã huius.l.videndum eſt principaliter de duobus.

5 ¶Primo †qñ notarius poſſit errorẽ ſuũ corrigere.[b]

b ¶Secundo qualiter error notarij probari poſſit.

¶Circa primũ habem⁹ cõſiderare duos caſus.Pri mus eſt in pertinẽtibus ad notariũ.Secũdus in ſpe ctantib⁹ ad partes.In primo caſu ex dictis Bar.plu res concluſiones colliguntur.

¶Prima eſt ꝙ in his que ſpectant ad notariũ in ꝗ bus error nõ vitiat:notari⁹ põt errorẽ ſuũ corrigere: puta ſm Bar.in falſa latinitate.Et idẽ in exẽplis.ff. dictis in ꝗbus dictum fuit errorẽ vitiare.⁊ idẽ tenet Bal.i rub.C.de fide inſtru.col.vj.ꝟ.ſed pone ꝙ tabel lio.⁊ idẽ Bal.i.l.cũ ꝓponeretur.in ꝟſic.vlt.quero.de leg.ij.q꞉ talis emandatio neminẽ ledit.alleg.l.actor verba.ff.de re iudi.⁊ idem Ange.in.d.l.imperator.in princi.q꞉ pars non habet cauſam contradicendi qua re non corrigat.arg.l.dotem.ff.ſol.matri.⁊ ibi Bald. in princi.

¶ Et ideo ſi oratio truncata ſit ſuppleri pōt ꝑ v̄bū ſubanditum: vt no. Ang. in. d. l. errore. in prin. ꝛ Bal. ibi plenius. Et plura ſimilia ad hoc tradit Bal. in. l. verbū volo. C. de fideicom.

¶ Et iſta prima cōcluſio ampliat̃ ſcd̃m Bar. hic etiā ſi erratum ſit in eo ꝙ vitiaret inſtrumētū: puta ſi ſit
a defectus inditionis[a] q̄ vitiat inſtrumentū: poterit tamen notarius errorem ſuū corrigere ſm̄ Bar. hic ne ſcribētis error noceat partibus. ꝛ idē tenet Bal. C. de iuſti. codi. cōfir. col. fi. v̄. ſed an tabellio. Et idē Bart. in. l. nominatim. in fi. de cōdi. ꝛ demon. Bal. l. d. l. cum proponeretur. col. ij. Ang. in. d. l. imperator. col. iij. v̄ſ. iuxta p̄dicta quero. ꝛ ibi concludit maiorem eſſe defectum inditionis q̄ nullo mō appoſita ſit q̄ ſi erronea inditio apponat̃ poſt Dy. in cōſi. xxxv. quē ibi refert ꝛ Bar. hic ꝛ Roma. in conſi. ccxxxv. quo ad primū i ſi.

a ¶ Indictionis. Idem Io. de ana. in. c. cū gra ui. d crimi. fal. ij. col. poſt mediū. ꝛ ꝟ niſi malitioſe quis tūc puniret tanq̄ falſarius.

6 ¶ Secūdo Bart. concludit † ꝙ ſi ſit erratū ꝛ nō ꝯſtat in quo erratum ſit: vt q: omiſit diem ꝛ non conſtat de quo die. iſto caſu notario dicenti ſe recordari de die credēdū erit ſicut officiali credit̃: maxie cū hoc de die ſit q̄d minimum: q: ſi teſtis de die nō recordat̃ tamē probat. l. teſtiū. cū gloſſ. C. de teſti. ꝛ ita Bar. hic dicit

¶ In quo aduertendum eſt q: iſta cōcluſio videtur procedere quando nō eſt vis in tēpore: q: dies nō eſt de ſubſtātia inſtrumēti. ¶ Sec⁹ videtur ſi ſit de ſubſtantia inſtrumēti: vt in actione hypothecaria: q: tūc corrigere non poteſt niſi ꝓbato errore: vt Ang. dicit in. d. l. imperator. ꝛ cū autoritate iudicis: vt no. Bal. in. d. l. imperator. col. iij. ꝛ idem Bal. in ti. de pace cōſtātie. i v̄bo pacta. v̄. ſed q̄d ſi apponant̃ ſolēnitates.

¶ Et iſta concluſio ſcd̃m Bar. ꝓcedit qñ erratū fuit omittēdo diē: q: tūc nō dicitur funct⁹ officio ſuo edēdo inſtrumētū abſq̄ die. ¶ Sed ſi erratū ſit apponēdo vnū diem vel mēſem pro alio: q: tūc notarius nō poterit ſe corrigere niſi conſtet de errore ꝑ teſtes vel alio modo: q: tunc videt̃ functus officio ſuo. ita Bar. dicit alleg. tex. in. l. q̄cquid aſtringēde. ſcd̃m vnum intellectum. de ver. obli. Et iſta limitatio Bar. videt̃ de plano ꝓcedere quādo dies eſſet de ſubſtātia vt. ſ. dictū eſt in hypothecaria: ſi v̄o nō eſſet de ſubſtātia tunc videt̃ ꝙ error corrigi poſſit: q: ſi Bart. hoc permittit quādo dies omiſſa ſit: vt. ſ. retuli: a fortiori idē dicēdū videt̃ quādo dies nō fuit omiſſa: ſed vna pro alia appoſita ſit: q: maior eſt defectus omiſſionis q̄ erroris: vt dicit Bar. hic poſt Cyn. quē refert Et idem no. Bal. in. d. l. imperator. colum. iij. ꝛ ſupra dictū fuit

de inditione omiſſa.
¶ Et hoc de plano videt̃ procedere ſi parti nõ ſit datũ inſtrumẽtũ: vt no. Bal. l rub. C. de fide inſtru. col. vj. ⁊ Bar. l. d. l. imperator. col. j.
¶ Secus ſi fuit data copia parti: q2 tunc videt̃ indiſtincte ꝙ corrigere nõ poſſit niſi probato errore ⁊ de conſenſu iudicis ſm Bart. in d. l. imperator. ⁊ in. l. fi. verſi. ſed qd ſi notarius. ff. de tabu. exhi. Bal. in. l. ambiguitates. in fi. C. de teſta. ⁊ in. d. rub. de fide inſtru. col. vj. ⁊ in. l. fi. col. penul. in verb. quarto querit̃. C. de eden. ⁊ in tit. de pace cõſtantie. in verbo pacta. in fi. Et idẽ Ang. in cõſi. ccxcij. viſis. col. j. Cuma. in conſi. xxiij. viſo. ⁊ Socinus in conſi. xciij. pſtantiſſimis. colũ. iij. ⁊ conſi. xcvij. al's conſului in nonis.
7 ¶ Secũdus caſus principalis eſt ſi erratũ ſit† in ptinẽtib⁹ ad ptes: ⁊ tũc ſm Bar. error corrigi nõ põt ex interuallo: ſ3 incõtinẽti ſic. ⁊ idẽ Ang. in. d. l. imperator. in pn. ⁊ no. bal. in. d. rub. de fide inſtr. co. vj. ⁊ in. l. cũ ꝓponeret̃. col. ij. ff. vlt. q̃ro. de leg. ij. ⁊ idẽ Bart. i. d. l. Iperator.
8 ¶ De ſecũdo principali dubio† de ꝓbatiõe erroris: primo dicit bar. ꝙ error ꝓbat̃ de facili ꝑ originale qđ reperitur: q2 illud inſpici d3. ſ. penul. in auf. de tabel. ⁊ idẽ Bar. in. l. ſempꝛoni⁹. ꝓculo. de leg. ij. l. l. ſi qs ex argẽtarijs. ſ. ꝓtor ait. ff. de edẽ. cũ ſimi. vt ibi tradit Alex. ⁊ in conſi. cv. reuerẽde dñe. in ſecundo lib. ⁊ Petrus de anchara. in conſi. cccccxxij. premiſſa. Ang. in conſi. cccxlvij. pater ſtipulatus.
9 ¶ Secundo de facili probatur† ſi partes confitẽtur errorẽ: vel etia3 ſi teſtator hoc dicat in his q̃ ab eius volũtate pendẽt: vt no. Bar. hic circa fi. ⁊ in. l. cum proponeretur de lega. ij.
10 ¶ Tertio probari poteſt teſtibus.† Sed tot teſtes req̃rũtur quot neceſſarij ſunt in diſpoſitiõe principali de qua agitur: vñ in teſtamẽto error d3 probari ſeptem teſtibus quando agitur de ſubſtãtia ipſius teſtamenti: hoc eſt de voluntate teſtatoris. Sec⁹ eſt in qualitate req̃ſita in teſtamento: vt no. Bar. poſt glo. in. d. l. cum ꝓponeret̃. cum ſimilibus: vt tradit Alex. in. l. errore. circa fi. C. de teſt. Soci. in conſi. lj.
11 viſo teſtamento. in fi. Et quod dictũ eſt de ꝓbãdo † qualitatẽ idẽ eſt ſi agatur de ꝓbãdo ſolẽnitatẽ: q2 duo teſtes probarẽt ſm Ang. in. l. ambiguitates. C. de teſta. in q̃buſdã lecturis. Alex. in. d. l. errore. l fi. de quo dixi l. l. fi. C. de ſecũ. ta. Et de ꝓbatiõe erroris. no. Alex. l cõſil. cxl. ſup teſtamẽto. col. j. lib. j. Et in dicto conſi. cv. reuerẽde domine lib. ij. in conſi. lxxxviij. in cauſa do. Barto. lib. iiij. Soci. in conſi. xciij. preſtantiſſimi. colũ. iij. ⁊ Lauren. calcaneus in conſi. xlviij. viſo dicto caſu. colum. penultima.
12 ¶ Ultimo regula iſta procedit† prout loq̃tur quãdo errore fuit ali q̃d omiſſum. Secus ſi dolo ⁊ malitioſe notarius aliq̃d omiſerit quia tunc puniri debet. Et an tunc corrigere poſſit. no. Bal. in. l. ij. C. de fideicommiſ. liberta. ⁊ in rub. C. de fide inſtrumento. colum. vj. verſic. vnum ſcias. ⁊ tradit Lanfran. in repetitione capituli quoniam contra. colum. vij. de proba.
13 ¶ Et quando falſitas in notario preſumatur. † no. in. l. iubem⁹. C. de
14 teſta. vbi Alex. And. ſiculus. in conſi. xxix. col. viij. lib. j. † In dubio

a ¶ Preſumitur. Adde eũdẽ. do. Philip. in ꝯſ.clxxv. inci. in cã falſitatis Jo. de ana. in. c. cũ diligẽti. de accuſa. iij. col. ꝗſi in fi. ⁊ alex. in. c. ego ſolis. ix. di. Areti. i conſilio. xlvij. i ci. viſis ⁊ diligẽter ponderatis. i. j. col. vᵒ. ꝓ his facit optie ⁊c. Feli. i. c. ex literis. ij. colũ. ver. tertia ꝯcluſio. hoc tñ eſt limitãdũ ſm eũ ibi. vᵒ. ſʒ limita. niſi notarius ꝯmiſiſſet ſolẽnitatẽ iuris in teſtõ que interuenire debebat: qꝛ tunc non ꝓſumitur error ſed falſitas. de ꝗ vltra eũ ⁊ ꝗs allegat vide Bar. i. c. qm̃ vt lite nõ cõteſta. co. xv. i medio. ⁊ i ꝯſi. lviij. ici. clementiſſimi in. j. vol. pe. col. Bal. in ſua mar. i. vᵒ. error. vᵒ. xij. ⁊. xiij. Hierony. chuchalon.

a tamẽ in notario ſemper potius preſumitur a error ꝙ falſitas: vt no. Bar. per illũ tex. in. l. quoties. §. j. ff. de here. inſti. cum ſimi. vt tradit Alexã. in cõſi. xl. habita ſuper cõtẽtis. col. fi. lib. j. ⁊ cõſi. xxvij. in cauſa ⁊ lite. in prin. lib. ij. Pe. de anc. in cõſi. cclxxxvij. tria principaliter. col. j. Cuma. in conſi. cxxv. ad primũ. ⁊ dixi in cõſi. clxxv. Et regula etiam iſta limitatur: vt per Alex. in. l. errore. colũ. j. ⁊ in. l. ambiguitates. in fi. C. de teſta. Et materia late habetur in tractatu clauſularũ in charta. xlj. Subtilis do. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Filiuſfamilias.

Filiuſfamilias neq retinere: neq recuperare neq adipiſci poſſeſſionem rei peculiaris videtur.

1 Noto ꝙ † iſto iure filiuſfamilias nõ habebat poſſeſſionẽ rei peculiaris: qꝛ ſtatim poſſeſſio patri etiã ignoranti acquirebatur. l. quicquid. ff. de acqui. poſſeſ. l. j. §. itẽ acquirimus. eo. ti. facit tex. in §. j. inſti. per quas perſo. nobis acquiritur. ⁊ in. l. placet de acquiren. heredi.

¶ Et ampliatur iſta regula. etiã ſi filiuſfamilias ab alio poſſidebat: vt dicit tex. in dicta. l. quicqd. qꝛ ſecũdũ gl. ibi illa acquiſitio fit vigore patrie poteſtatis q̃

2 durat licet ab alio poſſideat. Secus eſt in ſeruo † qui domino nõ acqrit ſi ab alio poſſideatur. l. j. §. ſed ⁊ ꝑ eũ. ff. de acquiren. poſſeſſione. qꝛ in ſeruis acquiritur dño ratione poſſeſſionis: vt dicit glo. in dicta. l. quicquid. facit text. in. l. j. in fine. ff. de acquiren. poſſeſſio. de quo videndum eſt per doctores in dicta. l. j. §. item acquirimus. ⁊ per Alexan. in. l. j. §. veteres. colum. iij. de acquirenda poſſeſſione.

¶ Et regula limitatur vt per gloſ. hic: qꝛ hodie non procedit.

¶ Itẽ regula videtur procedere in poſſeſſione q̃ hʒ aliqd iuris. Secus videt in detentatiõe que filio acqri videt argumẽ. l. ſtipulatio iſta. §. hi qui. de vᵒb. obli. Et pari ratione implemẽtũ conditionis que in facto conſiſtit ipſi filio acqrit. l. qui heredi. in principio. de condi. ⁊ demonſtra. facit tex. in. §. ſed cum factum. inſti. de ſtipula. ſeruorum. Philippus Decius.

⁋Regula. l. Non ſolent.

NOn ſolēt ꝙ ſuperabūdāt vitiare ſcripturas.

DE iſta regula dictū fuit. ff. in regu. que dubitationis.

⁋Regula. l. Nemo dubitat.

Nemo dubitat ſoluendo videri eū qui defenditur.

Et per iſtum tex. glo. in. l. ſoluendo. ff. de ꝟ.
ſig. dicit ꝙ ſoluēdo ꝗs videt̃ ꝑ ſe vel per
1 aliū. ⁊ no. Bar. in. l. j. ff. de cuſto. reoꝝ † di
cēs ꝙ ſoluēdo eſſe dꝫ qui habet fideiuſ.
ad idē text. i. l. ſi plures. §. p̄terea. el. ij. ff.
de fideiuſ. Et per iſtū tex. hic Bar. in. l. item liberat
§. qui paratus. ff. qui. mo. pignus vel hypo. ſol. ibi de
cidit. q. quā hic indeciſam reliquit ⁊ reſpōdet ad tex.
in. l. reſcripto. §. debitores. ver. plane. ff. de mune. ⁊ ho
no. cum ſimi. vt tradit Alex. in. l. iiij. §. ſi ex conuentio
ne. col. j. de re iudi.
⁋Et Ang. are. in trac. malefi. in ver. quas ſi nō ſolue
rit. ⁊ idē Alex. i. l. j. ff. ꝗ ſatiſ. cog. et moder. ibi. Et and.
2 ſicu. in cōſi. xv. col. ij. li. ij. † Et ſoluēdo ꝗs intelligit̃ qñ
in totū ſoluere poteſt. d. l. ſoluendo. de ꝟb. ſig. ⁊ inſti.
*Additio. de obli. que ex delicto in. §. fulloni vero. in fi. ⁋Et ſol
a ⁋Exigi- 3 uēdo eſſe videtur † qui habet nomina debitorū: qꝛ nō
les. vid bal. dicit̃ ſuſpectus: vt no. Bal. ꝑ illū tex. in. l. facere. ff. ſol.
i. l. ij. in p̄n. ma. ⁋Et hoc intelligit̃ quādo debitores ſunt boni ⁊
ff. d noxali. a, de facili exigibiles [a] alias ſecus. vt concludit Alex. in
d. l. facere. poteſt alios quos ibi refert. ⁋Et idē Alex.
in conſi. xxxvij. viſo ⁊ opportune diſcuſſo. co. iiij. ꝟ. ter
4 tio per hoc adduco. lib. ij. † Et qñ quis dicat̃ nō poſſe
ſoluere vt qꝛ imponitur pena corporalis ſi pecunia-
riā impoſitā ſoluere nō poterit not. Bal. i. l. qcūqꝫ co.
pe. ꝟ. ſed pone ſtatutū. C. de ſer. fug. Ang. in. l. j. ff. de
iniuſto rupto. cū ſimi. vt proſequit̃ Ang. are. in. d. tra-
ctatu malefi. in verbo preallegato vbi late refert imo
lā in. l. ſuꝰ quoqꝫ. ꝟ. Sed ſi filio. co. pe. ff. de here. inſti.
⁋Et ad p̄dicta vide Bar. in. l. tres tutores. in fi. ff. de
5 admi. tuto. vbi dicit † ꝙ nō preſumit̃ ſoluēdo ille cuiꝰ
bona vendūtur ⁊ qualiter probet̃ ꝙ quis nō ſit ſoluē
do no. Bal. in aut̃. hodie. ver. ij. q̄ro. C. de actio. ⁊ obli.

Philippus Decius.

¶ Regula.l. In ambiguis.

IN ambiguis orationibus maxime ſula ſpectāda eius eſt qui eas protuliſſet.

ET hec regula exēplificari pōt i pricipe ad quē
a 1 recurritur pro interpretatione[a] legis† qr
eiꝰ eſt interpretari cuiꝰ eſt cōdere.l.fi.C.de
legibꝰ.c.inter alia.de ſen. excō. ¶ Et ideo
pro interpretatione ſtatuti ad populū qui fecit ſtatu
tū recurrit:vt no.Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti. ⁊ iu.
in pen.char.l ver.iij.quero.Et dicit Bar.ibi hoc pro-
cedere in ſubſidiū qn alia interpretatio q̄ cōgrua ſit
haberi nō pōt alias ſecus:nā qn eſt dubiū arduū ⁊ in
explicabile ad principē recurrit:vt no.Abb.in.c.j.l.j.
notabili.de iura.calū.⁊ in.c.cuȝ veniſſent.de iudicijs.
2 ¶ Et ideo † iudices prius habēt poteſtatē interp̄tā-
di leges in preiudiciū partiū:vt no.Inno.in.c.cū ſpe
ciali.de appel.⁊ Abb.ibi ſequit.⁊ in.d.c.cū veniſſent.
⁊ l.d.c.j.de iuramē.cal.⁊ i.c.capellanꝰ.col.j.de ferijs.
cū ſimi.vt tradit Feli.in.d.c.inter alia.Et hoc intelli
git niſi eſſent verba clara:qr tunc nō poteſt iudex ali
ter interp̄tari ꝗ̄ verba dicant:vt no.Bar.in.l.ab exe-
cutore.in prin.col.penul.ff.de app.Bal.in.l.ea q̄.C.cō
mina.vl epiſto.Are.i ꝯſi.l⁊j.poſt abſolutū.⁊ i.l.v.§ ſti
pulatio.de v.obl.Alex.i ꝯſi.ccxv.nec argnēdi.l.fi.li.ij.
¶ Similiter iſta regula exēplificari poteſt i p̄uilegijs
3 vt eſt tex.i.c.cum veniſſent.de iudi.† vbi pro iterpre-
b tatione p̄uilegij ad papam[b] recurritur.Et hoc intelli
git de interpretatione concernente validitatē priuile
gij:vt not.Bal.in.l.hi qui.in p̄n.C.de app.⁊ Pau. de
caſt.ibi l fi.facit qđ no.Oldra.i cōſi.ccxxx.Urbanꝰ epi
ſcopus.circa.fi.Et ideo ſtatuta inualida cōfirmata a
ſummo pontifice quia tolli ab imperatoribꝰ non poſ
ſunt a ſūmo pontifice interpretari debēt:vt no.Bal.⁊
Ang.in.l.ex facto.de vulg.⁊ pup.Et quādo ad papaȝ
recurrit eius interpretationi ⁊ declarationi ſtandum
eſt:dato ꝙ a p̄ncipio eius intentio talis nō fuiſſet vt
no.Ang.in cōſi.cclxxiij.nō eſt dubiū.col.ij.⁊ idē Pau.
de caſt.in.l.heredes palā.§.ſi qđ poſt.co.ij.ff.de teſta.
4 † vbi inquit ꝙ papa ſepenumero facit multas decla-
rationes circa gr̄as ab eo factas.Et p̄iudicat illis q̄-
bus erat ius queſitum per illum tex.quaſi illud quod
declaratur fuiſſe a principio dictū:quo caſu non fuiſ-
ſet alteri ius queſitum:et dicit hoc procedere i ꝓpria

r

a ¶ Interp̄tatione.Iterp̄tatio q̄d ſit vide Bal.in rub.C.de v.b.ſig.in p̄n.et Lāfrā.i tracta.iterp̄ta.ſtatuto.i.j.co.i ver.iiij.p̄mitto ⁊c.⁊ Bal.in ſua marga.i ver bo interpretatio.Pau.cōſi.cccxl.in p̄n.p̄miſſis allegationibꝰ i.j.vol.et Bar.i.l.ab executore.ff de app.H.C.

b ¶ Papā.Iterp̄tatio a papa de qbꝰ fiat ⁊ an admittat pbatio l ꝯtrū vide Card.in cle.j.de ꝯceſ.p̄be.⁊ Bal.i l.ij.C.de ſen.ex periculo recitan.⁊ do.Phili.l.c.ij.de offi.dele.

declaratione que conſiſtit circa aliquod verbū dubiū: ſecus ſi nō eſſet verbū dubium: quia tunc eſſet noua diſpoſitio que non tolleret ius alteri queſitum. Et ad hoc vltimum dictū Pau. de caſt. eſt notabilis deciſio Pe. de ancha. in cōſi. cccxcix. premiſſo. col. fi. et idē tradit Pau. de caſt. in conſi. clvi. viſo. col. fi. et dixi in. d. c. cum veniſſent. vbi videndum eſt.

5 Eodē modo † in reſcriptis recurritur ad papā: qz ſecūdū ei⁹ intētionē interpretari debēt: vt no. Inno. i d. c. cū eccleſiaſtice. de excep. cū ſimi. vt dixi ibi. Et idē eſt in iudice qui pōt eius ſententiam[a] interpretari. l. ab executore. in prin. ff. de app. et ibi Bar. cū ſi. vt not. Alex. in l. ij. col. fi. de lib. et poſth. et l. l. actorē. de re iud. Et ad regulā hic facit tex. in. l. i pretorijs. de pretorijs ſtipulationibus. Subtilis Decius.

a Sniaz quā nō poterit niſi ſemel iterptari ita bal. p gl. ibi. l. l. ij. C. de ſen. ex pi. recitan. Imo. l. l. ab execu. l pn. ff. de ap. Ja. l. l. qd iuſſit in. xi. co. ff. d re iu. h. C. b

Regula. l. Ea ſola.

Ea ſola deportationis ſententia: aufert q̄ ad fiſcum perueniunt.

Nota ſecūdū intellectum glo. qui plenior videtur † q ſnia deportationis[b] ſolum aufert ea que in fiſcū trāfferūtur bona enī deportati deferuntur in fiſcū l. deportatoꝝ. C. de pen. et no. per glo. in §. relegati. inſti. qb. mo. ius pa. po. ſol. vñ dicitur hic q p ſniam deportationis ſolū auferunt ea que in fiſcū trāfferunt qz ſi fiſcus recuſaret bona quia forte reputaret qd non eſſent ſoluēda iuxta. l. primā. §. an bona. ff. de iure fiſci illa repudiata nō tranſirent in fiſco. vel ſecundo regula declarari pōt q ea ſola ſnia deportationis aufert q̄ in fiſcum tranſferuntur: vez illa que tranſeunt in heredes extraneos. quia alia non transferunt in fiſcū: vt in. l. j. vbi Bar. C. de ope. liberto. et Bar. in. l. iura. ff. de iure pa. cū ſimi. vt tra. Alex. i cōſi. xxiij. opportune conſideratis. col. ij. li. j. et in cōſi. lxxxix. vtrum in prin. li. iiij. Philippus Decius

✻ Additio. b Deportatiōis. Deportati dicū tur peregrini. i. alieni. Pau. de ca. l. l. j. C. d heredi. inſti. et q deportatio nō dicat expulſiq de ciuitate: vide Bar. l. j. conſti. ffoꝝ. §. fi. in fi.

Regula. l. Quoties.

Quoties vtriuſq cā lucri rōne vertitur is preferēdus eſt: cuius in lucro cauſa tempore precedit.

Nota † q in pari caſu lucri prefertur ille qui eſt prior in tempore. Sed ad declarationem regule conſiderādum eſt quod

ſi rei donate facta fuiſſet traditio illi qui fuiſſet poſterior in titulo ille eſſet potior quia prius dominiū habuiſſet.l.quoties.C.de rei vendi.cum ſimi.vt dixi in reg.contractus.ſ.eo.

¶Et tali caſu regula non haberet locū:vt no.per gl. in regula q̄ prior.de regu.iur.in.vj.vñ regula intelligitur ceteris paribus.ꝛ facit tex.in.d.regu.q̄ prior. ꝛ in.l.in operis.ſ.locati.

¶Et regula etiā exēplificari poteſt in beneficijs eccleſiaſticis:q: †potior eſt q̄ prius[a] impetrauit.c.cum
2 cui.de preben.in.vj.no.in.c.capitulū ſancte Crucis. de reſcriptis.

¶Et ad iſtā regulā quāplures q̄ones ſimiles ꝓſequtur Ro.i ꝯſi.xlvij.viſis neceſſarijs.vbi ꝑncipaliter loquitur de illo comite q̄ obligauit ſe duob⁹ principib⁹. Et in terminis regule in pari cauſa lucri plura iura ꝛ ſimilia Ro.inducit in ꝯſi.cexcviij.circa ꝑmiſſam et idē tradit Pau.de ca.i ꝯſi.clvj.viſo ꝛ examinatio pūcto col.iij.vbi ꝯcludit ꝙ ſcd̄a ꝯceſſio facta de quibuſdā bonis feudalib⁹ non derogat priori.ꝛ in ſimili caſu tradit Alex.in cōſ.iij.ex his q̄ in themate.li.v.ꝛ i ꝯſ.xxiij.viſo ꝓceſſu,col.ea.lib.v. Philippus.Deci⁹,

¶Regula.l.Non poteſt videri.

Non pōt videri improb⁹ q̄ ignorat quātum ſoluere debeat.

Si qui ignorat quātū ſoluere debeat videndum eſt qd̄ ſupra dixi.in.l.q̄ ſine dolo.ꝛ in.l.nulla intelligitur.ſ.eo.

¶Et Bar.hic infert ad queſtionē quaȝ dicit hic piſis de facto habuiſſe. ¶Et cōcludit per iſtum tex.quod non dicitur[b] eſſe in mora ille q̄ negat.c.petita ab eo ſi agat̄ de re implicita: q: ignorat quantum debeat.vt hic ꝛ in.l.in fideicommiſſi.in ꝑn.ſ.de vſur.in.l.ſi q̄s ſolutioni.ff.e.ti.

¶Secus ſi ſciret ſe debitorem ꝑciſe in certa parte:q:
3 tūc nō ſoluēdo eſſet in mora.Et ſic vult Bar.†qd̄ debitor de.x.a quo.xx.petita ſunt nō poſſit negare illaȝ maiorē ſūmā:q: videret̄ etiā negare illā minorē ſummā de decē.E idō eſſet periurus:vt idē Bal.dicit in.l. ſi pupillus.§.fi.ſ.de v̄bo.ſig.ꝛ ꝑ hoc dicit Bar.in.l.j. §.ſi ſtipulāti.circa fi.ſ.de v̄b.obli.Qd̄ cōfundit practica aduocato:ū.q̄ volunt ꝙ totū negari poſſit ſi pl⁹

a ¶Prius. Vid̄ Dy.in reg.q̄ prior. in prin.vbi eius add.ſatis remiſſiue in verbo potior.ꝛ ad id ꝙ dicit ꝺ prioritate vnius hore. Vide Soci. ꝛ Iaſ.in.l.j. ff.ſolu.mat. vbi ponunt q̄n colla:eſt facta a papa vbi ꝛ alteri ab ordinario:ꝛ i collatiōe ordinarij appa ret de modica prioritate tp̄is q̄s ꝑferatur.

b ¶Dicit̄. Vid̄.Iaſ.in §.ſtipulāti. fi.v̄bis l.v. iij.ſucceſſiue ꝑ alleg.

a ¶In totũ.Contrariã ſentẽtiã tenẽt.Cy.Ray.Bar.Jo.imo.Alex.q̃ dicũt eã cõem.⁊ Are.ibi pe.col.dicit eã ꝯmunioꝛẽ ⁊ oẽs moder.l.§.ſi ſtipulãti hic alle.eã etiã tenẽt Inno.Hoſt.Jo.and.Philip.frã.i.c.ꝑ ſentiũ.in.v.col.de teſtib⁹.lib.vj.idẽ Feli.i.c.nã ꝯcupiſcentiã.de cõſti.fi.col.vbi ponit tres limi.⁊ ꝗplures alij q̃s refert Alex.l.ij.col.⁊ Abb.in.c.j.de plus peti.licet dicat opi.glo.ſeruari i pꝛactica ab aduocatis tãtũ ad euitandas iſtas opi.doctoꝝ aduocati hodie ſeruant aliã pꝛacticam.quã refert Jaſo.l.d.§.ſi ſtipulanti.poſt Ang.Pau.⁊ Cuma.Hie.Chu.

b ¶Minoꝛ q̃d in ſentẽtia an i maioꝛi inſit minoꝛ.vide latiſ.Jaſo.l.i.iter pares.ff.de re iu.col.ij.i.iiij.not.⁊ Jaſ.i §.ſtipulãti hic alle.col.iiij.ver.circa iſtã materiã.vbi ponit regulã cũ ſeptẽ fallentijs.

debito petatur.Et in hoc ibi late inſiſtũt Alex.⁊ moderni ⁊ reſidẽt cũ opinione Bar.ibi tanq̃ cõmuni.

¶Pꝛo qua allegat tex.i.l.q̃ ſeruũ.§.fi.ff.de interrog.actionib⁹.vbi interrogat⁹ de toto fundo an eũ poſſideat teneat etiã de pte rñdere.¶Sed ille tex.parũ facit:qꝛ intelligit qñ etiã de parte interrogat⁹ ſit ſm glo.ibi.Et ad hoc facit qꝛ q̃ vult ſibi rñderi ſup toto ⁊ ſup parte debet interrogari ſup toto ⁊ ſuper parte.l.non alienũ.ff.de interro.acti.

¶Et ideo verioꝛ videt opinio quã idẽ Bar.tradit.i l.q̃ ſolidũ.in pn.ff.de leg.ij.vbi videt tenere ꝯtrariũ dũ ꝯcludit ꝙ ſi q̃s petat plus debito:habeo iuſtam cauſam litigandi ſup toto niſi actoꝛ dicat ſe paratũ partem recipere per illum tex.q̃ bene pꝛobat.

¶Et pari rõne vr̃ ꝙ poſitio facta de maioꝛi ſumma in totũ[a] negari poſſit:vt per gl.i.l.ij.i glo.magna.de cõfeſſis.l.vj.ſeq̃tur Bal.i.l.ij.§.q̃d obſeruari.col.peñ.verſi.Sꝫ q̃d ſi poſitio.C.de iura.calũ.cũ ſimi.vt Alex.refert l.d.§.ſi ſtipulãti.⁊ idẽ Alex.i conſi.clxxxiij.viſo puncto.col.fi.lib.v.Nõ ob.ꝙ ille q̃ negat totũ vr̃ etiã negare partẽ:qꝛ reſoluẽdo hoc in quo tota vis ꝯſiſtit conſiderandũ eſt:qꝛ verũ eſt ꝙ in toto pars cõtinet:⁊ in maioꝛi ſumma minoꝛ[b] ineſt.l.q̃s cum totũ.de exceptio.rei iud.l.ſi is q̃ ducenta.§.vtrũ.de reb.dubijs.⁊ in.l.j.§.ſi ſtipulanti.de verb.obli.in.l.q̃ concubinã.§.q̃ ita.de leg.iij.

¶Sed illa pars i toto continet ad integrãdũ illud totũ:⁊ minoꝛ ſumma i maioꝛi cõtinetur ad integrandum maioꝛem ſummam:ſed per ſe illa minoꝛ ps vel minoꝛ ſumma nõ vr̃ petita.ita no.declarat Barto.i l.ſcire debemus.i fine pn.de ver.obli.vbi mdr quod ſi pꝛomiſiſti centũ nõ poſſum petere q̃nquaginta tã q̃ pꝛomiſſa:qꝛ illa pars de q̃nquaginta non fuit pꝛomiſſa:lꝫ ſub generalitate illoꝝ vboꝝ icludat.Et ita i pꝛopoſito vr̃ ſi poſitio eſt facta de centũ non dicit facta de q̃nquaginta:lꝫ i ſumma de centum q̃nquaginta icludant.⁊ ideo q̃ negat poſitionẽ de cẽtũ nõ dicit negare poſitionẽ de q̃nquaginta:vñ nõ dicitur piurus.Et pari rõne nõ videt eſſe i moꝛa:qꝛ nõ recuſat ſoluere q̃d dꝫ.Et hoc modo explicat illud i quo docto

res moderni laborāt in.d.l.ſ.§.ſi ſtipulanti.& in effectu qđ Bart.hic dicit nō videt̃ verū per ſupradicta.Et ad hoc facit illd qđ dicam in regula in eo.ſ.e. Subtilis Decius.

¶Regula.l.Omnia que.

Omnia q̃ iure cōtrahūtur:cōtrario iure pereunt.

De iſta regula dictū fuit in regula nihil tā naturale.ſ.eo.vbi videndum eſt.

¶Regula.l.Ubi lex.

Ubi lex duorū menſiū fecit mētionē & q̃ ſexageſimo primo die venerit audiēd⁹ eſt.ita eñ imperator noſter Antoni⁹ cum diuo fratre ſuo reſcripſit.

1 Ista regula ſm Bar.in.l.cū biſſextus.in fi.ſ.ti.ſ.reducit ad cōmunē opinionē q̃ lz † q menſis intelligat̃ ſm qualitatē menſis in quo data ſit dilatio.vñ ſi die.xxiij.Auguſti data ſit dilatio vni⁹ mēſis incipit in d.die.xxiij.& terminat̃ in.xxij.ſeptembris:vt Bar.concludit in.d.l.cum biſſextus.& hoc idem glo.in.c.quam ſit.in verbo menſe.de ele.in.vſ.& ſequunt̃.Bal.& Imo.in.d.l.de diuiſione.ſ.ſol.mat. Ang.l auſ.iubem⁹.C.de iud.cū ſimi.vt tradit Alex.in.d.l.de diuiſione.vbi dicit q iſta eſt cōis opi.& idē Alex.in.l.ſi.l pn.col.penul.C.de iure delibe.& l cōſi.xlij.in caſu & lite.col.ij.lib.iij.Et ſm Bar.in.d.l.cū biſſextus.in fi.regula iſta reducitur ad q̃ſtionem glo.p̃allegate.

¶Sed non videt̃ q reduci poſſit niſi ſm qđ inferi⁹ dicam.& Bal.l l.eos.§.finañt.circa fi.C.de ap.dicit iſtū tex.hic p̃cedere ex benignitate non q hoc ſit de proprietate verborum.

¶Et concluſio glo.in.d.c.quam ſit.procedit in mēſibus continuis q̃ habent metam limitatam:& pro maiori parte habēt dies triginta vnū.& q̃dam triginta.Sec⁹ eſt in menſib⁹ vtilibus in qb⁹ non ſunt limitati dies & vn⁹ menſis vtilis poterit quādoq occupare tres continuos.Unde illa doctrina nō poteſt ad mēſes vtiles adaptari:& iō

2 vnus † menſis vtilis intelligit̃ de.xxx.diebus:vt Alex.tradit in cōſi. cxiiij.viſa ſcriptura.col.fi.lib.v.

¶Secūdo concluſio ſuperi⁹ facta intelligit̃ quando principiū mēſis deſignat̃:q: dicit̃ a preſenti die infra menſem.Sec⁹ ſi de menſe abſolute mentio facta ſit:q: tūc menſis p̃ duodecima parte anni accipit̃:vt no.Domi.poſt Pau.in.d.c.quā ſit.l glo.l verbo menſez.Et iſta duodecima ps anni p̃.xxx.dieb⁹ declarat̃:& tali caſu mēſis indiſtincte p̃ triginta dieb⁹ accipit̃:vt no.Bal.l.d.l.eos.§.ſi aūt.circa fi. C.de ap.& idē no.Bal.l auſ.q̃ ſemel.circa fi.ver.in glo.fi.C.quō & qñ

index. ⁊ Idē Bal. l. c. j. in pñc. quo tempore miles. vbi approbat glo. in. l. fi. §. j. in ∛bo ſexaginta. C. de iure
3 delibe. Et concludit q̄ † ſi nomē mēſis pferat̃ ſimplr de. xxx. diebus intelligit̃. ⁊ idem Anto. de butr. l. c. licet. de ſupplē. negli. prela. Alex. in. d. cōſil. cxiiij. li. v. Et hoc modo vr̃ procedere tex. hic. videlʒ qñ facta ſit mētio duoꝝ menſiū abſolute: quo caſu de ſexaginta dieb⁹ itelligit̃ tñ hic ex benignitate addit̃ vn⁹ dies. ⁊ vr̃ hoc intelligendum eſſe in materia fauorabili.

Philippus Decius.

Regula. l. Qui vetante.

Qui vetante pretore facit: hic aduerſus edictum feciſſe proprie dicitur.

Nota q̄ paria ſunt aliqđ fieri vetāte ptore vel aduerſus edictuʒ ei⁹. ad idē facit tex. l. l. aduerſus. ff. d arbi. vbi đr q̄ aduerſus ſniam arbitri fieri đr. Si putat̃ ab eo: a quo arbiter peti vetuit
1 † aduerſus eū exponit̃ ʒ. l. nō ſolum. §. fi. ff. de iniurijs. ⁊ l. clemē. ſ. vbi glo. i. verbo aduerſus. de reſtitu. i integ. Philippus Decius.

§. Eius eſt.

Eius eſt actionē denegare q̄ poſſit ⁊ dare.

Ad iſtam regulā facit qđ. ff. dictū eſt i regula ei⁹ eſt velle. ⁊ regula nihil tā naturale. ⁊ i regula nemo q̄ condemnare.

Regula. l. Nemo.

Nemo de domo ſua init⁹ extrahi debet.

Regula itelligit̃ de domo ſua † quaʒ habitaret; ſec⁹ ſi illā nō habitaret: lʒ eſſet ppria: q: ab illa extrahi nō phibet̃: vt no. Bart. l. l. nec in ea. ff. de adulte. ⁊ facit tex. l. l. qđ ait. §. ſufficit. verſi. ſed ſi pater. ff. de adul. ⁊ no. Alber. i tractu ſtatutorum in ſecundo parte. in. xxxv. q. incip. item queritur. verſicu. ſed qđ ſi aliquis. Et in effectu hic ſuo largo modo accipitur; videlʒ pro habitatione. l. q̄ demum. vbi

a Extra hi. Sed an poſſit iudex pcipere alicui ne exeat domū. vide Bald. in. c. q̄ntaualliis. l. ſ. col. q̄ dicit q̄ nō. de quo late. Ja ſo. l. l. quod iuſſit. ff. de re iudi. col. iiij. ver. aduerte tñ.

B ar.ff.de adul.ⱬ in.l.lex cornelia.§.domũ.ff.de iniur.
¶Et iſto caſu etiã habitatio ad tps ſufficit:vt colligit
in.d.§.domũ.dũ ibi dr de ſcholari q̃ habitat rome cau-
ſa ſtudioꝝ.¶Et h̃ ꝓpter ſubiectã materiã de q̃ agi-
tur vt qs tut⁹ ſit i domo:al's vero habitatio tẽporalis
nõ ſufficeret vt no.Sali.Roma.ⱬ Alex.l.l.cũ fili⁹.ff.ſi
cer.peta.cũ ſi.vt dixi ibi.Et idẽ videret eſſe i hoſpitio:
qꝛ videret illud cõductũ eſſe ⱬ eadẽ rõ videt vt ſit tu-
tus in domo.¶Sec⁹ vbi eſſet diuerſa rõ ꝑut loquit
tex.l.l.j.§.habitare.de his q̃ delec.vel effu.Et lʒ Bal.
2 ibi videatur tenere ꝯtrium .dicens ꝑ illũ tex.† ꝙ pena
ĩpoſita offendẽti aliquẽ in domo nõ habet locũ in ho
ſpitio.ⱬ facit qđ no.Bal.i.l ea q̃.l fi.C.qũo ⱬ qñ iudex.
¶Nã reſponderi põt ꝙ reſpectu citationis prout lo
quitur.Bal.in.d.l.ea q̃.diuerſa ratio videt.ⱬ pariter
in.d.l.j.§.habitare nõ videt congruũ ꝙ ille q̃ reperit
in hoſpitio accidẽtaliter debeat teneri.ſicut ille q̃ ha
bitaret.Et ſi ibi agitur de ꝑiudicio hoſpitis in caſu
noſtro agit de fauore.Et ita etiã reſpõdet ad.l.pe.§.
in factũ.ff.nau.cau.ſtabu.¶Sed in caſu iſto eadẽ rõ
videt vt quis ſit tutus.Et pari rõne idẽ videt in na-
ui:qꝛ videtur ordinata ad habitãdũ.ⱬ bene facit tex.
in.l.pe.§.ſi de naue.de his q̃ delece.vbi Alber.hoc te
net.Et idẽ Albericus in trac.ſtatutorũ.in.ij.parte.q.
a xxxv.in fi.vbi idẽ dicit de molẽdinario[a] ⱬ nauta.Et fa
3 cit:qꝛ † nauis eq̃paratur ꝑdio vrbano:vt no.Bal.[b] i.l.
b certi iuris.col.ver.q̃d ergo.C.locati.¶Contrariũ th̃
in naui tenet Roma.in.l.j.§.dñi appellatione.in ver.
ad ſille.ꝑ text.in.l.j.§.ſi quis de naui.de vi ⱬ vi arma.
¶Sed reſponderi põt ꝙ ibi agitur de pena q̃ reſtrin
gi debet:ⱬ ideo cum illud interdictum penale loq̃re-
tur de his que de ſolo deijcerentur ſub verbo ſoli nõ
comprehenditur nauis nec vehiculum vt ibi dicitur.
¶Et dum dicit de domo ſua:ſecus ergo videt ĩ alie-
na vt a cõtrario ſenſu hic colligit ⱬ no.Alex.poſt Ab
ba.in.d.l.plerique.limitando hoc niſi dñs domus ꝓhi
beret ingreſſum:vt in.l.diu⁹.ff.de ſeruj.ruſti.ꝑdio.in
l.iniuriarum.§.ſi.de iniur.in.l.qui domum alienã.de
iniur.¶Sed tamen videtur aduertendum:qꝛ illa iu
ra nõ loquũtur quando iuſtitia impeditur ⱬ ex cauſa
4 vt † in fure:vt no.in.l.ij.vbi Bal.C.de ſeruis fugi.ⱬ qꝛ
tali caſu ceſſat ratio que eſt in domo ſue habitatio-
nis et domino domus non videtur data iſta facultas
vt poſſit impedire capturam eius qui de iure capi
c poteſt.reliqua per doctores in dicta.l.plerique[c].

¶Philippus Decius.

a ¶Molen dinario.molẽdinum an ſit ꝑdiũ vrbanuʒ vide bald.in.d.l. certi iuris. in.iij.q.vbi tenet ꝙ nõ ſicut furn⁹. ruralis.

b ¶Bal.ſequit Iaſ.in repe.l.quominus.de fluminib⁹.ff.colũ.xxvi. ꝟ.vlt.adde.

c ¶plerique.premaxime Iaſo.q̃ ponit.xij.extẽſiones ⱬ.iiij.limitatiões.

¶ Regula. l. Si in duabus.

SI in duab⁹ actionib⁹ alibi ſumma maior: alibi infamia eſt: pponēda eſt cā eſtimationis: vbi aūt eqꝛparent̄ famoſa iudicia: ꝛ ſi ſummā rei diſparem habeant pro paribus accipienda ſunt.

1 NOto † ꝙ in dubio videt̄ facta ſolutio in cā que remonet infamiā. ad idē tex. in. l. ſi quid. in prin. cum ſimi. alleg. in glo. in dubio enim capitur ꝓſumptio vt infamia euitetur. l. hec enim. §. quid ergo. ff. de ſuſpe. tuto.

¶ Et ad hoc facit qꝛ ꝯdēnat⁹ ad reſtōnē rei furtiue in dubio nō intelligit̄ ꝯdēnat⁹ actiōe furti: ſ; ꝯditiōe furtiua q̄ nō īfamat l. ceſſat. ff. de act. ꝛ obli. vt l no. q. dicit Jo. de ana. ſe venetus ꝯſuluiſſe in. c. qualiter ꝛ qñ. §. ad corrigēdos. col. iij. ꝟ. caſus fuit talis. de accu. ¶ Et r̄ra iſta vr̄ etiā ꝓcedere ſi aliud debitū eēt maioris ſumme: qꝛ qualitas īfamie vr̄ ꝓpōderare vt ꝓbat̄ hic: nā cā iſta q̄ reſpicit infamiā ſemp in dubio reputat̄ grauior. d. l. ſi qd. l ꝑn. ita Bart. dicit. l. l. cū ex plurib⁹. ff. de ſolu. ꝛ ibi vr̄ limitare hoc niſi ageret̄ de grauiori cā q̄ reſpiceret ꝯſeruationē mēbri vel vite. arg. l. j. ff. ꝺ bo. eoꝝ q̄ mor. ſibi cōſci. ꝛ facit tex. in. l. ceterū. ff. de ſolu. q̄ facit regulā ꝙ l dubio videt̄ facta ſolutio l cauſam grauiorē. ꝛ no. Bar. in. l. j. de ſolu. Rom. in ꝯſi. xciij. viſis his. col. j. ꝛ ibi materiā ꝓſequit̄ de qua Alex. ſcribit in cōſi. lxxv. pōderatis narratis. ꝛ aliqd Pau. de ca. l cōſi. clij. vidēdū eſt primo. col. ij. ꝟ. pone ergo ꝙ ex interuallo. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Ubicunq̄.

VBicūq̄ cauſe cognitio eſt: ibi ꝑtor deſideratur.

1 HIc pretor pro iudice accipit̄ † qꝛ largo modo q̄libet magiſtratus ꝑtor dici pōt: vt not. Bal. in. l. fi. in. j. q. C. de edil. act. quaſi dicat vbi cauſe cognitio requiritur ibi debet eſſe iudex qui cognoſcat.

2 ¶ Et vlteri⁹ † l cauſe cognitiōe partis citatio neceſſaria eſt. l. in cauſe. la. j. §. cā cognita. ff. de mino. nā ꝑ illū tex. dicit Bar. l. l. ꝓlatā. col. fi. C. de ſen. in ꝟſi. q̄ro vtrū. ꝙ cauſe cognitio dicit̄ fieri qñ fit partib⁹ preſentib⁹ vel abſentibus per contumaciā. Alibi tñ dicit Bar. in. l. iij. §. ſi cauſa cognita. ff. de bo. poſ. ꝙ cauſa cognita dicit̄ fieri q̄tum ad inſtructionē iudicis abſq̄ citatione ꝛ hoc vbi nō agitur de preiudicio: ſecus vbi agitur de preiudicio: qꝛ tunc citatio requiritur in cauſe cognitione: vt not. Bar. in. d. §. ſi cauſa. ꝛ ſola citatio nō facit cauſe cognitionem: qꝛ tex. in. l. in cauſe. la. j. §. cauſa cognita copulatiue loquit̄ cauſa cognita ꝛ preſentib⁹ aduerſarijs. ff. de mino. ꝛ dixi in. c. eccleſia. de conſti. col. ix. ver. ij. q. Philip. Decius

¶ Regula. l. Libertas.

LIbertas ineſtimabilis res eſt.

DEcĩ oꝛ: in.l.nõ eſt.§ īfinita.ff.eo.cũ ſi.al-
lega.in glo.hic.ad idẽ text.in.l.pro
§.fi.ff.rem ra.habe.in.§.pe.verſi.in ſed cũ
1 libertas.inſti.ꝗ manu.nõ poſſunt. ¶ †Et
nihil gratius ſeruis preſtari poteſt quam
libertas.l.paulus.in prĩnc.ff.de fideicõ.li.⁊.non pri-
uata: ſed publica eſt cauſa libertatis.l.ſi quis rogat⁹.
ff.de fideicõ.lib.⁊ ineſtimabilis eſt intereſſe reipu.vt
not.per glo.in.l.j.ff.ſolu.matr. ¶ Et qđ dicitur de li-
2 bertate idẽ dicit̃ de homine libero †cuius corpus nõ
recipit eſtimationẽ.l.j.§.ſed cũ liber homo.⁊ i.l.fi.ff.
de his q̃ deiece.vel effude.⁊ in.l.ex hac.ff.ſi quadru.
pau.fe.dica.in.l.ij.§.corporũ.ad leg.rhodiã de iactu.
3 Eodẽ modo †ineſtimabilis eſt patria poteſtas: vt di-
cit tex.in.l.filiuſfamilias.§.ſcđm vulgarẽ.de leg.ij.
¶ Et quod dicitur hic de libertate limitatur ſecun-
dum glo.hic niſi quis vendat ſe ad pretium partici-
4 pandum: †quia tunc libertas certo eſtimat̃: vt habe
tur in.§.pe.inſti.de iu.perſo.⁊ in tali venditione plu
ra requirunt̃: vt glo.ibi in ver.maioꝛ ꝓſequitur.⁊ in
l.ſeruoꝛum.in prin.ff.de ſtatu homi.in verſi.venire.
5 ¶ Sed in tali caſu cõſiderandum eſt †ꝙ nõ ſit vendi
tio tanq̃ de homine libero/qꝛ nõ valeret venditio.l.
liberis.§.ſi quis ſciens.ff.de li.cau.⁊ no.per gl.in lo
cis ꝑalleg.⁊ ſic vẽditio debet fieri tanq̃ de ſeruo ⁊ li-
6 bertas non eſtimat̃. Et †vbi agitur de libertate vel
alia re ineſtimabili ibi cautiõe rati dꝫ pena apponi.
vt no.per gl.⁊ ibi Pau.de caſt.in.l.nõ ſolũ.§.ſi ſtat⁹.
in ver.ratum.de procu. Philippus Dacius.

¶ Regula.l.Cum ſeruis.

CUm ſeruis nulla actio eſt.

DE iſta regula dictum fuit in.l.in ꝑſonam.ff.eodem. a¶ Diminu-
tio q̃ poſui in.l.ꝯſuli.ff. eo.ſup ver. miti⁹.et do. Philip.l.c. ex literis.ꝺ conſti.

¶ Regula.l.Fere.

FEre in omnibus penalib⁹ iudiciis etati et imprudentie ſuccurritur.

NOta †ꝙ ꝓpter etatẽ ⁊ imprudentiã pena
minui⁹ debet. Primo circa etatẽ ꝯſi-

derandū eſt ꝙ iſta remiſſio pene nō cadit i pupillo q̄
propter etatē non obligatur ex delicto.l.j.§.impube-
res.C.de fal.mo.l.infans.ff.de ſica.facit text.in.l.j.§.
impuberes.in.l.excipiunť.ff.ad ſylleia.ꝛ l.l.j.§.impu
beres.ff.ɔmoda.i.l.pupill⁹.i eo.ti.in cle.j.de homici.
¶ Et hoc intelligitur qñ non ſit doli capax: vt qȝ in-
fans vel infantie proximus: ſecus ſi ſit proximus pu
a bertati: ᵃquia tūc ex delicto tenetur.l.impuber.ff.de
fur.vbi tex.iſta diſtinguit.ꝛ i.l.pupillū.j.eo.l.d.l.exci
piuntur.§.j.ꝛ no.per glo.ꝛ Bar.in.l.ſi quis in fantē.
C.vnde vi. ¶ Et tali caſu cum pupillus teneať ad pe
nā delicti regl'a iſta verificať ꝙ etati ſuccurrať/qȝ pe
na minui debet.ꝛ ideo dicit Bal.in.l.ꝛ ſi ſeuerior.col.
2 ij.ꝟſi.ex predictis.C.in qb.cau.infa.irro.† ꝙ ſi pupil-
lus committat homicidium licet ſit doli capax nō ta
mē debet decapitari/ꝛ licet pupill⁹ doli capax poſſit
mulctari vel excommunicari/tamen ſentētia retra-
ctari debet p appel.vel reſti.in integ.vt not.Ang.in
l.neqȝ impuberes.ff.de in ius vocā.vbi alle.Spe.i ti.
de contuma.§.fi.in fi.Et quód in pupillo debeat pe-
na mitigari no.Sāli.l.l.adminiſtrantes.§.qui corpo
ris.in fi.ff.de excu.tuto.ꝛ eſt tex.in.c.j.in fi.de delict.
puero.vbi dicitur ꝙ in pueris delicia non debent ita
puniri ſicut in maioribus: et gloſſ.ibi per illum tex.
3 ¶ † Et idē eſt dicēdū in minoribus.xxv.annis/qȝ li-
cet in delictis nō habeāt reſtitutionē i integrū.l.ſi ex
cauſa iudicati.§.nūc vidēdū.verſi.ꝛ placet.ꝛ in.l.auxi
liū.§.i delictis.ff.de mino.l.j.C.ſi aduer.deli.pena ta
mē qñqȝ dȝ mitigari: vt dicit tex.in.d.l.auxilium.§.in
delictis.ꝟ.niſi quatenus interdum miſeratio etatis
4 ad mediocrē penā iudicē pduxit.† ꝛ ita videť ꝙ hoc
ſit in arbitrio iudicis attēta q̄litate pſone.ꝛ in nota-
bili caſu tradit Cuma.i ɔſi.xcv.Chriſtopho.circa fi.ꝛ
facit tex.in.l.ſi adulteriū.§.fratres.ff.de adul.vbi p-
pter etatē imperatores Claudie penā inceſti remiſe-
rūt. ¶ Et nō ſolū minorib⁹ ppť etatē minorē qñqȝ pe
5 na minuiť.† ſed ēt etate ᵇcōfectis pter ſenectutē pe
b na moderať: vt not.p glo.hic p.l.ij.ff.de termi.moto.
vbi tp̄s relegatiōis i ſenib⁹ minuiť: facit tex.l.l.ſi qs
in graui.§.ignoſciť.ff.ad ſylleia.vbi ignoſciť illis qui
etate defecti ſunt ꝛ in penitētia iniūgenda habeť rō
ſenectutis.xxvj.q.vij.l.c.tp̄a plenitudinis.vbi gl.ꝛ i
voto pegrinatiōis deferť ſenectuti.l.c.magne.đ voto.
6 ¶ Secūdo † dicit hic de imprudētia propter quā etiā
pena mitigať: nā imprudēter delictū cōmittit quan-
do inaduertēter ꝛ incōſiderate fit vñ dicať obligari

a ¶ Puber tati. Adde qđ vult Jo. de ana.in.c. j.de delic. pue. in.iiij. co.referēdo Ang.qñ ad hoc vt pri mus puber tati teneať đ delicto re quirūť duo: copulatiue. vcȝ ꝙ ſit do li capax/ et primus pu bertati/al's vnū nō ſuffi ceret: ꝛ an ꝛ qñ minor ex cuſeť a deli cto.vide Hi po.de mar. in.l.đ mino re.pen.et fi. colum.ff.de queſtioni.

b ¶ Etate. Multa pri uilegia ſeni bus ɔceſſa: vide cumu lata p Lud. roma.in re pe.l.ſi vero. §.de viro. ff.ſol.ma.in ij.fallē.co lum.xlix.

ex quaſi maleficio.l.fi.C.de va.& exordi.cogni.in.l.ex malefi.§.ſi iudex.ff.de act.& obli.& facit tex.i.l.nā & ſeru⁹.§.fin.ff.de neg.geſt.ideo in tali caſu ꝯſideratur culpa non dolus merito pena debet mitigari vt hic dicit.& ad hoc facit tex.in.l.iiij.§.j.ff.de ſica.in ver.ſed ex ſenatuſconſulto.vbi mulier relegata fuit q̄ medicamētum dedit:nō malo animo/ſed ad cōceptionem:& inde mors fuit ſequuta.& in.l.lege cornelia.§.cum quidam.de ſica.vbi in exilium fuit miſſus q̄ homicidium non dolo/ſed per laſciuiam perpetrauit.& facit tex.l.l.reſpi-
7 ciēdum.§.delinquunt.ff.de penis.†vbi delictū impetu commiſſum minus punitur.& in notabili caſu tradit Cuma.in conſilio.cxxxiiij. viſis denūtia.i fi.& per totum.Alexander in conſi.cxl.videtur in caſu propoſito.lib.ij.& Aret.in conſi.lxxx.ſicut decet.cum ſimi.vt dixi in conſi.ix.& in propoſito ad iſtam regulam facit text.in.l.j.C.ſi quis impe.maledixe.& lubricum lingue ad penam facile trahi non debet vt dicit in.l.famoſi.ff.ad le.iul.maie.& not.in.c.j.de maleſi.vbi glo.& late Jo.de ana.col.iiij. Philippus Decius.

¶Regula.l.Nullum crimen.

Nullum crimē patitur is q̄ non prohibet cum prohibere non poſſit.

8 Ergo a contrario ſenſu:ſi ꝓhibere pōt vr̄ eſſe in crimine & tenetur/q: q̄ prohibere potuit tenet ſi nō fecerit.l.ſciētiā.in ꝓn.ff.ad leg.aql.l.l.in omnibus.ff.de noxa.l.fluminū.§.quāq̄.de dā.infec.Et iō ſi ſeruus ſciēte dn̄o & nō ꝓhibēte hominē occiderit dn̄s
2 tenet/q: ipſe occidiſſe vr̄.l.ij.in ꝓn.ff.de noxali.¶†Et hoc idē videt ꝓcedere in famulis & ſeruitorib⁹:q: factū ab illis dn̄o ſciente & non ꝓhibēte dn̄o imputatur:vt not.Bar.in.l.de pupillo.§.ſi q̄s ipſi pretori.de ope.no.nūtia.in.x.q.vbi all'.bonum tex.in.c.cōſtitutis.de teſti.¶Et de/delicto cōmiſſo a filijs patre preſente & nō prohibēte.in no.caſu tradit Fran.de cur.in ꝯſi.xlj.viſo proceſſu.
¶Et notādū eſt ſingulariter q̄ḋ dicit Car.poſt Lau.l cle.ne in agro
5 §.porro.in.iiij.no.de ſta.ho.†q̄ eſt mala p̄ſumptio ꝯ illos q̄ tenent malā familiā:q: ſi aliq̄ḋ malū a familia ꝯmittat ipſi dn̄i tenent nec excuſant allegātes ignorātiā/q: cogitare debuerunt illud euenire poſſe.arg.c.negligere.ij.q.vij.& l.c.l3.in prin.de ſimo.q̄ḋ notādū eſt ꝯ nobiles q̄ retinēt in domo homines male conditionis & fame.
¶Et.ff.dicta locū habēt i eo q̄ pōt & tenet ꝓhibere:vt not.Bal.l.d.l.ij.in ꝓn.ff.de noxa.& idē ibi.Floria.dicit.& de hoc dicendū eſt vt ſupradictum fuit in reg.culpa caret.ff.eo.ti. Philippus Decius.

¶Regula.l.In eo quod plus ſit.

In eo quod plus ſit ſemper ineſt minus.

Ec regula declaratur vt dictũ fuit.ſ.in reg.nõ
dȝ.ſ.eo.ti.⁊ aliqd etiã dictũ fuit in
regu.non põt videri improbus.ſ.eo.ti.
¶ Et regula iſta primo videt̃ procedere de proprietate
ſermonis dum dicit/ſemper ineſt.⁊ ad idẽ tex.i.l.j.§.ſi ſti
pulãti.de ver.oblig.ibi:in viginti decẽ ineſſe.⁊ in.l.ꝗ quartã.in prĩ.
de leg.j.in.l.ꝗ concubinã.§.cũ ita de leg.iij.in.l.ſi ꝗs cũ totũ.in prĩc. 5
1 de excep.rei iud.verbum em̃ † ineſt/denotat ꝓprietatem ⁊ eſſentiã.
vt no.Bar.in.l.ſi marit⁹.la.ij.§.legis.ff.de adul.in.l.mercis.de ꝟb.
ſig.⁊ ad hoc facit tex.in.l.iij.§.ſi pluſq̃.ſ.de ſtatu.libe.vbi ꝯditio dã
di decem/impleri dicit̃ dãdo viginti:ergo vĩ de ꝓprietate ſermonis 6
qꝛ conditio dȝ impleri in forma ſpecifica.l.meui⁹.l.ꝗ heredi.in prĩc.
de condi.⁊ demon.Et videmus in ſtipulatione q̃ eſt ſtricte interpre
tanda.l.qcqd aſtringende.de ver.obli.⁊ tñ in maiori ſumma minor
cõtinetur.d.§.ſi ſtipulanti.Et idẽ in ſentẽtia in.d.l.ſi ꝗs cum totuȝ.
⁊ ſententia etiam ſtricte interpretatur:vt no.in.l.j.C.ſi plus vna ſen 7
ten.⁊ ita tenent Are.⁊ Moder.in.d.l.j.§.ſi ſtipulanti.
2 ¶ Et iſta ꝯcluſio veriſſima videt̃ ꝯſiderando † ꝙ illud min⁹ veniat
ad integrãdũ illud,qđ plus eſt:qꝛ in toto pars cõtinet̃.reg.in toto.ſ.
eo.Secus videt̃ ſi pars ſeparata ſit a toto/qꝛ tũc non videt̃ proprie
contineri.vnde ꝗ petit centũ nõ videtur petere qnquaginta ſepara-
tim ⁊ formaliter.vt no.Bar.in.l.ſcire debem⁹.in ſi.prin.de ver.obli.
vñ ꝯcludit ꝙ ſi ꝓmiſiſti centũ non poſſum petere qnquaginta tãq̃
ꝓmiſſa:qꝛ illa pars de qnquaginta ꝓmiſſa nõ fuit:ſȝ ſub gñalitate
includat̃:vnde qnquaginta petunt̃ tanq̃ debita:ſed non vt ꝓmiſſa. 8
⁊ dixi.ſ.in reg.nõ põt videri iprob⁹.⁊ facit gl.no.in.l.j.in ꝟ.inter.ſ.
de ſer.vrb.prdi.q̃ dicit declarãdo text.ibi ꝗ dicit ꝗ actum habet iter
hȝ:qđ verũ eſt q̃tũ ad cõmoditatẽ:ſȝ nõ ꝙ ſit ſeruit⁹/⁊ ſic iter i actu 9
continet̃ ad integrandũ actũ/⁊ nõ vt ſpecies ſeruitutis prout de ſe
3 ſeparatim iter ꝯſiderat̃. ¶ Et ſm iſtũ dictũ Bar.eſſet dicẽdũ † ꝙ ille
ꝗ ꝓmittit viginti nõ dicat̃ ꝓmittere decẽ ſeparatim/cui⁹ tñ contra
riũ probatur in.d.§.ſi ſtipulanti.vbi ſi ſtipulãti decẽ reſpõſum ſit de
viginti/vel ecõtra vȝ ſtipulatio.in decẽ.ergo illa minor ſumma etiã
ſeparatim vĩ ꝓmiſſa.⁊ facit tex.in.l.inter ſtipulãtẽ.§.ſi ſtipulãte.de
ꝟ.obli.vbi dicit̃/ꝙ ſemper in ſummis id qđ min⁹ eſt vĩ ſponderi.
4 ¶ Sed pro defenſione.Bart.conſiderandũ eſt † ꝙ ipſe loqtur qñ in
maiori ſumma act⁹ valet/qꝛ ꝓmiſſa fuerũt cẽtũ:⁊ tali caſu bene di-
cit/qꝛ qnquaginta non fuerũt ꝓmiſſa.ſed includũtur ad integrãdũ
ſummam de centũ q̃ debent̃.Sec⁹ qñ act⁹ in maiori ſumma non va
let.prout loquit̃ tex.in.d.§.ſi poſtulanti.⁊ in.d.l.inter ſtipulantẽ.§.
ſi poſtulãte;qꝛ tũc ne act⁹ ſit inutilis cõſeruat̃ in minori ſumma ex
quo nõ põt valere in maiori ſumma:ꝓut agebat̃/⁊ ſic act⁹ in minori
ſumma ex quo nõ põt valere i maiori ſumma ꝯſeruat̃ ex illa eqtate/
qꝛ in dubio interp̃tatio dȝ fieri vt act⁹ valeat.l.quoties.de ꝟb.obli.
¶ Ex quo inferri vĩ ꝙ de ꝓprietate ſermonis i.§.ſi ſtipulanti.in ma
iori ſumma minor non continet̃:quãdo minor ſeparata eſt a maiori 10

per rõnem Bart. ¶ Sed ex equitate ⁊ per interpretationẽ iuris ex
quo act⁹ in maiori ſumma non valet in minori ſumma cõſeruat. et
text⁹. in. d. §. ſi ſtipulanti. nihil facit: q: ibi ſumma maior erat ſepa-
rata a minori ⁊ diſtincta: q: ſtipulat⁹ fuit decem vel viginti: merito
valet in decem: q: interrogatio ⁊ reſpõſio facta fuit de decem: aliud
eſt vbi agit̃ de vna ſumma in qua dicendum eſt vt. ſ. dixi.
5 ¶ Secundo † regula limitatur non ꝓcedere quando cõſtaret ꝙ ille
q̃ loq̃tur in maiori ſumma: vel in eo quod plus eſt non cõſentiret. in
minori. ita dicit Are. in. d. §. ſi ſtipulanti. per glo. ibi in ver. non erit.
⁊ ad hoc alle. tex. in. l. ſi ita ſtipulat⁹ fuero hanc ſummã. de ver. obl.
6 ad idem text. in. l. cum in teſtõ. de verb. ſigni. † vbi heres grauatus
exponere cẽtũ in funere nõ poteſt minus exponere. ⁊ idẽ nõ. Pau.
de caſt. i. d. §. ſi ſtipulanti. vbi propter hoc reprobat gloſ. ſi. q̃ eſt in. c.
j. de arbi. in. vj. ⁊ idem Alex. ⁊ Are. in. d. §. ſi ſtipulanti.
¶ Et hoc procedit etiã ſi tacite conſtaret de mente partiũ: exemplũ
7 colligit. i. l. ex facto. §. j. ff. de vulga. ⁊ pupil. † vbi qñ eſt facta diſpoſi-
tio ſpecialis de minori: tunc i maiori minor numerus non includit
vt no. ibi Albe. Bal. Imo. ⁊ doc. ꝙ q̃ conſentit in maiori non ſemper
cõſentit in minori: q: i minori eſt facta ſpecialis prouiſio: ideo expꝛ̃ſ-
ſum facit ceſſare tacitũ. l. cũ filio. §. filio. ſ. d vulg. ⁊ pup. ⁊ tex. i. d. l. ex
facto. §. j. inducit Phi. i. d. c. j. de arbitri. vj. ⁊ ille tex. ꝓcedit qñ fuit fa-
cta ꝓuiſio de maiori ſũma ⁊ minori ab eodẽ fonte: ꝑut loquit text. i
d. l. ex facto. §. j. ſec⁹ ſi a diuerſis: q: tunc ſpẽs non derogat generi vt
Ale. tradit i ꝯſ. clxxix. viſo ꝓceſſu. i ſi. li. v. de q̃ dixi. ſ. i reg. i toto. ſ. e.
8 ¶ Tertio † regula ꝓcedit ꝑut loq̃tur i orõne affirmatiua: ſec⁹ eſt i
negatiua: q: non ſeq̃tur non habeo centũ: ergo non habẽs viginti:
vt patet ad ſenſum. ⁊ ita dicũt Bar. ⁊ doc. i. d. §. ſi ſtipulanti. ¶ Sed
9 obſtare videt † q: negatiua potẽti⁹ negat quã affirmatiua affirmet.
vt no. per gl. ⁊ doc. i. c. cum dilect⁹. de conſue. nõt. i. l. hoc gen⁹. de con
di. ⁊ demon. ¶ Si ergo minor ſumma continet in maiori affirmati-
ue a fortiori idem videt in negatiua. Pau. de ca. reſpõdet i. d. §. ſi ſti-
pulanti. ꝙ argumentũ procedit reſpectu temporũ vel caſuum: ⁊ nõ
in ſumma: in qua alia rõ videt ⁊ hoc declarari põt ꝙ in orãtione af-
firmatiua minor ſumma continet: q: hoc tendit ⁊ ordinat ad conſti-
tuendũ maiorem ſummam: nõ ſic vt in negatiua: q: quod minor nõ
contineat hoc ad orationem negatiuaꝫ maioris ſumme nihil facit.
¶ Quarto regula fallit i caſu. l. ſi decẽ. ff. loca. i cui⁹ intellectu docto.
laborent ſed vera videtur ſolutio Bal. in. l. dieꝫ proferre. §. ſi plures.
vbi dicit ꝙ regula itelligitur quando maior ſumma abſolute ꝓfert.
ſecus ſi reſpectu alicui⁹ corporis. d. l. ſi decem. vbi dicitur de maiori
ſumma reſpectu rei locate ⁊ idem Bal. in. l. fi. in ꝑn. C. de ſenten. que
ſine. ⁊ ſeq̃tur Alex. i conſi. lxiiij. viſa conſultatione. col. pe. li. ij. ⁊ hoc
comprobari poteſt vt dicamus ꝙ i. d. l. ſi decẽ. locator q̃ dixit de ma-
iori ſumma non videtur conſentire i minori prout natura rei de qua
agit ſatis oſtendit per ea que ſuperi⁹ dicta ſunt: ⁊ ad hoc facit tex.
10 i. l. diligenter. in ꝑn. in verſ. item ſi mandauero. ff. manda. vbi † qui

mādat φ domus vel fundus vēdat centū nō videtur in minori quā-
titate cōſentire.nō ob.tex.l.I.dič ꝓferre.§.ſi pleſ.ff.de arbi.in.c.j.de
11 arbi.in.vj.† vbi arbiter q̄ iudicat de maiori ſumma vř cōſentire in
minori.Sʒ dic illud eſſe ex interpretatione legis vt finis litib⁹ impo-
naẗ.ſed ille q̄ dicit de maiori nō videẗ i minori tm̄ ꝯſentire:ſʒ cōſen-
12 tit in minori ad integrādū maiorē ſummā.¶†Qnito fallit i fideiuſ-
ſore q̄.i maiori ſumma ſi obligaẗ ꝓ principali etiā i minori ſumma
in qua erat obligat⁹ principalis nō teneẗ.l.grece.§.illud.ff.de fide-
iuſſo.ibi:ſi fuerint in duriorē cām adhibiti placuit eos olmodo non
13 obligari.i.nullo mō obligat:†q: negatiua poſtpoſita ſigno vniuerſa-
li eq̄pollet ſuo ꝯtrario:vt no.Bar.in.l.legitimos.§.in legitimis.ff.de le-
gi.tuto.in.l.obli.in pn.ff.de auto.tuto.ꝛ no.Bart.poſt gl.i.d.§.illō.e
no.ꝑ gl.in.d.§.fideiuſſores.i gl.j.iſti.de fideiuſ.ꝛ hoc itelligiẗ niſi iu-
ramētū interponaẗ:q: facit valere actū eo mō quo pōt.l.cū pater.§.
fili⁹ matrē.vbi Bar.de leg.ij.ꝛ no.Bar.in.l.ſi q̄s ꝓ eo.col.fi.verſi.vilj.
ꝓhibeẗ.ff.de fideiuſ.ꝛ tradit Alex.in cōſi.xxvij.in cauſa executionis.
lib.j.in fi.¶Et etiā abſq̧ iuramēto videẗ φ de iure valet obligatio
fideiuſſoris in minori ſumma in qua erat obligat⁹ p̄ncipalis:q: hoc
eſt in cōſtituto:vt eſt tex.in.l.hactenus.in fi.ff.de cōſti.pec.nō obſtat
φ loquaẗ in ꝯſtituto:vt dicit Bar.in.d.§.illud.q: nō videẗ φ ratio di-
uerſitatis aſſignari poſſit:ꝛ ad hoc facit tex.in.d.§.illud.vbi gňalr di-
ciẗ φ in oib⁹ qui ꝓ alijs obligaẗ ſi in duriorē cauſam adhibiti ſunt
placuit eos olmodo nō obligari:nā ſi illud dictū negatiuū intellige-
reẗ generalr etiā reſpectu minoris ſumme in qua obligatus erat p̄n-
cipalis hoc nō eſſet verū in oib⁹ qui ꝓ alijs obligaẗ:ꝑut tex.ibi di-
cit:q: in cōſtituto hoc nō eſſet.d.l.hactenus.§.fi.vt ergo illud dictum
negatiuū verificeẗ in oib⁹ qui pro alijs obligaẗ:ꝑut tex.vniuerſalr
loquiẗ eſt neceſſariū dicere q̄ð illud dictū negatiuū intelligaẗ ꝛ refe-
raẗ ad duriorē cauſam:ita φ in illa duriori cā in qua principalis nō
eſt obligatus nullo mō fideiuſſor obligeẗ:ſed per hoc nō negaẗ quin
obligeẗ in minori ſumma in qua erat obligat⁹ principalis ꝛ hoc etiā
ſuadeẗ ꝑ rationē iureconſulti ibi q̄ ꝯſiderat cām duriorē vñ quatenus
agit de cā duriori illud dictū intelligiẗ:q: dictū a rōne dʒ regulari.l.
adigere.§.quis.de iurepatro.Sed cū durior cā ceſſet i minori ſum-
ma ꝓ qua p̄ncipalis teneẗ i illa minori ſumma videẗ fideiuſſor obli-
gari.ꝛ ita videt de iure lʒ doc.aliter dicāt.¶Sexto fallit i caſu.c.cui
14 de nō ſacerdotali.§.fi.de p̄bē.in.vj.vbi†ſi mandaẗ ꝓuideri alicui de
prebēda certi valoris de prebēda minoris valoris etiā illo volēte ꝓ-
uideri nō poteſt:quia mādatū debet diligēter obſeruari:ꝛ nō habet
locū niſi in caſib⁹ expreſſis.ꝛ per illum tex.dictū fuit in reg.nō debet
15 ſ.eo.†φ in mandatis non valet argumentum de maiori ad minus:
et pariter nō valet argumētū de maiori quātitate ad minorē valorē
beneficij ꝑ rōnē q̄ ibi aſſignaẗ:q: mādatū dʒ diligēter obſeruari,ꝛ fa-
cit tex.in.c.fi.de ꝟ.ſig.ꝛ in.l.ſi pupillorū.§.ſi pretor.ff.de reb⁹ coꝝ.vbi
mādatū ꝑioris ad vēdēdū nō hʒ locū in obligatiōe q̄ minoris eſt p̄iu-
dicij ꝛ hoc videẗ ꝓcedere in mādato ſuperioris:ꝑut iura.ſ.allegata

loquuntur. Secus videt in mandato priuati/q: illud impleri poteſt in equipolenti. l. ſi quis mihi. bona. § ſed quid ſi mãdauit. ff. de acq. heredi. in. l. ſi. § fi. ff. mãda. in pn. et l. l. ſi vltra. C. de fideinſſou. et loquũtur iſta iura inter priuatos. Secus videtur in mandatis ſuperiorꝫ ꝑ ſupradicta. Sed tñ iſta differẽtia nõ videt habere rõeꝫ diuerſitatis.
16 † q: mandatũ ita in ſuperiorib⁹ ſicut in priuatis regulat a volũtate mandãtis vnde in quolibet mãdato debet perſcrutari voluntas ei⁹ q̃ mãdauit et ideo in. d. cui. de nõ ſacerdotali conſiderandũ eſt: q: ibi voluit papa prouidere alicui ſpecialiter de beneficio certi valoris et in minori valore non eſſet. illi prouiſum prout papa cogitauit. et facit quod no. pe. de ancha. in. d. c. cui.
17 ¶ Septimo fallit † in teſtib⁹ deponentib⁹ ſup valore rei: q: q̃ dicit de maiori ſumma nõ videt in minori cõſentire vt no. doc. poſt Jo. an. in. c. de arbitris. l. vj. col. j. ꝟ. ſed quid ſi actor. l. ſi. cũ ſi vt tradit Alex. in. l. j. in. § ſi ſtipulãti. de ver. obli. in. l. qui quartã. de leg. j. et in. l. iter pares. de re iudi. et late Alex. in cõſ. lxiiij. viſa conſultatione lib. ij. et Areti. in conſi. lxv. in preſenti conſultatione. Subtilis Decius.

§ Nemo aliene rei.

¶ Nemo aliene rei expromiſſor idoneus videtur niſi cum ſatiſdatione.

Et iſta eſt regula antiquorꝫ vt no. glo. ꝑ illum tex. in. § ij. verſi. q: nemo. inſti. de ſatiſda. ad idẽ tex. in. l. q̃ ꝓprio. § qui aliũ. ff. de ꝓcur. facit tex. in. l. recte defendi. ff. de iudi. in. l. et aũt. § recte defendi. ex quibus cauſis in poſſeſſionem eatur. in. l. item ait pretor. in. fi. ff. ex quibus cauſis maio. j. eo. l. qui rem.
¶ Et iſta regula procedit etiam ſi ſit filius qui velit patrem defendere. l. filiuſfamilias. ff. eodem.
1 ¶ † Et ſatiſdatio dicit quando quis facit aliquẽ ſecurũ datis fideiuſſoribus. l. j. l fi. ff. q̃ ſatiſda. cog. idem ecõtra ſi pater filium defendat. l. et ideo. § ſi filiuſfami. ff. rerum amota.
¶ Secundo ampliat etiam in procuratore qui haberet mandatum: l. ſi ad defendendum. ff. iudi. ſol. et in. l. j. C. de ſatiſda.
2 ¶ Tertio ampliat † etiam ſi defenſor poſſideret immobilia: q: tamẽ tenetur ſatiſdare vt no. Bar. l. l. ſciendũ. § tutores. ff. q̃ ſatiſ. cogã. Et etiã ſi locupletiſſimus ſit defenſor ſatiſdare tenet. l. maior. § fi. cũ duabus legibus ſequẽtibus. ff. de procur. et hoc videt ꝓcedere q: lex ita procedit diſponendo aliter ſecus videt per ea que tradũt Alex. et moder. in. l. j. ff. qui ſatiſ. cog. et in. l. qui rem. j. eo.
3 ¶ Et regula iſta ſꝫ glo. hic limitat † niſi qs ſuſciperet defenſionẽ alterius alleg. cauſas abſentie: q: tũc admittit ſine ſatiſdatiõe vt glo. hic dicit que eſt ſingularis ſm Pau. de caſt. l. d. l. filiuſfa. poſt glo. ibi: et Bar. et illam ſequit in. l. ſi vero. § de viro. in fi. ff. ſo. ma. et no. Bar. l. l. penul. § ad crimen. col. pe. de publi. iud. cũ ſimi. vt tradit Alex. l. l. ſi filiuſfamilias. l pũn. Et hoc procedit in cauſa criminali vbi agitur de vtilitate publica. vt no. Bar. l. l. vbi pactũ. co. pe. C. de trãſac. et l. l. ſuũ

quoq; in §. publice. col. fi. de procur. & ibi ratione efficacē adducit q; cū iudex debeat ſuſcipere defenſionē p innocētia abſentis. l. ſi nō defendantur. §. de pen. & in d. §. publice. pariter videt q; quilibet ali⁹ defenſor p innocētia abſentis poſſit cōparere & debeat admitti: vt not. Inno. in c. veniēs. de accuſa. & no. Ant. de but. i. c. cū parati. de appel.
¶ Et ſm iſtā concluſionē late fuit conſultū per domi. Anto. roſel. in conſ. inſerto inter conſilia Bar. veron. in cōſi. xlvj. Quidā; do. zacharias cū 2ſilus quā pluribus ſucceſſiue ibi ſequentib⁹. & idē dicitur in cōſi. lxiij. Primū dubiū. in prin. inter dicta conſilia Bar. veron. & idē dicit Cornens pluries ſe conſuluiſſe in conſi. cciij. p deciſione. in prin. lib. j. & ita reperitur i cōſi. xvij. lz motus ſit. lib. iij. & in 2ſi. cclxxiij. viſa inquiſitione. eo. lib. iij. & hoc pcedit in cauſa criminali & in ſatiſdatione & iudicato ſoluendo: prout loquit glo. hic & doct. in locis preallег. Secus in cauſa ciuili ſecūdū Pan. de caſt. in d. l. filiuſfamilias. & ita finaliter Alexā. ibi reſidet. Et de iſto excuſatore quomodo admittat. no. Bar. in tractatu ad repr. in verbo neglexerit. & in l. queſitum. de re iudi. cum ſimili. vt radit ibi Alex. Et alias limitationes ad iſtā regulam tradūt Ange. Alex. moder. in d. l. filiuſfamilias. & moderni. in l. exigendi. in prin. C. de procura. Subtilis Decius.

§. pupillus.

¶ Pupill⁹ pati poſſe nō intelligit.

1 Nam in caſib⁹ & in quib⁹ patientia inducit cōſenſu; & patiētib⁹ infert preiudicium: vt in. l. decreto. de qua plu. arcē. cū ſimi. alle. in glo. in illis caſib⁹ nō obligat pupillus: vt hic dicitur adde tex. in. l. qui ad certū. §. loca. vbi ex patiētia cōtract⁹ locationis renouatur: q; ex patiētia tacitus cōſenſus arguitur: & hoc nō habet locū i furioſo qui cōſentire nō pōt: vt ibi dicit: & pariter nec in pupillo qui nō poteſt cōſentire: q; per patientiā nō videtur conſentire qui conſentire nō poteſt: vt dicit tex. in. l. ſi tibi. §. vnius. de opti. leg. & iō pupillus preſens pro abſente habetur. l. ſi pupill⁹. ex quib⁹ cau. in poſ. ea. vnde cū pupillus nō poſſit contrahere ſocietatē expſſe. l. & in conductionibus. ff. p ſocio. pariter nec tacite contracta videtur: vt no. Ange. in conſi. lx. morte dicti filij. in pi. l. no. bar. in. l. titiū & meuiū. §. altero. de admini. tu. col. ij. in. l. ſi patruis. col. fi. C. cōmunia vtri. iudi. de quo dixi in conſi. xxj. Ro. cōſi. ccccxij. quo ad primū. in. vſ. dub. Ande. ſicu. in conſi. xxxj. col. ij. lib. j.

3 ¶ Et regula intelligitur q̄tu; ad hoc vt pupillus non obliget & ſed reſpectu iniurie que ſibi inferat pupillus pati dicit vt agere poſſit actione iniuriarum. l. illud. §. de iniu. alleg. in glo. vbi dicitur q; pupillus dicitur pati iniuriam licet illam facere non poſſit. Et predicta habēt locum niſi pupillus ſit proximus pubertati: q; tunc obligatur rōne furti & iniurie. l. pupillum. j. e. de quo ibi videbimus.

a ¶ Pupill⁹ Add. eūdē & q̄ ibi poſui in apoſtil. l a l. fere i olb⁹ §. qo.

4 ¶ Vltimo etiā pupillus dicitur pati q̄tū ad primu; decretum

decretū quod contra ipſum interponitur ſi non defendatur. in. l. apud iulianum § fi. ff. ex quib⁹ cau. in poſ. ea. in. l. ſi pupillus. in. l. pupillus. de pu. credi. de quo Roma. in conſi. cccclііij. in re preſenti. no. Bart. in. l. j. § ſufficit. ff. de admi. tuto. circa. fi. Philippus Deci⁹.

§ Ubi verba.

¶ Ubi verba cōiuncta non ſunt: ſufficit alterutrum eſſe factum.

Ad declarationē tres ꝯcluſiones firmari pñt. ¶ Prima
1 † q̄ i alternatiua [a] ſufficit alterā partē verā eſſe: vt in
2 regula in alternatiuis. de reg. iur. cū ſimi. vt dixi in. c. inter ceteras. de reſcrip. in. iij. no.
3 ¶ Secūda cōcluſio † q̄ ad verificationē copule requirit cōcurſus copulatorum. l. ſi heredi pñs. de codi. inſti. cū ſi. vt dixi in. c. ij. col. iiij. de reſcrip.
5 ¶ Tertia cōcluſio videt ſecūdū regulā hic † q̄ vbi verba nō ſunt coniuncta nec diſiuncta ex mente ꝓnūtiātis vel diſiuncta vel ꝯiūcta accipitur: vt dicit tex. in. l. alienatiōis verbū § fi. de ver. ſig. & ſi de mente ꝓnūtiātis non apparet ſufficit alterū fieri: vt hic dicitur. & ad hoc facit: q̄ in obſcuris quod minimum eſt inſpicit. ff. e. l. ſemper. & no. per glo. hic. ¶ Cōtrariū tenet glo. in. l. alienationis. preallег. § fi. q̄ dicit q̄ in dubio ꝯiūcta preſumitur. p. l. triplici. § videam⁹. de ver. ſig. vbi
4 probatur q̄ in oratione ſoluta punct⁹ eſt loco copule. no. p glo. in. l. pretia rerū. ad. l. falci. cum ſimi. vt tradit Alex. col. ij. in. l. placet. i fi. C. de ſa. ſan. eccle. Imo. in. l. cum in teſtamento § hec verba. in fi. ff. de hered. inſti. in. l. ſi ita quis. poſt Ang. eo. tit.
¶ Sed poteſt reſponderi q̄ ibi in. d. § videamus conſtabat de mente propter ſubiectā materiam. & aliter reſpondet Dy. in reg. in alternatiuis. in fi. eo. ti. l. vſ. & no. Bar. in. l. ſtipulatiōes non diuiduntur. in. vij. q. de ver. oblig. & in. l. re coniuncti. in. iij. oppo. de leg. iij.
Philippus. Decius.

a ¶ Alternatiua. adde Feli. in. c. inter ceteras. co. fi. hic alleg. qui ponit regulā cū ſuis fallē. Dy. & doc. in. reg. i alterna. hic alle. & ibi ei addi. l. add. ſup verbo ſatis. & v. adimpleri. & circa notabilē. q. quā pōit do. Phili. i. d. c. int ceteras. verſi. poſtremo. adde Ja. in. l. ſi ſe nō obtulit. § ſi ex cōuentione. in. ij. col. in ver. tenēdo tū. ff. de re. iudi.

§ Mulieribus.

1 ¶ Mulieribus tūc ſuccurrendū eſt cū defraudant: non † vt facilius calumnietur.

Ad idē tex. in. l. ij. § verba itaq̄ ad velleia. alleg. in gl. ibi: mulierib⁹ deceptis non decipiētib⁹ iura opitulant. Adde tex. in. l. ſi ſine. in. l. feminis. C. ad velleia. l. l. ſi decipiēdi. ff. ad velle. facit tex.

in.l.ſi in alteri⁹.C.ſi mi.ſe ma.dixe.⁊ l.l.ſi ꝓbaueris.
3 C.ſi res alie.pig.da.ſit.†Et generaliter dꝫ ꝙ deceptis ⁊ nõ decipientib⁹ iura ſubueniãt.c.cum vniuerſorũ. de rerũ permu.in.c.inter dilectos.de dona.no.Ang.i cõſi.clx.dña Catharina.col.pe.⁊ quod no.Fulg.in cõſi.lxi.dña Catharina.col.fi.Alex.i cõſi.clxx.viſo ꝓceſſu.col.pe.in ỽ.plus dico.lib.iiij.Et facit qḋ no.Guil. de cu.l.l.qui iurasſe.in pn̄.ſ.de iureiur. limitãdo illũ tex.cũ;ſimi.vt tradit ibi Alex.Et limita dictam.l.ſi in alterius.vt p Roma.in conſi.xij.viſo facto.col.fi. ver. reſpondendum eſt breuiter.Philippus Decius.

¶ Regula.l.Pupillum qui.

PUpillum qui primus ſit puberti capacẽ eſſe ⁊ furãdi ⁊ iniurie faciende.

VIdenduȝ eſt de duob⁹. primo qñ dicatur pupill⁹ proximus pubertati.Secundo in quibus caſibus ex delicto teneatur. ¶ Circa pri-
1 mum dicit glo.hic†ꝙ maſculus a.x.anno.
a cũ dimidio ſupra dicitur proximus[a] pubertati. cum feminis in nouo cum dimidio:vt etiã no.per gl.inſt. de inuti.ſtip.in.§.pupillus.in ver.proxim⁹.⁊ in.l.j.ſ. de noua.in glo.fi.⁊ Bart.ibi ſequit.⁊ ita cõiter tenetur:vt dicit Ange.areti.in.d.§.pupillus.idẽ glo.in.§.i ſumma.in ver.prim⁹.⁊ Bal.idẽ tenet.l.l.ſi quis i tã tam.col.ij.C.vnde vi.Non omitto tamen ꝙ Sali.l.l. impunitas.C.de penis.declarando dicit,verũ eſſe,qḋ dicitur de primo pubertati habito reſpectu ad infantiam:qꝛ minus diſtat a pubertate ꝙ̃ ab infantia. Sꝫ per hoc non infertur ꝙ ſit doli capax:⁊ ideo ſecundũ eum cum nõ ſit hoc determinatũ a iure arbitrio iudicis committitur.l.j.ff.de iur.delibe.⁊ ideȝ Anto.de.but. in.c.atteſtationes.de deſpõ.impu.Abb.refert in.c.cõtinebat:de deſpon.impu.Et doli capaces ſunt q̇ ſunt prope pubertatẽ vt dicit tex.in.l.apud celſum.§.ſ q̇s non tutor.ver.deniq̧ iulian⁹.de excep.doli.Et cũ hoc non ſit declaratũ arbitrio iudicis relinquit:vt cõcludit Jo.de ana.in.c.j.de deli.pue.⁊ ad hoc facit qꝛ etiã proximus infantie poteſt eſſe doli capax:imo etiã infans:vt no.p gl.in.d.c.j.de delic.pue.Abb.ibi ⁊ i hoc tota vis conſiſtit ideo cũ in hoc certa etas firmari nõ poſſit debet arbitrio iudicis declarari.⁊ ad idẽ facit qꝛ text.hic cum ſimi.loquuntur de proximis puber-

a ¶ Proximus. Adde Iaſ.l.aut.ſacramẽ.pub. vbi põit plura circa declarationeȝ huius regule l v.co.l verſi. ſeqtur l tex. C.ſi aduerſ⁹ vendi.

tati ſimpliciter:ergo debet intelligi ſimpliciter ꝛ nõ re
ſpectu infantie.ꝛ ad hoc facit ꝙ no.Bal.ꝑ illum text.
in.l.excipiũtur.ẜ.ad ſylle.vbi inquit ꝙ illa distictio de
proximo infantie vel pubertati non habet locũ in de
lictis attrociter puniendis quia tunc ille dr proximus pu
bertati q̃ parum diſtat a pubertate per illũ tex.Sed
certe rõ Bal.videtur pariter in caſu noſtro procede-
re quia tex.etiam ſimpliciter loquitur de proximo puber
tati ibi q̃ proximus ſit pubertati:ꝛ eodẽ modo alia iu-
ra loquũtur ꝛcum iſta proximitas nõ ſit determinata
conſonat ꝙ arbitrio iudicis intelligat ꝑ ſupradicta.

2 ¶Circa ſecũdum regula hic ponitur†ꝙ pupillus ꝓ
ximus pubertati obligat pro furto ꝛ ratione iniurie:
ꝛ idẽ dicitur in.l.impuberẽ.ẜ.de fur.ꝛ gl.ibi dicit idẽ
eſſe in quolibet delicto:facit tex.in.l.nõ excipiũtur.ẜ.
ad ſyllenia.ꝛ no.ꝑ gl.ꝛ Bar.in.l.ſi quis in tãtã.C.vñ vi.
¶Et iſta diſtinctio etiã adhibet in contractibus:vt
probatur in.§.pupillus.inſti.de inuti.ſtipu.no.ꝑ gl.
in.l.j.ẜ.de noua.declarãdo:vt ibi ꝑ Bar.ꝛ Ang.areti.
in.d.§.pupillus.Sic etiam proxime cingẽdus habet
pro cincto.l.pe.de teſta.mili.Sicut proximus ad pu-
bertatem habetur pro pubere.

¶Et per iſtum tex.cum ſi.iu quibus dicit ꝙ proximus
3 pubertati obligatur ex delicto†pariter infert ꝙ obli
getur ex iuramento:vt not.Bar.in auth.ſacramẽta pu
berum.C.ſi aduer.ven.cũ ſi.vt tradit Alexã.in.l.q̃ in
raſiet.in ꝑn.de iureiuran.ꝛ late moder.in auth.ſacra-
menta puberum.et hoc communiter tenet ſm Abb.
in conſilio.xxxix.duo ſunt.in libro.j.et idem Abb.in
conſi.cviij.illud in effectu.lib.ij.Fulgo.conſi.cxxxvij.
¶Adde tñ ꝙ iſta equiparatio de proximo pubertati
ad pupillum non ſemper procedit:patet quia lz pubes
4 teſtari poſſit.l.qua etate.de teſta.†tamen proximus
a pubertati nõ põt teſtari etiã ad pias[a] cauſas:vt no.
Bar.in.l.j.in.ij.q.C.de ſacroſan.eccle.cum ſimi.vt late
tradit Andr.ſicu.in cõſi.lviij.lib.j.Are.in.d.l.fi.in fi.
C.de teſta.mili.Benedic.capra conſi.lxxxv.cum viſo.ꝛ
Philip.frã.in rub.de teſta.in.vj.in.iij.q.Et aduertẽ-
dum eſt/quia in pupillo proximo pubertati videtur ꝙ
b poſſit diſpenſari.[b] vt no.Ang.ꝛ Alex.l.l.fi.C.de teſt.
mili.ꝛ ſecundũ Bar.in.l.ſi quęramus.ẜ.de teſt.valet
5 ſtatutum†ꝙ proximus pubertati poſſit teſtari.de quo
And.ſicu.in cõſi.xix.col.vj.lib.j.¶Ultimo no.ꝙ lz pu
pillus obliget ex delicto,quaſi pena mitigari dz:vt dixi
ſ.in reg.fere in omnibus.ẜ.co. Subtilis Deci[9].
·§·In heredes.

a ¶Pias. idẽ no.Jaſ. in.l. reſcripta.C.de ꝑ. impe.offe. col.fi.

b ¶Diſpẽſari. Adde Jaſo.in.l.re ſcripta.C.de preci.impe. offe.col.fi.l ver.cõcludẽ do puto ꝛc.

¶ **In heredes** nō ſolent actiōes trāſire q̄ penales ſunt ex maleficio: veluti furti: damni iniurie vi bonorū raptorum.

Ad idem tex. in §. nō omnes autē. inſti. de p̄pe. ⁊ tēpo. ac. ⁊ l. l. j. ff. de priua. deli.
1 ⁊ ad hoc facit † q2 p̄ mortē/ delictū/ ⁊ pena extinguūtur. l. defuncto. de public. iud. l. in ſenatus. §. ſi ꝓpter mortē. ff. ad turpil. ⁊ l. l. ſi C. ſi reus vel accu. mor. fue. ⁊ iō poſt mortem q̄s accuſari non poteſt: ſm Dy. in
2 c. quorūdam. cum ſimi. ibi alle. in gl. † vnde nō eſt licitū cadauer mortui ad furcas ſuſpendere: vt dicit An
a ge. i. l. ij.[a] in ver. vltimo ſcias. C. q̄ teſta. face. poſ. poſt Pe. ⁊ Cy. ibi. ¶ Et idē Ang. in. l. defuncto. dicit/ ꝙ errant aſſeſſores q̄ in defunctos faciūt executionem pene capitalis: ⁊ qđ caueant: q2 poſſent ꝯueniri in ſyndicatu tanq̄ inferētes iniuriā cadaueri. l. j. §. quoties. ff. d̄ iniur. ¶ Et idē Ange. i. l. ſi. C. ſi re⁹ vel accu. mor. fue. in p̄nc. ⁊ ſeq̄tur Imo. in: l. q̄ a latronibus. §. ſi q̄s. col. v. de teſta. ⁊ idē tenet Bal. in. l. j. col. j. C. ne ex deli. defun. cū ſi. vt tradit Alex. i. d. l. ij. co. ſi. C. q̄ teſt. fa. poſ. Ang. are. i tract. maleſi. i ℟. q̄ iudex vidēs. col. vj.
3 ¶ Et regula iſta limitat̃ † primo nō ꝓcedere in eo qđ ad heredē ex delicto defuncti perueniſſet: q2 ꝓ eo tenetur heres/ ⁊ conueniri poteſt. l. i heredē. ff. de calū. l. i heredē. ff. de dolo cū ſi. alle. ff. i reg. ſicuti pena. ff. e. ¶ Et rō ibi naturalis allegat̃: q2 ſicut heres nō tenetur ad penā ex delicto defuncti/ ita pariter ex tali delicto lucrari nō debet. ¶ Et q2 ſolū ꝯſiderat̃ ꝙ heres nō lucretur ꝓ eo quod ad eū peruenit dat̃ actio in factū/ ⁊ nō actio q̄ fouet in delictū. l. j. §. ſi. de vi ⁊ vi arma. ⁊ in. l. j. §. ſi. ff. vi bono. rap. vbi pro eo quod ad heredem peruenit nō dat̃ actio vi bonorum raptorum: q2 putauit pretor ſufficere ꝯditionem ad iſtū effectū ne heres lucret̃. Et ſufficit ab herede perueniſſe/ q2 tenet̃/ l3 illud ꝯſumpſerit. l. videam⁹. ff. qđ metus cā. ¶ Et tali caſu obligat̃ etiā heres heredis dato ꝙ ad eū nihil ꝑuenerit: vt eſt tex. no. in. l. videamus quē ad hoc Ang. dicit ſing. ⁊ in. d. l. j. in. ſi. ne ex deli. defun.
4 ¶ Secūdō † regula fallit ſi pena ipſo iure defuncto l3 poſita ſit/ q2 tūc trāſit i heredem: vt not. Bar. d. l. j. de priua. deli. p̄. l. caius. ff. ad ſilleia. ⁊ l. l. cōmiſſa. de publica. ⁊ idē Ang. i. d. l. j. C. ne ex deli. defuncti. col. j. ℟. addo tibi aliū caſum. alleg. etiā. l. ſi. ff. de his q̄ mor. ſibi ꝯſci. ⁊ idem Bald. ibi allegat. c. j. de homi. l. vj. ad idem tex. in. l. iij. §. qđ autē. ⁊ ibi Bar. ff. qđ q̄ſq3 iuris. Et hoc limitatur: vt per Imo. i. c. ſi. col. viij. de dona.

a ¶ In. l. ij. vbi poſt alleg. vide late Jaſo. i. ij. no. q̄ ponit etiā caſus i q̄bus cadauer pōt puniri. ⁊ Hip. de Mar. i. l. fin. in. vj. col. i verſic. itē crimina. ff. de q̄ſtionibus.

5 ¶ Tertio fallit† ſi lis ꝯteſtata ſit cū defuncto.d.l.j.C.
ne ex deli.⁊ l.§.penales.inſti.de p.⁊ tempo.acti.⁊ no.
Bar.i.d.l.j.de priua.deli.vbi rationē adducit.Et hoc
6 procedit in actionib⁹ ciuilib⁹ q̄ danē ex delicto† ſec⁹
ꝗſt i criminalib⁹ ⁊ publicis iudicijs i q̀bus heres nō
tenetur niſi data fuert ſentētia.l.ex iudicioꝛum.ß.de
publicis iud.no.Bar.i.d.l.j.C.ne ex delic.

¶ Quarto regula intelligiē qñ pena imponitur per
7 modū agendi ſec⁹ ſi per modū excipiēdi†:q2 tūc pena
trāſit i heredem etiā lite nō conteſtata.l.iij.§.qḋ aūt.
ß.qḋ quiſꝙ iur.ſm vnū intellectū.⁊ not.Ange.d.l.j.
C.ne ex deli.defunc.col.ij.
8 ¶ Quinto reg.ꝓcedit de iure ciuili.†Sec⁹ eſt de iure
canoni.c.fi.ḋ ſepul.vbi gl.⁊ i.c.i literis.de rapto.vbi
gl.de quo late ibi iſiſtit Jo.de ana.q̇ oēs alios refert.
⁊ adde Domi.i ꝯſi.iij.ſup dubio p̄miſſo. ¶ Et de ſuc
ceſſoꝛe i bñfi.no.Cardi.i conſi.cxxxiij.pro diſcuſſiōe.
in p̄n.⁊ alie limitatiōes colligūtur ex doctrina Bar.i
d.l.j.de priua.delic.⁊ Ang.q̇ etiā plene loq̇tur i.d.l.j.
C.ne ex deli.defun.⁊ tradit Ang.are.l.d.§.nō omnes
aūt.inſti.de per.⁊ tēp.acti.⁊ Jo.Berta.i tract.ſuo de
gabel.i.iiij.lib.col.penul.⁊ fi. Philip. Decius.

¶ Regula.l. Nihil intereſt.

Nihil intereſt ipſo iure quis actionē nō habeat:an per exceptionem infirmetur.

De iſta regula dictū fuit i regula nō videtur cepiſſe.

¶ Regula.l. In toto ⁊ pars.

a **In toto ⁊ pars** [a] continetur.

Eādē regula habetur in regula in toto.eo.ti.in.vj.
cū ſimili.ibi i glo.allegatis.⁊ facit regula.
j.eo.ſemper i generalibus ſpecialia inſunt.
¶ Et hoc propꝛie.l.ſi q̇s cum totum.i p̄n.
vbi Soci.Et hoc idem dicit Bald.de ſpecie conten-
ta ſub genere l.i.ij.C.de iur.aur.anul.
1 ¶ Et ad declarationem reg.not.ꝙ† pars ⁊ totū cōſi-
deratur dupliciter vt not.Bart.l.i.ſi mater.§.ſi iter.
de excep.rei iud.Quedam eſt pars itegralis ⁊ totum
itegrale.Quedā eſt pars ſubiectiua alia quotitatiua

a ¶ Pars. idē econtra qñ qualitaſ adiecta ꝯuenit toti ⁊ qñ nō poſſum⁹ dicereꝙ magis de vna parte videatur itellectū ꝗ de altera: vt incertitudo vitietur. tex.eſt cum glo.l.i. vxori.in p̄nc.ß.de leg.iij.

⁊ eodem modo totũ vniuerſale/totũ integrale ⁊ pars integralis eſt ꝓut in domo que cõſtat ex ſolo pariete ⁊ tecto. l. cũ ꝙ edes. ff. de vſucap. ¶ Et eodẽ modo in vſufructu ꝙ dicit̃ pars integralis fundi: qꝛ ꝓprietas cum vſufructũ facit plenum dominiũ: vt no. per glo. in. l. recte dicimus. de verbo. ſigni.

¶ Et ꝑ glo. ⁊ in. l. iiij. ff. de vſufru. Totũ vero vniuerſale ⁊ pars ſubiectiua dicit̃. ꝓut eſt genꝰ ⁊ ſpecies: quo caſu poſita ſpecie ponit̃ genus: ſicut ſi dicat̃ eſt homo/ergo eſt animal: nõ ſic ĩ toto integrali/qꝛ ad poſitionẽ partis nõ ſequit̃ totũ: vnde poſito pariete nõ ſequit̃ domus: ⁊ poſito vſufructu nõ ſequit̃ ergo dñiũ. vt no. ꝑ glo. in. d. l. recte diximꝰ. no. Bar. in. d. §. ſi inter. ⁊ latiꝰ Bar. in. l. re cõiũcti. col. iiij. ꝟſi. quarto dubitaui. de leg. iij. ⁊ in. l. qui vſumfructũ. de verb. oblig.

a ¶ Et hoc modo declarat̃ tex. iſti. de iure natura. §. plebs. vbi dicit † ꝙ plebs differt a populo tanꝗ̃ ſpecies a gñe/nã poſita ſpecie ponitur genꝰ: ⁊ tñ poſita plebe ponit̃ populus. nã ibi loquit̃ de toto integrali/ꝙ caſu nõ valet argumẽtũ: qꝛ plebs nõ eſt pars populi ſubiectiua ſed integralis vt dixi ĩ. l. ij. §. j. ff. ſi cer. peta. ¶ Et ad reg. hic illa in vtroꝗ toto videt̃ habere locũ: qꝛ in toto integrali domus paries/⁊ ſolũ cõtinet̃: ⁊ in pleno dñio vſufructꝰ ꝯtinet̃/⁊ in toto vniuerſali generis ſpecies cõprehendunt̃. l. hoc legatum. l. ſi chorus. de leg. iij. l. ſi ita. ff. de vſu ⁊ habi. ⁊ in regula ſemꝑ in generalibꝰ. ¶ Et reg. intelligitur ꝙ cõtinet̃ in effectu ꝑ viã cõmoditatis/⁊ nõ formalitatis: vt dixi. ff. in reg. in eo. ⁊ no. Dy. ĩ. ea. reg. in toto. eo. ti. in. vj. vide Ange. in d. l. qui vſufructu. de verb. obli. vbi bene diſtinguit de toto.

¶ Philippus Decius.

¶ Regula. l. in obſcuris.

In obſcuris inſpici ſolet qđ veriſimiliꝰ eſt: aut qđ pleruncꝗ fieri ſolet.

Iſta regula declaratur in. l. ff. eo.

¶ Regula. l. Si quis obligatione.

Si quis obligatione liberatꝰ ſi põt videri cepiſſe.

Et glo. ponit exẽplũ ĩ. l. ꝙ ẽt. ff. de calũ. vel paria ſunt † ꝙ qs pecuniã acceperit vel obligatiõe liberatꝰ ſit ⁊ adde ꝙ tex. ĩ. c. veniẽs. el. j.

1 de teſti. † vbi ſimonia cõmittit̃ ĩ remiſſione debiti ſicut ĩ

2 datiõe. ⁊ idẽ hr̃. viij. q. iij. c. talia. † Et ſi paria ſũt dare vel

3 remittere. ad idẽ tex. in. l. ſi fundũ. §. titio fundũ. de le. j. in. l. ſi mulier. ff. de ꝯdi. ob can. no. Bar. ꝑ illũ tex. ĩ. l. peculiũ. la. j. ĩ ꝓnci. de peculio. ¶ Et ꝑ glo. in. l. ſi interim. in ꝟ. donationis. vbi Bal. C. de ſolutioni. facit tex. in. l. iij. §. ſi ſtipulanti. de dona. inter virũ. in. l. ꝓmittẽdo. §.

ſ.in.l.licet.in princi.de iure dotium.
¶Et concluſio.ſ.facta intelligitur quando ex tali remiſſiõe aliquid acquirit illi cui fit remiſſio:prout iura.ſ.alle.loquuntur:ſecus ſi nullum commodum parti acquiratur/ vt quia exceptio declinatoria remittatur:vt not.Abb.in.c.veniens.

4 ¶Secũdo limitatur† qñ remiſſio fit de debito liquido:ſecus ſi debitũ nõ ſit liquidum ſed dubioſum/qꝛ tunc ille q̃ remittit dicit̃ potius facere q̃ȝ dare:vt idẽ Abb.dicit in.d.c.veniẽs.ꝛ glo.Bar.in.l.actione.ſ.de tranſac.cum ſimilibꝰ.vt Alex.tradit in.d.l.ſi mulier.

5 ¶Tertio limitatur† niſi remiſſio facta ſit de debito penali ex delicto:vt declarat Bal.in.d.l.ſi mulier.i fi.

6 ¶Quarto† niſi facta ſit remiſſio ob aliã cauſaȝ:quia tũc non videtur donare qui remittit:vt not.Pau.de caſt.in.l.contra iuris.§.i.ſ.de pac.in ṽbo.item nota.

¶Quinto ꝛ vltimo cõcluſio declarat̃ ꝓcedere largo
7 modo improprie. Sed† proprie ꝛ vere[a] remittere nõ
a eſt dare.l.iulia.de condi.ꝛ demõ.vbi cõditio[b] dandi.
b x.heredi.non dicitur impleta per acceptilationem.
8 Sed quaſi extiterit conditio legatum debetur.† ꝛ ad hoc facit:quia dare eſt accipientis facere.§.ſic itaq̃ȝ.inſti.de acti.et hoc non verificatur in remiſſione.

¶Et q̃ñq̃ȝ licet dare ꝛ donare ꝛ nõ remittere:vt ꝑ gl.in.c.ſtatuiũ.§.notariũ.in ṽ.remiſſiõe.de reſcrip.li.vj.quia facilius fit remiſſio q̃ȝ donatio:vt no.Bar.i.l.ſi
9 duo.de verb.obli.† Et iſta limitatio ꝓcedit niſi pecunia parata fuiſſet ſolutiõi:qꝛ tũc ille qui remittit dare itelligitur:qꝛ pecunia fingit̃ ſibi data ꝛ reddita.l.ſingularia.ſ.ſi cer.pet.ꝛ ita dicit Pau.de caſt.in.d.l.iulia.per tex.in.l.ſi ſponſalibus.§.i.i fi.ſ.de iure do.

¶Soci.ibi dicit in.d.l.iulia.q illa loquit̃ i ſpecie debita:quia ancilla ibi erat debita in ſpecie:ſed nos loquimur in quantitate pecunie:que licet ſit parata ſolutioni non erat debita:quia erat debitũ in genere.

¶Sed tamen idem videtur dicendum in qñtitate:quia licet illa quantitas nõ eſſet debita:tamẽ ex quo erat ſeparata ſolutioni videtur producere eundẽ effectum:qꝛ eius ſolutioni debitor liberatus fuiſſet. Aliter tamen concludendum videt̃ vt dicamus q cõtũ ad factum remittere non eſt dare.ꝛ iſto reſpectu cõditio dandi ex remiſſione pro impleta habetur:qꝛ vere actus ſolutioni nõ interuenit. ¶Sed quo ad effectum videtur ex quo nullum intereſſe cõſiderari põt iter ſolutionẽ ꝛ remiſſionẽ debiti liq̃di:iſto reſpectu remittere videt̃ dare.ꝛ ad hoc facit text.in.d.l.ſi fun-

a ¶Vere. Idẽ Feli.in c.veniẽs.el.ſ.de teſti.ſ.col.ꝛ remittere litẽ nõ eſt dare.ita Bald.in.l.ſ.C.de bonis mater.in.ſ.colũ. ſeq̃tur Iaſo.in.l.ſi ꝓ fundo.C.de tranſac.penulti.col.remittere tamẽ rẽ vel actionẽ bene eſt dare vt ibi ꝑ eos.et per Iaſo.in l.ſi mulier.hic alleg.

b ¶Conditio.Adõ Iaſo.i.l.ſi fundũ ſub cõditiõe.§.titio.de lega.ſ.

dum §. titio fundū. vbi cōditio dādi que debet impleri in forma ſpecificata dʒ impleta per remiſſionem.

10 ¶ Ex ſup:adictis infert ſm gl. hic † ꝙ in remiſſōe facta ex cā donationis requirat̃ inſinuatio[a]: ⁊ no. Bar. in. l. modeſtinꝰ. ff. de dona. cū ſimi. vt tradit Alex. in. l. ſi mulier. ſ. de cōdi. ob cau. ⁊ in. l. creditori. C. de pact. vbi dicit iſtā eē cōem opi. ⁊ dicit Ang. in. l. pacta q̄ cōtra. C. de pac. ꝙ vidit ita iudicari Peruſij. ⁊ no. Bal. i cōſil. ccj. pſuppoſito. lib. iij. ⁊ in ꝯſi. ccxxxj. primo q̄rit̃. eo. lib. iij. ⁊ Alex. in cōſi. cxxxvij. in cauſa ⁊ lite. circa fi. lib. ij. And. ſicu. i cōſi. xlj. charta fi. col. ſ. ⁊ lib. j. ⁊ Anto. de canario i tractatu inſinuationis. in. q. xlvj. ⁊. xlvij. ⁊ Socinus in. d. l. creditori. Philippus Decius.

a ¶ Inſinuatio. Idē Io. Imo. l. l. aquilius. l. ij. col. ꝑ. extra glo. adde. ff. de donationibus.

§. Non poteſt videri cepiſſe.

¶ Non poteſt videri cepiſſe qui ſtipulatꝰ poteſt exceptione ſubmoveri.

De iſta regula ff. dictum fuit in regula non videtur cepiſſe.

¶ Regula. l. Nihil cōſenſui.

Nihil cōſenſui tam ꝯtrariū eſt q̄ bone fidei iudicia ſuſtinet: q̄nis atq̀ metus quē comprobare contra bonos mores eſt.

De metu dictū fuit. ff. in regula in omnibus cauſis p facto accipitur.

§. Non capitur.

¶ Nō capitur qui ius publicuʒ ſequitur.

1 Ius publicū † id eſt cōmune: ⁊ concordat tex. i. l. nō videt. C. de i integ. reſt. ⁊. l. verū §. reſtituit̃. ff. de mino. que iura gloſ. hic
2 adducit. ⁊ not. Bar. ibi. in. d. l. verū. in §. ſciēdū† duo eīn requirunt̃ vt concedatur reſtitutio in integrū. l. nam ⁊ poſtea. in §. ſi minor. ff. de iureiur. vbi dicit̃ ꝙ non ſtatim ꝙ minor ſit datur reſtitutio. Sʒ opus eſt ꝓbare ꝙ leſus ſit ⁊ ꝙ ſit leſus eiꝰ facilitate. d. l. verū.
3 §. ſciēdū. ¶ Ex his † forma libelli colligit̃ in petēdo reſtitutionē i integrū. ⁊ no. Bar. in. l. fi. C. de integ. reſti. i fi. vbi inquit ꝙ debet narrari ꝙ ſit minor ⁊ leſus

ſui facilitate:ꝛ nō ſufficit dicere ꝙ ſit minoꝛ leſus:q2 libellus nō concluderet.ꝛ idem Bart.in.d.§.ſciendū. non tamen requiritur ꝙ exprimat cauſā leſionis:vt not.Barto.in.l.minoꝛ autem.§.ſ.ff.de mino. ¶Et ſecūdū predicta cōſuluit Jo.de ana.conſi.xlviij.circa pſentē cauſam.ꝛ qđ no.Abb.in cōſi.lxxvij.in queſtiōe.
4 col.iij.lib.ij. †Nota tñ vnū caſum in q̄ minoꝛ reſtituit abſq; alia ꝓbatiōe erroꝛis ꝛ leſiōis:vcȝ qñ i cā criminali cōfitet maleficiū de quo nō cōſtat aliter q̄ per cōfeſſionē.nā debet reſtitui:q2 eo ipſo apparet de leſiōe ita dicit Ang.in.l.certū.§.in pupillo.ff.de cōfeſ.l ꝛ.ꝛ ideo dr̃.alleg.ad hoc Joā.And.in.c.ij.de reſti.in integ.in.vj.ꝛ dicit eſſe dictū no.ꝛ q̄tidianū.ꝛ refert Alexā.
a ꝛ ſequitur[a] in.d.§.ſi minoꝛ.col.pe.ꝛ idē Alexā.in cōſi.cxvj.in cauſa inquiſitiōis.lib.iij. Philipp⁹ Decius.

a ¶Sequitur.ꝛ etiam Jaſ.i.l.erroꝛ in.ij.co.ver.quinto limita.C.de iuris et facti ignoran.

§.Non videntur.

¶Nō videntur conſentire q̄ errāt.

1 b Nihil enim eſt tā ȝriū ȝſenſui q̄ erroꝛ.l.ſi p erroꝛē[b].ff.de iuriſ.om.iud.ꝛ erroꝛ nō habet cōſenſum.l.ij.in pn.ff.de indi.que iura allegata ſunt in glo.ꝛ null⁹ eſt errātis cōſenſus.l.nō idcirco.C.de iur.ꝛ fac.igno.ꝛ nulla eſt errātis volūtas.l.ſȝ hoc ita.de aqua plu.arcē.ꝛ ꝓpꝛiū erroꝛis eſt approbare falſum ꝓ vero.xxxviij.diſt.in.c.q̄nis.ꝛ errare eſt aliud ꝓ alio putare.xxij.q.ij.l.c.in quib⁹ Et iſta regula nō videt habere aliquā limitationē:quia vere non conſentit qui errat. Philippus Decius.

b ¶Si p erroꝛē.vbi vid. Jaſ.in.ij.co.ver.nota regulā.ꝛ Alexan.i pꝛinc.ꝛ Jaſo.in.§.itē ſi qs in ſti.de actio.colum.xij.

¶Regula.l.Pretoꝛ.

Pretoꝛ bonoꝛum poſſeſſorem heredis loco in omni caſu habetur.

a Pro iſta rła facit tex.i.l.ij.ff.de bon.poſ.†vbi dicit ꝙ i omnib⁹ vice heredum bo.poſ.habentur.ꝛ ideo cōditio illa ſi heres erit verificat i bon.poſ.l.in cōditionibus.§.ſi patronus.de cōdi.ꝛ demon. Et mandatum factū alicui vt adeat hereditatem verificat in bono.poſ.l.ſi quis mihi bona.§.ſed ſi mandauit.de acq̄.here. Et ſuccedentes de iure pretoꝛio largo modo dicunt heredes:vt no.Bar.p il
2 lū tex.in.l.j.C.vñ liberi.†vbi ꝓpter h̄ infert.ad libellū qui in herede loquit ꝙ i bon.poſ.ſaluari pōt. Et iſta

5 ¶ Et iſta rõne † vxor marito pignus remittere põt: q: non eſt donatio.l.ſi pignus de his q̃ in frau.credi. l.etiam.C.ad velle.l.iulius.ſ.qb.mod.pig.vel hipo.& no.Bar.in.l.j.§.j.eo.ti.qb.mod.pig. Philipp⁹ Deci⁹.

¶ Regula.l.Nõ vt ex pluribus.

NOn vt ex pluribus cauſis deberi nobis idem poteſt:ita ex plurib⁹ cauſis idem poſſit noſtrum eſſe.

1 Duo ſunt dicta † pmũ eſt qđ eadẽ res ex pluribus cauſis deberi poteſt:ſed eadem res ex pluribus cauſis noſtra eſſe non poteſt. Et de vtroq; dicto eſt tex.in.l.iij.§.ex pluribus.de acquiren. poſſeſſio. ¶ Et pmum dictum limitatur dupliciter ſecũdum Pau.de caſt.in.d.§.ex pluribus.poſt Bar.ibi.pmo quando cauſe ex qui-
2 bus res debetur eſſent contrarie:† quia contraria ſtare non poſſunt in eodem ſubiecto.l.fi.§.fi.ff.pro emp. in.l.ſi ancillam.ff.pro ſuo.

¶ Secundo limitat̃ ſi eſſet cauſa inualida quia ex illa deberi nõ poteſt.l.cum res.C.de contrahen.emp.& eſt regula communis quod non videtur in conſide-
a ratione quod nullum eſt.l.iiij.[a].§.condemnatum.de re iudica in.l.non putabit.§.nõ ꝯuis.de cõtratabu.
3 ¶ Secundum dictum limitatur † in plurib⁹ cauſis[b]
b diuerſo tempore concurrentibus ſecus ſi eodem tempore concurrant: vt notat Bar.in.d.§.ex pluribus.in iiij.oppoſ.per iura alleg.ibi in glo.in.l.cũ quis peculio.ff.de ſolutio.in.l.ſi creditori.§.marcellus.de legatis primo.notat.in.l.in numerationib⁹.ff.de ſolutio. ¶ Et ratio videtur manifeſta q: ſi dominium acquiſitum fuit ex vna cauſa vlterius ex alia cauſa acquiri non poteſt:quia quod meum eſt vlterius meum effici non poteſt.§.ſic itaq;.inſti.de actioni.§.ſi cui fundus. ver.ſed ſi rem legatarij.inſti.de lega.& not.in.l.ſi rem meam.de verborum obligatio.& ratio iſta ceſſare videtur quando eodem tempore plures cauſe acquiſitionis concurrunt.

¶ Secundo regula in ſecundo dicto limitatur quãdo res facta ſit noſtra pleno iure:alias ſecus videtur: vt dixi.ff.in reg.neq; pignus.

Philippus Decius.

a ¶ L.iiij. vbi plura exẽpla pdo. premaxime Jaſo. in.l. mora.

b ¶ Cauſis. vide So.in trac.fallẽ.in r̃a.c.Jaſ.in §. ſic itaq; hic alle.vbi late.poſt alios & q̃ poſui I regula neq; pign⁹. hic alleg.

¶ Regula.l.Aliud eſt vendere.

Aliud eſt vendere aliud eſt vendẽti conſentire.

1 Et ideo †q̃ prohibetur manumittere nõ ꝓhibetur manumittẽti cõſentire. l. ij. §. ſi pater. in fi. ff. de manu. vindi. Et vẽdẽti nõ autẽ ꝯſentiẽti datur reme
2 diũ. l. ij. C. de reſcin. vẽdi. vt no. Bal. ibi in. q. xx. †Et ꝓhibitus alienare nõ ꝓhibetur alienãti ꝯſentire: vt not. ꝑ glo. ꝛ Bar. i. l. cũ pater. §. libertis. de lega. ij. vide que dixi in. c. ij. col. vij. ver. vigeſimonono caſus. in fi. de iud. ꝛ no. Bal. in rub. C. de pac. i fi. vbi inqt ꝙ aliud eſt ꝯtrahere/aliud eſt ꝯtrahenti conſentire. vnde mulier que prohibetur cõtrahere nõ prohibetur cõtrahẽti ꝯſentire.
3 Limita †niſi eſſet eadẽ rõ/qꝛ tunc ille q̃ alienare vel vendere prohibetur: prohibetur etiam conſentire: vt no. Bald. ꝛ Sali. in. l. ij. C. ſi aduer. dona. vbi loq̃tur in ſtatuto ꝓhibẽte minorẽ alienare. nã etiã alteri alienãti non poterit conſentire: qꝛ de facili fraus poſſet fieri. ꝛ ita ibi tenet ꝫ. Jaco. but. ꝛ not. And. ſicu. in ꝯſ. xlj. col. vij. lib. iij. ꝛ idẽ And. ſicu. in. c. ſi qs pſbyterorũ. per illũ tex. iũcto. c. precedẽ. de rebus eccle. ꝛ in. c. peruenit. circa fi. de emp. ꝛ vendi.
Et facit alia regula que. j. habetur in. l. cũ qs. in ꝓnc. j. eo. vbi dicit ꝙ q̃ põt alienare põt etiã alienãti conſentire. Et l ea. l. §. cũ aũt. dicit
4 ꝙ q̃ donare nõ põt/pariter nec donãti ꝯſentire; põt. ꝛ facit †qꝛ ſicut minor nõ põt alienare rẽ imobilẽ ſine decreto pariter alteri nõ põt ꝯſentire: vt no. Bal. i. l. illud alias. i. l. ſi ꝑdiũ. C. qñ decre. opus nõ eſt.
Et ꝯcludẽdũ eſt ꝙ ille q̃ nõ poteſt ꝯtrahere nõ poteſt etiam alteri faciẽti ꝯſentire quãdo eſt eadeꝫ ratio. alſ ſecus: vt no. Bal. in. l. fi. col. ij. in verſi. collige ergo. C. de pac. ꝛ vide glo. in reg. cũ qs poſſit. j. eo. ꝛ que ibi dicit reſoluuntur in eo quod dictũ eſt: an ſit eadem rõ.
Philippus Decius.

§. Refertur.

Refertur ad vniuerſos quod publice fit ꝑ maiorẽ partẽ.

1 Eadem regula habetꝛ l. l. quod maior. ff. ad municipa. ibi: †ꝑ eo habetꝛ/ac ſi oẽs egerint. ꝛ ſic hoc ꝓcedit ꝑ fictionẽ vt notat Abb. in. c. cũ olim. in fi. de re iudica. ꝛ alibi etiam habetur ꝙ maior pars reputatur pro toto: vt not. Barto. in. l. cum delanionis. §. ſabinus. ꝑ illum tex. de fundo inſtru. in. l. ꝓpter litem. vbi Bal. ff. de excuſatiõe tutoꝝ. in. c. j. §. illum. de reſtitu. ſpoliato. in. vj. Et ratio iſtius regule videtꝛ ſm glo. hic qꝛ negotia vniuerſitatis non poſſent de facili expediri ſi omnes deberent conſentire. vnde Ꝺuis dicatꝛ in aliquo actu de conſenſu omniũ: idem tamen eſſe videtur in cõſenſu maioris partis: vt no. Bar. in. l. quicunqꝫ. in fi. per illum tex. cum gl. C. de omni agro deſerto. lib. xj. ꝛ not Bald. in. l. reſcriptum. in prin. ꝑ illum tex. ff. de pactis. Iſta enim videtur interpretatio paſſiua que etiam haberet locũ in materia odioſa. vt not. in. l. j. §. lex falcidia. ff.

ad legem falcidiam.

2 ¶Et hoc intelligitur niſi ꝯſtaret de mente diſponētis † ꝙ ſpecialiter ꝯſenſus omniū requireretur. ⁊ ita videtur procedere glo.no.que habet in.c.vbi periculū.§.idem quoq. in ver.ſingulis.de elect.li.vj. ⁊ not. Bal.in.c.nō poteſt.de re iudica.in pri.in.vbi inquit ꝙ maior pars attēditur niſi expreſſe ſtatutū ſit ꝙ omnes debeant conſentire: ⁊ illi de vniuerſitate ſtatuere poſſunt ꝙ in aliquo actu omniū ꝯſenſus ſpecialiter requiratur: vt no. Abbas in.c.ꝯſtitutus.col.penul.in verſi.ex quo nota

3 bis.de appella. † Secus tamē eſſet in cōſuetudine que nō valeret ꝙ omnes preciſe deberent conſentire: q2 vtilitas eccleſie ſepenumero impediret cū homines facile diſſentiāt.ita ſing. Abbas dicit.in.c.j. in no.antepenul.de his que fiunt a maio.par.ca.

¶Sed aduertēdū eſt q2 rō Abb.ita videtur habere locum in ſtatuto ſicut in conſuetudine: ⁊ tamē in ſtatuto ꝯmuniter docto.tenēt valere ſtatutū.vt.ſ.dixi. Et iō quātum ad hoc nō videtur differētia inter ſtatutū ⁊ ꝯſuetudinē.arg.l.de quibus.ſ.de legi. ¶Sed probabiliter diſtingui pōt ꝙ in aliquo vel in aliquibus caſibus particularibus valeret ſtatutū ⁊ ꝯſuetudo ſed generaliter derogādo huic regule nō valeret ſtatutū ⁊ ꝯſuetudo p rationē gl.hic. ⁊ Abbas i.d.c.j. ⁊ dixi i. c.cū omnes.de cōſti.in.ij.lectu. Et lʒ ſtatutū a maiori parte videatur factū ab omnibus non tñ dicitur factum concorditer: q2 verbum concorditer importat nemine diſcrepante: vt Abbas ꝯcludit cōtra Cardin. in.c.nō pōt.de re iud.col.penul.verſicu.ſed dubitari pōt.vbi plura iura inducit. ⁊ idē tenet Cardi.in cle.ne romani.in ver.co ipſo.i.viij. q.de elec.p illū tex.in ver.ſi hoc cetus cōcorditer expedire videbitur. ⁊ ita declarat ibi tex.in.c.nihil.de elec.dū ibi dicitur.de elec.facta i ꝯcordia. ⁊ ad idē eſt gl.i.c.cupiētes.in.§.ad hec.i ver.ꝯcordēt.de elec.in.vj. ⁊ ibi Dñi.co.ij.cū ſi.vt tradit alex.i.l.iuriſgē.§.hodie tñ.ſ.de pactis. ¶Et hoc intelligitur habita relatiōe ad ſingulos. Secus videtur ſi verbum concorditer ad collegium ſeu vniuerſitatē referatur: vt no. Bal. diſtinguit in.d.c.non pōt.de re iud. ⁊ etiā propter ſubiectā materiā verbum in plena concordia verificatur in maiori parte: vt no. Abb. in.d.c.cū olim.in fi.de re iud. ⁊ de his plenius Feli.ſcribit in.d.c.non poteſt.col.penul. ¶Et p pleniori declaratione huius regule recurrēdum eſt ad ea que ſcripſi in.c.cū omnes.de cōſtitu. ⁊ Moder.tradūt. in.d.l.iuriſgentium.§.hodie.ſ.de pac. Philippus Decius.

§.Abſurdum eſt.

¶Abſurdū eſt plus iuris habere eū cui legatus ſit fundus quā heredē: aut ipm teſtatorē ſi viueret.

1 Ad idem tex.j.eo.in.l.in oibus.§.nō debes melioris conditionis eſſe quā autor meus a quo ius in me trāſiret. ideo dicitur ꝙ reſoluto iure autoris etiā ius habentis cauſam ab eo reſoluitur.l.lex vectigali fundo.ſ.de pigno.in.c.j.§.rurſus.quib.mod. feu.amit.facit tex.i.l.ij.C.ſi pig.pigno.in.l.debitor.i fi.ſ.de pig.ac. ⁊

not. Alex. in conſi. xj. ponderatis his. de quibus. col. vij. verſi. nec potuit. lib. iij. ¶ Et in conſi. xxxviij. conſideratis his colum. ij. verſi. alia ratio ẽ. lib. ij. et Imo. in conſi. viij. in caſu premiſſo. colum. fi. Bal. in conſil. cccxxiij. maſſiolus. lib. iij. al's eſt li. j. ccclxxj. idẽ Soci. in conſi. lxxxv. viſo compromiſſo. col. fi. in prin. Quod limitatur: vt per Bal. in. c. j. in. ix. nota. de aliena. feu. vbi limitat hoc duobus modis. et vide Alexandrũ in ꝯſi. clxxiij. al's. clxxiij. viſo themate. col. ij. lib. ij.

Philippus Decius.

¶ Regula. I. In iure ciuili.

1 In iure ciuili receptũ eſt quoties ꝑ eũ cuius intereſt ꝯditionẽ non impleri fiat quominus impleat perinde haberi: ac ſi impleta ꝯditio fuiſſet qđ ad libertatẽ et legata et ad heredẽ inſtitutiones perducit: quibus exemplis ſtipulationes quoqꝫ committuntur cũ promiſſorem factum eſſet quominus ſtipulator cõditioni pareret.

1 Eadem regula habetur in regu. cã ſtat ꝑ eũ. co. ti. in. vj. ¶ Et notat ꝙ regu. habet locum in vltimis voluntatibus: et in cõtractibus: vt hic et idem eſt, in diſpoſitione ſtatuti: nam ex forma ſtatuti debetur ſalarium poſt latam ſententiam ſi nõ ſtat per iudicem: et ita ꝓtẽſtetur ſalarium debetur vt Roma. concludit in conſilio. lxxxv. euidenter oſtenditur. et idem Roma. in conſilio. ccccxxxiij. in eo in quo queritur. colum. fi. ver. quo ad tertium. Et ad regulã hic cõcordat tex. in. l. in iure ciuili.[a] de condi. et demon. in l. labeo ſcribit ſi mihi bibliothecam. in fi. de ꝯtrahen. emptio. in. l. ſed ades. §. fi. in. l. qui operas. ff. loca. et in l. j. §. diuus. ff. de extraord. cog. in. l. j. C. de his que ſub modo. et in. l. j. C. de inſtitu. et ſubſtitu. in. l. executiõe. in fi. de verbo. obliga.

¶ Et iſta ratione ſi partes cõcordant aduocatos ſalarium debetur: vt no. per gl. in. c. ſtatutũ §. aſſeſſorẽ. in verſi. communiter. de reſcrip. in. vj. et idem Spe. in ti. de ſala. §. j. dixi in conſi. lxx.

2 ¶ Et regula iſta limitatur niſi teſtator voluiſſet vere conditionẽ impleri: qꝛ tunc non ſufficit ꝙ pro impleta habeatur. vt no. Bal. in. l. ſi pater. in. iij. q. l fi. C. de inſti. et ſubſti. et idẽ Bart. in. l. vter ex fratribus. de ꝯdi. inſti. in fi. et ad hoc facit tex. in. l. in ꝯditiõibus. §. j. de

a ¶ In. l. in re ciuili. vbi late ꝑ Imo. et Sozi. et in. l. in teſtamẽto. la. ij. e. ti. et per docto. vbi Iaſ. i. ſ. col. C. đ inſti. et ſubſti. et in l. i. executione. §. fin. hic all'. ꝑ Alex. i ꝯſi. cij. co. j. l. j. vol. inci. viſis et põderatis h̃ etc.

conditioni.⁊ demōſtra.vbi conditio regulatur a volūtate teſtatoris ⁊ pariter idem eſſet dicendum in contrahentibus ſi ita cōuenirent/ q: hic vltima voluntas ⁊ contractus a pari procedunt,per iſtum tex.

5 ¶Secundo†regula procedit qñ impedit̃ ab eo cuius intereſt.⁊ hoc intelligitur principaliter/ſecus ſi in conſequētiā ſecundū glo.⁊ hic ſequunt̃ Imo.⁊ Moder.in.d.l.iure ciuili.de condi.⁊ demon.⁊ ad hoc
4 bene facit glo.in.d.l.de vnoquoq̃z.in prin.de re iudi.vbi†citatio que debet in aliquo actu fieri ſolum conſideratur in eo de cuius intereſſe principaliter agit̃.⁊ vt not.Bar.in.l.in diem.de aqua plu.arcen.cū ſyni.vt tradit Alex.in.d.l.de vnoquoq̃z.in prin.circa fi. ¶In quo tñ aduertēdū eſt q: q̄tū ad validitatē act⁹ ſatis eſt ꝙ ille citatus ſit/cui⁹ principal'r intereſt.Sed q̄tū ad hoc ꝙ p̄iudiciū inferat̃ illi qui in cō ſequentiā.habet intereſſe videtur citatio neceſſaria ſaltem ꝑ procla-ma.vt no.Barto.in.l.ſi eo tempore.C.de remiſ.pigno.cū ſimi.vt per Alex.in.d.l.de vnoquoq̃z.⁊ ideo in caſu noſtro videtur ꝙ ſicut condi-tio pro impleta habet̃ quo ad illū de cuius intereſſe principal'r agit̃ quando ipſe impediuit conditionē eadem ratione videtur ꝙ condi-tio habeatur pro impleta quando ille impediuit de cuius intereſſe agitur in conſequentiam q̄tum ad illud intereſſe quod in conſequē-tia conſiderari poteſt/quia eadem ratio omnino videtur.

5 ¶Tertio regula intelligitur†quando impeditur directo ab eo cu-ius principaliter intereſt:ſecus ſi per indirectum/vt quia heres im-pediuit lucrari ſeruum qui dando decem erat factus liber.l.iij.§.ſi quis ſeruum.ff.de ſtatu.lib.

6 ¶Quarto†limitat̃ niſi natura cōditionis ſit talis ꝙ impediri poſ-ſit exēplum ſecūdū glo.hic ſi ꝓmitto tibi decē ſi me viceris.Si ergo reſiſtā ⁊ facto meo cōditio impediat̃ nō habet̃ ꝓ impleta.⁊ idem te-net glo.in.l.in executione.§.fi.in fi.de ver.obli.⁊ hoc intelligit̃ qñ lu-dendo quis impeditur.Secus ſi quis recuſaret ludere:quia tunc vi-detur ſtare per illū ⁊ cōditio habetur pro impleta.glo.in.l.ſi gratui-tam.§.fi.de preſcrip.ver.in ver.victori.no.Bar.⁊ doc.in.l.executiōe. §.fi.de verb.obli.⁊ facit quod not.Pau.de caſt.poſt Guil.de cu.in.l. illud.§.ſi cui⁹.de tribu.vbi ꝯcludit ꝙ ſi ego ⁊ tu egimus ꝙ qui min⁹ curri t ſoluat decē.Si tu non vis currere teneris ad decē/quia ſtat ꝑ te.et ad predicta vide que not.Bal.in.l.j.in.x.q.C.de inſti.et ſubſti.

7 ¶†Quinto declarat̃ ꝙ conditio pro impleta habet̃ q̄tum ad hoc vt diſpoſitio reddatur pura non autem ꝙ non teneat̃ ſoluere quod ſe-mel obtulit/quia tenet̃ ſoluere alias per vim exceptionis repellit̃: vt no.Pau.de ca.in.d.l.iure ciuili.de cōdi.⁊ demō.ꝑ tex.in.l.cui fun dus.de cōdi.⁊ demō.vbi etiā Pau.de caſt.in fi.poſt Bart.⁊ alios ibi ¶Et hoc intelligitur niſi diſpoſitio perfectam habuiſſet executio-nem:quia tunc non cadit ꝙ res per viam exceptionis retineri poſſit l.fi.C.de condi.inſer.vbi Barto.et latius inſiſtunt Moder.in dicta l.iure ciuili.de condi.et demon.

8 ¶†Sexto limita vt per.Alexan.in.l.centeſimis.§.ſi ita ſtipulatus. vbi Iaſo.in.iij.not.de verb.obli.Philippus Decius.

a ℭ Legē. vide aliqua per Iaſ. poſt Alex. ⁊ doc. l. l. ſi ex toto. de leg. ſ. in. ij. col. ver. vltimo inducit iſta lex ꝛc. ⁊ finaliter vide gl. ⁊ ibi Alex. q̄ eā cōmēdat in. j. col. i. c. quoniā. xlviij. diſt. que ſingulariter dicit ꝙ illud qđ nō eſt licitum neceſſitas facit licitū: intelligit qñ reperit autoritas aliqua approbās ex neceſſitate illud poſſe fieri ſaltē approbatione generali / lꝫ non ſpecialiter / alias nō eſt veniendum ꝫ. l. propria autoritate: de quo vide vltra alle. ꝑ Feli. in . c. q̄relam. de iureiurā. colū. pe. ver. ſ gl. in ver. neceſſitate. ⁊ eundē in . c. cū ſ eccleſia. ꝺ ſi mo. Roma. ꝯſ. ccxix. ſci. ex themate. ⁊ in ꝯſ. cviij. ⁊ ꝑ hippo. ꝺ mar. l. l. j. §. ꝑterea. col. xix. vſq ad fi. ⁊ §. et Alb. in dictionario in ver. neceſſitas. ⁊ Iaſ. l. l. marcel. §. res q̄. ij. col. ad trebel. et Girār. ꝺ petra ſancta ſ ſingu. c. qđ eſt finale in ordine. vbi multa cōgerit ꝑ duas colum. Hieronymus Chuchalon.

ℭ Regula. l. Que propter neceſſitatem.

Que propter neceſſitatem

recepta ſunt non debent in argumenta trahi.

1 Scriptum eſt † ꝙ neceſſitas nō hꝫ legē ſꝫª ipſa legē facit. j. q. j. i. c. remiſſionē. de ꝯſe. diſt. j. l. c. ſicut. i. c. quāto. ⁊ de conſue. i. c. ij. de obſer. ieiu. in. c. ſi quis ꝑpter neceſſitatē. de fur. in. l. q̄ potuerūt. ꝫ. de manu. teſta. cū ſi. vt late Roma: tradit. in. l. ſi vero. §. de viro. in. liiij. fallē. ſolu. ma. vbi xxxviij. medijs hoc ꝑbat. ℭ Et; Albe. i. l. j. i fi. de offi. cōſu. ⁊ in. l. ij. in prin. C. de pat. qui filios diſtra. ℭ Et Lucas de pēna. i. l. curiales. de decurio. lib. x. ⁊ no. gl. per illum tex. in. l. j. ꝫ. de offi. cōſu. in auẗ. vt hi q̄ obli. §. pe. in ver. neceſſitatis. Et ꝙ nō eſt licitū lege neceſſitas facit licitū. C. qđ nō eſt. de reg. iur. facit tex. in . c. lꝫ. de fer. in. l. j. §. j. de offi. ei⁹. ⁊ in. l. diuus pius. de pe. her. cū ſi. And. ſicu. tradit in. c. j. de pig. ⁊ Feli. in. c. cū acceſſiſſent. colū. viij. ver. iij. reſtringitur. de conſti. ⁊ in c. ij. col. fi. de ſpon.

ℭ Et adde tex. in. l. ceſar. de publica. ⁊ Feli. in. c. ſignificauit. de iude. in fi.

2 ℭ † Et predicta procedunt durante neceſſitate alias ſecus. d. l. j. de offi. eius. nā qđ pro neceſſitate ſtatutū fuit ceſſante neceſſitate tollitur. j. q. j. qđ ꝑ neceſſitatem cum ſimi. vt dixi in. c. cū ceſſante. de app. vnde ꝙ ſtatuitur ꝑtextu neceſſitatis illud debet tolerari quatenus durat neceſſitas vt no. Bar. in. l. j. §. nūciatio. col. j. de operis allega. l. j. in fi. de ferijs. ⁊ l. ſenat⁹. de offi. preſi. ⁊ iſtud eſt quod hic dicit ꝙ recepta ꝑpter neceſſitatem non trahūtur in argumentum. Item excuſatur quis a caſu neceſſitatis niſi culpa precedat caſum in. l. ſi fideiuſſor. §. ſi neceſſaria. qui ſatiſda. cogā. cum ſimi. ibi alleg. in glo.

3 ℭ Ultimo notādū eſt † ꝙ pretextu neceſſitatis turpitudo adulterij vel fornicationis non ꝑmittit mulieri.

4 l. palaꝫ. §. non eſt ignoſcendum. ꝫ. de ritu. † ſec⁹ eſt in

furto

a ¶ Permittitur. In tantū ꝙ etiā in foro iudiciali nō erit puniēd⁹ ſm Abb.in.d.c.ſi qs ꝓpter neceſſitatē.ſed aduerte ad.l.palam.§.nō eſt ignoſcendū.qꝛ loquit̄ qn̄ mulier eligit vitam turpē pretextu paupertatis perſeuerando in dicta ineptitudine.vt probatur in verbo vitā: nō tamen loquitur qd̄ extrema neceſſitate famis coacta ſibi pronuſit

a furto quod propter neceſſitatē permittitur a dicto.c. ſi quis propter neceſſitatē de furtis.ꝛ glo.ibi rationē diuerſitatis adducit.

¶ Et ratio videt̄:qꝛ mediāte furto immediate ꝓuidetur neceſſitati famis nō ſic videt̄ i coitu illicito:qꝛ ex illo fames nō ſatiatur.ꝛ facit qd̄ no.Bal.i.l.fi.C.ſi cō

5 tra ius vel vtil.publi.vbi inqt † ꝙ licet mulier bānita occidi poſſit tñ adulterari nō pōt.de cui⁹ dicti veritate dixi in.c.que in eccleſiarum.de conſtitu.col.vj.

Philippus Decius.

¶ Regula.j.Cui ius eſt donandi.

CUi ius eſt donandi eidē ꝛ vendēdi eſt et concedendi ius eſt.

1 NAm † donatio ꝛ vēditio ſūt ſpecies alienatiōis.c.nulli.de re.eccle. nō alie.ꝛ plenior vr̄ alienatio que fit per dona.qꝛ illa abſolute facta videt̄ ꝛ nullā habet recōpenſationē ſicut in vēditione contingit vbi pretiū venditori debetur: ꝛ ideo bene dꝛ ꝙ ille qui habet ptātē donādi ꝛ vendēdi poteſtatem habere videtur.ꝛ pari ratione videtur habere poteſtatem cōcedendi rē.s.in emphyͅ.vt glo.

2 hic dicit:† quia etiam talis conceſſio alienatio dicitur dicto.c.nulli.

¶ Et iſta regula videtur ꝓcedere ſubſiſtente eadē rōne declarādo vt dixi:ſecus eſt ſtāte diuerſitate rōnis ꝓut contingit in.l.fi.C.de prep.cur.lib.x.vbi conceditur ius donandi decurionibus:ꝛ tñ illis nō dat̄ facultas vēdendi quia facilius inducerent̄ ad vendenduꝫ

3 ꝙ̄ ad donandū vt in.d.l.fi.habetur.ꝛ no.per glo.ꝛ † iſta rōne emphyteota licet non poſſit vendere dño irrequiſito:donare tamen poteſt vt no.ꝑ glo.ꝛ doc.i.l.fi.

per fornicationem:naꝫ tūc videt̄ ꝙ poſſit non ꝑ regulaꝫ traditā ibi ꝑ dicto.qꝛ tpe neceſſitatꝭ oīa ſunt cōicanda vt i.c.diſcipulos.de cōſe.diſt.ꝛ i clxvij.di.ꝛſic cū humana creatura nō veniat i fructu vt i.§.in pecuduꝫ de re.di.nō ſit cōicanda ſꝫ per aliaꝫ regulā ꝙ neceſſitas nō habet legē.j.q.j.c.remiſſionē.de cōſec.diſ.v.c.ſicut l.ꝗpotuerūt de manu.teſta.ꝛſic qd̄ illicitū neceſſitas faciet licitū:nā ꝓpt̄ neceſſitatē qs excuſat̄.puta ſi potēs mihi mādauit qd̄ occidam titium alias ꝙ me interficiet ſi occidā ſuꝫ excuſat⁹ vt ſatis remiſſiue ꝑ do.Phi.i.l.j.is dānū.§.cı⁹ vero.j.eo.ꝛ cognita ſi poſſet dici in caſu nr̄o nō reperit̄ aucto.aliq̄ approbās hoc poſſe fieri ex neceſſitate ſaltē approbatiōe gñali que requirit̄ ad hoc vt ꝓcedat illud quod regulariter dicit̄ ꝙ illicitū neceſſitas facit licitū ſm glo.in.c.qm̄.xlviij.diſtin.quā.s.in prima apoſtilla commendaui.Hiero.Chuchalon.

t

in ver. vendere. de iure emphy. de quo Alex. cõſil. cxx.
4 viſis narratis. lib. iij. ¶ Sic etiã † ecõtra ꝓhibita vẽ
ditione videtur ꝓhibita donatio: vt no. ꝑ glo. l. l. ij. C.
de vſuca. pro emp. vbi Bart. ⁊ idem Bart. in. l. volun
tas. per illũ tex. C. de fideicõ. ⁊ hoc ꝓcedit quãdo eſt
eadem rõ: ſecus ſi ſit diuerſa vt not. Pau. de caſt. poſt
Sali. in. d. l. voluntas. Philippus. Decius.

¶ Regula. l. Penalia.

PEnalia iudicia ſemel accepta i heredes tranſmitti poſſunt.

AD idem tex. in. l. omnes penales. ff. de actio. ⁊ obli. in §. penales. inſti. de perpe. ⁊ tempo. actio. cum ſimi. alleg. in glo.

¶ Regula. l. Cum quis.

CUm quis poſſit alienare poterit ⁊ ꝯſentire alienationi. cui autẽ donare non conceditur ꝓbandũ erit hec ſi donationis cauſa conſenſerit tractam eius volũtatem habendã.

DE iſta regula dictum fuit. ff. in. l. aliud eſt vendere.

¶ Regula. l. Qui rem alienam.

QUi rem alienam defendit nunꝙ locuples habet.

DE iſta regula dictũ fuit. ff. in regula in eo §. nemo aliene rei.

¶ Regula. l. Non videntur data.

NOn vident data que eo tẽpore quo dã tur accipientis non fiunt.

a ¶ §. vbi videas late doct. prema xime Iaſ. in ij. ⁊ iiij. col.

1 NOta † quod dare eſt dominiũ transfer
re. ⁊ colligit iſta rła in. l. vbi autẽ
a §. fi. in fi. de ꝟb. obl. in §.[a] ſic itaq. inſti. de
act. q̃ iura allegata ſunt i glo. facit text, in
l. fi. in prin. ff. de condit. ob cauſaz. ⁊ preciſe
verbũ dare importat dominij trãſlationem: vt dicitur
in. d. §. fina. vbi omnimodo. ⁊ ibi: quoquomodo. adeo
ꝙ etiã ex volũtate partiũ hoc non alterat: vt conclu
dunt Alex. ⁊ moderni contra glo. in. d. §. fi. quandoq
tamen verbũ dare improprie accipit propter qualita
tẽ ꝑſone in qua trãſlatio dominij nõ poteſt habere lo
cũ. l. meni⁹. de ꝯd. ⁊ demõ. l. ſi qs ita §. pe. ff. de ſta. lib.
¶ Quandoq etiaz improprie ponitur ex natura con
tractus: nam ſi vẽdo fundũ ⁊ promitto dare intelligi
gitur tradere ſecũdũ gl. hic ꝑ. l. ſi ſtipulat⁹. ff. de vſu
ris. q: qui vendit non habet neceſſe fundũ emptoris
facere. l. ſi ita diſtrahatur §. j. de contrahen. emptio.
⁊ venditor ſolum ad trahendum obligatur. l. j. ſupra

a ¶ Poſſidet. Ubi late moder. et maxime Iaſo. q̄ plures q̄ones ponit in materia iſta. et regulariter iudicis autoritas excuſat a pena: de q̄ Soci. in ſuo tract. fallē. in regula. ccij. fo. xxx. et ſatis remiſſiue p addi Dy. in reg. quod quis mandato. hic alleg.

b ¶ Excuſet. Adde tamē q̄ autoritas iudicis non excuſat que attentata pendēte appellatiōe reuocētur. ita dn̄s Phil. i ꝯſil. cc. incipi. in caſu ꝓpoſito. in prīnc. de actio. emp. l. ex empto ⁋. j. eo. ti. et hoc in venditore ſecus eſt in emptore qui tenetur dare pretium. d. l. ex empto ⁋. j. verſicu. nummos autem. et rō videtur: quia venditor in genere ad pretiū tenetur. et ideo Bar. ibi infert idem eſſe in venditore generis qui ad dandū tenetur. de quo aliter dixi. in. l. ij. l prīn. in vltima concluſione. ff. ſi cer. peta. Philippus Decius.

⁋ Qui iuſſu.

¶ Qui iuſſu iudicis aliquid facit non videtur dolo malo facere: quia parere neceſſe habet.

c ¶ Ne ſoluat. Excuſabitur etiam a piurio: ſi tēporis facta fuerit ꝓrogatio: vt per do. Phi. c. de cauſis. de offi. dele. iiij. colū. in prīn. et in. c. preterea. de appel. col. j. in fi. ꝟ. ſucceſſi. et c. q̄d eſt in compenſatiōe. Ioan. fabri. l. ⁋. in bone fidei. inſt. d̄ actio. tenet q̄ ſic de cuius veritate ibi per Iaſ. colum. xvij. in fine.

1 Nota † q̄ q̄ facit iuſſu iudicis excuſat a dolo: qz neceſſe habet facere. facit tex. i. l. iuſte

a poſſidet.ᵃ de acq̄renda poſſeſſione. et quod ibi Alexā. poſt Pau. de caſt. et vide in regu. quod q̄s mandato.

b eo. tit. in. vj. Ad idē q̄ iuſſus iudicis excuſetᵇ eſt text. in. l. ſi q̄s id quod ⁋. doli. de iuriſd. omni. iud. vbi glo. in. l. ait pretor ⁋. j. in verſicu. q̄d tamen. de mino. vbi glo. plura iura concordantia adducit. ad idem tex. in l. quāq̄. in p̄n. vbi gl. ff. de aqua plu. arcē. et adde text. notabi. in. l. mulier ⁋. fi. de lege commiſ. et ibi eſt tex. p dicto Alber. in. l. ſi q̄s id quod. columna. ij. vbi inquit q̄ iuſſu iudicis ex cauſa iuſta precipientis ne ſoluā non incurro penam ad quam eram obligatus ſi non ſoluerem in termino: qz propter iuſſum iudicis ſum excuſatus. et eſt dictū hoſti. in ti. de iureiurā ⁋. quod

2 ſpecies. verſicu. item infra dicētis † q̄ q̄ iurauit ſoluere in certo termino ſi iudex pcipiat illi ne ſoluatᶜ excuſatur. et idē Archi. in. c. dicit. xiiij. q. v. cū ſimi. vt tra

3 dit Feli. in. c. conſtitutus. de reſcript. vide allegata. †

d Et adde q̄ ſpoliatusᵈ a iudice non reſtituit: vt dixi in conſi. cxxv. Feli. in. c. dilectus. de reſcriptis.

4 ¶ † Et iſta regula ſecūdū: glo. hic intelligitur quādo preceptū fuit iuſtū vel in dubio. Secꝰ ſi ꝯſtaret iniuſtitia: qz illi nō eſſet parēdū. ſed ſi reſiſti poteſt: vt no.

d ¶ Spoliatus. Uide eundem do. Philip. in regu. factū a iudice. j. eod. vbi declarat qualiter hoc intelligatur et d. Iaſ. in. l. iuſte poſſidet. de acquirē. poſſeſſio. in p̄n. et eūdē. d. Phili. in. c. ꝯſultationibꝰ. de of. dele. l. iiij. no. et in ꝯſ. cxcj. inci. in cā q̄ agitat. col. v. in fi. et ꝯſi. cc. inci. in caſu ꝓpoſito. l p̄n.

Bar. per illũ tex. in l. prohibitum. C. de iure fiſci. li. x. ⁊ no. Jo. an. poſt Hoſti. in c. ſignificam⁹. de ꝯſti. cũ ſimi. ⁊ Feli. tradit in d. c. ꝯſtitut⁹. ⁊ adde qđ not. Bar. i. l. iuſte. de acq. poſ. in ṗn. vbi limitat illũ tex. qñ iudex ꝓcedit ſeruato ordine iuris: al's ſec⁹. ꝑ l. meminerit. C. vñ vi. de q̃ ibi plura dixi q̃ hic ſcri pñt. ⁊ l. d. ꝯſi. cxxv.

¶ Secundo regula limitatur nõ procedere quando iudex extra officium eius procedit ſm glo. hic faciũt dicta in c. dilectus. per Feli. ⁊ ad hoc eſt regula. j. eo. factum a iudice. vbi videmus. ⁊ vide Pau. de caſtro in l. vt vim. de iuſti. ⁊ iure.

¶ Philippus Decius.

¶ Regula. l. Capienda.

Capienda occaſio eſt q̃ ꝑbet benigni⁹ reſpõſuʒ.

De hoc ſupra dictum eſt in regula ſemper in dubijs. ꝫ. eodem.

§. Quod factum eſt.

¶ Quod factum eſt cũ in obſcuro ſit affectione cuiuſq; capit interpretationem.

De hoc ſupra in reg. in obſcuris. ⁊ in regula ſemꝑ. nã iſta ſm illam intelligitur.

¶ Regula. l. Is damnum dat.

Is damnũ dat qui iubet damnũ dare.

Exẽplifica iſtã regulã vt ꝑ Dy.[a] in reg. † q̃. per aliuʒ. de reg. iur. in vj. ad idẽ text. in l. j. §. deieciſſe. de vi ⁊ vi arma. vbi dicitur ꝙ paruʒ refert ſuis manibus deijciat an per aliũ. ad ideʒ tex. in l. non ideo minus. C. de accuſa. cũ ſimi. allega. ibi in gl. ad idẽ tex. i. c. cũ ad ſedẽ. de reſti. ſpo. i. c. mulieres. de ſentẽ. excõ. in l. nõ ſolũ. §. ſi mandato. ꝫ. de iniurijs. ⁊ no. tex. q̃ dicit dat damnum. ⁊ ſic denotat veritatem: ⁊ hoc expꝛẽſſe dicit tex. in c. mulieres. ibi: cũ is vere cõmittat delictum cuius autoritate vel mãdato delictum committi probatur.

a ¶ Dynũ. a ubi ſatis re[1] miſſiue per ei⁹ addi. in apoſtilla ſuꝑ litera b.

¶ Et iſta concluſio videtur ꝓcedere q̃tuʒ ad effectũ
2 iuris quo ad penam: q2 † mandãs plus deliq̃t q̃ mandatarius q̃ non erat al's facturus: ⁊ ſic ipſe deliquit: ⁊ facit aliũ delinquere quod eſt grauius: vt ꝑ glo. in l. athletas. §. pomponius. in verbo in ſeruitute. de hiſq̃ no. infa. ⁊ no. per glo. fina. in c. gaudemus. de diuoꝛ. iõ eadẽ pena punit. d. l. nõ ſolũ. §. ſi mãdato. ⁊ l. l. aut qui aliter. in fi. qđ vi aut clam. ⁊ in clemẽ. j. de penis.

¶ Et hoc videtur etiã habere locũ in ſtatuto: vt not. Bart. in. l. quẽadmodũ. C. de agrico. ꝛ cenſi. lib. xi. vbi
3 inquit ꝙ † pena ſtatuti punientis facientẽ maleficiũ hꝫ locum in mandante. ꝛ de hoc late tradit Bartholomeus veroneñ. in conſi. xxxiiij. ſi nunꝗ magnifice. in vltimo dubio. cartha ſi.

¶ Et iſta ↄcluſio videtur procedere qñ ſtatutum loquitur in rem: vt qꝛ dicat ꝓ homicidio[a] vel pro furto ſit talis pena: qꝛ tunc etiam comprehẽditur qui mandauit. d. l. aut qui aliter ꝰ. fi. ꝛ ibi Bar. per illum text. ꝛ idem Bar. in. l. hec verba. ff. de adul. Abb. in. d. c. mulieres. de ſent. excõ. Cor. in ↄſi. cclix. lꝫ videtur. lib. j. Cor. in conſi. lxix. plura ſerioſe. lib. iij.

a ¶ homicidio. an valeat ſtatutũ ĩponẽs penã pecuniariã ꝑ furto vel homicidio. vid' hoſtiẽ. ꝛ Abb. qui tenẽt ꝙ nõ in. c. ij. ð delict; puero. vbi ſatis remiſſe per addi. Abb. in addi. ſup verbo irrationabilis.

4 ¶ Similiter videt̃ procedere † qñ mãdatarius cogit̃ exequi mandatũ: qꝛ tũc mãdans dicitur vere facere: vt no. Bar. in. l. ſed ſi vnus ꝰ. ſeruꝰ. de iniurijs. col. ij. ꝑ. l. ita antẽ ꝰ. geſſiſſe. de admi. tu. vbi ĩfert ad. q. de ꝓcuratore quã refert Ang. are. i. trac. maleficio: ũ. in ṽbo ſemproniũ mãdatorẽ. q. xiiij. Abb. i. d. c. mulieres.
5 col. pe. † Sed extra dictos caſus qui facit ꝑ aliũ' non dicit̃ ꝓprie facere: vt Bar. ↄcludit in. d. ꝰ. ſeruus. ꝛ no. Dy. in regula qui ꝑ aliũ. in fi. Bal. in. l. j. col. ij. in ṽ. in mãdãte etiã. C. de ſer. fugi. cũ ſi. vt tradit Alex. in ↄſi.
6 lxv. viſa quadã ↄſtitutiõe. col. ij. lib. iiij. vbi infert † ꝙ ſtatutũ qḋ loquit̃ de faciente nõ haberet locũ in mãdante. ꝛ no. Bal. in. l. non ideo minus. col. v.
7 ¶ Sic etiam † ſi quis accuſet aliquem feciſſe homicidiũ ꝛ ꝓbaret de mãdato ſuccũberet: vt not. Jo. mo. in regula qui per alium. ꝛ ſeqtur Bald. in. c. j. ꝰ. iniuria. col. fi. ṽ. pone accuſo te. de pa. iur. fir.

¶ Et ſi qs ſit inquiſitus de mandato ꝛ de caſtigatione probetur ſuccumbit: vt not. Bal. in. l. hec verba. ꝑ illum tex. de his qui no. infa. Alexan. in conſi. cxxviij. quoniam abũde. lib. iiij. ꝛ ↄcordat iſta regula. J. eo. l. quod iuſſu. Philippus Decius.

ꝰ. Eius vero.

¶ Eius vero nulla culpa eſt cui neceſſe eſt parere.

1 Ex hoc põt exẽplificari † in eo potẽti q̃ mihi mãdauit ꝙ occidã titiũ: al's ꝙ me interficeret: nã ego ero excuſatus: qꝛ aliter vitã meã ſaluare nõ poſſũ: ita Bal. i. c. j. ꝰ. iniuria. col. fi. ṽ. Sꝫ pone. de pac. iu. firmã. vbi alle. Pe. ibi ꝛ Cy. in. l. ſciẽtiã ꝰ. q̃ cũ aliter. ad. l. aql. ꝛ ad hoc videtur gl. in. l. ſi familia. in ṽbo poterit. l. fi. ff. ſi fami. fur. feciſ. dica. ꝛ qḋ ꝓpter neceſſitatẽ qs excuſetur facit tex. in. l. ceſar. de public.

cum ſimi. vt tradit Feli. in. c. ij. in fi. de conſti.

2 ¶ Sed extra neceſſitatē nō excuſat̃ etiā fili⁹ vel ſeruus q̄ obediret patri vel dño in illicitis grauioribus. l. ſeru⁹. de actio. ⁊ obligatio. l. fi. in fi. §. de bonis dãna. facit tex. in. l. ea que. ſ. eo. Sec⁹ eſt in leuiori bus in qb⁹ iuſſus p̄ris excuſaret. l. liberoꝝ §. fi. de his q̄ no. infami.

3 ⁊ facit tex. l. d. l. ſeru⁹ non in oībus† ⁊ in grauioribus lꝫ non excuſet vt dictū eſt: tñ pena minuitur propter iuſſum ſeu mādatū. l. ſeruos. C. ad. l. iuliā. de vi publica. Philippus Decius.

§. Quod pendet.

¶ Qđ pēdet non eſt ꝓ eo quaſi ſit.

1 **Iſta concluſio** verificat̃ in qualibet diſpoſitiōe ꝯditio nali/† qꝛ añ euentū ꝯditiōis diſpoſitio ſuſpēditur/ ⁊ nō habet locum: vt glo. hic dicit.

¶ Eodē modo exēplificari pōt in re q̄ in futurū reſolui poſſit/ qꝛ de p̄ſenti dicitur certa ⁊ illa alteratio que fieri poteſt nō eſt ꝓ eo quaſi

2 ſit. Sed potius quaſi nō ſit. l. ij. ⁊ qđ ibi glo. ff. de in diē adie. vbi† vē ditio de p̄nti dicit̃ plura/ lꝫ reſolui poſſit ſub ꝯditiōe. ⁊ facit tex. in. l. hec vēditio. § fi. de ꝯbē. emp. ⁊ qđ no. tradit Bar. in. l. iulian⁹. in fi. de ꝯdi. inde. vbi ꝯcludit ꝙ ſi repreſſalie oēs debeāt reuideri ⁊ q̄ debeant approbari approbētur vel reprobētur/ interim tñ executio nō impe ditur. ⁊ in ſimili caſu idem Bar. in. l. iudex poſtq̄. circa fi. de re iud. ⁊ qđ no. Bar. l. l. publica § fi. l. j. no. §. depoſi. vbi inq̄t/ ꝙ v̄ba illa pl⁹ vel minus nihil operantur niſi aliud probetur. ⁊ idem Bal. in rub. C. depoſiti. in. vj. q. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Nemo ideo.

Nemo idō obligatur qꝛ recepturus

eſt ab alio quod preſtiterit.

1 **Et eadē regula** habet̃ l. l. ſupra iter § apđ ferocē. de aqua plu. arc. al leg. in gl. meli⁹ † eſt eīm nō ſoluere q̄ ſolutū repetere. ar. l. fi. C. i qb. cau. in integ. reſti. nō ſit neceſſa. ⁊ in. l. j. C. qñ liceat vnicuiqꝫ ſine iud. ſe vindi. Et hoc patet etiā ex eo ꝙ qs ſoluendo pro alio liberat illū/ ⁊ cōtra illū actionē habet. l. ſoluendo. ⁊. l. cum pecuniā. §. de nego. geſt. ⁊ tamē nullus ꝓ alio ſoluere cogitur.

¶ Et regula iſta videtur generaliter procedere/ quia in contrarijs/ ⁊ limitationibus poſitis in gl. alia cau ſa agendi precedebat: vt not. Barto. et docto. in. d. § apud ferocem. Philippus Decius.

a ¶ Iudi ce. Idē dici tur in reg. ea que fiūt a iudice iſto titu. lib. vj. vbi videas Dynum et a docto.

¶ Regula. l. Factum a iudice.

Factū a iudice

a qđ ad ei⁹ officiū nō ꝑtinet/ ratum nō eſt.

a ¶Cauſe. Adde Hipp. de mar. ſing. cxcv. incipiē. nemo &c. ⁊ an ⁊ qñ iudici reſiſti poſſit vide Abb. ⁊ ibi latiſ. do. Philip. in. j. ⁊. ij. col. in. c. ſi qñ. de offi. deleg. ⁊ in conſi. clj. incip. maximi ponderis. col. iiij. ꝟ. vide

1 Nam quādo †iudex officiū eius excedit videt̃ vt priuat⁹ ⁊ illi nō eſt parēdū: vt no. p gl. ff. in. l. nō videt̃. §. qui iuſſu. Et qñ iudex procedit 2 abſq; cauſe* cognitiōe dicit̃ ꝓcedere vt priuatus: vt no. Cardi. in cle. j. §. fi. in fi. de celebra. miſſa.
3 ¶Et qñ iudex extra iudicialiter procedit ꝓ eo nō pſumitur† ⁊ ideo ſpoliatus tali caſu a iudice reſtituit̃. c. ꝯquerente ⁊ ibi Abb. p illū tex. in. ij. no. de reſti. ſpo. ⁊ in no. caſu tradit Pe. de ancha. in conſi. ccxlix. ad p̄dicta dubia in. j. dubio dixi in ꝯſi. cxxv. ſi enim iudex facit qđ ad eius officiū nō pertinet non dicitur factū a iudice cui⁹ poteſtas videt̃ limitata reſpectu officij iudicis q̄ d̄ʒ iudex quaſi ius dicēs. c. forus. §. iudex. de ꝟ. ſigni. ⁊ cū poteſtas reſpectu certe q̄litatis tribuatur extra illā qualitatem nō valet ꝙ ab eo factū ſit vt plura ſimilia cōgerit Feli. l. c. cū ordinē. de reſcriptis.

Philippus Decius.

¶Regula. l. In contrahenda.

b In contrahenda vēditione ābiguū b pactum contra venditorem interpretandum eſt. Ambigua autem intentio ita accipienda eſt vt res ſalua actoris ſit.

Uo dicta ſunt/⁊ p ſecūdum dictū p̄mū limitari videt̃. i p̄mo dicto habet̃ r̃ła. l. veterib⁹. ff. de pactis. ⁊ ꝯcordat tex. in. l. labeo ſcribit. ff. de ꝯtrahē. emp. ⁊ eadē regula habetur in. c. ꝫ eū. eo. tit. l. vj. de quo aliqd dictum fuit in regula ſemper in obſcuris. in fi. ff. eo.
4 ¶Et procedit in†contractibus prout loquitur: ſecus eſt in beneficijs principum: vt not. Barto. in. l. ex facto. colum. j. ff. de vulg. et pupil.
¶Itē ſecus eſt in iudicijs: vt no. per glo. hic. p tex. in l. ſi quis intentione. ff. de iudicijs. vbi Bar. idem dicit poſt gl. ibi ⁊ hoc intelligit̃ niſi in probationibus que licet fiant in iudicio. l. q̄nquaginta. in fi. ff. de ꝓba. tñ in dubio interp̄tatio ꝯtra ipſum probātē fieri debet: qꝛ ꝓbatio dʒ eſſe cōcludēs. c. in p̄ſentia. de ꝓba. ⁊ gl. ibi in ꝟbo dubiū not. Bal. l. l. quoties. §. ſi qs ita. ff. de

mus ī iudicibus. ⁊ adde vnū caſum ꝙ ſi iudex faciat executionem parte nō citata ꝙ pars poteſt appellare ⁊ ſi iudex nō vult admittere appellationeꝫ ſʒ vult exeq̄ poterit ei reſiſti de fctō. ita Cy. in. l. j. C. de iur. ⁊ fac. ign. quē ſequitur ibi Iaſ. l. p̄n. ij. col. Pie. C.

*Additio.
b ¶Ambiguuꝫ. Quid aūt dicatur ambiguum vide Bart. in. l. inter ſtipulantem. §. j. ff. de ꝟ. obliga. ⁊ in l. ſi quis intentiōe ambigua. ff. de iudi.

here.inſti:et late dixi in.d.c.in preſentia:in vlti.not.
2 ¶ Itē† regula.d.l.veteribus.intelligitur qn̄ verba ſunt dubia ex eo
ꝙ verbum ſeu oratio plures habet ſignificationes:ſecus ſi eſſet pro-
pria ſignificatio certa:quia ab illa non receditur:vt not.Bart.in.l.j.
ff.locati.vbi per illum text.ita declarat.d.l.veteribus.et ad hoc vide
Inno.in conſi.xxj.in caſu premiſſo.col.ij.in verb.nec obſtat predictis.
3 ¶ †Item dicta regula procedit in contractibus qui pendent a con-
ſenſu duorum:ſecus eſt in confeſſione que interpretari debet in fa-
uorem confitentis.ita etiam.d.l.veteribus limitat Paul.de caſtr.in
conſilio.cclxxj.primo videndum eſt.colum.fin.in verſic.⁊ ſi dicatur.
¶ Ulti.not.eſt ꝙ licet fieri debeat interpretatio contra proferentem:
vt hic ⁊.d.l.veteribus.attēditur tamen ꝙ veriſimilius eſt.ita Oldra.
dicit in conſi.xcv.ex forma iſtius ſtatuti per.l.ſemper in ſtipu.ff.eo.
4 ¶ In ſcđo dicto habet† ꝙ in dubio interp̄tatio debet fieri vt act⁹ va
leat.ad idē glo.alle.l.quoties.ff.de verb.obl.⁊ ad idē eſt tex.in.l.quo
ties in actionib⁹.de reb.dub.facit tex.in.l.iij.ff.de teſta.mili.⁊ i.c.ab
bate ſane.de verb.ſig.cū ſimi.ibi allegatis in gl.in ꝟbo valere poſſit.
5 q̄ inter alia allegat.l.diuus.ff.de vſu ⁊ habi.nā† p̄ſumptio legis non
adaptatur ad infirmandū.ſed potius ad cōfirmādū ꝙ agitur:vt no.
Bal.per illū tex.in.l.ſi quis filio.in prin.de leg.j.⁊ ideo vt act⁹ valeat
ꝟba etiā improprie accipiunt̄.l.ſi tibi.vbi Bar.ff.ſi cer.peta.⁊ in.l.ſti
6 pulatio iſta.§.hi qui.in prin.de verb.obli.†verba em̄ que in proprio
ſignificatu operari nō poſſunt ad improprium intellectum trahunt:
vt dicit Ange.in.l.ſi cum ante.C.de dona.ante nup.in.l.ſi.tam an-
guſti.p illū text.ff.de ſerui.cum ſi.que nota ſunt vt dixi in.d.l.ſi tibi.
¶ Et nota ꝙ iſta preſumptio validitatis actus potētior eſt ⁊ p̄ualet
alijs preſumptionibus.ita probatur hic vbi primum dictū ꝙ fiat in-
terpretatio cōtra venditorem in dubio limitatur a ſecundo dicto dū
7 modo res valeat.⁊ ad hoc facit† quia licet princeps non preſumatur
vti plenitudine poteſtatis:vt not.Inno.in.c.innotuit.de elec.tamen
ſi aliter actus non valeret preſumitur vti plenitudine poteſtatis ad
hoc vt actus valeat:vt not.Pau.de ca.in.l.ex imperfecto.C.de teſta.
⁊ in conſi.cclxxx.in facto preſenti.Alexā.in.l.quanq̄.C.de teſta.mili.
8 ¶ Similiter† licet preſumatur preceſſiſſe act⁹ qui eſt prior in ordine
litere:vt not.Bar.in.j.conſti.C.col.fi.hoc non habet locū quādo act⁹
redderetur nullus quia ad hoc vt actus valeat preſumitur p̄ceſſiſſe
actus qui in ordine litere poſterior eſt:vt not.Bal.in.l.cū in teſtamē
to.§.hec verba.ff.de heredi.inſti.vbi inquit ꝙ ſi in inſtrumento dicat
ꝙ pater donauit filio ⁊ ꝙ illum emancipauit nō attento ordine lite
re preſumitur ꝙ emācipatio prius facta fuerit.⁊ ſequitur Inno.poſt
Ang.in.d.§.hec verba.Alexander in.l.ij.§.prius de vulga.in.l.diuor
tio.in prin.ff.ſolu.matri.in.l.cum proponas.C.de codicillis.in cōſi.
lxxxj.lecto.col.iiij.lib.iij.⁊ in cōſi.cxij.ſuper eo.dubio.colum.ij.lib.v.
9 ¶ †Similiter licet cōſtituatur differentia an precedat nomen ꝓpriū
vel appellatiuum.⁊ conſideratur illud nomen quod procedit.l.ſi ſer
uus communis ita ſtipulet̄ in fi.⁊ ibi Bar.de ſtipu.ſer.hoc nō habet

locum ſi actus redderetur nullus:q: in dubio debet iudicari ꝙ illud
nomen contemplatum ſit qđ facit valere diſpoſitionem. argu.l.quo
ties.de reb.dub.cum ſimi.ſ.allegatis.ita Bar.in.d.l.ſi cōmunis.col.
ij.⁊ in.l.ſi vnus.§.ſeruus.ff.de pact. Alex.in.l.j.in fi.de lib.prete.⁊di-
10 xi.in.c.quoniam Abb.de offi.delega.⁊ ad idē facit:†q: licet alias de
beret relatio fieri illa non habet locum quando ex tali relatione actꝰ
deſtrueretur:vt no.Bar.poſt gl.in.l.cum vulgari.de dote prelegata.
Bar.⁊ doct.in.l.talis ſcriptura.de lega.j.cum ſimi.vt dixi in.c.ij.req
ris.de apel.⁊ ſic ampliando regulā ſtat concluſio.ꝙ iſta preſumptio
ꝙ in dubio actus preſumatur validus ſuperat alias preſumptiōes.
¶Et predicta regula videtur procedere quando verba conueniūt ⁊
aliquo modo adaptari poſſunt ad actum qui valet alias ſecꝰ ita iſtā
regulā limitat Are.in.l.a titio.col.fi.de verb.obli.vbi ad hoc allegat
11 tex.i.l.tutores.§.j.ff.de admini.tuto.†vbi ſi pater dedit curatorem in
teſtamento filio impuberi datio nō valet.⁊ Bar.ibi rationē adducit.
12 ¶ Nec obſtat ꝙ ſaltē largo modo ſub nomine curatoris ↄprehēdat
tutor:vt not.per gl.in aut.vt hi obliga.habere peri.res mino.in pn.
in ver.ad curatorē.quia illud procedit in diſpoſitione.l.per viā extē
ſionis:ſecus ī diſpoſitione hoīs.d.l.tutores.§.j.⁊ ad idē facit tex.in.l.
13 verbis ciuilibꝰ.de vulga.⁊ pup.†vbi ſubſtitutio facta ꝟbis directis
a pagano poſt pubertatē nō valet ⁊ non trahit ad fideicōmiſſum:q:
teſtator noluit ſecundū proprietatē verborū:⁊ ſic in dubio nō recedi-
tur a proprietate verborum.l.non aliter.in prin.de leg.iij.l.j.§.is qui
nauem.verſic.in re igitur dubia.ff.de exerci.⁊ non obſtant allegata
ſ.quod vt actus valeat verba etiam improprie accipiuntur:quia il-
la procedunt quando apparet de mente. Secus videtur in dubio. Et
ſm iſtam limitationem reſtringitur quod.ſ.dictum eſt ꝙ potentior
eſt illa preſumptio que facit actum valere.nam hoc intelligitur ſer-
uata verborum proprietate:quia ex proprietate verborum voluntas
diſponentis arguitur.d.l.non aliter.
14 ¶Et vidimus ꝙ etiam in materia penali fit extentio ſecūdū ꝟborū
proprietatem.l.cum lege.ff.de teſta.vbi Aret.quia videt̄ conſtare de
mente illud quod ex verborū proprietate colligitur.
15 ¶Secūdo regula intelligitur ꝙ†actus valeat in du
bio eo modo quo agitur:non autē fit interpretatio vt
valeat eo modo quo valere pōt:q: de illo modo cogi-
tatum non fuit:⁊ habet locum quod dicitur:quod po
tui nolui:qđ volui adimplere nequiui.l.multū inter-
eſt.C.ſi qs alteri vel ſibi.⁊ in.c.cū ſup.de offic.delega.
¶Et ideo illa clauſula quod valeat eo modo quo po
teſt niſi appoſita ſit non intelligit̄:vt no.Ange.in cō
ſi.ccxc.noua teſtandi ſeu relinquendi forma circa fi.
hoc tamē videtur altiorē indaginē poſtulare:q: ī ef-
fectū pēdet ab illo articulo ſi nō valet qđ ago vt ago
a an valeat vt valere poſſit.de q̄ dixi[a] in dicto.c.cū ſup.
16 ¶Tertio regula limitat̄ procedere†quando in actu

a ¶Dixi. Et Bart.et poſt eū Iaſ. in.l.j.§.ſi qs ita.col.viij. ver.expedita doctrina. de verb.ob. vbi ponit regulam cum ſuis limitationibus.

cõcurrunt requiſita ad validitatem actus: alias ſec⁹. vnde promiſſio facta ſine cauſa nõ valet. l. ij. §. circa. de doli excep. ita dicit Jmo. in. l. a titio colum. penultima de verbo. obliga. in verſic. nec obſtat ſi dicatur. Et huius limitationis ratio manifeſta videtur: quia actus valere non põt nõ concurrentibus requiſitis: et ita non ſumus in dubio prout regula loquitur. Sed in caſu claro in quo conſtat actum non valere.

17 ¶ Quinto limitatur nõ habere locum† quãdo cõtra promiſſorẽ poſſet interpretatio fieri que eſſet illi multum oneroſa: quia tunc potius ſtipulatio debet inutilis iudicari: vt no. Ful. per illum tex. in. l. iij. §. ſi quis inſulam. de eo quod certo loco. ⁊ ad hoc etiã facit tex. in. l. quod in rerum. §. j.[a] de leg. j. vbi potius inutile legatum redditur q̃ ꝙ teſtator videatur grauare heredem de redimendo ius finitum per mortem teſtatoris. ad idem tex. in. l. vxor patrui. C. de lega. in. l. ſi domus. §. fina. de lega. j. ⁊ in. l. dotalem. ff. de teſta. mili.

18 ¶ Quinto regula videt̃ procedere in vno actu.† Secus eſt in duobus: q: in dubio[b] non debet interpretatio fieri ꝙ vterq̃ actus valcat. l. ſi quis ante. de acqui. poſſe. vbi ſi quis cõducit ⁊ poſtea rem precario roget vel econtra vnus actus valet: et tamen vterq̃ valere potuiſſet intelligendo ꝙ ex precario nõ transferatur poſſeſſio: ⁊ ita Jaſ. dicit in. d. l. ſi quis ante. colũ. iij. in iiij. nota. ¶ Sed certe ratio que eſt in vno actu vt p̃ſumatur pro validitate actus etiã militat in duobus non obſtat tex. in. d. l. ſi quis ante. quia de natura p̃carũ eſt ꝙ poſſeſſio transferat̃. l. certo. §. j. ff. de precario. ⁊ ideo ibi ſimpliciter dicit̃ de precario ſecundum ei⁹ naturam intelligitur ꝙ poſſeſſio transferatur. Ex quo reſultat ꝙ vterq̃ actus valere non poteſt. et ſic ſumus in caſu claro ꝙ vterq̃ actus valere nõ poteſt.

19 ¶ †Sexto ⁊ vltimo regula non habet locum quãdo ex validitate actus offenderetur voluntas teſtatoris. vt no. Pau. de ca. ⁊ Alexan. in. l. verbis ciuilibus per illũ tex. ibi: ne fiat contra volũtatẽ. de vulga. ⁊ pupil.

a ¶ §. j. Ubi videas Jaſ.

*Additio. b ¶ In dubio. Et quis interpretet. v̄ba dubia. vide Barto. i. l. veterib⁹. ff. de pactis.

¶ Regula. l. In condemnatione.

In condẽnatione perſonarum que in id qđ facere poſſunt damnantur non totum quod habent extorquendum eſt. ſed ⁊ ipſarum ratio habenda eſt ne egeant.

De iſta regula dictum eſt. ff. in. l. diuus. in fine. §. Cum verbum reſtituas.

¶Quid ſi tantum. Ubi videas Iaſ.col.xiij.ver.vnum tñ diligẽter ⁊c. vbi dicit ꝙ reſtitutus ad bona nullo caſu de mundo recuperat fruct⁹ perceptos ex bõis etiã nõ alienatis ſiue a quocũq; alio.⁊ hãc etiã dicit communem opi. finaliter tamen dicit ꝙ in conſulẽdo ⁊ iudicando nõ recederet ab opi.quã tenet hic do. Philipp. et Nellus in tract.Bãni. hic allega. hanc etiam tenet ſubtilis domin⁹ meus dñs Carol⁹ rui-nus l repe. d.§.⁊ quid ſi tantũ.col. lxxij. verſic. ſubdit etiã Alexander h.⁊ Io.crotus de monte ferrato l repeti. d.§. col.xxxix.v. quarto limitat. de qua videas frã. de cur.in cõſilio.l.incip. memorie recolende. colũ antepen. verſi.ex quibus olbus ⁊c. vſq; ꝗ fi. cõſilij. Hieronymus. Chuchalõ ;

¶Cum verbũ

reſtituas lege inuenit:⁊ ſi nõ ſpecialiter de fructibus additum ſit:⁊ tñ fructus ſunt reſtituendi.

1 **Et dicit** Bar.in.l.fi.col.iij.C.de ſenten.paſ.ꝙ † ſemꝑ reſtitutio tm̃ reſtituit quãtũ id aduerſ⁹ qđ reſtitutio petit abſtulit ꝑ illũ tex.⁊ no.Ab. l.c.venerabili.i pn.đ offi.dele.ꝙ nõ dr̃ qs reſtitut⁹ niſi cõſequat plenariã reſtitutionẽ.⁊ eſt tex.in.l.videam⁹. la.ij.§.in fauiana.in ver.nã ꝑior.de vſur.vbi dr̃ ꝙ verbũ reſtituas plenã habet reſtitutionẽ vt etiã fruct⁹ reſtituant cũ ſimilib⁹ allegatis in glo hic:⁊ ad idẽ tex. in.l.cum pretor:de verbo.ſig.not.per.glo.in.c.cõnis. de reſcrip.in glo.magna.in prin.⁊ in.l.attilicinus. in glo.fin.de ſerui.ruſtic.pred.in.c.j.de reſtitu.in integ. in.vj.in verbo beneficiuʒ.que allegat bonũ tex.i.l.qđ ſi minor.§.reſtitutio.de mino.⁊ tradit Anto.de butrio cõſi.xix.q: hic agitur.col.j.Andr.ſicu in cõſi.ix.col. pe. lib.j.Ange.conſi.cclxxxviij.viſo themate. colum . iij. ¶Et per iſtum tex.dum loquitur de fructib⁹.⁊ in.d. l.videamus.§.in fauiana.videt cõfundi vna commu-

2 nis concluſio †que habet ꝙ reſtitut⁹ nũq; videtur recuperare fruct⁹ bonorum perceptos a fiſco in bonis etiã non alienatis:vt no.Ange.in.l.gallus.§.⁊ quid.

3 ſi tm̃ *.colũ.fi.de liberis ⁊ poſthu.ꝑ tex.in aut.idẽ eſt de neſtorianis.C.de here.⁊ idem Ange.dicit in aut:c. de here.⁊ falci.in prin.col.ij.v.itẽ nec ratiõe fructuũ. ⁊ idem concludit Bal.in.c.domino guerrã. columna pen.verſi.Sed ego quero.in titulo:hic finitur lex corradi.cum ſimilibus:vt tradit Alexãder in.d.§.⁊ quid ſi tantũ.col.antepenul.verſi.predictis adde. ¶Certe iſta cõcluſio videt cõtra iſtũ tex.et cõtra iura p̃realleg. ⁊ ita tenet Nellus in tractatu bannitorũ.in.vij. queſtiõe.in prima parte tertij tẽporis.⁊ reſpõdet ad tex. in dicta auten.idem eſt.Primo ꝙ non loquit in reſtitutione.Sʒ hoc falſum vt patet ibi reſtituẽda quidẽ. Secũdo reſpondet ⁊ melius ꝙ loquitur in diſpoſitione limitatiua ⁊ nõ larga ⁊ ſimplici quaſi dicat loquitur in reſtitutione limitata abſq; fructibus:quia ita diſponitur ibi vlterius procedendo ⁊ videtur ſpeciale in illo caſu contra illos qui a fide receſſerunt.

¶Et quod dictũ de reſtitutione que reponit omnia

3 in priſtinũ ſtatum limitatur † nõ habere locũ in pre-

indicium tertiũ. c. quãuis. de reſcrip. in. vj. not. ꝑ gl. in d. l. gallus. §. ⁊ quid ſi tantum. de lib. ⁊ poſthu, de quo ibi Alex. in char. fi. ⁊ Feli. in. c. inter quatuoꝛ. col. pe. ⁊ fi. de maio. ⁊ obed.

¶ Philippus Decius.

§. Unicuiq̧.

a ¶ Nocet. idē dicit̄ in regula moꝛa iſto ti. li. vj. vbi late per Dynũ,

¶ Unicuiq̧ moꝛa ſua nocet[a]: q̧ etiã ĩ duobus reis pꝛomittendi obſeruatur.

1 Sic ergo † vnicuiq̧ moꝛa ſua ſibi nocet ⁊ nõ alteri: ⁊ hoc etiã hʒ locũ ĩ duobus reis ꝓmittẽdi: q2 moꝛa vni⁹ alteri nõ nocet, l. moꝛa. §. fina. de vſur. Et hoc intelligitur niſi eſſent ſocij. l. penul. ff. de duo. reis. ⁊ no. per glo. hic ⁊ tradit Bar. in. l. ex duobus. in. xj. q. de duobus reis. Sʒ iſta ſolutio dãnat: q2 in dicta. l. penul. de ſocio nihil dicit̄ vt Are. ibi dicit. ⁊ vlterius facit: q2 tex. ibi loq̄tur in duobus reis ꝓmittẽdi: ergo nõ videtur loqui in ſocijs: q2 tũc vti ſocius alter pꝛo alio eſſet obligatus ⁊ non reus ꝓ
2 reo de quo tex. ibi loquitur, † Et iõ dicendũ eſt quod moꝛa vnius ex reis ꝓmittẽdi nõ nocet alteri: vt hic. Secus eſt in alio facto affirmatiuo ꝓ alio loquit̄. tex. in. d. l. penul. Et gl. ibi ita ſm Pla. diſtinguit ⁊ bene. Non ob. quod glo. ibi in contrariũ adducit. l. fi. C. de duob. reis. q2 loquitur quo ad interrumpendam pꝛeſcriptionem ⁊ non habet locuʒ quo ad alios effectus moꝛe vt Bart. diſtinguit in dicta. l. ex duob⁹. in. xj. q. Et ſic r̃ſa iſta indiſtincte pꝛocedit q̧ moꝛa vni⁹ alteri nõ nocet etiã in reis pꝛomittendi, ¶ Fallit in fideiuſ-
3 ſoꝛe. † Cum moꝛa pꝛincipalis nocet[b]. l. moꝛa. de ꝟbo. oblig. ⁊ hoc intelligitur in fideiuſſoꝛe dato ante moꝛã vel poſt moꝛam. glo. in. l. quoties in diem. de verboꝛũ oblig, no. Bar. in. l. vinum. circa pꝛimam col. ff. ſi cert. peta, ⁊ Alex. in. d. l. quoties. in fi.

b ¶ Nocet. itē moꝛa tutoꝛis nocet pupillo. l. ſi ex legati cã ff. de ꝟ. obli. qđ intellige quo ad periculũ interitus ſpeciei debite ſm docto. ibi.

4 ¶ Sic etiam † moꝛa filij nocet patri in actiõe de peculio. l. cũ filius. de verbo. obli. Et qđ dictũ eſt de fideiuſſoꝛe verum eſt quo ad perpetuandã obligationē ꝑ iſta
5 iura. ff. dicta loquunt̄. † Sec⁹ eſt quo ad augẽdũ obligationē: q2 moꝛa pͥncipalis nõ auget obligationē fideiuſſoꝛis. l. j. ⁊ ibi no. ff. de in litem iuran. no, ꝑ glo, in. l. ſiue in duplũ. ff. q̄ ſatiſd. cog. ⁊ facit tex. l. l. fi. ff, de fideiuſ. ⁊ tradit Ro. in ꝯſ. cclxx. pꝛo deciſiõe. in fi. ⁊ hoc in-
6 telligitur niſi † fideiuſſoꝛ in omnem caſum ſe obligaſet. l. quero. vbi Bar. ff. locati.

¶ Philippus Decius,

¶ §. dolo facit,

Dolo facit qui petit quod reſtiturus eſt.

Eadem regula habetur in regula dolo facit in.vj.vbi gl.po
nit exēplū in vſurario.ad idē text.in.l.dolo facit.de
1 excep.doli.vbi eū declarat. Et regula procedit † ſi reſtitutio dꝫ fie
ri ei a quo petitur:ſecus ſi alij.l.ſi ſocer.§.lucius.ff.ſol.mat.vbi Bar.
no.per glo.hic ꝛ in.d.regu.dolo facit.
Et hoc intelligit̄ niſi ille aliꝰ deberet reſtituere petēti:qꝛ tūc regu
la etiā ꝓcedit.l.ſi donaturus.§.j.vbi Bar.ꝑ illū tex.de cōdi.ob cām.
2 Itē regula intelligitur † qn̄ reſtitutio dꝫ fieri incōtinenti:ſecꝰ ſi ex in
teruallo.l.fi.ver.idē queſiit.ff.vt leg.ꝛ no.vbi Bar.ro.ꝯſ.cciiij.ꝓ diſ
cutiēda.col.pe.ꝛ latius tradit Bar.in.d.l.ſi ſocer.§.luciꝰ.vbi latius
3 inſiſtit.Itē rl'a nō ꝓcedit † in poſſeſſorijs:vt no.ꝑ gl.hic ꝛ in.d.regu
la dolo facit.ꝛ facit tex.in.l.j.§.redigūtur.ff.quoꝝ leg.ꝛ tradit Pau.
de ca.in.d.§.luciꝰ.poſt Bart.vide ꝯcluſiōes octo quas i materia iſtiꝰ
regule tradit Ang.are.inſti.de excep.char.pe.℣.quero.an ꝛ qn̄ pōt
opponi illa exceptio dolo facit ꝛc. Philippus Decius.

Regula.l.Qui poteſt.

Qui poteſt facere vt poſſit conditioni parere iam poſſe
videtur.

Vltra glo.exemplificari pōt in.c.fi.de elec.vbi tēpus
ſtatutū a iure ad eligēdum currit illis qui ꝓ
hibiti erant eligere abſqꝫ licentia ſuperioris qꝛ in mora
fuerūt nō petēdo licentiā quā de facili impetrare potuiſ
ſent.ꝛ rationē ibi Abb.adducit ꝑ iſtā regulā qui pōt.Et
idem no.Bar.ꝑ illū tex.in.l.ſed ꝛ ſi ꝑ ꝑtorē.§.j.ver.ſed nec ad eos.ff.
1 ex quib.cau.ma. † dicens ꝙ nō dicit̄ impeditus ille qui de facili pōt
remouere impedimentū.ꝛ idē Bal.per illū tex.in.l.quibus diebus
in prin.de condi.ꝛ demon.vbi vide Pau.de ca.vbi etiā alle.tex.in.l.
iij.§.qd ergo.ff.de ꝯ.ind.tute.vbi bal.alle.ꝯtra.tex.in.d.c.fi.de elect.
Et regula iſta videt̄ habere locū qn̄ aſtringit̄ ad aliqd faciēdū ꝓ
ut loquit̄ tex.in.d.c.fi.de elec.alias ſi nō aſtringit̄ ſecꝰ videt̄.ꝛ ita vr̄
2 ꝓcedere limitatio glo.ꝑ.l.is qui heres.§.j.de acqui.here.vbi † inſti
tutus ſub ꝯditiōe poteſtatiua nō poteſt repudiare:qꝛ an̄ implemētū
cōditiōis nō dicitur delata:poterat tn̄ facere qđ fuiſſet delata:qꝛ in
poteſtate ſua erat ꝯditionē implere ꝛ tn̄ talis poteſtas ibi non con
ſideratur:qꝛ nō erat aſtrictus ad actū de quo ibi agitur cū actꝰ eſſet
voluntarius.vel ibi agitur de implemēto ꝯditionis in potentia pro
actu accipitur.l.iij.§.ſed ꝛ ſi ſic.de ſtatulibe.
Secundo regula intelligitur quando impedimētū de facili remo
3 ueri poteſt:ꝓut iura.ſ.alleg.loquūtur.Secus † ſi eſſet difficile remo
uere impedimentum:qꝛ tunc excuſatur ſi fecit quod potuit.l.q̄ com
meatus.ꝛ ꝙ ibi bar.de re mili.ꝛ qꝛ reputat̄ impoſſibile ꝙ cū maxima
difficultate fieri poteſt.l.apud iulianum.§.fina.de lega.j.
Philippus Decius.

§.Quod quis ſi velit.

Quod quis ſi velit habere non poteſt/id re- pudiare non poteſt.

1 Et ecõtra †is põt repudiare qui etiã acqrere põt.l.is põt. de acqui.here.repudiatio eni eſt quedã ꝑuatio q̃ ꝑſupponit habitũ.l.manumiſſiones.ff.de iuſti.ⁿ iu.c.ad diſſoluẽdũ. de deſpõ.impu.ⁿ ideo qui nõ põt adire non videt̃ nolle adire.l.nolle adire.de acqui.here.ⁿ tacit.ff.eo.in reg.eius eſt velle.ⁿ que ibi dicta

2 ſunt.Et†ideo pendẽte cõditione hereditas repudiari nõ põt.l.is q̃ heres.§.j.de acqui.here.ⁿ idem in legato cõditionali/q: ante condi- tionẽ repudiari nõ põt.l.ſi ita ſcripſiũ.§.ſi ſub cõditione.de lega.ij. Et cũ talis repudiatio ſit nulla:nõ iþedit q̃minus poſtea purificata cõditione hereditas adiri poſſit ab eo q̃ repudiauit.l.hoic legato.de optio.leg.no.ꝑ glo.in.l.nec is q̃.§.fi.in glo.fi.de acqui.here.Bart.in l.is qui heres.in fi.de acq̃.here. Et regula iſta negatiua videt̃ ſem per ꝓcedere ꝙ nõ põt repudiare qui nõ põt adire.Sed affirmatiua

5 nõ ita indiſtincte ꝓcedit/†q: nõ omnis q̃ adire põt repudiare põt: vt tradit.Bar.in.l.is põt.vbi videndum. Philippus Decius.

Regula.l.In omnibus.

In omnibus officiis que fieri per liberas perſonas leges deſiderant ſeruus interuenire non poteſt.

Et ad iſtã regulã vide dicta.ff.l.l.qḋ attinet. ⁿ in.l.in ꝑſonã.ff.eo.Et ad iſtã re- gulã facit tex.in.l.cum ꝑtor.§.fi.ff.de iudi.vbi dicit†qḋ

1 ſerui ciuilib⁹ officiis nõ funguntur ideo iudices eſſe nõ poſſunt:vt ibi dicit:ⁿ ſeru⁹ nõ habet cõmunionẽ iuris ciuilis in totũ: nec edicti ꝑtoris.l.qui teſtõ.§.ſeru⁹.de teſt.vbi dicit Jmo.eſſe no.q: ius ꝑtoriũ eſt fundatũ i naturali eq̃tate. ⁿ adde.l.j.de iur.deli.vbi dicit̃ ꝙ ſerui apud pretorẽ ꝓ nullo habent̃.

2 †Et ſeruus non põt eſſe executor.Bal.ꝙ nõ.in.l.id ꝙ pauperib⁹. colũ.ij.q.j.C.de epiſco.ⁿ cle.idem tenet Cardi.in cle.j.q.xvij.de teſt.

3 Similiter† non poteſt eſſe ſeruus tutor:arbiter:neq̃ teſtis:vt in

4 glo.dicitur. †Et adde ꝙ non poteſt eſſe miles.l.penul.§.fina.C. qui mili.non poſ.tempore tamen Hannibalis legitur ꝙ poſt bel- lum Cannenſe permiſſum fuit propter penuriam hominum ꝙ ſer- ui militarent:vt refert Lucas de penna.in.l.pe.C.qui mili.non poſ.

5 Similiter addet†ꝙ ſeruus non poteſt eſſe abſens cauſa rei publi-

6 ce.in.l.fina.j.eo. †Similiter ſeruus non poteſt eſſe tabellio.C.de tabel.lib.x.in.l.generali.priuatam tamen ſcripturam ſeruus facere

7 non prohibetur.l.ſeruus.ff.de teſta. Et eodem modo ſeruus†non prohibetur eſſe procurator.l.ſeruum quoq̃.§.j.verſicu.ex contrario. de procura.et in arbitratorem poteſt ſeruus compromittere:vt not. Barto.in.l.licet.§.ſeruus.ff.de pecu.licet ſecus ſit in arbitrum: vt no.gloſſ.hic. Et omnia que prohibita ſunt ſeruis:vt.ff.dictum eſt

8 limitari debent niſi†communis error interueniſſet:vt not.per gloſſ. in dicta.l.fina.j.eod.per.l.barbarius philip.ff.de offi.preto.vbi ſer-

nus.qui commani opinione reputabatnr liber pretu
9 ram geſſit.⁊ in.l.j.C.de teſta.vbi † valet teſtm̄ in quo
erant teſtes ſerui q̄ cōmuni olim conſenſu liberi repu
10 tabantur:vide que dixi in.c.ſuſcitatus de reſcri.† an
ſeru⁹ habilitari poſſit tacito cōſenſu partis vt iudex
eſſe poſſit:vide ibi que dixi. Philippus Decius

§.Non Debeo.

Nō debeo melioris ↄditiōis eē q̄ au
tor me⁹ a q̄ ius i me trāſit.
Uide dicta ſ.in.l.aliud eſt vēdere.in §.ab
ſurdum eſt.ad idem.j.in.l. qui
in ius.⁊ in.l.nemo plus.j.eo.

Regula.l.Non eſt ſingulis.

NOn eſt ſingulis concedendu3 qḋ
per magiſtratu3
publice fieri poſſit:ne occaſio ſit maioris tumultus fa
ciendi.

1 Exemplificatur ſm gl.† q̄ nō
dz pmitti ali
cui q̄ ei⁹ ppria autoritate ius ſibi dicat. et
eſt tex.i.l.extat.ſ.qḋ me.cau.in.l.ſi qs l tā
tam.C.vñ vi.⁊ in.l.nullus.C.de iude.in .c.
i.§.j.ici.ſi qs vero.de pa.iu.fir.⁊ Bal.ibi no.plurēs ca
ſus in quibus iſta reg.nō pcedit.⁊ idē tradit Bar .i.l.
gñali.C.de decu.lib.x. vbi Bar.ponit decē caſ⁹ in qb⁹
2 †qs pōt ppria autoritate ius ſibi dicere.⁊ adde glo.
in.c.ius gētiū.j.diſt.q̄ dicit q̄ qs pōt rē ſuā ppria au-
toritate accipere qñ aliter p iudicē illā cōſequi nō pōt
idē glo.fi.in.d.l.nullus.⁊ eſt dictū Inno.in.c.oli. el.j.
de reſti.ſpo.circa fi.⁊ Abb.in.col.fi.⁊ Bar.i.l.ſi ali⁹.§.
belliſſime.ſ.q̄ vi aut clā.cū ſi.vt tra.Ale.i.l.j.§ q̄ iudi
cati.de re iu.⁊ i no.caſu tra.Alex.i ↄſ.cxxxv.circa pmū
dubiū u.j.vbi materiā late pſeq̄t.⁊ i eod.caſu ↄſuluit
Bar.verōh.i cōſi.xxvj.magnifice ac generoſe pro2 de
muliere q̄ accepit ppria autoritate ei⁹ ſalariū.⁊ i eodē
caſu tradit idē Bar.Uerōh.i ↄſ.iiij.viſa q̄rela qñ quis
ci⁹ domū ppria autoritate itrare poſſit.Et ſz reg.ↄſu
luit Alex.i ↄſi.lxxiiij.viſa facti narratiōe.col.j.li.ij.Et
limitat:vt p Alex.i.ↄſ.lxiiij.⁊ ſi celeberrime.co.fi.li.iij.
⁊ i alio caſu no.Jo.de imo.ↄſ.xvj.viſo caſu.Et limitat
vt per Abb.poſt alios in.c.j.colum.iij.de do.⁊ contu.
3 Et no.tex.q̄ † occaſio tumult⁹ remoueri dz.⁊ facit
tex.i.l.pe.ſ.de ſica.i.fi.ibi:niſi forte tumult⁹ alit̄ ſeda-
4 ri nō poſſit.facit tex.i.§.j.vſ.delde de mā̄da.pn.† q2 p
pter ſeditionē ⁊ tumultū qs incidit i crimē leſe maie
ſtatis.l.j.i.fi.ſ.ad.l.iul maie.Et d pena ſeditionis * ⁊

*Additio.
a Seditio
nis. Uide
Bar.in.l.ca
pitalium.§.
nonnunq̄.

tumultus:not.Ang.in.l.ij.C.de ſedi.habet in.l.ſi qs
aliquid.§.autores ſeditionis & tumultus.ff.de pe. fit
enim ſeditio cõcitãdo plebem/& dicitur ſeditio quaſi
ſeorſum intuitio/qr in diuerſum vadunt & alios tra-
hũt:vt no.Dñi.poſt Archi.& Jo.and.in.c.decet.col.ij.
ver.quero qualiter fiat ſeditio.de imu.eccle.in.vj.no.
Archi.in.c.ſeditiõis.xlvj.diſt. Philippus Deci⁹.

§.Infinita.

Infinita eſt eſtimatio libertatis & ne
ceſſitudinis.

De libertate ff.dictũ fuit i.l.libertas.ff.e.
Neceſſitudo hic accipit pro
ꝯiũctiõe ſanguinis:vt eſt tex.l.l.fi.ff.de iuſti.& iur.l.l.
in fideicommiſſi.§.cum polidius.de vſur.in.l.ſi filiũ.
C.de libe.cau.inſti.ad tertul.in prin. Philip.Decius.

Regula.l.Qui in ius.

Qui in ius dominiũ ve alteri⁹ ſuccedit iu
re eius vti debet.

a Facit. a Et qđ not. Dy.in reg. ſi qs ſucceſſit. iſto. tit. lib.vj.

Facit[a] quod.ff.dictum eſt in.l. nemo
plus.& in.l.heredem.ff.eo.
Et videtur hec regu.loqui etiã in ſuc
ceſſore particulari & ſingulari/qr loqui-
tur de illo:qui ſuccedit in ius vel dominiũ
alterius.& exẽplificari poteſt iſta regu.in.l.ſi aquedu
ctus.ff.de contrahen.em.vbi ſeruitus aque ducende
que debetur predio tranſit in emptorẽ predij.& l.l.for
ma.§.quã ff.de cenſi.vbi immunitas loco conceſſa ad
ſucceſſorem loci porrigitur.& facit tex.in.l.j.§.permit
titur.verſi.plane.de aqua quoti.& eſti.& not.Bal.in.l.
2 omnia.in prin.C.de epi.& cler.vbi cõcludit † ꝙ priui-
legium datũ loco tranſit in ſucceſſorez loci.& facit qđ
not.per glo.fi.in.c.bone.el.ij.de poſtu.prela.cũ ſimi.
vt dixi in ꝯſi.lxxviij.& vide dicta.ff.in reg.in omnib⁹.
ff.eo.& ad regulã hic vide text.in.l.qui fundum.la.ij.
§.cum qui.ff.de contrahen.empt. Et hoc quod di-
ctum eſt procedit in iure reali:prout tex.loquit. † Se
3 cus eſt in iure perſonali/vel in obligatiõe ꝑſonali/ꝗ
non ſequit ſingularẽ ſucceſſorẽ.l.j.§.ſi heres perce-
pto fundo,ff.ad treb.vbi bart.l.fi.§.fi.ff.de ꝯtra.emp.
l.fi.C.de her.act.l.eris alieni.C.de dona.quod limita-
tur vt tradit Alexander in.d.§.ſi heres. Et qđ di-
citur de ſingulari ſucceſſore procedit/qr verba.l.hoc
oſtendũt dũ loquitur regula de iure vel dominio:al's
vero ꝙ dicitur de ſucceſſore ſimpliciter de vniuerſali.
intelligitur.l.quedam.§.nihil.ff.de edẽ.limitãdo & de
clarando vt per Alex.& Mod.ibi. Philippus Decius.

§.Nemo.

¶ In.vj. Ubi videas docto.ꝛ ſatis remiſſiue ꝑ addi. Dy. vltra q̄ vide late Jaſ. i.l.j.C.de indi.ꝛ i.l.hm̄oi.§.legatū.de leg.j.ꝑ

¶ §. Nemo.

¶ Nemo videt̄ dolo facere q̄ ignorat cām cur nō debeat petere.

Vide dicta ſ.i reg.q̄ i alteri⁹.ſ.eo. Et reg: iſta ēt videt̄ habere locū i illo q̄
1 ignoraret cāz ꝑ ignorātiā iurſ:† q: ēt ignorātia iuris excuſat a dolo.l.ſʒ ꝛ ſi lege.§.ſcire.ſ.de peti.here.vbi dʒ dolo caret lʒ i iure erraverit.ꝛ ad idē tex.i.l.ſi q̄s in graui.§.ſi q̄s ignorās.ff.ꝛ ſi ſciēs.ſ.ad ſylle.ꝛ ad idē tex.i.l.ſi q̄s id qđ.ff.doli.de iu.om.ind.vbi Alex.ꝛ ad
2 de tex.iſti.vi bo.rap.i.§.q: tñ.vbi Ang.are.† Et hoc i telligit̄ niſi lex ꝓhibeat ꝛ reſiſtat/q: tūc videt̄ in dolo.l.quēadmodū.C.de agri.ꝛ cenſi.li.xj.ꝛ in reg.q̄ cōtra iura.de re.iu.in.vj.ꝛ ita Bar.ꝯcludit in.d.§.ſcire. cū ſi.vt tradit Feli.i.c.de quarta.de preſcri.col.x.ver. tertia reſtrictio. ¶ Et qđ dictū eſt de errore iuris q̄ excuſat a dolo:limita vt tradit Alex.i.l.ſi q̄s id qđ.de iu
3 riſ.oim iu.vbi inquit † hoc nō ꝓcedere in iure perito l.ij.vbi Ang.ſ.quod quiſq̄ iur. Similiter reg.ꝓcedit in dolo vero/ſec⁹ eſt in dolo preſumpto.vt no. Bar ꝑ illū tex.in.l.diuus claudi⁹.ſ.de fal.ꝛ not. Dy. in reg. iuris ignorantia.eo.ti.i.vj.col.ij.ꝛ adde ꝙ excuſatur
4 durante ignorantia. Secus † ſi ſuperueniat ſcientia: q: ſi perſeuerat nō excuſat̄.l.cum ancillis.C.de ince. nup. vbi Bal. Philippus Decius.

¶ Regula.l. Cum principalis.

Cum principalis cauſa non conſiſtat/plerūq̄.nec ea quidem que ſequuntur locum habent.

Concordat tex.in.l.nihil dolo.in §.cū principalis.ſ.e.
1 † ꝛ hinc ſumpta eſt reg.acceſſoriū.eo.tit.in
2 vj.ª facit tex.i.§.liberis.iſti.de vulg.ꝛ pup. cū ſi.allc.hic in gl.ꝛ l.d.re. acceſſoriū.ad idē tex.in.§.ſi ſeruus.inſti.de leg.in.l.ij.ff.de pecu.leg.facit tex.in.l.lucius.ſ.qui po.in pig.in.l.aurelius.§.legatum.de lib.lega.in.l.non dubium.C.de legi. ¶ Et ideo reſciſſo principali reſciſſum videtur acceſſorium: vt no.per glo.in.l.ſi patronus.§.ſi patronum.ſ.quid in frau.pat.Et ſi nō tenet contractus principalis nec precarium valet quod eo acceſſorie continetur:vt no. Bald.in.l.ex teſtamento.C.de fideicom. Alexan. in

Phipp. de mar. ſingu.xvij.ꝛ ſingu.cxxv. Alex.in.c.ſi laicus.xxxj. diſtin.ꝛ i.c. q̄ ſacrum.i. diſt.ꝛ qđ no. tradit Soc. in.ꝯſi.xlj. in ci.in ꝑſenti cōſulta. col. vj.i. iiij. vo. vbi ꝑ totuz cōſilium tractat mate.i. luci⁹ hic all. ꝛ do. Phili. in.c. ꝑterea de offi.dele. col.vj. ver.i gl.ſi. in ꝑn. ꝛ.i.c.prudē tiā.§.ſi vero ij.col. vſi.cu. in glo.i ver. ꝑncipali.et eādē in ꝯſi. cxcvij.in.iij. col.ff. ſecūdo diligenter.inci.ſtudēdo breuitati.ꝛ Bar. in.q.xvij. finaliter.Ancha.i repe. c.acceſſoriū iſto titulo li bro.vj.

cõſi.lxxi.lecto ꝛ diſcuſſo.col.iiij.li.ij.ꝛ no.Bar.in.l.nemo poteſt.col. iij.de leg.j.Rom.i cõſi.cclxvj.clariſſime acceſſoꝛ.ꝛ idem Roma.in ꝯſi. xv.viſo.compꝛomiſſo.in.ij.dubio.cum ſimi.que nota.ſunt.

¶Et qñqꝫ tñ rła iſta nõ ꝓcedit:vt innuit tex.hic dum dicit plerũqꝫ.
2 nam regula intelligitur † vbi eſt eadem ratio:ſecus ſi diuerſa:vt no. Bar.in.l.ita ſtipulat⁹.in.xij.oppo.de ver.obli.ꝛ Bal.in.l.nõ dubiũ. in.xiiij.oppo.C.de leg.Alex.conſi.iiij.circa pꝛimũ.col.pen.li.j.ꝛ hoc modo pꝛocedit tex.alleg.glo.hic in.l.ꝛ ſi is.C.de pꝛed.mino.ꝛ in.l.ſti pulatio iſta.§.alteri.de ver.obli. ¶Et hoc modo adaptari poteſt:qꝺ
3 no.Bar.in.l.certi cõditio.§.ſi numos.ff.ſi cer.pe.vbi voluit.† ꝙ licet cõtractus pꝛincipalis ſit inutilis:cõfeſſio tamen vꝫ que in tali cõtra ctu continetur.idẽ Bar.in.l.ſi ita ſtipulat⁹.in.§.chꝛiſogon⁹.de ver. obli.cũ ſi.vt tradit ibi Alex.co.viij.nã ſi ſtipulatio inutilis iterponať ſuper alio cõtractu/alias de ſe valido inutilis ſtipulatio nõ impedit oꝛiri actionẽ ex illo cõtractu de ſe vtili.vt not.Bar.in.l.j.§.ſi qui ita. de ver obli.cũ ſimi.vt tradit ibi Alex.tũc enim ſi non valet qꝺ ago vt ago valet vt valere poteſt.l.certi cõditio.§.quoniã.ꝫ.ſi certũ pe.ꝛ di cto.§.chꝛiſogonus.bon⁹ tex.in.l.ſi ſtipuler.§.fi.de ver.obli.nã tali ca ſu contractus qui a ſeipſo valere poterat nõ videtur acceſſoꝛi⁹ velieſt eadẽ ratio ꝙ vitietur:qꝛ ſtipulatio fuit interpoſita ad maioꝛem con firmationem vnde ſi nõ valet non impedit oꝛiri actionẽ.argu.l.iij.de teſtamen.mili.ꝛ eodem modo dicitur ꝙ vitiato expꝛeſſo nõ vitiať ta citum quando non eſt eadem ratio vt not.Bar.in.l.fideiuſſoꝛ.i pꝛin. de leg.j.ꝛ no.bal.in.l.ſi tibi.§.de pignoꝛe.ꝫ.de pac.ꝛ dixi.l.d.§.ſi nũ mos.in dictis caſib⁹ ille cõtractus licet videatur acceſſoꝛius ei⁹ vali ditas non pendet a pꝛincipali ꝙ a ſeipſo valet.Sec⁹ eſt in terminis regule:qꝛ validitas acceſſoꝛiũ pendet a pꝛincipale vt colligiť ibi:nec ea que ſequuntur. Philippus Decius.

¶Regula.l.In obſcura.

IN obſcura volantate manumittentis fauendum eſt libertati.

DE iſta regula.ꝫ.dictũ eſt in.l.quoties.eo. tit.ꝛ in.l.pxi.§.fina.de his que in teſta.delen.

¶Regula.l.Quod iuſſu.

Quod iuſſu alteri⁹ ſoluitur ꝓ eo eſt qua ſi ipſe ſoluiſſet vel ipſi ſolutũ eſſet

a ¶Soluiť vide Iaſ.in l.cũ quã.ꝺ allega.ꝙ po nit.xij.limi. ad iſtam re gulam.

Uide dicta ꝫ.in regula.Is damnum dat.

¶Regula.l.Si nemo.

a **SI nemo ſubijt** hereditatem / omnę ius teſtamẽto ſoluiť

a ¶pias causas. Uide Iaſ.in.l.eam quam.C.de fideic.col.xi.℣.item ↄſidera.vbi dicit cõem opi.cano.⁊ legiſtarũ eſſe ꝯ Bar.in.d.l.j.C.de ſacro.ſanct. eccleſ. imo ꝙ etiã relicta ad pias cauſas non debent̃ here ditate non adita:q̄ tamen opi.limitatur vt ibi ꝑ eũ.idẽ tenet etiaȝ Iaſ.i.d.l.j. l.j.lectura. col.vj.verſ. extra glo.et l.ij.lectura col.fi.verſ. vlti.inquã: tum ⁊c.de q̃ q̄ſt.,videas latiſ.⁊meli⁹ q̃ alibi Barba.i rub.extra d̃ teſta. col.lviij.℣ſ. nunc ad vltimam queſtioneȝ vbi etiaȝ ponit xxj.limita. ad regulaȝ noſtram. et in fi.incipit diſcutere q̄ſtionẽ iſtaȝ an legata ad pias cã ⁊c.Phie.chn.

Adde tex. i.l.ſi nemo.la.j.ſ.d̃ teſta mẽ.tuto.⁊ in.l.eã quã.C. de fideicommiſſis.in.l.ſed ⁊ ſi plures.§.ſi ex aſſe.verſi.nec enim.ſ.de vulga.⁊ pupil. Ampliat̃ etiam in libertate.vt per Bart. in.l.j.in penul.charta.in.℣.quarto quero.C.de ſacro ſanc.eccle.Et ſufficit ꝙ ab vno ex plurib⁹ adita ſit.d. l.nemo cũ ſimilibus:vt per glo.hic.⁊ not.Ange.in.d. §.ex aſſe.vbi etiam alleg.tex.in.l.apud iulia.§.idem

1 iulianus.ad trebel.†Et ibi Alex.dicit ꝙ relicta in teſtamento confirmãtur.ita per aditionẽ coactã ſicut per voluntariam.Allegat etiam tex.in.l.uaȝ quod.§. ſi quis compulſus.ad trebel.

2 ¶Et regula iſta limitatur primo†niſi hereditas ꝓ adita habeatur in tit.ſi quis omiſ.cauſa teſta.qꝛ tũc omnia debentur.l.ij.§.plane.ſ.de vulg.⁊ no.Bart.in l.j.§.fi.ſ.de vulg.Secundo regu.fallit in milite.l.miles ita heredem.§.fi.ſ.de teſta.mili.

¶Tertio qñ habetur ꝓ adita ꝓpter exiſtentiam ſui heredis.l.ſi filius qui patri.ſ.de vulg.⁊ ita no.Imo. in.d.§.ex aſſe.

3 ¶Quarto adde ꝙ regula nõ habet locũ†in legatis
a ad pias[a] cauſas:vt no.Bar.in.l.j.C.de ſac.ſan.eccle. char.pe.in verſi.quarto quero.de quo no.Bal.in ↄſi. cclxxxvij.dicta mulier.in.fi.lib.iiij.⁊ in ↄſi.xx.ſup primo lib.v.⁊ ↄſ.xxxix.viſo teſtamẽto.col.ij.eo.lib.v.Ro. late conſi.cccccxxvij.In terminis ꝓpoſite queſtionis. ⁊ in conſi.cccccxciij.in caſu conſultatiõis.Io.de ana.i ↄſi.xxviij.viſis.col.pe.Are.in ↄſi.lxiiij.diligẽter.colũ. pe.⁊ in.l.ſi.fili⁹.q̇ patri.col.j.de vul.⁊ pup.poſt Imo. ibi.And.ſicu.ↄſi.viij.ſcribit.col.viij.℣.circa iſtã heſitationẽ.lib.j.Aliq̇d.Alex.ↄſi.iiij.vẽ decret̃.li.ij.col.vij.

4 ¶Quinto teſtatoꝛ põt diſponere ꝙ legata debeant̃ hereditate nõ adita.Alex.in.l.nemo poteſt.col.iij.in ver.⁊ iſta faciunt ad queſtionem.vbi tamẽ diſtinguit poſt alios quos ibi refert de leg.j.Philipp⁹ Decius.

¶Regula.l.Quod nullius.

Quod nullius eſſe põt id vt alicuius fieret nulla obligatio valet efficere.

Uidebimus ſtatim in.l.impoſſibiliũ. j.eodem.

¶Regula.l. Et ſi nihil.

Et ſi nihil facile mutādū eſt ex ſolēnib⁹: tñ vbi eq̄tas euidens exposcit ſubueniēdum.

Concordat ꝛ exēplū habet.in.l.peñ.§.de in integ.reſti.vbi.no.Ang.ꝙ lʒ poſt latā ſnīam ſolenniter nihil ſit in ca mutādū.Sʒ illi inherendū vt verba ſonant.l.iudex poſtq̄̄.de re iud.tñ propter euidentem eq̄tatem ſuccurrendum eſt ei q̄ſententiā paſſus eſt contra ſe.vnde dicit ipſe ſuccurritur capitaliter condēnato contra veritatem:q: iudex debet ab executione abſtinere ꝛ imperatori reſcribere.l.j.§.fi.de queſtionibus.ꝛ Barto.ᵃ ibi in verſi.item nota dicit recurrendum ad dominos q̄ nō recognoſcūt ſuperiorem.ꝛ ad hoc eſt bon⁹ text.in l.diui fratres.§.de penis.ꝛ ad idē tex.in.c.j.de purg.vulg.ꝛ ibi Abb.circa fi.ꝛ no.Bal.in.l.j.col.fi.C.de cōfeſ.ꝛ ꝙ iudex etiam poſt confeſſionem ꝛ ꝯdemnationem ſi liquet de innocentia nō debet executionē facere in pena corporali.alleg.Innoc.in.d.c.ij.Et iſta exceptio innocētie nunq̄̄ excluſa videtur:vt dicit Bal.in.l.aditos.col.ij.C.de epiſ.audien.ꝙ nūq̄̄ iudex dʒ exeq̄ ſnīam capitalē ſi videt illam eſſe iniuſtam.Allc.Innocen.in.c.paſtoralis.§.q: vero.de offi.delega.

¶Et ꝑpter hoc exceptio innocētie nunq̄̄ excluſa videtur:vt no.Bal.in.l.edita.C.de eden.colum.penul.ver.ex tribus aūt.q: eſt etiam de iure naturali.ꝛ ſeq̄tur Jo.de ana.in.c.ſi aduerſus.in fi.de here.ꝛ in cōſil.lix.viſa inq̄ſitione.cum ſimi.vt tradit Alex.in conſil.cxiij.viſo themate.col.ij.lib.v.¶Et ꝑpter innocētiā probandā admittunt teſtes inhabiles:vt not.Spec.in tit.de inquiſi.§.j.ver.ſed nunquid.Jo.de ana.ſeq̄tur in dicto conſi.lix.Alex.conſi.xxiiij.animaduerſis.col.penul.lib.ij.¶Et propter innocentiā dicit Bart.in.l.abſentē.§.de penis.col.fi.ꝛ ꝙ lʒ cōtumax habeatur pro confeſſo:tamē iudex cui conſtat abſentē contumacem eſſe innocentē non poteſt condemnare illū contumacē:ꝛ idem Bart.in conſi.c.a domino Cy.columna fi.ꝛ Bartholo.veroñ.conſi.xxix.viſo proceſſu.colū.v.in conſilio.xlvij.quamq̄̄.colum.fi.Aret.conſi.cxlvj.viſa conſulta.col.ij.ꝛ tertia.ꝛ facit quod no.Ange.in.l.ij.C.q̄ teſta.cum ſimi.vt ibi tradit Alexand.ꝛ moder.ꝛ dixi in.c.at ſi clerici.in prin.colum.iij.in ver ſi.ſexto limitatur.de iud.ꝛ Pau.de caſt.conſi.xxxiiij.

1 a ¶Vbi videas Phip. de marſi.co lū.xv.ꝟ.nota etiā iſtuz tex.q̄ p tres colū. multa dicta doct. congerit vltra ea q̄ hic poſuit do. Phili.

2 ꝛ ad de ꝙ ſi princeps reſcribat alicui iudici vt talē decapitare faciat.vel ſuſpēdere

3 ꝛ nō apparet de cauſa dʒ iudex ſuſpēdere p.xxx.dies.ita eſt tex.ſingu.l l.ſi vēdicari C.ꝺ peñ.liceat lige tñ niſi ſecūda inſ

4 ſio ꝑncipis veniret: vt in.c.ſi qñ.ꝺ reſcriptis.vbi cano.et Jaſ.in.l.puniri.in fi.C.ꝯtra ius vel vtili.pub.

ſuper primo queſito.ꝛ Nellus in tractatu bānitorum.q.xxxiiij.in.ij.
5 parte ſecūdi temporis vbi limitat quod dictū eſt de innocētia.†Et
adde ꝙ nō videt̃ opus cōſulere ſuperiorē ſi innocētia eſſet notoria:
vt qꝛ cōdemnatus fuit ꝓ titio occiſo ꝛ apparet illū viuere.d.c.ij.de
purga.vulga.ꝛ in.l.inde nerati⁹.§.fi.ff.ad.l.aql.de quo Aret.in.c.de
6 his.de accu.ꝛ Feli.in.c.cōſanguinei.col.fi.de re iud.†Et no.ꝙ ſi in
nocēs ſit punitus per hoc non eſt liberatus ille q̄ deliq̄t.l.ſeruū.ff.
de iterrog.act.vbi Bal.ꝛ idē Bal.in.c.j.§.iniuria.col.fi.de pace iur.
fir.ꝛ in.l.res inter alios.in fi.C.q̄ res iud.nō noc.Ang.in.l.quoties.
§.fi.ff.ſolu.mat.Abb.in.c.pe.in.vij.q.de re iud.Et ad iſtā regulā fa
ciunt que.ff.dicta ſunt in.l.in ambiguis.§.quoties.ff.eo.

Philippus Decius.

Regula.l.Impoſſibilum.

IMpoſſibiliū nulla obligatio eſt.

IDem dicitur ſupra.l.qđ nulli⁹ eſſe.pōt i reg.
nemo pōt.eo.ti.l.vj.ad idē tex.i
l.j.§.ſi id qđ.ff.de actio.ꝛ oblig.idē in iudicis p̄cepto.l.fi.
8 ff.q̄ ſen.ſine ap.†ꝛ adeo hoc ꝓcedit ꝙ etiam naturalis ob
ligatio non oritur:vt no.per glo.in dicta regu.nemo po-
teſt.in verbo obligari.q̄ pōderat text⁹ hic in v̄bo nulla.ꝛ ſic vniuer-
ſaliter loq̄tur.ꝛ hoc not.Bar.per illum tex.in.l.ſi ſub impoſſibili.de
fideiuſſo.ꝛ rō videtur:qꝛ non videtur habere animū ſe obligandi.l.
2 nō ſolum.de actio.ꝛ oblig.l.cum heres.§.j.de ſtatu liber.†vn̄ ſi defi-
cit animus remouetur naturalis obligatio.
3 Et eodem modo†ſtipulatio penalis adiecta p̄cedēti diſpoſitioni
impoſſibili nō valet.l.ſi homo mortu⁹.de verbo.obliga.ſecus tamē
eſt in eo q̄ ꝓmittit factum alienum:qꝛ lꝫ promiſſio non valeat.l.ſti-
pulatio iſta.§.j.in verſi.nemo.de verbo.obliga.§.ſi q̄s alium.inſtit.
de inuti.ſtipul.tamē ſi pena apponatur valet.d.l.ſtipulatio iſta.§.j.
i v̄.mora faciēdi.vt no.Bar.in.l.ſi duo.§.hec verba.de conſtitu.pe-
cu.in.l.ſi ita ſtipulatus.in.vij.oppo.quinte partis.de verbo.oblig.
cum ſimi.vt dixi in conſi.ij.
Et ſi fecit q̄cq̄d potuit nō dicitur eſſet in mora.l.quod te.ff.ſi cer.
4 peta.col.j.ꝛ ibi etiam col.iij.concludit†ꝙ q̄n factum eſt in obligatio
ne:indiſtincte difficultas impedit morā committi.l.ſi vehenda.§.pe
nult.ad.l.rod.de iactu.in.l.j.§.iubet.ver.ſi frater.de colla.bo.ꝛ ideo
5 Abb.in ꝯſi.xc.videtur ꝙ fideiuſſores.lib.j.ꝯcludit ꝙ†fideiuſſores q̄
ꝓmiſerunt ſe facturos:ꝛ curaturos ſub pena nō incurrunt penā ſi
fecerunt quod potuerunt.ꝛ idem Bar.in conſi.ccxxxvj.Martin⁹ ꝓ-
6 miſit.vbi ponit caſum de eo q̄†promiſit ſe facturū ꝙ Berta contra-
heret matrimonium cum titio ſub pena ſi fecit q̄cq̄d potuit excuſa-
tur a pena.idem Fedc.in ꝯſi.cxxij.Martinus ꝓmiſit.ꝛ ſeq̄tur Abb.
poſt Anto.de but.in.c.gēma.de ſpon.col.iij.ver.ad vnū ſingulariter
aduerte.idem Abb.in.c.ſignificantibus.in fi.de officio deleg.Are.i
ꝯſi.cxliij.ex facto ꝓponitur.col.iiij.ver.venio igitur ad primū.ꝛ ibi

dicit hoc pcedere etiā ſi dictū ſit cū effectu:q2 intelligitur q curabit cū omni diligētia vere:z nō ficte. Si tñ fecit quicqd potuit excuſatur. ¶ Et hoc itelligo niſi cōſtaret de volūtate partiū q voluerit obligari ad penā vel intereſſe ille q pmiſit in oēm euentū q nō ſit factū qđ fuit pmiſſum:vt q2 pmiſit cōſeruare indēnē vel ſoluere de ſuo proprio.z ita pcedit qđ not. Are.in.l.ſi ita ſtipulat9.§.poſſum.vbi tenet cōtra cōem opinionē.z qđ no. Soci.in cōſi.cclxxxviij.circa primā qōnē in.v.q.Cuma.in cōſi.clxxxvj.viſo inſtrō.z cōſi.clxxxix.teſtator.nā qñ ita apparet de volūtate partiū videt obligatus ſimplr ſub euētu cōdi.quo caſu qñ qs incipit a cōditionis euētu non cōſideratur mora:ideo obligat.l.in illa.de ver.obli. Bar.in.l.cōtinuus.§.illud.in fi.de verb.oblig.in.d.l.ſi homo mortuus.z in.d.l.ſi duo.§.hec verba.de cōſti.pecu.z ideo in caſu.d.l.ſi hō mortu9 fuiſſet facta pmiſſio ab euentu cōditionis pmiſſio valuiſſet:z pari rōne qñ cōſtaret de voluntate 1
partiū:q2 cōtract9 ex intētione partiū.l.accipiūt.reg.cōtract9 eo.tit.
in.vj.z in ſimili caſu Abb.tradit in cōſi.xliij.quidam do.Anto.lib.j. 2
¶ De impoſſibilitate vide Barto.z Imo.late in.l.j.de condi.inſti. Ange.Arct.in.§.impoſſibilis.inſti.de here.inſtituen.glo.z docto.in dicta regula nemo poteſt. Et an gratia Pape vitietur pp̄ter impoſſibilitatem. Roma.conſilio.cccxlviij.queritur.

¶ Philippus Decius. 3

¶ Regula.l. Vani timoris.

Vani timoris non iuſta excuſatio eſt.

Vide ſupra in.l.in omnibus cauſis:ſupra eodem. 4

¶ Regula.l. Nihil peti poteſt.

Nihil peti pōt ante id tps quo p rerū naturā pſolui poſſit. Et cū ſoluēdi tempus obligationi additur:niſi eo tempore preterito peti non poteſt. 5

Vide ſupra in.l.cum in tempus.

¶ Regula.l. Si quis pregnantem.

Si qs pgnantē vxorē reliquit:nō videt ſine liberis deceſſiſſe.

Nota q non dicitur deceſſiſſe ſine liberis qui vxorem pregnantē reliquit. Et ideo ſubſtitutus decedenti ſine liberis non admitteretur:quia etiam ſi vnus tantum naſcatur cōditio verificatur.l.non eſt ſine liberis.de verbo.ſigni. ¶ Et propter iſtam ſpem natiuitatis mittitur ibi in poſſeſſionem.l.j.§.toties.verſi.equius.z verſicu.ſanctius.de ventre in poſſeſ.mit. Et ſi partus naſcatur ſecto ventre ſubſtitutus excluditur:vt not. Bal.in conſi.cix.verba teſtamenti.lib.iij.facit tex.in.l.quod dicitur.de libe.z poſthu.licet ipſa nō dicatur peperiſſe l.anniculus.§.falſum eſt.de verbo.ſign. Et limitatur:vt per Bald.in

p͛dicto cõſi.cix.lib.iij.vide.Feli.in.c.ſicut.in.fi.de homi.†Et in dubio creditur mulieri dicenti ſe eſſe p͛gnãtem:vt no.Ang.in.l.illud. per glo.ibi.ff.ſi pars here.pe.⁊ hoc videt̃ intelligẽdum concurrẽtibꝰ ↄiecturis al's ibi nõ credit̃.l.j.§.j.ibi:nec dicere ſe p͛gnãtem ſufficit. ¶Et not.gloſſ.hic que dicit ꝙ ante natiuitatem non dicitur conditio liberorum impleta:quia non dicitur homo ante natiuitatem nec puniretur de homicidio.vide Felin.in.c.ſicut.de homici.colum.j.

Philippus Decius.

¶Regula.l.Ubi repugnantia.

UBi repugnãtia inter ſe in teſtõ iueniretur neutrũ ratum eſt.

EXemplificatur ꝑ gl.i.l.ſi titiꝰ.ff.de ↄdi.iſtit. facit tex.in.l.ſcripture.C.de
1 fide.iſtru.i.c.ſollicitudine.de app.⁊ l.l.j.C.de fur.vbi tal-
legãs cõtraria nõ audit̃:⁊ vbi eſt ↄᷓrietas ibi nõ cadit exe
2 cutio nec ſimplicitas.†Ideo etiã ruſticus nõ excuſat̃:vt
not.Bald.in.l.ſcripture.colũ.fi.verſi.querũt docto.C.de fide inſtru.
Et ideo remota nullitate vel exceptiõe nõ videt̃ tolli nullitas vel exceptio que habet in ſe cõtrarietatem:vt not.Ange.in.l.tale pactũ.§.
qui p͛uocauit.col.xv.verſi.vlterius iuxta.p͛dicta quero.ff.de pac.
3 ¶Sic etiã†prohibita reprobatione teſtiũ nõ videt̃ ꝓhibita reprobatio que inſurgit ex cõtrarietate ipſorũ teſtiũ:vt no.Domi.in.c.ij.§.fi.
col.fi.de teſti.in.vj.allegat gl.que hoc dicit.iiij.q.iij.in.c.ſi qs teſtibꝰ
in ꝟbo arguere.⁊ dicit Ang.in cõſi.clxxxvij.hic punctꝰ p͛ma.fronte
4 circa fi.†qḋ legiſlator nec deꝰ ipſe põt actũ repugnantẽ l eſſe ꝓducere.alleg.iſtã.l.vbi repugnãtia.⁊ ꝟ de cõtrarietate in.l.bello.in no.caſu tradit Alex.in cõſi.cxxj.viſo ꝓceſſu lib.j.⁊ Ang.in cõſi.xxxvj.ꝑ deciſione queſitorũ.col.ij.⁊ Pau.de caſt.in cõſi.cccxciij.viſo quodã libello.ſm p͛mam formam de quibus conſilijs dixi in.l.edicta.colũ.xvij.
¶Et que.ff.dicta ſunt de cõtrarietate ꝓcedũt quãdo eſt ꝑciſa cõtra-
5 rietas que tolli nõ põt:ſecus ſi remoueri põt diſtinguẽdo:†qꝛ diſpoſitio ſi fieri põt ita intelligi ⁊ interp͛tari:debet ne ↄdicat vt in inſtrumento probatur in.c.inter dilectos.de fide inſtru.in.§.ceterũ.⁊ in ↄᷓctibus.no.Bar.in.l.fi.§.idem queſijt.ff.de ↄdi.inde.⁊ in poſitionibꝰ not.Bald.in.c.cum falſa.in fi.C.de iur.⁊ fac.igno.cum ſimi.vt tradit Alexan.in.l.j.in p͛in.col.ij.ff.ne quis eũ.Et in ſtatutis no.Abb.in.c.gratum.in p͛in.in.c.ſuper q̃ſtionẽ.in p͛in.in.iij.not.de offi.delega. Et in verbis ſentẽtie no.Bar.in cõſi.cxj.queritur.col.iiij.ver.ſuꝑ ſecundo.Et de ſecunda inueſtitura ſcribit Pau.de caſt.in ↄſi.clxij.circa id ꝙ p͛mo queritur.col.ij.ver.circa ſecundũ.Et in omnibꝰ.diſpoſitionibus hoc habet locum vt per diſtinctionem ſi fieri poteſt cõtrarietas remoueatur:vt Alexan.concludit in conſi.cxlj.viſo teſtamento.col.iiij.lib.ij.vbi ad hoc plura inducit. Philippus Decius.

§.Que rerum.

¶Que rerum natura prohibentur: nulla lege confirmata ſunt.

De hoc ſ. in. l. impoſſibilium. ſ. eo. titu.

ℭ Regula. l. pupillus.

Pupillus nec velle nec nolle i ea etate: niſi a ppoſita tutoris autoritate

credit: nā q animi iudicio fit: in eo tutoris autoritas neceſſaria eſt.

1 Et alibi in. l. j. C. de fal. mo. ōz q † pupillus qcqd vi detignorat ⁊ in tali etate pupillus nec ſci re nec diſcernere pōt. l. pupillus. de acqui. here. ⁊ eo. titu. l. 1
more. §. fi. dicitur q nō eſt conſilij capax ⁊ in omnibus re bus infirmū eſt eius iudiciū ideo tutore autore regit. l. fi. 2
ff. de manu. vin. ⁊ quia non ſentit ingratus eſtimari non pōt. l. ſi quis in ſuo. §. legis. in fi. C. de inoffi. teſta. Et propter lubricum conſilij re pellitur a teſtimonio. l. iij. §. lege iulia. ff. de teſti. Et teſtari prohibe tur quia nullū habet iudicium. §. preterea. inſti. qui. non eſt permiſ. face. teſta. ⁊ ſtabilem mentem non habet. l. fina. C. de teſta. mili.

ℭ Et iſta regula cum ſimi. allegatis intelligitur in pupillo q̄ infans
2 ſit vel infantie proximus †. Secus videt ſi pupertati proximus ſit p
ea que. ſ. dicta ſunt in regula pupillū vbi dictū eſt q ex delicto obli
gat. Et concludēdo pupillus an poſſit habere officium dictū fuit. ſ. 3
in. l. femine. §. item impuberes. ſ. eo. titu. An ex delicto dictum eſt. ſ.
3 in. l. pupillū in ꝯtractibus. † pupillus infans vel infantie proximus
non obligat etiam naturaliter. l. q pupillus. ſ. de condi. indebi. vbi
glo. ad idē tex. in. l. pupillus. ſ. de actio. ⁊ obliga. ⁊ facit tex. hic cū ſi
milibus. Si vero ſit proximꝰ pupertati obligatur naturaliter. l. j. ff.
de actio. ⁊ oblig. ⁊ no. per glo. hic ⁊ Bar. in. l. j. ff. de nouatio. cuius di
cta refert Ang. are. in. §. pupillus. inſti. de inuti. ſtipula. ⁊ vide q̄ dixi
in. l. non omnis. §. pupillus. ſ. ſi cer. peta. ℭ Philippus Decius.

ℭ Regula. l. Quod euincitur.

Quod euincitur in bonis noſtris non eſt. 1

1 Lo. in fi. intelligit qñ euictū ſit †: tūc em̄ non ōz eſſe in bonis qz non ſum dñs/nec bo. fidei poſſeſſor. l. bonoꝝ. §. in bonis. de verbo. ſigni. ſ. vbi etiā in bonis eſſe dicit q bona fide poſſidemus. ⁊ in. l. rem in bonis. de acquiren. re. domi. dicitur: q di citur eſſe in bonis res pro qua exceptio competit poſſi denti ⁊ actio contra poſſidentem ⁊ hoc largo modo: alias vero. que dam dicuntur non eſſe in bonis nec extra bona. l. j. de vſufruc. lega. ⁊ ibi Bar. ⁊ bona data in feudum computantur in bonis vaſalli: vt not. Bald. in. c. j. in prin. circa fi. in titu. per quos fiat inueſti. 4

2 ℭ Et bona dotalia † non dicuntur in bonis mariti. Bar. in. l. luciꝰ. §.
idem reſpondet. el. ij. ad munici. ⁊ cū res euicta ſit an agatur. j. actio 1
ne: vide Bar. in. l. ſi quis alrā. ſ. de ſolu. Philippus Decius.

ℭ Regula. l. Neratius.

NEratius conſultus an qđ bñficiū dare ſe quaſi viuēti Ceſar reſcripſerat: iam defūcto dediſſe exiſtimaretur: reſpondit non videri ſibi principē quod ei quem viuere exiſtimabat conceſſiſſet: defuncto conceſſiſſe: quem tamen modum eſſet beneficij ſui velle: ipſius eſtimationem eſſe.

1 QUo dicta colligunt.† Primū ꝙ ꝑuilegiū datū alicui tanꝙ viuēti mortuo nō cōpetit. ¶ Secū
2 dū† ꝙ interpretatio beneficij vel priuilegij ſpectat ad principem qui cōceſſit. Circa primū glo. adducit ſimile ꝙ indicium inchoatū pro aliquo tanꝙ viuente illo mortuo extinguit. ꝛ ad idem tex. allegatus. in gl. in. l. pen. ꝫ. que ſen. ſine app. reſcin. ¶ Et regula videt̃ loqui quādo vnus credebatur eſſe ille cui datum ſit priuilegiū: a fortiori ſi cōſtaret illum mortuū eſſe idem eſſet dicēdum: quia mortuo legari nō poteſt. l. j. §. in primo. de
3 cad. tol. l. ij. §. j. l. diuus. §. fi. de iure codi. Et† mortuus doctorari nō poteſt: vt no. Abb. in. c. a nobis. de ſen. ex. ij. in. ij. col. in ꝟ. itē infero ad aliā queſtionē. ꝛ mortuo litere dari non poſſunt: vt no. q. tradit Bal. in. l. aretuſa. col. ij. ꝟ. ꝛ predicta faciunt ad queſtionē. de ſta. ho. Alia tñ ratio videtur qñ cogitabat illū viuū ꝛ ſit mortuus: quia nō cogitauit de illo mortuo. Sec⁹ ſi cogitauit illū mortuū ꝛ ꝑuilegiū etiā mortuo conueniret: qꝛ videt̃ ꝙ etiā mortuo cōferri poſſit. ꝑuilegium: gratia exēpli: qui nō pōt ſtare viuus in ciuitate etiā mortu⁹
a ibi nō pōt[a] ſepeliri. l. ij. vbi Bart. l. ij. de cadaue. ꝑnci. ꝛ ſepulchra hoſtiū poſſūt violari. l. ſepulchra. ff. de ſe-
4 pul. viola†. ideo videt̃ ꝙ etiā mortuo dari poſſit ꝑuilegiū qđ ſepulchrū hoſtis violari nō poſſit vel ꝙ corp⁹ mortui i ciuitatē deferri poſſit: vide dicta Are. i. §. lꝫ ex q̃. cau. maio. l vlti. no. Circa ſm dictū. Adde text. in. l. ex facto. in ꝑn. de vulg. ꝛ pup. ꝛ. in. c. cū veniſſent. de iudi. declarādo: vt dixi ibi. Philippus. Deci⁹.

a ¶ pōt. ꝛq̃ q̃ vide Jaſ. q̃ plura congerit in. l. ij. C. q̃ teſta. fa. pñt. Hipp. de Mar. in l. fi. ꝫ. de. q. col. antepe. vſq̃ in fi.

¶ Regula. l. Ea que.

EA que in partes diuidi non poſſunt ſolida a ſingulis heredibus debentur.

1 EXemplū habet̃ l. l. vie. ꝫ. de ſerui. vbi dr̃† ꝙ ſeruit⁹ vie itineris ꝛ aq̄duct⁹ ꝓ parte i obligationē deduci nō pōt: qꝛ vſus eorū idiuidu⁹ eſt: ꝛ ideo ſi ſtipulator deceſſerit plurib⁹ heredib⁹ ſe-

lictis ſingnli inſolidū viam petūt:ꝛ ꝓmiſſoꝛ pluribꝰ
a relictis heredibꝰ deceſſerit a ſingulis heredibꝰ ª ſolida petitio eſt.ꝛ idē dicit in.l.ij.§.ex his.ff.de verboꝝ obli.ibi dum inquit:ꝛ ideo ſi diuiſionē res ꝓmiſſa nō recipit veluti via heredes ꝓmiſſoꝛis ſinguli inſolidū
1 tenent†ꝛ ideo ſi plures heredes grauati ſunt a teſtatoꝛe ad faciendum opus quilibet inſolidum tenet.l. fideicommiſſa.§.pe.incipi.ſi in opere.de lega.iij.vbi Bar.ꝛ ratio videtur q: facta idiuidua ſunt ſicut ſeruitutes.l.ſtipulatiōes nō diuidunt.in pn.de vb.obl. ꝛ de illo §.pe.vide Alex.i.l.ij.§.ꝛ harū.col.j.de vboꝝ obli. Et in indiuiduis quis conſequitur ex pſona alterius ꝙ ex propria perſona non competeret.l.ſi communem.ff.quemadmo.ſerui.amit.cum ſimili.vt per Feli.in.c.j.de preſcrip. Philippus Decius.

§.In re dubia.

In re dubia benigniorē īterpꝛetationē ſequi non minus iuſtius eſt ꝙ tutius.

Dictum eſt ff.in regula.ſemper in dubijs.

Regula.l.Omnia.

Omnia fere iura heredū perinde habētur:ac ſi cōtinuo ſub tempoꝛe moꝛtis heredes extitiſſent.

Concoꝛdat tex.in.l.omnis hereditas.j.eo.ꝛ in.l.heres quādoqꝫ.ff.de acquir.heredi.ꝛ in.l.ſi ex re.§.fina.de ſtipu.ſeruo. Et iſta regula procedit ſecundum fictionem: vt di-
1 cit Bar.poſt glo.in.d.l.heres quādoqꝫ.†ex quo infert ꝙ ſtatutum quod loqueret de dominio non haberet locum in tali dominio ꝙ heres fingitur retro habuiſſe:quia in ſtatutis verba ꝓpꝛie accipiūtur.l.iij.§.hec verba.ff.de neg.geſt.vbi glo.ꝛ Bar.in terminis huiꝰ regule loquūtur. Et ad hoc facit qđ dicit Barto.in.d. l.heres quandoqꝫ.ꝙ regula non habet locū in caſibꝰ in quibus veritas requiritur declarando text.in.l.hereditarie.ff.de fur.alleg.gloſſ.hic et ibi. Et ex hoc infert. Romanus in.d.l.heres quandoqꝫ.ad queſtio-
2 nem de gabella in qualitate ibi inſiſtit Aretinus.
3 Secundo infertur†ꝙ talis fictio non trahitur retro in pꝛeiudicium alterius:vt not.Barto.per illum text.in.l.nam et ſeruitus.§.qui negotia.ff.de nego. geſt.facit quod not.Barto.in.l.ſi indebitum.§.ſi pꝛocuratoꝛ.ꝛ in.l.bonoꝛum.ff.rem ratā habe.cum ſimi. dīci.ff.in regula ſemper qui nō pꝛohibet.§.j.ff.eo

a Cū heredibus.ſic etiā moꝛtuo vaſallo heredes eius tenētur iurare fidelitatē dn̄o iſolidū: lꝫ poſſideāt feudū ꝓ parte.ita Ang. in.§.ex his hic alle arg. illiꝰ.§.ꝛ ibi Are.i.ij.col. ver.ij.noto ibi q̄rit qđ econtra an vnꝰ vaſallꝰ teneat iurare fidelitatē oībꝰ heredibꝰ patroni ꝛ ɔcludit ſꝫ cōem opin̄. ꝙ non tenet niſi vni:ꝛ ꝙ erit in eius electiōe cui iurabit per glo.in.c.j.§.omnes filij.ſi đ fen.fue. controuerſ. inter do.et agna.

3 ¶Tertio infert† ꝙ regula que ꝓcedit ſecundum fictionem nõ habet locum vbi extrema non ſunt habilia que requirunt in fictione tranſlatiua de tempore ad tempus.l.deniq3. ff.ex quibus cau.ma.l. huic ſcripture.ad.l.aquil.in.l.quoties.ff.de noua.⁊ ideo quia quedã extingunt morte defuncti que cũ nõ reperiant tempore aditionis non poſſunt ad heredem pertinere:quia vltimum extremum deficit. l.heres in omne.ff.de acquirenda hereditate cum no.ibi in glo Quedam etiã nõ erant tempore mortis:⁊ etiam iacẽte hereditate inchoari nõ potuerunt vt acquiſitio vſuffructus.l. vſuſfructus.de ſtipula. ſeruo.vel vſucapio.l.vſucapio.⁊.l.ceptam.ff.de vſucapio.Et in iſtis iſta fictio non habet locum.⁊ ad iſtam reſolutionẽ dicit Bart in.d.l. heres.quondoq3 reducuntur cõtraria alleg.in gl.ibi ⁊ hic.Et ꝓpter predictos caſus in quibus regula non procedit hic dicitur fere.⁊ in d.l.heres.ad denotandũ ꝙ regula non ſemper procedit. Et adde ꝙ regula iſta etiam non videtur procedere quo ad perſonam cui here-
4 ditas acquirenda ſit.†q2 ſi filiuſfamilias ſit heres inſtitutus ⁊ priuſ ꝙ̃ adeat efficiatur ſui iuris:hereditas poſtea adita ſibi acquiritur: nec illa aditio retrotrahitur vt patri acquiratur.l.non dubium .C. de iure deliberã.⁊ facit tex.in.l.ſi ſolus.§.fi.de acquirẽ.here.⁊ cũ attẽdatur tempus aditionis quo ad acquiſitionem.

5 ¶†Et ſupradictis infertur ad queſtionem ꝙ ex quo aditio trahitur retro ꝙ ſi ꝓcurator generalis ei⁹ cui erat delata hereditas intentauit iudiciũ nomine heredis inſtituti:⁊ opponat ꝙ heres non adiuit hereditatem adeundo confirmatur iudicium quia aditio retrotrahitur:vt notat Baldus ⁊ Imo. poſt Cynum in d.l.heres.qñq3 quod declarat vt ibi per Aretinum. ⁊ adde Imol.qui ſimilem ponit queſtionem quaz dicit de facto habuiſſe in.l.ſi filius ꝗ patri.de vulgari. colũ.ij.in verſi.⁊ ſecundum hoc facit ad queſtionem. de vulga. Philippus Decius.

¶Regula.l.qui per ſucceſſionem.

QUi ꝑ ſucceſſionez quãuis

longiſſimam defuncto heredes extiterint nõ minus heredes intelliguntur ꝙ̃ qui principaliter heredes extiterint.

CUm iſta regula

cõcordat text.i.l.fi. C.de here.inſt. vbi heres heredis dicitur heres teſtatoris.⁊ in.l.iij.§.ſed ⁊ ſi titio.ff.de peti.heredita.in.l.heredis appellatione.in .l.ſciendum . de verborum ſignificatione in.l. ſi quis filium .§. finali .de acquirenda hereditate.

1 †Ideo conditio de dando heredi impleta dicitur
a dando heredi heredis [a] .l.ſi peculium.§.herodi.ff. de

a ¶Heredis.Contrariũ tenuit i l.ꝗ legata.ff eo.l fi.⁊bis vbi vide ꝗ poſui i apoſtil. ſuꝑ verbo heredis. ⁊ Cor. cõſi. cclxxix.icip. videt prĩa facie.iij.vo. ⁊ do.Phili. cõſi.lxxxi.in i.colũ . inci. in caſu.

ſtatu.lib.⁊ in. l.cū ita datur.§.fi.de condi.⁊ demō ſtra.
¶ Et qd̄ dicitur hic de herede: idem eſt in alio ſucceſ
a ſoꝛe: †qꝛ ſucceſſoꝛ Petri dicitur q̄libet Papa: lꝫ q̄plu
res in medio fuerint: vt not. Domi.in.c.j.in pꝛinc.in
tertio notabili.per illum tex.de homici.l.vj.idē Do
mi.in pꝛoemio.vj.§.ſane per illum tex.⁊ in.c.j.in p̄n.
ne cleri.vel mona.in.vj.in.c.j.l.iiij.notab.de cleri.cō
iuga.in.vj.in.c.cū expediat in ſecūdo not.de electio.
in.vj.in.c.in pꝛeſenti.in p̄ncipio.⁊ in.c.penul.in p̄n.
de pꝛeben.in.vj.ad idem tex.in clemē.dudum.in p̄n.
de ſepul.⁊ facit tex.in.l.j.ff.de caſtren.peculio.⁊ qd̄ p
illum textum tradit Romanus in ſingulari.decl xxxiij.
heredes heredis.

a ¶ Et pꝛedicta largo modo ⁊ impꝛopꝛie[a] p̄cedūt vt di
cit glo.in.l.heredis ap.de verb.ſignifi.⁊ ad hoc facit
3 tex.in.d.l.ſi qs filiū.§.fi.in verbo videtur.quod deno
tat impꝛopꝛietatem: vt not.per doct.in.l.j.§.deieciſſe.
de vi⁊ vi arma.in.l.naturaliter.de acq̄r.poſ.⁊ ad hoc
facit tex.in.l.j.§.hoc edictum.ff.quorum lega.quē ad
hoc allegat Are.in.l.fi.§.fi.in verbo nota.de vulga.⁊
pupil.dicens q̄ non eſt de pꝛopꝛietate verbi q̄ heres
heredis dicatur heres teſtatoris.⁊ hoc confirmat qꝛ
dicit heres ſm q̄d: ⁊ non ſimpliciter dum appellatur
heres heredis.dicta.l.fi.C.de here.inſti.ergo non p
pꝛie: qꝛ verba accipiuntur ſimpliciter ⁊ non ſm q̄d.l.
hoc legatum.vbi Bart.de leg.iij.

4 ¶ Et hoc verū eſt niſi agatur de his† q̄ iuris ſunt: qꝛ
vere ⁊ pꝛopꝛie in heredē heredis trāſmittūtur: vt no.
Bal.in.d.l.fi.in.xxj.queſtiōe.vnde infert q̄ heres he
redis contrauenienda incidit in penam que fuit pꝛo
miſſa ſi heres contraueniret.

¶ Secundo regula iſta nō habet locū q̄n dicit de he
b redibus infraſcriptis[b]: vt not.Bar.in.l.q̄ liberis.§.
hec verba de vulg.in fi.col.verſi.quero q̄d ſi teſtatoꝛ:
qꝛ infraſcripti dicunt heredes q̄ legi poſſunt.l.j.ff.de
his que in teſtamen.delentur.⁊ idem Imol.in.l.ſi qs
filium.§.fi.ff.de acq̄r.here.

¶ Et hoc procedit q̄n ſubeſt aliqua rō particularis
affectiōis inſcriptis heredib⁹: al's ſec⁹: vt tradit Coꝛ
neus in cōſi.lxix.quanq̄.lib.iiij. Et ad iſtā diſtinctio
nem reduci poſſunt omnia iura q̄ cōtra Bart.addu
cunt Are.⁊ moder.in.d.l.q̄ liberis.§.hec verba. Con
ſiderādo in effectu an ſit eadem ratio.

5 ¶ Tertio fallit vbi agitur de pena: †qꝛ ſi heredi im
poſita ſit non hꝫ locum in herede heredis: vt notat
Barto.in.l.mulcta.de condi.⁊ demon.in ver.⁊ p hoc

a ¶ Impꝛo pꝛie.nā pꝛo pꝛie ⁊ regu lariter ap pellatione heredū ve niūt hr̄des hereditatis ipſi⁹ teſtato ris etiā ex nei: vt tra dit Coꝛne lius conſil. cclxxij.inci. in hac cōſul tatione.q̄. colum.

b ¶ Infra ſcriptis. Ui de Jaſone in.l.fi.C.de here.inſtit. vbi ponit.q̄ tuoꝛ extēſio nes ad iſtā regulam et oēs limita tiōes quas hic do. Phi lippus.

dicitur.⁊ Bal.in.l.fi.in.q.xxij.C.de here.inſti. ¶ Pro
6 hibitio tamē alienādi:facta heredi†ad herēdē here-
dis extenditur:vt no.Bar.in.l.filiusfamilias.§.diui.
col.fi.in ver.quero vtrū.de leg.j.⁊ in.l.lucius.§.ſem
pronie.de leg.iij.cū ſimilibus.vt tradit Ro.in conſi.
cccclvij.circa ꝓpoſitā conſultationē.in primo dubio.
7 ¶ Et hoc intelligit†niſi nolatio heredis fctā ſit pro
prio noie vt no.bar.l.d.§.ſēpronie.cū ſi.vt tradit alex.
i.cō.lx.pōderatis his.i fi.li.iij. Philip.Decius piſis.

¶ Regla.l.expreſſa nocent.

Expreſſa nocent non expreſſa non nocent.

Io.ad declarationē regule firma-
1 uit tres ↄcluſiōes†.i.ſm re
gulā vt vba ſonāt.ad idē tex.l.l.nōnunꝗ
in p.⁊ l.l.ſi in diē.§.fi.de ↄdi.⁊ demon.vbi
dicit quod ſepenumero effect⁹ rei muta-
a tur[a] ex eo ꝙ teſtatoꝛ expreſſit ꝙ abſꝗ exꝑſſiōe intelli-
gitur.ad idē tex.in.l.ſemproniū.ff.de here.inſti.⁊ l.l.
actus legitimi.ff.eo. ¶ Et iſta ↄcluſio ꝓcedit quātū
ad annulla.actus:q: magis inficit ex diſpoſitione ex
2 preſſa ꝙ tacita†vñ quo ad nullitatem actus non eſt
par virtus taciti ⁊ expreſſi vt dicit Bald.i.l.eleganter
§.ſi qs poſt.colū.penul.ff.eo.de ↄdi.inde.⁊ colligitur
3 i iuribus.ff.allegatis†⁊ videm⁹ ꝙ remiſſio iuramē-
ti calūnie expreſſe facta nō valet ⁊ tacite admittit.c.j.
de iura.calum.l.vj.c.ceterum.de iura.calū.⁊.in.l.ij.§.
ſed q: veremur.C.eo.ti.
4 ¶ Et error iuris expreſſus[b] in ſentētia vitiat ſec⁹ ſi
b tacite colligatur.vt no.in.c.j.de re iud.⁊ꝑ gl.i.l.ex di
uerſo.§.fi.ff.ſolu.mat.
¶ Et in caſu.d.l.nunꝗ.cū ſimi.ff.alleg.nō ꝓcedit re
gula.que dicit quod expreſſio eorū que tacite inſunt
nihil operatur.l.iij.ff de leg.j.l.heredis.§.tractari.ff.qñ
dies leg.ced.l.non recte.C.de fideiuſſo.
¶ Q: in dictis iuribus videt aliter facta expreſſio ꝙ
in eſſet:vt declarat Imo.in.d.l.ſi qs ſemproniū.⁊ do
cto.late tradunt in.d.l.iij.de leg.j.
5 ¶ Secunda concluſio glo.eſt†ꝙ econtra quādoꝗ ex
preſſio prodeſt.l.fi.C.de nona.cum ſimi.alleg.in glo.
¶ Et expreſſa pupillaris ſubſtitutio matrē excludit.
l.papinian⁹.§.ſed nec impuberes.ff.de inofficioſo.te
ſtamē.in.c.ſi pater.de teſtamē.l.vj. ¶ Sec⁹ eſt in ta-
cita:vt no.in.l.precibus.C.de impub.ſecundum com
munem intellectum.

a ¶ Mutat
adde text.⁊
doc. in.l.iij.
§.filius aūt
vbi Iaſō fi.
col.o libe.⁊
poſthu.

b ¶ Expreſ
ſus . adde
Soci.l tra-
fallen.in re
gula.ccci.et
phi.coꝛ.ↄſi.
liiij.co .iiij.
inci.ꝑ deci
ſione.⁊ l ↄſi.
lxxj.co.ij.ici
cipi.ſup.l.j.
vo.⁊ in cōſi.
lxij.ici. ꝙꝗ
ij.co,iiij.vo.

*Aditio. a ¶ Expreſſa. Et an cõſentum ſub generalitate verborum dicatur expreſſũ. vide Barto. i. l. ſi fideiuſſor. ꝺ le. j. ⁊ in. l. ſ. ff. quib. mo. pi. vł hypo. ſolu. ⁊ ꝑ dy. l auẽ. ingreſſi. C. de ſac. ſan. eccle.

6 ¶ Et exp̄ſſa † a renũtiatio plus valet ꝙ̄ tacita. gl. no. a in cle. ſepe. in verbo partibus. de verb. ſigni. Et exp̄ſſa repudiatio plus nocet ꝙ̄ tacita: vt no. Pau. de ca. l. l. j. C. q̄ admitti. per glo. in. l. j. §. ſed videndũ. de cuiꝰ intellectu dixi in. d. l. j. col. iij.

7 ¶ † Et q̄ñ res exp̄ſſe legta ſit trãſit dominiũ in legatarium. l. a titio. ff. de fur. l. ſi tibi homo. §. cũ ſeruus. de leg. j. ¶ Secus eſt ſi tacite relictũ ſit: vt not. Bart. in. l. emptor. §. ancilla. ff. de rei vẽdi. in ver. ex quo no. ⁊ in. l. ſeruum filij. §. fi. in fi. de leg. j.

8 ¶ Et exp̄ſſa conditio in vltimus volũtatibus impedit tranſmiſſionem. l. j. §. ſin autem aliq̄d ſub ꝯditione. C. de ca. tol. ſecus eſt in tacita. l. conditiões extrinſecꝰ. de condi. ⁊ demon. ⁊ no. Bar. in. l. q̄ ſub conditione. §. fin. in prin. ff. de condi. inſti.

9 ¶ Et ꝑ pactũ expreſſum ipſo iure pignus tollit. Secus eſt in tacito: vt no. ꝑ gl. i. l. ſi tibi. §. de pignore. ff. de pact. Et procurator q̄ habet poteſtatem reuocãdi ſubſtitutũ ab eo poteſt exp̄ſſe reuocare non tacite: vt no. Oldra. in conſi. cxxx. col. ij. de qua no. Domi. l. c. ſi quem. de ꝑcu. in. vj. ⁊ Mellus in tracta. bannitorũ in ix. q. tertie partis primi temporis.

¶ Tertia ꝯcluſio eſt ſecundũ regulam. l. cum q̄d. ff. ſi

10 cer. peta. † ꝙ in cõtractibus par virtus eſt taciti ⁊ expreſſi. ad idem tex. in. l. triticum de verb. oblig. ⁊ hoc procedit in his q̄ ſunt de natura contractus de q̄bus partes videntur cogitare: non tamẽ ꝓprie hoc videtur ex intẽtione partium: ſed potius hoc videtur ex prouiſione. l. ſicut in intereſſe. quod tacite venit i obligationibus facti non dicit̃ eſſe ex diſpoſitione hominis: ſed legis. vt no. Barto. in. l. cum ſtipulatus. de ꝟ. obliga. ⁊ facit text. l. d. l. cum q̄d ibi agi videtur. ⁊ ibi ꝓ cauto habetur. iſta cũ verba denotant fictionem. ⁊ ita Are. dicit i. l. iij. §. cato. col. xiiij. de ver. obli. dixi l. d. l. cũ q̄d. vbi plene materia explicat̃. Philip. Deciꝰ.

¶ Regula. l. Priuilegia.

PRiuilegia quedã cauſe ſunt: q̄dã ꝑſone: ⁊ iõ quedã ad heredes trãſmittũtur q̄ cauſe ſunt: que ꝑ ſone ſunt ad heredes non traſeunt.

De iſta regula dictum eſt. ff. l reg. in oibus cau ſis id obſeruatur.

¶ Regula. l. Semper.

SEmp in ꝯtractibꝰ nõ ſolũ q̄d liceat conſiderandũ eſt: ſed ⁊ q̄d honeſtũ eſt

1 NOta ꝙ † in cõtractib⁹ cõſideraꝶ nõ
ſolũ qḋ lz:ſed etiã quod hone
ſtum ſit.nã vnũ eſt preceptũ iuſtitie ꝙ
viuat q̄s honeſte.l.iuſtitia.§.iuris pre
2 cepta.de iuſt.ꝛ iu.ꝛ ideo ius honeſtatꝭ
ab oĩ reuerẽtia ſemper exẽptũ eſſe intel
ligiꝶ.vt no.bal.in.l.qḋ ex libera.C.de op.lib.vbi p il
3 lũ tex.infeꝶ ꝙ † ſubdicti alicui dño nõ debẽt cõpelli
vt eoꝝ mulieres vadãt ad domũ dñi ad tripudiandũ
rõne honeſtatis. ¶Et ꝑpter hoc dicit Pau.de ca.i.l.
4 null⁹.C.de ſum.tri.† ꝙ ſi aliqua mulier inhoneſta ve
niat ad habitãdũ vicini illã expellere pñt.alꝶ.no.i.§.
5 fi.i.auꝶ.de leno.¶†Et iō meretrices cogi pñt porta
re aliqḋ ſignũ vt diſcernãꝶ ab aliis:vt no.Bal.p illũ
6 tex.i.l.minime.C.de epi.aud.¶Et † rõne honeſtatꝭ
ad iſtãtiã vxoris ꝛ ꝯiũctoꝝ põt ꝯpelli maritus ad di
mittẽdũ cõcubinã vt no.Pau.de caſt.poſt antiquos
7 vbi refert in.d.l.iuſtitia.§.iuris precepta.¶Et † quã
do maritus tenet cõcubinã ſi vxor cõmittit adulteriũ
nõ perdit dotẽ vt no.dicit Paulus de caſt.in cõſi.cxx
a viij.[a] hec mulier non debet excludi:qꝛ paria delicta
b mutua cõpenſatione tolluntꝶ.l.viro [b]atqꝫ.vxore.ff. ſo
lu.matri.ꝛ in.c.ſignificaſti.de adulte.
8 ¶Et † quando maritus tenet cõcubinã poteſt vxor
agere ad ſeparationẽ thori ꝛ dotem repetere:ꝛ debet
lucrari dona ꝑpter nuptias.vt Rapha.cuma.conclu
dit in cõſi.clxxv.domina andriola.in fi.
¶Et ad tex.hic q̇ dicit ꝙ honeſtas attendiꝶ in cõtra
9 ctibus dicit glo.† ꝙ licet iura permittãt cõtrahẽtib⁹
ſe adinuicẽ decipere.l.i cauſe.la.ij.§.pe.ff.de minori.
10 l.item ſi ꝑtio.§.fi.ff.loca † nõ tamẽ hoc honeſtũ eſt:ꝛ
nõ cõuenit bono viro.ꝛ i hoc gl.iſta eſt no.quã Bal.
ſequiꝶ in auꝶ.ad hec.in penul.col.ff.de vſur in.c.quã
to.de iureiur.in.c.proponente.de reſcrip.¶Et dicit
Bal.in.l.cum ipſe.in prin.C.de contrahen.em.in ꝑn.
ꝙ ad bonam fidem ſpectat iuſto pretio vendere.
¶Et per iſtã glo.no. cautelã tradit Jo.de ana.in .c.
in ciuitate.col.viij.de vſur.dicẽs apḋ Ferrariẽ.ꝯſuluiſ
ſe vt iterrogeꝶ ille q̇ min⁹ iuſto ꝑtio emit/an ſit bon⁹
vir/ꝛ ſi cõfitebiꝶ hoc ꝙ veriſimiliter nõ negabit tene
biꝶ ad iuſtum pretiũ.¶Iſtã cautelã videꝶ reprobare
Feli.in.c.fi.de ꝑſump.col.iiij.qꝛ nõ videꝶ ꝙ cogatur
illi poſitioni reſpõdere/qꝛ cõtinet turpitudinẽ:iuxta
no.p glo.ꝛ doc.in.l.qui iuraſſe.§.fi pater.de iureiur.
¶Sed reſponderi poteſt ꝙ iſtã non videtur turpitu
do ex quo iura permittũt.arg.l.gracchus.C.de adul.

a ¶In ꝯſi.
cxxviij. Als
i ꝯſi.cccc ij. i
primo volu.
in nouiſſi.

b ¶L.viro.
Ubi videas
doct.ꝛ.l.cũ
mulier.c.ti.
ꝛ Soci.i tra
cta.fallẽ.in
reg.dxxxvi.

¶ Videt tamē ꝙ alia ratione non teneat respondere: quia illa poſitio captioſa videtur: ideo illi non eſt reſpondendum: vt per glo. in. c. ij. in ver. rationabili. de confeſ. in. vj.

¶ Vlteri⁹ ad iſtā glo. conſiderandum eſt ꝙ licet glo. dicat ꝙ non conueniat bono viro: nō per hoc ſequitur ꝙ cogatur ad iſtud p̄cetij ī foro contentioſo/ q2 glo. videtur loqui de honeſtate vel in foro ꝯſciētie.

¶ Propterea ꝙ regula que dicit licitū eſſe contrahentib⁹ ſe decipere etiam procedit de iure canonico. c. cū dilecti. c. penul. de emp. ⁊ vend. ergo videtur permiſſum etiam in foro cōſcientie: vt per glo. in. c. cū contingat. de iureiur. Et certe ſi quis vēdit ſcienti valorem rei nō videtur leſa cōſcientia: vt dicit Sali. in auc. ad hec. in. xxj. q. C. de vſur. ⁊ not. Jmo. in. c. j. de emp. ⁊ vēdi. ⁊ dixi in. l. pe. C. de pac. ¶ Et ſi in foro conſcientie hoc licet ergo etiam bono viro hoc ꝑmiſſum videtur contra glo. hic/ quia cōſcientia idem eſt ⁊ bonus vir. vt no. Bal. in. c. cū cauſam. el. ij. in fi. de teſti. Et ad ſupra dicta de honeſtate: no. Lucas de pena in. l. retractare. in prin. C. ne fiſcus rem quam vendi. lib. x.

Philippus Decius.

¶ Regula. l. Neq3 interdicto.

NEq3 interdicto

neq3 in ceteris cauſis pupillo nocere op3 dolum tutoris: ſiue ſoluendo eſt ſiue non eſt.

ISta regula declarat ſm diſtictionē Bar. i. l. ſi dolo tutoris. ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. ⁊ in. l. j. §. ſi ꝓcurator. ff. ſi qs ius dicen. nō obtēpe. ſupplendo ibi. vt ꝑ Alex.

¶ Regula. l. Non poteſt dolo.

NOn poteſt dolo

carcere qui imperio magiſtratus non obtemperat.

FAcit tex. in. l. j. ff. ſi quis ius dicen. ⁊ in. l. iniuriarum. §. ſi qs. ff. de iniu. ⁊ regula iſta. declaratur quatuor modis: vt tradit Pau. de caſt. in. l. vt vim. ff. de iuſti. ⁊ iur. ⁊ vide dicta in. l. nō videt. §. ſi qui iuſſu. ff. eo. tit. ⁊ vide Abb. ⁊ que dixi ibi in. c. ſi quando. de offi. dele. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Qui in ſeruitute eſt.

QVi in ſeruitute eſt

vſucapere non poteſt: na3 cū poſſideatur/ poſſidere nō videtur.

Vide tex. in. l. homo liber. §. qcq̄d. ff. d acq. re. do. ibi nec poſſidere itelligit q̄ ipe poſſidet. ⁊ i. l. ſic
1 eueniet. ff. de adul. dr ꝙ ille q̄ nō eſt ſue ꝑtātis alium in ꝑtāte hr̄e nō poteſt ⁊ ſm Bar. ibi hoc intelligit in eade3 qualitate poteſtatis: ſecus in poteſtate; diuerſe qualitatis: vt pater in filiosfamilias qui eſt in poteſtate patris: ⁊ tamē poteſt eſſe tutor q̄ habet pupillū in poteſtate. ita arguit glo. in. d. l. ſi eueniet. S3 Bar. reſpōdet hoc eſſe ꝑpter diuerſa3 qualitatē poteſtatis.

¶ Sed

a ❡Si vir. Ubi videas doct. ⁊ ibi Iaſo. in. iij. colum. in. ij. not. q̃ facit plures illationes. ⁊ ex iſta regu. videtur etiam dicendum ꝙ vaſallus ſeu quicunq; alius prohibitus alienare ſi tradũt poſſeſ. ſine titulo ꝙ nõ cadat in penã/ſi vero ex inutili contractu tunc ſecus videtur dicẽdũ ꝑ ea que dñs preceptor meus concludit in trac. feud. in. iiij. parte. in. xvij. q. quem oĩno videas. Hierony. Chuch.

❡Sed cõtra iſtam reſolutionẽ videt̃ tex. hic vbi agitur de diuerſa ſpecie poteſtatis: ⁊ tamẽ argumẽtũ ꝓcedit. ❡Et idẽ ꝓbatur in. d. l. homo liber. §. quicquid. ⁊ ideo ratio ſubiecte materie debet conſiderari. naʒ in tutore agitur de vtilitate publica/quo caſu patria poteſtas non attenditur: vt not. Areti. inſti. qui dare tuto. in prin. Philippus Decius.

❡Regula. l. Non alienat.

NOn alienat qui duntaxat omittit poſſeſſionem.

ET iſta reg. habetur in. l. itẽ ſi res. §. ſunt ⁊ alia. ff. de alie. iu. mut.
1 cau. fa. vbi eadẽ verba habẽtur. † Et ideo licet donatio ſit prohibita quo ad dñiũ inter maritũ ⁊ vxorem. l. iij. in. §. ſciendum. de dona. inter vi. poſſeſſio. tñ nõ prohibetur transferri
a l. j. §. ſi vir.[a] de acqui. poſ. ⁊ facit tex. in. l. fiſtulas. §. fundum. de contrahen. emp. vbi poſſeſſio põt transferri
2 licet nõ dñium. Et ratio videt̃ manifeſta. † quia alie
b natio dicitur quando transfertur dominium[b]. l. alienatũ. ff. de verb. ſigni. l. j. C. de fun. dota. c. nulli. de re. eccle. non alienã. ❡Et iſta regula intelligitur ꝓprie: largo modo tamen etiam alienare videtur q̃ trãſfert poſſeſſionem. l. non ſolũ. in prin. ff. de alie. iu. facit tex.
3 in. l. mulier. §. qui poſſeſſionẽ. ff. qd me. can. Et ideo † ſi per reſcriptũ cõmittatur ꝙ alienata ad ius ⁊ proprietatem eccleſie reducant̃/etiã de poſſeſſione occupata poterit cognoſcere lʒ proprie nõ dicatur alienata: vt eſt dictum Inno. in. c. epiſcopi. de re. eccle. cum ſi. vt tradit Feli. in rubri. de reſcrip.

❡Regula. l. Nemo plus.

NEmo plus commodi heredi ſuo reliquit ꝙ ꝙ ipſe habuit.

VIde dicta ff. in. l. heredem. eo. titu.

❡Regula. l. Qui non facit.

b ❡Dñus. Adde textũ quẽ ibi not. ꝑ ſin. Bar. ⁊ Bal. l. l. fi. C. de re. alie. nõ alie. qui vult ꝙ ꝓhibita alienatione intelligatur ꝓhibita olstrãſlatio ſiue iuriſdictionis ſiue vtilis ſiue alterius cuiuſlibet iurʒ ⁊ q̃ ꝓprie dicatur alienatio. et quot modis capiatur vid Iaſ. remi. l. §. itẽ ſi quis i transdẽ. de ac. in ſti. co. iij. l fi. ⁊ Fel. i. rub. de fi. iſtr. iij. col. ⁊ prohibita alienatiõe rei cẽſetur etiam ꝓhibita diuiſio. ita Feli. l. c. q̃ i eccleſiarum. de conſti. pe. colũ. verſi. generaliter. meli⁹ ꝙ alibi Bal. in. c. j. col. fi. de alie. feu. Hieronymus Chuchalon.

Qui non facit q facere debet : videt facere aduerſus ea q: hoc nō facit. Et qui facit q facere non debet: nō videtur facere id qđ facere iuſſus eſt.

Facit tex. in. l. nō qcqd. §. iudex. ff. de iudi. cū ſimi. alľ. in glo. Et vide p iſtā regulā qđ deci dit Bal. nouell⁹ ⁊ Co:. in ↄſi. rcix. dominus Bal. in p:in. lib. j. ¶ Et nota hic q nō facere dicit facere. ⁊ hoc etiā in penalib⁹ pcedit. vide Alex. qui rep:obat deciſionē Pet. de ancha. quam ibi refert in. l. vbi antē. § ſi id quod. de verb. obliga. 2

Philippus Decius.

¶ Regula. l. Libertas.

Libertas omnibus rebus fauo:abilio: eſt.

Vide dicta §. in. l. quoties. ⁊ in. l. in obſcura voluntate. eo. ti. §. ⁊ no. limitationes glo. hic.

¶ Regula. l. Nemo alieno.

Nemo alieno nomine agere pōt.

1 Ad declaratione rľe notandū eſt † q alieno noie qs agere duob⁹ modis itelligit: vt no. Bart. i. l. j. C. de obſeq. Et rľa hic videt intelligenda qn quis agit p:o alio ⁊ nomine alterius: q: agere non poteſt ſine mandato: vel niſi ratione officij: vt in. l. queſitum. ff. de in ius voc. in. l. tuto:ē. de his quib. vt indig. ¶ Et ideo de ſuo quis ⁊ nō de alieno iure agere debet: vt dʒ in. l. vti frui. in p:inci. ff. ſi vſufru. pe. ⁊ facit tex. in. l. cū te. C. ſi cer. pe. vbi duo mutuo dederunt centum vnuſquiſq quinquaginta: nō pōt vn⁹ agere niſi p ſua parte niſi mādatū habeat: ⁊ tūc agit partim nomine ſuo: ⁊ partim nomine alieno: etiam in eodē libello: vt no. Bal. ibi: ⁊ ad idē tex.
2 in. l. plane. ff. fami. herciſ. ¶ Et † licet noie alieno qs ſecūdū regulā agere non poſſit quandoq tamen quis agere poteſt nomine pp:io ad vtilitatem alterius. l. non ſolū. § interdum. de p:ocura. ¶ Et licet
3 nomine alieno quis agere nō poſſit vt hic: † nomine tamen alieno quis poteſt defenſionē ſuſcipere: etiam inuito acto:e: vt no. p glo. in l. iulianus. ff. qui ſatiſ. cog. vbi Ang. limitat. niſi animo nouādi ſuſciplat defenſionem: q: hoc inuito acto:e non poteſt. de quo no. Bar. in l. ſolutionem. de ſolu. ⁊ ſicut defenſo: admittitur ſuper tota cauſa: ita ſup vno articulo: vt no. Bar in. l. ij. in fi. C. de neg. geſt. ¶ Et rľa fal-
4 lit † in cōiunctis. l. exigendi. C. de pcu. l. ſed ⁊ he. ff. de pcurat. declarādo vt dixi. in. c. cum. M. de conſtitu. col. iiij. Philippus Decius.

§. Tempo:alis.

¶ Tēpo:alis mutatio ius puincie non innouat.

1 No. ex tex. ſecūdū gloſ. † qđ ↄſuetudo ſi firmata ſit nō tolliť licet ſemel

vel bis cõtra factum ſit.⁊ no.Bar.hic:⁊ pro iſta glo.Bal.[illegible].tex.in.l.
fi.C.de ſerui.⁊ aqua.in princip.cũ ſimilibus:vt tradit Ale[illegible]n.l.ij.in
principio.ad finem.ff.ſoluto matrimonio.⁊ late Feli.in.c.cũ acceſſiſ-
ſent.in vltima charta.in ver.ſeptimo limita.de cõſtitutiõibus.⁊ dixi
ibi addendo Cardi.in conſi.cxxxj.videndũ eſt primo.in fine.Abb.in
conſi.xciiij.videt primo.in fin.lib.primo.Alex.in cõſi.v.ſi vera ſunt.
libro quinto.col.iij.Areti.in cõſi.xxiij.in preſenti cõſultatione col.fi.
2 ¶Et iſta concluſio limitatur non procedere† quando illi inter quos
inducta fuit conſuetudo collegialiter ⁊ ſcienter facerent actum con-
tra conſuetudinem quia tunc in illo actu videretur derogatum con-
ſuetudini:vt not.Abb.in.c.pro illorum.in vltimo notabili.in fine.de
prebendis.et dixi in dicto capitulo cum acceſſiſſent.
¶Secũdo fallit in conſuetudine que non requirit pſcriptionẽ/vide
licet in conſuetudine patriſfamilias/quia vltimus actus attenditur
ſecundum Baldum in.c.j.§.notandum eſt columna ſecũda.qui feud.
dare poſſunt.vbi alle.l.mella.§.primo.de alimẽtis ⁊ cibariis legatis.
5 de cuius intellectu.dixi in rubrica de cõſuetudinibus. ¶Tertio† nõ
habet locũ in poſſeſſorio/quia vltima poſſeſſio ſimpliciter attẽdit:⁊
ita glo.iſtam limitat Bal.in.c.j.de cog.feu.col.j.dicens illam pcede-
re in petitorio ⁊ non in poſſeſſorio.allegat not.per Joã.and.in.c.cũ
eccleſia.de elec.⁊ idẽ Old.in ↄſi.cccxij.thema q̃ſtiõis.circa fi.vbi all.
tex.i.c.cũ eccleſia ſutrina.de cã poſ.⁊ proprie.⁊ Fede.in ↄſi.ccxxxiiij.
ſuper primo.in.j.dubio.Calde.in conſilio.xij.in titu.de iu.patro.et
idem Abb.in conſilio.liiij.videtur primo.colũ.ij.lib.j.vbi allegat.c.
conſultationibus.de iure patrona.⁊.c.querelam.de electio.⁊ dixi in
conſilio.cxxix.⁊ conſilio.cxxxiiij. Philippus Decius.

Regula.l.Ubi non voce.

UBi non voce:† ſed preſentia opus eſt:mutus ſi in-
†tellectum habet:poteſt videri reſpõ
dere.Idem in ſurdo:hic quidem et reſpondere poteſt.

GLo.† reſtringit tex.vbi preſentia neceſſaria ſit.Sed ta
men tex.videtur conſiderare preſentiam pro in-
telligentia vt in.l.coram de verborum ſignificatio.⁊ in-
tentio regule fuit dicere ꝙ vbi non eſt opus verbis ſed
conſenſu ⁊ intelligentia mutus obligari poteſt ſecundũ
1 primum intellectum gloſ. ¶Et ideo† mutus procuratorem conſti-
tuere poteſt.l.mutus.in princip.de procu.⁊ heredes inſtitui poſſunt
l.j.§.mutus et ſurdus.de hered.inſti.hereditatem adire poſſunt.l.
2 mutũ.ff.de acquirenda hereditate in princip.⁊ †matrimonium ↄtra
3 here poſſunt.l.mut⁹.de iure do.c.cũ apud.⁊ in.c.tue.de ſponſa.†Et
mutus ⁊ ſurdus donare non prohibentur.l.qui id quod.§.mutus.
4 ff.de dona.Et mutus† paciſci poteſt.l.item quia.ff.de pactis.Et iſta
declarari et ſuppleri debent:vt per Alexan.in.l.j.in prin.de ver.obli.
Philippus Decius. §.Furioſus.

¶Furioſus abſentis loco eſt.Et iſta Pomp.lib.j.epiſto-
larum ſcribit.

Vide dicta ſupra i regula: i negotijs.

⸿ Regula. l. Fauorabiliores.

Fauorabiliores rei poti⁹ ꝙ actores habentur.

Facit tex. l. l. arrian⁹. de actio. ⁊ obli. ⁊ l reg. cū ſunt
partiū iura. eo. ti. l. vj. ⁊ in. c. iter dilectos
in fi. de fide inſtru. ⁊ in. c. ex literis. de proba.
1 ⸿ Et ibi ampliat̃ regula etiā ſi ꝓbatiōes ex parte acto
ris in aliquo excedāt: qꝛ tamē in fauorem rei pronunciā-
dum eſt vt Abb. ibi dicit per glo. que habetur in. c. clerici. lxxxj. diſt.
quod declarandum eſt vt dixi in. d. c. ex literis. col. ij. ⸿ Et per iſtam
2 regulam officiū iudicis magis exuberat in abſoluendo: ⁊ ideo lȝ ab
ſens nō poſſit ꝯdemnari. l. abſentem. ff. de penis. l. abſentē. C. de accu
ſa. tñ ſi apparet de innocētia abſolui pōt: vt no. Anto. de bu. poſt Jo.
and. in. c. veniēs. col. j. de accuſa. ⁊ ſeqtur Bartholo. vero. in ꝯſi. xlj. lȝ
inuitus. colum. fin. in princ. ⸿ Et iſta regula ampliatur. vt procedat
etiam ſi reus efficiatur actor per accidēs: vt qꝛ debitor prius compa
reat ⁊ petat actori perpetuū ſilētiū imponi: nā ꝑ hoc tñ actor nō effi-
citur. Sed habet prerogatiuā regule ꝙ in dubio re⁹ abſoluit̃: ita no.
dicit Ant. de but. in. c. in preſentia. in. vj. no. per illū tex. de ꝓba. facit
qđ no. voluit gl. iij. in. c. ex inſinuatiōe. de ꝓcu. ⁊ qđ no. ꝑ glo. ⁊ doc. in
c. ſignificauerūt. de excep. glo. ⁊ Bar. l. l. circa. l fi. ff. de ꝓba. ⸿ Et iſta
regula nō ꝓcedit in cauſis fauorabilibus: puta in libertate dote ⁊ ſi
milib⁹: qꝛ fauor cauſe ꝑualet fauori rei. c. fi. de re iud. l. inter pares. ff.
de re iud. ⁊ in. l. iulia. ff. de manumiſ. no ꝑ gl. in. d. reg. cū ſunt partiū
3 iura. ⁊ inter alias cauſas fauorabiles etiā eſt cauſa fiſci ⁊ i cui⁹ fauo
rem in dubio eſt pronūciādum: vt no. Spec. in ti. de teſte. § poſtꝙ. ⁊
Jo. and. ⁊ Ant. de but. in. c. in noſtra. de teſti. cū ſimi. vt tradit Alex. i
l. j. in prin. ff. ſolu. matri. ⁊ vbi reſpōdet ad tex. q̃ videtur eſſe in ꝯtra-
rium in. l. nō puto. ff. de iu. fiſci. de cui⁹ intellectu dictum fuit. ff. in re
gula in ambiguis. ff. eo.
4 ⸿ Item regula ꝓcedit vbi ⁊ agitur de deciſione cauſe: qꝛ tunc in du-
bio abſoluit̃ reus per iura. ff. allegata: ſec⁹ autē eſt in preparatorijs
iudiciorū in qbus magis fauet̃ actori ꝙ reo: vt not. Bart. per illum
tex. in. l. de die. ff. q̃ ſatiſd. cog. l. ſi q̃s intētione. ⁊ de iudi. ⁊ no. per gl.
in. c. cū ad ſedē. de reſt. ſpo. in verbo cum pertinētijs. ⁊ in. d. reg. cum
partium iura. ⁊ Bart. in. l. inter ſtipulātem. § j. de verb. oblig.
5 ⸿ Et ⁊ in medio cauſe a pari ꝓcedūt actor ⁊ re⁹ ſm glo. in locis pre-
allegatis. Sed in ꝯtrariū facit: qꝛ reus nō tenet̃ edere actori ad pro-
bādum eius intētionem. l. j. l. q̃ accuſare. C. de edēdo. ⁊ tamē actor te
netur edere reo ad probādum eius exceptionē. l. non eſt nouū. C. de
edēdo. Et ſic in editiōe ⁊ probatiōibus que vidēt̃ eſſe in medio cau-
ſe magis fauet̃ reo ꝙ actori. Sed pōt reſpōderi ꝙ probatiōes reſpi-
ciūt deciſionē cauſe: qꝛ actore nō probāte reus abſoluit̃. l. q̃ accuſare.
C. de edēdo. vnde ſicut reo in deciſiōe cauſe magis fauet̃: ita videtur

in probationibus:in alijs medijs exceptis ꝓbationibus videt̄ pro cedere gl.in.d.c.cū ad sedē.vt latius dixi in.d.l.nō est nouū.reprobā do ea que ibi moderni dicūt.

¶ Et ad regulā nostrā facit tex.in.l.absentē.ff.de penis.vbi regula

6 tradit†in penis ꝙ melius est nocētem absoluere ꝙ̄ innocētē ꝯdēna re.Et ideo ſi vnus ꝑcuſſus fuit a pluribꝰ:ꝛ vno tantū letali vulnere mortuꝰ ſit:ꝛ ignoratur a quo illatū ſit nō poſſunt ꝯdemnari oēs de homicidio p.d.l.absentē.ꝛ late ꝯcludit Alex.in cōſi.xv.viſo proceſſu inqſitiōis.lib.j.ꝛ idē Pet.de ancha.in ꝯſi.cxxvij.nos Bartholomus de Sali.vbi allegat.d.l.absentem.ꝛ glo.que idem tenet in.l.itē mel la.§.sed ꝛ ſi ſeruū plures.in glo.j.ff.ad leg.aql.ꝛ refert etiam Dy.ita ꝯsuluiſſe.ꝛ idē Ro.ꝯcludit in cōſi.ccccj.eo preſuppoſito.ꝛ Rapha.cu. in ꝯſi.cxxxiij.viſis.ꝛ idē Alex.in ꝯſi.xiiij.pōderatis narratis.col.iij. lib.iij.vbi approbat opi.Dy.quam Bar.videt̄ reprobare in.l.ſi in ri xa.ff.de ſica.col.fi.ꝛ i ꝯſi.xliij.coploſe adeo ſcriptū.li.iij.ꝛ idē Spec. in ti.de homi.§.j.ver.pone ꝙ quatuor.refert ꝛ ſeqtur Imo.in clemē. vnica.de homi.col.fi.verſi.tertio querit.

¶ Et de itellectu.d.l.absentē.vide Archi.xxiij.q.iij.c.vlti.quē refert Flora.i.d.l.item mella.§.sed ꝛ ſi plures.col.iij.ꝟ.adde tñ.ff.ad leg. aql.vbi dicit ꝙ illa lex intelligitur qñ aliq erāt innocētes:ꝛ hoc non poteſt verificari qñ oēs ꝑcuſſerūt.Sꝫ pōt reſpōderi ꝙ lꝫ oēs ꝑcuſſe rint ꝛ nō ſint innocētes abſolute poſſunt dici eſſe innocētes quo ad penam homicidij put doctores loquūtur in locis.ff.allegatis.

7 ¶ Nōtādum tñ eſt ſingulariter†in tali incertitudine ad veritatem eruēdam poterit torqueri ille q eſt male ꝯditionis:ꝛ fame ſm Sali. in.l.fi.C.de qſtioni.col.fi.in ver.idem dico ſi delictum incertum ſit.

¶ Et ꝗ.d.l.absentē.Et ſupra dicta,poſt lōgam diſputationē conclu dit Lucas de pēna in.l.ſi qs forte.q̄ eſt.l.j.C.de deſer.ꝛ occulta. eod.

8 lib.xij.col.vij.ꝟ.ſed pone dānatus eſt aliqs.in fi.†ꝙ dānatꝰ ad mor tem ſi dum laqueo fuit ſuſpēſus:ꝛ fracto laqueo cecidit in terrā cre dēdum illud factū miraculoſe in dubio cū ipſe ꝓteſtatꝰ fuiſſet de in nocentia:ꝛ concludit illum eſſe liberandum.quod not.

Philippus decius.

¶ Regula.l.Nemo predo.

NEmo p̄do eſt q̄ ꝓtiū numerauit.

Et hoc etiā videt̄ habere locū ſi qs ſciēs rē alie nā emit.l.etiā.§.ſi qs ſciēs.ff.de pe

1 ti.heredi.†ſi tñ emptor propria autoritate rem venditam accepit dicitur predo.l.ſi ex ſtipulatiōe.de acq poſ.¶†Et quatuor modis dr̄ p̄do.vide i ſumma Ang.in ꝟ.p̄do.ꝛ nō dr̄ p̄do q poſſidet/ꝛ nō pōt rationē poſſeſſionis ſue aſſignare.vt no. Ange.i.l.ꝓherede.in pn̄.ff.de pet.heredi.Et p̄do ꝑdit melioratiōes rei.vt no.Ang.i.l.ex argēto.ff.de ꝯdi.furti.ꝛ de p̄done vid dicta Ale. in.d.l.ex ſtipulatiōe.de acq.poſſeſ.ꝛ Lucā de pēna in.l.ab his.C.de nauicu.lib.xj.

Philippus Decius.

§. Locupletior.

¶ Locupletior non eſt factus qui liberum ac queſierit.
Et quando quis dicat eē locupletior/ vid dicta §. i reg. ex penalibꝰ cauſis. c. ti.

§. Cum de lucro.

¶ Cū de lucro duorum queratur/ melior eſt cauſa poſſidentis.
Vide dicta ſupra. in reg. in eo quod. eodē tit.

¶ Regula. l. Cum pretor.

¶ Cum pretor in heredem dat actionem quatenus ad eum peruenit ſufficit ſi vel momento ad eum peruenit ex dolo defuncti.

Sufficit enim ſemel ad heredem ꝑueniſſe: vt dicit in. l. videamꝰ. §. qđ metꝰ cauſa. ⁊ hoc ꝓcedit qñ ex delicto defuncti ꝑuenit: ſecus ī alio bone fidei poſſeſſore: q: tūc diſtinguitur: vt ꝑ Bart. in. l. ſi ipſa res. ff. qđ metus cauſa. ¶ Et no. hic ꝙ ſufficit aliqđ momēto fieri. vide ſimilia vt dixi ī. l. ſi tibi. ī vltimo notabi. ſi cer. pet.

Philippus Decius.

¶ Regula. l. In pari cauſa.

In pari cauſa poſſeſſor potior haberi debet.

1 Facit tex. in. §. ꝯmodū. inſti. de interdic. l. c. ex literis. de ꝓba. ¶ Et † vbi res dubia reperitur melior eſt ꝯditio poſſeſſoris. vt ꝑ gl. in. c. nulli dubiū. xij. q. v. ⁊ ī no. q. tradit Bal. in. c. capitulū. col. j. de reſcrip. Bar. in. l. j. §. nō aūt. ff. de ſecū. tabu. ⁊ in. l. ſi inter. de reb. dub. cū ſimi. vt tradit Andr. ſicu. in. c. j. char. penul. de proba. ⁊ reaſſumunt Moderni. in. l. j. ff. ſolu. matri.

§. Vbi qui.

¶ Vbi qui in vniuerſum ius ſuccedunt loco heredis habentur.

¶ Nam quod dicitur de herede idē eſt in alijs ſucceſſoribꝰ vniuerſalibꝰ. l. itē veniūt. §. fi. de
1 peti. here. † Nota tñ ꝙ ſucceſſor in prelatura no cēſet eadē ꝑſona cū anteceſſore: vt no. Bal. in. c. ij. ver. tertio no. q̄ ſucce. tene. vide tñ Ab. l. c. ſignificauit. de reſcrip. col. ij. vbi arguit in ꝯtrariū. Sed ꝯcordari pōt diſtinguēdo: vt ꝑ Abb. l. c. j. de ſol. ¶ Et iſta regula pōt etiā in fiſco verificari q̄ eſt loco heredis. l. ſi vt ꝓponis. C. de bo. ꝓſcr. l. ſi marito. in ꝑn. §. ſol. ma. l. ij. C. ad. l. iul. de vi. no. Ro. in cōſi. ccclxxij. in dubitatiōe. ⁊ cōſi. xciij. viſis. col. ij. ¶ Et gñaliter † ille ad quē bona vniuerſa
2 liter ꝑueniūt eſt loco heredis: vt gl. dicit i. l. nō intelligit. §. cū ex cauſa. in verbo pertinēt. de iure fiſ. vbi Bar. cū ſimi. vt tradit Alex. in. l. marito. in ꝑnc. §. alleg. dixi in. c. q: quinꝙ. de iud. colum. pe. Et ideo

ille apud quem hereditas dimittitur etiam abſq̄ pacto tenet͂ credi-
toribus ſatiſfacere: quia nomē hereditas hoc importat. gloſſ. ⁊ Bar.
et doc. in. l. debitor. in fi. C. de pactis. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Nihil dolo.

NIhil dolo creditor facit qui ſuum recipit.

Vide dicta ſupra in regula nullus videtur dolo facere. ff. eodem titulo.

§. Cum principalis.

Cum principalis cauſa nō ↄſiſtit: nec ea quidē q̄ ſequūtur locū habēt.

Vide dicta ſupra in regula cum principalis.

¶ Regula. l. Nunq̄ actiones.

NUnq̄ actiones preſertim penales de eadē re concurrentes alia aliam conſumit.

Eloquit͂ de eadē re: ⁊ eodē facto. ⁊ idē tex. habet in. §. fi. iſti. ſi quadru. pau. feciſ. ⁊
1 in. l. nunq̄. de acti. ⁊ obli. ¶ Et ita intelligitur † q̄ vna
aliā nō ↄſumit quominꝰ cōcurrāt ⁊ ſimul ↄpetāt. Sed
vna electa alia tollit͂. l. idē ait. in fi. ff. nau. cau. ſtab. ibi:
alterutra. cōtentꝰ eſſe debeat. ⁊ in. l. licet. §. poſſumꝰ. eo.
tit. ibi: vna cōtenti eſſe debemꝰ. ⁊ in. l. plura. in prin. de acti. ⁊ obl. facit
text. in. l. qđ in heredē. §. eligere. de tribu. ¶ Et hoc abſolute. ꝓcedit
2 † quando plures actiones ex eodē facto cōpetūt ⁊ vnꝰ eſt titulus cri-
minis: ſecus ſi ſint plures tituli criminis/ qꝛ tūc electa vna altera nō
tollit͂ in eo quod excedit. l. j. ff. vi boñ. rap. l. j. ff. arbo. fur. ceſ. ⁊ in. l. qui
ſeruum. de actio. ⁊ obli. no. in. l. cum ex vno. eo. tit. ¶ Et predicta ha-
3 bent locum † quādo ſunt plures actiones que ex eodē facto ⁊ delicto
competunt: ſecus ſi ex diuerſis factis ⁊ delictis oꝛiātur: quia tūc vna
aliam nō tollit. l. nunq̄ plura. de priua. deli. ⁊ ita breuiter colligit͂ ex
dictis Bar. in. l. j. §. vnde queritur. col. fi. de publi. vbi latius ipſe inſi
ſtit: ⁊ latius diſtinguit Ang. areti. poſt Ioā. fab. in. §. fi. inſtitu. ſi qua
4 dru. ¶ Et q̄ ſupradictum eſt † q̄ vna electa altera tollitur habet lo-
cum etiam ſi in actione electa ſuccubuit: quia exceptio. rei iudicate
obſtant etiam in alia. vt not. Barto. in. l. hoc edicto. in verſi. ſecundo
5 querit Dy. de publi. † quia ſemel abſolutus non debet vlterius mole
ſtari. c. de his. de accuſa. cum ſimili. vt dixi in conſilio. ccxxvij. in prin.
Philippus. Decius.

¶ Regula. l. Qui dolo.

QUi dolo deſierit poſſidere pro poſſidente dānat͂: quia pro poſſeſſione dolus eſt.

Eadē regula habetur in. l. parem. j. eodē ⁊ in regu. pro poſſeſſore. eodē titu. in. vj vbi gl.
plura exempla ponit: ⁊ pro regula adde tex. in. l. j. §. toties.
1 ver. ſed et ſi poſſideat. ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. † vbi regula

ampliatur etiam in eo qui dolo noluit poſſeſſionem acquirere. ⁊ in. l. etiam. §. is qui dolo. de peti. hered. ⁊ ibi ꝙ licet agatur ꝯtra illum qui dolo deſijt poſſidere nō tamen liberatur ille qui poſſidet. Et ſi poſſeſſor velit iudiciū ſuſcipere liberatᷣ ille qui dolo deſijt poſſidere. ¶ Et contra illum qui deſijt poſſidere datur vtilis: vt no. p glo. hic: ⁊ decla
2 rat Bar. in. l. quāꝗ. §. iulianus. de aqua plu. ¶ † Et ſi prelatus deſijt dolo poſſidere hoc non nocet eccleſie: not. per glo. in. d. reg. p poſſeſſo
3 re. ¶ † Et ſtatutum de poſſeſſore an habeat locū in eo qui dolo deſijt poſſidere. Joan. andre. in regu. pro poſſeſſore. ⁊ vide dicta per Are. in rub. de acqui. poſſeſſio. col. fi. vbi diſputat an ſtatutum de poſſeſſore habeat locū in eo qui habetur pro poſſeſſore contra quē datur vtilis actio non directa/ prout in iſto caſu cōtingit. Philippus Deci⁹.

¶ Regula. l. Imperitia.

IMperitia culpe adnumeratur.

1 Vide dicta l culpa eſt. ꝫ. eo. Et † ideo medic⁹ de imperitia teneᷣ. l. illicitas. §. ſicuti. de offi. preſi. cū ſimilibus alle. in gl. adde tex. in. l. qua ratiōe. §. fi. ad legem aquiliam. ⁊ facit text. in. l. ij. ff. quod quiſꝗ iuris. Excuſatur tamen medicus qui diligentiam adhibuit ſecundum precepta artis. c. ad aures. de eta. et quali. ⁊. c. tua nos. de homi. ⁊ ibi Inno. ⁊ no. Ange. areti. in. §. preterea ſi medicus. inſti. ad legem aquil. ⁊ de imperitia aliorū. notat Fel. in. d. c. tua nos. in prin. Et ad regulā facit tex. in. l. iulianus. §. quid tamen. ff. de act. emp. vbi non debet quis qđ ignorat facile aſſeuerare. Philippus. Decius.

¶ Regula. l. Melior.

MElior conditio noſtra p ſeruos fieri pōt: deterior fieri nō pōt.

Regula iſta declaraᷣ in. l. fi. C. de acq̄rē. poſſeſſiōe. Et vide q̄ dixi in. l. ſeruus. C. de pac. ¶ Et idē in alijs pſonis q̄ meliorē ꝯditionē alteri⁹ facere poſſunt: deteriorem non poſſunt. c. j. §. econtrario de inueſti. de re alie. factis. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Non fraudantur.

NOn fraudātur creditores cum quid nō acquiritur a debitore: ſed cum quid de bonis minuitur.

Et iſta differētia ſepenumero fieri ſolet: qꝛ non eſt eadē rō lucri ceſſantis ⁊ dāni emergētis. l. q̄ aūt. in pn. ꝫ. de his que in frau. credi. que in terminis huius regule loquitur. ⁊ ad idē tex. in. l. j. §. conferᷣ. ꝫ. de colla. bono. in. l. ſi ſponſus. §. ſi maritus. el. ij. de dona. inter virum. in. l. fi. §. licē ma. el. j. C. de iur. delibe. Et vide que allegaui in. c. eccleſia. de conſti.

char.fina.colum.ij.verſic.tertio predicta concluſio.et adde text.in.l. j.§.vtrum.ff.ſi quid in frau.patro.cnm ſimi.vt per gloſſ.in.l.qui autem.in princip.alleg.ff.et dixi in.l.ſeruus.C.de pac.

¶Et regula iſta limitatur non procedere in caſibus in quib⁹ de natura contractus quis tenebatur acquirere:vt no.Bar.in.d.l.qui aūt. in prin.⁊ latius idem Bart.in.l.j.§.non q̄rimus.ff.ſi quis omiſ.cau.
1 teſta.⁊ vide tex.in.l.magis puto.§.fundum.de re.eorū.vbi †repudiatio legati dicitur alienatio.vnde regula videtur procedere l his que contra ius commune p̄cedunturːalias ſecus. Philippus Deci⁹.

¶.§.Nemo ex ſuo delicto.

¶Nemo ex ſuo delicto meliorem ſuam conditionem facere poteſt.

Ultra iura alleg.in gl.vide tex.in.l.ſi ab hoſtib⁹.§.j.ff.ſolu. matri.ibi:nō enim equū eſt virū ob facin⁹ ſuā
1 dotem lucrifacere.†⁊ ad hoc facit/quia quis eodē facto non debet penam ⁊ commodū reportare.l.ſiue hereditaria.⁊ ibi gl.de nego.geſt.
2 †⁊ penā immunitatem tribuere non debet.l.relegatorum.§.fi.de inter.⁊ releg.in.l.ſi cui.⁊ ibi glo.ff.ex qui.cau.ma.in.l.ita demū.in.p̄n. ff.de arbi.ibi ne quis doli ſui premiū ferat. Philippus Decius.

¶Regula.l.Ea que.

EA que ad dandum impoſſibilia ſunt: vel que in rerum natura non ſunt pro non adiectis habentur.

Uide dicta ſupra in regula.impoſſibilium.

¶Regula.l.Bona fides.

BOna fides tantum poſſidenti p̄ſtat q̄tum veritas:quoties lex impedimento non eſt.

1 ADde tex. in.l.magis puto.§.j.de reb.eo.†vbi idē iudicatur de fundo bone fi.poſſeſſo.q̄ð de domino fundi vt alienatio fieri non poſſit.⁊ in.l.quoties de noxa.§.j.l.ſi poſtulauerit.§.de eo.ff.de adul.text.
2 tamen.in.l.bone fidei.in princ.de acquiren.re.do.†dicit q̄ bone fidei poſſeſſor quo ad fructus pene eſt loco domini.⁊ tex.in.l.
3 j.§.j.ff.ad ſille.expreſſe dicitur †q̄ domini appellatione non contine-
4 tur ille qui bona fide ſeruit.Angel.ibi concludit q̄†bone fidei poſſeſſor eſt loco domini ſi non apparet quis dominus ſit alias ſecus.

¶Regula.l.Qui autore.

QUi autore iudice comparauit,bone fidei poſſeſſor eſt.

Uide dicta ſupra in.l.non videtur.§.qui iuſſu.ff.eodem.

¶Regula.l.Omnis hereditas.

OMnis hereditas q̄uis poſtea adeat:cū tempore mortis tamen continuatur.

Vide ſupra in .l. omnia fere.

§. Nunc.

¶ Nunc ex poſtfacto creſcit p̄teriti delicti eſtimatio.

1 Exemplum ſecūdum glo. habet̃ in .l. ei qui furti. in princ. ff. de fur. vbi † actio furti nō creſcit ex aſſidua cōtractatione furis. ⁊ facit ad queſtionē Bar. in .l. ſi dominium. ff. de fur. cum ſimi. Sed contra regulam facit text. in .l. ſi furti. in princip. ff.
2 de fur. † vbi auget̃ furti actio ſi res furtiua facta ſit pretioſior. ad idē tex. in .l. in faciendo. §. infans. de furtis.

¶ Regula .l. Omnes actiones.

Omnes actiones q̄ morte aut tpe pereūt ſemel incluſe iudicio ſalue p̄manēt.

Vide dicta ſupra in .l. non ſolet. et in .l. penalia. ff. eodē.

§. Non videtur.

¶ Non videt̃ perfecte cuiuſq; id eſſe: qđ ex cauſa reuocari poteſt.

Vide dicta ſupra in .l. neq; pignus. ff. eodem.

¶ Regula .l. Abſentia.

Abſentia eius qui reipublice cauſa abeſt: neq; ei neq; aliis damnoſa eſſe debet.

1 Primo ipſi non debet eſſe damnoſa: † ⁊ ideo illi dat̃ reſtitutio etiā contra fiſcum .l. neq;. C. de reſti. mili. Et etiam contra alium abſentem cauſa reipu. datur reſtitutio .l. fin. ff. ex quib. cau. ma. Et non ſolum pro damno: ſed etiam pro lucro quod ceſſauit datur reſti. l. nō ſolum. §. fin. l. ſi quis titio. §. ſi. ex quib. cau. ma.

2 ¶ Limitatur tamen regula non habere locum † quo ad primum decretum quod etiam contra abſentem cauſe reip. interponitur ſi non defendatur .l. ignorare. C. de reſti. mili. Secundo regula intelligitur quando fuit leſus in omittendo. Secus ſi faciendo .l. que a patre. et ibi Paulus de caſt. declarat. C. de reſti. mili.

¶ Regula .l. Quod contra.

Quod contra rationem iuris receptū eſt nō eſt producendum ad conſequentias.

1 Vide tex. in .l. qđ nō. ff. de legi. ¶ † Et iſta r̃la maxie h; locū qn̄ illa lex recepta ꝯ rationē iuris nō eſſet fundata i ratiōe: ſed errore quodā introducta: vt eſt tex. in .l. antepe. q̄ incip. q nō ratiōe. ff. de leg. facit q no.
2 Bald. in .l. iij. col. ij. C. de iur. dot. vbi inquit † q quādo ſta

a ¶ Extenditur. Uide Dy. in reg. in arg. ⁊ in eius addi. iſto titu. lib. vj.
b ¶ Tacere. Idem Dy. in regulis que hic allega. in ꝑn. de qua materia vide longas remiſſiones per eius addi. in regula q̇ tacet. ⁊ vltra eū Soci. in trac. fallen. in reg. cccxciiij. ⁊ regula. cccxcv. Iaſ. in. §. item ſeruiana. colum. ix. ℣. ſed pulchum dubium ⁊c. ⁊ do. Philip. in conſ. xcv. ſi. colū. verſ. nō ob. incip. iuridicaꝫ eſſe. ⁊ in c. cūꝫ. XD. de cōſti. vj. col. verſ. tertio Abb. cōcludit ⁊ ibi Feliñ. xvj. col. q̇ ponit regulam cum fallen. ⁊ idē Feli. vbi ponit tres regulas i hac materia cū ſuis fallē. in c. nōne. de ꝑſump. ⁊ Ia. late. l. l. que dotis. hic al leg. vbi melius ꝙ ali⁹ poſt Bart. examinat iſtam materiā col. ij. ℣. quarto ⁊ vltimo. vſq3 in fi. l. Hiero. Chuchalō.

tutum eſt fundatum in ſola voluntate non ꝓceditur
5 de ſimilibus ad ſimilia: ⁊ in. d. l. ꝙ non rōne. dum inquit † ꝙ non ratione: ſed errore introductum eſt ⁊ cōſuetudine comprobatum non extenditur ad ſimilia intelligitur de errore iuris: quo caſu valet cōſuetudo vt ibi preſupponitur.

¶ Secus ſi errore facti hoc introductuꝫ fuiſſet: quia non valet conſuetudo: vt notat Pau. de ca. in dicta. l. de q̇bus. in colum. fina. quia tunc deficit conſenſus. ¶ Et in effectu Barto. idem dicit in. l. iij. §. fi. de ſup. leg. ¶ Sed quantū ad regulam noſtram: ⁊. l. quod vero. iſta iura intelliguntur quando aliquid eſt cōſtitutum contra regulas iuris q2 ponitur vna exceptio a regula ⁊ talis exceptio potuit tamen fundari ratiōe:
a ⁊ tunc non extēditur[a] ſi materia ſit odioſa: alias ſec⁹: vt tradit Pau. de ca. in. l. neq3. ff. de legi. ⁊ vide que dixi in caſib⁹ exceptuatis in. l. j. de regulis iuris.

§ Uni duo.

¶ Uni duo pro ſolido heredes eſſe nō poſſunt.

Adde tex. in. l. iij. § econtrario. ff. de acq. poſſeſ. in. l. ſi vt certo. § ſi duobus vehiculum. ff. commo. in. l. duo. de preca.

¶ Regula. l. Qui tacet.

QUi tacet nō vtiq3 fatetur: ſed tñ verꝫ eſt eum non negare.

Adē regula habet in regula is q̇ tacet. eo. tit. l. vj.
1 Et vera eſt iſta regula: † q2 q̇ tacet nihil dicit: vnde non videtur conſentire nec contradicere: ⁊ exemplum eſt ſecundum gloſ. hic. in. l. j. § ſciētiam. de tribu. Et eſt ſimile inter velle: nolle ⁊ nō velle: vt dixi. ff. l reg. eius eſt velle. ¶ Et ꝙtum ad regulam dicit Bar. in. l. que dotis. colū. pe.
a ſoluto matrimonio. † ꝙ vere loquendo tacere[b] eſt me
b dium inter conſentire ⁊ contradicere. ⁊ no. per glo. in clemē. ſepe. in. § in verbo cōtradicētibus. in fi. de ℣b. ſig. vbi Cardi. in pꝛin. ⁊ Abb. in. c. nonne. de ꝑſump. columna. ij. dicit ꝙ tacens proprie non conſentit nec contradicit. ⁊ idem Felinus ibi in ſecunda columna.

3 in verſi. prima regula eſt tacẽs. ex quo infert ꝙ tacẽs in ſtatuto non dicitur conſentire: ⁊ ſentit Bal. i. l. ij. §. voluntatẽ. ſolu. mat. Et adde qđ in nota. q. iſtam ↄcluſionem ſeqtur Soci. in conſil. clxvij. non inutilis. colũ. iij. verſi. ſecundo probatur.

¶ Regula. l. Quod ipſis.

QUod ipſis q̃ ↄtraxerũt obſtat: ⁊ ſucceſſoribus eorum obſtabit.

a ¶ Succeſſorib⁹. Adde Soci. in trac. fallen. in reg. ccclxxxix.

REgula de plano ꝓcedit in ſucceſſoribus[a] vniuerſalib⁹: ide†
a
1 mala fides defuncti impedit heredem ꝓſcribere. l. cum heres. de diuer. ⁊ tempo. preſcript. cum ſimi. vt dixi in conſil. cclxxij. in char. iij. i. j. facie. Et hoc an habeat locum in ſucceſſione beneficij. Bart. i. l. j. colum. ij. verſicu. quero vtrũ. ff. de ꝑna. delic. i. l. q̃ opus. de oper. not. vide text. i. c. ij. de ope. no. ⁊ Abb. ibi. Et dicit Bart. i. l. vitia. alleg.
2 in glo. ꝙ† vitia realia[b] tranſeunt in quẽlibet ſucceſſo-
b rem perſonalia vero etiam tranſeũt in vniuerſalem ſucceſſorẽ nõ in ſingularẽ. l. j. C. de long. temp. ꝓſcrip.

b ¶ Vitia realia. Vitiũ rei q̃liẽ ſumat' vide Pan. de caſt. in. l. flaminũ. §. vitiũ aũt. ff. de dã. infecto.

¶ Philippus Decius.

¶ Regula. l. Non omne

NOn omne quod licet honeſtũ eſt.

DE hoc ſupra in. l. ſemper in contractibus.

§. In ſtipulationibus.

¶ In ſtipulatiõib⁹ id tp̃s ſpectatur quo cõtrahim⁹.

Vide ſupra eo. ti. l. q̃ legata.

¶ Regula. l. Nemo fraudare videtur.

NEmo fraudare videtur eos q̃ ſciũt ⁊ conſentiunt.

ADidẽ tex. i. l. qui autem § preterea. ff. de his que in frau. credi. cum
5 ſi. allegatis in glo. ſicut etiã dicitur† ꝙ volẽti non fit iniuria. l. j. §. vſq; adeo. ff. de in-
c iur. ⁊ in regula. ſcienti[c]. eodem titu. in. vj. ¶ Et no. Bart. in. l. quamuis. in fi. ff. de in ius vocan. facit tex. in. l. cuȝ donationis. C. de tranſa. in. l. nõ pu-
2 tauit. §. ſi quis ſua manu. ff. de contratabul. † vnde in muliere cum qua commiſſum eſt adulterium non eſt opus facere pacẽ: quiã ipſa non eſt iniuriata q̃ vo-

c ¶ Scienti. Vbi videas Dy. et remiſ. per ei⁹ additiões.

bit.ſed tantum maritus:vt not.Bar.in conſil.clxxv.
3 Dñe pote. ¶ Et† ſi me volētem ꝑcuſſiſti non pōt agi
actiōe iniuriarū.vt no.Ang.i.l.ſi vnꝰ.§.pacta.ff.de pa
4 ctis. ¶ Et idō† filiꝰ exheredatus de volūtate ſua nō po
teſt impugnare teſtamētum:vt no.Barto.in.l.ſi quā
do.§.fi.C.de inoffi.teſta.cū ſimi.vt tradit Alex.in au
ten.non lz.colum.ij.C.de liber.pre. ¶ Sic etiam iſta
5 ratione† Mulier que tranſit ad ſecūda vota de ꝯſen
a ſu filiorū[a] non incurrit penas que fauore filiorū im
ponuntur:qꝛ illis volentibus non fit iniuria.ita glo.
concludit in auten.de non eli.ſecun.nub.circa mediū
in ꝟbo copulatur:quam pro ſingulari ibi no.Ang.in
prin.in ver.ꝛ predicta vera.ꝛ ſeqtur.Ro.in cōſi.ccxix.
ex themate.col.j.in ver.iiij.idem ꝓbatur.ꝛ ſufficit cō
ſenſus etiam tacitus filiorum:vt no.Bal.in aut.ex te
ſtamēto.col.ij.ꝟſi.pone ꝙ iſta Berta.C.de ſecū.nup.
Alex.in conſi.lxiij.in dubitatiōe premiſſa.lib.v.ꝛ idē
tradit Ang.in cōſi.cccxcvj.doctor inſignis.col.ij.ꝛ di
xi in cōſi.ccvj. ¶ Et regula videtur ꝓcedere niſi agat
de fraude:vt qꝛ q̇s conſentiret in fraudem.l.vt not.
b Bal.[b] in.c.j.colum.ij.verſi.ſed nūquid.de plus peti.
¶ Itē regula nō habet locum in doloſa ꝑſuaſiōe.l.j.
§.ꝑſuadere.ff.de ſer.corrup.in.l.vnica.C.de rap.vir
gi.ꝛ no.Dy.i.d.regula ſciēti.ꝛ no.Bar.in.l.iij.§.ſi q̇s
6 volentem.de li.homi.exhi.per illū tex.† de illo q̇ ſub
ducit puellā ꝛ retinet illā in domo.ꝛ facit qđ dicit vo
lūtarie ſtare. ¶ Et ꝑ hoc videt̄ ꝙ nō bene dicat Bar.
7 in.cōſi.ff.allegato† ꝙ mulier adulterata nō patiatur
iniuriam.ꝛ lz Bar.in.d.ꝯſi.faciat differentiam inter
mulierē raptā ꝛ illam cū qua ꝯmiſſum fuit adulteriū
talis differentia non videtur habere bonam rationē
diueſitatis:qꝛ conſenſus mulieris non purgat vitiuz
8 adulterij. ¶ Similiter regula non habet locū† ſi iniu
ria inferatur in corpus:qꝛ remitti non poteſt cum q̇s
nō ſit dñs mēbrorū ſuorū.l.liber homo.ff.ad leg.aq̇l.
ita Ang.dicit in.d.l.q̄ꝫnis.ꝛ bar.in.l.j.§.vſqꝫ adeo.ff.
de iniu.vbi dicit hoc eſſe verū qñ infertur in corpus ꝛ
cutis ſcinditur:ſecus ſecundū eū eſſet in alapa. Sed
tamē rō illa ꝙ nō ſit dñs membrorum ſuorum etiam
videtur habere locū in alapa:qꝛ corpori infertur in
iuria licet cutis non ſcindatur.
¶ Et iſta faciunt ad q̄ſtionem no.quaz tradit paris
de puteo.in tractatu de ſyndicatu in pe.q.in ꝟ.quero
9 de vna no.queſtione nobili† cui a plebeio erat impu
tatum delictū qđ nobilis negabat:ꝛ conuenit ꝙ tor
queretur priꝰ plebeius:deinde ipſe nobilis:ꝛ poſt tor

a ¶ Filiorū adde Soci. in tra.fallē. i reg.cclxxij

b ¶ Baldꝰ. idē Iaſ. i.l. cum dona tiōis.in ꝑn. C.de trāſac

turã plebei nobilis recuſabat torq̄ri ꝯtra ꝯuentionẽ: aſſerẽdo ꝯuẽtionẽ talẽ nõ valuiſſe: q2 nõ erat dñs mẽbrorũ ſuoꝝ. ⁊ bar. ꝯtra gl. i. l. interdũ. §. q̄ ĩurẽ. ff. de furtis ꝯcludit ꝙ q̄s nõ p̄ot cõuenire. vt alter habeat ptãtem torquẽdi eũ ad crimẽ inueniẽdũ, ⁊ idẽ Bar. in. l. cuꝫ ſeruus. ff. de ꝯdi. ob cauſam. ⁊ Flo. in. l. liber homo. la. j. in p̄nc. ff. ad l. aq̄l. ⁊ facit qđ no. bar. in. d. l. j. §. vſq3 adeo. de iniur. de ruſtico q̄ nõ poteſt paciſci ꝙ ſi repiatur in vinea ꝙ percuti poſſit. ⁊ Ang. Are. in tractatu maleficiorũ: in verbo cõtra voluntateꝫ dicti titij. ⁊ idẽ dicit Ang. in. l. ſi vnus. §. illud. ver. pacta. in fi. ff. de pactis. ¶ Hec tñ ⁊ ſimilia nõ faciũt ad ꝓpoſitũ queſtionis: q2 loquuntur vt q̄s torqueri poſſit a priuato eius aduerſario. Sed in queſtione predicta agit̃ qđ debeat torq̄ri a pretore ⁊ magiſtratu. ꝯcludit tamẽ Paris de puteo in loco p̄allegato qđ talis conuẽtio non facit ꝙ p̄tor poſſit illum torquere ſine indicijs ⁊ reliq̇t cogitandũ. ¶ Et hoc idẽ tenet Franciſc⁹ brunan⁹ in tractatu maleficiorũ. in penul. char. in ver. inſup q̄ro: vbi dicit ꝙ l3 Bart. in locis. ff. allegatis loquatur qñ q̄s ſubmittit ſe ad torturã priuati: idẽ tñ eſt ſi ſubijciat̃ iudici: q2 tali caſu iudex eſſet vt priuatus: ⁊ iõ iudex nõ eſſet excuſatus ſi virtute talis conuentiõis torqueret ſine indicijs. ¶ Sed certe nõ videt̃ torqueri abſq3 indicijs ex quo alter poſitus fuit ad torturã ⁊ cũ tormẽtis ꝯfirmauit qđ pri⁹

10 dixerat † nã etiã vnũ indiciũ ſufficit arbitrio iudicis: vt no. Bar. i. l. fi. col. iij. ver. ſi. ſed quero vtrũ. ff. de queſtionibus. Et p̄dicta ꝓcedunt in criminalibus. In ciuilib⁹ ꝟo nõ deuenit̃ ad torturã in liberis hominib⁹. l. diu⁹ pius. de q̄ſtiõib⁹ vbi bar. ⁊ iõ talis ꝯuẽtio nõ valeret.

11 ¶ Ultimo dictũ eſt † ꝙ iniuria nõ fit volenti: verũ eſt ꝙ ille q̄ ꝯſentit agere nõ p̄ot. Sed ꝑ hoc nõ tollitur quominus iudex pro intereſſe publico agere poſſit: vt no. Barto. i. d. l. j. §. vſq3 adeo. in p̄n. de iniur. per. l. ſi cetu. §. q̄ vacantem. ff. de vi publi. ⁊. l. iuriſgentium. §. ſi paciſcar. ff. de pactis. ⁊ idem Barto. in. l. inter omnes. §. recte. in ver. ſi. iuxta hoc quero. ff. de furtis. cũ ſimi. vt tradit Ang. are. in. §. j. inſti. de obli. que ex delic. naſcun. in glo. in verbo fraudulo ſe. Sed iſta ꝯcluſio nõ videtur tranſire ſine dubio: q2 ex quo ille conſentiendo videt̃ tollere; quod non ſit delictũ non videtur quod reipublice aliquod ius acquiratur quia aliquo delictum non videtur commiſſum.

Subtilis Decius.

¶ Regula. l. Quod quis.

QUod quis cum ſeruus eſſet egerit: proficere liberto facto non poteſt.

1 **SEruus** manumiſſus † nou⁹ homo reputat̃. l. q̄ res

2 §. areã. de ſolu † ⁊ iõ factum ab eo in ſeruitute illi liberto facto nõ prodeſt neq3 nocet. quod non ꝓſit dicitur hic. Et limitatur: vt in gloſ. ⁊ ꝑ Azonem in ſumma. C. an ſeruus ex ſuo facto Bal. in. l. j. C. eo. ti.

¶ Regula. l. Semper.

SEmꝑ generalib⁹ ſpecialia ĩſunt.

De hac regula [s].in regula in toto.

ℂRegula.l.Cuius effectus.

Cuius effectus omnibus ꝓdeſt: ei⁹ et partes ad vniuer
ſos omnes pertinent.

1 Videtur in effectu colligi†argumētū de toto ad partē ꝓut habet
in.l.que de tota.ff.de rei vēdi.⁊ in.l.q ſcit.
in pn.ff.de vſur.cum ſi. allegatis ibi in gl.
⁊ in.l.an pars.⁊ ibi Bar.ff.ꝓ derelicto.in
2 l.qui ſine.vbi Bar.ff.de ꝯdi.ſine cauſa.†ſic etiā i tpe[a]
a de toto ad partē arguit.l.ſi cui.in pn.in ver.ꝓinde.⁊ ibi
Bal.de leg.j.⁊ facit tex.in.l.tres tutores.⁊ ibi Bar.in
pmo no.ff.de admi.tu.⁊ ꝓ regula etiā eſt tex.in.c.pa-
ſtoralis.§.itē cū in totū.de offi.dele.vbi glo. ℂEt iſta
regula ꝓcedit i toto itegrali vniuerſali ⁊ generali:vt
not.Bal.in.l.cōuenticulā.col.ij.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ ꝓce-
dit etiā i exceptiōe:vt not.Bal.in.l.ij.i.fi.C.de nō nu-
3 me.pecu.vbi ꝑ illū text.dicit†ꝙ etiā in exceptionib⁹
4 habet locū argumētū de toto ad partē. ℂ†Et regula
procedit in diuiduis. Secus eſt indiuiduis: vt not.
Bar.per illum tex.in.l.per fundum.ff.de ſer.ruſti.pre
dio.⁊ idem Bar.i.l.qui ſine.ff.de ꝯdi.ſine cau.vbi al-
leg.l.in executione.§.ꝓ parte.de verb.obli.⁊ Albe. in
5 d.l.que de tota. ℂSecundo†regula fallit in falſa de-
monſtratione que ſi in totū falſa ſit nō vitiat.l.demō-
ſtratio falſa.de ꝯdi.⁊ demō.⁊ tñ ſi in parte falſa ſit vi
tiat legatū:vt no.Alex.poſt Cuma.in.l.ſerui electio-
b ne.§.fi.[b] in fi.de leg.j. ℂTertio † rl'a nō habet locū
6 quando lex expreſſe facit differētiā inter totū ⁊ partē.
vt ꝓbat in.l.ſi dictū.§.in ſtipulatione.ff.de euic. vbi
de euictione agitur ſi homo in totū euincat:ſec⁹ ſi pro
7 parte.† Et fiſc⁹ rē alienam in totū alienare non po-
teſt:ſecus ſi ꝓ parte aliena ſit.l.j.C.de vēdi.re fiſc.li.
x.q: in dictis caſib⁹:lex expreſſe conſtituit differentiā
inter totū ⁊ partē:⁊ ita videt procedere qđ.ff.dictū eſt
8 de idiuiduis. ℂQuarto† regula ꝓcedit vbi eſt eadē
c ratio:[c]ſec⁹ ſi diuerſa ratio ſit iter totū ⁊ partē:vt no.ꝑ
glo.in.l.qui hominē.in pn.ff.de ſol.in cle.fi.in ver.de-
fenſor.de reb.eccle.nō alie.⁊ no.Abb.i.d.c.paſtoralis.
§.itē cū in totū.in fi.⁊ idē Bar.dicit.in.l.iuriſgētiū.§.
adeo.in pe.opp.ff.de pac.⁊ Albe.idē ꝯcludit i.d.l.q̄ de
toto.⁊ in ver.argumētū.i.dictionario.vt no. Are.i ꝯſi.
cxiij.diligēt.col.iij.ver.nō obſtat ar. Et ſub iſta limita

a ℂTēpore intellige in materia fauorabili.ſec⁹ i materia ſtricta.Jtē etiā q̄n eſt eadē ratio ita Jaſ.ibi i d.l.ſi cui.in j.col. in.iiij. notabili.

b ℂ.§.fi. Ubi videas Jaſ.q̄ tenet ꝯtra in.v.colū.verſ.ego teneo.

c ℂRatio. Jdem Jaſ.i d.l.ſerui electiōe.§.fi.colū.v.ver.cōfirmo.Jmo. in.d.cle.ij.i iiij.co.i pn.

9 tione oēs alie reduci poſſunt. ⁊ ideo † in papa non valet argumētū in totū tollere non poteſt ergo nec ꝑ parte in his q̄ ſunt de iure diui no: quia non eſt eadem ratio vt ex pluribus Feli. deducit in. c. fi. col. fi. de maio. ⁊ obe. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Ex qua perſona.

Ex qua perſona quis lucrum capit eius factuz preſtare debet.

1 Concordat l. cū a matre. C. de rei vē. vbi † heres q̄ habet lucrū ex ꝑſona defuncti ei⁹ facto cōtrauenire nō debet. ad idem tex. in. l. ſi ab eo. C. de neg. geſt. in. l. vxor. C. de bo. auto. iudi. poſſi. in. l. ſi tertius §. fi. de aqua plu. arcē. Et ſecūdū iſtā regulā arguit Pau. de caſt. in cōſi. xvij. in cauſa q̄ vertitur. col. iij. Fulgo. cōſi. lxvij. paterfa milias. col. ij. Cuma. in conſi. xxxiij. quidam. Ro. in cōſi. xviij. viſa fa cti narratione. col. fi. ⁊ dixi in conſi. clxxxiiij. in fi.

2 ¶ Et iſta regula limitatur non procederet quādo heres facit inuē tarium / q꞉ tunc cōtrauenire poteſt: vt no. Bal. in. l. qui ſe patris. col. x. verſ. item querit. C. vnde liberi. de quo dicto Alexā. variauit in cōſi. xix. ſuper eo. col. iiij. lib. v. ⁊ in cōſi. xxviij. in cā ⁊ lite. col. penul. lib. v. late dixi in ꝯſi. clxxxv. in prin. col. pe. ¶ Et qđ dictum eſt de inuentario videtur intelligendū quādo heredi nihil remaneret de bo nis defuncti: vt no. dicit Imo. in. c. ex parte. col. viij. ver. ſed aduerte. q꞉ Iaco. de bel. de feudis.

¶ Et regula etiam limitatur vt per Alexan. in conſi. cvij. viſo proceſ ſu. lib. iiij. col. j. ⁊ ij.

¶ Et in conſi. xviij. attentis narratis. in. ij. dubio. lib. v. ⁊ ꝑ Bal. in cō ſi. ccxv. ꝓponitur. lib. ij. ⁊ Bal. in. l. ij. in fi. C. de inoffi. dona. ⁊ ēt Imo. in. d. c. ex parte. col. viij. in alio verſ. ſeq. Sed aduerte quia mirū vide tur. ⁊ Franciſ. de cur. in conſi. j. in fi. ¶ Et ad tex. hic duz dicit̄ ꝙ quis debet approbare factū eius perſone ex qua lucrū capit. facit tex. i. l. 5 pomponius §. cum quis. ff. de acqui. poſ. vbi dicit̄ † ꝙ ſi quis vtit̄ ad miniculo ex perſona alterius cum ſua cauſa ⁊ ſuis vitijs vti dꝫ. ⁊ fa 4 cit tex. in. l. ſecundum naturam. ſ. eo. cum ſimi. vt dixi ibi † ⁊ ideo qñ clerici vtūtur ſtatutis laicorum eo modo quo ſtatutum loquitur vti debent: vt no. Bal. in. l. omni nouatione. C. de ſacroſan. eccle. cū ſimi. ⁊ dixi in. c. eccleſia ſancte marie. de conſti. in fi. charta. col. j.

¶ Et regula iſta procedit vbi agitur de lucro prout loquitur: ⁊ q꞉ nō poteſt culpa imputari ex qua lucrum quis conſequit̄. l. cum in fundo §. j. ⁊ ibi glo. in ꝟ. lucrū. ſ. de iure dot. ⁊ in. l. nupta §. j. ſ. ſolu. matri monio. Secus ſi agatur de dāno: vt no. tradit Pe. de ancha. in ꝯſi. cc xlv. q꞉ queſtio dubitabilis eſt. col. fi. ⁊ Alex. in cōſi. vj. viſo proceſſu. col. ij. ver. nec etiam obſtat. lib. iiij. vbi idē dicit. nō tamen facit men tionem. de conſi. Pe. de ancha. Subtilis. Decius.

¶ Regula. l. Parem.

Parē eſſe cōditionē oportet / ei⁹ q̄ cd̄ poſſideat vel habeat: atq; eius cui⁹ dolo

dolo malo factum ſit quominus poſſideret vel haberet.

Concordat cum regu.qui dolo.ſ.eo.

¶Regula.l.Nemo.

Nemo damnum facit nisi qui id facit quod facere non debet.

Resoluitur l eo qd e: quod fit lege pmittēte 7c.l gracchus. C.de adul.vide que dixi.in.d.l.gracchus.

¶Regula .l.Hoc iure.

Hoc iure vtimur vt quicquid omnino per vim fiat:aut in ius publice/ vel priuate/crimē icidat.

1 **Vide ſupra** in.l.q tutela.§.vi factū.eo.ti. † Et ſm iſtā regu.vi diſtiguit:q: alia publica alia priuata:vt p glo.hic.7 Azo.i ſumma ad legē iuliā de
2 vi.† 7 in dubio tamen vbi fit mētio de vi.intelligit de vi priuata/vt minor ſit pena.l.ſi pſes.ſ.de penis.7 no. Alex.
3 in.l.viro atq; vxore.ſol.matr.†Et adde differentiam eſſe inter violentiam 7 actū violēter factum:vt tradit Pau.de caſt.in cōſi.ccclxxix.viſa inquiſitione facta cōtra Benedictū.7 not.quod violētia qn iuridice infertur nō eſt licitū reſiſtere.vide Pau.de caſt.in ɔſi.cxciiij.viſo.ſ.ſcripto puncto.facit tex.in.l.ſeruus.C.de his qui ad eccle.ɔfu.7 no.in.l. vt vim.ſ.de iuſti.7 iure. Philippus Decius.

§Deiecit.

¶**Deiecit qui** vel iuſſit vel mandauit/vel ratū habuit: rati em̄ habitio mandato comparatur.

De mandato ſupra in.l.quod iuſſu.Et de ratihabitiōe. ſ.l.ſemper qui non prohibet.

§In contractibus.

¶**In cōtractib⁹** quibus doli preſtatio vel bona fides ineſt heres inſolidum tenetur.

Iſta regula tāgit materiā indiuiduorū q altiorē poſtularet indaginem.idem habetur in.l.ad ea.§ ff.j.eo.

¶Regula.l.Fere quibuſcunq;.

Fere quibuſcūq; modis obligamur:iiſdem i ɔtrariū actis liberamur:cū quibus modis acquirimur:iiſdem in cōtrariū actis amittimus:vt igitur nulla poſſeſſio acquiri niſi animo 7 corpore poteſt:ita nulla amittitur niſi in qua vtrumq; in contrarium actum eſt.

Ponit regulā 7 illationē facit ad regulā:vide dicta.ſ. l.i.nihil tā naturale.eo.ti.De illatiōe qd ſicut
1 † nulla poſſeſſio acquiritur ſine animo 7 corpore:ita non amittitur.ad idē tex.in.l.quemadmodū.de acqui.poſſeſ. Et iſta regula procedit quādo in perdenda poſſeſſiōe in-

dipio a corpore:naz tunc etiã animus reqritur:ſecus ſi ab animo in choetur:qꝛ animus ſolus ſufficit.l.iiij.§.iii amittenda.de acqui.poſ. vbi doct.cõmuniter ita tenent ibi videdum qꝛ Moderni laborant/ ⁊ Soci.ibi ponderat ⁊ inducit iſtum tex.

¶Regula.l.Cum par.

Cum par delictũ eſt duorũ ſemꝑ oneratꝰ petitor ⁊ melior habetꝰ poſſeſſoris cauſa ſicut fit cũ de dolo excipitur petitoris:neqꝫ eñ datur talis replicatio petitori/aut ſi rei quoqꝫ in ea re dolo actum ſit.

Vide dicta ſupra in regula in pari cauſa.eo.ti.

§.Illi debet.

¶Illi debet ꝑmitti penam petere qui in ipſaz nõ incidit.

Et qui incidit †in penã illã petere nõ põt.facit tex.in.l.cũ pa
1 ter.§.libertis.de leg.ij.⁊ Bar.ibi in ſi.infert† ꝙ qñ qui ꝯtraxerũt pacem ⁊ contrauenerũt:⁊ ignoratur qs primo pacẽ rupit nullus agere poteſt.Sed ſi conſtaret alterum rupiſſe alter q̃ nõ incidit in penaz agere ad penã potuiſſet.vt Bar.ibi per illũ tex.ꝯcludit. Et ad hoc vide plene dicta per Alex.in.l.ſemel mora.col.ſ.⁊.ij.ſolu.
3 matri.Et† qui velit agere ad penã debet prius implere ꝓ ſua parte. no.Ang.conſi.xliij.fratres ſeruorũ.in fi.⁊ late tradit.Corne.in ꝯſi. ccclitij.in cã vertente lib.ſ.⁊ dixi .in.l.cum proponas.la.ij.C.de pac.
4 †Et liquida debet eſſe petitio pene/vt dixi.in.l.penalibus.ſ.eodeȝ.

¶Regula.l.Factum ſuum cuiqꝫ.

Factum ſuum cuiqꝫ non aduerſario ſuo nocere debet.

Vide ſupra in regula non debet.

§.Non videtur

¶Nõ videtꝰ vim facere q̃ iure ſuo vtitꝰ:⁊ ordinaria actione experitur.

Vide ſupra in reg.nullus videtur dolo facere.

§.In penalibus.

¶In penalibus cauſis benignius interpretã dum eſt.

Et iſta regula ſupra eſt reg.l penis.eo.ti.l.vſ.⁊ facit tex. i.l.ſi pſes.l.l.ĩterpretatiõe.ff.de peni.di.ſ. in.c.pene.Et ad iſtã regulã plura dicta ſunt.ff.in reg.ſemper in ob-
1 ſcuris.Et ibi dictis adde † ꝙ ſi preceptũ ſit ꝙ aliqͥd fiat ſub pena nõ intelligitꝰ ꝙ ipſo iure pena cõmittatꝰ.Sed videtꝰ quedaȝ cõminatio: vt no.ꝑ glo.in.c.ſicut tuis.de ſimo.in ver.ſub interminatiõe.⁊ l.c.ſ. in glo.ij.de ſagit.in.c.j.in glo.peñ.de eo qui fur.ordi.ſucce.⁊ in reg.

in penis.eo.tit.in.vj.⁊ in.c.cum eſſes.in gloſſ.fina.de teſta.⁊ iſta eſt communis opi.vt dicit Imo.in.c.j.de loca.colum.ij.in verſicu.⁊ aduerte.⁊ ibi rationem adducit per iſtam regulam/quia cum agatur de pena mitior interpretatio fieri debet per iſtam regulam.et idem tradit Ioan.de ana.in.d.c.j.de ſagitta.colum.penulti.

2 ¶Sic etiam†in penis liquida debet eſſe ꝓbatio vt pena committatur:vt not.Bal.in.c.j.col.fi.quali.dñs ꝓpue.feu.pñue.vbi all'.tex.in l.ex teſtamento.la.j.de condi.⁊ demon.⁊ not.etiam Bal.in.l.cum pro

3 ponas.col.fi.C.de here.inſti.†vbi inquit ꝙ caſus penales ſunt ſtricti iuris ⁊ non recipiūt interpretationem extenſiuam per illū tex.in.d.l.in teſtamento.¶Et in penis/quia liquida ⁊ plena ꝓbatio requirit nunꝗ iuramentum defertur in defectum probationis:vt not.Bald.dicit in.l.j.colum.ij.verſic.ex hoc patet.C.de his que pene nomine.

4 ¶Et†odio pene ſi pena ex conuentiōe pro vna parte ſit appoſita ad aliā partē nō extēdit:vt not.Bal.cōcludit in.d.c.j.col.j.ꝟ.⁊ ſume hic

5 argumētū.qualiter dñs proprieta.pñue.feudi.Et idem in teſtatore† quia ſubſtitutio que alias extenditur de vno caſu ad alium non habet locum ſi pena apponatur:vt not.Bartol.in.l.pater ſeuerinam.in princip.per illum text.de condi.et demon.Et odio pene a perſona non receditur:vt not.Barto.in.l.multa.de condi.et demonſtra.et Bald.in.d.l.j.in.iij.oppo.C.de his que pene nomine.

6 ¶Et pena quia odioſa eſt†ſi in vno capitulo apponatur non videtur in alio repetita:vt not.Barto.in.l.in teſtamento.§.alleg.in prin.⁊ idem Bald.in.l.cum pater.ꝑ.pater.certam de leg.ij.⁊ ad idem eſt gloſſ.in cle.ij.in verbo ſanctioni.de vit.et ho.cle.et in cle.fi.de pen.in gloſſ.fina.et hoc tñ declarandum eſt vt dixi in.c.ij.requiris.de appel.

7 ¶Et dato†ꝙ diſpoſitio principalis extēdatur:pena tñ q: odioſa eſt extendi non debet vt no.Ioan.and.in.c.diſpendia.in prīnc.de reſcriptis.in.vj.⁊ Domi.ibi.col.iij.in ver.not.incidenter.hoc dictū ſequitur ꝓ dicto nō.do.Abb.in.c.j.de locato.col.fi.domi.i.c.ſi forte.col.ij.in ver.no.incidenter.de ele.in.vj.⁊ idē tenet Imo.poſt Anto.de but.quem ibi refert in.c.fina.colum.iij.de reſcrip.de quo inferius dicam.

8 ¶Et in penis†vt pena euitetur attenditur initium.l.ꝙ ait.ꝑ.quod ait lex.ff.de adulte.vbi Bar.in.ij.no.⁊ no.Domi.in.c.auaritie.i gloſ.eo ipſo.de elec.in.vj.⁊ facit quod no.Barto.in.l.j.C.de nundi.

9 ¶Et licet†nomine venditionis etiam aliꝫ contractus comprehenduntur.l.ſtatuliberi.ꝑ.quitꝰ.ff.de ſtatulibe.tamē in materia penali ſtricte accipitur pro contractu venditionis:vt not.Bar.in.l.qui duobus.ſ.de fal.Specu.in titu.de emptio.et vendi.ꝑ.nunc videndum.

10 verſi.ſed pone.⁊ not.in.c.j.de exceſ.prela.in.vj.Et licet†appel.heredis veniat heres heredis.l.fi.C.de here.inſti.hoc non habet locum vbi agitur de pena:vt not.Bald.in.d.l.fina.q.xxj.⁊not.Bartol.in.l.multa.ſ.de condi.⁊ demon.⁊ dixi in.l.qui per ſucceſſionē.ſ.eo.titu.

11 ¶Et pena†non habet locum niſi ſtatuta ſit.l.⁊ ſi quis.ꝑ.diuꝰ.ff.de religio.⁊ per illū tex.dicit Bal.in.l.iij.C.de ſac.ſan.eccl.in prin.ꝙ pene odioſe ſunt ⁊ non habent locum niſi in caſibus expreſſis in iure.

⁊ ꝙ in penis nõ fiat extẽſio no.Domi.in.c.ꝗꝗ.de electio.in.vj.et in c.j.col.fi.verſi.ex his.not.de biga.in.vj.in.c.ſi ciuitas.in prin.de ſenten.excõ.in.vj.⁊ in.c.j.col.j.de temp.ordi.Et ſecũdũ regulam arguit Ange.in conſi.c.premitto.in principio.Cuma.in conſi.xlj.ad primũ in tertio dubio.Fulgo.in conſi.vij.iam pluribus annis.colũ.penul.

12 ¶Et regula iſta limitatur nõ ꝓcedere quantũ ad vim verborũ:† qꝛ quatenus verborum proprietas ſignificat fit extenſio etiã in penis: vt,not.Aret.in.l.cũ lege.per illum tex.ff.de teſtamẽ.⁊ idẽ not.Calde. in conſi.j.in titu.de conſang.⁊ affi.Secus.ſi ageretur.de lata ſignificatione:quia tunc illa in materia penali non attenditur vt dixi in regula ſemper in obſcuris.ff.eo.dum ibi dictum fuit de pena capitali.

13 ¶Secundo etiam ibi regula iſta limitatur† non habere locum in pena excommunicationis per.c.penulti.de ſenten.excom.de cuius intellectu: dixi in dicta.regula ſemper in obſcuris.

14 ¶Tertia regula fallit† qñ agitur de remouendo fraudẽ:quia tunc etiã in penalibus fit extenſio ne diſpoſitio eluſoria redderet.c.ſi ciuitas.⁊ ibi domi.in ſecũdo nota.de ſentẽ.excommu.in.vj.⁊ ad hoc glo. no.in.glo.fina.in.c.quamꝗ.de vſuris.in.vj.ibi dum inquit alias facile eſſet hanc conſtitutionẽ eludere:⁊ illã glo.not.Domi.ibi.col.pe. verſicu.not.bene iſtam glo.ad idem gloſſ.in clemen.prima.in verbo ſepelire. in fine.de ſepulturis.⁊ facit tex.in.l.prima.§.fi.ff.de calum. ⁊ in.l.ſed iulianus.§.mutui dationem.ff.de ſena.conſul.macedo.

15 ¶Quarto fallit† vbi agitur de vtilitate publica:quia tunc etiam in materia penali extenſio fieri debet ne delictum ſit impunitum.l.ij.§. exercituum.per illum text.ff.de his qui not.infa.⁊ idem not.Barto. in.l.quemadmodum.in.v.not.per illum tex.C.de agrico.⁊ cenſi.lib. xj.cum ſimili.vt dixi in conſilio.lxv.⁊ idem tradit Ro.in conſi.cv.viſo themate.colũ.fi.⁊ Pau.de caſtr.in conſi.xxiij.viſo puncto.colũ.pe.

16 ¶Quinto fallit† qñ duo ſunt equiparata de iure ãtiquo:quia pena ſtatuta in vno habebit locum in alio:⁊ iſta extẽſio eſt facta a lege vt not.Barto.in.l.ſi quis ſeruo.C.de fur.per gloſſ.ibi.⁊ in.l.vt tm̃.ff.de ſeruo corrup.gloſſ.in.c.ſi poſtꝗ.in gloſſ.fina.de elec.in.vj.⁊ in.c.de multa.de preben.⁊ ibi Abb.⁊ debet equiparatio fieri per viam regule:vt no.Mattheſi.in trac.extenſionis quẽ refert.⁊ ſequitur Ange. areti.in.§.ius autem ciuile.char.antepe.colum.iij.verſicu.iij.fallit.

17 ¶Sexto fallit† vbi agit̃ de fauore eccleſie:qꝛ cõſtitutio penalis extẽdit̃:vt no.ꝑ glo.in.c.ſciant cũcti.⁊ no.ibi Domi.circa fi.in ver.no.primo ex hac gl.de elec.in.vj.⁊ no.Abb.in.c.nihil.col.ãtepe.de elect.in ver.Secũdo ꝑncipaliter põt reſponderi.Et eodẽ modo ſi agat̃ de fauore fidei vt no.Ab.in.c.ij.in fi.de diuortijs.ſimiliter ſi agat̃ de fauore animarũ conſtitutio penalis extendit̃ vt no.Jo.an.in.c.ex tenore. ⁊ ibi Abb.in ver.no.ſingulariter.qui fi.ſunt legi.no.Bar.in aut.ſacramẽta pub.col.pe.℣.quero vtrũ.C.ſi aduer.ven.cũ ſimi.vt Feli.tradit in.c.tranſlato.de cõſti.co.fi.⁊ adde Ro.ↄſi.cclxxxv.omnia.in fi.Jmol. in cõſi.cxxiij.in cauſa.col.ij.Alex.in.conſi.xlij.ſup ꝑmiſſo.lib.j.in fi.

18 Septimo fallit† ſi ratio ſit expreſſa:qꝛ tũc etiã in penalibus extẽſio

fieri põt vt no. Alex. in. l. cum mulier. per illũ tex. in. v. no. ff. ſol. mat. ꝛ idem no. Domi. in. c. ſi ciuitas. §. j. in prin. de ſent. excom. in. vj.

19 ¶ Octauo generaliter † dici poteſt ꝙ etiam vbi agitur de pena fiat extẽſio de ſimilibus ad ſimilia ab identitate ratiõis: vt no. Bal. ꝑ gl. ibi in l. ſi quis id quod. ff. de iu. om. iud. ꝛ Alex. ibi. col. pe. ꝛ ad hoc eſt tex. i. c. j. §. porro. in tit. q̃ fuit prima cã bene. amit. ꝛ Bal. ibi. col. iij. dicit illũ tex. eſſe meliorẽ de iure: ibi tñ tex. ex noua prouiſione vlterius ꝓcedẽdo in illo caſu videt̃ ſtatuere ita ꝙ abſ ꝗ illa noua diſpoſitiõe aliud fuiſſe dicendum. ad §. porro. reſpõdetur dupliciter: vt ꝑ Imol. in. l. ſi vero. §. de viro. col. viij. ſol. mat. tñ pro iſta ↄcluſione ꝙ fiat extenſio. etiã in penalibus ſunt glo. tredecim quas allegat Ang. arc. in. §. ius autẽ ciuile. in penul. char. colũ. ij. de iuſti. ꝛ iur. ꝛ ibi etiã duodecim. glo. contrarias adducit.

¶ Et pro reſolutione recurrendũ eſt ad ea q̃ ſcribit Jo. de imo. in. l. ſi vero. §. de viro. ff. ſol. ma. Ex cuius dictis firmari põt regula negatiua ꝙ vbi agitur de pena non debet extenſio fieri per iſtum tex. cum ſimi. ff. allega. Subtilis Decius.

¶ Regula. l. Inuitus.

Inuitus nemo cogit̃ defendere.

1 Et inuit⁹ † ꝓcurator non cõſtituit̃. l. inuitus. C. de ꝓcu. ꝛ in. l. filiuſfa. §. inuit⁹. ff. de procu. Et idẽ in executore q̃ inuitus non cogitur officiuꝫ executoris ſuſcipere no. Bar. in. l. at ſi quis. in ver. credo tamẽ.
2 de relig. ff. ꝛ no. Cardi. i. cle. j. in quarta. q. de teſta. † Sec⁹ eſt in aduocato q̃ cogit̃ patrociniũ ſuſciperẽ vt no. Bal. ꝛ Sali. poſt Goffr. in. l. inuitus. per tex. in. l. ꝓuidendũ. C. de poſtu. no. ꝑ glo. in. l. j. §. ait pret. ff. de poſtu. in verbo. habebũt. ꝛ ibi Ange. no. illam gloſ.
3 Et idẽ eſt † in ꝓcuratoribus q̃ ſoliti ſunt exercere ſe in palatijs qui largo modo dicũtur aduocati. ꝛ ita dicunt Fulgoſius: Paul⁹ de caſtro ꝛ Alex. in. d. l. inuitus. facit tex. in. l. j. §. aduocatos. ff. de var. ꝛ ex
4 traor. cog. ¶ Et idem eſt † in procuratore fiſci ſeu reipublice ſecũdũ Salic. in. d. l. inuitus. argumen l. hi q̃ ad ciuilia. C. de appel. ꝛ in. l. ſi quis magiſtrat⁹. ff. de mune. ꝛ hono. Et iõ ſyndicus vniuerſitatis cogitur officium ſuſcipere: vt no. Bald. in. d. l. filiuſfamilias. §. inuit⁹. in
5 princi. ¶ Et idẽ dicit Ange. in. d. §. ait pret. † in notario q̃ cõpellitur inſtrumẽta ↄficere: vt no. Bar. in. l. j. ff. furti aduer. nau. ꝛ Bal. i rub. C. de fide inſtru. col. ij. verſ. ſed dubitatur. Idẽ Hoſti. in ſumma. de fi
6 de inſtru. in. §. ex q̃bus. verſ. ꝛ hi qui. † vbi dicit ꝙ ſi recuſat ſuſcipere rogatus: eſt periurus: ꝛ põt priuari officio ꝛ hoc dictũ refert ꝛ ſequi
7 tur Cardi. in clemẽ. j. in verſ. dudũ. in. xiij. not. de iureiurã. † Et idẽ dicit Ang. in. d. §. ait pret. in caupone hoſpite ꝛ tabernario: q2 etiam inuitus cogit̃ hoſpites recipere. ꝛ idẽ no. Bar. in. d. l. j. ff. furti aduer. nau. ꝛ in. l. j. §. j. ff. naute caupo. in. l. j. §. cura carnis. de officio pfec. vr
8 bis. Sic etiã † doctor cogit̃ cõſulere: vt not. per glo. in. l. ij. in verbo ↄſentium. C. de pxi. ſacro. ſcri. lib. xij. ꝛ ibi Bar. ꝛ gl. ibi alle. l. ſancim⁹. la. j.

a ¶ Debet. Uide ad iſtã regulã Soci. in trac. fallẽ. in regula. ccclxxix. vbi ponit. xij. limitatiões. ⁊ Hipp. de marſilijs qui ponit alias duas in ſing. xj. et in ſingu. cccix. doct. l. l. naturalit. §. nihil cõe de acq. poſſ. vbi Bal. poſuit. xij. limitatiões quas refert ibi Alexã. l. viij. col. cũ ſeq. ⁊ Spec. l. ti. de pet. ⁊ poſſe. §. ſi. vbi ponit. xxij. fallẽ. Lanfrã. de orlano l repe. rub. de cau. poſ. ⁊ ppri. in. viij. col. in fi. vbi ponit. xj. fallẽ. ⁊ Corſetũ. in tract. fallẽ. ad regu. ſpoliat⁹ ante oĩa ⁊c. vbi ponit. l. fall. q̃ tract. eſt in. ij. volumine tracta. diuerſorum doctorum. Hier. chuchalon.

C. de aduoca. diuer. iud. ⁊ Sal. ibidẽ dicit. ⁊ idẽ Bar. in. l. proxime. in prin. ff. de his q̃ in teſta. delen. ⁊ Ant. de but. in. c. ſi pro debilitate. col. iiij. de offi. deleg.

9 ¶ Et idẽ videtur † in meretrice q̃ ſit in lupanari ⁊ in artifice q̃ tenet ſignũ artis ꝑ rationẽ q̃ allegat in hoſpite ꝑ Bar. in. d. l. j. furti aduer. nau. ⁊ Bal. i. d. l. filiuſfamilias. §. inuitus. cõcludit in gl. j. ibi: † q̃ oẽ officiũ

10 vtilitate ⁊ autoritate publicã: vel vtroq; mõ publicã dicit officiũ neceſſariũ: ⁊ recuſari nõ põt. ⁊ ad no. glo. ibi facit tex. l. l. munerũ. §. iudicãdi. ff. de mune. ⁊ hono.

Philippus Decius.

§. Cui damus.

¶ Cui dam⁹ actionẽ: eidẽ exceptionem competere multo magis quis dixerit.

Hec regula etiam habet in. c. q̃ ad agẽdũ. eo. tit. in. vj. ⁊ ꝓbat. l. l. j. §. his antẽ. ff. de ſuꝑficie. ⁊ in. l. creditori. in fi. ⁊ gl. ibi per illu3 tex. C. de pac. ⁊ ſm reg. arguit Bal. in ↄſi. ccclxxxv. ſuper eodem. col. ij. lib. iiij.

1 ¶ Et iſta regula ꝓcedit † vbi rõ diuerſitatis non datur: ſecus eſt vbi ſit rõ diuerſitatis ꝓpter quam actio dat ⁊ exceptio denegat: vt no. Abb. poſt Ant. de but. l. c. debitores. ꝑ illũ tex. de iureiur. vbi exẽplũ habet.

2 ¶ Secũdo principalr † regula limitat ꝓcedere ⁊ declarat qñ actio ⁊ exceptio tendũt ad eundem fine3: q2 tũc ſi actio datur a fortiori exceptio videtur competere: q2 in exceptiõe eſt reus cui⁹ cauſa fauorabilior eſt l. fauorabiliores. ff. eo. ⁊ in. l. arrian⁹. ff. de actio. ⁊ obl. ⁊ q2 in exceptione agitur de retẽtione que facili⁹ conceditur. l. ꝑ retentionẽ. C. de vſur. l. ij. vbi Bal. in ter-

3 tio no. C. de fideicõ. † Sec⁹ eſt ſi exceptio ⁊ actio tẽdũt ad diuerſa: q2 tunc exceptio vno reſpectu denegatur: ⁊ tamẽ actio alio reſpectu concedi poteſt: vt no. Inn. ⁊ Hoſtiẽſis i. c. inter dilectos. de exceſ. ꝑla. ⁊ Abb. ibi i fi. ⁊ Pet. de ancha. ⁊ Io. de ana. in. c. accedens. col. j. de accuſa. Et hoc modo omnia reſoluuntur que in cõtra-

4 riũ allegari poſſunt. † nã in iudicijs poſſeſſorijs recuperande poſſeſſionis ille q̃ ſpoliauit: nõ põt exceptionem opponere ad impediendum reſtitutionem poſ-

a ſeſſionis: q2 ſpoliatus ante oĩa reſtitui debet[a]. c. in literis. de reſtitu. ſpolia. l. ſi quis a ſe fundum. C. vnde vi. Sed facta reſtitutiõe datur ſibi actio reſpectu ꝓpue-

tatis: & ſi actio & exceptio diuerſa recipiãt: & ita etiã videtur ꝓcede
re tex.in.l.ſi qs conductionis.C.locati.& hoc modo etiam videtur ꝓ
cedere tex.in.d.c.debitores.& adde tex.in.d.c.indẽnitatibꝰ.§.verũ.&
ibi glo.in ꝟbo facultas.de electio.in.vj.vbi gl.dicit eſſe ſpeciale ibi:
in monialibus.& regula iſta nõ habet locum.Sed põt reſpõderi ꝙ
ille tex.ꝓcedit ſm no.in.c.accedẽs.de accuſatio.& in.c.ꝯſtitutus.de
appellationibus. Philippus Decius.

§ Cum quis.

Cũ quis in alicuius locũ ſucceſſerit: non eſt equũ ei no-
cere hoc quod aduerſus eum nõ nocuit: in cuius locũ ſucceſſerit.

De iſta regula dictũ fuit.ſ.in regula quod ipſis q̃ contraxerunt.

§ Plerunq;.

Plerũq; emptoris eadẽ cã debet eſſe circa petendum ac de-
fendendum: que fuit autoris.

De iſta regula gl. hic ſe remittit ad ſupradicta i reg.nemo plus iuris.

§ Quod cuiq;.

Qđ cuiq; ꝓſtat̃ inuito nõ tribuit̃.

1 **Quia beneficium** † inuito non datur in regula inui
to.ſ.eodem.

2 Et not.dictũ Bar.hic.q̃ per glo.hic infert † ꝙ ſi notarius priorum
nõ põt ſalariũ accipere de aliqua ſcriptura: ꝙ etiam a ſponte ſoluẽ-
3 tibus accipere nõ lz.& ad hoc facit tex.in.c.exigit.de cẽſ.in.vj. † vbi
ſicut nõ poteſt qs exigere: pariter a ſponte ſoluẽte recipere nõ licet.
& gl.ibi in verbo volẽte.ad idẽ facit tex.in.c.ſtatutũ.§.acceſſorẽ.in ꝟ.
4 ſi qs aũt.de reſcrip.l.vj. † vbi qñ licite exactũ fuit remitti nõ põt ad
idẽ tex.in cle.nolentes.de here.& ad idẽ eſt glo.in.l.vnica.C.publice
5 leti cõſulũ.lib.xij.in ꝟ.accipiẽtẽ.que etiam dicit † ꝙ pari pena punit̃
ille q̃ accipit a ſpõte dãtibꝰ: & ille q̃ exigit: & illã no.ibi.Joã.de pla.&
idẽ no.Bal.ꝑ illũ tex.l.aut.ſz hodie.C.de epi.& cleri.vbi colligit argu
6 mẽtũ ꝙ † notarij puniunt̃ ſi vltra debitũ aliqđ accipiãt a ſpõte ſoluẽ
tibꝰ. Et iſta ꝯcluſio vr̃ ꝓcedere vbi agit̃ de intereſſe publico & in
caſibꝰ a iure expſſis: alś ſecꝰ videt̃: qr quedã honeſte accipiunt̃ q̃ in-
honeſte petunt̃: vt dicit tex.in.l.j.§.ꝓinde.de var.& extra.cogni.& gl.
in.l.ij.circa fi.in ꝟbo.ſz ꝓſtari.ſ.de ori.iur.ꝑ illũ tex.ibi: hoc nõ peti
ſed ꝓſtari ſolere: & idẽ glo.in dicto.c.exigit.de cẽſ.in.vj.in dicto ver
bo volũtate q̃ dicit hoc regulariter ꝓcedere.& alleg.ſ.in cõtrariũ ha
bere locũ in quibuſdã caſibꝰ: & ad idẽ tex.cũ glo.xviij.diſt.i.c.de eulo
gijs.in glo.fi.& in.c.dilectus.el.ij.in fi.de ſimoniacis.
7 Item dictũ Bart.hic videtur procedere prout ipſe loqtur † quan
do ſtatutum prohibet ſalariũ accipere: iſta verba generalia ſunt et
comprehendunt etiam ſponte ſoluentem. Secus videtur ſi quis

eſſet prohibitus petere: q2 non ꝓhiberetur accipere ab eo qui ſpon te ſolueret. dicto. c. dilectus. cū ſimilibus. ſ. allegatis. Philip. Deci⁹.

Regula. l. Ad ea.

AD ea q̃ non habent attrocitatez facinoris vel ſceleris in his ignoſcit ſerꝑis ſiue dominis ſiue his qui vice dominorum ſunt: veluti: tutorib⁹ ⁊ curatoribus obtemperauerint.

Vide dicta ſupra in. l. velle non creditur.

§ Semper.

Semper q̃ dolo fecit quominus haberet. ꝓ eo eſt habendus ac ſi haberet.

Vide dicta ſupra in. l. qui dolo.

§ In contractibus.

In cōtractib⁹ ſucceſſores ex dolo eorū q̃bus ſucceſſerunt non tm̄ in id quod ad eos ꝑuenit: verū etiam inſolidū tenent: hoc eſt vt vnuſquiſq3 ꝓ ea parte qua heres eſt conuenatur.

Vide dicta ſupra in. l. hoc iure § ſinali.

Regula. l. Quoties.

QUoties nihil ſine captiōe inueſtigari pōt: eligēdū eſt qḋ minimū hꝫ iniquitatis.

VIde dicta ſupra ī regula ī obſcuris. et adde regulam quā tradit Pau. de caſtr. in. l. j. ff. ſi quis
1 cau. per illum text. † q2 in dubio eligi debet quod ſit mi
2 nus preiudiciale. vnde infert † q2 in dubio pronuntiandum ſit appellationem non eſſe deſertam: ⁊ pari ratio
3 ne † in dubio eſt pronuntiandum appellationem admittendam. et no. per glo. in. c. vt debit⁹. de appel. cum ſimi. vt dixi ibi. Et ad regulam hic faciunt iura que dicūt de duobus malis minus eſſe eligendum. l. ſi procurator rei. ⁊ ibi glo. ſ. de excep. doli. cum ſimi. allega. in glo. hic. ⁊ in. c. j. xiij. diſtin. in prin. ⁊ in. c. ij. in ſi. ea. diſtin. ⁊ gl. ibi in verſi. minimus. alleg. iſtum text. ⁊ ad idem tex. in. c. non ſoluz. xxxiij. q. iiij. ⁊ gl. ibi ſimiliter allegat iſtū tex. Philippus Decius.

Regula. l. Omnia.

OMnia que ex teſtamēto ꝓficiſcuntur/ita ſtatū euentus capiunt ſi initium quidem ſine vitio ceperint.

Vide dicta ſupra in reg. quod ab initio.

Regula. l. Omnis diffinitio.

OMnis diffinitio in iure ciuili ꝑiculoſa eſt: parum eſt eni: vt non ſubuerti poſſint.

1 Lo. intelligit oīs diffinitio ꝑ res. ſ3 capiēdo diffinitionē vt ꝟba ſonāt: dicēdum eſt: vt notat Bar. in. l. j. col. j. ff. de teſta. † ꝙ diffinitio debet ponere ſubſtātialia rei diffinite/ ꝛ ꝑ hoc debet continere genus ſub quo res eſt diffinita. ¶ Item dꝫ cōtinere differētias vt appareat ꝙ res diffinita differt ab alijs ſpēbus cōtentis ſub illo genere: vt patet l. d. l. j. de teſta. ꝛ in alijs diffinitionibus. ꝛ idē Baldus in. l. cum quis. colū. ij. C. de iu. ꝛ fa. igno. ꝛ in rub. C. qui admit. colūn. ii.

2 ¶ † Et illa eſt bona diffinitio que conuertitur cum diffinito. l. ij. §. dolum. vbi Bart. ff. de dolo. ad idem eſt tex. in. l. mortis cauſa. capit. in prin. ff. de dona. cauſa mor. in. l. quintus. la. ij. in. §. cum aurum. ff. de auro ꝛ argen. lega.

3 ¶ † Et nō eſt bona diffinitio ſi cauſa diffinitur per effectū: vt notat Bart. in. l. j. in prin. col. vij. ff. de appella. quod dictum declaratur/ vt dixi in rub. de probationibus. col. v.

¶ Et ꝓpter hoc dicit hic ꝙ diffinitio eſt periculoſa in iure/ qꝛ difficile eſt explicare qditatem ꝛ eſſentiam rei diffinite ſecundum ꝙ philoſophi verum diffinitionem perſcrutantur conſiderando quiditatē ꝛ eſſentiam rei diffinite.

¶ Sed ſecūdum Legiſtas videt̄ ꝙ diffinitio non ſit/ ita periculoſa/ qꝛ dato ꝙ quiditas ꝛ eſſentia rei non exprimatur ſatis eſt diffinitionem conſtare ex genere ꝛ differētijs. ideo quandoqꝫ res diffinitur cōſiderādo rem/ ꝓut eſt in fieri. l. libertas. §. ſeruitus. de ſtatu homi. ꝛ ꝛ in. l. v. §. ſtipulatio. de verborum obliga. ꝛ dixi in dicta rub. de ꝓba. columna. iiij. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Quod quis.

Quod quis ex culpa ſua damnum ſentit/ non videtur damnum ſentire.

Eadē regula habetur in regula damnū. eo. ti. in. vj. ¶ Et vltra glo. hic facit tex. in. l. q ꝓprio. §. itē. ff. de procu.
1 vbi dꝛ ꝙ † procurator penam quā ex ſuo delicto paſſus eſt recuperare non debet. ad idem tex. in. l. ſi communis familia. ff. de noxa. in. l. inter coheredes. §. quod ex facto. ff. fami. hercis. cū ſimi. vt per Dyn.
2 in. d. regula damnū. ¶ Et ꝑ iſta predicta infert Albe. hic † ꝙ victus non tenetur victori ad expēſas in quibus condemnatus fuit ꝓpter eius contumaciam qꝛ culpa ſua habuit illud damnum. ꝛ idē dicit Specu. in ti. de expen. §. nunc. de expenſis. verſi. ceterum. ꝛ idē Bar. in. l. ſi pignore. ff. de pig. ac. Abb. in. c. finē litibus. de do. ꝛ cōtu. col. vj. verſi. inſuper quero. ꝛ no. Imo. per illum tex. in. l. dāni infecti quidā. §. cum parietē. in prin. ff. de dāno infecto.
3 ¶ Eodem modo infert Albe. hic † ꝙ fideiuſſor nō poterit repetere a principali vſuras quas ſoluit culpa ſua eo caſu quo illas ſoluere nō cogebat in quo late diſputādo inſiſtu: de quo videdū eſt qd Alexā. ſcribit. conſi. ccxix. qm in. q. lib. ij. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Minus.

MInus eſt actionem habere ꝙ rem.

ISta regula declarata fuit. ff. in regula qui actionē vbi videndum eſt.

¶ Regula. l. plerūq; fit.

PLerūq; fit vt etiā ea que a nobis abire poſſunt vinde in eo ſtatu ſint/atq; ſi non eſſēt eius conditionis vt abire poſſunt: ⁊ ideo ꝙ ſit obligamus: ⁊ vendicare interdū: ⁊ alienare: ⁊ ſeruitutem predio ſupponere poſſumus.

1 NOto ꝙ † ſtatus de pſenti conſideratur: nec atten-
2 dit ꝙ ſtat⁹ q̄ eſt de pſenti reſolui poſſit: † vn
de res legata ſub conditione cū interim ſit heres alie
nari poteſt. l. fina. §. ſed quia. C. communia. de leg. ⁊ no
tat per glo. hic.
3 ¶ Et adde tex. in. l. ij. ff. de in diem adiec. † vbi vēditio
de preſenti eſt pura lz ſub conditione reſolui poſſit. ad idē text. in. l.
hec venditio. §. fi. de contrahen. empt. vbi venditio fuit facta pro cē-
tum ⁊ quanti plurimi poſtea repertum fuerit interim dicit certa vē
ditio que certum habet pretium lz illud alterari in futurum poſſit.
¶ Et ad hoc facit nota. queſtio quā tradit Bart. in. l. iulianus. in ff.
4 de condi. indebi. vbi concludit † ꝙ facta reformatiōe ꝙ omnes repſ-
ſalie debeāt reuideri ⁊ que fuerint reprobate non valeāt interim exe
cutio fieri poteſt lz in futurū poſſent reuocari: ⁊ idem in ſimili caſu
5 not. Bar. in. l. iudex poſtq̄. ff. de re iud. in fi. † de iudice qui condem-
nauit reū in certa quantitate addita clauſula plus ⁊ minus ſecūdū
formam ſtatutorum: nam tali ſentētia non eſt conditionalis ſed re-
ſoluēda ſub conditione. d. l. ij. de in diē adiec. ⁊ ſic de preſenti eſt cer-
6 ta. ⁊ idē Bal. in rubrica. C. depoſi. in. vj. q. † vbi inqt ſi mercator ſcri
bit ſe debitorem in. x. ex cauſa depoſiti ⁊ plus ⁊ min⁹ put in libro ra
tionū continetur: illa confeſſio dicitur certa de preſenti per. l. publia
§. fina. ff. de po. ⁊ q̄ ibi Bart.
¶ Que omnia dicta confirmantur per iſtā regulā que ſecundum gl.
intelligitur ꝙ diſpoſitio conſiderato preſenti ſtatu fieri poſſit cū ſua
cauſa/⁊ cū illa ꝯditiōe reſolutiua. l. ſi debitor. C. d diſtr. pig. ⁊ ad hoc
facit qz reſoluto iure datoris reſoluit ius acceptoris. l. lex vectigali.
ff. de pigno. not. Bald. in. c. j. in conſil. no. de alie. feu. Imo. in conſil.
viij. in caſu premiſſo. colū. penul. Alex. conſi. xxxviij. cōſideratis his.
col. ij. lib. ij. in ꝯſi. clxxij. viſo themate. colū. iij. eo lib. ij. in ꝯſi. xj. pon-
deratis his. col. xj. lib. iij. Bal. ꝯſi. ccclxxj. maſſiolus lib. j. Soci. conſi.
lxxxv. viſo compromiſſo. col. pe. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Iure nature.

IUre nature equū eſt neminem cum alterius detrimē-to ⁊ iniuria fieri locupletiorem.

HEc regula habetur in. l. nam hoc a natura. de ꝯdi. indebi. ⁊ in reg. locupletari. co. ti. in. vj.

Et licet tex.hic copulatiue loquatur tex.in.d.reg. lo-
a cupletari loqtur alternatiue/ a et ſic ſufficit q alterum
verificetur.l.cum pupillus.de condi.et demon.c. inter
ceteras.de reſcriptis.
¶ Et pro regula facit tex.in.l.ſi qs mancipijs.§.fi.ff.
1 de inſti.vbi dicitur † q dolo malo facere dicitur q ex
2 aliena iactura lucrum querit. ¶ Et iſta ratione † etiã
pupillus obligat in eo in quo factus ſit locupletior.
l.j.§.j.in fi .ff.de auto.tuto.et in.§.ſinautẽ.inſti.q alie-
licet.et in.l.fi.C.de vſuca.pro emp.
3 ¶ Et pari ratione † etiam obligat eccleſia ſi facta ſit
locupletior:vt not.per gl.et ibi Bar.in aut.qui rea.in
verſi.eum.C.de ſacroſan.eccle.Bal.in.l.iubem⁹.§.ſa-
ne.in princi.C.de ſacroſan.eccle.in.l.ſi predium.C.de
pred.mino.Abb.in.c.ſi qs pſby.in fi.de reb.eccle.nõ
alie.Alex.ↄſi.iiij.viſo proceſſu.col.j.in fi.lib.iij. And.
ſicu.in conſi.xl.col.x.lib.j.
4 ¶ Et hac ratione † ſi ſtatutũ tollit exceptionem non
habet locum ſi contingat alium lucrari cũ iacturã al
terius/quia tali caſu officium iudicis poteſt implora
ri:vt no.Bart.in.l.plane.in fi.ff.de peti.heredi. Abb.
in.c.ex parte.el.ij.de offi.delega.cum ſimi.vt dixi ibi
poſt Moder. ¶ Et hac ratiõe iudex ne quis lucretur
cum iactura alterius monetur etiam ad priuatã vti
litatem:vt notat Abb.poſt alios in.c.ad noſtram.co
lum.ij.de iureiur.
¶ Et eadem ratione cõcludit Dy.l.d.reg.locupleta-
5 ri.in fi.† q de eqtate canonica b exceptio nõ numera
b te pecunie poteſt opponi etiam poſt bienniũ.et not.
Bal.in.l.ſi ex cautiõe.in.ix.q.in.l.i. cõtractib⁹.i.prin.
C.de non nume.pecu. ¶ Sed tamen idem videtur de
iure ciuili/q militat ratio regule ne creditor lucret
cũ iactura debitoris. ¶ Et hoc ſi ipſe debitor probet
ſe pecuniam non recepiſſe/quia poteſt probare/ etiã
poſt bienniũ:vt no.p glo.in.l.in contrib⁹.in pn.in ver.
nullo mo.C.de nõ nume.pecu.cũ ſi.vt tradit Alex.ↄſi.
clviij.in cã et lite.col.pe.lib.ij.de quo vidẽdũ eſt. quod
ſcribit Feli.in.c.ſi cautio.de fide inſtru.in.iiij.charta.
6 ¶ Et regula limitatur non procedere † ex cauſa put
in vſucapione ſeu preſcrip.glo.dicit.et in .d.l. nã hoc
natura.et in dicta regula locupletari.
¶ Et in caſib⁹.in quib⁹ qs priuat iure ſuo ppter vti
litatẽ publicã:vt.l.l.itẽ ſi verberatũ.§.itẽ ſi ager.ff.de
rei vẽdicatiõe.et in.l.lucius.ff.de euict.in.l.vẽditor.§.
ſi cõſtat.ſ.cõmunia predio.cũ ſimilibus.vt no.in.c.q
in eccleſiarum.de conſti.et in.l.fi.C.ſi contra ius.

*Additio. a ¶ Alternatiue. Et an et qmodo differãt inter ſe copulatiua et alternatiua. Uide Bar. l.l.j.§. ſed ſi mihi. ff.de verbo. obli.

b ¶ Canonica.hec ẽ magis communis opi. de q vide ſatis late addi. Dy. in reg. locupletari. hic alle.ſup ver. bienniũ. ſed vltra ca q ipſe all.vide Jaſ.in.l. cũ qs .C. de iu.et fa.ign. co.viij.l pn. ver . ſed hic moneo. vbi tenet cõtra Dy.et cõmunem.

¶ Et idem eſt in eo q̄ in alieno ſolo edificat: vt in §. ex diuerſo. inſti. de rerū diuiſione. ꝛ in. l. ſi is ꝯtra quē. C. de edic. pruna. naʒ imputatur illi qui in alieno ſolo ſcienter edificauit: vt per Dy. in dicta regula locuple tari. Et qn̄ quis dicatur locupletior. dixi. §. in regu. ex penalibus cauſis. §. eo.

Philippus Decius.

¶ Regula. l. Reo indicata.

Res iudicata p̄ veritate habetur.

a ¶ Dicif. i Adde Iaſ. a. l. i. §. de re iudicata.

Ista regula loq̄tur de re indicata. Notādū eſt † q̄ res indicata dicitur[a] ꝓp̄e qn̄ appellari non pōt: vt no. p glo. in. c. non ſolū. in verbo innouata. de appella. in. vj. ꝛ Domi. ibi in p̄n. dicti. c. nō ſolum. in fi. no. illā gloſſ. ad ſtatuta q̄ de iudicatis loquūtur. ꝛ no. Bar. i rub. C. de re iudica. Abb. in rub. de re iud. facit tex. i. c. dilecti. i fi. de elec. in. c. quod ad ꝯſultationem. de re iud. in. l. elegāter. §. ſi quid poſt. ff. de condi. indebi.

¶ Et in no. caſu Ro. tradit in ꝯſ. cccxxxiiij. circa primum. col. ij. ꝛ Alex. in conſſ. xciiij. in cauſa ꝛ lite. in p̄n cipio. lib. ij. vbi ꝓpter hoc concludit q̄ lʒ dicatur non obſtante priori ſentētia nō per hoc videtur eſſe derogatū rei iudicate.

2 ¶ Et talis res indicata ꝑ v̄itate habet: vt hic. † Et ideo ſententia lata contra rem indicatam non valet. l. i. C. qn̄ prouo. non eſt neceſ. ꝛ † reſcriptum principis
3 non valet contra ſententiā que in rē iudicatā. l. fi. C. ſen. reſcin. non poſſe. l. cauſas vel lites. C. de trāſac. et bonus tex. in. c. expoſita. de arbit.

¶ Et hoc intelligit niſi preciſe ꝯſtaret de mēte principis q̄ voluiſſet derogare rei iudicate: q̄ pōt cū illud ſit ius queſitum de iure ciuili: vt no. Bal. in. l. fi. col. ij. l. x. ſʒ immediate opponit. C. ſen. reſcin. nō poſſe. Ange. in. l. luci⁹. ff. de euic. Pau. de ca. in. l. cum heredes. de acquir. poſſeſ. cum ſimi. vt tradunt moderni in. c. q̄ in eccleſiarū. de cōſti. ꝛ dixi ibi. colum. xj. ꝛ hoc modo regula limitatur.

4 ¶ Secūdo † regula fallit ſi renūtiatū ſit rei indicate q̄ illi renūtiari pōt: ꝛ valet renūtiatio. l. iuriſgētiū §. ſi paciſcar. ff. de pactis. Et non ſolū expreſſe: ſʒ etiam tacite renūtiari pōt: q̄ ſi q̄s fuit admiſſus ad probandū de iniquitate ſententie. ꝛ ita probatuʒ fuit parte nō opponēte iudex debet primā ſentētiā que trāſiuerat iu reʒ iudicatā reuocare: vt no. voluit Inno. in. c. cū di

lecta.de reſcrip.in.c.cū bertoldus.de re iudi.⁊ ſequit Alex.in.l.index poſtq̃.col.ij.ver.ſexto fallit.de re iudi.⁊ idem Alex.cōſi.lxxvij.in cauſa ⁊ lite.col.fi.lib.ij.⁊ in ꝯſi.ccxij.viſo in prin.lib.ij.⁊ no.Anto.de bu.in.c.quoniā cōtra.col.fi.⁊ Abb.ibi de pba.⁊ idem Anto.in cōſi.xxvij.viſis.col.iij.Abb.in cōſi.lxxxix.in q̄ſtione.lib.j.Roma.cōſi.clxxiij.ampleſſime doctor.in fi.Areti.ꝯſi.lxxiij.diligēter.col.ij.⁊ hoc declarat vt dixi in.d.c.qm̄ cōtra.char.v.verſi.quartus caſus.Philippus Deci⁹.

¶Regula.l.Non poteſt.

NOn poteſt videri deſiſſe habere qui nunquam habuit.

VEiſta regula dictum fuit in regula non videtur rex amittere.ſ.eodem.

¶Regula.l.Seruitutem.

SEruitutem mortalitati fere cōparam⁹.

1 **ET ſeruitus** †morti aſſimilat:vt dicit tex.l.l.interdicit l fi.de ꝯdi.⁊ demō.⁊ l.l.cū hic ſtatus.§.ſi donator.ibi:licet ſerui⁹ morti cōparetur:⁊ iſta regula videtur generaliter pcedere ſiue quis efficiatur ſeruus pene:put loquitur text.in.d.l.interdicit.ſiue efficiatur ſeruus alicuius priuati.dicta.l.cū hic ſtatus.§.ſi donator ad idem tex.in.l.res vxoris.C.de dona.inter vi.⁊ in.l.ex facto.§.ſi qs rogatus.verſi.ſed ſi ſeruus pene.ff.ad trebel.⁊ in.l.j.§.filius qui mortis.ſ.ad tertul.facit tex.l.l.qui vltimo.ſ.de penis.Al's tamē eſt diffe-

2 rentia†quia ſeruus pene manumitti non poteſt:vt not.Joan.andre.in.c.ita quorundam.de iude.⁊ ibi Abb.in fine.per tex.in.l.ij.C.qui.ad libe.procla.non licet.et hoc dictum pro ſingulari tradit Romanus in ſingulari.ccccccclxxvj.nullus qui ex ſuo delicto.

3 ¶Et†ſeruus pene eſt omnino incapax.l.ſi in metallū.ff.de his que p.o non ſcrip.l.ſi quis mihi bona.§.ſi quis plane.de acquiren.here-

4 ditate.non ſic in ſeruo priuati:†quia domino acquirit.l.ſi paterfamilias.ff.de heredi.inſtitu.⁊ not.Bar.in.l.ſi cognatis.de rebus du-

5 bijs.in princ.⁊ ibi propter hoc dicit†q̃ ſeruus pene non habilitatur:dato q̃ reſtituatur.l.interdicit.in fine.de condi.et demonſtra.Secus in ſeruo priuati.l.ex facto.§.fina.de vulga.et pupil.et Imo.ibi ſequitur colum.ij.quod tamen limitatur et declaratur:vt per Bartolum.in.l.j.§.filius qui mortis.ff.ad tertulianum.

¶Et que dicta ſunt de ſeruo pene procedunt ſecundum iura anti-

6 qua:hodie vero†propter delictum nullus ſeruus pene efficitur:auten.ſed hodie.C.de dona.inter virum.

¶Et hoc intelligitur in illis qui viui remanēt poſt condemnationē:puta in deportatis.Secus eſt in damnatis ad mortem:vt not.Bart.in dicta auten.ſed hodie.⁊ in dicta.l.q̃ vltimo.de penis.in dicta.l.ſi eius.§.ſi cui.de teſta.⁊ in.l.ſi quis mihi bona.§.ſi ſeruus.de acquirē.here.et idem Angel.in.l.ſi quis filio.§.irritum.ff.de iniuſto.rupto.

Philippus Decius.

¶Regula. l. Que ab initio.

QUe ab initio inutilis fuit

inſtitutio temporis tractu conualeſcere non poteſt.

TE iſta regula dictū fuit generaliter i regula qđ ab initio. §. eo. ⁊ quātū ad inſtitutionē de qua ſpecialiter tex. hic loquitur regula
1 procedit † quando eſt defectus in ſubſtantialibus. Secus eſt ſi defectus ſit in accidentalibus qui extrinſecus contingit: quia tunc confirmatur inſtitutio que a principio fuit nulla. l. qui ſoluando. la. j. vbi Bartol. hoc dicit. ff. de here. inſti. ad idem facit tex. in. l. pignori. ff. eo. titu. Philippus Decius.

¶Regula. l. Seruus.

SEruus reipublice cauſa abeſſe non poteſt.

1 IStaregula videt̃ procedere pūt loquit̃ † qđ abeſſe titulo honorabili al's videt̃ ꝙ ſeruꝰ cū poſſit eſſe ꝓcurator ad negotia. l. ſeruū quoq;. §. j. ff. de ꝓcu. ꝙ etiā ꝓ republica ꝓcurator ↄſtitui poſſit: q2 officiū ꝓcuratoris viliſſimū eſt. §. fi. inſti. de excep. ¶Et hoc ſaltem videtur procedere quādo nō eſſet alius, eque idoneꝰ. argu. l. generaliter. §. ſpurios. ff. de decu. ⁊ facit tex. in. c. inter quatuor. de relig. domi. cū ſimi. vt dixi in. c. ij. de indi. col. v. in ver. ⁊ retenta communi opi.
¶Imo ꝙ fortius eſt videtur ꝙ etiam abſolute ſeruꝰ
2 abeſſe poſſit cauſa reipuplice. † q2 vbi agit̃ de vtilita-
a te publica etiam inhabiles admittūtur[a]. l. ſi quis in grani. §. vtrū. in ver. hi quoq;. ff. ad ſille. vbi Bart. dicit ꝙ lex vel ſtatutum quod reſpicit vtilitatem publicam non recipit reſtrictionem de habilitate perſone.
3 ¶Et ideo ſi ꝓclamatum ſit † quod quicunq; ceperit talem bannitum habeat caſtrum in feudum: etiam inhabiles ad feudū tali caſu admittuntur: vt Alexā.
b ↄcludit poſt Guil. de cu.[b] in. l. ſi filiusfa. §. ſi cer. peta.
4 Et ſi ſtatutum dicat † quod quilibet admittat̃ ad accuſandum. de homi. etiā al's inhabiles admittuntur vt not. Bal. in rub. C. qui accu. col. pen. quero ſi ſtatutum. ergo pariter eſſet dicendum ꝙ ſeruus ꝓpter vtilitatē publicā cauſa reipu. abeſſe poſſit niſi dicamus hoc nō procedere i officio honorabili i legationis: vel q2 ita ſpecialiter hic expreſſum ſit Uel dicamꝰ vt dixi in. d. l. ſi filiusfamilias. ꝙ ihabiles nō admittūtur.

a ¶Admittuntur. vide Iaſ. i. l. j. C. de ſa. ſan. ec. iij. col. vſ. regula eſt ⁊c.

b ¶Guil. de cu. cuiꝰ opi. cōiter eſt approbata vt dicit ibi iaſ. i. l. iſtud notabile. ⁊ cū iſtis finē impono lucubratiōibus. noſtris ad laudē oīpotentis dei ⁊ glorioſiſſime intemerateq; eius genitricis virginis marie aduocatrice noſtre.

ɽ patet:q₃ multi ſunt inhabiles ad accuſandū.l.ſenatuſcōſulto.l.nō prohibentur.C.qui accuſ.nō poſ.in.l.j.in.l.qui accuſare.ff.de accu.
¶Et non obſtat tex.in.d.l.ſi quis in graui.§.vtrū.q₃ non pbat illud quod Bartolus ɽ doctores dicūt:quia loquitur in eo ſeruo qui alienatus erat cum illa conditione ne manumitteretur ab emptore ɽ ſic ab homine:merito non habet locum in manumiſſione que procedit ex diſpoſitione legis ſecundum ſenatuſconſultum ſilleianum:quia verba prohibitionis ne manumitteretur ab emptore non cōueniūt ma
y numiſſioni q̄ inducitur a lege propter vtilitatem publicam † q₃ conuentio facta inter priuatos nō attendytur vbi tractaſ de vtilitate pu
s blica:vt no.Bar.in.l.qui ſeruum.de ver.obli.† de illo q̄ promiſit aliquē non offendere.nā ſi ille bannitus ſit offendēdo illū bannitū nō dicitur cōtrafacere:vt lati⁹ dixi in dicta.l.ſi filiuſſa.Et p illū.§.vtrū non bene infertur ad queſtionē de feudo:quia inhabiles ad feudū erant prohibiti a lege ɽ p illa verba generalia non videtur habilitati.quia ſtatutū ſatis operatur in habilibus ergo debet reſtringi ad habiles.l.vt gradatim.§.ɽ ſi lege.de munerib⁹ ɽ honoribus.Sec⁹ ſi alias ſtatutū nihil operaretur.ɽ ita videtur procedere quod no.Bal. in dicta rubrica.ſ.qui accuſa.ɽ latius dixi in.d.l.ſi filiuſfamilias vbi videndum eſt.

FINIS.

Habetis feruentiſſimi ſcholares adnotationes quaſdā ſuper hoc titulo.ff.de regulis iuris:quas inſtantiſſimis precib⁹ veſtris deuict⁹ coact⁹ fui precipitato ſtudio abſoluere. Et in his nō potui diligentiā maximam adhibere propter on⁹ lectionis quod aſſidue mihi incumbit.Licet enim multa dicta ſint plura omiſſa fuerunt.
¶Polliceor tamen vobis in maiori ocio ſi deo placuerit operi imperfecto adere ſupplementū:ita q̄ illud quod nunc in rudi maſſa editum eſt:expolitum magis reddetur.
¶Scio etiam quod hec induſtria mea a plerīſq₃ non cōmēdabit: ex eo qđ dici ſolet laborioſum eſſe hoc opus poti⁹ q̄ ſubtile:mihi aūt ſatis erit ſcholaſticis meis aliquā ex parte ſatiſfeciſſe.Quib⁹ a me vti de me benemeritis nihil qualicūq₃ mee facultatis ſit denegari poteſt.Philippus Decius piſis.Ad laudē dei omnipotentis.Amen.

¶Regiſtrum.

A B C D a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y.
Omnes ſunt quaterni preter D qui eſt duernus.

¶Impreſſum Lugduni per Benedictum Bonnyn calcographum.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

